
This is a reproduction of a library book that was digitized by Google as part of an ongoing effort to preserve the information in books and make it universally accessible.

GoogleTM books

<https://books.google.com>

ATHANASII KIRCHERI
E Soc. JESU

ARS MAGNA SCIENDI,

In XII Libros Digesta,

QUA

NOVA & UNIVERSALI METHODO

*Per Artificiosum Combinationum contextum de omni
re proposita plurimis & prope infinitis rationibus disputari, cuiusmodi
summaria quedam cognitio comparari potest.*

A D

Augustissimum Rom. Imperatorem

LEOPOLDUM PRIMUM,

Iustum, Pium, Felicem.

AMSTELÆDAMI,

Apud JOANNEM JANSSONIUM & WAESBERGH,
& Viduam ELIZÆ WETERSTRAET. ANNO MDCC LXIX. Cum Privilegio.

JOANNES PAULUS OLIVA,

Societatis Jesu Præpositus Generalis.

*C*um Tamen primum Artis Combinatorie P. Athanasii Kircheri, nostræ Societatis Sacerdotis, aliquot ejusdem Societatis Theologi recognoverint, & in lumen edi posse probaverint, potestatem facimus, ut typis mandetur, si iis, ad quos pertinet, ita videbitur: cujus rei gratia has literas manu nostra subscriptas, sigilloque nostro munitas datus Romæ 1. Septembris 1665.

JOAN. PAULUS OLIVA.

JOANNES PAULUS OLIVA,

Præpositus Generalis Societatis Jesu.

*C*um Secundam partem Artis Combinatorie P. Athanasii Kircheri, nostræ Societatis Sacerdotis, aliquot ejusdem Societatis Theologi recognoverint, & in Lucem edi posse probaverint, facultatem concedimus ut typis mandetur, si ita iis, ad quos pertinet, videbitur. Datum Romæ 19. Julii 1666.

JOAN. PAULUS OLIVA.

Imprimatur, si videbitur Reverendiss. Patr. Mag. Sacr. Palat. Apost.
OTTAVIANUS PATRACENSIS Episc. Vicegerens.

Imprimatur, Fr. HYACINTHUS Libellus Sacr. Palat.
Apost. Mag.

LEOPOLDO I. ROMANORUM IMPERATORI,

Semper Augusto, Justo, Pio,
Felici.

*Vitam & Felicitatem precatur Athanasius Kircherus
è Soc. J E S U.*

Nihil, quam omnia scire, divi-
nius esse, CÆSAR SACRA-
TISSIME, Plato pronuncia-
vit, scitè sanè, & pereleganter:
Uti enim Scientia intellectum
illustrat, expolit mentem, Veritates vena-
tur æternas; ita ex pulcherrimarum re-
rum amore mox concipit, paritque filiam
altissimarum rerum exploratricem Sapi-
entiam, quæ humanæ beatitudinis limi-
tes longè supergressa, suos Angelicis jun-
git Choris, & ad ultimum Divinitatis
profecta Thronum Divinæ consortes na-
turæ facit possessores. Et quoniam à divi-
niori Mundi Curia sua captat consilia, &
ad inconcussam mundanæ administratio-
nis

DEDICATIO.

nis normam & exemplar, sua tum Ethicæ, tum Politicæ doctrinæ confirmat dictamina: Hinc per eam Reges regnant, Jura Legesque Imperiorum constituuntur, Religione firmantur populi, sanitas stabilitur Orbis Terrarum. Hujusmodi Artem, Scientiarum omnium investigatricem FERDINANDI III. Parentis Tui Sapientissimi, dum inter vivos ageret, Imperio inceptam, jam tandem suis absolutam numeris, ante Augustum depono Solum Sacræ Majestatis TUÆ; & quam Ille fama duntaxat perceperat; eam TU GLORIOSISSIME CÆSAR, tanquam Magnæ Mentis TUÆ Capacitati debitam, veluti Genuinus Paternæ GLORIÆ Hæres, TUI ex asse JURIS fecisti; nec immerito; cum Virtutum eximiarum summam, quantumcunque verna & vivida Indolis TUÆ lætitia potuit, ita adimpleveris, ut in magnarum Cogitationum moliminibus, quæ in Mundi bonum alto premis pectore, gygantæos hucusque passus fecisse videaris; dum in vires summis rebus maturas exurgis, tanta famæ celebritate & claritudine, ut videatur aliquid à fortuna TUA majus Romanum expectare Imperium, quàm ipsum TIBI dederit; tantâ prudentia & fortitudine, ut id adeptus com-

DEDICATIO.

composueris citius, quam Æmuli TUI
struendis technis distenti id adverterint;
tanto denique Religionis ardore, ut ne-
scire videaris posse, quod posse non de-
buiſti; adeoque vel ipsi hostes TUI nil
ingerant sæpius, quàm Nominis TUI
dotes, in quo omnia ad æternitatem con-
spirant, imperio nobilissimo, & indole
nobiliori; neque hoc mirum alicui videri
debet: Habent enim Divinos Regiæ
Mentes impetus, quales in Heroibus ex-
titisse scribit Aristoteles, cujusmodi in TE
motus & instinctus esse qui neget, non is
tam TU Æ iniquus Gloriæ, quàm infestus
Divinæ, in utramque ingratus habeatur.
DEUS est, profectò, DEUS est, qui TIBI
CÆSAR in ætatis Vere constituto, parem
tot rebus providendis, obeundis, perfi-
ciendis, animum dedit, quibus vel ten-
tandis vix humana vita par foret. Habes
hunc authorem captandorum Consilio-
rum, hunc exequendorum ducem & præ-
fidem; hic in dubiis perplexisque lucem
objicit Menti TU Æ, ut non tam de incer-
tis æstimare sapienter, quàm præsaga
quadam mente prospicere futura videar-
is. Cum itaque tanta Scientiæ plenitu-
dine polleas; Certè TU UNUS TUTOR le-
gendus eras, qui hanc meam *Sciendi Artem*,
partum

DEDICATIO.

partum & novum & rarum, pro ingenii
Tui sagacitate non tantum judicare pos-
ses, sed & eundem adversus Obtrectato-
rum contentionem, Authoritate confir-
mare TUA, & amplitudine potentiae,
tutum illius novitati adferre praesidium.
Quod dum facis, Ars Magna interim Cae-
sareo approbata judicio, inoffenso pede
Mundi fines percurrat, LEOPOLDI Cae-
saris narret Magnalia, cujus patrocinio
revixit, cujus imperio restituta est. Vale
CAESAR, Christiano Orbi diu superstes.
E Collegio Romano. Soc. JESU.

LECTO-

LECTORI BENEVOLO S.

*Elcberima nullo non tempore Raymundum Lullum
 inter & Peripatum, acerrimis agitata velitationi-
 bus sit fuit & controversia: Siquidem iis, quæ in ea
 Arte, quam Magnam & Inventivam Veritatis
 vocat, pollicitus est, tantâ Orbem admiratione com-
 plevit, ut vix ullus ex Academicis palastris adeo
 reconditæ doctrinæ avidus sectator inventus sit, qui suas in ea aut ex-
 plicanda, aut confutanda, ingenii vires non impenderit; Namulli
 vastissimis in eam conscriptis Commentariis obscura quævis cimmeriis-
 que involuta tenebris penitissimè se dilucidasse non sine Reip. Litterariæ
 emolumento crediderunt; at hoc egerunt, ut tenebris tenebras adde-
 rent. Quidam Thrasonico spiritu tumentes, Artem insimè se cillere
 potius jactitarunt, quàm opere compleverunt. Non defuerunt, qui <sup>Postio-
to Lul-
lium.</sup> cum reconditiora Artis latibula aut non penetrarent, aut ægrius Artem
 in usum aliquem humanum hucusque desideratum curvati posse judica-
 runt, desperationis impetu in transversum aëli, Authorem mille oppro-
 briorum generibus explosum, veluti imposturæ & Pseudodoxiæ cri-
 mine obnoxium publicis scriptis condemnarunt; adeo quidem, ut celebra-
 rum dogma in aperta factionis discrimina divulsam, complures neque
 ignobiles hujus doctrinæ fautores defensoresque alacerrimos; plures
 econtrâ, non dicam novæ doctrinæ sequaces, quin imò fastuosissimis
 cavillatores, acerrimosque Antagenistas invenerit. Qui Authoris se-
 ctantur dogmata Lullistæ, eum miris encomiorum titulis non in Cælum
 tantum efferunt, virum sanctitate & religione plenum, utpote qui exo-
 ticam quandam, atque ab omni humani consortii necessitudine remotam
 vitam in monte Randa egerit, ubi divinarum rerum contemplatione
 absorptus admirandum hoc doctrinæ genus veris supernâ luce, &
 Spiritus Sancti dictamine, quàm intenso studio & insitâ ingenii saga-
 citate & labore comparaverit, eum vel ex hoc capite πατιστας γὰρ
 διότι δαξας asseverantes; quæ Nicolaus Causimus in ejusdem vita
 eleganti & terso stylo descripta, sancto Lulli, amplius prosequitur.
 Surrexerunt tamen posteris temporibus nonnulli ægrioris animi
 Aristarchi, qui severioribus obeliscis Virum innocentem invadentes, <sup>Lulli
persecu-
tione.</sup> adeo indignis modis pupugerunt, ut præter imposturæ & sycophantiæ
 piaculum, eum de hærescor quoque & Necromantiæ nefando cri-
 mine imprudentius accusare non sint verecundati. Ego in tam perplexo
 negotio*

**

negotio

P R Æ F A T I O

negotio dubius & anceps cuiusam parti subscribam, nescio. Hoc scio, Lullianum humanum DEO datum & S. R. Ecclesie propagandæ zelo ardentissimum, (uti ejus reliqua posteritati immunita sat superque testantur) virum fuisse. Sed progredior ad propositum nobis scopum, quod est doctrinæ Lullianæ examen. Non ignoro, Nicolai Eimericani primum omnium fuisse, qui (an ignorantia an levoris æstro percitus id egerit, nescio) ad ducentas ex ejus monumentis Orthodoxæ fidei contrarias (ut ipse quidem putabat) propositiones compilando, Gregorio XI. Avenione tunc temporis residenti oblatas, Censuræ Ecclesiasticæ subdidit, obtentaque per subrepticam Bullâ Pontificiâ, Authorem una cum Libris tanquam hæreseos nota infamem publico judicio condemnârit. Quæ quidem sententia iniquior, uti eorum qui Lullo favebant, animos vehementer succendit; ita nullum non lapidem moverunt, ut injustæ condemnationis causas, & damnatæ doctrinæ propositiones perperam expositas ad incedem revocarent; quod tandem operâ Bernardi Ermengandi Ord. Præd. Provincialis per duodecim peritissimos SS. Theologiæ Doctores à se in hunc finem coactos, ea, qua par fuit, æquitate præstitum fuit. Unde anno 1419. Martini V. Pontificis auctoritate, Alemannus tit. S. Eusebii S. R. E. Cardinalis rematore considerata, agitatæ causæ pendentem litem nova impetrata Bullâ, per Bernardum Castelli Episcopum in favorem Lulli tandem decidit, Bullamque Eimerici à Gregorio XI. dolosè extortam, veluti subrepticam, vanam, irritamque ab omnibus haberi voluit; quam deinde Concilium Tridentinum Hispanorum sollicitatione per novos ad id delectos Theologos post recognitam causam, ratam habuit confirmavitque, Librosque Lullianos veluti ab omni hæreseos suspitione alienos tantò legi posse indulsit. Accessit hisce amplissimum Caroli V. Cesaris in favorem Artis Lullianæ privilegium, cum ceteris Pontificum indultis, ad quæ, cum Lulli monumentis passim annexa sunt, Lectorem remitto.

Tanto itaque favore Bullarum factum est, ut deinceps paulò mitiori oculo Lulliana dogmata aspicerentur, compluresque landabili curiositate instimulati, dum Artis Principia paulò profundius rimarentur, tantum abest, ut quicquam in iis veritati obsonum, ut potius cœu fecunda quedam omnium Artium & Scientiarum seminaria deprehenderint, unde veluti ex Equo quodam Trojano ingens mox Commentatorum turba emer sit, quævis vix ullus inventus sit, qui ex abstrusa artis caligine, tum propter ineluctabilem ejus difficultatem, tum ob inconditam obscurumque dicendi genus, plenè se evolvere valuerit.

Quæ-

Doctrina Lulli, condemnata, per subrepticam Bullam.

Lullus refutatur Auctoritate Apostolica.

Carolus V. Cesaris privilegium in favorem Lulli.

AD LECTOREM.

Quapropter cum in *Artis* experimento non sine temporis jactura frustra conatu occuparentur multi, tum magna auctoritate spectatissimi Principes; tum in omni literaturæ genere illustres Viri; Quis inter merito primum locum obtinet Sapientissimus FERD. III. Cæsar; meum tandem de doctrina Lulliana judicium, bisce quæ sitis; Num dicta Ars eum quem in acquisitione scientiarum spondet Lullus, usum cum desiderato fructu præstare possit? Num si non-nihil ad eam addiscendam temporis impenderint, operæ pretium se facturos judicem, & utrum alia promptior & ad operandum expeditior methodus inveniri possit? iteratis à me precibus obnixè efflagitare non sunt dedignati. Quorum laudabili Curiositati pro mea tenuitate ingenii consulturus, ut nonnullam *Arti* pæne conclamata lucem adferrem, *Artem* Magnam Lullii sine mora aggressus, à fronte ad calcem usque singula annotando, singula cum singulis combinando, summa mentis reflexione pervolvi. Sed ut quod res est, fatear, iter tot impeditum scopulis, tot spinis & tribulis implicationem, tot salebris & senticetis horridum reperi, ut parum abesset, quin ex desperato labore & calamum & animum abjicerem; Hinc enim me deterrebat terminorum ad principia reducibilium inopia; illinc Alphabeti non nisi ex IX literis concinnati oppido macilentia digestio, frustraanei laboris metum incutiebat; ibi ad *Artis* penetralia aditus verè labyrinthæi mirè me dubium ancipitemque reddebant; illic conglobata propositionum termini involutarum temerè & sine methodo & luce digestarum copia, fluctuantis animi impetum mirè torquebant; Vicit tamen abduci studii tricas assidua omnes mentis constantia, mitigavit labores inexhaustos incogniti studii ardens desiderium, difficultates subegit omnes insitus mihi à natura ad studia illa ob impenetrabilem difficultatem pæne derelicta promouenda affectus saxe incensissimus. Reiterata itaque Lectione, singulorumque intima expensione peracta, altius tandem mihi lumen affulsit, advertique id quod vulgò ferebatur, sub principiis Lullianis, veluti sub rudi quodam Sileno ingentia Scientiarum cimelia latere, quorum expensione Respub. mirè locupletari posset; Methodus tantum & applicatio practica facilis & probabilem principiorum ad omnes artes & scientias adaptationem desiderare videbatur, sine quibus nullam *Artis* addiscendæ spem superesse comperiebam.

Novà itaque *Artis* Ichnographia in chartam conjecta, novi operis consilium inivi, in quo remotis omnibus difficultatibus & impedimentis, facilem, claram & expeditam methodum exhiberem, quam Opus hoc, quale-

Author
consul-
tur circa
artem
Lullia-
nam.

Difficul-
tas in
arte Lul-
liana.

Quid
Author
in hoc
Opere
præsti-
terit.

P R Æ F A T I O

qualecumque tandem illud sit, complectitur. Sed operis ideam evol-
vunt.

Ut ergo Lector, quid Lullus, quid ego in iustranda Arte præstiterim, uberius cognoscere, In Primo statim Libro Lullianam methodum præmittendam duxi, cui meum in eodem Libro parallela quadam comparatione oppositam expositamque subiunxi; Alphabetum Lullianum novis adiunctis Characteribus signisque ad faciliorem in exercitio Artis progressionem immutavi; terminos qui ad singula principia quovis modo revocari poterant, juxta solitas Combinationis leges ad formam syllogisticam reduxi, reductas paradigmatis, ubique appositis, quod mihi desiderabatur, stabilivi. In Secundo Libro Lector omnia principia, magna paradigmatum varietate exposita reperiet.

Cum vero hæc fuit Combinatoria Artis amplexa ad intentionem de qua-
libet re ratiocinandi scopum, Lectorem nequaquam perungere posse
viderem; in Tertio & Quarto Libro fuit de Lullii methodo nostris
principiis applicata, & de Combinatoria Artis legibus præceptisque
egi; ubi & modum rationemque qua propositam quavis materiam in
innumeras propositiones & argumenta dilatari traducere quilibet possit,
ostendi; Tabulas novas Combinatorias, quæ Artis præstantiam osten-
derent, condidi.

Et cum fieri non posse viderem, ut Tiro Artis nostra fretus subsidio in Scientiarum, quarum principia, objecta subjectaque nesciret, applicatione sperato cum fructu progrediretur; hinc statim Libro Quinto, eunim Artium & Scientiarum Synopsin exposui, atque Anatomici sectatus vestigia, singulas Artes & Scientias in sua membra minutim distribui, ne quicquam quod in Artis affectatione Lectorem removere posset, reliquisse viderer.

Cum præterea sine prototypo, (cujus perpetuo intuitu rectè operaretur
Tiro,) quodpiam picturæ genus scitè adumbrare, requisitisque colorum
differentiis adornare, difficile futurum judicarem; hinc ante omnia
Theologicam facultatem Artis nostræ penicillo secundum omnes partes,
utpote quæ principem inter scientias locum obtinet, describendam duxi,
quod in Sexto Libro quàm fufiffimè præstitum est.

Restabat Artis nostræ in reliquis Artibus & Scientiis procedendi
modus & ratio, quem Septimus Liber, qui totus paradigmaticus est,
fusse demonstrat; siquidem in Metaphysicis, Logicis, Pbysicis,
Medicis, Mathematicis, Juridicis, Canonis, Asceticis, Rbe-
toricis quæstionibus ea præstat specimina, quæ Tironi assiduo ad innum-
eras alias deducendas fili Ariadnæi loco esse possint; Inveniet & ibidem

A D L E C T O R E M.

novam scribendorum Librorum rationem & methodum, hoc problemate contentam : Dato quolibet argumento & subjecto, illud juxta Artis nostræ regulas in Sectiones, titulos, capita, paragraphos, adeo scitè distribuere, ut inde scripturus sine ullo aliorum librorum usu, & sine ulla capitis defagatione, inexhaustam scribendi dicendique materiam nanciscatur. Quæ res uti à nemine hucusque tradita est, ita dici vix potest, quantum extemporanea in operibus conscribendis delineatione facilitatis juxta atque utilitatis adferat. Multa denique longa hujus Artis exercitatione detexi, prorsus paradoxa & ultra fidem humanam admiranda, quæ cum in calce Operis recensuerim, hic iis diutius immorari nolui. Ad pragmaticam denique applicandæ Artis rationem quod attinet, Lector non hic novas sententias expectet, sed in Scholis & cathedris tritissonas, & ad mentem D. Thomæ, cæterorumque Scholasticorum, juxta Artis regulas deducas. Terminos quoque, quos in suis argumentis demonstrandis, barbaris planè & ab auribus Scholasticorum alienis utitur Lullus, in usitatos passim & nulli non notos consultius (ne quicquam occurreret, quod Tironem ab artis nostræ exercitatione alienum reddere posset,) convertimus.

Habet itaque Lector paucis meum de Lullianæ Artis doctrina emendanda restituendaque consilium ; In quo si non expectationi Literatorum satisfecisse videbor, meam in omnium Artium difficillima & abstrusissima explicanda, ingenii imbecillitatem excuses velim, memor istius ; in magnis, non dicam tentasse, sed voluisse tantum sufficere ; Si verò nonnihil hac mea opera lucis, conclamatae pænè Arti attulisse, æqui verum Censores judicaverint, id totum supernorum Patri Luminum, totiusque inexhaustæ Lucis fonti & scaturigini acceptum ferent. Vale Lector & conatibus meis fave.

R. P. FRANCISCI MACEDO

A S. Augustino Provinciæ Lusitaniæ Theologi,

DE HOC

OPERE JUDICIUM.

librum quem R. P. *Athanasius Kœcher* Soc. JESU Artem Magnam Sciendi inscripsit, & legi attentè, & diligenter recognovi: nihil inveni, in quo offenderem: omnia in tanta mole Operis explicata (ea vis est methodi) reperi. Imo filum ad illum quasi Labyrinthum Artis Lullianæ permeandum, & evadendum, cujus difficultates hæcenus terrebant ab ingressu animos, apertissimum legendo sum expertus; Magni est ingenii partus in illa capacissima doctrinarum Athanasii mente conceptus, ac dignus, quem Magna parens Authorum Societas inter pulchros & mirabiles, quos solet edere, fortis recipiat & tueatur. Quod si cui mea huic Operi commendatio usui esse potest: Ego inventionem ingeniosam, dispositionem apertam, methodum facilem, eruditionem eximiam, elocutionem propriam in eo deprehendo. Multarum & maximarum rerum notitiam, omnium præne quæ præceptis traduntur disciplinarum cognitionem, innumera ad probandas singularum positiones argumenta, & idonea ad easdem illustrandas paradigmata, & miram in tanta varietate concordiam admiror. Et ita apud me statuo; Authorem aliis, quæ multa edidit in lucem, operibus, multum famæ collegisse; sed & hoc plurimum gloriæ collocaturum: quæ in Societatem, cui tantos istos profectus debet, parentem hæc dubiè redundabit. Illud confirmo, hoc opus diligenter lectum & accurate recognitum, cum Heterodoxis, & qui sibi nimium scire & sapere videntur hominibus, multum de arrogantia detracturum; Orthodoxis vero, qui sapientiâ & modestiâ juxta pollent, non parum emolumenti alluturam. Hoc meum esto de Opere judicium, qui ut minus rectè judicem, liberè sanè soleo judicare. Romæ in Collegio de propaganda fide. 6. Kal. Martias Anno MDC LXI.

F. FRANCISCUS à S. Augustino Macedo Theologiæ Professor & Lector Jubilatus in Collegio de propaganda fide contra versurum & in Alim Urbis Academia Sacrae Historiæ Lector & S. Officii Qualificator.

R. P. THO-

R. P. T H O M Æ D E L E O N,

S. Theol. in Granatenſi Acad. Profeſſoris,

D E

A R T E M A G N A J U D I C I U M.

R. P. *Thanaſii Kiecheri Soc. miſtra propter eximiam doctrinæ & recoſtituta eruditionis famam ubique Terrarum ſatis noti Librum de Arte Combinatoriâ legi, quâ potui diligentius; Et ſeposito jure amicitie, quâ glorior, & amantâ auſtoris apud eruditos quoſque præclara exiſtimatione, quoniam conſura operis præjudicare poterant; Primo agnovi operis inſtitutionem & finem: eſt Prædicamentum univerſale & methodicum catholicum pro diſciplinâ omnibus tradere; quod olim & nunc tentatum à multis, ab omnibus doctis deſideratum. Prædicamentum Ariſtotelis multis magnis ingeniis diſſolutum, adeo quod indignum tanto Philoſopho rati fuerint. Et poſt D. Thomam ſic conſentem paſſus de illo totum profervimus. Superinducta fuit ſuperioribus ſæculis decantatiſſima Ars Lullii barbaro ævo nata, ſed bona mente concepta, idcirco mirabiliorem apud aliquos plauſum nulla; apud alios mirabilem cum indignatione deſpectum, propter rudem verberatam corticem, neque aberti ex tanto conatu præventus; obtinuit tamen illam lætis in novuſſis Academiis. Illa ars ſubtile in prima hujus Libri parte, ita à ſua noſſe in apertam lucem extrahitur, ut amplius refuſa dici, & inimica luci judicari non poſſit, nihil luculentius in hac parte à quovolibet magno viro expeſſari poterat: ſed quantum interſit inter lucem & tenebras, ſolum dijudicare poteris, qui conſiderit hæc ſcripta Teraconenſi Conſtantinæ Reynaldi, Majoriſenſisque. Patris Gregorius illis multo eruditior eſt, ſed ſolum excolit primam faciem, & conſpectum doctrinæ in penultima non penetrat, & cum omnia ex Lullio habeat, ex inutilis ſit quod nec ſemel ipſum nominerit, per quem profecerit. Denique miſter Athanaſius per Combinationem, analyſin, analogiam viro auſuario locupletem & diſcretem ſacri methodum, & niſi ſalutem longo intervallo ſuperat, qui magna in hac parte præſtitiſſe putantur. Uſum Artis, qui deſt in brevi, ſed accurata expoſitione Auguſtini Nuxæ Delphindillo in diſſoſo digreſſo Juani Pariſii, & alius, plane exponit vel rudius. Idcirco librum digniſſimum exiſtimo qui publice imprimatur ad communem utilitatem, cum alias neque bonis moribus, neque fidei Catholice in illo obſeruet. Ita judicabam. Rome in Domo Profeſſorum Societatis J E S U. Die 18. Septembris, Anno 1661.*

THOMAS DE LEON.

I D E A A R T I S M A G N Æ S C I E N D I.

- LIB. I. Hægogicus.
 II. Explicatio Principiorum.
 III. Methodus Lulliana.
 IV. Ars Combinatoria.
 V. Divisio Scientiarum. ²
 VI. Ars Analytico-synthetica. ³
 VII. Theologia Combinata.
 VIII. Metaphysicæ, Physicæ, Logicæ, & Medicinæ paradigmata
 continet.
 IX. Paradigmata Ethicæ & Jurisprudentiæ exhibet.
 X. Paradigmata Aſceticæ, Controversiarum Fidei, & Rhetoricæ
 monſtrat.
 XI. Paradigmata ex Jure Canonico, Theologia Poſitiva & Morali
 offert.
 XII. Doctrinam variam, varioſque modos & methodos ad faciſſimam
 huius Artis uſum tradit.

PARADIGMATA SCIENTIARUM, Quibus Ars noſtra applicatur.

1. <i>Theologie Scholaſticæ.</i>
2. <i>Theologie Poſitivæ.</i>
3. <i>Theologie Moraliæ.</i>
4. <i>Theologie Aſceticæ.</i>
5. <i>Controversiarum.</i>
6. <i>Metaphyſicæ.</i>
7. <i>Phyſicæ.</i>
8. <i>Medicinæ.</i> | 9. <i>Logicæ ſive Diſcetiæ.</i>
10. <i>Juris Civilis.</i>
11. <i>Juris Canonici.</i>
12. <i>Politicæ.</i>
13. <i>Ethicæ.</i>
14. <i>Mathematicæ.</i>
15. <i>Rhetoricæ ſive humanæ litterarum.</i> |
|---|---|

Quibus univerſæ Encyclopædiæ ambitus abſolvitur.

O. A. M. D. G. V. Q. M.

ARTIS

A R T I S
MAGNÆ SCIENDI,
S I V E
COMBINATORIÆ,
LIBER PRIMUS
ISAGOGICUS,
Q U O

*Ars Magna Lulliana examinatur, Commissi ab
eo defectus indicantur, Artis Magnæ structura nova exponitur,
Elementa & principia declarantur, Canones & præcepta
prescribuntur, Totius tandem Artis methodus & ratio
ob oculos curiosi Lectoris per varia paradigma-
tum specimina ponitur.*

P A R S I.

De Artis Magnæ, sive Combinatoriæ,
modo, definitione, inventione, propagatione.

C A P U T I.

Quid sit Ars Magna Sciendi, seu Combinatoria.

Artem Magnam, sive Combinatoriam, felici Numinis doctu, aspiciamus: Artem, inquam, actionem, Scientiarum officinam, fovendam mentium seminarium, totius humanæ cognitionis clavem, quæ ad rerum omnium, quæ sub intellectûs notitiâ, cognitionemque, quovis modo pertinent, aditus patet amplissimus: unde eam non meliori, quàm Artis Magnæ nomine, indigitandam duximus. Artem inscribimus Combinatoriam, quia singulorum mentis scrutinio, omnia singulis, & singulis singula, aptè comparat, pulchrè composit, & exactè distri-

beit, in absolutissimam humanæ mentis ædificiam. Hæc est Disphanti nobis Mathematici $\alpha\gamma\eta\ \sigma\iota\gamma\alpha\lambda\lambda\alpha\varsigma$, quæ ex paucis, usque lumine nascitur notis principiis, altissima quævis Arithmetice, & Geometriæ sacramenta aperit, tantâ mentis facunditate, quantâ nobis monumenta ejus sit, superque demonstrant. Nostra verò methodus, non facilis tantùm, expedita, & obvia; sed & universalis est, quæ non minus artis freta molimine superbit, sed per artificiosum Combinationum contextum, cum universa Encyclopædia archifflimum conjugium moditatis videtur, artificio peioris admirabili, per doctrinam scilicet ordinem, circuloque methodicos ad naturæ exemplar fabricatos, quorum adminiculo non tantùm inveniendo, tradendæque Polypædiæ metho-

*Arts præ-
stantia.*

A

ethodus

modos universa comparatur, sed & artes quælibet, siue scientiæ, omnesque rerum admirabilium rationes, à natura sumptis exordis, per varios ascensus, descendisque, & circuitus animorum, tradi & investigari possunt. Cujus quidem universam gloriam ab ipso vestibulo spectandam potius exhibere operæ pretium non duxi, tum quod illius ambitum, atque lætæ exporrectam ditionem, nemo perflueret facile, nisi ingres- sus altius vel ad ipsa usque penetralia men- tem direxerit suam; tum quod ejusdem ful- gor, atque infanda acies, ita omnes per- stringat animi nervos, omnemque exuperet dicendi facultatem, robur, & copiam, ut nullum sit adeo facundum ingenti fluxu, nulla tam studiosè affectata oratio, quæ vo- ræ laudis hujusmodi, speciem vel magni- tudinem, comprehendat. Unde præstat, eam non tam, longè quamvis encomiis, prosequi; quàm, quod in Ægyptiorum mysteriis fieri solebat, solo silentio, Numinis instar venerari, contenti scilicet usus illius imagi- ne raduscula, dum sese Silenus hic procerus aperiat, radioque divinitatis repentino can- dâ perfundat. Sed, ut ad propositum nobis institutum revertamur: scire te velim, *Le- ctor*, totius hujus inventionis rationem, velut duobus Cardinibus versari, quorum primus est ipsa Combinatio principiorum inter se, quod sit per *Synthesim*, quam com- positionem vocant, nihilque aliud est, quàm complurium principiorum prædicatorum- que ad unitatem reductio, vel ex unitate in multitudinem rerum, hæc secum ac fontis in innumeros rivos deducti diffusio, quam *analysis* siue resolutionem dicimus. Alter *Cardo* est, *Arts Analogica*, quæ per diversas similitudinum umbras minima in maximis, media in infinis, supremisque, suprema in mediis, ipsamque; verbo i omnia in omni- bus suo modo esse deprehendimus, adeoque nihil à universa natura rerum esse, quod non omnibus, & singulis, sub certa propo-

tionem, & analogia respondeat: eo ordine, & progressu, ut, qui eam exacte calluerit, illi in artem, & scientiarum encyclopædia intimè penetranda quoad nostras regulas nihil denegatum esse videatur. Hisce duobus Combinatoriz, & Analogiz artis alia, in altam contemplationis pelagus, longè sublimiori carpento, quàm quo olim Trip- tolemum usum ferunt, delatus, rerum sin- gularum imagines, & similitudines, con- sentium, dissensuque leges longè firmis- simas animadvertens, easdem simul & uni- tate vidi & multitudine regi, agentium re- rum passibiliumque Sympachia progatas, causarum antipachia dissolvi celeriter, in- teritusque vicissitudinosa operire. Particu- larium quoque rerum rationes, sub genera- lium quorundam principiorum cortice ex- pressas latere: quorum cognita distinctio- ne, particularium non latet distinctio, adeo- que conjuncta artis constitutionem ex pro- priorum à communibus differentia oriri protinus mihi innotuit, ubi enim prius mul- torum intellexi combinationem, non prius desistendum esse ratus sum, quàm omnes in eo, quæ speciebus claudantur, differentias eruissem, difficultatum plurimas in mul- titudinem rerum umbratiles imagines, non petas in aspectum, lacemque propatulam duci posse expertus sum, nisi prius cuncta, quæ cognitione quidam perficiuntur, intra unam cognitionem, proprietatemque con- clusa, unus generis essentia vestiantur. At- que hæc est Ars nostra Combinatoria, quam in hoc opere Mondo pollicemur, quæ per novem Protematicas propositiones, octo- decim principia, tum absoluta, tum respec- tiva, cum novem subjectis totius nature ambitum includentibus, ei methodo com- ponimus, disponimusque, ut inde innume- rabiliam totius Encyclopædiæ longè late- que expositæ terminis, veritatum inco- fragabilius notitia obtineatur. Quæ om- nia in sequentibus suis patebunt.

CAPUT II.

Utrum Ars generalis ad faciliorem omnium scientiarum acquisitionem dari possit.

Cum esse Platone, *μηδὲ γάρ τις ἴστωσιν οὐδὲν, nisi deditur sit, quidem omnia scire*, hominibus à Natura sciendi igniculi sunt infusi; cerò frustra potentia daretur, nisi reduceretur in actum; nisi, inquam, intellectus à potentia, usu, & consuetudine variè exaltatus, successu temporis non omnia sciret, id est, ad congruam rerum omnium noticiam quantum fieri potest pertingere posset; non

video, quomodo hoc humane adverteretur conditioni, & quare id intellectui denegatum videatur, dummodo humane scientiæ limites non transcendamus. Quis non videt in omnibus rebus unum semper reperiri genus, in quo species omnes participant, concordantque? unde plenè cognito genere, specierum notio aliquomodo latere non potest; haud secus ac fluminis in varias rivorum propagines deductorum partitio-

Am. J. Stat.
Sci. 1999, 98,
100-101.

res facile cognosci possunt, si à fonte alveum secuti, ad sectionis diverticula perrexerimus. Quis absolum reputabit unico instrumento diversa diversarum artium opera perfici? Annon ex unica elementorum natura ad innumerorum mixtorum notitiam pertingimus? Quis nescit, unicâ vegetativæ naturæ efficaciam innumeras plantarum, arborumque species subscilicet unico sensum subsidio, innumerarum rerum cognitionem nobis paratam, unicâ mentis operâ ad artium, inventionumque arcana sacramenta nobis aditum patere, quis ignorat? An non unico in seposito res corporeas, incorporeasque in homine conspiciare advertimus? An non omnia, quæ in naturæ maiestate fulgent, tantis virium, proprietatumque discriminibus diffusa, mirâ tamen concordia nexa, unico Mundi ambitu, influxuque teneri, & sustentari consistat? quin & hæc omnia, unico supremæ mentis intellectu creata regantur, & conservantur. Iusticia omnem virtutum harmoniam complectitur, felicitas omnium bonorum influxum; Tandem in una Christi hypostasi divina, & humana natura concordant. Cùm itaque communes, rerum parti-

cularium in se rationes contineant, quis dubitabit, nisi *Asser*, mentem hominis, rationis ductu ad omnium dictarum rerum scientiam sese extendere posse, tantò facilius, quantò methodus ea tradendi fuerit expeditior, & via ad progrediendum planior? Unde quicumque noverit, quomodo in uno multa, & unum in multis; negotium confectum habebit. Hanc Artem innumeri tentarunt quidem, sed paucis concessam fuit, hanc adire Corinthum. Quidam per Dialecticam, aut Logicam veluti aptissimum sciendi instrumentum, id confici posse sperant. Alii per varias artium, scientiarumque Syntaxes; nonnulli per methodicos Metaphysicarum speculationum contextus: Non defuerunt, qui eam sub allegoricis mentis circulis ad naturæ pantomorphæ similitudinem fabricatis, id peragi posse exhiberent. Et quamvis omnes hi, laude dignissimo conati, secundam hanc unitatis scientificæ artem aggressi sint; pauci tamen eâ methodo illam executi sunt, quæ aut secundis ingeniis satisfacere posset, aut facilitatem cum promptitudine junctam haberet. Verum ut hæc omnia pateant, sit.

CAPUT III.

De Viris illustribus, qui artem de omnibus disputandi professi sunt.

VTI intellectus humanus sciendi desiderio impulsus, nullum non lapidem movet, ut ad extremam rerum omnium notitiam pervenire brevi via possit; sic non defuerunt, præteritis sæculis, Viri doctrinâ, ac sapientiâ illustres, qui continuo labore, & assidua mentis meditatione ad eam tandem artem perlegerunt, quæ de omnibus, quantumvis difficillimis questionibus propoſitis, rationem darent. Atque in Academicis disceptationibus, de qua re quispiam audire vellet, ad artis à se inventæ amulum se diserturos pollicerentur: quorum nonnullos ex præfata ac fæi temporis schola prodixisse refert Quintilianus, quibus Cicero adnumerat Cæciliam, Lyfiam Siculam, Gorgiam Leontinum Socratis amulum, Thrasymachum Chalcedonium, Prodicum Chium, Protagoram Abderitem, à quo Enathlus artem didicisse fertur, quam Hipposyllus decem milibus denariorum vendidit. Gorgiæ verò, ob insignem de omnibus dicendi facultatem, primam statuam ex solido auro in templo Apollinis Delphici positam fuisse, Valerius Maximus refert: In quoniam verò Ars Gorgiana consisteret, Cicero innuit,

dam mirabilem illius artem exprimit in dicendo, & rerum, scientiarumque copiam ei adfuisse demonstrat; ait enim, cum paria paribus adjuncta, & similiter distincta protulisse; Itemque contrariis contraria relata, quæ sui sponte, etiam si id non ageres, caderent plerumque numerosè primam invenisse. Verum, hæc omnia, uti temporum oblivione sepulta sunt, ita nullam nobis ejus acquirendam, methodicæ constitutæ memoriam reliquerunt.

Non defuerunt tamen posterioribus sæculis, Viri omniſcientiarum genere conspicui, qui artem hanc summo studio excoluerunt: Quos inter primam non immerito locum obtinet Raymundus Lullus, quem alii ob excellens ingenium, quo præstitit, *lumen* *esvialis*, sive divinitus illuminatum Doctorem appellant. Opus is composuit *Libro* *istyllo* incompro quidem, eoque rudè, impolitoque; sed non spernenda subtilitatis; quam *Artem Magnam*, alii *Universalem* *artem*, & *Scientiarum*; quidam *Artem Magnam* *Universalium*; alii *Artem inventionis veritatis*, ab Authore indico nomine vocant, in qua novi à se excogitata methodo, ad omnem scientiam aditum idiotis etiam, quin & ætati im-

Quoniam hanc artem excoluerunt.

Libro

puberi parat : In quem uti vastissimos ediderunt Commentarios Luperus, Lavineta, Corn. Agrippa, Jordanus atque, ita supereracaneum esse ratus sum, illam hoc loco fufius describere, cum ejus principia in sequenti Capite ad incudem revocaturus, quid de ea sentiendam sit, demonstraturus sim.

Hujus methodum, pari passu secutus Petrus Gregorius Tholosanus, nobilis scriptor, in Caduacensi Academia publicus Juris Civilis Professor, opus condidit hoc titulo *Superbiens; Synopsis artis mirabilis*, per quam de omni re proposita multis & prope infinitis rationibus disputari, aut tractari, omniumque summaria cognitio haberi potest. Opus quidem splendidum & innumera rerum, scientiarumque varietate repletum; sed quomodo per Lulliana principia, ad earum congestarum undique scientiarum acquisitionem, facili, brevi, expeditaque methodo perveniri possit, uti non tradidit, ita in curiosorum animis, non nisi adeo tantisper deprædicatæ artis desiderium, accensamque sitim reliquit.

Hæc Synchronis Medicinæ in Academia Lovaniensi Regius Professor Cornelius Gemma, politoria literaturæ, nec non Physiologicæ artis Vir Consultissimus, *Artem Cyclogonomicam* Mando exhibuit, quæ, methodo à Lulliana prorsus differentis, per Analyticæ, ac Syntheticæ artis principia, rationem universalem de omnibus, per concatenatos Cyclorum intellectualium nexum, disputandi, verbo, omnium scientiarum notitiam exhibere pollicetur, eamque stylo eleganti, florido, nec non verborum, scientiarumque varietate tumido, non sine ingenii commendatione proponit : Sed uti rerum dicendarum multitudine, & copia, Lectorem tantum non obruit; ita luxuriantis styli perulantiæ abreptus, non parum facessit negotii viris etiam non ex infima ingeniorum classe, ut intentam methodum, ejusque, quæ ad consequendam scientiarum desideratam notitiam conducit, applicationem plenè intelligant. Omnium proximè ad Lullianæ artis penetralia accessit Petrus Hieronymus Sanchez, in libro, quem *Methodum morificam & facilem ad omnes scientias facile acquirendas*, commentariisque in artem brevem appositè sanè concinnatam inscripsit, quem & nos in multis secuti sumus.

Secutus est hæc Ivo Capuccinus Parisinus, Vir non religione minus, quam doctrinâ omnigenâ celeberrimus; qui præterlapsum annis novum opus, quod *Digestum Sapientie* vocat, summo sanè, & improbo labore condidit, duobus ingentibus tomis,

Orbi literario obtulit. Et quantum non distitit, id opus esse immensa eruditione repletum, omnium scientiarum complexu turgidum; utpote in quo turba divini verbi præcones, tum Oratoriarum facultatis Candidati uberimam, ad assumptorum argumentorum amplificationem, exornationemque, paratam sibi Coenocopiæ, dicam melius, *Polyastetæ* novam, summa rerum varietate instructam, inveniant; In eo tamen laudabili sanè instituto, omnium opinione facilior, expeditiorque methodus ad id, quod intenditur, consequendum, desiderari videtur. Non nego cum dicto in Opere universam rerum seriem ad octodecim principia Lulliana, partim absoluta, partim respectiva, redaxisse quidem; sed, quod hucusque unice quæserim fuit, nescio, quo sine impulsu omisisse; dum desiderata ad scopum obtinendam applicatione neglecta, aut saltem, non nisi jejane indicata, regulisque artis non nisi extremis digitis atrectatis, dicta octodecim principia, applicatione plus æquo difficili, iis præsertim, quibus ad artis geminæ consecrationem animus ardet, per brevem, expeditam, paratamque rationem pertingendi, in promiscuam rerum varietatem tradidit; uti enim Theologica Canonica, Medica Physica, Physica Mathematica, Metaphysica Ethica, Historica Politica, Sacra profanis nullo ordine commiscuit; ita rerum Chaos evitare non potuit, quo hæc arti nil magis contrariam esse potest. Cum enim Artis Lullianæ Scopus sit, dato quocumque subjecto, proposita quacumque ex artium Encyclopædia deprompta questione, de illa amplè, & uberimè disputare; particularia scientiarum principia, ex universalibus principiis demonstrare; non video, quomodo hoc, nisi admodum operosè, & ab homine in scientiis jam provelto, per methodum in Digesto Sapientie descriptam, præstari possit? Hoc tamen ad operis eximii commendationem addo, si quis omnia in Digesto Sapientie consule, & promiscuè enervata, ad particulares scientiarum Classes reduceret, futurum, ut is tantorum locorum, autoritatumque subsidio, tandem intentam artis scopum proximè attingeret; Unde & factor, opus illiusmodi non exiguo emolumento ad artis perfectionem fuisse, uti paulò post ostendam, ubi prius meum de Arte Lulliana judicium, & quid in ea desideretur, aperuero. Succedit hæc ultimo loco R. P. Sebastianus Inquiendo modo dignissimus Hispaniæ Societatis JESU Assistent, qui ingentem totam, quem Pharum scientiarum inscribit, Reip. literariæ bono edidit, in quo tamen methodo ad artem & scientiam.

P. Sebastianus Inquiendo

ſcientiarum compendioſam acquisitionem utitur à Lulliana diverſa. Opus tamen admirabile, & omni laude dignum eſt, vera intellectus humani idea. Verumtamen ſicuti per Metaphyſicos & abſtractos intellectuum combinationum recessus abditas ad ſcientiarum conſultationem ſemitas neceſſarius indagat, ita quoque non cuius

datum eſt hanc adice Cocinthum, niſi in ſigni Metaphyſicæ, abſtractarumque combinationum *maxima* inſtructus fuerit, ut proinde aliquando Herculei ingenii virum exiturum conſidam, qui reclusas ſub eo latentes gazas ad uſum convertat, medicorum quoque ingeniorum capacitati accommodet.

CAPUT IV.

Quid ſit Ars Lulliana, in qua poſſimum conſiſtat; & quid ab Orbe literario in ea deſideretur.

SCOPUS Artis Lullianæ eſt, methodum docere, per quam magna attributorum, propoſitionum, quaſtionum, & argumentationum Copia, eà utentibus ſubminiſtratur. Diſſert à Dialectica, quia hæc quadruplici problematam genere, id eſt, problemate definitionis, proprii, generis, & accidentis, univerſum Ariſtotelicum Dialecticæ ambitum, magnâ topicorum diverſitate abſolvit. Diſſert ab Arte invenienti, quam *Ariſtoteles I. 1. Top.* proponit, quoniam ibi Ariſtoteles reſpicit tantum ad inventionem Syllogiſmorum, & omnia reſert ad tres locos generales, id eſt, ad antecedentia, conſequentia, & repugnantia, qui ſunt termini, ut in Scholis loquuntur, ſecundæ intentionis quoad denominationem. Sed Ars Lulliana præterquam quod ſyllogiſmorum inventionem doceat, aliarum quoque Orationum, enarrationum, accuſationum, & omnino cujuſvis generis attributorum, magnam quoque locorum copiam, & varietatem ſuppeditat. Diſſert à Rhetorica, quia hæc in tribus cauſarum generibus, demonſtrativo, deliberativo & judiciali verſatur; hæc autem Ars nulli adſcripta generi, ad quodvis eam pertinet, & omnia ſcientiarum principia complicit.

Cùm itaque jam dudum diverſi non Philoſophiæ tantum periti, ſed & Principes Viri, curioſitate quadam percelli, de Lulliana arte meum iudicium exquiſiverint, ut tam laudabili eorum curioſitati quovis modo ſatiſfieret, Lulli de Arte Magna librum aggreſſus, omnia Artis principia ad incedem revocata, ſingulari ſtudio, & ſumma mentis indagine diſcutere, nec non mea jam dudum concepta artis principia ad ea, veluti ad Lydiam lapidem examinare conatus ſum; inveniri tandem verâ eſſe, quæ de ea fama ſperſerat, ejuſque aſſumpta principia per Combinatoricæ Artis amuſum, omnibus artibus, & ſcientiis applicari poſſe, ut inde illud, quod tantopere ab omnibus quaſſum fuit, tandem cum laſigni literarum

emolumento emergat. Multa tamen in ea detecta ſunt, quæ, niſi emendata, exactiori methodo tradantur, vix ulli uſui eſſe poſſint. Quorum primum eſt, ſtylus barbarie plenus, & vix ullius latinitatis reliquia obtinens, unâ ſummæ obſcuritatis janctus, quæ vel prima fronte obvium ab ejus lectione Ariſtam detertere poſſet. Alterum eſt, quod omnia, ad novem primos Alphabeti characteres, veluti ad rerum aſſumptarum ſigna quædam revocat, excepta prima litera A, quæ nota eſt Dei Ope. Max. reliquæ ordine literæ, primò ſingulis novem attributis abſolutis, deinde totidem reſpectivis applicentur. His iſdem, deinde novem quaſtionum faciendarum circumſtantiis, atque ruriſ iſdem prima novem Naturæ totius ſubjecta attribuit. Ita ut literæ B. primò, quaſtioni, utrum; Secundò, Bonitatis eſſentialis principio; Tertio, ſubjecto, qui Deus eſt; Quarto, Principio relativo differentie cum omnibus iis prædicatis, quæ tum ad bonitatem, differentiamque, tum ad ſubjecti aſſumpti rationem quomodolibet reduci poſſunt, reſpondeant; Quintò, Virtutibus; Sextò, Viris oppoſitis; quæ quidem ratio tot difficultatibus implexa, tot tritis involuta eſt, ut divinam memoriam, imaginationemque, ad ſingula eorum, quæ ad unamquampiam literam pertinent, probè memoranda, habere necesse ſit: Atque adeo experientiâ propè didicimus fieri non poſſe, ut quiſpiam cum tot reflexionibus mentis, cum tanta prædicatorem, ſubjectorumque ſatragine, de qualibet re exactè diſceptandi promptitudinem acquirat, niſi aliis ſubſidiis ſit inſtructus; cum plerumque mens in mediocrem ad aliquid demonſtrandum aſſumptione hæreat, in electione eorundem ceſpetet, dubitet, vacillet, & quomodo aut quibus rationibus propoſitæ quaſtioni occurrendum ſit, Ariſta determinare neſciat, quæ quidem tantò majori difficultate implicatur, quanto in Theoricis & Scholaſticis ſtudiis facit rudior,

inexpertiorque : addeque aliud sit , ut quissum in ulla facultate quicquam laude dignum præstet , nisi prius scientiam , de qua tractat , eximie calleat , Dialecticæ quoque institutionem non ignoret. Quomodo enim casusquam disciplinæ ignarum , solo hoc exiguo principiorum apparatu ap-

propriata , speoque ad id , quod in ea scientia demonstrandum proponitur , media proprio , ut dici solet , Marte invenire queat , non capio. Verum ut propositum Artis Lullianæ institutum propriis inuestigetur , patetis totalis rei formæ ob oculos pono Curiosi Lectoris.

P A R S II.

Expositio brevis Principiorum Artis Lullianæ.

C A P U T I.

De Theorici Artis elementis, & Alphabeto, quod & Lexicon dicitur.

VT Lectori differentia inter Artem, quæ nos in scientiarum Combinata doctrina utitur, & Artem, quæm Lullus tradit, luculentius pateat, hic primo loco totius Lullianæ Artis formam, & elementa, unâ cum regulis exponenda duxi : his enim in apertum deductis, Lectorum vera esse, quæ dixi, comperturum, nihil dubito. Commentatores supercitatæ, etiam finitæ, veri imitatores Lulli, ut Artem supra omnes coelos excellere, multa ad Artis dignitatem, & excellentiam contestandam, confirmasse potius, quàm revera eam ita se habere, tradidisse videntur : forte Alchymistas, & Astrologos in hoc sectati, quorum illi, qui ad sui nunquam visi lapidis deprecandam excellentiam, hâc ad Astrologiæ divinæ, humanarumque rerum, ut ajunt, dominatricis, ineffabiles virtutum influxus simplicioris ingenii hominibus persuadendos, quid nos excogitant ? quos casus non mentiantur ? Ita præfatus Lullistæ, miros, & perosos paradoxos de hac Arte casus referunt, de quibus tamen ingens est apud Historicos, etiam illi adeo memorandæ Artis, inventum Mando demonstratum, non nescire debebant, silentium. Siquidem impuberes hac arte fretos, omnium scientiam consecutos, de qualibet re proposita scitè, & eleganter disceruisse, nec non in Viros doctissimos evasisse, dicere non verecundantur. Impuberes ego intelligo pueros, qui duodecim aut quatuordecim annorum ætatem non excedant, quos constat abstractionis intellectus operationibus (quæ hujus Artis consilium decet) esse ineptissimos, nec judicio ad metaphysicos conceptus, similisque subtilioris materiæ argumenta pertractanda, sufficien-

ti pollere : nisi forsitan dicant, puerum, pfitatorumque more, sine judicio omnia effatusse potius, quàm cum vera ratione discessisse, quod facillè ipsis concederem : Nam si ego, qui Arti Lullianæ ex processu studii, omnia artis arcana modumque in ea procedendi exactè pervidi, in praxim tamen eam redigendi ingentes difficultates, non obstante quod literarum studiis nitè pertractandis à teneris unguiculis affectus, non exiguum (absit verbis jactantia) scientiarum apparatus Deo dante adeptus sim ; nihilominus in Artis Lullianæ applicatione ubique adhuc locorum, non tam, quid dicere, & sentire : quàm quomodo mentis meæ conceptus per dictæ artis applicationem, in medium proferre debeam, nescius, ubique perplexum me inveniam : Quid de pueris nullo adhuc rerum usu, & exercitatione instructis sentiendum sit, Lectori judicio polleat æstimandum relinquo.

Post impuberis ætatis pueros referant Petrum Daguinum Mediatum, & Jacobum Jassarium, Viros Agrippa teste, tota Italia celeberrimos, quorum prior cum 37 ætatis anno vix prima hausisset literarum elementa, sex duntaxat mensibus huic artificio incumbens, omnibus doctissimis Viris miraculo est habitus : Alter autem, cùm septem peregrisset lustra à literis penitus alienus, tantum hac arte profecit, ut nulli doctorum hominum sit postponendus. Mirum est, hominem nec rei Grammaticæ quidem, multo minus Dialecticæ, Physicæ, Metaphysicæ, Mathematicæ, Theologiæ peritum omnium harum scientiarum perfectionem ad miracula usque, hujus artu ope, non nisi paucorum mensium spatio consecutum fuisse. Credat id, qui volet, qui novit, quanto labore

bore nobis, vel unius scientiæ totius vitæ spacio comparatæ, perfecta possessio consistet, is mera hæc commenta & *affatus*, nisi forsitan infusam hic scientiam innuant, de qua nihil nobis constat, reperiet.

Addunt hisce eximios fuisse eadem hæc arte fretos, Ferdinandum Cordubam, Jacobum Stapulensem, Carolum Bovillum, Petrum, & Jacobum cognomine Canterios, Germanos Frifones, cum unica sorore pueros decemnes, in omni genere disciplinæ differentes; de quibus uti nihil nobis constet, nec ulla quidem Artis Lullianæ in libris Petri Stapulensis, aut Caroli Bovilli de istiusmodi methodo Scintilla elacet, ita merito ea superius indicatis commentis adnumeranda sunt. Non nescio, fuisse Petrum Stapulensem, Bovillum, similesque Viros omnigenâ eruditione conspicuos quidem, sed antequam ad artis hujus arcana admitterentur, quâ tamen plurimum adjuti felicius uberiusque deinde philosophati sunt. Novi quoque, posse puerum puercorum dierum spacio ex assumptæ artis principiis ita institui, ut de proposito sibi themate, nonnihil respondeat, sed ut de difficillimis quæstionibus, tum Theologicis, tum Philosophicis, Mathematicisque ad Rhombum respondeat, difficultatesque ex tenebris in lucem per continuatam Syllogismorum consecutionem sine hæsitantia, eruat: hic Rhodus, hic salus. Verum hæc omnia ita se habere, uti dixi, ex artis recondita constitutione, quam jam ordinar, sat, superque patebit.

Est itaque Ars Lulliana duplex, *Theorica* & *Practica*. Illa Alphabetum, sive prima Artis elementa considerat; hæc ad praxis reducit, multiplici regularum traditione, per intellectuum jam elementorum theoriam. Alphabetum est plurium & diversorum hujus artis terminorum, in unum collectio, cujus quælibet litera, varia sub diversis uno suo nomine repræsentatis significata habet, & continet in se literas novem significantes, videlicet B C D E F G H I K, quarum significata sunt in multiplici differentia; Nam quædam sunt principia absoluta, uti Bonitas, Magnitudo, Duratio, Potentia, Cognitio, Voluntas, Vires, Veritas, Gloria. Alia sunt relativa; ut Differentia,

Concordantia, Contrarietas, Principium, Medium, Finis, Majoritas, Aequalitas, Minoritas; Quæ omnia sunt principia primitiva, eò quod unumquodque in se ipso id est, quod supremum in suo genere, imò principium omnium aliorum etiam se habet esse consideratum. Sunt etiam factæ, vera & realia & necessaria, quia de quolibet ente verè, realiter, & necessariò prædicantur, id est, per se sunt talia, absque ulla interveniente intellectus operatione, ipsisque positæ, quidquid ponitur est, ipsique remotis removenunt omnia. Sunt generalissima, & transcendentalia, quia versantur circa omnia, & in ipsis omne id, quod est, comprehenditur. Absoluta ita dicuntur, quia nullum respectum dicunt; Bonitas enim est tantum bonitas &c. Respectiva verò, pluralitatem, & multitudinem arguant; ex qua natura exurgit ad ea, quæ differunt, relatio.

Sunt etiam in hac arte significata, quæ quæstiones dicuntur seu regulæ, suntque circumstantiæ quædam rerum examinandarum, cujusmodi sunt, Utrum, Quid, Quare, Quomodo, Ex quo, Quantum, Quale, Ubi, Quando, Cum quo; quibus intellectus, ad aptè, & debito modo respondendam dirigatur.

In Arte pariter novem considerantur subjecta attributionis, ad quæ cuncta in latitudine entium occurrentia reduci possunt; uti sunt, Deus, Angelus, Coelum, Homo, Imaginativa, Sensitiva, Vegetativa, Elementativa, Instrumentativa; Nullum enim in natura rerum ens est, quod non ad unum horum revocari possit.

Sunt & alia significata in hac arte, Virtutes, uti Justitia, Prudentia, Fortitudo, Temperantia, Fides, Spes, Charitas, Patientia, Pietas, cum totidem peccatis, seu vitiis, ut sunt Avaritia, Gula, Luxuria, Superbia, Acedia, Invidia, Ira, Mendacium, Inconstantia. De his omnibus agitur in Arte explicitè, ubi & de eorum oppositis agitur. Cum teste Philosopho, oppositorum eadem sit ratio, & disciplina; Implicitè verò, de his quæ quovis modo ad ea reduci possunt. Alphabetum verò saprà expositam, & ordine & modo, qui sequitur, subjungitur.

Am Lulliana duplex.
Theorica & Practica.
Alphabetum quoddam hujus artis.

Principia

Quæstiones significata.

Subjecta attributionis.

Significata virtutum & vitiorum.

T A B U L A

Totius Artis Alphabetarie à Lullo concinnata.

Alphabetum	Quæstio- nes	Principia essentia.	Principia relativa.	Schola.	Virtutes.	Vitia.	
B.	Utrum.	Bonitas.	Diffi- rentia.	Deus.	Iustitia.	Avari- tia.	Hæc omnia unică literā B. signifi- cantur.
C.	Quid.	Magni- tudo.	Concor- dantia.	Angelus.	Pruden- tia.	Gula.	Hæc omnia unică literā C. signifi- cantur.
D.	Quare.	Duratio.	Contra- rictas.	Conatus.	Fortitu- do.	Luxu- ria.	Hæc omnia unică literā D. signifi- cantur.
E.	Quomo- do.	Poten- tia.	Princi- pium.	Homo.	Tempe- rantia.	Super- bia.	Hæc omnia unică literā E. signifi- cantur.
F.	Ex quo.	Cogni- tio.	Medium.	Imagina- tiva.	Fides.	Acedia.	Hæc omnia unică literā F. signifi- cantur.
G.	Quantum.	Volun- tas.	Finis.	Sensitiva.	Spes.	Invidia.	Hæc omnia unică literā G. signifi- cantur.
H.	Qualis.	Virtus.	Majori- tas.	Vegetati- va.	Chari- tas.	Ira.	Hæc omnia unică literā H. signifi- cantur.
I.	Ubi.	Veritas.	Æquali- tas.	Elementa- tiva.	Pacien- tia.	Menda- cium.	Hæc omnia unică literā I. signifi- cantur.
K.	Quando.	Gloria.	Minori- tas.	Instrumenta- tiva.	Pietas.	Incon- stantia.	Hæc omnia unică literā K. signifi- cantur.

Hanc Tabulam, ut quis cum promp-
titudine, & sine ulla hæsitantia discernere
possit, memoriæ impressam habere necesse
est, nisi cum omnibus, quæ ad dicta re-
vocari possunt. Hisce peractis proceditur
ad Figuras Artis practicas; quarum prima
Figura A dicitur, & indicat de Deo prima-
rio, ejusque predicatis; estque illa, quæ
sequitur.

Figura dividitur in novem partes, in qua-
rum singula quæ ex supradictis Alphabetariis

teris ponitur; Deinde in secundo circulo si-
gnificata ponantur literarum, id est, novem
principia essentialia, concreta, & abstracta,
ex quorum divisionum punctis singulis ad
reliqua ordinis posita divisionum puncta li-
neæ trahuntur, & emergit multiplex trian-
gularis juxta combinationis leges, consti-
tutio, quæ innuitur principium quodcumque
assumptum in Divinis, de alio quovis ordine
predicari posse; quemadmodum posita fu-
sus declarabitur in praxi; Et uti principia
hæc absoluta, transcendentalis cujusdam
eminentiæ elatione fulgent, ita inter se sem-
per convertuntur, adeo ut de predicato sub-
jectum, & contra de subiecto predicatum
sit, Cyclica quidam demonstratione per
terminos, uti dixi, convertibiles, quorum
ope Lullus non solum Divinæ essentiae uni-
tatem, Triademque, sed & ceteros fidei
articulos ostendere conatur. Unde non in-
congruè hanc primam Figuram circularem
esse voluit, tum ad supermundanæ spheræ
nullis limitibus terminatæ archetypum si-
guandum, tum ad circulares humanæ men-
tis in retrocinando motus scilicet exprimendos;
sunt enim tres gradus, quibus veluti
per scalam quandam ascendendo, descen-
dendoque intellectus ex unitate in multitu-
dinem diffunditur, ex multitudine in unita-
tem iterum reclusus. Primus gradus est spe-
cificus; Secundus subalternus; Tertius verbò
generalissimus; in quibus vel per ascensum
contra-

contrahuntur, vel per descensum distra-
hantur omnia; per specificum ex individuis
ascendimus in species, ex speciebus in ge-
nera, & ex his in genera universalissima, &
ex his denique per hæc in ultimas rerum
numericas differentias descendimus; & sunt
præcipua hujus Artis Sacramenta; Ita Boni-
tas V.G. quæ gradum habet generalissimum
ad contrahendum, vel distrahendum, speci-
ficatur ratione illorum principiorum, quibus

contrahendo nectitur, vel à quibus distra-
hendo removetur. Idem de omnibus no-
vem principiis essentialibus dicendum est.

Notandum verò, principium subalter-
natum magis esse ambitus, siquidem omnia
illa, quæ indicantur inter principia omni-
nò generale, & principium omninò speci-
ficum, juxta ultimam suam specificationem
dicuntur principia subalternata. Sed de his
plura in Metaphysica Combinata.

Secunda Figura T. litera signata, quam
Lullus in Arte sua ponit, continet princi-
piorum relativorum cruceadem; & sunt
Differentia, Concordantia, Contrarietas,
Principium, Medium, Finis, Majoritas,
Aequalitas, Minoritas; quæ tria triango-
lorum implicatione comprehenduntur, uti
in præfati signo apparet. Deinde alia in
circumferentia locamenta distinxit, in
quibus continentur singulis principiorum
triadibus tres propriæ species generales, V.
G. Uni trigono principiorum relativorum,
quæ sunt Differentia, Concordantia, Con-
trarietas, in ambitus locamentis, sensua-
le & sensuale, sensuale & intellectuale, in-
tellectuale & intellectuale, universales re-
rum distinctiones annexas habet; quibus
ostenditur, trina differentiarum positioe

distinctionem rerum totius naturæ exhausti-
ri; siquidem differentia, quæ datur inter
sensuale, & sensuale, corporeum & sensibi-
lis naturæ longè latèque exporrectum am-
bitum respicit; quæ inter se variè compa-
rata, singula ingentem rerum scintille distin-
guendarum materiem, sive numericos, sive
specificos, genericosque gradus respicias,
suppeditant; verbi gratia, sensibile, &
sensibile, distinctionem inter Cælum, &
Terram, inter pyrum, & pinam, inter Pe-
trum, & Joannem &c. præbent.

Altera primi trigoni species, est differen-
tia inter sensibile & intellectuale, quæ nova
distinctionis ratio fundatur, dum materia-
le cum immateriali, sensibile cum intelle-
ctuali, corporeum cum incorporeo com-
paratur, cujusmodi est differentia inter ani-
mam

1. Species
trigoni
quod con-
tineat.

2. Species
trigoni.

nam & corpus, inter formam & materiam, inter subiecta corporea, & virtutes eorundem materiales, inter hominem denique, & Angelum, Denique multiplici distinctionum combinatione assignantur.

1. Trigonum
speciei.

Tertia primi trigoni species generalis, est differentia inter intellectuale & intellectuale, cum multiplici distinctionum ratio cinio, inter animam & Angelos, inter Angelos & Angelos, inter ordines & ordines Hierarchicos, inter nos denique & Deum factio. Hisce enim in notitiam veniet, quomodo singula differant, concordent, & inter se coarctentur, unde propositio universalis nascitur: omne ens est vel sensibile tantum, vel sensibile & intellectuale, vel intellectuale Angelicum vel divinum; vel sensibile intellectuale divinum, uti Christus; quorum differentie novemplexi distinctionum genere explanantur, de quibus omnibus & singulis in sequentibus.

2. Principium
plurium
trium.

Secunda principiorum Trias triangulo, Principii, Medii, Finisque comprehenditur, cujus species singulis apicibus angulorum correspondentes sunt, Causa, Quantitas, Tempus. Causa competit principio; est enim omnis causa principium, sed non contra, cum principium, quam causa latius extendatur, & ex novem predicamentis accidentalibus patet, quæ principia, non tamen causæ dicuntur, excepta sola substantia, cui inhaerent. Nam omne genus generalissimum accidentale in sua coordinatione est principium, prout mediante substantia principiat omnia contenta sub eo, non tamen causa dici potest, eo quod illi nulla competat activitas per se, sed ratione substantiæ, ad cuius specificationem teste Aristotele omnia specificantur, & individuuantur accidentia. Sed revertamur ad species trigoni secundi explicandas, quæ sunt Causa, Quantitas, Tempus. Causa duplex est; per se & per accidens; per se sunt quatuor, Materialis, Formalis, Efficiens, finalis: Causa per accidens est Causa & Fortuna; Unde agens resultat de Causis varietas, & multitudo; Idem de Quantitate, & Tempore, quæ uti omnia ad principium, Medium & finem redacuntur, ita non sperendam argumentorum copiam suppeditant, præsertim si novem subiectis applicentur; V. G. An Deus, Angelus, Cælum, Elementa, Homo &c. principia sint & Causæ, vel quid, aut quomodo causent, quorum omnium applicationem Ars docet, etiam si confusè & intricatè; sed de his uberrimè in sequentibus.

Multiplex
species.

Porro Medium pariter principium generalissimum suas species habet, & tres sunt; Astralium Conjunctionis, Astralium, Extremum.

tur in omni re, quam ambitu suo eas transcendens complectitur, neque Creaturis tantum, sed & Deo ad intra competit. Medium mensurationis & Extrematum, omnibus magnitudine pollentibus rebus convenit; Datur enim in omnibus rebus non tantum quantitas, Medium respectu extremorum, sed in Moralibus, & Physicis. Finit principium generale, tres species habet: prima est, finis perfectissimus, cujus gratia aliquid fit, siquidem teste Philosopho, finis & bonum convertuntur, & alibi, finis est optimum rei; atque ideo in essentialiter subordinatis consideratur; Nam ille finis, qui est per primam intentionem, nobilior & perfectior est illo, qui est per secundam, ut patet in fabro, qui intendit clarum per secundam intentionem, & pecuniam per primam, & intendit pecuniam per secundam, & panem ex ea per primam & secundam, ut vivere per primam & secundam, & Deum intelligere & amare per primam, & sic Deus est finis perfectissimus, & per primam intentionem unice desideratus; Deum enim, teste Dionysio, omnia ad se ipsum tanquam ultimum finem convertit; & Aristoteles 4. Phys. Omne bonum secundum se, & suam naturam, finis est. Altera finis species est terminationis, quia omne Ens creatum suis terminatur limitibus; In Deo vero consideratur, in quantum ii, qui eo fruuntur, jam terminum appetitus consequi dicuntur. Finit vero privationis creatis rebus potissimum competit; Nam unamquamque rem, quæ in præteritum transit, tandem finire & consumi necesse est, ut vita, morte; visus, coecitate; urbes & Regna, vastitate; in Deo locum tantum habet denominativè, in quantum reprobi ordinati ad ipsum, visione privantur.

Trigonum Tertium continet in se tria pariter principia respectiva, quæ ad omnia extenduntur; & sunt, Majoritas, & Equalitas, Minoritas: Nam Majoritas per omnia novem subiecta, per omnia predicamenta, per omnes scientias, & res Mundi deducitur; Est enim magnitudo in Deo essentialiter, in reliquis creatis participativè. Equalitas pariter & Deo & Creatis competit; Minoritas vero solum Creatis, juxta gradus dignitatis & excellentiæ, quibus unum alterum excedit, competit. Habent vero recensita principia tres species; vel enim comparatur substantia cum substantia, vel substantia cum accidente, vel Accidens cum accidente, quæ comparatione, uti semper Majoritas, Equalitas, Minoritas intervenit, ita hæc omnem quoque rerum creatarum ambitum meritis exhaustiunt. Verum hæc omnia in sequenti tabula expressa vide,

Principium
plurium
trium
speciei.

Trigonum
III. quod
com-
tenta.

Trigonus I. principio- rum Rela- tivorum.	<div> Differen- tia Concor- dantia Contra- rietat </div>	Inter	<div> Sensibile & ſen- ſibile, Sensibile & in- tellectuale, Intellectuale & intellectuale. </div>	Inter	Cœlum & Terram, Elementum & Mi- nerale, Lapidem & Plantam, Plan- tam & Animal.
					Animam & Corpus, Subjecta & Virtutes naturales, inter Hominem & Angelum. Animam & Angelum, inter Angelum & Angelum, inter Angelum & Deum.
Trigonus II. principio- rum Rela- tivorum.	Principium cujus species	<div> Causa Quantitas Tempus </div>	Conſide- rit	<div> Quadruplex Causarum genus. Quæcumque ad quantitatem, magnitu- dinem & extensionem rerum quorū modo revocari poſſunt. Quæ ad durationem rerum reſpiciunt, & temporum conditionem. </div>	<div> Conjunctionem ſubjecti & prædicati, unionis rationem, & modos. Medium in omni quanto, centrum ſi- gurarum, centrum magnitudinis, gra- vitatis, & virtutis. Distantiam ab extremis, proportionem medii ad extrema, media cœlorum, & Elementorum. </div>
	Finis cujus ſpe- cies	<div> Conjun- ctionis. Meſura- tionis. Extremi- tatum. Perfectionis. Termina- tionis. Privatio- nis. </div>	<div> Inveſti- gare. Indagat exami- nanda. </div>	<div> Omnia ea, quæ ad finem conſeque- ndum conducunt, & quæcumque ad bonitatem revocantur. Quæcumque ad terminum adepti finis re- ducuntur, ut gaudium, fruſtio, ſubjectio. Omnes negationes, & privationes; omnia adverſa & mala, tam in phyſi- cis quam moralibus. </div>	
Trigonus III. principio- rum Rela- tivorum.	<div> Majoritas. Æqualitas. Minoritas. </div>	Quibus com- paratur	<div> Subſtantia ſubſtantie, juxta novem ſubjecta univerſalia, & principia eſſentialia. Subſtantia accidenti, juxta novem prædicamentorum ſe- riem. Accidens accidenti, juxta novem prædicamentorum acci- dentalium conditionem. </div>		

Atque hæc ſunt prima Artis Luſitanæ
fundamenta hæc duobus figuris compre-
henſa, quibus & totius Artis theſeiam ex-
primit; quæ perfectio niſi alia methodo tra-
dantur, fieri non poſſe videtur, ut Tyro
quiſpiam ex his ſolis ad aliquam ſcientiarum
notitiam perveniat, cum procedat per prin-
cipia omnia abſtractiſſima, & non niſi
præmi, qualem optimè inſtructum, & ad ab-
ſtractiones adſuefactum intellectum requi-

rat; quod in pæris, & tyronibus aliſque,
quæ vix extremis labris ſcientiarum prin-
cipia deguſtarunt, arduum, & perquam dif-
ficile eſſe videtur, niſi aliis modis, & ratio-
nibus ad capeam eorum accommodatis, in
formandis juxta artis regulas propoſitioni-
bus, ratiociniſque rite adornatis juventur,
& promoveantur, quod nos facturos polli-
cemur, ubi præis Luſitanæ Artis præſentia ex-
poſuerimus.

CAPUT II.

De præmi præmiſſa Theoria à Lulo præſcripta.

Illas præmiſſa Theoria procedit
ad præſentia, quæ offendit in figu-
ra, quæ tertium appellat, ex pri-
ma & ſecunda figura compositam,
ſolique creatis rebus applicat; Eſt autem
Tabella triangulæis, in qua principia eſſen-
tialia per binas ſingulas literas indicantur,
uti in ſequenti figura patet.

§. I.

Figura Tertia Luſitana.

Conſtat hæc Figura 36 Camera, ſeu
loculamentis, & in ea ad propoſitiones
formandas triplici modo, deſcendivo, trans-
verſo, & diagonali, id eſt, vel ex L in M,
B a vel

Difficul-
tas in-
ſolita.

vel ex L in N, vel M in N, proceditur. In prædictis tribus modis, unum principium

Bc	cd	de	ef	fg	gh	hi	iK
Bd	ce	df	eg	fh	gi	hK	
Be	cf	dg	eh	fi	gK		
Bf	cg	dh	ei	fK			
Bg	ch	di	eK				
Bh	ci	dK					
Bi	cK						
BK							

per litteram B, indicatum, & notat subiectum respectu omnium aliorum, eo quod

prædicatur ab his; litteræ verò adjectivæ huic, prædicatum designant; quid porro litteræ significant, jam ex superioris tradito Alphabeti constat; siquidem juxta Lullum in unaquaque Camera secundum significata litterarum, 24 quæstiones, 12 propositiones, & totidem media formari possunt: quomodo verò hæc applicentur, non nisi paucis explicat; verbi gratia, B C, indicat hanc propositionem, Bonitas est magna, eo quod informatum sit à magnitudine; & B D, Bonitas est durans, quia informatum à duratione; & B E, Bonitas est potens, quia informatum à potentia, & sic de cæteris ordines propositionibus per binas singulas litteras indicant, uti ex sequenti Tabella patet, in qua litteræ in singulis Camera occurrentes exponantur.

B B. Bonitas est bona.
B C. Bonitas est magna.
B D. Bonitas est durans.
B E. Bonitas est potens.
B F. Bonitas est sapientia.
B G. Bonitas est appetitiva.
B H. Bonitas est virtuosa.
B I. Bonitas est vera.
B K. Bonitas est gloriosa.

C D. Magnitudo est durans.
C E. Magnitudo est potens.
C F. Magnitudo est sapientia.
C G. Magnitudo est volens.
C H. Magnitudo est virtuosa.
C I. Magnitudo est vera.
C K. Magnitudo est gloriosa.

D E. Duratio est potens.
D F. Duratio est sapientia.
D G. Duratio est volens.
D H. Duratio est virtuosa.
D I. Duratio est vera.
D K. Duratio est gloriosa.

E F. Potentia est sapientia.
E G. Potentia est volens.
E H. Potentia est virtuosa.
E I. Potentia est vera.
E K. Potentia est gloriosa.

F G. Sapientia est volens.
F H. Sapientia est virtuosa.
F I. Sapientia est vera.
F K. Sapientia est gloriosa.

G H. Voluntas est virtuosa.
G I. Voluntas est vera.
G K. Voluntas est gloriosa.

H I. Virtus est vera.
H K. Virtus est gloriosa.

I K. Veritas est gloriosa.

CONSECTARIUM I.

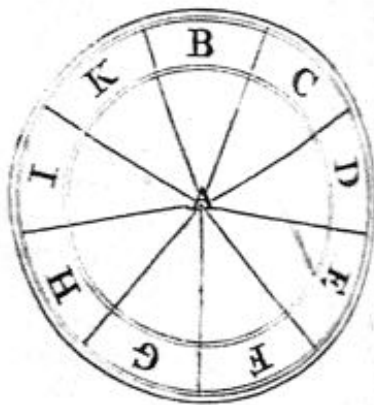
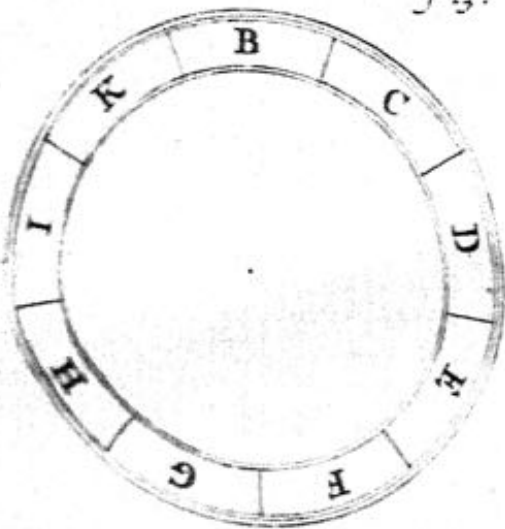
Ex his patet, Figuras in Arte Lulliana nullam aliâ esse, quam terminorum mixtionem seu compositionem; conjunguntur autem in aliqua Figura subinde duæ, interduæ tres, vixque ad plura se extendit, cum tres termini ad Syllogismum sufficiant. Hinc oriuntur duæ figuræ, quarum priori duæ litteræ tantum competant, uti est præfata, & consistat novem Columnis, quia novem sunt litteræ Alphabeti Lulliani, & quilibet littera suam habet Columnam; ut B, Columnam primam; C, secundam, & sic deinceps. In prima Columna sunt novem cellulae; quia littera B, conjungitur cum semetipsa, & cum octo sequentibus. In secunda Columna sunt cellulae octo, quia littera C, cum semetipsa connectitur & cum septem sequentibus. In tertia Columna sunt septem cellulae; in quarta sex; in quinta quinque; in sexta quatuor; in septima tres; in octava duæ; in nona una: nulla enim cellula

est, in qua littera prior Alphabeti subjiciatur posteriori, ne bis eadem litterarum conjunctio ponatur: V. G. nulla est cellula C B, in secunda Columna, quia esset eadem cum cellula B C, quæ ponitur in prima.

Qualibet Cella multa attributa, & propositiones continet; quilibet enim littera sumitur vel ex prima, vel ex secunda Columna Alphabeti; unde oriuntur quatuor modi hujus figure; Nam in quavis cellula vel accipitur utraque littera ex prima Alphabeti Columna, vel prima littera accipitur ex prima Columna Alphabeti, & secunda ex secunda; vel è contra prima littera sumitur ex secunda Columna, & secunda littera ex prima; quilibet autem litterarum in eadem Columna Alphabeti multos significat terminos: ut B, bonitatem, bonum, bonificans, bonificatum, bonificabile, bonificationem; quilibet denique littera vel attribuitur, vel subjicitur secundæ; Verbi gratia: in cellula B C, continentur hæc attributa, ut sequitur.

Explicatio
Figuræ III.
Lullii.

fig. 4.

B.C.	Bonitas magna.	Concordia differens.	Magnitudo differentia.	Viri boni consentiunt.
	Bonitas magnitudinis.	Bonitas concordia.	Differentia exigua.	Concordia est bona.
C.B.	Magnitudo bona.	Concordia differentia.	Bonitas magnifica.	Differentia est magna.
	Magnitudo bonitatis.	Concordia differens.	Magnitudo est bona.	Magnitudo differt.
	Differentia concordantia.	Bonitas concordia.	Res differentes in quibusdam concordant.	
	Concordia differentia.	Consensus bonorum.	Concordes interdum dissentire.	

CONSECTARIUM II.

Ex his patet secundo, B.C. non tantum in hac tabula denotare Bonum, Magnum; sed insuper quaestionem, Utrum, Differentiam, Deum, Iustitiam, Avaritiam, & haec omnia per litteram B. designata. Per C. verò annotantur Quid, Concordantia, Angelus, Prudentia, Gula; quae quidem omnia simul in unam confusa uti inextricabiles difficultates pariunt, ita veris tormentum, quam ullum ingens emolumentum adferre nemo non videt.

Tertio patet ex hac Tabella, quam Tyroni difficile sit futurum, hisce foliis, & non nisi pauculis instructum, sibi de omnibus disceptandi notitiam polliceri; tamen enim omnia in ea implicite, & virtute, quae in natura rerum existunt, continentur; arduum tamen omnino ne dicam *absolutum* existimo, ab eo qui non exercitatus est in theoricis scientiis, in hac Arte quidquam laude dignum praestari posse; si enim quaerat quispiam Artista; An arbor sit bona? Respondet affirmativè. Quare? ex eo, quod bonitas sit magna, sit durabilis, sit potens, &c. quid tum? nihil dicis, hoc enim primo noramus; nisi itaque per alios termi-

nos, qui naturam arboris proximè respiciunt, propositam quaestionem demonstraveris, nihil novitate dignum praestabis. At ex tempore cum industria novos, & appropriatos, quibus id probetur, terminos invenire, pueri non est, nec inexperti, sed Viri Philosophi, jam in palestra scholastica diu multumque exercitati. Non ignoro ingentem rerum, argumentorum, quaestionumque farraginem in Arte Magna Lulli exhiberi; sed quod semper improbari, sine applicatione & methodo facili, quam omnes desiderant; Accedit stylus barbarus, obscuritasque in explicando inextricabilis; Unde mirum non est, Artis exercitationem adhuc latere, & à nemine hucusque fuisse plenè comprehensam. Fateor tamen institutum Lulli admirandum & ingeniosissimum; si fuisset, qui applicationis methodum facilitati junctam tradidisset. Queritur itaque in hac Arte modus facilis, & expeditus, quo, ad quamvis propositam quaestionem sine hesitatione respondeas, quem in nostra Arte nos Deo dante tradituros pollicemur; Ubi & aliam tabulam uberiores, & ad quaestiones formandas commodiores nos exhibebimus confidimus. Sed procedamus ad quartam Figuram.

§. II.

De Figura quarta Lulliana.

Quarta Figura Lullianae Artis tribus circulis constat, quorum superior est immobilis seu fixus; duo verò interiores sunt mobiles ut in praesenti Figura apparet.

Verum hoc loco solum primas septem revolutiones ad Lectoris directionem apponam eo modo, quo ex circulis extractae sunt, ut Combinationis ratio facilius intellegatur.

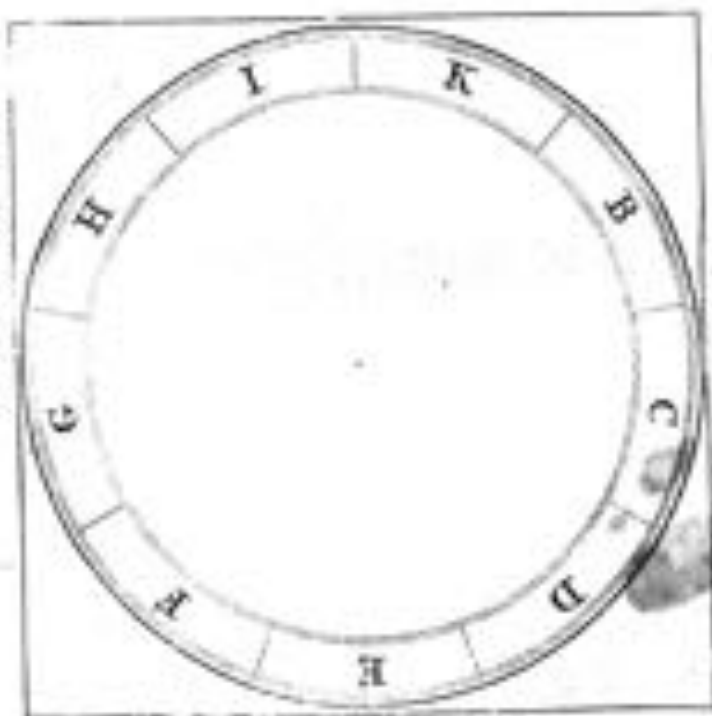

Figura quarta Lulliana.

Revolutio Prima.	Secunda.	Tertia.	Quarta.	Quinta.	Sexta.	Septima.
B C D	B D E	B E F	B F G	B G H	B H I	B I K
B C E	B D F	B E G	B F H	B G I	B H K	
B C F	B D G	B E H	B F I	B G K		
B C G	B D H	B E I	B F K			
B C H	B D I	B E K				
B C I	B D K					
B C K						

Genesis harum Columellarum hæc est: Si immobilis circuli exterioris literæ B. ad mediū circuli literam C. applicaveris, & deinde inferioris circuli literis ordine à D. incipiendo, literis B C. admovertis, nascentur prima Columna septem Camerarum. Hoc peracto, si B. submovertis D. in secundo circulo, & in tertio circulo literam E. admovertis literis B D. ex revolutione circuli infimi nascentur Columna secunda. Si iterum B. in secundo circulo E. & in tertio circulo I. admovertis literam F. ex revolutione hujus circuli nascentur tertia Columna: & sic de cæteris. Et sunt 28. quæ per 3. multiplicata dant 84. & hæc iterum multiplicata per 3. dant 252. Cameras, totidem videlicet sedes argumentorum. Atque hæc est methodus à Lullo præscripta, pulchra sanè, & quæ ingensium sapiat, si terminorum reducibilium applicationem clariùs & elegantius docuisset. Quod ut fiat, nos aliam

tabulam combinatoriam in sequentibus exhibebimus, quæ quæcumque intra hanc Artem desiderari possint, continentur. Sed jam ad praxin ejus procedamus.

Duplicem hujus figuræ praxin præscribit Lullus, una, quæ fit per circulorum revolutionem; Altera per Tabulam; per circularem figuram omnes quæstiones scibiles, & peregrinas determinari, & examinari posse putat, & ad conclusionem formandam plures rationes adduci; atque in hac consistit, ut termini impliciti reducantur ad terminos explicitos, quæ sunt octodecim principia partim absoluta, partim respectiva, & novem subjecta, de quibus primo loco.

Secundò per Tabulam, quam generalem vocat, & ut supra distinguit, ex trium circulorum revolutione conficitur cum addito T. quæ respectiva principia post se denotat sumenda, & est illa quæ sequitur.

T A B U L A Generalis Lullii.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
b c d t	c d e t	d e f t	e f g t	f g h t	g h i t	h i k t
b c t b	c d t c	d e t d	e f t e	f g t f	g h t g	h i t h
b e t c	c d t d	d e t e	e f t f	f g t g	g h t h	h i t i
b e t d	c d t e	d e t f	e f t g	f g t h	g h t i	h i t k
b d t b	c e t c	d e t d	e g t e	f h t f	g i t g	h k t e
b d t c	c e t d	d f t e	e g t f	f h t g	g i t h	h k t i
b d t d	c e t e	d f t f	e g t g	f h t h	g i t i	h k t k
b t b c	c t c d	d t d e	e t e f	f t f g	g t g h	h t h i
b t b d	c t c e	d t d f	e t e g	f t f h	g t g i	h t h k
b t c d	c t d e	d t e f	e t f g	f t g h	g t h i	h t i k
c d t b	d e t c	e f t d	f g t e	g h t f	h i t g	i k t h
c d t c	d e t d	e f t e	f g t f	g h t g	h i t h	i k t i
c d t d	d e t e	e f t f	f g t g	g h t h	h i t i	i k t k
c t b c	d t c d	e t d e	f t e f	g t f g	h e g h	i t h i
c t b d	d t c e	e t d f	f t e g	g t f h	h e g i	i t h k
c t c d	d t d e	e t e f	f t f g	g t g h	h t h i	i t i k
d t b c	e t c d	f t d e	g t e f	h t f g	i t g h	k t h i
d t b d	e t c e	f t d f	g t e g	h t f h	i t g i	k t h k
d t c d	e t d e	f t e f	g t f g	h f g h	i t h i	k t i k
t b c d	t c d e	t d e f	t e f g	t f g h	t g h i	t h i k

Hæc est celeberrima illa Tabula Lulliana, quod subjectum est, in quo intellectus, ut ille dicit, se facit universalem, & quod intelligit, & abstrahit ab ipso multa particularia omnium materiarum, discurrendo per principia, applicando cuilibet quaestioni 40 rationes, declarandoque suam quaestionem, & à qualibet Camera ipsius Columnæ abstrahitur una ratio. Tabula habet septem Columnas, in quibus inspicantur 4 Columnæ explicatæ in præcedentibus. In ipsa Tabula T. significat, quod literæ, quæ præcedunt T. pertinent ad primam Figuram; & quæ T. sequuntur, pertinent ad secundam Figuram. Per Tabulam, uti ait Lullus, intellectus ascensus & descensus fit: Ascensus est, quando ascendit ad priora, & generaliora; Descensus vero quando ex universalibus descendit ad particularia. Est & Copulativus, quia adiungit Columnas. *V. Gr.* B C D. cum C D H. & sic de cæteris. Hisce deinde jungit aliam peræis metho-

dam, quam vocat multiplicationem quartæ Figuræ, & hisce subjectis regulis de inventione principiorum, & regularum, quas applicare docet novem subjectis universalibus: Apponit tandem his 100 formarum applicationes; quibus omnibus ritè cognoscit, ait; quatenus ad omnium notitiam pervenire possit; praxin arcanamque, ab omni obscuritate solutam in III. Libro demonstro; quia etsi quandoque mysteria sub ipso latentia prodant, adeo tamen obscurè & confusè ea proponit, ut quid velit, nisi ab exercitissimo intelligi vix possit; ne itaque hoc loco & in principio hujus operis statim caliginem Lectori offundam, arcane methodi elucidationem consulo in Lib. III. distulimus. Nostrium enim est, non Lullianam methodum hoc loco docere, sed principia ab eo mutatis novam condere, multò Lullianâ faciliorem, expeditioremque; quod jam dante Deo nos præsturos confidimus.

A R T I S MAGNÆ SCIENDI,

S I V E

COMBINATORIÆ,

LIBER SECUNDUS.

Q U O

*Nova methodus Lulliana facilior, aptior atque
expeditior in meliorem formam reducitur.*

P A R S I.

Modus & ratio novæ doctrinæ expo-
nitur.

C A P U T I.

De Causa, & Occasione novæ methodi.

Difficultatem Lullianæ metho-
di in tribus consistere, su-
prà docimus; quorum pri-
mam in Alphabeto novem
literarum B C D E F G H I K
consistit, quarum unaque-
que diversa rerum significata notat; Verbi
gratia: B. notat Bonitatem, Utrum, Deum,
Differentiam, Justiciam, Avariciam. C. alia,
ut supra ex Alphabeto Lulliano patuit;
que res dici non potest, quantam in Tyro-
num animis confusioem in tanta ad novem
hæc principia absoluta, cæterorumque re-
ducibilium terminorum implicitorum mul-
titudine pariat. Secunda difficultas in hoc
consistit, quod difficillimum, & perarduum
sit, terminos sex Enumerandum ad suas singu-
lis congruas literas, earumque significata
redacere. Tercia est, quod divinam memo-
riam habere oporteret, qui regulas, termi-
nos, prepositiones, distinctiones, defini-
tiones. Figurarum inter cætera significa-
tionem, tot conversiones Figurarum, cen-
tasque formarum positiones, perfecte, &
sine confusione menti impressas tentat, &

cum sperato fructu ad aliquid in Arte præ-
standum, pertingat; Unde ipsemet Lullus
apertè fatetur, neminem ad Artis perfectio-
nem perungere posse, nisi & subtilissimo
ingenio, tenacissima memoria, & naturali
quadam mentis sagacitate imbutus fuerit;
Hanc summam penetrandæ artis difficulta-
tem, cum plures mihi preposuissent, tum
in excellenti dignitatis gradu constituti,
tum ex celeberrimis Academiis Viri, omni
literarum genere oertissimi, & tum ad fa-
ciliorum methodum, tam intricatum nego-
tium redigi posset, à me quaesissent; ego
verb à natura ita comparatus sim, ut nihil
laude dignius existirem, quàm conclamata
penè, que in Scholis possum in omni scienti-
arum genere occurrunt, argumenta, ad
incaudem revocare; & si quidem ingenti Vi-
res non deficiant, novo inventionum cu-
mulo adornare, ita & artem Lullianam
nova methodo, eaque commodiori exorna-
tam bono publico exhibere, ut inventam
sublime, quod ab illuminato Lullo, lauda-
bili conatu inceptum fuit, meâ operâ com-
pletur. Ab ovo itaque rem ordiamur.

C A P U T

CAPUT II.

De modo & ratione Artis novæ, & de novis Alphabetis, quæ singulis differentiis Enneadum classibus attributa sunt.

Cum itaque proprio experimento, difficultates in Arte Lulliana suprà descriptas didicissem, serio mecum pensavi, qui ingeniosi Viri inventa nonnullum tandem in Republica Literaria usum obtinerent. Ad confusionem itaque vitandam, & ad omnia majori cum distinctione dilucidanda, primò Characteres Lulli mutavimus; id est, nova Alphabetà præscripsimus: Enneades tamen, tum erotematum, sive quæstionum, tum principiorum, tam absolutorum, quam relativorum,

eo ordine, quo eas Lullus posuit, veluti unicum totius Artis fundamentum, paucis immutatis, retinimus, Figuris tantum alio modo dispositis; usque differentes à Lullo, & Circuli, & Pinaces, seu Abaci Combinatoeli emerferunt. Prædicata quoque singulis triadibus literarum propria, veluti media quædam argumentandi adjunximus, ne quicquam deesset, quod negotio, omni ex parte summam facilitatem conciliaret. Quæ omnia ordine persequutus, ea, quæ licebit, brevitate perstringam.

CAPUT III.

De Enneade Erotematica, sive de Quæstionibus.

Cum nihil sine Quæstione in negotio Literario confici possit, rectè primo loco Enneadem Erotematicam posuimus, tanquam primum omnium fundamentum.

Lullus hanc Enneadem communi Alphabeto suo, non sine confusione Legentium inferuit, ita ut B. litera tribuat quæstionem Utrum: C. Quid: D. de quo: & sic de cæteris ordine quæstionum circumstantiis, uti ex Alphabeto ejus supraposito patet. Nos ad confusionem vitandam, peculiari Alphabeto hanc Enneadem, videlicet per novem numerorum naturali ordine procedentium, Figuris exornabimus, ita ut per 1. quæstio An: per 2. Quid: per 3. Cur, per 4. Quantum, & sic de cæteris, sint indicatæ. Retinemus autem hic Enneadem Erotematicam, sive quæstionariam, sed ordinem tantum permutavimus; Enneas sequitur unico Versiculo comprehensa.

1.	2.	3.	4.	5.
An.	Quid.	Cur.	Quantum.	Qui.
6.	7.	8.	9.	
Quid.	Ubi.	Quando.	Quibuscum.	

Adhanc Enneadem Erotematicam, quidquid sub quæstionem cadere potest, comprehenditur, ita ut nihil in rerum natura sit cognoscibile, quod non hac quæstionum Enneade exhaustiatur; unde magni in hac nova Arte momenti est, & merito primum inter Enneades paulò ante expositas locum meretur; Cum inquisitio rerum ante omnia naturaliter sibi infra habeat harum quæstionum circumstantias; ut si de Platone V. G. inquisitio facienda sit, Ante omnia queri solet; An Plato verè talis fuerit, qualis describitur: quid facit, quid egerit; Cur Plato vocatus; quare, & qualis fuerit; quando, ubi, quomodo, quibuscum vixerit. Hoc pacto in omni quæstione, de quacunque re instituta, procedendum est. Quam Enneadem, qui ritè calluerit, is innumera-biles sibi argumentorum, rationumque novarum sedes præparatas inveniet, ad disputationem propositam, multis variisque modis urgendam, uti postea in praxi videbitur. Sed jam singulorum principiorum definitiones, divisiones, distinctiones ordine describamus.

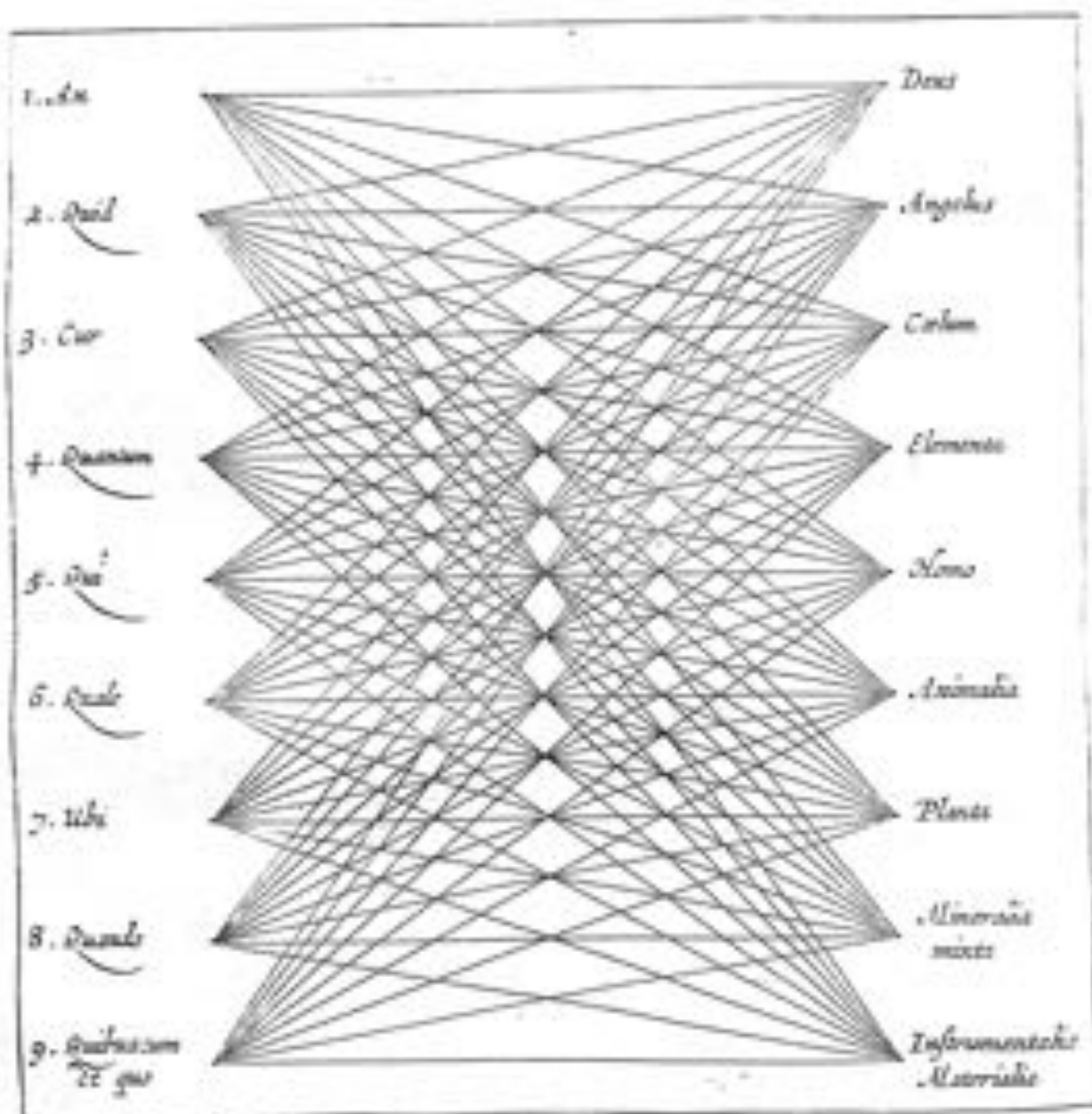
CAPUT IV.

*De definitione principiorum Eusebianæ Enneadæ, & de Regulis observandis
in questionibus.*

Quia quæstio necessario perquiri-
re subjectum aliquod, circa quod
disceptatio instituitur. Talia sub-
jecta nos in precedentibus, no-
vem statimur cum Lillo, & sunt: Deus,
Angelus, Coelum, Elementa, Homo con-
stans anima & corpore, Animalia, & quæ
totam comprehendant naturæ ambitum,
Plantæ, sive vegetabilis natura, Minera-
lia, & quæcumque ex his mixta oriuntur,
denique Materialia, sive Instrumentalia:
Ad quæ novem subjecta, quidquid univer-

si Mundi Machinæ continetur, revocatur.
Horum autem subjectorum natura & ratio
sciri non possunt, nisi per peritiam quæstio-
num hic positarum examen, neque hæc
omnia cognosci possant, nisi per novem
principiorum essentialium, tam absolutorum,
quam relativorum accessionem. At-
que hoc Enneadum quaternario, vera illa
à Pythagora intentata Tetractis notitia per-
fectè acquiri potest. Quæ omnia unico typo
hic exhibenda duxi.

*Typus universalis, omnibus de quacunque re proposita questionibus
formandis, aptus.*

TABU.

TABULA Significationis Quaestionum.

1. <i>At.</i>	} Connecit, rei	Possibilitatem, & existentiam.
2. <i>Quid.</i>		Quidditatem.
3. <i>Cur.</i>		Causalitatem.
4. <i>Quantum.</i>		Quantitatem, Multiplicitatem.
5. <i>Quid. quomodo.</i>		Modalitatem.
6. <i>Quale.</i>		Qualitatem.
7. <i>Ubi.</i>		Localitatem.
8. <i>Quando.</i>		Temporalitatem.
9. <i>Quibusnam. de quo.</i>		Instrumentalitatem.

CAPUT V.

De Regula Quaestionum.

Questio hæc dicitur, non dubitativa propositio, sed ipsam signum quaeriturum, sive ipse terminus, per quem quaerimus. Regula vero dicitur, rectam rationem respondendi ad quaestionem; Regula siquidem dirigitur intellectus, ut apud definire possit. Distinguntur autem hæc quaestiones inter se; quarum alie sunt essentielles; quibus de essentia rei quaeritur; alie accidentales, quibus quaeritur de aliquo accidente rei, &

necessario præcedit, ne in cæteris perpetuum tempus teratur.

REGULA I.

Per quaestionem; An vel Utrum?

Quaestio *At.* vel *Utrum.* semper possibilitatem rei implicitam habet; Unde semper sub dubio respondendum est, vel affirmativè, vel negativè, vel distinctivè.

Quaeritur itaque
primò.

Subiecta uni-
versalia.

Respondetur per dubitationem, affirmati-
onem, vel negationem.

An fit	Simpliciter, an con- ditionaliter.	} Per	} Deum.	} Dubitationem; quando dubii rei effectus proponuntur, si in al- terutraque parte rationes prædo- cipiant, si propositiones sibi in- vicem fidem abrogantes, adde- rantur.
	Per se, an in alio subiecto.			
	Per composicio- nem partium.			
	Per additionem.			
	Possibiliter.			
	Impossibiliter.			
	Necessariò.			
	Contingenter.			
			Angelus.	
			Caelum.	
			Elementa.	
			Homo.	
			Animal.	
			Planta.	
			Minerale.	
			9. Prædica- menta.	
				Affirmationem; Si exhibita rei, ne- cessitas, contingencia, authoritas, tum ex sacris, tum ex profanis hythorici adferuntur.
				Negationem; cum impossibilitas, au- thoritate, ratione, experimento, probatione facti, vel artificiosi, vel conjecturali ostenditur.

REGULA II.

De

Quid. Quis. Quare. Quod.

Habita cognitione, quid res proposita, verè, & realiter sit, restit Respondetur, quid sit illa res, atque adeò quaestio statim quidditatem, seu definitionem rei explicat.

Quæritur itaq.

Subiecta universalis.

Quid illa res sit in se, quid in alio?	} <i>Perb. Gr.</i> Quid sit	Deus.
Quid in se formaliter, id est, per formam?		Angelus.
Quid in se sit essentialiter, ratione sui esse?		Cælum.
Quid essentialiter, id est, cum alio?		Elementa.
Quid agat, quid patiatur?		Homo.
Quid sit contentivè, an ut totum respectu partium?		Animal.
Quid compositivè, id est, quam habeat mixtionem materis & formæ?		Planta.
Quid eminenter, respectu entium Mundi?		Minerale.
Quid virtualiter in esse reali?		9. Predicamenta.
Quid virtualiter in esse cognito?		
Quid potentialiter, respectu actionum, & objectorum?		
Quid unitivè, respectu generationis?		
Quid identicè, ratione speciei?		
Quid per dominium, ratione rerum sibi subditarum?		
Quid per influxum, ratione Cæli, & Astrorum?		
Quid per mixtionem, ratione Elementorum?		
Quid per modum perficiendi substantialiter, vel accidentaliter?		

EXEMPLUM I.

Ut si quærat.

Quid sit homo?	R. Esse Animal rationale.
Quid in se formaliter?	R. Quod omnem operationem à forma rationali obtineat.
Quid homo est in se essentialiter?	R. Esse compositionem ex materia & forma rationali.

Et sic de cæteris, quæ in sequentibus suis declarabuntur.

EXEMPLUM II.

Quid sit in alio?

An ut { 1. Forma accidentalis sive substantialis in materia?	An ut { 5. Potentiâ, seu virtute in alio?
2. Pars in toto?	6. Locatum in loco?
3. Totum in suis partibus?	7. Causa in effecta, & contra?
4. Inferius in superiori?	8. Principium in suo principio?

EXEMPLUM III.

Quid Deus in se?	R. Esse sum esse.
Quid in alio?	R. Dominus, Creator, Omnipotens, Salvator.
Quid in se in formaliter?	R. Esse bonum, magnum, æternum, verum &c.
Quid essentialiter, & coessentialiter?	R. Esse per se, & essentialiter, esse trium per notionales actus.

Hoc pacto actio & passio in Deo non est prædicamentalis, sed perfectiva, sic primum principium activum, in Deo paternitas est, filio passivum generationis principium.

Quid contentivè?	R. Esse omnia in omnibus, complecti omnia absque fine & termino.
Quid compositivè?	An compositionem aliquam admittat?
Quid eminenter?	R. Omnium eminentissima perfectione continere omnes perfectiones creaturarum.
Quid potentialiter?	R. Esse omnipotentem.
Quid unitivè? quid identicè?	R. Esse unum simplex perfectum, unitate essentiali. Et sic de cæteris.

R x.

REGULA III.

De Cur, Quare.

Quæſtio, (*Quare*) merito quidditatem ſequitur, & involvit intra ſe omnem Cauſalitatem, & clavis dicitur, quæ portæ ſcientiarum aperiantur.

Queritur itaque,

Quare res eſt propoſita?
Quare eſt hoc, & non aliud?
Quare eſt ab hoc?
Quare eſt huius?

Reſolvitur
tertia quæſtio per

Cauſam efficientem.
Cauſam motivam ſeu impellentem ſeu finalem.
Cauſam materiale.
Cauſam formalem.

Queritur verbi gratia,

Quare Chriſtus ſit & dicatur Paſtor bonus? Re. Per cauſam efficientem huius paſtoratus, quæ eſt prædicationis, & unctio ad huius generis munus.

Quare voluerit eſſe Paſtor bonus? id eſt, quæ cauſa motiva? Re. Quia purus Dei amor, beneplacitum, & voluntas Dei fuit.

Per cauſam materiale. Re. Quia nos gubernat, nutrit, defendit, lupos coercet, oves tuctur.

Per cauſam formalem. Re. Quia nutrit pabulo ſpirituale carnis ſue, regit verbo ac Spiritu ad vitam æternam conſequendam.

Per cauſam finalem. Re. Quia gloria Dei, & Chriſti inde conſequitur. &c.

REGULA IV.

De Quæſione Quantum.

Queritur in hac Regula de quæſitate abſoluta, vel comparativa; maxima, vel diſcreta, quæ ita generaliter hoc loco accipitur, ut quælibet formalitatem, uti finitum, & infinitum, comprehendat.

Queritur itaque primò. Num res, quæ proponitur, ſit extenſivè, vel intenſivè quanta; ſcilicet longa, lata, profunda, & huius regula eſt quæſitas.

Secundò queritur de multitudine, & ſit per ſignum Quæſ: cujus regula eſt multitudo.

Tertiò queritur de ordine, & ſit quæſtio per ſignum Quæſ, cujus regula eſt ordo.

Quartò queritur de multiplicatione, & ſit per ſignum Quæſplex, cujus regula eſt multiplicitas.

Quintò queritur de diſtributione, & ſit per ſignum Quæſ, cujus regula eſt diſtributio.

REGULA V.

De Quæſione Qui, vel Quomodo.

Involvit hæc quæſtio omnem modalitatem, ſive varios eſſendi modos.

Queritur itaque, quomodo res propoſita ſit in aliis?

An ut

1. Genus in ſpecie?
2. Species in individuo?
3. Species in genere?
4. Individuum in ſpecie?
5. Pars in toto integrali?
6. Totum in partibus?
7. Accidens in ſubjecto?
8. Forma in materia?
9. Cauſa in efficiente?
10. In Cauſa finali? In Loco?

An ut

11. In Tempore?
12. In Vaſe?
13. In Gubernatione?
14. Secundùm quandam præcellentiam?
15. Poema naturalis, ut immortalitas in anima, ratio in homine?
16. In Commiſſione?
17. Cognitum in cognoscente?
18. Pictum in pictura?
19. Aquivocè?
20. Aquivocum & analogum in æquivocato & analogato?

C 1

R. 1.

REGULA VI.

De Qualitate, Quale.

Quæstio, *Quale*, de duplici qualitate instituitur, & est regula dirigens intellectum ad cognoscendas qualitates alicui subiecto inherentes; estque *substantialis*, vel *accidentalis*, vel *modalis*. Substantialis qualitas est illa, quæ immediate profuit ab essentia rei, ut risibilitas in homine, humilitas in equo &c: ut patet ex hoc syllogismo.

Omne præscindens à quocunque posteriori realiter identificatur cum omni incluso in eo.

Sed homo in quantum homo præscindit à quocunque posteriori.

Ergo realiter identificatur cum omni incluso in eo.

Sed risibilitas proprietas hominis includitur in homine.

Ergo identificatur cum eo realiter.

Majore est vera; Minore pariter vera est, per reduplicationem factam, quæ id solum ponitur, quod est de essentia rei: quoad secundum consequentiam etiam patet; nam homo in quantum homo, habet potentiam ad actum ridendi, nec Deus posset dare ei

illam proprietatem, si ejus incapax esset. Hinc patet, omnes proprietates immediate à forma rei emanantes, esse essentielles & substantiales; cunctamen accidentium numero jungi, quando ad actum externum ordinantur, & pro termino habent actum extrinsecum, videlicet ridendi; & talis qualitas non modo distinguitur realiter juxta mentem D. Thomæ à subiecto, sed etiam essentialiter à genere subalterno; substantialis verò & intrinseca juxta *scilicet* formaliter. Accidentaliter verò qualitas sive communis pluribus convenit, ut albedo, nigredo; ut in qualitatibus elementaribus licetitas terre appropriatur igni; & caliditas ignis, aëri; & aquæ humiditas, aëri; & terre, aquæ frigiditas. In Deo verò qualitas, sive proprietas, est per se substantialis, alterius ordinis à prædicamentali; siquidem, quæcunque in eo attributa considerantur magnitudinis, infinitudinis, æternitatis &c: Sicut ei propria substantialiter, & identificata cum ipsa natura, & essentia Dei; in quantum verò notionales actus concernant, Paternitas est propria Patri; Filiatio, Filio; Spiritui Sancto verò, Spiritio passiva propria est.

Queritur itaque primo de quocunque subiecto proposita.

Quale id sit intrinsecè & essentialiter?

R. Per omnes eas, quæ essentiam rei concernunt, qualitates.

Quale sit, in quantum accidentibus subiectum est?

R. Vel quantitate extensiva vel intensiva.

Quale sit quoad actionem & passionem?

R. Esse quale suscipiendo omnes qualitates, sive primas elementares, sive secundas, sive tertias, sive intrinsecas sive extrinsecas operationes, sive à sensibus dependentes.

Qualem respectum, sive relationem dicat ad alia?

R. Comparando qualitates singulas ad alias considerando, & combinando eas cum respectu unius ad aliud.

Quale sit in loco, tempore, situ, habitu?

R. Juxta eas condiciones, quas circumstantiæ loci, temporis, situs, habitus, requirunt.

Quale sit moraliter?

R. Esse quale per virtutes morales, & opposita in vitiis.

REGULA VII.

De Ubi.

Quæstio de, *Ubi*, localitatem rei involvens triplex est: *Immensurativa*, *Definitiva*, *Circumscriptiva*; gratia cujus unumquodque supponitur ratiocinio per regulas magnitudinis, & durationis, & secundum judicium in illis repertum respondendum est ad quæstionem de *Ubi*. Ut si queratur, ubi est Deus? Videndum est primo, quid sit

Deus secundum præmissas quæstionum regulas; quo facto; Respondeo. Deum esse ubiquè, eo quod sit ens immensum, quo majus excogitari non potest, ac magis rebus omnibus, quam res ipsa sibi ipsis, intrinsecum; Et sic est in quolibet indivisibili puncto non tanquam ens comprehensum à loco, sed tanquam ens comprehensum, & locum, & omnia, quæ naturæ ambitu concluduntur.

Angelus verò est in loco definitivè, quia ejus localitas non est immensè, sed suis finibus

Quomodo
Deus sit

Angelus
quomodo
in loco

bas & terminis à Deo constitutis clauduntur, totus in toto, & totus in qualibet parte, ubi enim operatur, ibi est; si enim est in Oriente, non est in Occidente; si in hoc loco, non est in alio; quæ de Anima ra-

tionali pari ratione intelligenda sunt.

Homo verò corporeus circumscribitur in loco est, & talis locus est habitudo locantis ad rem locatam, id est, loci, ad hominem locatum.

Homo, & res corporeæ.

Quæritur itaque.

Ubi sit res proposita?

Quantum ubi habeat?

Quale ubi habeat?

Quandiu ibi duret?

An spatium imaginarium sit in loco?

R. Per definitionem loci.

R. Per tres species, uti, per immensurativam in Deo: per definitivam in Angelis: per circumscriptivam in corporeis rebus.

R. Per Figuras locantis & locati.

R. Per moram locati in loco mutabili, in Angelis & homine, immutabili in Deo, qui est in se ipso sine loco.

R. Neg. per nullibi, quia ubi non est locus, ibi remouentur omnia quæ ad locum pertinent, uti alibi, ibi, alicubi, &c.

REGULA VIII.

De Quæstione Quando.

Quæstio de *Quando* interrogat de *duratione* rei secundum ejus permanentiam; effique triplex; videlicet *æterna*, *æviæterna*, *temporalis*; quarum prima Deo; secunda Angelis, Animabus, Mundo; Tertia generationi, & corruptioni obnoxia rebus convenit. Nam si quæramur de Deo, quando sit; postquam examinasti, primo, quid sit, & de quo sit; deinde quando sit, ubi sit, secundum judicium in eis inventum, respondendum est; & quoniam est eis ubique præsens, & immensam, quo majus excogitari non potest; ergo æternam esse in-

Species durationis.

Æterna duratio.

res, & quod duratio ejus sit interminabilis vitæ, tota final & perfecta possessio, & hoc pacto omnem amplectitur durationem in se semper existentem, & sic totius temporis defluxus ad eam comparatus, non est, nisi instantaneum in æternitate momentum. *Æviæterna* verò duratione omnes immediati primæ causæ effectus mensurantur, uti Angeli, Animæ, & cætera temporis subiecta entia, quoad initium saltem, non verò, quoad terminum.

Æviæterna.

Temporali denique duratione omnia reliqua, temporis subiecta, & generationi & corruptioni obnoxia, uti animalia, plantæ, & ex elementorum mixtura composita corpora.

Temporale.

Quæritur itaque.

Quando res proposita sit aut fuerit?

Quanto tempore permanferit in tali & tali statu?

Sub quali conditione temporis fuerit?

R. Per circumstantias temporis, annos, menses, septimanas, horas, minuta, &c.

R. Tali monarchia, tot & tot annis, sub tali Regis, Principis imperio, tanto tempore.

R. Tempore felici vel infelici, sub tali & tali Rege, dominio, principatu, imperio.

REGULA IX.

De Quæstione Cum quo, & de quo.

Quæstio, cum quo, annexam habet instrumentalitatem, dùm quæritur, cum quo instrumento res agat; est autem triplex instrumentum, quo omnia peraguntur; *Naturale*, *Aturale*, *Artificiale*. Naturale instrumentum, ut ita dicam, quo Deus agit, est

Instrumentum triplex. Naturale quoddam.

intellectus divinus, quo generat Filium, Pater verò & Filius voluntate produciunt Spiritum Sanctum. Pater & Filius & Spiritus Sanctus omnes produciunt creaturas, & humanitas Christi instrumentum fuit divinitatis ad humani generis redemptionem. In Angelis pari passu instrumenta agendi sunt intellectus & voluntas, ut & in homine, in singulis suo modo. Instrumenta Moralia in homine

Materia
Artificialia

homines sunt virtutes morales, quibus Creatura rationalis dirigat suos actus. Instrumenta Artificialia, pro exteriarum operationum varietate, varia sunt; Alia liqui-

dem sunt militis, alia agricolæ; alia artificis, alia textoris sunt instrumenta; alia Medici, alia Mathematici, alia aliarum artium.

Quæritur itaque.

Cum quo res proposita operetur?

R. Iuxta prædictæ divisionis triplicis instrumenti rationes; naturales, morales, instrumentales.

Quod sit instrumentum operationum ejus?

R. Vel juxta internas, vel externas rationes instrumenti.

Qualem sit instrumentum?

R. Cognitionis internæ, vel externæ sive actionis.

Materia
libra.

Hæc jungunt naturalem quæstionem, De qua; quæ quæstio materialitatem implicite signat, & materiam, ex qua aliquid fit, indicat: Ad quam tripliciter responderetur; vel enim res proposita est non ab aliquo, nec de aliquo, ut Deus. Secundò non de aliquo, sed ab aliquo, ut creatum omne, Angelus, anima, vel est de aliquo, & ab aliquo, cujuscumque sunt omnia corpora, generata, producta, facta, formata; Fit autem aliquid ex alio, ut ex materia sensibili, vel ex materia spiritali.

Utrum ex
alio fit, vel
Materia
libra.
Covertit.

Ex materia sensibili variè aliquid fit vel materialiter mutata forma, ut dum ex materia, forma educta constituit animal.

Vel convertitur, ut dum cibus & potus in substantiam alicui convertuntur; metallum unum in aliud, lapis in calcem.

Vel *compositivè*, ut dum ex aqua, & melle fit hydromel. &c. Compositivè.

Vel *aggregativè*, ut dum ex calce, lignis, lapidibusque fit domus. Aggregativè.

Vel *compositivè*, ut dum ex anima & corpore fit homo, ex forma & materia compositum. Compositivè.

Ex materia spiritali fit aliquid ex alio, cum de aliqua re instituitur tractatio, ut hujus operis sunt artes, & scientiæ; vel quando imagines seu phantasmata apprehensa, vel notiones rerum constituunt discursum, vel sermonem, vel consilium. Denique complectitur hæc quæstio materiam primam & secundam. Verùm de hac quæstionum Enneade in sequentibus ex professo & didacticè agetur.

CAPUT VI.

De Alphabetis novis, ab hujus Artibus operis positis.

Cum Lullii Alphabetum, id est, Eandem literarum B C D E F G H I K. uti magna rerum multitudine confusum, ita maximo Artifice impedimento, in discriminandis tot regulis, principiis, quæstionibus, subiectis, virtutibus, vitiis, futurum cognoscerem;

litteras alio modo disponendas exhibuivi, ut quis statim ex litera principium essentiale cognosceret; siquidem Bonitatem initiali sua litera, B, signavimus; Magnitudinem initiali litera M; Durationem litera initiali D; & sic de cæteris, ut in subiecto schemate patet.

TABULA Alphabetorum Artis nostre.

Columna prima. Alphabetum principium Essentiale.	Columna secunda. Alphabetum principium abstrahendum.	Columna tertia. Alphabetum principium instrumentum.	Columna quarta. Alphabetum principium instrumentum.
1. An.	1. B. Bonitas.	1. = Differentia.	1. Δ Deus.
2. Quid.	2. M. Magnitudo.	2. ♥ Concordantia.	2. ☼ Angelus.
3. Cur.	3. D. Duratio.	3. ●○ Contrarietas.	3. ☉ Cælum.
4. Quænam.	4. P. Potentia.	4. α Principium.	4. □ Elementa.
5. Quid.	5. S. Sapientia.	5. ⊙ Medium.	5. ☿ Homo.
6. Quale.	6. V. Voluntas.	6. ∞ Finis.	6. ☿ Animalia.
7. Ubi.	7. Vi. Virtus.	7. M Majoritas.	7. ☿ Planæ.
8. Quando.	8. Ve. Veritas.	8. Æ Aequalitas.	8. ☿ Mineralia & omnia mixta.
9. Quibuscum.	9. G. Gloria.	9. Mi. Minoritas.	9. ☿ Materialia; Instrumentalia.

Nam

Nam viſſa litera principium latere non poteſt, ſic hæc tres literæ B. M. D. indicant Bonitatem magnam eſſe durabilem; ſic M. Vi. Vo. notant, magnam vim Voluntatis eſſe, & ſic de cæteris.

Præterea ad principia reſpectiva luculentius exprimenda alia ſigna ordinaviſmus, ut ea, ſi literis, tabuliſque alicubi intermiſceantur, principia reſpectiva, ab abſolutis, melius diſtinguerentur; ac primò quidem *Differentia principium* ſignaviſmus binis lineolis parallelis, hoc pacto \equiv uti in ſecunda Columna patet: *Concordantiam* \heartsuit Figuræ cordis, quæ conjunctionem, concordantiam, unionem indicat; *Contrarietatem* verò ſeu *Oppoſitionem* expreſſiſmus ſigno Aſtronomico utitato, & quod oppoſitionem Aſtorum notat, ut ſequitur \odot ubi unus circellus niger, alter albus contrarietatem notat. *Principium* notaviſmus litera Græca, α , Alpha, *Atedum* circulo cum centro \odot . *Finem* per ω Omega exhibuiſmus, uti videre eſt in ſecunda Columna. *Atpiritatem* per magnam M. A. ſuſſum, ut diſtinguatur contra magnitudinem abſolutam principium. *Equitatem* per diphthongum Ai, initialem aqualitatis literam; *Atmoritatem* per, Mi. miſculum cum adjuncta i litera. Sed hæc vide in Schemate tertie Columnæ.

Figure ſeu characteres quibus notantur, principia reſpectiva.

Subjecta verò univerſalia ſingula propriis ſignis ſignanda rati ſumus, ita ut per \triangle *Deum tri-unum*; per Figuram alatam *Angelum*; per circulos *Carlam*; per \square , *Elementa*; per ſignum humanum, *Hominem*, & quæ ad hominem quovis modo ſpectare poſſunt; per *Quadrupedem*, animalia quadrupedia, aquatica, volatilia, inſecta; per *Arborem* plantæ, arborum, fruticumque genera & ſpecies; per *Saxum* Mineralia, & omnia mixta; per \vdots novem *Prædicamenta* accidentalium; instrumentalium quoque, materia prima & ſecunda, & quæcunque huc revocari poſſunt, deſignantur, uti ex quarta Columna patet.

Atque ad hanc trinitatem Enneadum, quicquid cognoscibile eſt, redacitur, ſuntque ſecunda quedam totius ſcientiæ humanæ & diviniæ ſemina, quemadmodum ſuo loco, & tempore demonſtrabimus.

Horum naturæ principiorum uſum ad omnium noticiam primò per circulos, de inde quoque per tabulas combinatorias, quas græcè *ἑνεάδα* vocant, exhibebimus. Quod antequam præſtemus, primò ſingula harum Enneadum principia explicabimus; ut tranſcendentalis eorum ratio, & longè, latèque in omnem naturæ ambitum exporrecta latitudo, luculentius pateſcat.

Signa ſubjectorum univerſalia.

PARS II.

De definitione principiorum abſolutorum, quæ ſunt

B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G.

CAPUT I.

De definitione Bonitatis.

QUoniam principium demonſtrationis ſit definitio rei, ab illa, quibus ignorantis artem & ſcientiam ignorare necesse eſt, ordiemur

Definitio Bonitatis ſic ſeſe habet: *Bonitas eſt ens, ratione cujus bonum eſt bonum*; ſic bonum eſt eſſe, & malum non eſſe; & quoniam omnis bona definitio conſtat ex genere & differentia; in prædicta definitione ens loco generis ponitur, non tamen tanquam contrahibile ad Bonitatem; Bonitas enim, non ſolum abſtrahit ab ente, ſed ab ipſa entitate; ideò ab ipſa ſecundum prædicationem ſuſcipere non poteſt; ſed dicitur tantum de bonitate eius, denominatione

extrinſeca. Alii definiunt bonitatem, quaſi ſit ens boni, ſons, & origo omnis boni, eſſentia, & actionum, quæ privatione non ſeparantur in eodem ſubjecto & tempore.

Bonitas eſt duplex: *Inerata*, quæ eſt bonitas ſimpliciter, & per ſe abſolute eſſentialis & neceſſaria, à qua omnia participatè bona ſunt, uti Deus.

Creata iterum duplex eſt: *Entitativa*, & *Atoralis*, vel *ſubſtantialis* & *accidental*; In quantum entitativa eſt, ſub ſe comprehendit omne id, quod quovis modo & actu eſt; & ad hanc omnia entia naturæ revocantur, & cum unitate convertitur.

Nota B. M. D. P. S. c. c. eſt aliud ſignificans, quam initiales litteras. Bonitatem magnitudinis, durabilem; ut Lectorem ex initia littera prædicta ſive principia cognoscere.

Quæſita bonitatis. Inerata bonitas.

Creata.

Quid ſit bonitas.

Moralis. Moralis Bonitas illa est, quæ ex pluribus actibus à voluntate elicitis, prout recto rationis dictantini conformes sunt, conficitur, cui opponuntur vitia & peccata.

Accidental. Accidentaliter est, à quâ omne, quod actu est bonum determinatur, uti sunt accidentia cujusvisque generis; atque hæc est divisio bonitatis omnium generalissima.

Sunt itaque omnia vel bona vel mala, vel adia phora: Sc adia phora bona vel mala esse possunt ut Otium, Voluntas, Voluptas &c.

Bona finis. Sunt & alia bona Finis, alia propter Finem, alia simpliciter, & sunt facultates naturales, sine quibus natura operari non posset.

Bona animi. Sunt iterum alia bona necessaria, uti Vita, prudentia, libertas, parentes, virtutes. Non necessaria, uti honores, omnes actiones libere, quæ commodum aliquod adferre possunt.

Bona corporis. Sunt etiam bona corporis, uti sanitas, pulchritudo, omnis corporeæ essentiae perfectio. Bona animi sunt omnes virtutes, &

actiones imminentes private malitiae, uti Sapientia. Externa bona sunt, fortunæ, uti divitiæ, potentia, dignitates.

Est itaque bonitas abstractum quid, & principium generalissimum, primum, verum & necessarium, quia omnia in quantum sunt, bona sunt, utpote siue qua bonitate omnia essent mala.

Et quoniam bonitas parum in hac arte peritaret, nisi & termini, qui ad eam quovis modo reduci possunt, assignarentur: illos dico nihil aliud esse, quam prædicata illa, quæ ad bonitatem revocari possent, & hæc ingentem nobis propositionum syllogismorumque materiam præbent: vocantur etiam Comparata, & Synonyma: quædam alia ad bonitatem entitativam, alia ad moralem, accidentalemque bonitatem pertinent. Quæ omnia hoc loco eo ordine proponemus, ut prima Columna semper Majorem in Syllogismo propositionem denotet, secunda verò Minorem cum Conclusionem.

I. COLUMNÆ.

Reducibiles termini Compositi ad Bonitatem Entitativam seu substantialem.

Major.		Minor.		Conclusio.
Omne esse necessarium,	<div style="display: flex; align-items: center;"> <div style="margin-right: 10px;"> <p>Bonum est.</p> <p>Bona est.</p> <p>Bonæ sunt.</p> <p>Bona sunt.</p> </div> <div style="font-size: 2em;">}</div> </div>	△	Deus.	<div style="display: flex; align-items: center;"> <div style="margin-right: 10px;"> <p>Talis est.</p> <p>Talia sunt.</p> </div> <div style="font-size: 2em;">}</div> <div>Ergo.</div> </div>
Omnis essentia per seipsum existens,		☉	Angeli.	
Omne ens absolutum,		☼	Cælum.	
Omne indivisum in se, & à se, & à quolibet alio,		□	Elementa.	
Omnia substantia simpliciter simplex,		♂	Homo, natura coelestis.	
Omnis actus convertibilis cum substantia,		♂	Natura sensitiva.	
Omnis emanatio intrinseca,		♂	Vegitativa.	
Omne necessarium essendi rationem habens,		☼	Mineralia.	
Omnes facultates tum intrinsecae, tum extrinsecae,		☼	9. Pedicamenta.	
Omne quod actualitatem essendi habet,				
Omne esse, & essentia,				
Omne unitate essentiae suæ gaudens, sive quod unum est,				
Omne quod verè & realiter existit, & subsistit,				
Omne quod perfectione requisita constat,				
Omne ens agens, operans, causans aliquid,				
Omnes facultates naturales, tum intrinsecae, tum extrinsecae,				
Omnia accidentia & qualitates,				

Nota ex his compositis terminis nonnulli esse qui non nisi Deo competant & sunt asterisio notati. Reliqui indifferenter omnibus subiectis universalibus applicari poterant.

IL C O L U M N A.

Etiam si tales termini Compositi qui ad Similitudinem Moralem spectant, ad significandum formam reducantur.

[illegible]

Nota terminus huius qui majoris propostio, subiectorumque, predicaturumque, rationem habent, cum illis & singulis minoris propositionis subiectis, indifferenter applicari possit, uti ex combinatione patet.

III. C O L U M N A.

*Termini compofiti ad Bonitatem Naturalem reducibiles, ad formam
fylogificam reducili.*

Major.		Minor.		Conclufa.	
		Principia Naturalia.			
Omne	quod eſt.		Effentia rerum.		
	quod vitali motu gau- det.		Vita rerum.		
	quod ſufficientiam fui ef- ſe habet.		Perfectio rerum.		
	quod fecunditate natu- rali gaudet.		Via ſpermatia five ſemi- nalis.		
Omnia	quod beatitudine natu- ralium bonorum gau- det.		Proſperitas rerum.		
	ſine quibus natura ope- rari non poteſt.		Vires & proprietates E- lementorum, minera- lium, plantarum, ani- malium.		
	quibus natura rerum perficitur.		Qualitates rerum.		
Omnia	quibus rationalis creatu- ra perficitur.	Sed	Facultates animæ.	Talis eſt. Tales ſunt.	Ergo Bona ſunt.
	quibus rationalis creatu- ra perficitur.		Sapientia.		
Omnis alciſſimarum rerum cogni- tio.		Bona eſt. Bona ſunt.	Scientia.		
Omne quo veritas attingitur.			Artes tam liberales quam illiberales.		
Omnia	quibus magnum emola- mentum in genus hu- manum redundat.		Facultates vitalium mem- brorum; concoctiva, digestiva, expulſiva, locomotiva.		
	quibus natura ſenſitiva conſervatur in ſuo ef- ſe.		Omnēs ſenſus externi; Viſus, auditus, olfa- ctus, ſapores, tactus.		
	quibus naturales poten- tiæ objecta ſua attingunt.		Omnēs potentiæ inter- næ; intellectus, vo- luntas, memoria, in- ſtinctus.		
	quibus internæ potentiæ & facultates cognofci- bilia attingunt.				

*Nota in hac Columna non ſingulos terminos cum ſingulis combinari, ſed cum majoris & minoris
propoſitionis terminis parallelis ſibi correfpondentibus tantum.*

IV. C O L U M N A.

Opposita reducibiles ad Bonitatem Moralem terminis, sed significata forma.

		Major.			Minor.			Conclusio.
					<i>Opposita Virtutibus Virtus.</i>			
Omne Nullum	Repudiandum. Inappetibile. Imperfectum. Iniquum, & injustum. Beatitudine carens. Ferum, malignum, in- mitem. Tenax, & avarum. Liberalitate carens. Incommodum, damno- sum. Incongruum, & incon- veniens. Inutile, & perniciosum. Inamabile. Peccatum, & vitium. Indignum, vile, con- temptibile. Illiberale, & immuni- ficum. Infelix, & infortunatum. Inhonestum, indecorum, incivile. Ignobile, vile, abjectum. Turbulentum, seditio- sum, perduelle. Imperfectum, turpe, de- forme. Recte rationi repu- gnans. Virtutum & religionis expert. Intranquillum, inqui- tum, incongruum. Insolubere.	Malum est.	Sed	Omne	Injustitia. Timiditas. Intemperantia. Incontinentia. Pusillanimitas. Imprudencia. Heresis. Desperatio. Odium. Duplicitas. Perturbatio. Impatencia. Luxuria. Dolositas. Infidelitas. Impietas. Inclementia. Atheismus. Illiberalitas. Avaritia. Cruelitas. Amor facili.	Mala est.	Ergo &c.	
		Bonum est.		Nulla	Bona est.			

Hæc ab simili modo per contrariorum
assumptionem, de opposita ad boni-
tatem substantialem pertinentibus re-
bus argumentabere : ut,

Haud alio modo per contrariorum
affectionem, de oppositis ad boni-
tatem substantialem pertinentibus re-
bus argumentabere: ut,

REGULA I.

Scutellaria expolita

Bonitas est *ess.*, ratione cuius bonum agit bonum, & sic bonum est esse, & non esse malum est. Bonitas itaque principium est, extra quod nulla alia res principium esse potest: adeoque omne esse per se existens, essentialiter est bonum; quæ bonitas consideratur ab infimo gradu entis per se, usque ad ultimum, & supremum bonum, quæ est *suprema & infinita bonitas*, principium supremum omnium aliorum bonorum, bonitatum, entiumque, movens omnia cetera bona, tanquam *Finis ultimus omnium*, nullo indigens alio præter se ipsam.

Omnes hi termini ad Bonitatem reducibiles in propositione habent locum subiecti. Bonum vero predicari locum sustinet : ut si quispiam ostendere velit, Justitiam bonam esse, is multis variisque modis jam Majorem paratam habebit : Nam quicumque ex positis terminis in I L. Columna, & IV. assumperit, ille semper habebit Majorem propositionem omnifariam digestam : Minor autem semper erit illad, quod probandum assumitur, uti hic Justitia, ut ex sequenti patet.

Omne acceptabile, appetibile & coerens bonum est.
 Omnis iustitia est acceptabilis, appetibilis, & coerens.
 Ergo omnis iustitia bona est.

Per contra-
 ria vero sic:

Nullum inacceptum, inappetibile, & inconueniens, bonum est.
 Omnis iniustitia est inaccepta, inappetibilis, & inconueniens.
 Ergo nulla iniustitia bona est.
 Ergo intrinsecè mala.

Axiomata Bonitatis.

1. Una est Bonitas, natura & essentia, eaque increata, Deus; reliqua bona sunt participatiue aut per creationem.
2. Tot sunt species mali, quot & boni, & contrà; ea quæ de uno affirmatiue, de contrario negatiue dicta censentur, & contrà.
3. Bonitati inest bonum esse & bonum facere, & in eadem bonitate id, quod Bonum fieri potest.
4. Bonum mali est remedium, malum verò morbus.
5. Bonum amplexandum est, malum fugiendum.
6. Bonum & studiosum fieri potest animal, naturà, moribus, consuetudine, ratione, doctrina; naturà, cum nascitur; moribus, cum imita-

tur; ratione cum docetur, & ratiocinatur.

Habes itaque hic in quatuor Exemplis, quorum unusquodque iterum in tres Columnas distribuitur, specimen, ut modum ex bonitate rerum argumentandi doceat Tyro; quorum primum prædicata ad Bonitatem entitativam reducibilia; Secundum opposita five contraria eorum; Tertium Virtutes morales; Quartam naturales Virtutes continet; & sunt subjecta, de quibus reducibiles termini in prima Columna prædicantur; & prima quidem Columna semper vim habet propositionis Majoris, & sedes sunt Medicorum; Tertiæ verò, & quartæ Columnæ termini assumuntur pro Minori propositione. Sed quoniam de iis in sequentibus copiosior dabitur dicendi materia, hic iis non immorabimur.

Regula
lata.

CAPUT II.

De definitione Magnitudinis.

Magnitudo est id, ratione cuius Bonitas, Aternitas &c. magna sunt. Vel Magnitudo est extensio, vel intensio cuiuscunque rei, ex qua magna dicitur; Dicitur & magni plenitudo, vel magni extensio, sine qua omnia essent parva, ejusque privatio magna esset parvitas; estque principium uniuersale, generalissimum, primitivum & necessarium, cum nullum in rerum natura ens sit, quod non suas habeat magnitudinis rationes, quæ vel in extensione, uti in rebus corporeis; vel in intensione, quæ incorporeis competunt, consistant.

Est autem *Magnitudo* vel *increata*, vel *creata*; illa Deo, hæc creatis rebus competit; Est & *substantialis*, vel *accidentalis*. *Substantialis*, siue *entitativa* est sufficientia cuiuslibet rei secundum suam capacitatem, siue esse magnum, cuius rei consentaneum.

Accidentalis iterum duplex est; *Magnitudo malæ*, & *virtutis*; Illa corporeis rebus quantitate affectis, hæc incorporeis rebus uti dictum est paulò ante, competit.

Alia *magnitudo* est *potentialis*, alia *actualis*; Illa est, quæ dicitur in fieri, hæc in eo quod est; Est iterum *magnitudo* alia *perfecta*, alia *imperfecta*; illa dicitur corporum magnitudo, quæ in tribus dimensionibus consistit; hæc dicitur ratione alterius corporis magis absoluti; sic linea minor est superficie, & hæc corpore.

Dividitur quoque *magnitudo* in ea, quæ sunt corporeis, animat, & externorum. *In Corpore* magnitudo, proceritas, & proportionata crassitudo. *In Anima*, magnanimitas, audacia. *In externis bonis*, opes, dominatio, imperium consideratur.

Quomodo verò hæc applicari possint, sequens tabula ostendit.

Varia magnitudo, increata, creata.

Accidentalis, in
bonis, & in
malis.

Potentia
in, Actualis
in.

Magnitudo
in corpore
in anima.

TABULA Applicatoria Magnitudinis.

Termini reducibiles compositi sunt sequentes ad formam syllogisticam reduciti.

Omne five naturalibus terminis clausum, five terminis expers, magnum est.
Sed   talia sunt. Ergo, magna sunt.

Major.

Minor.

Conclusio.

<p>Omne</p> <p>B. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. vel extensione vel intensione infi- nita pollens. quod extensionis suae terminos nescit. quod extensione vel intensione qualicumque pollet. quod aliquem sublimitatis gradum obtinet. quod unitate vel essentiali vel sub- stantiali gaudet. individui essentiam habens. totum respectu partium. universale genericè vel specificè consideratum. summitatis eminentiam obtinens. quod dignitate & maiestate excel- lit. in perfectionis statu constitutum. compositum materia & forma constant. elementaribus qualitatibus consti- tutum. quod amplitudine quadam pre- poller. quod copiam & abundantiam ha- bet. quod sufficientem secundum esse sui capacitatem habet. quod plenitudinem perfectionis possidet. quod bonorum qualiumcunque copiam possidet. quod pondere, numero, & men- sura constat. quod terminis extensionis suae gaudet. quantum, & corpus solidum. quod fecunditate gaudet. bonum corporis, & animae. virtutibus, & viribus potens. quod dominio gloriatur.</p>	<p>Magnum est</p>	<p>Sed</p> <p> Angelus Homo. Infinitum. Finitum. Omnis superioritas. Eas usum, verum, bo- num. Indivisibile ratione sui esse. Omnia corpora natura- lia. Secundae intentiones. Omnis dignitas. Omnis potestas, regia Majestas. Omnis corporum inte- gritas. Homo, brutum, plantæ. mixta. Omnia mixta. Omnis Magistratus & superioritas. Omne ubertate bono- rum gaudet. Omne quod perfectio- ne gaudet. Opes, & divitiae. Mundus & omnia in Mundo contenta. Omnes distantiae & in- tervalla corporum. Omne lineis, superficie- bus terminatum, five trina dimensione con- stans. Omnis vis spermatica. Omnes potentiae natu- rales. Omne naturale corpus. Omnis potentia divina & humana.</p>	<p>Talis est. Talia sunt</p> <p>Ergo.</p>
---	-----------------------	--	---

Hæc Columnæ termini majoris & minoris propositionis parallelo sibi correspondent.

Notan-

Notandum primò, hoc loco, non omnia hic media dici posse de omnibus subjectis, uti omne compositum, mensuratum, & similia nec Deo, nec Angelo, nec Animæ continere; neque omnia animata inanimata; Unde ea media seligenda sunt, quæ assumpto subjecto quopiam ei propriè convenire possunt. Uti sunt propositiones parallele sibi correspondentes.

Notandum secundò; cum oppositorum eadem sit ratio, pari processu dabitur argumentandi ingens campus, per oppositorum assumptionem V. G.

Omne inextensum magnum esse non potest.

Sed punctum est inextensum:

Ergo punctum magnum esse non potest. Possumus hic duas Columnas; prima terminos seu prædicata magnitudinis simplicis. Secunda compositos terminos continet, &

quemcumque ex his elegeris, semper Majorem in syllogismo propositionem paratam habebis, usâ cum medi inventionem, ad id, quod propositum fuit, in Minori propositione de subjecto aliquo in Columna tertia posito, vel qualicumque ad id reducibili demonstrandum.

Assumptæ Magnitudinis sunt.

1. Omne intensum perfectius est suo extendo, quia illud incorporeis, hoc corporis propriè competit.
2. Magnum & parvum contraria non sunt, sed dissimilia, referuntur enim ad aliquod.
3. Omnis essentia magnitudinis spiritalis; quæ sola intensione gaudet, in partes dividi non potest, quia imperibilis; contrarium dicendum de extensis.

CAPUT III.

De Duratione.

Duratio nihil aliud est, quàm rei cujuscunque in suo esse permanentia; quod enim perseverat in eo quod est, durare dicitur; estque principium generalissimum, universale, primitivum, & necessarium, utpote sine quo nihil existeret; & si duratio non esset, nihil esset, nec potui posset, estque triplex.

Æterna, & Deo propriè competit, quia

ipse Deus est; siquidem interminabilis vitæ est tota simul existens, ac perfecta possessio.

Æternæ Angelis, animabus, materiæ Antea convenit, & reperitur in immediatis effectibus primæ causæ, qui principium habent suæ finis.

Temporalis est generabilium corruptibiliumque duratio, quæ semper esse nequit, nisi sed ad certum usque tempus durat.

Duratio
æterna.

Termini

*Termini Compositi reducibiles ad Durationem, in formam syllogisticam
reducti.*

Omne B. M. S. Po. Vo. Vi. Ve. G. durat.
Sed   talia sunt.
Ergo durant.

	Major.		Minor.		Credula.
	principium non habens fi- nem.		Alternitas.		
	quod tempore transigitur.		Ætas omnis.		
	quod in natura rerum est.		Ente.		
	quod perseverantiam ha- bet in actionibus.		Constantia.		
	quod firmiter persistit.		Consistentia.		
	quod actualem essendi sta- tum habet.		Existentia.		
	quod per se subsistit.		eternum.		
	firmitudine pollens.		Suppositum, persona, hypostasis.		
	locomotivæ potentiæ ex- pers.		Omne robar & for- tando.		
	quod difficulter dissolvi po- test.		Omnia inanimata.		
	quod immortalitatis dono gaudet.	Durat, id est, Durabi- lem per- manen- tiam ha- bet.	Omnia corpora natu- ralia firmiter nexa,		
Omne	quod in esse suo perseve- rat.		Angeli, animæ.	Tale est.	
	stabile, & firmum in esse, & operari.		Cœli & naturæ ope- rationes.	Tales sunt.	Ergo durant.
	quod integræ sanitatis sta- tu gaudet.		Omnia Elementa co- rumpuntur operatio- nes.	Talia	
	quod nunc, & præsentia fruitur.		Omnia corpora tem- perata sine aquorū humorum.		
	antiquam, & præteritum.		Omnes historiarum, qua- rum Veritas scriptis manet.		
	quod fide in Deum, con- stat.		Fides, Fidelitas, Spes, Charitas.		
	quod vivit.		Omnes sensitivæ & vegetativæ substan- tiæ.		
	quod futurorum bonorum spe gaudet.		Spes.		
	nobile, & perfectum.		Virtus.		

*In hac Columna majoris & minoris propositiones non promiscuè applicanda, sed ea tantum,
quæ parallelè sibi correspondunt.*

per contrarium seu oppositum assumptionem sic arguit.

Natum temporale est durans, vel semper durabile, sive æternum.

Sed omne quod generationi subest, est temporale.

Ergo non est æternum.

Haud secus in cunctis aliis procedet.

Axiomata.

1. Omne immobile & æternum, nobiliss, perfectiss, copiosiss & stabiliss est æterno vel mobili.

2. Omne æternam nobiliss, perfectiss & stabiliss est temporali & successivo.

3. Omne temporale, quò perfectiss cæteris paribus, cò stabiliss, & firmis est per se loquendo.

4. In omni duratione quatuor sunt. *Nunc. Antè. Postè. Semper.*

Semper, & Nunc, Deo tantum competunt.

Antè, Nunc & Postè, Angelis, Animabus, & rebus incorruptibilibus.

Antè & Nunc, rebus corruptibilibus conveniunt.

5. Tanto omnis res est diuturnior, quanto ejus causa efficiens efficacior.

Hocem Axiomatum unusquodque in Syllogismo Majoris propositionis locum habere potest. Minoris verò locum obtinent universalis subjecta; uti in exemplo.

Omne Ens immobile & æternam perfectiss & nobiliss est æterno, & temporali.

Sed, Deus est Ens immobile & æternum.

Ergo, perfectior & nobilior est Angelo æterno, & temporali.

Pari pacto æternam est nobiliss quoad durationem temporali, homine, beato, &c. It sic gradatim descendendo semper superius durabiliss inferiori esse ostendes.

CAPUT III.

De Potentiis.

Potentia est principium generalissimum, primitivum, substantiale, necessarium, utpote sine qua nullum Ens agere aut operari posset; & dicitur id, quò omnia ad operandum apta sunt; Eiusque triplex.

Potentia triplex.

Incerta, uti Dei potentia infinita, ex qua omnis potentie origo manat, & à qua omnia participativè potentia sunt; vel permissivè, vel effectivè.

Creata seu Finita iterum quadruplex est.

Vel *Naturalis*, comprehendens omnes naturalium rerum virtutes, & facultates. *Pretternaturalis* omnia ea, quæ à Deo, intelligendo sapo modo, fortuna, casu, fato, necessitate dependent; uti miracula, prodigia, oracula, &c. *Politica*, & *Moralis* omnem potestatem Monarchiam, Aristocraticam, Democraticam & privatum cujusvis dominum continens. *Extrinsicæ*, *Intrinsicæ* pertinentia ad eam. *Extrinsicæ* rober, arma &c. *Intrinsicæ*, omnes voluntariæ actiones.

Termini Compositi reducibiles ad Potentiam in forma Syllogistica.

Omnes Virtutes & Potentie rerum competant subjectis universalibus.

Major.

Minor.

Concl.

Omnis vis, & Virtus.
Omne quod agere potest.
Omne efficiendum habens.
Omne quod potentia naturali operatur.
Omne autoritate pollet.
Omne quod dignitatis excellentia eminet.
Omne quod divitiis & opibus abundat.
Omne dominatione excellens.
Omne potestatem qualemcumque obtinens.
Omne fortitudinis gloria prevalens.
Omnis qui jurisdictione eminet.
Omnis libertate gaudens.
Omnis qui potest præcipere, jubere.
Omnis Principatus honore fulgens.
Omnis imperio triumphans.

Potens est, id est, ad agendam potentiam habet.

Sed Omne

Vires Naturales.
Acta existens per se.
Causæ & Principia.
Facultates naturales.
Dominium.
Præsidium.
Potestas Regia.
Principatus.
Censura.
Heros Archistrategus.
In dignitate constitutus.
Mannissi.
Reges.
Principes.
Imperatores.

Talis Tale est.

Ergo

Omnes propositionum termini in hac tabula parallela comparatione inscripti debent.

Actio

Axiomata.

1. Omnis potestas à Deo est, vel permissivè, vel effectivè.
2. Omne serpiocernam, abstractum, & necessarium, actus est, non passiva potentia.
3. Potentia in acta semper melior est, quam potentia in fieri.
4. Potentia signum est, tendere ad esse; impotentia, ad non esse.
5. Nihil potest esse simul in acta formali,

& potentia formali, eodem tempore.

6. In malis actus malus, & idè peior potentia.
 7. Nulla est in natura rerum potentia passiva, cui non correspondeat quæpiam potentia activa.
 8. Potentia, naturalis aptitudo, & impotentia sunt qualitatibus species.
- Omnia hæc Axiomata iterum immensam suggerunt argumentorum varietatem, quæ suo loco ostendetur fufius.

CAPUT V.

De Sapientia, & Cognitione, sive de Principiis cognoscitivis absolutis.

Sapientia est cognoscitivum principium generalissimum, primitivum, necessarium, utpote sine quo nihil sciri potest. Et definitur in Arte principium, quo unumquodque cognoscit ea, quæ ad conservationem sui sunt necessaria; sine hac enim nulla scientia daretur, sed omnia forent ignorabilia, & non

scirentur, atque adeò frustra à Deo Mundus creatus fuisset.

Est autem *cognitio* primò *invenita*; & *Sapientia æterna* dicitur Deus Opt. Max. cognitio *superessentialis*, substantialis, necessaria. Altera *creata* est, quæ in sequentes ramos se diffundit.

Variè
dispositio
cognitio

Termini ad Cognoscendum redacti.

Ad Sapientiam sive Cognoscitivam principum revocantur omnia Entia rationalia & intellectualia, uti Deus, Angelus, Homo. Secundò: Omnes Artes liberales &

illiberales. Tertiò: Omnia quæ doctrinam & sapientiam sapiunt. Quarto: Omnes gradus scientiæ, ut Doctor, Magister. Quintò: Omnes scientiæ particulares in superposito divisionis schematismo comprehensæ. Termini sequantur.

Termini Compositi reducibiles ad cognitionem, in formam syllogisticam redacti.

Major.	Minor.	Conclusio.	Termini simpliciter.
Omne quod scientificum est.	Ars liberalis quæcunque.		Ars quævisque.
Omne quod sub certitudine demonstrationum consideratur.	Omnis scientia.		Conjectura.
Omnes conjecturales scientiæ, & divinatrices.	Astrologia, Medicina.		Certitudo.
Omne quod à causis naturalibus, & necessariis dependet.	Prædictio Astrologica quæ circa Agriculturam, Medicinam, Nauticam occupatur.		Commemoratio.
Omne quod consilio, & prudentia peragitur opus.	Omnis consultatio, deliberatio.		Consilium.
Omne quod per distinctiones declaratur.	Logica, Metaphysica.		Contemplatio.
Omne quod sapientiæ titulo gaudet.	Theologia. } Talia sunt.	Ergo cognitionis principio subjunguntur.	Conscientia.
Omne quod experientia ducit invenitur.	Physica. }		Divinatio.
Omnes industriae, & inventiones rerum.	Omnes artes novæ, uti Typographia, novi Mundi detectio, bombardaria.		Doctrina.
Omnia intelligentia circa sublimes res.	Theologia mystica, Cabala.		Diligentia.
Omnia lex, & jurisperitia.	Leges & statuta, legislatio.		Experientia.
Omnia legislatio.	Ethica, Politica, Oeconomica.		Electio.
Omne quod rationis imitatur dictamina.	Mathematica, Arithmetica, Geometria.		Fides.
Omne quod sagaciter veritatem indagat.	Tales sunt operationes animalium mirificæ, in nidis construendis, in educendis pullis, in transmigrationis tempore seligendo. In inanimatis, appetitus ad melius esse.		Gradus omnes Doctorum.
Omnes instinctus, & inclinationes naturales brutorum, plantarum, mineralium.	Uti naturalis & supernaturalis, theologicus.		Industria.
Omnes habitus.			Instinctus.
			Intelligentia.
			Interpretatio.
			Jurisperitia.
			Lex.
			Opinio.
			Oedo.
			Prophetia.
			Necessitas.
			Peritia.
			Prænotio.
			Providentia.
			Prudentia.
			Præfagium.
			Ratio.
			Regule.
			Præscriptum.
			Sagacitas.
			Inventio rerum.
			Sapientia.
			Scientia.
			Sensus.
			Ratio.

Omnes propositiones in hac tabula parallelâ comparatione institui debent.

Per Oppoſita ſe argue.

Nihil incognitum cognſcitivo principio ſubjicitur.

Ignorantia talis eſt. Ergo.

Axiomata.

1. Naturalia ſunt rationibus inveſtiganda.

Moralia uſu comparanda.

Divina, per oracula ſacra intelligenda.

2. Cuilibet Naturæ intellectuſi proprium eſt, intelligere ſecundum modum ſuæ ſubſtantiæ.

3. Omnis homo naturaliter ſcire deſiderat.

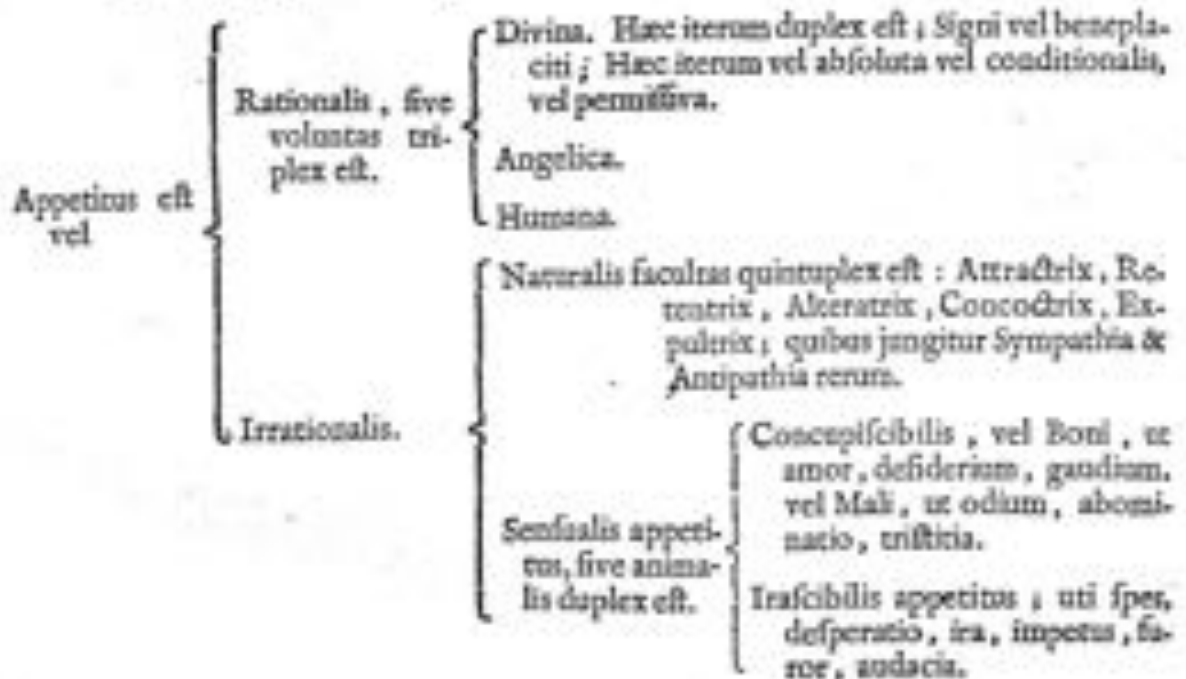
4. Ars, ſeu inſtrumentum ſciendi Logica eſt.

5. De Cognitione ſemper concluditur affirmativè ſecundum perfectionis rationem comparativam; uti omnis intellectus melior, durabilior, nobilior, perfectior eſt ratione; Ratio, æſtimativa; æſtimativa, ſenſus; ſenſus, inſtinctus. Ratio eſt quia æſtimativa eſt propter intellectum; ſenſus communis, propter æſtimativam; inſtinctus brutorum, propter ſenſum.

CAPUT VI.

De Principio appetitivæ.

Appetitus eſt incitatio vel impetus quidam manans à naturali facultate, cujus vi vel per ſe, vel aliunde res ad aliquid excitatur, eſtque principium generale, primitivum & neceſſarium, ſine quo nihil eſt amabile, nil deſiderabile, nil odibile, cujus diviſio ſequitur.

Termini Compositi ad principium Appetituum reducibiles, in formam syllogisticam redacti.

Omne B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. est appetibile.
Sed \triangle \odot \square \clubsuit \heartsuit \diamond \ddots sunt B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G.
Ergo.

Major.		Minor.		Conclusio.	Termini simplices.	Opposita.	
Omne quod afficit.	Appetibile est, & Volubile.	Amor & dilectio.	Sed	Talia sunt.	Ergo sunt appetibilia	Amor.	Odiū.
Omne quod bene afficit.		Gloriosum.				Defiderium.	Nihil de fiderium.
Omne quod erigit.		Gaudium & desiderium.				Benevolentia.	Malevolentia.
Omne quod ob absentiam boni affligit.		Concupiscentia.				Dilectio.	Aversio.
Omne quod lætificat & exhilaratque.		Cupiditas.				Amicitia.	Inimicitia.
Omne quod gratum & acceptabile est.		Libertas, licentia.				Gaudium.	Tristitia.
Omne quod extollit.		Libèrum arbitrium.				Libèrum arbitrium.	Illibèrum.
Omne quo ad amandam iocundamur.		Spes & confidentia.				Spes.	Desperantia.
Omne esse & essentia rerum qua sumus.		Omne pulchrum.				Voluntas.	Noluntia.
Omni propagatio qua in esse producimur.		Generatio.				Concupiscentia.	Inconcupiscentia.
Omne sine quo nulla substantia agere potest.		Lux, Vita, Calor, Esse.				Consuetudo.	Infamia.
Omne quo ad agendum stimulamur.		Facultates ac Virtutes naturales unicuique proprie.				Cupiditas.	Nalla cupiditas.
Omne quo ab agendo malè removemur.		Metus, tristitia, formido.				Audacia.	Metas.
						Libertas.	Prohibitio.

Axiomata.

1. Quod majus est bonum, eo Voluntas, que id appetit, est præstantior; ut Deus est magis amabilis Angelo, Angelus homine, homo bruto &c. Præstantior enim est Charitas Dei, qua amatur propter se, Charitate erga proximum, qua diligitur Deus.
2. Omne quod appetitur propter se,

præstantius est eo, quod appetitur propter aliud: Præstantior enim Charitas Dei, qua amatur propter se, Charitate erga proximum, qua diligitur Deus.

3. Omnia moventur propter bonum, tanquam appetitū finem: ut saxum appetit centrum, ut quiescat; planta ut vireat, & vegetet; beatus ut sentiat; & sic de cæteris.

CAPUT VII.

De Principio Virtutis.

Virtus hoc loco considerata, est principium generale primum, & necessarium, quo non existente, omnia vitiosa forent; & definitur, facultas bonarum rerum, conciliatrix, & constitutrix, vis benefica rerum

bonitate affectarum; atque idè omnium, & per omnia; esseque ratio, cur bonum, magnum, durable &c. vigorosum sit, & virtutibus, viribusque ad operandum necessariis instructum.

Virtus alia est.	Spiritalis ; estque quintuplex.	<i>Superintellectuale</i> : est incognita nobis Dei Virtus : ut Virtus miraculorum per Angelos , & homines : & prætigia per do- mones permissiva.
		<i>Intellectuale</i> : sunt Sapientia , scientia , prudentia , & quæ ad co- gnitionem referuntur.
	Corporibus instita : & quintu- plex est.	<i>Rationalis</i> : Continentia , mansuetudo , fortitudo , iustitia , li- beralitas.
		<i>Moralis</i> : quæ mores formando spectat.
		<i>Theologica</i> , uti Fides , Spes , Charitas , gratia , & charismata Dei , quæ dirigant animam ad Deum intrinsecè.
		<i>Animalis</i> , iterum triplex : Sensitiva , & hæc interior vel exterior ; illa quinque sensus exteriores , hæc interiores amplectitur.
		Motiva iterum est vel Naturalis , vel appetitiva.
		<i>Vegetalis</i> autem est , quæ operatur , & consistit in generatione , actione & nutritione , quæ sunt mediante virtute attracti- va , retentiva , digestiva , expulsi- va.
		<i>Mixta</i> considerat omnes illas virtutes , quæ unicuique pro- priae sunt.
		<i>Elementalis</i> , quadruplex : Calefactiva , siccativa , humectativa , frigefactiva.
		<i>Celestis</i> , uti omnes influxus , ac proprietates siderum.

Termini Compositi reducibiles ad Virtutes sub forma Syllogistica comprehensi.

Termini simplices.	Opposita.	Major.	Minor.	Conclusio.
Activum.	Passivum.	Omne activum , sive o- mne quod operatur.		△
Unio.	Divisio.	Omne quod fortitudinis pollet & robore.		☼
Instrumentum.		Omne generationis prin- cipium.		⊙
Potentia agen- di & patiendi.		Omne quod potentiam ad agendum habet.	Propria vi pollet ad agen- dum.	□
Fortitudo.		Omnes facultates natu- rales.	Sed ta- lia sunt.	✚
Dignitas.		Omnes Virtutes morales , quæ soli homini com- petunt uti & loquens.		☿
Generatio.				♂
Nobilitas.				☿
Omnia poten- tia.		Omnis habitus superna- turalis & naturalis.		☿
Honestas.				☿
Latus , honor.				☿
Vis.				☿
Natura.				☿
Operatio.				☿
Virtus.				☿

REGULA.

De actû respectu habitus semper concluditur affirmativè , de habitu verò negativè ; uti omnis actus bonus , melior est , & appetibilior suo habitu ; ratio ; quia sic habitus se habet per modum formæ , ejus verò actus est operatio ; forma verò , teste Aristotele , est propter operationem , & non contrà . & 2. Metaph. Actus est melior potentia ; & Cicerone teste : Omnis virtutis laus in actione consistit.

Axiomata.

1. Omnis Virtus rei , juxta objecta mensuratur.
2. Omnis Virtus minor cedit majori cæteris paribus.
3. Nulla Virtus corporea sine corporis dispositi beneficio & organo operari potest ; ut visiva sine oculo , calor sine igne.
4. Omnis Virtus corporea ita se habet in corpore , ut in cera imago.
5. Vis unita fortior.

CAPUT IX.

De Principio Gloria.

Gloria est principium generale, primitivum, necessarium, quia sine gloria omnia laboribus, vicuperis & poenis essent exposita. Definitur autem Gloria, ratio, qua omnia suo modo gloriola sunt, id est, omnia sine suo & quiete sua gloriantur. Alii strictius definiunt Gloriam, multorum bonorum ore celebratam laudationem, quando quis habet, vel habere existimatur, quod plures, vel omnes prohi expetunt, quae de hominibus tantum dicta sunt; prior universalior est, & omnia complectitur.

Dividitur autem in Adequatam, & Inadequatam; five in Increatam & Creatam; Prior est in ultimo termino Deus benedictus, ad quem omnia ordinata sunt, & quem omnia cum ultimo finem appetunt. Posterior est delectatio, & boni fructio, quae unumquodque quiescit, uti Lapis quiescit & gloriatur in quiete, centri addeptione; Minerale quodvis in appropriata sibi fodi-

na; Arbor in fructificatione; Planta in semine, florem, foliorumque possessione; Animal in conservationis vitae suae, suaeque propagationis speciei statu; in divitiis divet; in splendore & luce, ratione cujus quod primo latebat, cum laude apparet.

Est autem Gloria Creatura Vera & Falsa. Illa iterum vel Perpetua vel temporalis. Perpetua in seculo futuro & Vita aeterna Beatis & Angelis; Temporalis in hoc seculo mutationibus obnoxia, eaque vel Essentialis vel Activa est. Falsa vel inanis gloria, vel ratione rei, à qua sumitur, vel ratione ejus qui exhibet, vel occasione ejus, qui eam sibi usurpat. Ratione rei est, si non sit, si ignominiosa & vituperio potius digna. Ratione exhibentis, ut si demon, si improbis, si scelestus eam proferat. Ratione accipientis, ut si sit indignus, si eam sibi usurpet immeritis, si superbus eam ambiat, si suis meritis non Divinae gratiae adscribat.

Termini Compositi ad Gloriam reducibiles formae Syllogisticae expressae.

Major.

Minor.

Conclusio.

<p>Omne</p> <p>B. M. D. P. S. V. V. V. G. quod gaudio afficit. Magnificum. honorabile, honorificum. quod tanquam finis appetitur. quo ad perfectum statum homine dignum perducitur. cum labore parata fructio. quod quiescentia bonorum iustorum possessione gaudet. quod felicitatem confert. quod potentia quiescentia pollet. quod inventa veritate cum gaudio fruitur. sua fore contentum. virtuose operans. quod veritate fulget. quod in esse suo conservatur. quod vitali motu praestat. quod naturae suae quiescentia fruitur.</p>	<p>Gloriosum est.</p>	<p>Sed</p> <p>Beatitudo tum naturalis tum supernaturalis talis est. Omnia famae nominisq; celebritas talis est. Omnia vera dignitas talis est. Omne bonum tale est. Omnia sapientia & scientia talis est. Omne egregium facientis tale est. Omnes divitiae iustae tales sunt. Omnia honor & dignitas tranquilla tunc durans talis est. Omnia principatus rebus bene gestis parati talis est. Omnia nova rerum inventio talis est. Omnia ad prospera aequè ac adversa succedenda pompas talis est. Omnia laudabili conatus talis est. Omnes scientiae & disciplinae tales sunt. Omnia novem universalis subjecta iisque adnexa talia sunt. Omne vivens tale est. Universa natura, quae pro fine habet esse sui fructualem & conservationem, talis est.</p>	<p>Ergo Gloriosa sunt.</p>
--	-----------------------	---	----------------------------

Omnes denique, quibus alacritas est in facie, in mente letitia, jubilatio in Corde, in ratiocinativa solatium, in anima gaudium, iocunditas in spiritu est, vera gloriae laude potantur.

Acumina.

1. Omnis felicitas & beatitudo melior, sufficientior, durabilior, potentior, notior, desiderabilior, virtuosior, verior

& gloriosior delectatione & gaudio; quia felicitas est perfectior quam delectatio, cum haec quiddam sit ad felicitatem consequens.

P A R S III.

Definitio, Divisio, Applicatio Principiorum Respectivorum.

CAPUT I.

De Differentiis Principio generalissimo.

Necessitatem principis absolutis, procedimus ad principiorum Respectivorum expositionem, ut quid ex illa in Arte nostra emolumenti nobis emanare possit cognoscatur.

Letus hæc distinxit in tres triangulos, nos illa trita potius quam methodicis traditionibus neglectis ea quæ & Artem sine confusione promovere, & ad maiorem facilitatem deducere possunt, hoc loco docebitur. Sunt itaque novem Principia Respectiva, ut ex præcedentibus apparuit: *Differentia, Concordantia, Oppositio, Principium, Axioma, Finitas, Majoritas, Aequalitas, Minoritas*, quæ hisce signis exhibemus: =, ♡, ●○, α, ⊙, ∞, M, Æ, Min.

Principia Respectiva.	Symbolon	
Differentia.	=	
Concordantia.	♡	
Oppositio seu Contrarietas.	●○	
Principium.	α	
Medium.	⊙	
Finitas.	∞	
Majoritas.	M	
Aequalitas.	Æ	
Minoritas.	Min.	

Sed hæc omnia luculentius patebant in sequentibus Expositionibus.

Differentia primum principium respectivum generalissimum, substantiale, primitivum & necessarium est, omnes differentias includens, quia sine hac omnia essent idem, omnia unum, omnia indistincta, quod est impossibile: siquidem non ad conceptum tantum Metaphysicorum varietatem à confusione vindicandam, sed & substantiam à substantia, genera à speciebus, & à speciebus individua, rerumque naturalium classes, unum ab alio, & singula à singulis rite distinguenda, differentia ordinata est. Habent autem se distinctio & differentia, sicuti superius ad inferior; Nam

ubiqueque est differentia, ibi est distinctio, non contrà: Nam inter conceptus quidditativos datur distinctio, differentia tamen ibi locum non habet. Unde in Arte definitur claritas absque omni confusione conceptum; hæc enim bonitas à magnitudine, duratione, potentia, & quæcunque ad ea revocantur, distinguuntur.

Sunt autem tres species Differentiarum. Prima inter *Corporum & Corporum*, uti inter hominem & equum; inter *Plantam*, & *Lapidem*, inter *Cælum & Terram*. Secunda inter *Corporum & Intellectuale*; ut inter hominem & Angelum, inter animam & corpus, inter formam & materiam, inter sensus exteriores & interiores. Tertia inter *Intellectuale & Intellectuale*; ut inter animam & animam, Angelum & Angelum, inter Angelum & animam, inter Deum, Angelum, hominis animam.

Quæ quidem species ad omnem confusionem vitandam novemplaci distinctionum serie explanandæ sunt; quas antequam assignemus, duo præsupponenda sunt: Quorum prius est, quod omnis distinctio vel differentia ab extremis denominationis seu specificationis exordium sumit: Nam si Extrema, entia rationis fuerint, tunc distinctionem rationis intervenire necesse est; si formaliter verò inter Extrema occurrerit, inde mox distinctio nascetur formalis; & si Extrema realia fuerint, realis; & sic de reliquis distinctionum gradibus idem statuendum est.

Alterum præsupponendum est, quod Differentiæ seu distinctioni non potest adijungi major aliqua differentia, quin mox quoque ipsa varietur distinctio; siquidem ex Aristotele constat, species definitionis & formas rerum numero comparari, cui sicuti non potest addi unitas, sine essentiali numeri variatione; ita quoque differentia, & distinctioni nulla vel major vel minor differentia addi potest, sine variatione Extremorum, uti postea ex praxi patebit.

Termini ad Differentiam reducibiles.

Similes Termini.

1. Aliud Aleitas.	8. Distinctio.
2. Alterum alteritas.	9. Dissimilitudo.
3. Conferentia.	10. Diversitas.
4. Confusio ex pluribus.	11. Divisio.
5. Discordia.	12. Remotio.
6. Discretio.	13. Transpositio.
7. Disparitas.	

Termini Compositi ad Differentiam reducibiles, forma synoptica expressi.

Major.		Minor.	Conclusio.
Omne quod respectum dicit ad aliud.	Diffin- tione differt, vel	Ratiocinante.	
Omne quod tendentiam ad alterum dicit.		vel	
Omne quod per dispares gra- dus in unum coalescit.		Ratiocinata.	
Omne mixtum ex pluribus.		Formali.	
Omne Antipathia & Sympa- thia rerum.		Modali.	
Omne quod re vel ratione ab alio separatur.		Reali.	
Omne disparatum five quoad se, five quoad aliud.		Numerica.	
Omne quod re vel ratione distinguitur.		Specifica. feu Essentiali.	
Omne quod comparisonem involvit.		Generica.	
Omne quod dissimile five quoad se, five quoad aliud comparatum est.		Se, tota sub- jectiva.	
Omne quod diversitatem ad- mittit.		Se tota obje- ctiva.	
Omne divisioni subiectans.			
Omne quod re vel ratione ab alio removeri potest.			
Omne compositum.			
		Sed	Talia sunt } Ergo.

EXPLICATIO

Notum Dissimilium.

Dissimilitudo
rationis.

1. *Dissimilitudo Rationis ratiocinantis* est, quan-
do V. G. intellectus de intellectu identice
predicatur; In hac enim propositione: In-
tellectus Divinus est intellectus; intelle-
ctus in subiecto, ab intellectu in predicato
distinguitur per intellectus operationem,
qui est primus gradus distinctionis.

Formalis.

2. *Dissimilitudo Formalis* tum datur, quan-
do additum alteri variat rationem consti-
tuenti, & resultat, quando aliquid dicitur de
uno, & negatur de altero; & talis contra-
dictio in eodem non est nominis tantum,
sed nominis & rei: in divina enim dicitur

aliquid de intellectu, quod non dicitur de
Voluntate, ut Pater formaliter generat
filium intellectu; non voluntate; ratio bo-
nitatis formaliter distinguitur à ratione ma-
gnitudinis, durationis, potentie &c. Et ho-
iustodi distinctio non tantum inter forma-
litates reperitur, sed & inter conceptus in-
trinsecos, videl. inter essentiam, materiam,
quidditatem, simplicitatem & existentiam.

3. *Dissimilitudo Modalis* est, quando unum Modum
superadditum alteri non variat rationem
constituenti; ut finitudo, excellentia, contin-
gentia; homines enim dicuntur finiti quid-
dem, sed non differunt per finitudinem;
dicuntur excellentes, non tamen per excel-
lentiam distinguuntur.

Realis. 4. *Distinctio realis* est etiam in Divinis, quia personæ verè & realiter distinguantur inter se: Pater enim operatur respectu Filii, & Filius respectu Spiritus Sancti; has enim actiones supponimus.

Numerica. 5. *Distinctio Numerica* est respectu individuum; in Divinis hæc Distinctio locum non habet, cum in eis non nisi tres discretionis numeri sint, qui numerum ternarium constituent, & sic differt ab omni alio numero ad extra. Individua vero aliquæ speciei non differunt specie, sed numero.

Species. 6. *Distinctio Specifica* seu essentialis, quæ intervenit inter diversa speciei animalia; ut inter Socratem & Borem major est differentia, quam inter Socratem & Platonem; Nam illa dicuntur habere diversam essentialiam, quorum species sunt diversæ.

Generica. 7. *Distinctio Generica* vocatur, quando distinctio cadit inter illa, quæ genere subalterno differunt; nam plus differt Angelus & Leo, quam Leo & asinus. Sed Leo & asinus differunt specie, Ergo Angelus & Leo differunt genere non generalissimo, sed subalterno, in quantum tam Angelus, tam Leo substantia est.

Se tota subiectiva. 8. *Distinctio se tota subiectiva* est, quando distinguitur res genere generalissimo tantum, ut decem predicamenta, quæ distinguantur genere generalissimo, secundum totam eorum subjectionem, quia quæcumque differunt genere subalterno, conveniunt in genere generalissimo, videlicet in substantia; quæ verò differunt genere generalissimo seu se totis subiectiva, non conveniunt in aliquo limitato, sed solum in eate transcendentali.

Se tota obiectiva. 9. *Distinctio se tota obiectiva* est inter differentias individuas, omnia enim extra predicationem entis eam admittunt præter illa, quæ eam formaliter non includunt; ut sunt differentie ultimæ individuales, quæ in omnibus individuis specierum non inveniuntur, ut sunt Petreitas, Pauliteitas &c. quæ ut tantum non identitatem dicunt, ita in aliquo tertio subijci non possunt; si enim eis in suis rationibus includerent, illæ necessario suis propriis rationibus distinguerentur, & sic daretur progressus in infinitum, quod absurdum est.

Atque hæc sunt distinctiones, quæ totam differentiam rerum latitudinem mesurant, ita ut nihil in rerum natura sit, quod non sub unam vel plures hæc distinctionem cadat; sunt tamen eo ordine hic collectæ, ut prima sit omnium minima, secunda major prima; tertia major secunda; quarta major tertia; quinta major quarta; sexta major quinta; septima major sexta; octava major septima; nona major octava.

EXEMPLUM I.

De Distinctione Rationali.

Ubique inter Extrema interveniunt entia rationis, ibi datur distinctio rationalis.

Sed in Deo interveniunt entia rationis quo ad nos, ut in hac propositione: Intellectus Dei est intellectus, & similia.

Ergo, in Deo datur distinctio rationalis, quoad nos.

Datur enim distinctio subiecti à predicato etiam in propositionibus identicis, teste Aristotele.

EXEMPLUM II.

De Distinctione formali.

Ubique dantur diversæ formalitates, ibi datur distinctio formalis.

Sed in Deo dantur diversæ formalitates.

Ergo, &c. Major certa est. Minor probatur.

Ubique dantur conceptus formaliter differentes, ibi dantur formalitates differentes.

Sed in intellectu & voluntate Dei dantur diversi conceptus formales: Pater enim non voluntate sed intellectu generat; Bonitas non est formaliter magnitudo, Duratio, Potentia, & sic de cæteris.

Ergo.

EXEMPLUM III.

De Distinctione Atidali.

Quandocumque aliquod superadditum alteri non variat rationem constituti quo ad partes in recto, tunc datur distinctio modalis.

Sed quando v.g. unio superadditur partibus, tunc illa non variat rationem constituti, ut supra.

Ergo datur distinctio modalis.

EXEMPLUM IV.

De Distinctione Reali.

Ubique dantur plures res ratiæ & incommunicabiles, ibi datur distinctio realis.

Sed in Deo dantur tres res ratiæ & incommunicabiles, Pater, Filius & Spiritus Sanctus.

Ergo.

Atque hæc quadruplex distinctionis ratio quæ à distinctione Dei convenit; Cæteræ verò quinque distinctiones, Numerica, Generica, Specifica, se totis subiectiva

jectiva, & ſe totius obiectiva, Deo non conveniunt, ſed talia predicamentiſus compe-
runt.

EXEMPLUM V.

De Diſtinctione ſe totius ſubjectiva.

Ubiſcunque diviſio fit entis in ſua infe-
riora, ibi datur diſtinctio realis ſe totis
ſubjectiva.

Sed quodocunque ens dividitur in ſubſtan-
tiam & Accidens, ibi Haſ dividitur in
ſua inferiora.

Ergo.

EXEMPLUM VI.

De Diſtinctione Generica.

Ubiſcunque datur Diviſio generis gene-
raliſſimi in ſua genera ſubalterna, ibi
datur diſtinctio realis generica.

Sed quodocunque dividitur ſubſtantia in
corpus animatum & inanimatum, in
vivens ſenſibile & inſenſibile, in ani-
mal rationale & irrationale, Diviſio fit
generis generaliſſimi in ſua genera
ſubalterna.

Ergo etiam datur diſtinctio realis gene-
rica.

EXEMPLUM VII.

De Diſtinctione ſpecifica.

Quodocunque diviſio fit ſpecierum in
individua, ibi neceſſario reſultat Di-
ſtinctio realis ſpecifica.

Sed quodocunque homo dividitur in Pe-
trum & Paulum, ibi fit diviſio ſpeciei
in individua.

Ergo.

Ubi vides, tanto eſſe majorem differentiam
inter haſ diſtinctiones propoſitas, quanto ab
Eſſe rationis magis reſceſſerint, ut paulo
ante docuimus. Nota quoque predicatum
ſemper latius patere debere ſubjecto, vel
ſaltem eidem æquipollere, ad conſtituen-
dam propoſitionem definitivam & apodi-
cticam.

Porro ſiſ Universalibus Diſtinctionum ra-
tionibus niſil reſtat, niſi ut paulo magis
ad particularia ſcendentes, & varios
quoque Diſtinctionum terminos in Scholis
uſitatos Arti noſtræ applicare doceamus,
quos ſi quis probe calluerit, ei niſil in quib-
uſcunque quaſtionibus etiam difficiliſſimis
diſſolvendis denegatum eſſe, dicere aſſum,
memor illius paſſim in Scholis triti: qui
benè diſtinguit, benè docet. Primò itaque
de diſtinctionibus, poſtea quoque de divi-
ſione dicemus, omnia, formæ ſyllogiſtica,

profocuturi, ut Tyro ingenioſum argumen-
tandi ſylvam præparatam inveniat.

Triplex in Scholis datur Diſtinctio: Rea-
lis, Modalis, Rationis; & hæc iterum du-
plex eſt: Rationis ratiocinantis, vel Ra-
tionis ratiocinatæ. Singulas definiamus.

EXEMPLUM I.

Diſtinctionis Realis.

Quodocunque extrema ita conſtituta ſunt, ut unum ſine altero eſſe poſſit,
& unum ab altero ſeparari, illa utique
diſtinguantur realiter.

Diſtin-
ctio realis
quando
unum ſine
altero eſſe
poſſit.

Sed Anima & corpus; Petrus & Paulus;
Subſtantia & Accidentia communia
ita ſunt conſtituta, ut unum ſine alio
eſſe poſſit, & unum ab altero ſeparari.
Ergo diſtinguantur realiter.

EXEMPLUM II.

Diſtinctionis Modalis.

Quodocunque intelligitur proxima
quædam Entitas ultimo determinans
ſubjectum, ſine quo eſſe non poſſit,
tunc datur diſtinctio Modalis.

Modalis
diſtinctio
in exam-
plum.

Sed Seditus reſpectu ſedentis eſt talis Enti-
tas ultima determinativa ſubjecti, ſine
quo eſſe non poſſeſt, in quantum ſub
tali ſitu eſt.

Ergo inter ſedentem & ſeſſionem datur
diſtinctio Modalis.

EXEMPLUM III.

Diſtinctionis Rationis Ratiocinantis.

Quodocunque intellectus dividit in plu-
ra rem ſimpliciſſimam ſine fundamen-
to ſigendi diſtinctionem, ibi datur
diſtinctio Rationis ratiocinantis, ſive
pure rationis, ut Scholæ loquuntur.

Sed quando intelligitur idem eſſe diſtin-
ctum à ſe ipſo rei ſimpliciſſima dividi-
tur in plura ſine fundamento.

Ergo, quando idem eſſe diſtinctum à ſe
ipſo intelligitur, tunc datur diſtinctio
Rationis ratiocinantis.

EXEMPLUM IV.

*Diſtinctionis Rationis Ratiocinatæ ſive
formalis.*

Quodocunque intellectus rem ſimpli-
ciſſimam diſtinguit in plures cum fun-
damento, tunc datur diſtinctio Ra-
tionis ratiocinatæ, ſive ut Scoto pla-
cet, formalis.

F 3

Sed

Sed quando in Deo distinguimus Bonitatem, Magnitudinem, Sapientiam, Potentiam, Durationem, Intellectum, distinguimus rem simplicissimam in plures cum fundamento.

Ergo. inter Bonitatem, Magnitudinem, Durationem, Potentiam, Sapientiam & Intellectum in Divinis datur distinctio Rationis ratiocinantis sive formalis.

Ex hisce nascuntur in Scholis variis distinctionum termini, sine quorum notitia nemo quidquam in studio Philosophico præstiterit. Ne itaque quidquam Arti nostro desit, illos parciè exponam. Necessarium est, in omni scientia, ut data quadam propositione, quæ duplicem sensum habet, illam per sequentes terminos enodemus.

Distinguitur
aliquid
primo	<i>Materialiter.</i> Cum Prædicatum aliquod dicitur convenire alicui ratione subiecti per comparationem ad materiam; ut album est dulce. <i>Formaliter.</i> Cum Prædicatum aliquod convenit alicui formæ, aut per modum formæ, aut per figuram; ut album disgregat visum.	
Distinguitur
aliquid
2.	<i>Reduplicativè.</i> Quando in propositione respicitur forma tantum. <i>Specificativè.</i> Quando materia tantum respicitur; ut Musicus est faber. Nam Musicus in quantum Musicus, sive specificativè sive materialiter, est faber, verum est. Reduplicativè sive formaliter, falsum: quia faber potest esse sine Musica.	
Distinguitur
aliquid
3.	<i>Formaliter.</i> Quando aliquid afficit aliud per suam entitatem; uti facit calidum calore suo informando subiectum. <i>Efficaciter.</i> Quando non per entitatem immediate, sed mediante alio afficit subiectum; uti ignis efficit manum calidam, non per entitatis sue positionem in manu, sed per calorem productum in manu.	
Distinguitur
aliquid
4.	<i>Formaliter.</i> Quando Eas continet eandem formam, quæ est in effectu à se producto; ut fit in causis Univocis. <i>Inimenter.</i> Vel Virtualiter. Quando Agens non habet in se formam, quæ est in aliquo producto, sed virtute eam continet; uti piper calefacit stomachum, in quo tamen nulla caloris forma proditur.	
Distinguitur
aliquid
5.	<i>In actu signato.</i> Quando significatur tantum terminus actionis; ut fit, quando descriptio divisionem alicujus rei, dicitur diviso in actu signato. <i>In actu exercito.</i> Quando ad praxin proceditur; ut cum divido aliquid totum, tunc dicitur in actu exercito; & sic de omnibus aliis.	
Distinguitur
aliquid
6.	<i>Actu.</i> Quando res actu existit & simpliciter. <i>Potentia.</i> Quando est in fieri, idest, potest esse.	
Distinguitur
aliquid
7.	<i>Adequati.</i> Quando secundum omnia, quæ res quæpiam continet, distinguitur; ita Deus est adequatum objectum Theologiæ. <i>Inadequati.</i> Quando partialiter tantum; uti Incarnatio Christi inadequatum objectum est Theologiæ.	
Distinguitur
aliquid
8.	<i>Collectivè.</i> Quando accipiuntur partes simul. <i>Distributivè.</i> Quando singillationem accipiuntur.	Ut { Materia & forma dicuntur causare tantum distributivè non collectivè.
Distinguitur
aliquid
9.	<i>Directè.</i> <i>Indirectè.</i>	Uti { Intellectus cognoscit eam directè, negationes indirectè. In Moralibus voluntas vult delectationem actus mali directè, malitiam indirectè.
	<i>Extensivè.</i> <i>Intensivè.</i>	Uti { Si quis studeat sine magno conatu per horam, & alius per quadrantes cum magno conatu; hic intensivè plus studet; ille extensivè.

Multi hoc loco dici possunt de aliis terminis ; cujusmodi sunt :

Quo, & Quid.	Immediatione suppositi, & immediatione Virtutis.
Per se, & per accidens.	Radicaliter proximè, seu formaliter.
Ordine intentionis, ordine executionis.	Prior prioritate temporis, prioritate naturæ, ordinis, originis, nobilitatis.
Prædicamentaliter & prædicabiliter.	Necessariò simpliciter, & secundùm quid.
Primariò & secundariò.	Principaliter, & instrumentaliter.
Habitualiter, actualiter.	Essentialiter, accidentaliter vel integraliter.
Implicitè & explicitè.	Adhæsivè, intensivè, informativè, demonstrativè.

Quos quidem, omnes terminos hoc loco fusiùs explicare possemus ; Verùm quia illi passim noti sunt, eosque Logicæ Combinatæ reservamus, iis explicandis non immorabor.

Et quoniam omnis distinctio nascitur ex

divisione rerum : Primò Divisiones rerum examinandæ sunt, ut integram habeas Differentiarum realium notitiam, quas hic apponimus : hæc enim exacta cognitione frustrà in Philosophia laboraveris.

Schemata totaliter distinctæ rerum.

Omnis itaque Divisio est,	Generis in species.	Ut Animal in hominem & brutum.
	Specierum in individua.	Ut Homo in Petrum & Paulum.
	Totius in partes.	Ut Corpus humanum in caput, manus, pedes.
	Causæ in effectus.	Ut Efficiens homo in filios & filias quas generat.
	Subiecti in accidentia.	
	Virtutis in operationes.	
	Substantiæ in suas potentias.	
	Absoluti in sua comparata.	
	Uniti in attributiones varias.	
	Mixti in ea ex quibus fit.	
	Compositi in ea ex quibus componitur.	
	Continui in continuancia.	
	Disceruentis in sua discreta.	
	Suppositi seu subiecti in materiam & formam.	
	Termini in ea quæ ad eum concurrunt.	
	Scipis seu familiæ in suos affines & cognatos.	
	Artis in instrumenta, in subiectas sibi materias & partes.	

Exempla argumentandi ex Divisione rerum.

I.		II.	
Divisio generis in species realis est.	Quandocunque fit divisio generis in species, tunc necessariò resultat differentia realis.	Quandocunque fit divisio specierum in individua, tunc necessariò resultat differentia realis.	Specierum in individua realis.
	Sed quandocunque animal dividitur in Rationale & Irrationale, divisio fit generis in species.	Sed quandocunque homo dividitur in Joannem & Paulum, fit divisio speciei in individua.	
	Ergo quandocunque animal dividitur in Rationale & Irrationale, necessariò resultat differentia realis.	Ergo quandocunque homo dividitur in Paulum & Joannem, illis necessariò resultat differentia realis.	

III

Totus in
partes
realis.

Quandocunque fit divisio totius in partes, tunc necessario resultat differentia realis.

Sed quandocunque corpus v. g. humanum dividitur in caput, collum, brachia, manus, pedes, fit divisio totius in partes.

Ergo quandocunque corpus v. g. humanum dividitur in caput, collum &c. tunc necessario inter partes resultat differentia realis.

IV.

Causa in
seus effe-
ctus,
realis.

Quandocunque divisio fit causæ Efficientis in suos effectus, tunc necessario resultat differentia realis.

Sed quandocunque varii, Dei, Angeli, Hominis, Solis, Elementorum effectus cognoscuntur, tunc fit divisio causæ Efficientis in suos effectus.

Ergo quandocunque varii, Dei, Angeli,

Hominis &c. effectus cognoscuntur, tunc necessario resultat inter illos differentia realis.

V.

Quandocunque fit divisio Mixti in ea, ex quibus fit, ibi necessario resultat differentia realis.

Sed quandocunque planta quæpiam resolvitur in quatuor elementa, ibi datur divisio Mixti in ea, ex quibus fit.

Ergo quandocunque planta quæpiam aut Minerale resolvitur in quatuor elementa, necessario inter illa resultat differentia realis.

Sed hæc Tyroni ad methodi notitiam sufficiant. Siquidem pari passu in reliqua divisionum serie progrediens, quod Exemplis hinc præmissis minimè difficile futurum spero, ubi nota, duo semper in unaquaque divisione membra occurrere, quorum primum subjicitur semper in Majori, alterum in Minori, uti ex quinque his Exemplis patet.

CAPUT II.

De Principio Respectivo Concordantiae.

Concordantia est Principium Respectivum omnino generale in sua coordinatione, primitivum & necessarium; quia sine illa omnia essent discordia, dissoluta, inconveniētia, quod dici non potest; cum nihil in natura rerum invenitur, quod non cum aliquo in aliquo concordet. Est primò Concordantia in Deo per Divinam Personarum in unitate Essentiae Concordantiam; est in Angelis per diversas operationes in una essentia concordantes; est & in homine, in bru-

tis, in plantis, elementis, Cælo, Mineralibus, artificialibus, ut postea videbitur.

Dividitur autem Concordantia eadem divisione, quæ Differentiam divisimus; contrariè tamen ratione; quemadmodum enim unum, vel totum dividitur in partes distinctas; ita distinctæ partes iterum reducuntur ad unum vel totum, in quo concordare dicuntur; ita ut quemadmodum unum divisum distinguitur in partes dividas, ita divise partes concordant in uno vel toto diviso; ut in sequenti typo videre est.

Concordant itaque

1. Species in Genere.
2. Individua in specie.
3. Partes in toto.
4. Potentiæ in substantia.
5. Comparata in absolutis.
6. Attributiones variæ in uno.
7. Simplicia in Mixto.

Unde sic argumentandum.

I.

Concordantia
specierum
in genere.

Quandocunque est Coordinatio specierum in genere aliquo, tunc necessario resultat concordantia diversorum in uno.

Sed quandocunque homo, & brutum revocantur ad animal, ibi est concordantia specierum in genere.

8. Effectus in causis.
9. Accidentia in subjecto.
10. Operationes in Virtute.
11. Simplicia in Composito.
12. Continuantiæ in Continuo.
13. Componentia in Composito, &c.

Ergo quandocunque homo, & brutum revocantur ad animal, tunc necessario resultat concordantia diversorum in uno.

II.

Quandocunque convenire cognoscuntur individua in una specie, tunc necessario resultat concordantia diversorum individuum in uno.

Sed

Sed quodcumque Petrus & Paulus convenire cognoscantur in homine, sive humana natura, tunc convenire cognoscantur individua in una specie.

Ergo quodcumque Petrus & Paulus convenire cogitantur in homine, tunc necessario resultat concordantia diversorum individuum in uno.

III.

Quodcumque partes diversae in toto convenire cogitantur, tunc necessario

resultat Concordantia diversarum partium in uno.

Sed quodcumque manus, pedes, caput, integro seu toti coadunantur, tunc partes conveniunt in toto.

Ergo quodcumque manus, pedes, caput, integro seu toti coadunantur, tunc necessario resultat Concordantia partium in toto, integro, seu uno integrato.

Haec sicut procedes in reliquis ordine Concordantiae speciebus.

Partium
in toto.

Termini Compositi reducibiles ad Concordantiam sub forma syllogistica.

I.

Ubiunque est Concordantia specifica vel generica, ibi est identitas generica vel specifica.

Sed quodcumque plura individua in una specie vel plures species in uno genere conveniunt, ibi datur Concordantia vel generica vel specifica.

Ergo quodcumque plura individua in una specie vel plures species in uno genere conveniunt, ibi datur identitas vel generica vel specifica.

Idem.

Termini simplices.

Idem.
Simile.
Aequale.
Propinquum.
Proportionatum.
Par.
Coniunctum.
Unum.
Convalescens.
Conformum.

II.

Ubiunque intervenit Concordantia inter aliquos, ibi datur necessario aliqua similitudo morum, aut temperamenti.

Sed hoc fit in Amicitia, quia similis simili gaudet.

Ergo in Amicitia datur similitudo morum, aut temperamenti. Ergo Concordantia.

Simile.

quae paritatem dicunt, ut amicitia, pax; omnia Abstracta, univoca, universalis; omnes propositiones universales; omnes unitates seu congregationes; uti Conveniens, Urbs, populus, plebs.

Unde sic argumentabitur.

I.

Ubiunque est unio duorum individuum, ibi est concordantia.

Matrimonium est unio maris & feminae in Societate individua.

Ergo est concordantia.

A matrimonio.

2.

Ubiunque est mutua conventio, ibi est concordantia.

In pactis & contractibus est mutua conventio.

Ergo est concordantia.

A Contractibus.

3.

Ubiunque est paritas, ibi est concordantia.

In amicitia est paritas reciprocae benevolentiae.

Ergo in amicitia est concordantia.

A amicitia.

4.

Ubiunque fit abstractio per intellectum ab inferioribus, ibi est concordantia.

Sed hoc fit in universalibus.

Ergo in omnibus universalibus est concordantia inferiorum cum superiori.

A abstractione.

Partium
in toto.

Idem.

Simile.

Ab Aequa-
li.

Ab Har-
monia.

III.
Ubiunque est Concordantia congrua, ibi est aequalitas & paritas.

Sed in Democratico Statu est Concordantia congrua, quia omnia communibus votis & suffragiis peraguntur.

Ergo in Democratico Statu est aequalitas & paritas.

IV.

Ubiunque Consona dissonis aptè & peritè miscetur, ibi est Concordantia harmonica.

Sed in omni harmonica proportionem sive vera, sive analogam, consona dissonis aptè miscetur.

Ergo in omni harmonica proportionem sive vera, sive analogam, est Concordantia harmonica.

Ad haec revocantur omnia, quae unionem dicunt, ut Matrimonia; quae convenientiam dicunt, ut pacta & contractus;

De Principio Respectu Contrarietatis seu Oppositionis.

Contrarietas est principium omnino generale primitivum & necessarium, ad quam omnes contrarietates reducuntur; sine qua omnia uniformia essent, omnia eadem, quod dici non potest. Consistit enim totius Mundi Machina ex contrariis, ex lite & amicitia, ex pace & discordia, ex dissonis & consonis, quam quidem contrarietatem nulla res in natura rerum effugere potest. Dicitur & opposita, quasi contra se posita; quæ subinde substantiâ, interdum re sola & ratione, nonnunquam sola ratione distincta sunt, de quibus super dictum est. Ubi notandum, omnia à natura in identitate facta esse, in oppositione verò nulla; quodlibet à natura factum & constitutum est in seipso, nihil autem in opposito. Deus utrumque in proprio naturalique loco condidit, in quo stabilitum & esse avarum est; quod ætem naturale est, idem est; quod verò violentum & contra naturam, oppositum esse censeatur. Exempli gratia: Igni sursum tendere ei est naturale, deorsum tendere violentum: Contrà Terræ deorsum tendere, est ei naturale, sursum verò, violentum, & contra naturam; Naturale autem & violentum opposita sunt: Unde fit, ut omnia à natura in identitate, pace, amice, & concordia sint facta, nihil verò oppositum; Si verò à natura sine, nulla est oppositio, ut proinde oppositio omnis sit ab intellectu; quod enim rebus ipsis naturale est, eorum est identitas; quod verò illis vim infert, quodque præter naturam est, eorum est oppositio: At Natura cunctis est naturalis, singula in appropriato loco constituit, nullis est violenta, neque res ipsas à sedibus suis transfert: Intellectus autem solas vim cunctis infert rebus, rerum omnium à sedibus suis translator; omnia siquidem quæ extra intellectum subsistunt, ab invicem distant, suntque separata, atque hæc eorum pax & identitas est; ubi verò ab intellectu hauriuntur, conjuncta in eo sunt & simul sunt; hæc autem conjunctio simulque oppositio eorum est differentia & oppositio, ut vel hoc ipso ex in-divisibili intellectus natura ejusdem immortalitas concludatur. Intellectus itaque res omnes dirigit, distinguit, unum ab altero separat, rerum chaos confusum & indistinctum pulchre explicat, rerum omnium discrimen, totiusque differentia & oppositio. *in judex*, universæ Naturæ lux; In intel-

lectu enim dum duo simul ob impotentem ejus naturam recipi nequeant, rerum omnium distinctio, differentia & numerus nascitur; Nam multitudinem non apprehendit ut multitudinem unam, id est simul totam, sed uti multas unitates: Alia quippe est unitas unius multitudinis, alia multarum unitatum ratio; & postquam per intellectum transferunt omnia in memoriam condita, tunc in pristinum revocantur naturæ per conceptas species, chaos.

Dialectici quatuor tantum statuerunt oppositorum species: Contrariorum, contradicentium, subcontrariorum & subalternarum; Nos verò in hac Arte ad omnia generale totius oppositionis nomen extendimus; ad ea, inquam, cuncta, quæ quovis modo contra se, aut contra naturam, intellectumve statuantur, quæque quomodolibet ad alterutrum referuntur, quæ origine sua adversam se collocantur; Nam tametsi pleraque eorum nullam naturæ aut contrarietatem aut pugnantiam sortita esse videantur, opposita tamen ad invicem comparata moræ relationis causa vocantur; unitas enim & numerus neque contraria neque pugnantis sunt; est enim unitas pars omnium numeri; nullum autem contrarium sui contrarii aut initium est, aut pars est; dicuntur tamen & unitas & numerus duo invicem opposita veluti extrema quidam conversa in semet, seque spectantia. Idem de intellectu & natura, de actu & potentia & ejus objecto, de principio & fine, de materia & forma, & similibus sciendum esse scias, uti in sequenti schemate patet.

Tabula Oppositionis.

Opposita		Opposita	
Positiva	Impositiva	Positiva	Impositiva
Lux.	Tenebræ.	Veritas.	Falsitas.
Actus.	Potentia.	Albedo.	Nigredo.
Forma.	Materia.	Unitas.	Divisio.
Dies.	Nox.	Propinquitat.	Distantia.

Quicunque novit artem oppositorum, is per analogiam quandam facile universam Oppositorum rationem ad duo tantum reducent. Est enim duorum quorumcumque oppositorum aliud perfectius, aliud minus perfectum. Omnia igitur quæ perfectionem quandam præ se ferunt, in una parte statuenda sunt, uti Lux, Actus, forma, dies, Veritas,

Oppositio est ab intellectu.

Remota
hinc intel-
lectus.

Opposita
Finita
Infini-
ta

Actus
Potentia
Essentia

Veritas, Albedo, Unitas, Propinquitas; Ex adverso verò imperfecta; uti Tenebræ, Potentia, Materia, Nox, Falsitas &c. Hoc pacto perfecta omnia sub unius oppositi ratione, imperfecta verò pariter sub unius oppositi ratione considerata sunt; sic enim universa opposita sub duobus tantum oppositis spectantur. Exempli gratia, Lux & tenebræ sibi invicem opponuntur; & lux quidem ex perfectiori genere, tenebræ verò perfectæ lucis privatio, ex imperfectiorum numero existunt, ad quæ omnia revocari possunt secundum analogiam quandam. Quædam enim Lux actus est, & tenebræ potentia, ita omnis forma Lux quædam & actus est, omnis verò materia, tenebræ & potentia quædam est. Hoc pacto dies & Lux, & actus & forma dici possunt, cujus oppositum est nox, quæ sub ratione tenebrarum, potentia & materiae considerari possit. Haud secus Veritas lux quædam est, & actus & forma, & dies, cujus oppositum est falsitas, quæ tenebrarum, potentia, materiae, noctis, falsitatis rationem habet. Haud secus de innumeris aliis ratiocinari licet, uti in schemate superà posito patet.

CONSECTARIUM.

Ex hisce oppositorum rationibus nascitur Tetragonismus Logicus, quo opposita singula quadruplici affirmationis vel negationis genere enumerantur, adeoque affirmatio per negationem, negatio per affirmationem dici queant; quæ est pulchra in Logicis propositionibus variè enunciandis inventio; quam proinde nonnullis Exemplis, (præpositis primò axiomatibus) dilucidandam censuimus. 1. Quæcunque dici possunt de uno oppositorum, & de altero, dici possunt, opposita ratione.

2. Quæcunque substantiæ diversa sunt, & re & ratione variantur.
3. Quorumcunque res est varia, horum est & ratio diversa.
4. Quorumcunque ratio est unica, horum res & substantia est una.
5. Quæcunque reipsa conjuncta sunt, & substantiæ conjuncta esse oportet.
6. Quorum substantiæ conjunctæ sunt, per unionem modalem, ea & re & ratione distincta sunt.

Exemplum ex Moralibus.

Singula
legenda
sunt ordi-
ne trian-
gulari
juxta
4. Colo-
res.

1. Omne laudabile, laude dignum est.	1. Et vituperio indignum.	1. Omne verò vituperabile laude indignum.	1. Et vituperio dignum est.
2. Virtus, bonis & studiosis Virtus est.	2. Malis verò vitium.	2. Sed vitium malis Virtus est.	2. Bonis autem vitium.
3. Eligunt studiosi & probi virtutem.	3. Et vitia fugiunt.	3. Reprobi autem vitium.	3. Et vitium prosequuntur.
4. Scientia, Doctis est amica.	4. Indoctis inimica.	4. Ignorantia, ignorantibus est amica.	4. Doctis inimica.

Haud secus in omnibus quacunque ratione oppositis procedere poteris. Verum ut luculentius hujus rei specimen videas, hic oppositorum propriorum schemata uni-

cuique scientiæ propria ponere visum est, ut quomodo ea deinde in Universali rerum noticia acquirenda applicari possint, elucescat.

*Opposita unicuique Scientiæ propria non latè non stricte
sumpta.*

Opposita in Dialectica.		Opposita in Rhetorica.		Opposita in Ethica.	
Universale.	Particulare.	Orator.	Auditor.	Virtus.	Vitium.
Affirmativum.	Negativum.	Suasio.	Dissuasio.	Mediam.	Extremum.
Verum.	Falsum.	Lex.	Ufus.	Abundans.	Deficiens.
Possibile.	Impossibile.	Consilium.	Temeritas.	Aequum.	Iniquum.
Necessarium.	Contingens.	Consultus.	Inconsultus.	Iustum.	Iniustum.
Categori- cum.	Hypotheti- cum.	Judex.	Judicandus.	Bonum.	Malum.
Categori- ca.	Syncategori- ca.	Accusatio.	Defensio.	Utile.	Inutile.
Terminus.	Propositio.	Dispositio.	Indispositio.	Delectabile.	Abominabile.
Subiectum.	Predicatum.	Inventio.	Mentis hebe- tudo.	Honestum.	Inhonestum.
Divisio.	Definitio.	Elegantia.	Inconcinnitas.	Eligendum.	Fugiendum.
Suppositio.	Demonstratio.	Concinnitas.		Laudabile.	Vituperabile.
Major.	Minor.	Memoria.	Oblivio.	Amabile.	Odibile.
Extremum.	Medium.	Ventusitas.	Inventusitas.	Pulchrum.	Deforme.
Contraria.	Subcontraria.	Exordium.	Narratio.	Decorum.	Indecorum.
Contradictoria.	Subalternaria.	Confirmatio.	Confutatio.	Rationabile.	Irrationabile.
Convertible.	Inconvertibile.	Divisio.	Conclusio.	Humanum.	Inhumanum.
Genus.	Species.	Conventio.	Controverfia.	Voluntarium.	Invicum.
Differentia.	Proprium.	Conveniens.	Inconveni- ens.	Societas.	Solitudo.
Subiectum.	Accidens.	Honestum.	Turpe.	Gratia.	Inurbanitas.
Commune.	Singulare.	Benevolum.	Malevolum.	Continentia.	Incontinencia.
Scientia.	Opinio.	Beneficium.	Maleficium.	Constantia.	Inconstantia.
Scientia.	Ignorantia.	Dociles.	Indociles.	Honor.	Vituperium.
Fides.	Ratio.	Attenti.	Inattenti.	Felix.	Infelix.

Oppositorum ratio in <i>Mathematica, Arithmetica.</i>		Oppositorum ratio in <i>Astronomia.</i>		Oppositorum ratio in <i>Medicina.</i>	
Unitas.	Numerus.	Polus Arcticus.	Polus Antarcticus.	Sanus.	Ægrum.
Par.	Impar.	Cœlum.	Terra.	Calor.	Frigus.
Perfectum.	Imperfectum.	Radius.	Umbra.	Humor.	Siccitas.
Æquale.	Inæquale.	Æquinoctialis.	Zodiacus.	Cor.	Cerebrum.
Primum.	Compositum.	Horizontalis.	Verticalis.	Digestio.	Indigestio.
Unum.	Multi.	Hemispheriũ superius.	Hemispheriũ inferius.	Cholera.	Phlegma.
Additio.	Subtractio.	Longitudo.	Latitudo.	Sanguis.	Melancholia.
Divisio.	Multiplicatio.	Elevatio.	Depressio.	Spiritus.	Caro.
<i>In Geometria.</i>		Æquinoctiũ.	Solstitium.	Nervus.	Os.
Magnitudo.	Terminus.	Soellæ errantes.	Soellæ incursantes.	Distributio.	Indistributio.
Rectum.	Curvum.	Directio.	Retrogradatio.	Appetitiva.	Attractiva.
Circumferentia.	Centrum.	Concentricum.	Excentricum.	Retentiva.	Expulsiva.
Linea.	Punctum.	Æstas.	Hyems.	Subtile.	Grossum.
Corpus.	Superficies.	Sol.	Tenebræ.	Alens.	Non alens.
Divisibile.	Indivisibile.	Ver.	Autumnus.	Impinguans.	Macerans.
Æquidistans.	Coincident.	Oriens.	Occidens.	Dulce.	Amarum.
Perpendicularis.	Obliquum.	Meridies.	Septentrio.	Sapidum.	Insipidum.
<i>In Musica.</i>		Prope.	Distans.	Saave.	Fætidum.
Consonantia.	Dissonantia.	Lux.	Tenebræ.	Rarum.	Spissum.
Proportio.	Disproportio.	Dies.	Nox.	Leve.	Grave.
Grave.	Acutum.	Eclipsis Solis.	Eclipsis Lunæ.	Album.	Nigrum.
Ascesus.	Descensus.	Nodus ascendent.	Nodus descendens.	Clarum.	Confusum.
Isophonum.	Polyphonum.				
Vox inferior.	Vox superior.				

Oppositorum ratio <i>In Physica.</i>		Oppositorum ratio <i>In Metaphysica.</i>		Oppositorum ratio <i>In Theologia.</i>	
Forma.	Materia.	Ess.	Non Ess.	Unum indi- finctum.	Multa.
Efficiens.	Finis.	Unum.	Multa.	Æternum.	Temporale.
Causa.	Effectus.	Infinum.	Finitum.	Increatum.	Creatum.
Præs.	Posterius.	Potens.	Impotent.	Infinum.	Finitum.
Immobile.	Mobile.	Immateriale.	Materiale.	Omnium causa.	Effectus.
Quies.	Motus.	Abstractum.	Concretum.	Bonitas.	Malicia.
Simplex.	Compositum.	Exemplar.	Effigiatum.	Pax.	Discordia.
Simile.	Dissimile.	Veritas.	Imago.	Amor.	Odium.
Sursum.	Deorsum.	Quidditas.	Quod, quid est.	Scelus.	Prolapsio.
Dextrum.	Sinistrum.	Idem.	Hoc aliquid.	Lux.	Tenebrae.
Ante.	Post.	Transcen- dens.	Individuum.	Fecunditas.	Infecunditas.
Leve.	Grave.	Per se.	In alio.	Pietas.	Impietas.
Rarum.	Spissum.	Propter se.	Propter ali- ud.	Sui communi- catio.	Sui negatio.
Actio.	Passio.	Principium.	Finis.	Gratia.	Peccatum.
Intellectus.	Sensus.	Supramunda- num.	Mundanum.	A nullo.	Ab aliquo.
Homo.	Beatum.	Mens.	Abstractio.	A quo omnia.	A quo nihil.
Præsens.	Præteritum.	Æquale.	Inæquale.	Misericordia.	Iustitia.
Naturale.	Violentum.	Bonum natu- re.	Malum natu- re.	Necessitas.	Contingen- tia.
Simplicia.	Elementa.	Verum.	Falsum.	Unitas.	Trinitas.
Ignis.	Aqua.	Magnum.	Parvum.	Gignens.	Genitum.
Aër.	Terra.	Idem.	Diversum.	Spirans.	Procedens.
Generatio.	Corruptio.	Distinctum.	Indistinctum.	Creator.	Creatura.
Augmenta- tio.	Diminutio.	Præcisum.	Non præci- sum.	Ubique.	Alicubi.
Latio.	Alteratio.	Angelus.	Dæmon.	Immensura.	Terminatum.
Anima.	Corpus.	Principium.	Principiatum.	Semper & nunc.	Ante, nunc post.
Intellectus.	Memoria.	Esse.	Non esse.		
Actus.	Potentia.				
Vita.	Operatio.				
Somnus.	Vigilia.				
Vita.	Mors.				

Atque in his novem Columnis veluti in
Chao quodam omnia scientiarum semina
continentur, innumerorum ratiociniorum
sutura, quæ probè exculta in ingentes fru-
ctus in omni scientia consequendos pullule-

scat. Verùm ne quicquam sine Exemplis
exposuisse videamur, hoc nonnulla appo-
nam, ut Tyro in Arte nostra sine impe-
dimento & offendiculo progredi possit.

Exem-

Exempla Oppofitorum in Metaphyſi-
ca, & primò,

De Ente, & non Ente, ſeu ſubſt.

Omne quod concipi poteſt intellectu,
eſt, vel non eſt; Enſigitur primum omnium
notiſſimum, non ens verò ignotiſſimum;
Ens autem intellectui notiſſimum ita pro-
batur.

Ena. 1. Illud concipitur primò ab intellectu
tanquam notiſſimum; quo nil prius
nil ſimplicius eſt.

Sed Ente nihil prius & ſimplicius eſt.

Ergo Ens primò concipitur ab intellectu
tanquam notiſſimum.

Majorem probabis per oppoſitum, *Non*
Ent, hoc pacto:

Non Ent. Si quid prius & ſimplicius ab intellectu
conciperetur tanquam notiſſimum,
illud aliud non eſſet, quàm non ens.
Sed impoſſibile eſt, id eſſe prius & ſimplicius,
quod non eſt.

Ergo illud quod prius & ſimplicius ab in-
tellectu concipitur tanquam notiſſi-
mum aliud eſſe non poteſt, quàm
Ens, minime autem, non Ens.

Aliter.

Illud primum concipitur ab intellectu,
quod eſt principium primum ope-
rationum & proprietatum, & ac-
tuum eſſendi habet.

Sed talis eſt eſſentia unicuique rei propria.

Ergo.

Majorem probabis per oppoſitum ejus,
Non eſſentiam, ſc:

Si primum quod concipitur ab intelle-
ctu, non eſt primum principium
operationum & proprietatum, il-
lud neceſſariò erit quiddam nullum
eſſendi actum habens.

Sed hoc eſt abſurdum.

Ergo. Neque erit poſterior quid actum
eſſendi conſequens; quia fieri non
poteſt, ut quod conſequitur actum
eſſendi, primum principium ſit o-
perationum, cum id ſemper rem
actuale eſſe habentem preſuppo-
nat.

Vides itaque, quomodo per oppoſitum
negativum, oppoſitum affirmativum, per
imperfectum verò perfectum probari poſſit
modo quodam univerſali & demonſtrati-
vo. Jam videamus, quomodo Ens unum
demonſtrare valeamus. Sic itaque perge.

Unum. 1. Omne indiviſum in ſe, & diviſum à
quolibet alio unum eſt.

Omne Ens ſubſtantiale eſt indiviſum à ſe,
& diviſum à quolibet alio.

Ergo omne Ens ſubſtantiale unum eſt.

Majorem per oppoſitum ita probabis.

Si omne indiviſum in ſe, & à quolibet alio
non eſt unum, ergo id erit ſimul
& unum & multa.

Sed hoc eſt abſurdum. Eſſet enim in ſeipſo
diviſum, quod in Ente ſubſtantiali im-
poſſibile eſt.

Et probatur.

Ubique eſt eſſendi indiviſibilitas, ibi
eſt quidditas unius.

Sed in Ente ſubſtantiali eſt eſſendi indivi-
ſibilitas.

Ergo quidditas unius. Ergo unum ne-
ceſſariò indiviſibilitas. (loquimur autem ſem-
per de Ente & uno transcendentali)
Unitas enim nihil ſupra Ens, niſi ſolam ne-
gationem diviſionis ponit.

1. Aliud per *Inſinitum* & *Finitem*.

Omne quod inſinitum eſt, omni termi-
no caret.

Dem omni termino caret.

Ergo eſt inſinitus.

Minor probatur per oppoſitum (*Finitem*). *Finiteſ.*

Si Deus omni termino non caret, ergo
foret limitatus.

Sed hoc eſt impoſſibile.

Ergo quod inſinitum eſt omni termino
caret.

4. Aliud per *Potentiam* & *Impotentiam*.

Omne potens, potentiam habet ad actum
eſſendi. *Potens.*

Sed omne Ens habet potentiam ad actum
eſſendi, quæ eſt actualis exiſtentia
eius.

Ergo omne Ens potentiam habet ad a-
ctum.

Majorem probatur per oppoſitum (*Impotens*).

Si omne potens potentiam non habet ad
actum, Ergo fruſtranea erit potentia,
quæ non reducitur in actum, ergo im-
potens. *Impotens.*

Sed hoc abſurdum eſt in Philoſophia.

Ergo omne potens potentiam habet ad
actum. Ergo minime impotens.

Sed hæc ex multis pauca ſufficiant; in reli-
quis enim oppoſitis idem procedendi mo-
dus eſt.

Exemplum Oppoſitorum

in Theologia.

Unum. *Unitas.* Quicquid eſt neceſſariò &
eſſentialiter unum, id
eſſe multa non poteſt.
Sed Deus eſt neceſſariò &
eſſentialiter unus.
Ergo multa eſſe non poteſt.

Aliter.

et æternum. Temporalis.

Quidquid est æternum, id temporale esse non potest.

Sed Deus est æternus.
Ergo.

Increatum. Creatum.

Quidquid est increatum, id creatum esse non potest.

Sed Deus est increatus.
Ergo.

Infinite. Finite.

Quidquid est infinitum, id finitum esse non potest.

Sed Deus est infinitus.
Ergo.

Majorem semper probabis per unum ex istis, quæ absolutis terminis opponuntur, uti in precedentibus Exempla Metaphysicis patuit, & paulo inferius patebit.

Vel aliter.

Omnium Causa. Omnium causa à nullo est.

Sed Deus est omnium causa.

Ergo.

Majus Probatur.

Si omnium causa non est à nullo, ergo ab aliquo.

Efficiens.

Ergo effectus alterius causæ, quod est impossibile.

Sed hæc omnia satis prosequamur in Theologia Combinata; Quare modum procedendi in paucis ostendisse sufficiat.

Exemplum Oppositorum

In Ethica.

Virtus, Vitium. Omnis Virtus est appetibilis.

Nullum vitium est appetibile.

Ergo nullum vitium est virtus.

Alter.

Omnis virtus est laudabilis.

Justitia est virtus.

Ergo est laudabilis.

Probatur Alter.

Si virtus non est laudabilis, ergo ilaudabilis, ergo fugienda, ergo vitium.

Sed hoc est absurdum.

Ergo.

Abundans, Deficiens.

Omnis mediocre est virtuosum.

Liberalitas est mediocris inter avaritiam & prodigalitatem.

Ergo liberalitas est virtuosus; quia virtus in medio consistit.

Abundans, Deficiens.

Omnia Extrema sunt vitiosa.

Omnis abundans & deficiens sunt extrema.

Ergo vitiosa.

Omnis bonum amplectendum.

Ergo omne malum fugiendum. Et sic de cæteris.

Haec sicut in reliquis oppositis tibi procedendum esse statuas.

Exempla Oppositorum

In Arithmetica & Geometria.

Unitas, Numerus.

Omnis unitas denotat indivisibilitatem in multa.

Nullus numerus denotat indivisibilitatem in multa.

Ergo nullus numerus ut multitudo est unitas.

Impar, Par.

Omnis impar inaequalitatem signat.

Omnis septenarius est impar.

Ergo omnis septenarius inaequalitatem signat.

Si non. Ergo impar erit par; quod est impossibile.

Perpendicularis, Obliqua.

Omnis linea constituta in plano quæpiam duos angulos rectos, non est obliqua.

Linea quædam super aliam normaliter incidens est perpendiculari constituta duos angulos rectos.

Ergo non est obliqua.

Æquidistans, Angulari.

Omnis linea recta non inclinata ad alteram est æquidistans ab altera æquidistante.

Omnis linea recta angulum rectum constituta cum altera non est inclinata.

Ergo omnis linea recta angularis est æquidistans.

Circum.

Curtum, Breve. Omnis linea non ex æquo sua interjacent puncta, est curva.

Omnis linea circularis non ex æquo sua interjacet puncta.

Ergo omnis linea circularis est curva.

Innumera hæc similia ex Arithmetica demonstrativè deduci possunt. Sed hæc sufficiant. Reliqua Lector videat in Arithmetica & Geometria Combinata.

Ex Musica.

Consonantia, Dissimilitudo. Omnis consonantia est proportionata & concors diversarum vocum unio jucundè auribus accidens.

Nulla dissonantia ut sic est proportionata & concors vocum unio.

Ergo nulla dissonantia est consonantia.

Grave, Acutum. Omne grave seu barytonum sonit.

Omne acutum seu oxytonum intendit.

Ergo oxytonum non potest esse barytonum; siue acutum non potest esse grave.

Aliter.

Omne Barytonum est remissivum soni.

Omnis Vox hypate est barytona.

Ergo omnis Vox hypate est remissiva soni. Si non, esset simul barytona & oxytona; quod est impossibile.

Eadem prorsus ratione in Astronomicis, Medicis, Dialecticis, & Rhetoricis procedendum tibi esse scias. Verùm hæc omnia suo tempore & loco innumeri Exemplis, dante Deo, demonstrabuntur.

Habes hic Lector modum & rationem paucis descriptam, qua ex Oppositorum Arte, innumeri argumentis ad ratiocinandum instrueris; tanta quippe varietate incedit hæc Oppositorum Ars, ut non incongruè Proteus quidam Dialecticus audire mereatur; adeoque nihil illi, qui tam callet, in omnibus rationalis scientiæ dogmatibus rectè comprobandis denegatum videatur.

CAPUT IV.

De Principio Respectu Cause.

Causa principium est generalissimum, primitivum, necessarium, sine quo nullus in rerum natura effectus foret, & est, id à quo aliquid fit, & in eo implicite continentur omnia principia generica, specifica & particularia in partibus substantiæ diffusa; ut ordinem naturæ examinanti patebit; & ad ipsam reducuntur omnes termini, A Quo; uti Agens, Potentia, & omnis ratio causalis: ut Efficiens, Formalis, Materialis & Finalis; omnes actus originis, ut inchoare, incipere, & omne antecedens, præcedens, denique omnia prædicamenta.

Notandum autem hoc loco, omnes causas esse principia, sed non contrà, uti in novem genericamentis patet, quæ principia quedam sunt, sed Causarum ratio ipsa non competit, nisi ratione substantiæ cui insunt. Unde resultant hæc Regule.

1. De causa respectu sui principii simpliciter dicti semper responderetur affirmativè sub ratione majoris perfectionis; Contrà semper negativè sub ratione minoris perfectionis. V. G. Omnis Substantia melior,

major, durabilior, potentior, perfectior &c. est omni accidente, eo quod sit causa omnium accidentium in triplici genere causæ; Videlicet; Efficientis, Materialis & Finalis, uti patet de Efficiente, in Deo, & Creatura; de Formali, in Anima respectu corporis.

2. Omnis causa Finalis, & Efficiens est nobilior, & perfectior effectu, quia est independent, Effectus vero dependens & subordinatus.

3. Omnis causa est prior suo effectu; subaudi fundamentaliter, non formaliter, cum sit relativa.

4. Omne principium est primum in suo genere.

Dividitur itaque primò omnis Causa in *Servatam* & *Creatam*; illa Deus Opt. Max. est omnium causa, vel effectivè vel permittivè, in quo omnes causæ Causarum, & primordialia Causarum genera complicantur. Creatura iterum multiplex est: Efficiens, Formalis, Materialis, Finalis, aut Exemplaris.

H

Affirmat

Efficiens est, ad cujus actionem sequitur effectum, ut ignis calefaciendo aquam, eam reddit calidam.

Efficiens Creatæ iterum vel Universalis, vel Particularis, Illa est Solusâ cum Planetis inferiorum omnium prodoctrinæ causa. *Particularis* vero est, quæ unum tantum effectum producit, ut homo generando hominem, Leo Leonem, arbor arborem, quæ iterum est subordinata vel essentialiter vel accidentaliter. *Subordinata essentialiter* est, quæ sine alia causa agere non potest; uti Luna sine reliquis Planetis, homo sine Sole. *Subordinata accidentaliter* est; ut motus lapidis per loculum.

Formalis causa est, quæ dat esse rei intrinsecum per se ipsam; uti anima rei animatæ causa est, & distinguitur ab Efficiente & Finali, quæ dant extrinsecè esse rei; estque vel essentialis, vel accidentalis: Illa omnibus formis substantialibus; hæc accidentalibus, uti qualitatibus activis competit.

Materialis causa est, quæ recipit formam & conferat eam, quia præter animam rationalem nulla res habet esse in se, sed in alio, videlicet in materia; siquidem corrupto materiali subiecto destruantur & formæ, durantesque tam diu, quam diu durant in recepta materia: quod idem de accidentibus dicendum est, quæ nec esse, nec conservari naturaliter possunt sine materia secundæ cui inhaerent.

Finalis causa est, quæ incitat & movet

agentem ad agendum, nempe alicujus gratia: Sic Sanitas infirmum movet ad sumendam medicinam, tanquam Sanitatis causativam: sic finis ædifici est bona & comoda habitatio.

Causa verò finalis, iudicii, omniumque Magistratum, est Justitia. Estque iterum vel impulsiva & ut bona inde resultent, intenditur: vel subordinata; uti in mendico, qui intendit pecuniam, & per pecuniam panem.

Exemplaris secundum Platonicos, est idea in mente divina: dicitur & causa finalis impropria & metaphorica.

Sunt & alie causarum subdivisiones: In causam proximam, uti Sol; In remotam, uti homo in ordine ad generationem. Est & causa per se, & per accidens. Causa per se propria virtute producit effectum; per accidens, alteri conjuncta: uti instrumentum in manu Artificis: Quæ iterum multiplex est: aut à casu vel à fortuna: vel ab occasione, vel exemplo. Alia causa in acta, alia in potentia, quæ causare potest, etiam si acta non causet: uti Doctor esse potest, etiam si non doceat, & sic de reliquis.

Sunt itaque essentialia principia quatuor dictæ causæ.

Efficiens causa, à Qua.

Formalis causa, per quam.

Materialis causa, in qua.

Finalis causa, propter quam, & cujus gratia.

*Termini reducibiles ad Principium seu Consuetudinem in formam syllogisticam
dispositi & combinati.*

Principia.		Principata.		Subiecta.		
Omnis Omne Omnia	} Principium est respectu	Bonificans.	Bonificati.	} Sed	} Talia sunt	
		Magnificans.	Magnificati.			△
		Durare faciens.	Durabilis.			☼
		Potentificans.	Potentificati.			☼
		Cognoscens.	Cognoscibilia.			☼
		Volens.	Volubilis.			☼
		Virtutem prestant.	Virtutem accipientis.			☼
		Verificans.	Verificati.			☼
		Glorificans.	Glorificati.			☼
		Esse.	Existentia.			☼
		Substantia.	Accidentium.			☼
		Prodocens.	Producti.			☼
		Agent.	Passi.			☼
		Initians.	Initiati.			☼
		Genus.	Specierum.			☼
		Species.	Individuorum.			☼
		Causans.	Effectuum.			☼
		Imprimens.	Impressi.			☼
		Impellens.	Impulsi.			☼
		Generans.	Generati.			☼
		Influens.	Influxi.			☼
		Eligens.	Electi.			☼
		Origo.	Originati.			☼
		Obligant.	Debitori.			☼
		Prius.	Posteriora.			☼
		Antecedens.	Consequentia.			☼
		Absolutum.	Relativi.			☼
		Acquirens.	Acquisibilia.			☼
		Prædicamenta.	Respectu eorum quæ in eis continentur.			☼
		Dominans.	Subditorum.			☼
		Elementa.	Elementorum.			☼
				} Ergo.		

In hoc Combinatorio Abaco ea solum eligenda sunt, quæ singulis subiectis proprie competunt: Genus enim & Species in quantum principia sunt physica, Deo non competunt, ut nec Angelis, quod in subiectis aliis pariter tibi observandum esse scias.

Habes ergo hic 270. Syllogismos, qui de

Principio respectivo concludunt demonstrative; quos quidem innumeris aliis modis per eandem questionariam variare poteris, ut suo loco patebit; ut vel hinc hujus Artis Combinatoricæ immensam fecunditatem colligas. De principiorum verò varietate & divisione vide uberius tractatum in sequenti libro de Theologia Combinata.

CAPUT V.

De Principio Respectivo Medio.

Via ad finem medium est. Est ergo Medium id, quod est principio & fini interjectum, & utriusque naturam redolere, dici quippe potest antecedentium finis, & consequentium principium: Est principium respectivum, generale, primitivum, necessarium, sine quo

nulla rerum daretur conjunctio, nullus nexus, aut unio, sed omnia vacua, quod foret absurdum: Est enim Medium subiectum, per quod finis in principium, & principium, in finem reciproca quadam actione insuit. Estque triplex.

Medium
triplex.

Primo. *Medium Coniunctivum*, quod extrema inter se necesse est: Estque vel substantiale, vel Accidentale, vel Rationis. Prius inter substantias duas reperitur, ut inter Creaturam & Deum; Christus *medius* est inter Deum & hominem. Secundum, inter omnes compositiones rerum, quarum unio materiae & formae medium est. Tertium est rationis, ut medium est medium in qualibet propositione inter extremos terminos.

Secundo. *Medium Relativum*: ut dilectio est medium inter diligentem & dilectum & complectitur (.are.) medium inter (.itivum.) & (.bile.) uti beneficium inter beneficentem & beneficibilem, & sic de ceteris.

Tertio. *Medium Extremum*: ut Liberalitas est medium inter prodigalitatem &

avaritiam in Moralibus: Medium in quantitate, punctum inter extrema. Ordinis, ut binarius medium est inter 1. & 3. Dignitatis, uti Cherubini inter Seraphim & Thronos. Principatus, inter Dominationes & Potestates. Archangeli, inter Virtutes & Angelos. Angelus, inter Deum, & Hominem. Analogum medium, est Simia inter hominem & aliud quodlibet brutum. Zoophyllum, inter animal & plantam. Spongia, inter plantam & inanimatum. Generica Substantia, inter corporum & incorporeum. Corpus inter animatum & inanimatum. Vivens, inter sensitivum & insensitivum. Animal, inter hominem & brutum. Species, inter individua, & sic de innumeris aliis, ut in Schemate patet.

Scala Mediorum.

Extremum.	Medium.	Extremum.	Extremum.	Medium.	Extremum.
	<i>Supernaturale.</i>			<i>Physicum.</i>	
Deus.	Christus.	Homo.	Forma.	Unio.	Materia.
	<i>Substantia Creatæ.</i>			<i>Mixtum.</i>	
Deus.	Angelus.	Homo.	Avaritia.	Liberalitas.	Prodigalitas.
Seraphim.	Cherubin.	Throni.	Præteritum.	Præsens.	Futurum.
Dominationes.	Principatus.	Potestates.	Potentia.	Actus.	Potentia.
Virtutes.	Archangeli.	Angeli.	Non esse.	In fieri.	Esse.
	<i>Generativum.</i>		Generatio.	Generatum.	Corruptio.
	<i>Spirituale.</i>			<i>Geometricum.</i>	
Spirituale.	Substantia.	Corporeum.	Extremum.	Medium.	Extremum.
Vivens.	Corpus.	Inanimatum.	Circum-	Centrum.	Peripheria.
	<i>Sensitivum.</i>		Coe-	Terra.	Æther.
Sensitivum.	Planta.	Insensitivum.		<i>Astronomicum.</i>	
Homo.	Animal.	Brutum.	Polus Arcticus.	Æquinoctialis.	Antarcticus.
	<i>Analogum.</i>		Luna. Venus.	Sol.	Mars. Iuppiter. Saturnus.
Homo.	Simia.	Brutum.	Mercurius.		
Animal.	Zoophyllum.	Planta.		<i>Geographicum.</i>	
Planta.	Spongia.	Inanimatum.	Zona frigida & temperata Borealis.	Torrida.	Temperata & frigida Australis.
	<i>Accidentale.</i>			<i>Astricum.</i>	
Color albus.	Vividus.	Niger.	Salubria.	Alexipharmaca.	Deleteria.
	<i>Legium.</i>				
Terminus maior.	Medius.	Minor.			

Revocantur autem ad Medium omnia instrumenta: Omnia Moralia: Omnia intelligibilia: Omnis habitus positivus & privativus: Omnia membra corporis: Omnes operationes: Omnes mensurae: Omnia Sacramenta & Præcepta Legis.

Termini

*Termini reducibiles ad Modum ex precedenti Schemate in formam significam
reducti & inter se combinati.*

Modum Supernaturalem.

1. Ubique dantur duo extrema, ibi datur & medium conjunctionis utraque connectens.
Sed inter Deum & hominem datur Christus utrique naturalis, Divinus & humanus subsistens.
Ergo Christus est medium Conjunctionis connectens & continens in se Divinum & humanam naturam.

Modum Angelicum.

2. Quandoque datur transitus ab actu purissimo increato ad potentiam passivam, ibi necessarius est medius actus purus creatus.
Sed talis medius actus est intellectus Angelicus.
Ergo intellectus Angelicus est medium inter intellectum Divinum, actum purissimum, & humanam potentiam passivam.
3. Ubique datur illuminatio activa & passiva, ibi datur & medium.
Sed in Cherubinis, Principibus & Archangelis datur illuminatio activa & passiva; superiores enim illuminant medios, & in sibi subditos.
Ergo Cherubini, Principes & Archangeli sunt media trium Hierarchiarum.

Modum Genericum.

- Quandoque datur differentia Generica, inter illas datur quoque medium.
Sed inter Substantiam, Corpus, Vivens, Animal, datur differentia generica: scilicet Spirituale & corporeum: animatum, inanimatum: sensitivum, insensitivum: rationale, irrationale.
Ergo Spirituale, Corpus, Vivens, Animal, sunt media.

Modum Logicum.

- Ubique dantur duo termini extremi, ibi datur & medium.
In omni propositione dantur duo termini extremi.
Ergo in omni propositione datur medium.

Modum Physicum.

- In omni generatione quando ab eo quod fuit, ad id, quod est, datur transitus, ibi necessario quoque datur medium.
Sed privatio est transitus ab eo quod fuit, ad id, quod est.
Ergo privatio inter tria principia est medium, id est, inter materiam & formam.

Modum Moralem.

- Ubique est excessus & defectus, inter illa datur & medium.
Inter liberalitatem dantur excessus prodigalitatis, & defectus avaritiæ.
Ergo liberalitas est medium inter prodigalitem & avaritiam.

Modum Arithmeticum.

- Ubique sunt duo numeri impares proximi, ibi datur inter illos medius par.
Sed 1. & 3. 5. & 7. &c. sunt numeri impares proximi.
Ergo datur inter illos medius numeri par, videlicet 2. & 4.

Modum Geometricum.

- Ubique dantur extrema, ibi datur medium.
In Circulo dantur extrema.
Ergo in circulo datur medium, videlicet centrum.

Modum Astronomicum ab eventis.

- Ubique datur oppositio Astronomica, ibi datur medium.
Sed in omni Eclypsi datur oppositio Astronomica, nimirum Solis & Lunæ mediante terra, vel Solis & terre mediante Luna.
Ergo in omni Eclypsi datur medium.
Quod argumentum idem quoque valet in omni oppositione Planetarum.

Habet hic Lector nonnulla Exempla, ut ex his, quomodo in reliquis procedenda sit, videat. Datur enim in omni aequatione, connexione, conclusionem, mensuratione, participatione, actione, perfectione Medium. Quæ omnia fusiùs suo tempore & loco demonstrabuntur.

CAPUT VI.

De Principio Respectu Finis.

Finis est generale principium primitivum & necessarium, sine quo nullus in natura rerum esset appetitus, nihil bonum, nulla actio, nullus volutus rei ad terminum consequendum impulsus. Est igitur Finis id, in quo principium quiescit; quiescant autem principia in fine, propter quem sunt, & est finis ultimus Deus benedictus in secula, cuius gratia omnia sunt; Sub hoc autem fine sunt alii innumerabiles fines, in quibus principia substantiæ quiescunt, quando attingunt illud propter quod sunt. Est itaque Finis quadruplex.

Primus. Finis perfectissimus, ut Beatitudo, est finis vite humanæ, ad quam revocantur omnia, quæ perfectionem, bonitatem, magnitudinem &c. respiciunt.

Secundus. Finis terminativus, est quies adepta in loco naturali; siquidem locus, ad quem movetur res, est finis illius motus, ut lapis deorsum cadens. Ad hunc revocantur omnes terminatæ res, omnes appetitus naturales, qui tendunt ad quietem tanquam ad finem. Ad hunc revocatur finis extremi, qui est vel substantiæ, ut generationis finis est homo; vel accidentis,

ut finis corporis quanti est extensio partium extra partes: vel temporis; sic temporis finis est motus successivus rerum; vel loci; sic loci finis est, esse alicubi; vel qualitatis; sic caloris & frigoris finis est alterare subjecta.

Tertius. Finis privativus est destructio rerum; ut mores est finis vitæ. Huc revocantur omnes corruptiones & privationes tam naturales, quam morales, & artificiales.

Quartus. Finis intensivus, est id, ad quod quidpiam dirigitur; ut finis Medicinæ est sanitas, finis Juris Justitia.

Sunt & fines secundarii, qui naturaliter in suis principis quiescunt. Hoc pacto metalla quietem habent in suo fine, qui est sub fine hominis; quoniam si non esset homo, principia illa finem non haberent, in quo quiescerent: Sic totus Mundus in hominis gratiam conditus est. Pari pacto homo, qui est finis substantialis animæ & corporis, est Substantia, qui est finis Substantialis formæ & Materie.

Fines accidentales sunt huiusmodi; ut meritum est finis virtutum acquirarum; & gratia Dei finis virtutum gratuitò datarum.

Termini Compositi reducibiles ad Finem forma syllogistica proposui, & inter se combinati.

1. Omne quod sub cognitionem cadit, finis rationem habet.
Omnia scientia sub cognitionem cadit.
Ergo finis rationem habet.
2. Id ad quod omnia tendunt, is rerum omnium ultimus finis est.
Deus est, ad quem omnia tendunt.
Ergo Deus finis est rerum omnium.
3. Quod ab omnibus appetitur, finis est voluntatis nostræ.
Bonum est quod appetitur ab omnibus.
Ergo finis est voluntatis nostræ.
4. Omnia terminis in quem intrinsecè tendimus, finem aliquem respicit.
Omnes actiones humanæ tales sunt.
Ergo omnes actiones humanæ ad finem aliquem tendunt;
cum nulla actio sit sine termino.
5. Omne quod complementum habet, finis rationem habet.
Omnia perfectio complementum habet.
Ergo omnia perfectio finis rationem habet.
6. Omne quod extremi rationem habet, id finis rationem habet.
Omne terminabile extremi rationem habet.

Termini simpliciter.

- Cognoscibile.
Appetibile.
Acceptabile.
Consumabile.
Consumptibile.
Extremum.
Complebile.
Obiectabile.
Perfectibile.
Terminabile.
Proposibile.
Quies.
Status.
Scopus.
Sententia judicialis.
Ergo omne terminabile finis rationem habet. Quod & de omniconsumptibili & consumabili dici potest.
7. Omne quod nascitur, finem habet, scilicet per corruptionem.
Omnia generabilia talia sunt.
Ergo finem habent.

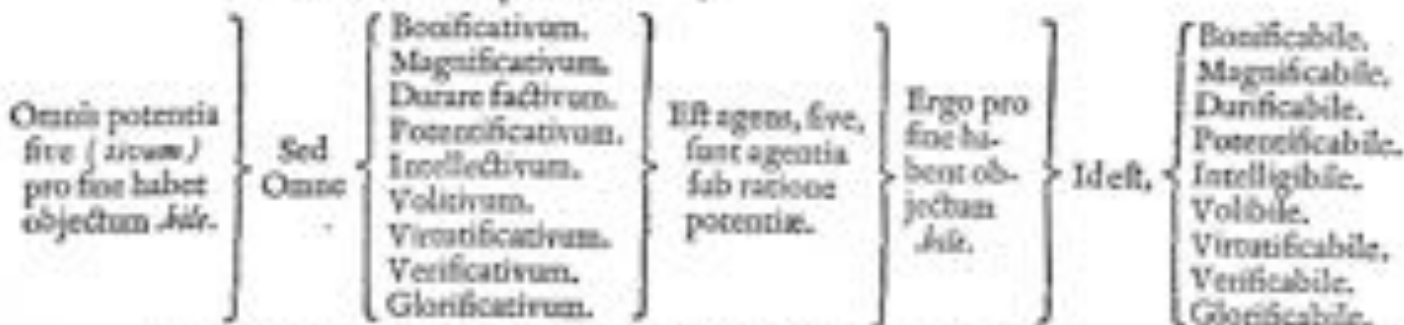
1. Omne

8. Omne cuius gratia aliquid fit, finis rationem habet.
Omnia in natura rerum alicujus gratia fiunt: Nihil enim frustra fit, aut factum est.
Ergo omnia finis rationem habent.
9. Si non esset finis in rebus constitutus, daretur processus in infinitum; ergo nulla quies, nullus status, nullus determinatus scopus rerum.

Sed hæc omnia absurda sunt.

Ergo necessario in rebus finis est.

10. Omne obiectum cognoscibile, finis est cognoscitivi, five cognoscentis.
Omne quod intelligitur, est obiectum cognoscibile.
Ergo omne quod intelligitur, est finis cognoscitivi, five cognoscentis.

Quæ Lulliano more ad unam Syllogismum reducuntur hoc pacto.

Omne, *virtus*, pro objecto finali habet, *scilicet*.

Omne Agens sub ratione potentie est, *virtus*.

Ergo omne Agens sub ratione potentie pro objecto finali habet, *scilicet*.

CAPUT VII.

De Principio Respectivo Majoritatis.

Distinguitur Majoritas à Magnitudine, quod hæc sit principium absolutum omnium horum magnitudines in se complicans sine ullo respectu; illa verò sit principium Respectivum, in quantum in ordine ad alia inferiora comparative descendit; & uti id omnium Entium ordinibus convenit, ita ad omnia inferiora Majoritatis rationem habet; ac proinde generale & necessarium, utpote sine quo omnia æqualia forent, quod est impossibile.

Est autem Majoritas primò duplex: *Substantialis* & *Accidentalis*; Illa est, substantialis pars substantie; Hæc communicata quedam imago & similitudo substantialis.

Omne Ent, non Ent.

Omne Positivum, Negativum.

Omnis essentialis proprietas, accidentis communis.

Omne Accident reale, intentionali.

Omne genus generalissimum, genere subalterno.

Omne genus, specie sua.

Omnis species, suis individuis.

Major
aut
Major
est

Quia melius est esse, quàm non esse; quia esse, bonum est; non esse, malum.

Quia positivum affirmat aliquam bonitatem, quam negat negativum.

Quia proprietas perficit essentialiter, Accident verò omnino accidentaliter.

Quia illud realem existentiam habet, hoc obiectivam tantum, & sine intellectu non existit.

Quia illud latius sese extendit, quàm hoc.

Quia ad plura se extendit, & quia essentialiter perficit species suas.

Quia individuis perfectam essentiae rationem conferunt.

Omnia

Omnis Efficiens Causa,
suo effectu,

Omnis finis, modis,

Omnis Forma, Mate-
rii.

Omnis qualitas activa,
passiva.

Omnis actus, habitus.

Omnis actus, potentia.

Omnis necessarium,
contingente.

Omnis possibile, impos-
sibile.

Omnis Deo Vicinius,
quàm remotius.

Omnis perfectio Deo
similior, quàm diffi-
milior.

Omnis Virtus Theolo-
gica, Morali.

Major
aut
Majus
est.

Quia ratione originis prior est; ita Causa finalis ma-
jor est materiali, & major Finalis Efficientie in
creatis Formali, Materiali.

Quia finis est propter se, medium verò ad finem,
scilicet ad aliud.

Quia forma perficit essentialiter materiam, Mate-
rià passivè tantum se habente.

Quia activa dominatur, passiva subjicitur.

Quia excellentia virtutis in operatione consistit, non
in habitu.

Quia actus actu est, potentia verò in fieri.

Quia illud ita est, ut non esse non possit, hoc verò
potest esse & non esse.

Quia illud habet potentiam ad esse, minime verò im-
possibile.

Quia illud excellentius, quàm hoc.

Quia illud majorem bonitatem habet, quàm hoc.

Quia illud nobilius objectum habet, quàm hoc.

Ex his necessario concluditur.

Deum.

1. Deum Optimum Maximum sine ulla
comparatione majorem esse omnibus
Entibus in universitate rerum con-
tentis, cujus comparisone omnia ni-
hil sunt.

Cydo rerum.

Angelus verò major homine.
Homo major bruto.
Brutum major plantâ.
Plantâ major Minerali.
Minerale quodvis, majus materiâ primâ,
quæ propè nihilum.

Angelus.

2. Seraphini majores sunt Cherubinis.
Cherubini Theonibus.
Theonibus, Dominationibus.
Dominationibus, principatibus.
Principatibus, Potestatibus.
Potestatibus, Virtutibus.
Virtutibus, Archangelis.
Archangelis, Angelis.
Angelis, Hominibus.

Cælum.

3. Cælum continens majus contentis.
Firmamentum, sive Cælum fixarum,
majus Saturnino.
Saturninum, majus Jovio.
Jovium, majus Martio.
Martium, majus Solari.
Solare, majus Venero, Mercuriali, Lu-
nari.
Lunare, majus Cælo Elementari.
Elementare, majus Terreno globo.

Elementa quædam Virtutes.

4. Ignis major humido, quia activior.
Humidum majus secco, quia perficit so-
cum ut subsistat.

Homo quædam Dignitates.

5. Homo unus altero major est virtute, di-
gnitate, scientiâ, sapientiâ.
Rex, major Principe.
Princeps, major Comite.
Comes, major Barone.
Baro, major nobili.
Nobilis, major rustico.
Dives, Paupere.

Patent

Rationes verè Scientiæ & Virtutum, quæ sunt bonæ eorum.

Sapiens omnibus præstat.
Theologus, major Philosopho.
Philosophus, major Philologo.
Philologus, major Grammatico.
Ethicus, major Philosopho, & Philologo.

Ratione
Objecti.

Architectus, Marzio.
Monarchia, major Aristocratiâ.
Aristocratiâ, Democratiâ.
Democratiâ, Oeconomiâ.
His omnibus major est vir quàm Theologicis,
quàm moralibus virtutibus quàm optimè
instructus.
Contrà unus homo viciôsus altero, oppositis
modis.

Rationes bonitatis corporis.

Unus homo major est altero, pulchritudine,
proportione, robore, sanitate, talentis
naturalibus, voce, pectore.

Quod bonitas fortune.

Unus homo major altero, Honore, dignita-
te, famâ, & celebritate nominis, favore
Magnatum, & similibus: Isti enim in his
omnibus Majoritas comparata ad alias
Majoritates.

*Animalia bruta juxta species, quoad
quantitatem.*

6. Quadropedia majores volatilibus, quoad
quantitatem molis.
Natailia majora quadropedibus & volati-
libus.
Omnia hæc majores insectis præter draco-
nes.

Quod dotæ naturales sive qualitates.

Leo, fortitudine.
Elephas, ingenio.
Equus, alacritate.
Tygris, velocitate.
Canis, fidelitate.
Vulpes, astutiâ.
Bos, tolerantia laborum.
Pecus, simplicitate.
Capra, salacitate.
Asinus, segnitie.

Major est re-
liquis ani-
mantibus.

Volatilis unum altero major est.

Uti

Aquila, volatu & fortitudine.
Accipiter, rapacitate.
Gallina, fecunditate.
Gallus, salacitate.

Columba, simplicitate.
Hirundo, pernotione temporum.
Ciconia, phœbeogâ.
Luscinia, cantu.
Regulus, astutiâ.
Pavo, pulchritudine & varietate pennarum.
Upupa, cristæ varietate.
Anser, stoliditate; & sic de cæteris.

Natantibus unum altero majus est.

Uti

Balena, Corporis mole.
Delphinus, amore hominum.
Lucus, rapacitate.
Rana piscatoria, dolosi industriâ.
Sepia, malignitate.
Polypus, mirâ transformatione; & sic de
reliquis naturis & proprietatibus proce-
dendum tibi esse putes.

*Insectorum pariter unum altero majus
est. Uti,*

Vipera, astutiâ.
Aspis, mirâ indestriâ.
Serpentum, venenique miræ virtutes, &
proprietates.

Vegetativa natura.

7. Una Plantarum major est altera, vel mo-
le, vel figurâ, vel virtute.

Sic.

Arbores, majores plantis.
Frutices, herbis.
Herbæ, graminibus.
Plantæ Salicifera, insalutiferis majores.
Plantæ fructifera, sterilibus.
Floridæ, majores inflorescentibus.
Alte, majores humilibus.
Ramosæ, majores illis, quæ sine ramis.
Specificæ qualitates plantarum, majores e-
lementaribus.
Calidæ, majores frigidis.
Calido-humidæ, majores frigido-siccis.
Sunt & aliæ plantæ majores aliis.

Facilitate

Calefactivâ.
Rarefactivâ.
Condensativâ.
Humectativâ.
Laxativâ.
Siccativâ.
Mollificativâ.
Indurativâ.
Purgativâ.
Siccativâ.
Incidivâ.
Penetrativâ.
Conglutinativâ.
Sanativâ &c.

I

Minus

Mineralia.

Mineralium aliud majus altero.

Aurum,	Argento.
Argentum,	Cupro.
Cuprum,	Stanno.
Stannum,	Ferro.
Ferrum,	Plumbo.
Plumbum,	Hydrargyro.
Hydrargyrum,	reliquis lapidibus.

Hoc pacto lapides varias inter se Majoritatis differentias habent, uti & variis locis minerales.

Eodem pacto procedes in materialibus, & instrumentalibus, artificialibus, five aggregatis per accidens, & in omnibus majoritatem reperies comparative sumptam.

Datur & Majoritas respectu principiorum absolutorum.

Ua.

Omnis	{	Bonitas.	In suo genere major est alteri in suo genere: uti,	{	Increata,	Creati.
		Ma.			Angelica,	Humana.
		Di.			Humana,	Sensitivi.
		Po.			Sensitiva,	Plantali.
		Sa.			Plantali,	Minerali.
		Vo.			Substantialis,	Accidentali.
		Vc.			Ergo.	
		Vi.				
		Gl.				

Atque hæc de Majoritate Sufficiunt.

CAPUT VIII.

De Principio Respectivo Aequalitatis.

Prius si Aequalitas Principium Substantialitatis generalissimum, primitivum & necessarium; utpote sine quo nulla daretur concordantia, estque substantialis; utpote in qua sustentantur aequalitates accidentales, & in qua fines concordantiae, bonitatis & magnitudinis quiescant, & sunt partes effectuales Substantiae. Ita homo sub aequalitatis principio generat hominem bonum & magnum; Accidentaliter verbū sumitur, cum excessus & defectus diversarum qualitatum ad aequalitatem reducitur, ut quando Medicus gradat medicamenta arctico five ad pondus aequale.

Disiditur autem in *Inveniam* & *Creatam*. *Inveniam* invenitur in Sacrosancta Triade, in

qua personarum est summa aequalitas, respectu perfectionum Divinarum, in naturis & essentia summa consubstantialitas.

Creata iterum est multiplex: *Substantialis*, & *accidentalis*. *Substantialis*, est fundata in ipsa essentia totius substantiae respectu perfectionis; uti in Angelo, est perfecta voluntatis & intellectus in essendo aequalitas; Et in corporeis, omnes partes, respectu substantiae, aequales sunt in essendo. *Accidentalis aequalitas*, est vel intensiois, vel extensiois, vel mensurationis; vel rationis temporis, loci, finis, habitus, qualitatis, numeri, aetatis, considerantur. Quomodo enim se habent principium, & finis ad Medium; ita Majoritas, & Minoritas ad Aequalitatem.

Termini compositi reducibiles ad Aequalitatem in formam syllogisticam reducti & combinati.

Termini Simples.

Aequale, Aequum.
Justum.
Simile.
Proportionatum.
Mensuratum.
Ponderatum.
Par.

Quandocunque unicuique datur, quod suum est, in eo ibi datur aequalitas.

Justitia commutativa dat unicuique quod suum est.

Ergo in Justitia datur aequalitas.

Quandocunque mensuratur aut ponderatur quidpiam sub aequalitate proportionis, ibi datur aequalitas.

Hoc fit in Medicinalibus.

Ergo.

Omnia quæ sunt sine excessu & defectu, aequalia sunt.

Hoc fit in omni mensura, & pondere.

Ergo in eis est aequalitas.

Eodem modo argumentare de aequalitate intensiois qualitatum, temporum, locorum, suum, habituum, proportionum, aetatis, aliorumque, quæ usus docet, Quæcunque enim ad concordantiam reducuntur, reducuntur & ad aequalitatem.

CAPUT

CAPUT IX.

De ultimo Principio Respectivo Minoritatis.

Principium sine quo nihil minus altero, neque privatio.

Minoritas est generale principium & necessarium, quia sine illa nulla accideret privatio, nihil daretur minus altero, nullum malum aut imperfectum, dicitque omnem defectum à bonitate, magnitudine, duratione, potentia &c. & in omnibus creatis locum habet, Deo solo minoritatis omnis experte: quot enim modis dicitur majoritas, tot & minoritas.

Termini simpliciter.

Termini compositi reducibiles ad Minoritatem.

Parvitas seu exiguitas.

Omnis defectus à Majoritate, Magnitudine, bonitate, est minoritatis effectus.

Inferioritas.

Omnis inferior respectu superioris minus quid est. Ergo.

Indigentia.

Omnis necessariorum rerum defectus minoritati subiacet.

Sed Indigentia omnis, & inopia, talis est.

Ergo.

Miseria.

Omnis boni deficientia minoritatem habet.

Sed tales sunt omnes afflictiones, calamitates, & miseriae.

Ergo.

Servitus.

Omnis quod alterius dominio subicitur, minoritatis rationem habet.

Talis est omnis servitus.

Ergo.

Inopia.

Omnis rerum necessitate pressam minoritatis rationem habet.

Omnis inops, & pauper, talis est.

Ergo.

Subiicitio.

Omnis quod alteri five ethice, five physice, five logice subicitur, minoritatis rationem habet.

Sed talis est servitus, subiecta Logica.

Ergo.

Obligatio.

Omnis quod obligatur ad aliquid præstandum est minoritas.

Tale est debitum, res alienum &c cetera. Ergo.

Omnis quod à debito ordine recedit, minoritatem habet.

Omnis defectus, tum in genere naturæ, tum moris, talis est.

Ergo.

Omnis virium defectus minoritatis rationem habet.

Omnis infirmitas, morbus, & sanitati contraria, talia sunt.

Ergo.

Omnis malè connexum, compactumque minoritatis rationem habet.

Talis est omnis res fragilis.

Ergo.

Omnis ad agendum ineptum minoritatis rationem habet.

Talis est omnis impotentia.

Ergo.

Omnis à perfectione debita declinans minoritatis rationem habet.

Tale est omne imperfectum.

Ergo.

Omnis locus carens corpore, minoritatis rationem habet.

Tale est omne vacuum.

Ergo.

Omnis quod facultate ad operandum destituitur, minoritatis rationem habet.

Talis est omnis insufficientia.

Ergo.

Omnis quod bono aliquo orbatur per transitum unius ad aliud, minoritatis rationem habet.

Omnis privationes tales sunt.

Ergo.

Atque hæc sunt, quæ de octodecim, tum absolutis, tum respectivis principis, co ordine, quo ea Lullus descripsit, dicenda posui: Ex quibus Lector innumeras ex omni scibili reperiet argumentorum sedes, aditæque paulatim ad veram Artis methodum aperitur, uti ex sequentibus patebit.

De novem Subjectis Universalibus,
quæ sunt :Tria. *Æther, Mundus, Cælum, Elementa, Homo, Nationes, fera, Vegetabilia, Inanimata, Astrum.*

P R Æ F A T I O.

Natæque ad Subjectorum Universalium, quæ in Arte nostra Combinatoria considerantur, expositionem calorem convertamus, totius primæ corporis in-
corporeæque Entis sive substantiæ divisionem subdivisionemque hic ob oculos Ca-
riosi Lectoris ponendam duci, ut veluti in speculo quodam omnium Entium
naturalis serie propulsationem ordines, quos fassione in seculis scientiarum
Systematis descriptori sponas, unico intuitu expositus sibi contempleretur. Quod quidem
fieri pulcherrime hæc quaquam fieri posse arbitratus sum, quoniam per arboris typi simi-
tudinem, non ad methodum tradendam, tamen ad firmitatis memoriæ subsidium accommo-
datam. Quatuordecim enim Arbor per radices è terra veluti ex spermatica facultate
abyssi exorta paulatim in truncum, deinde in innumeratam ramorum identidem subdivi-
sionem saturam expansa, mirum in modum viride iocunda lætitiæ aberrantem fructum
proventu exhibet; ita universam Naturæ arborum, sive rerum creaturarum complexum
hæc incongruè Arbori comparaverim, quæ ex nihilo per omnipotentis Dei creaturam Va-
torem emergens prout in chaoticum Entem, hic in varias entium differentiationes gradus ex-
pansa, atque in varias generum specierumque velut ramos quosdam divisa, ab infimo per
medios usque ad summum, atque adeo sapientissimi Conditoris supremæ mentis veni-
tatem, ex ordine rerum creaturarum ascendendo, quam Philosophi satis mirari non possunt,
pertingit.

Sed ejus explicamus ramos. Scopus sive truncus recto tramite in altum tendens ver-
ticem ita disponitur, ut à radice incipiens, ab Ente inquam transcendentali rerum principio,
per genus generalissimum, ut cum Logicis loquar, ad genera subalterna, & hinc ad spe-
cies & individua, per ramosque divisionem expanderetur, eo artificio disposita, ut à sum-
mo ad unum usque laterali ordine descendentes generum specierumque differentie reciproca
quodam predicatione, non subiecti, modo prediati rationem haberent; dextra quidem
per propositiones universales affirmativas, quas particula, *Omne*, indicat; opposita vero
hinc in altero latere differentie reciproca quodam predicatione de se dicerentur, sed per
propositiones universales negativas, quas particula, *Nullum*, indicat; adeoque ex singu-
lis unumquemque rerum demonstrandum Syllogismi eruantur, quibus universa Natura seras
ex omnium subdivisione subordinationemque rectè demonstratur; pulchra prout totius Dis-
tinctæ Epitome & Anacephalesis. Verum cum hæc lucè veritatis clarior in ipsa Arbor
clarescat, supervacuum esse ratus sum, ut diutius immorari; cum Lector aberrantem
ejus fructus facili negotio ipsa praxi, sit percepturus, quam ego copiosis verborum am-
biguis non facile describerem. Propositum itaque nobis scopum prosequamur.

CAPUT I.

De primo Subiecto universali, qui Deus est.

Item Artis nostræ Combinatoricæ subiectum est Deus Opt. Max. obiectum, inquam, adequatum, circa quod intentus mentis acie, quantum humani ingeni imbecillitati licet, exponendum, totum versatur

Theologorum studium & industria. Verùm de hoc subiecto omnium dignissimo in sequenti libro, quæ Theologia Combinata inscribitur, uberimè sumus pertractaturi. In quo Lector omnia ea quæ ad id quovis modo revocari poterunt, exposita reperiet.

CAPUT II.

De secundo Subiecto universali, qui est Angelus.

Subiectum II. de Angelicæ natura.

Secundum Subiectum *Angelus* est, cujus operationes & proprietates quomodo per Artis nostræ applicationem innotescant, tum dicemus, ubi peiia Angelicæ actionis rationem per varias subdivisiones præstiterimus.

Primo itaque quoad Angelos, considerantur in iis proprietates, quæ sunt vel negativæ vel affirmativæ.

Negativæ sunt, quæ compositionem materialem, locum omnem & tempus, quibus res corporeæ omnes & componuntur & mensurantur, amoveant; uti sunt simplicitas in Angelis, sed limitata; æternitas & illocalitas.

Affirmativæ sunt, limitatio spiritualis, quæ à Deo illimitato distinguuntur, motus celeritas, summa vis intellectus, summa vis voluntatis.

In specie Angeli dividuntur in bonos & malos. In Angelis bonis considerantur causas, effectus, proprietates & distinctio. Causa efficiens bonitatis Angelorum, gratiosa Dei electio, tum eidem subordinatur semper voluntas & consensus permanendi in sanctitate & iustitia; Propria sunt, bonum virtutis & bonum conditionis. Bonum virtutis respectu intellectus & voluntatis; respectu intellectus est summa claritas & veritas notitiæ; respectu voluntatis summus appetitus & impetus in summum bonum, & consequenter boni à primo descendens. Bonum conditionis est felicitas, quæ est gloria & gaudium.

Effectus bonorum Angelorum sunt vel respectu Dei vel Creaturarum; illi glorificationem & executionem iussorum Divinorum pro fine habent; hi omnium rerum curam, sanque vel Generales vel Speciales.

Generales sunt, primò ordines Eorum sine confusione conservare; Elementorum temperamenta curare; uti inundationes, ventorum impetum, pestiferas exhalationes cohibere.

Speciales sunt, vel ex parte hominum bonorum vel malorum. Ex parte hominum bonorum curant bona vel animi, vel corporis, vel fortunæ.

Animi bona, quibus promovendis invigilant, sunt, dissipare intellectum, inspirare bona, à tentationibus diaboli liberare, voluntatem ad actiones bonas movere, virtutis studium implantare, Deum amare, consensum in peccatum impedire.

Bona corporis, quibus conservandis assistunt, sunt, totius vitæ statum moderari, ab omni periculo vitæ defendere, in morte diabolum repellere, & post mortem in paradysum introducere.

Bona fortunæ, quæ promovere, sunt, temporalium rerum copiam promovere, contra noxas defendere, pericula amovere.

Effectus verò respectu malorum hominum sunt; peccata illorum punire, iustitiam Dei per peccata irritam exequi, vel temporali vel æterna poena.

Distinctio Angelorum sumitur primò ex gradibus superiorum & inferiorum, qui novem sunt Chori Angelorum.

Effectus Angelorum.

Officia Angelorum.

Angelorum natura.

Novem Chori Angelorum dividuntur in tres Hie- rarchias: & sunt,	1.	<ul style="list-style-type: none"> Seraphin. Cherubin. Throni. 	Quorum officium est	<ul style="list-style-type: none"> Illuminare & inflamma- re inferiora. Scientiam infundere. Tranquillitatem curare. 	Deo perpetuo adstant.
	2.	<ul style="list-style-type: none"> Dominationes. Potestates. Principatus. 		<ul style="list-style-type: none"> Dominari omnibus pote- statibus adversa. Modum tradere exactio- nis boni & legitimi. Notionem indicare docen- di & gubernandi. 	
	3.	<ul style="list-style-type: none"> Virtutes. Archangeli. Angeli. 		<ul style="list-style-type: none"> Virtutibus animi invigi- lare. Nunciare. Castodire. 	Particularium rerum minimamque custodi- curam habere.
Hi omnes ratione præditi distin- guuntur: cum alii,		<ul style="list-style-type: none"> Cælorum globis versandis, conservandis, inflantibus promovendis in Mundi bonum impendent operam. Elementorum virtutibus perstant. Terreno Globo. Singulis Entium gradibus. Regnis. Provinciis. Urbibus. Hominibus. 		Præsidet & adstant.	

De Dæmonum Effectibus.

Pari ratione considerantur in Dæmoni-
bus Causa, effectus, propria, distinctio.

Condi-
tio-
nes de-
monum.

Causa efficiens malitiæ; sunt contem-
ptus Dei, & summus honoris vertex, quem
a primo instanti creationis suæ ambibant.

Propria sunt: depravatio intellectus &
voluntatis; intellectu quidem perpetuo
confusi perplexique, de Deo divinitusque ja-
diciis dubitant. Voluntate verò, irrevoca-
bili odio & livore erga Deum, Angelos,
& omnes creaturas, maxime Electos, &
tandem erga se ipsos feruntur, cum extre-
ma infelicitate, ignominia & dolore.

Effectus
dæmo-
num.

Effectus Dæmonum sunt, vel veri, vel
præstigioli. Veri sunt, erga Deum perpetua
de eo calumnia cum divini nominis de-
testatione; erga creaturas omnes tam ra-

tionales, quam irrationales, erga hos, dum
omnes evertere cuperent, & totum Man-
dam perdere; erga illos felices homines,
animas eorum pervertere, potentiam intel-
lectivam, volitivam & executivam deprava-
re & impedire, corpus humanum mille
modis ledere; bona omnia pessumdare, ho-
norique & fame nocere, obsidere mentes
& corpora hominum.

Pocillimum autem effectus Dæmonum
elucescunt erga bonos, electos, & justos,
quos mille modis tentare solent in fide,
penitentia, bonis operibus; erga repro-
bos verò, dum illos in incepta male vitæ
conditione confirmant, ab omni bono
abducunt, atque ad mala innumera per-
ducunt, quod innumeris modis præstant
per præstigiaticas & divinatrices artes:
quæ sunt:

Necromantia. } Qgæ consultantibus se per mortuorum corpora responsa dant.

Augurium &
Sorcilegium. } Qgo per aves & fontes futura ostendunt.

Pyromantia.
Aëromantia.
Hydromantia.
Geomantia. } Quibus per
elementorum { Ignis.
Aëria.
Aquat.
Terræ. } Diversa signa, respondum eis de futuris e-
ventibus eos consultantibus, exhibent.

Quibus

Quibus accedant Astrologia Consultoria, qua per cœli inspectionem per signa de re futuro fabulata responsum dant.

Zoomantia, qua volucrum animaliumque moras, motus, nutus Magia signa prebent. Subinde quoque per varia instrumenta, ut cribra, pelves, specula, fumum, fumra deumant. Verbo; Demones nihil non assument, ad animas à Deo abducendas; dam per varias Superstitiones, veneficia, collyria, unguenta, philtrea, annulos, imagines characteristicas, amuleta, numeros, sonos, Sacrificia, purificationes, soli-

tudines, fortes, ligationes, susurationes, imaginationes horrendas, animi excessus, consecrationes, devotiones, formula, ceremonias, miris modis mortalium pectora agitant, possident, & sui juris faciunt; atque adeo per ipsum S. S. Altaris Sacramentum in sua malitiae executionem Deique contemptum assument, in omnibus divinitatis quandam simiam præ se ferentes.

Si quis verò fabulosam de ficticiis Gentilium Deis Theologiam hisce jungere velit, habebit uberrimam de omnibus disputandi materiam.

Termini abstracti reducibiles ad Angelos.

Bonitas.
Magnitudo.
Duratio.
Potentia.
Intellectus sive sapientia summa.
Voluntas sive appetitus boni.
Virtus summa in operando.
Veritas in noctia.
Gloria in felicitatis statu.
Simplicitas.
Non contineri loco.
Æternitas.
Mores.
Forma.
Effectus ratione Dei.
Effectus ratione Angelorum.
Effectus inter sese.
Effectus erga homines tam bonos quam malos.
Effectus ratione demonum per artes magicas.
Distinctio.

Quæ omnia examina-
buntur per
questio-
nem.

Quæ. Uti; An Angelus sit, & an Bonus. M. D. P. S. Vo. Vi. Va. G.
Quid. Uti; Quid sit Angelus ejusque Bonitas. M. D. P. S. V. V. V. G.
Cur. Cur à Deo sit conditus, & in quem finem.
De quo. An ex nihilo.
Quantum. Quantum sit Potentia. B. M. D. P. S. V. V. V. G.
Qui. Quomodo operetur, moveatur, loquatur, intelligat, velit, illuminet, se transformet.
Qualis. Qualis sit in Potentia, Bonitate, Voluntate, Virtute, Gloria.
Ubi. Quis sit locus Angeli, & quomodo in loco sit, agat, operetur.
Quando. An ab æterno sit, quando operationes ejus potissimum exeat.
Quibus. Quibus instrumentis utatur, quibus artibus, ad boni persuasionem.

Hic addi possunt Principia Respectiva: An, quomodo, quare &c. differant, concordent, contrariantur, principient, mediant, finiant, majores, æquales, minores sint. Quales sint ratione præsidii orbium coelestium, elementorum, hominum, animalium, plantarum, mixtorum, metallorum. An plures sint Angeli in diversas Mundi plagas distributi; ubi de Angelis firmamento, planetarum singulorum, de igneis, æreis, aqueis, terrestribus, subterrestribus uberrimis disputandi campas.

Quæsituro itaque causam, An Angeli verè existant; Respondebis authoritate & congruentia; hoc pacto: & primò quidem authoritate:

Id verè & indubitè existit, cujus Sacre literæ nobis veritatem compluribus locis demonstrant.

Sed Angelos esse, compluribus locis demonstrant S. S. literæ.

Ergo Angeli verè & indubitè existant. Congruentia sic probabis.

Ubiunque sunt duo extrema, quorum unum spiritusalis substantia infinitè perfecta omnium conditrix, alterum corporeo-intellectuale est, ibi datur & media creatura & completa substantia inter parè spirituale infinitum & corporeo-intellectuale.

Sed datur Deus & corporeo-intellectuali creatura Mundo conclusa, videlicet homo ex corpore & anima incompleta substantia composita.

Ergo & media & completa substantia intellectualis, finita, creata, per se subsistens, qui est Angelus.

Iterum.

Varie
speciem
divinationis.

An Angeli
existant.

Introduction

In rerum natura datur substantia pure
materialis seu corporalis, & mixta ex
spirituali & corporali, id est, homo; or-
go datur & pure intellectualis creata.

Sed hæc alia esse non potest, quia An-
gelus. Ergo.

Quibus suppositis, jam novella exempla
ponamus eorum terminorum, qui ad Ange-
los reducuntur.

Quæritur itaque, quid sit Angelica substantia? Respondetur, esse creatam substantiam intellectuales, incorpoream, completam. Quod ita probatur per principia.

Per Section 1103.

2. *Omnis essentia incorporea completa per se subsistens & finita, est substantia creata, intellectualis completa.*

Omnia Angelus est *invisibilis* quodam in-
corporea per se subsistens & finita.

Ergo Angelus est substantia intellectualis completa, finita.

Per me-
gacanth-
fish.

2. *Omnis augmentabilis incorporea subsistens, et omnis quantitatis extensiva experta, est substantia intellectualis creata, completa, finita.*

Sed Angelus talis est. Ergo.

Est. 1982

3. Quare quod febribus completis, & universis duratione per solum esse & efflu.

tum suam donat, est substantia intellectualis, incoepoes, creata.

Angelas take off. Ergo,

4. Quodcumque effectus producitur soli
immediate suppositi, & forma in-
tellectus & voluntatis vi, ibi necessa-
rio forma *passiva* agentis.

Sed in Angelis sola immediatione suppo-
fiti & factum intellectus & voluntatis
ri & efficiaci globi coelestis movean-
tur, & omnia corporalia localiter mo-
veri possunt, unde & incomprehen-
sibiles effectus producantur.

Urgo igitur incitissima potentia.

f. Omne quod non per species externas sed per
conatus internos intelligitur, est substantia
intellectualis, completa, incorporea.

Anglus talis est. Ergo.

Pari pacto Angelī definitionem urgebis per reliqua principia essentialia, ceteraque in antecedenti attributa, quæ fufius suo tempore & loco in *Metaphysica* combinata demonstrabuntur. Reliqua verò ad materiam Angelicam spectantia, in resolutionis typo coacta, per terminos principiorum tam absolutorum, quam respectivorum, quos suprà posuimus, unicuique principio tum absoluto, tum relativo propria demonstrabo.

C A P U T III.

De Mundo & Co.

Subjet:
Carm III.
de emenda
de Carlos.

MUndes est corpora moles, Coe-
los, elementa, mixta & quidquid
tandem verum est, intra se per-
fectione, connexione, ordine ab-
solutissimo complectens, tertium Artis no-
strae subjectum, ad quod omnia quae existunt
revocantur, tanquam magnae machine par-
tes integrantes ad totum: ejusmodi sunt:
magna illud & prope infinitum expan-
sum, quod Caelum dicitur, & in eo latuera-

bilis globorum multitudo, qui juxta stabilitas Dei leges archetypas ope intelligentiarum per motus unicuique congruos & appropriatos in bonam societatem naturae agitantur.

Dividitur autem Mundus principaliter in tres partes, primò in Cælum Cœlique globos potissimam Mundi partem. Secundo in Elementa. Tertio in Mixta, quæ quadruplici Entium ordine, gradû entitativo, vegetativo, sensitivo, rationali absolvitur.

Circle
Angle
Sum

Trematol für praktische ethische fest.

B.	Quæ o- mnia exami- nabun- tur per questio- nes.	<i>As.</i>	An Mandes Cœlumque verè existat? An B. M. D. P. S. V. V. V. Q?
M.		<i>Quid.</i>	An $\infty \bullet \circ \alpha \odot \omega$ M. B. Mi?
D. P.		<i>Cur.</i>	An Cœli ex materia formave compositi; An corruptibilis vel incorruptibilis essentia; an animati?
S. Vo.		<i>Quantum.</i>	Quam in finem Mundus Cœlique conditi sint? Respondet per B. & G.
		<i>Quale.</i>	Utrum Mandas cum Cœlis infiores sit; an plures Mundi sint? quos Cœli & Astra?
		<i>Quomodo.</i>	An incorruptibiles, animati, compositi; an ex elementis?
Vi. Ve. G.		<i>Ubi.</i>	An diversis motibus operentur; an per influxus inferiora gubernet; An propria forma, an per intelligentias moveantur Astra? An per eccentricos & concentricos circulos?
		<i>Quando.</i>	An Mundus & Cœli in loco fiat? & an sit extra eos spacium imaginarii?
		<i>Quibus.</i>	An in tempore conditus; utrum ab æterno existens?
		<i>Quomodo.</i>	Quibus modis, instrumentis & rationibus inferiorem creaturam gubernet? An Cœli differant, concordent, contrariantur, principient, moriantur, finiunt? majoritatem, æ. Min. admittant? Denique An, quomodo, quantum, qualiter, cur, ubi, quomodo differant Cœli, & quomodo respectum ad se dicant? hoc pacto.

- II
1. An differant inter ſe Aſtra.
2. In quo concordent.
3. In quo contrariantur; & an qualitatibus
coeraptivis Aſtra corpora ſint inabata.
a
4. Quodnam & qualem ſit principium
Aſtrorum activitatis in inferiora.
o
5. Quomodo & utrum unum Aſtrum agat
in alterum per influxus & virtutes ſpe-
cificas ſingulis inditas.
w
6. Quid ſit finis omnium harum actionum.
M
7. An unum altero majus ſit, in B. M. P. S.
Vo. Vi. Ve. G.
Æ
8. An æqualitas conſtituatur inter ea, &
qualem illa ſit.

Min. 9. An Minoritas concedatur in Aſtris.
Deinde hæc omnia examinabis per motus vi-
cienque proprios, circa axem, in excentrico,
circulæ, diſtento, anſuo, obliquo, ſpirali, pro-
greſſu, retrogreſſu, & cætera, & quem ob-
ſerva tanta diverſitas naturæ iis ſit indita.

Sed jam omnium dictorum paradigma
quoddam proponamus, ex quo Lector Cu-
rioſus facile intelligat, quomodo principia
Artis noſtræ, aliorum propoſitarum quæſtio-
nũ ſtans examinari & comprobari poſſint.

Quæſtione itaque, utrum Mundus ſit æ-
ternus: ſic negativam ſententiam per omnia
Artis noſtræ principia confirmabis.

1. Solus Deus æternus. Ergo nihil aliud ex
creatis rebus æternum eſſe poteſt. Coin-
cideret enim quoddam bonitatem duratio-
nis infinite cu in Deo, quod eſt impoſſibile.

Per B. 2. Omnis bonitas participative bona eſt li-
mitata.

Mundus eſt bonitas participative bona.
Ergo eſt limitatus. Ergo non æternus.

3. Omnis effectus, qui à bono eſſentiali ad
extra proſtat, æternus eſſe non poteſt.
Sed Mundus eſt effectus, qui à bonitate
Dei ad extra proſtat.

Ergo Mundus æternus eſſe non poteſt.
Probanur Major.

Solus Deus æternus eſt. Ergo nihil aliud ex
creatis rebus æternum eſſe poteſt. Coin-
cideret enim quoddam bonitatem durationis
infinite cum Deo, quod eſt impoſſibile.

P. B. Omnis participative bonitas, æternum eſſe
non poteſt.

Mundus eſt bonitas quoddam participative.
Ergo æternus eſſe non poteſt.

Ratio Majoris eſt. Quia bonitas participata
eſt finita; æternitas autem eſſentialis eſt in-
finita. Nullum autem finitum poteſt eſſe
æternum: Ergo & Mundus non poteſt eſſe
inſinitus, nec æternus.

Per M. Omne quod habet partes quantitativas &
rationes compariſivas, id æternum eſſe
non poteſt.

Mundus habet partes quantitativas, &
compoſitus eſt. Ergo æternus eſſe non
poteſt.

Omne quod implicat tempus, æternum Per D.
eſſe non poteſt. Eſt enim æternitas
negatio temporis.

Sed mundus implicat tempus.

Ergo æternus eſſe non poteſt.

Omne quod variis mutationibus obnoxius eſt.
Per D. eſt, æternum eſſe non poteſt.

Mundus variis mutationibus obnoxius eſt.

Ergo. Eſt enim æternitas interminabi-
lis totius vitæ ſimul & perfecta poſſeſ-
ſio, quæ in mundum non cadunt.

Omne quod habet potentiam limitatam, Per P.
æternum eſſe non poteſt.

Mundus habet potentiam limitatam.

Ergo æternus eſſe non poteſt. Quia æ-
ternitas eſt ipſa Dei omnipotentia.

Nullum quod intellectus & cognitio eſt Per S.
experi, id æternum eſſe poteſt. Forcet
enim ex ſeipſo, ſine per cognito ſine.

Sed Mundus eſt intellectus & cognitio
experi. Ergo æternus eſſe non poteſt.

Quia æternitas eſt ipſa Dei omniſcientia.

Omne quod implicat contradictionem, Per Vo.
id æternum eſſe non poteſt.

Sed Mundum Dei voluntate ab æterno
conſtitutum implicat contradictionem.

Ergo æternus eſſe non poteſt. Quia bo-
nitas Dei, quæ eſt perfectio volunta-
tis infinita, eſt ipſa æternitas, cum qua
creaturam coincidere impoſſibile eſt.

Si Mundus eſſet æternus, multo magis Per Vi.
civitate eſſent æternæ.

Sed nulla civitas creata eſt æterna, nec
eſſe poteſt.

Ergo nec illud, quod inde ſequitur. Quia
æternitatis efficacia eſt major mundo.

Si Mundus eſt æternus, æternitas non eſt Per V.
æternitas.

Sed hoc eſt abſurdum.

Ergo & id, quod inde ſequitur.

Si Mundus æternus foret, omnia in eo glø- Per G.
riantur tanquam in ultimo fine.

Sed non omnia in mundo gløriantur tan-
quam in ultimo fine.

Ergo Mundus æternus non eſt.

Per Principia Reſolutive ſic inſtitutum
ajumptum præſtat.

1. Omne quod dependens eſt & temporis Per =
le, id æternum eſſe non poteſt.

Mundi forma eſt dependens & temporis
ſubjecta.

Ergo Mundus non eſt æternus.

Vel aliter.

Æternitas differt à Mando.

Ergo mundus non eſt æternus. Si enim
non differt, vel eſt æqualis, vel inæqua-
lis. Non æqualis, quia alias Mundus
eſſet ipſe Deus, quod eſt abſurdum.
Ergo inæqualis, ergo non æternus.

K a. Omne

- Per 7 1. Omne quod *mutabilis* cum corruptibili-
bus, æternum esse non potest.
Mundus concordat cum corruptibilibus.
Ergo non est æternus. Quia æternitas &
immutabilitas simul sunt & unus.
- Per 8 2. Omne quod est *extrinsecus* compositum est,
æternum non est.
Mundus compositus est ex *extrinsecis*.
Ergo non est æternus. Quia nihil quod
extrinsecus compositum esse potest.
- Per 9 3. Omne *principiatum* æternum esse non
potest.
Mundus est *principiatum*.
Ergo æternus esse non potest. Quia æ-
ternitas omni caret principio.
- Per 10 4. Ubique non est *mediæ* participatio-
nis inter finitum & infinitum, ibi æter-
num esse non potest.
Mundus inter finitum & infinitum *me-
diæ* participatio-
nis esse non potest.
Ergo. Quia æternitas non admittit suc-
cessionem.
- Per 11 5. Ubique non est *finis* & consumatio, ibi
æternum esse non potest.
Mundus teste S. Scriptura finem habebit
& consumationem.
Ergo Mundus æternus esse non potest.
Quia æternitas caret fine.
- Per 12 6. Omne quod definitum suæ magnitudinis
esse habet, id æternum esse non potest.
Mundus definitum magnitudinis suæ esse
habet.
Ergo æternus esse non potest.
- Per 13 7. Omne quod non habet constantem &
firmam æqualitatis suæ statum, sed
continuae mutabilitati substat, id æ-
ternum esse non potest.
Mundus non habet constantem & fir-
mam æqualitatis suæ statum propter
continuae rerum mutabilitatem.
Ergo æternus esse non potest. Quia sola
æternitas est æqualis semper sibi in
immutabilitate.
- Per 14 8. Omne *minus* Deo æternum esse non potest.
Mundus est *minus* Deo.
Ergo æternus esse non potest.
Vides igitur, quanta facilitate per octode-
cim principia nostra universalis, æternitatis
Mundi impossibilitas demonstratur. Verum
ut & Lector videat, quomodo amplius hæc
eadem propositio per novem subjecta uni-
versalia probari possit, exempla supponimus.
1. *Æternitatis Mundi impossibilitas demonstra-
tur per novem subjecta universalis.*
- Per 15 1. Omnis effectus Dei ad extra æternus esse
non potest.
Mundus est effectus Dei ad extra.
Ergo æternus esse non potest. Quia so-
lus Deus est æternus.
2. Omne quod Mundo continetur, æter-
num esse non potest.
Angeli continentur Mundo, ejusque in-
cola est.
Ergo Angeli non est æternus.
3. Quod est pars Mundi, id æternum esse non
potest.
Cælus est pars Mundi.
Ergo Cælus æternum esse non potest.
4. Nulla principia, æterna esse possunt. Per 16
Omnia *Elementa* sunt principia Mundi.
Ergo nulla *Elementa* æterna esse possunt.
5. Omnis pars Mundi limitata & sensibilis
æterna esse non potest.
Homo est pars Mundi limitata & sensibilis.
Ergo non est æternus.
6. Nullum *sensitivum* æternum esse potest. Per 17
Omne animal est *sensitivum*.
Ergo nullum animal æternum esse potest.
7. Nullum *vegetabile* æternum esse potest. Per 18
cum sit pars Mundi.
Omnis arbor est *vegetabile* & pars Mundi.
Ergo nulla arbor æterna esse potest.
8. Nullum *minerale* seu mixtum tam perfectum
æternum esse potest.
Omnia metalla sunt *mineralia*.
Ergo æterna esse non possunt, propter in-
numeras, quas habent, transmutatio-
nes.
9. Nullum *accidens* æternum esse potest. Per 19
Sed novem predicamenta sunt *acciden-
tia*, quæ substantiam perficiunt.
Ergo æterna esse non possunt.
Si porro æternitatis Mundi impossibili-
tatem per novem predicamenta, aut per En-
neadem Erioteraticam adstruere velis, facies
hoc pacto.
1. Omnis *substantia* Mundo contenta æter-
na esse non potest, quia est limitata.
Omnia Entia sive sint, vivant, sentiant, in-
telligant, sunt Mundo contenta. Ergo.
2. Quodcumque profuit à subiecto quo
piam limitato, aut illud *pergit*, id est
æternum non potest.
Omnes *qualitates* sive intrinsecæ sive ex-
trinsecæ proficiunt, aut perficiunt sub-
jectum limitatum.
Ergo æternæ esse non possunt.
3. Nullum per *extensionem* quantitativam
terminatum æternum esse potest.
Omne corpus per extensionem quantita-
tivam est limitatum. Ergo.
4. Nullum quod ad alia respectu dicitur
dicamentalem, æternum esse potest. Per 20
Omnes *Relationes* predicamentales tales
sunt.
Ergo. Quia correlativa sunt singularium
rerum mutue affectionis. Quæ æter-
næ esse non possunt.
5. Omne

- Per actionem.** 5. Omne quod habet suam terminum, æternum esse non potest.
Omnis actio habet suam terminum.
Ergo.
- Per passionem.** 6. Omne quod ab alio patitur, æternum esse non potest.
Omnes passiones tales sunt.
Ergo.
- Per ubi.** 7. Omne locatum seu loco contentum, æternum esse non potest.
Omnia corpora locata sunt, sive loco contenta. Ergo.
- Per quando.** 8. Omne quod temporis mutabilitate subjacet, æternum esse non potest.
Omnia que in Mundo sunt temporis mutabilitate subjacent.
Ergo.
- Per quomodo.** 9. Omne quod certam rationem situationis habet, æternum esse non potest.
Omnia Mundi corpora, & actiones extrinsecæ, uti sedere, stare, jacere, certam situationis rationem habent.
Ergo.
- Per habitum.** Omne quod vetustate consumitur, æternum esse non potest.
Omni habitus vetustate consumitur. Omnia siquidem sicut vestimenta veterascunt.
Ergo æterna esse non possunt.
- Si itaque Mundus foret æternus, foret & infinitus; quod est contra fidem; & si foret infinitus, omnes partes Mundi pariter essent infinitæ; cum omnes partes infiniti sub ratione infiniti concipiantur, uti scholæ docent. Sed hoc quàm absurdum sit, quis non videt? Mundus itaque æternus esse non potest.
- Habes hic Lector Exemplum seu Paradigma, quo æternitatis Mundi impossibilitas per 18 principia nostra, & per novem sub-

jecta universalis 36 syllogismis comprobatur; ut vel ex hoc exiguo specimine, Artis nostræ in inveniendis mediis fecunditatem luculester inuearis. Quod itaque de una hac questione dictum fuit, de innumeris aliis quibuscunque dici potest.

Quæstiones de Cælo.

Quod de Mundo Paradigma dedimus, id puri ratione de Cœlo eorum natura & proprietate dari potest. Constat autem Cœlum Expanso illo æthere & Astris, que in eo ad leges ab Authore constitutas ope intelligentiarum circa Terram circumvolvuntur.

Ex quo deducimus primò Cœlum triplex tantum esse, sublimare, siderium, empyreum. Secundo Cœlum minimè solidum esse, sed instar auræ lenis, quæ Ætherem vocatè. Tertio Cœlum & Astra corruptioni & alterationi esse obnoxia. Quarto Astra non distingui à materia sublimari radicaliter. Quinto, Astra præter primas & secundas qualitates specificas quoque qualitatibus quibus in inferiora agunt, prædita esse. Sexto omnia Astra Atmosphæras proprias habere ex liquido & solido constituta, & quælibet suo proprio centro gaudere. Septimo omnia partim propria, partim aliena luce gaudere. Octavo Astra omnia quantumvis innumerabilia, specie tamen qualitatibusque inter se specificis distingui. Nonò Astra & in inferiora & in se invicem influere ad bonum universi. Decimo Terram in medio fixam omnium influxibus subjectam esse. Quæ omnia per Artis nostræ Combinatorie principia, maxima Argumentorum varietate, in nostra Cosmographia & Astronomia Combinatoria Deo dante nos ostenduros pollicemur.

CAPUT IV.

De natura Elementari, quod est quartus subjectus universalis.

Principium, seu subjectum nature elementorum. Elementa sunt principia componentia omnem corpoream naturam, sive Cœlum & Astra, sive sublimarem Mundum species; omnia siquidem ex prima illa chæotica massa, in qua involuta jacebant, omnipotentis Dei virtute in distinctos rerum ordines entiumque gradus prodierant; ut proinde gratis Cœlum quintum quoddam elementum fingamus.

Elementorum qualitates. Sunt autem secundum omnium philosophorum sententiam quatuor Elementa: Ignis, Aer, Aqua, Terra. Differunt tamen inter se, quod ignis se habeat per modum principii activi. Aqua per modum principii passivi. Reliqua duo, Terra & Aer, per modum

resultantia. In Arte nostra Generali, pro igne sumitur omnis calor sive formalis, sive virtualis, sive analogicus quovis modo sumitur. Pro Aqua omne quod liquidum est. Pro Aëre omnis tenuis & subtilis substantia, quæ ad aquæ liquorem similitudinem & analogiam quandam obtinet. Pro Terra, omne solidum, durum, molle non liquidum quacunque ratione consideratur. Agitur autem primò de Elementis in genere, deinde in particulari.

Elementa sunt principia, quæ ad omnium rerum materialem compositionem concurrunt: siquidem fieri non potest, ut mixto dato, id non sit constitutum ex calido, humido, frigido, sicco: quemadmodum enim

Compositio elementorum.

unam elementum sine alio esse non potest, ita nullam mixturam assignari potest, non motus elementorum conspiratione constitutum. Imprimis vero in Elementis considerari debent: qualitas, motus, figura, locus, proprietates, forma, effectus, immutatio, alteratio, contrarietas, mixtio qualitates deinde singulis propriæ, & sunt calor, humiditas, frigiditas, siccitas, & quæ ex his primis nascuntur, secundæ, ut sequitur.

*Prima.**Secunda.*

Calor.	Frigor.	Densitas.	Raritas.
Humiditas.	Siccitas.	Durities.	Mollities.
		Grossities.	Subtilitas.
		Ariditas.	Lubrilitas.
		Lentor.	Præstilitas.
		Asperitas.	Lenitas.

Potest Elementorum naturam & proprietatem per Artis nostræ principia hoc pacto demonstrare.

Per principia dissoluta.

Per B. 1. Omne sine quo corpora natura esse non potest, id est necessario magnum fixum, in natura.
Elementa sunt talia.
Ergo sunt magnum fixum in natura.

Per M. 2. Omne quod per omnem corpoream substantiam sese extendit, illud est summum magnum.
Elementa sunt talia.

Ergo elementa sunt magna; Quia complicant totam substantiam corpoream. Quæ deinde per inductionem probanda sunt: Sunt enim in Coelis, Astris, homine, bestis, plantis, Mineralibus.

Per D. 3. Omne sine quo Corpora natura subsistere non potest, est necessario maximum durabile.
Talia sunt Elementa.

Ergo. Quia sine elementis non haberent rei corporeæ permanentiam.

Per P. 4. Illud est summum potentia, sine quo corpora natura operari non potest.
Elementa sunt talia.
Ergo elementa sunt summe potentia.

Per S. 5. Omne illud, quod ad compositionem corporum concurrat, concurrere non potest sine assensu quodam cognitionis: id est appetitu innato & naturali quod semper intelligo in similibus.
Talia sunt Elementa. Quia gravitas Terræ mixta figit ut subsistant; ignis calore præstat, ut conserventur; &c.
Ergo ad compositionem corporum sine assensu cognitionis concurrere non possunt.

6. Omne quod disponit ad optimum finem Per V: naturæ, id appetitum naturalem habet ad id perstansum.

Elementa sunt talia. Quia naturalem locum ipsi debent appetere. Ut lapidis fertur deorsum in Terram, ignis sursum. Ergo.

7. Illud summa virtute pollet, sine quo nihil corporum agere potest.
Sine Elementis nihil corporum agere potest.

Ergo Elementa magna virtute polent.

8. Illud sine quo nihil corporeum existere Per T: & operari potest illud summe virtutis rationes habet.

Sine Elementis nihil corporeum existere & operari potest.

Ergo Elementa summe virtutis rationes habent.

9. Illud quod in operibus suis quiescit inter Per G: nit, illud ejus est summa gloria.
Elementa in mixtis quietem suam inveniunt.

Ergo in mixtis gloriantur.

Per Principia Synthetica.

1. Illa inter se differunt, quorum unum ab Per = altero separari potest.
Sed unam Elementam ab altero separari potest.

Ergo inter se differunt. Minor probatur per experimenta chymica.

2. Illa quæ inconvulsiuntur quando ad invicem habent, illa convulsiuntur quoque dicuntur.

Sed elementum aquæ cum partem cum aëre, partem cum terra; ignis partem cum aëre, partem cum terra, qualitatibus convulsiuntur: Aqua enim humiditate cum aëre & frigiditate cum terra; ignis caliditate cum aëre & siccitate cum terra convenit.

Ergo convulsiuntur.

3. Omnia quæ in uno & eodem subiecto Per = simul existere non possunt, sub eodem gradu intensissimo convulsi sunt.

Calor ignis & humiditas aquæ, aëris præterea humiditas & siccitas terræ simul esse non possunt. Ergo.

4. Omnia principia necessario habent Per = principia, quæ sunt corpora mixta.
Elementa sunt principia.

Ergo habent principia, quæ sunt mixta.

5. Omnia quæ ab extremis æquè participant, mediocritas sunt.

Inter elementa Aër ab igne calorem, ab aqua humiditatem; Terra ab igne siccitatem, ab aqua humiditatem æquè participant.

Ergo Aër sit inter ignem est aquam.

4. Omnia

Per ω 6. Omnia quæ bonum naturæ in omnibus appetunt, illa optimi ſinis rationem habent.

Elementa bona naturæ in omnibus appetunt, in mixtorum compoſitione.

Ergo.

Per M & N. 7. Omnia quæ per *exceſſum* & *defectum* ſe habent ad invicem, *majoritatem* aut *minoritatem* habent.

Elementa talia ſunt.

Ergo. Quia ignis calor excedit calorem aëris, & calor aëris deficit à calore ignis. Item humiditas aquæ excedit humiditatem aëris; & frigiditas Terræ, & ſiccitas ignis ſiccitatem Terræ.

Ergo unum reſpectu alterius majus aut minus eſt.

Per A. 8. Ubique datur *mediū* inter exceſſum & defectum, ibi datur *aqualitas*.

Sed in mixtione Elementari dari poteſt *mediū*.

Ergo aqualitas. Quia in nonnullis mixtis poſſunt eſſe tot caloris gradus, ſi ultimum gradum excipias, quot frigiditatis; & tot ſiccitatis, quot humiditatis. Quæ omnia per inductionem temperamentorum offendi poſſunt. Ex localeſter offenditur in argenti vivi mirabili natura.

Si quis verò jam ulterius hæc omnia diſcutere cupiat, in id nullo parè negotio perſequeretur per Enoadē Erotematicā.

Compoſitio elementorum. Operatio. 1. Unde ſint Elementa. An ex aliis præviis componantur. Quid propriè ſint Elementa.

2. Quomodo operentur. Quomodo in ſe invicem agant.

Finis. 3. Cor à natura, & in quem finem conſtituta.

Quantitas. 4. Quanta & quota ſint; quibus ſingula qualitatibus imbuta.

Qualitas. 5. Qualia ſint Elementa quoad naturam, eſſentiam, proprietates.

6. Quisnam propriè ſit elementorum *Locus* & *ſitus*.

7. Quando poſſimum vires ſuas exerant. *Vires* communi-
catio.

8. Quibus modis & rationibus effectus ſuos in omnibus rebus præſent. *Modus* & *ratio* communi-
catio.

Quæ omnia denud per octodecim principia eſſentialia; & novem naturæ ſubjecta, nec non novem prædicamenta deduci poſſunt. Verbi gratia.

1. Utrum in Deo & Angelis nonnulla elementorum ratio concipi poſſit, tropicè contra veteres nonnullos. *An* Deus componi poſſit.

2. Utrum Coeleſtia omnia, ſtellæ o- *Cœlum* mnes & ſingulæ ex quatuor elementis ſint conſtitutæ.

3. Utrum ipſa elementa ſimplicia cor- *Elementa* pora ſint, utrum elementata.

4. Quomodo humanum corpus ex ele- *Homo* mentis conſtitutum ſit; ubi de temperamentorum diverſitate & varietate.

5. Qualem ſingula animalia tempera- *Animalia* menti, ex elementorum conſtitutione, rationem habeant.

6. Qualis herbarum plantarumque con- *Plantæ* ſtitutio elementaris.

7. Qualis Mineralium metallorumque *Mineralia* compoſitio.

8. Quanam ſit forma ſingulorum ele- *Formæ* mentorum, & an detur forma mixti. *elementorum*.

9. Quomodo qualitates elementorum in mixto inſiſtant. An formaliter, *Qualitates* an virtute; an actū, an potentia; an fractè, an irreſractè? *in mixta*.

10. Quomodo in ſe invicem tranſmutantur elementa.

Verùm cum hæc omnia demonſtrare non ſit huius loci; ea oportunitus Phyſicæ noſtræ Combinatoriæ reſervavimus: in qua, quæcunque ad hanc materiam quovis modo revocari poſſunt, mirifica quadam methodo demonſtrata reperies. Sufficiat interim hic modum tantum applicationis demonſtrare.

CAPUT V.

De Homine, ejusque natura, proprietate, eſſentia, & ejus quatuor ſubjectum univerſale.

Subje-
ctum V.
naturæ
et
eternitatis.

QUemadmodum homo ſuis rerum omnium, Mundi majoris epitomæ & compendium, digniſſimumque totius corporis creaturæ objectum eſt, ita ampliſſimum quoque de ſe philoſophandi campum in hac Arte aperit; ut proinde non ſine ratione medium inter ſubjecta locum obtinuſſe videatur, ab omnibus utrinque ſubjectis participans. Conſideratur autem poſſimum homo, vel

Theologicè, vel Metaphyſicè, vel Phyſicè, *inter* ſub-
jecta ſe
universalia.
Theologia in homine conſiderat primò finem in creatione & redemptione eluſcentem. Secundò habitus ſupernaturales, in quantum videlicet, per fidem, ſpem, charitatem, & cætera Spiritus Sancti charismata, Sacramentorumque uſum capax eſt æternæ felicitatis, quæ in æterna Dei viſione conſiſtit, ad quam & conditus eſt. Metaphyſica & Logica hominem

Homo
Medium

nem considerat in quantum animam habet intellectus & voluntate perditam, sive in quantum est animal rationale immortale, dum per varias operationes intellectus discursusque defuit, dividit, distinguit, dijudicat, quæ in Mundo sunt omnia. Physica verò eum, in quantum compositum naturale est ex materia & forma, considerat. Est enim homo subiectum, cui data sunt principia interna & externa tum efficiendi tum cognoscendi. Interna sunt facultates superiores, intellectus, memoria, voluntas; inferiores, id est, principia subintelligendi, sensus tam interni, quam externi, & denique subferriendi, cuiusmodi sunt appetitus & voluntas, cuius objectum est liber nature, cuius lectione per intellectum omnia fiunt. Considerat & physiologia in homine ingenium, ætatem, valitudinem, institutionem, in quantum omnis scientiæ capax est, imò & earundem inventor, ubi de gradibus cognitionis, scientiarumque encyclopædia ingens datur philosophandi materia. Medicus hominem potissimum considerat, in quantum sanabilis est; in cujus finem omnia ei, quæ in quadruplici entium genere continentur, subserviant.

Ethica hominem considerat in quantum virtutum capax est per actus morales à voluntate elicitos & recte rationi conformes, quibus ad felicitatem pertingat. Politica hominis, tum in publica, tum privata rerum administratione, prudentiam, leges, constitutiones publico salutiferas, sub consideratione Monarchica, Aristocratica, Democratica, Oeconomica, considerat. Quæ omnia suo tempore & loco, Deo aspirante per mirificos Combinatoris Artis contextus in nostra Anthropologia Combinata demonstrabuntur. Verùm jam exempla subiungamus, ut applicatio nostrorum principiorum luculentius pateat.

Diximus Suprà, Hominem vel Theologicè, vel physicè vel Ethicè considerari posse; in quantum per habitus supernaturales capax est felicitatis æternæ; merito quæpiam querere hoc loco posset, quomodo v. g. homo per habitum supernaturalem fidei, eidem infusum, salutem consequatur; & quomodo id per nostræ Artis principia ostendi possit. Sic itaque.

Exemplum primum Combinatorium.

Per fidem salvari hominem, de fide est, quia sine fide impossibile est, placere Deo; atque id ipsam per octodecim principia nostra hoc pacto demonstramus.

Per B. Ubique est habitus supernaturalis infusus divinitus, ibi est ingens *bonum*, quo salvari homo potest.

Fides est habitus supernaturalis divinitus homini infusus.

Ergo est ingens *bonum*, quo salvari potest homo.

Ubique est *sufficiens* ad vitam æternam consequendam, ibi est *magnam* quid, quo homo salvari potest.

In fide viva & vera est *sufficiens* &c.

Ergo.

Ubique est habitus supernaturalis *permanens*, ibi est spes salutis æternæ.

In fide *perseverantibus* usque ad finem, est habitus supernaturalis *permanens* saltem in illis qui non desperant.

Ergo in fide est spes firma salutis æternæ.

Ubique est confidentia in Deum dilectioni Dei & proximi iuncta, ibi est *potestas* vitæ æternæ.

In vera fide talia sunt.

Ergo.

Ubique est lumen *intellectus* supernaturale, ibi est *capax* deducens ad consecutionem æternæ felicitatis.

In fide est *lumen intellectus* supernaturale. Ergo in fide est *capax* deducens ad consecutionem æternæ felicitatis.

Ubique est appetitus *summi boni*, cuiusque fruendi voluntas, ibi est cogitatio ad boni summi fruitionem deducens.

In fide viva & vera est talis appetitus.

Ergo.

Ubique est virtus supernaturalis *infusa*, ibi est virtus salutifera.

Fides est virtus supernaturalis infusa.

Ergo salutifera.

Ubique est substantia rerum *veræ* & argumentum non apparentium, ibi est summa *veritas* salutifera.

Fides est substantia &c.

Ergo summa veritas salutifera.

Ubique est *gloria* fidelium, ibi est spes æternæ gloriæ.

In fide consistit *gloria* fidelium.

Ergo summa spes æternæ gloriæ.

Per Principia Affectiva.

1. Ubique est *unitas* indivisa, ibi *diffinitio* *per se* *unitas* indivisa esse non potest.

In fide est *unitas* indivisa: Est enim unus Deus, una fides, unum baptisma.

Ergo *diffinitio* in fide esse non potest.

2. Ubique est *unitas* fidelium per fidem, ibi est *concordantia* per fidem.

In Ecclesia est *unitas* fidelium per fidem.

Ergo ibi est *concordantia*, extra quam nulla fides.

3. Ubique est *diffinitio* circa veram fidem, ibi est *contrarietas* omnem salutem excludens.

Inter

Inter paganos, Hæreticos, Schismaticos
est *diffensio* circa veram fidem.

Ergo ibi est *contrarietas* omnem salutem
excludens.

Per a 4. Ubique est *authoritas* revelantis Dei,
qua ad credendum impellimur, ibi
sunt *principia* fidei.

In sacris literis nobis proponitur revelan-
tis Dei *authoritas*.

Ergo in iis sunt *principia* fidei.

Per o 5. Illud, sine quo homo salvari non potest,
illud quoque necessarium est medium
ad salutem consequendam.

Fides talis est.

Ergo.

Per uo 6. Illud, sine quo Deo placare non possu-
mus, id medium est ad *salutissimum*
consequendum, quæ est vita æterna.
Sine fide impossibile est placere Deo.

Ergo.

Per M 7. Ubique est varia habitus supernatu-
ralis *intensio*, ibi est *Majoritas* & Minori-
tas.

In fidelibus sunt varii gradus excellentie
fidei.

Ergo in iis datur fidei majoritas & mino-
ritas.

Per A. 8. Ubique datur *æqualitas* fidei & cha-
ritatis, ibi est æqualitas meritorum.
In Electis, licet non omnibus, est talis
æqualitas.

Ergo.

Hoc de fide salutifera paradigma propo-
situm, si juxta Enneadem Erotomaticam dis-
cutias, inde deorsum ingens emanabit discer-
tandi materia.

V.G. 1. An fides facit in Christo, an in An-
gelis, demonibus, damatis, in
infidelibus.

An in
Christo
fides.

2. Quid proprie fides sit; in quo con-
sistat; quid mereatur; an infusa,
an acquisita.

Quid sit
fides.

3. Cur Deus per fidem hominem sal-
vare voluerit.

Ratio ho-
minem
salvandi
per fidem.
Intentio
fidei.

4. Quanta fides esse debeat ad salvan-
dum hominem.

5. Qualis esse debeat fides salutifera;
an sola fides iustificet, contra
Hæreticos; an fides informis
conducatur ad vitam; an fides so-
la charitate formata.

Qualitas
fidei.

6. Quomodo homo per fidem salve-
tur, quam dispositionem requi-
rat.

Salus per
fidem.

7. Ubi sit vera fides: utrum in una so-
la Romana Catholica Ecclesia,
an & in aliis infidelium congre-
gationibus; ubi de primatu Ec-
clesiæ & Pontificis ampla sugge-
ritur materia.

Ecclesia
quæ sit
vera.

1. Quomodo potissimum actus fidei *Exerci-
tius fidei.*
exercendi.

Quibus mediis ad veram fidem per-
tingere infidelis quispiam possit.

Modis.

His positis procedamus ad alterum exem-
plum.

Exemplum secundum Physicum.

Querenti itaque, an Anima, pars com-
positi naturalis in homine, sit verè substantia
incorporea spiritalis? R. affirmativè con-
tra Veteres nonnullos & Recentiores, &
hoc pacto probamus.

Definitio
de anima
spiritali-
tate.

Omne illud *bonum*, quo vivimus, move-
mur, intelligimus, volumus, illud cor-
porum & materiale esse non potest.

It.

Anima talis est.

Ergo corporea esse non potest. Ergo A-
nima substantia spiritalis est.

Omne illud quod definitivum ubi habet,
estque *verum* in *re*; & totum in qua-
libet parte corporis, illud corporeum
esse non potest.

M.

Anima talis est.

Ergo.

Omne quod separatum à corpore *æterna-
na* *durativè* statum habet, id est, com-
posito dissoluto remanet per se exi-
stens, illud corporeum esse non potest.

D.

Anima talis est. Ergo.

Omne id quod *potentius* habet ad omnes
humanas operationes sese extendendi,
corporeum esse non potest.

P.

Anima talis est.

Ergo.

Omne quod naturali *facultate* sua *intelle-
ctiva*, ab omni materia abstracta entia
indivisibiliter attingit, id corporeum
esse non potest.

S.

Anima talis est.

Ergo.

Omne quod perfecte liberæque *volunta-
tis* *arbitrio* gaudet, id corporeum esse
non potest.

Vp.

Anima talis est.

Ergo.

Illæ *vis*, quæ intelligendo omnia fit, &
quæ omnia movens ipsa non movetur,
corporea esse non potest.

Vi.

Talis est *vis* Animæ.

Ergo.

Omne quod *veritatem* rerum definicndo,
dividendo, distinguendo, indivisibili
mentis facultate scrutatur, id corpo-
reum esse non potest.

Ve.

Anima talis est. Ergo.

Omne quod pro gloria sua & sine ultimo
bonum summum appetit, illud corpo-
reum esse non potest.

G.

Anima talis est. Ergo.

Omnis

- = Omnis anima quæ post separationem, subsistere non potest, ea quoque spiritalis esse non potest.
Sed tales sunt animæ brutorum. Ergo.
Quia edacuntur ex potentia materiæ, quod non fit in anima rationali, quæ à Deo creata corpori infunditur; ergo sola anima rationalis spiritalis substantia est.
- Ubique est *concreviscentia* in uno aliquo naturæ gradu, ibi est *concreviscentia*.
Sed omnes animæ iunctæ corporibus, siue in sensitivo & vegetabili naturæ gradu *concreviscent*.
Ergo ibi est *concreviscentia*.
- ✶ Illud *extrinsecis* subiacet, quod contrariis affectibus & passionibus agitatur.
Anima corpori iuncta talis est.
Ergo.
- α Illud est formale omnium operationum *principium*, quo omnes actiones tam intrinsecæ quam extrinsecæ in aliquo subiecto causantur.
Anima omnes in homine siue intrinsecas siue extrinsecas actiones causat.
Ergo Anima est *principium* omnium operationum.
- ⊙ Illud est *medium*, quod inter spiritalis & corporeæ naturæ confinia principem locum habet.
Anima iuncta corpori talis est. Ergo.
- ω Illud est *finis*, propter quod omnia condita sunt.
Propter principalem hominis partem, videlicet Animam omnia condita sunt.
Ergo Anima rationalis est *finis* omnium.
- M Ubique est perfectio *major*, ibi *majoritas* resultare necesse est.
Sed Anima rationalis *perfectior* est animâ sensitivâ, hæc vegetabili.
Ergo & *majoritatem* inter animas resultare necesse est.
- Æ Ubique est essentia & proprietas eadem, ibi est *æqualitas*.
Sed omnes animæ rationales eandem essentiam & proprietates habent.
Ergo inter animas rationales datur *æqualitas* quoad essentiam.

COROLLARIA.

Sequentia
corollaria
remota

1. Hinc sequitur, hallucinari omnes eos, qui animæ essentiam definiunt per

motum aut quietem, & Platonem secuti, ^{antiqui} ^{philosophi} se ipsa modum dixerunt. Ex-
hibendi quoque Democritus & Leucip-
pus, qui animam igneæ naturæ esse, & ex
igneis atomis constare asseverarunt; Si e-
nim igneum corpus est, quomodo spiri-
tualis substantia? Si *ἀσμάχιον* siue seip-
sam movens, minimè distinguetur à bru-
tis, cum spiritus vitales & animales in utro-
que sit. Secundo Anima per synopem
vacuato spiritu interiret; Tertio seque-
ter animam nutrire, crescere. Est ergo A-
nima in corpore principium motus, non
mota, uti ex serie moventium & mobilium
patet.

2. Perperam quoque philosophati sunt,
qui ad cognitionem & perceptionem re-
rumque sensum respexerunt, cum arbitra-
rentur, simile non nisi à simili cognosci &
percipi, animam ex iisdem quibus res, quas
sensit & cognoscit, principis constare, arbi-
trati sunt. Si ergo anima ideo est, quia ex
omnibus seum sibi cognatum & simile pec-
cipit; Ergo ex quatuor elementis consti-
batur; quod absurdum, quis non videt?

3. Errarunt pariter omnes, qui cum con-
siderarent, animam per totum diffundi cor-
pus, illam minutissimum quoddam corpus,
quod subito se ab una parte in aliam promo-
vere posset, dixerunt.

4. Erravit Galenus, qui animam *regiam*
corporis asserit, siue ex quatuor elementis
contemperatione constare, quem ple-
rique huius temporis Athei sequuntur. Hinc
enim sequeretur primum, animam rationalem
à brutorum forma non distingui. Secundo
plures esse in composito formas substantia-
les. Tertio esse accidens, quod adesse &
abesse possit. Quarto animam pro ætate
crescere, pro loci victusque ratione muta-
to temperamento mutari; quæ omnia ab-
surdum sunt.

Quæ quidem omnia per Erotematicam
Enneadem fusius & distinctius deduci pos-
sunt, non in genere tantum, sed in particu-
lari de toto homine, in quantum ex mate-
riali & spiritali constat; Quare hic tan-
tum generalia quædam ad applicationis ra-
tionem ostendendam, tradidisse sufficiat.
Quæ omnia per Enneadem Erotematicam,
ut dixi, deduci fusissimè possunt.

CAPUT VI.

De Sensitiva Natura, quæ Sextum Subiectum in Arte nostra
constituit.

Subje-
ctum VI.
Natura
sensitiva.

Subiectum sextum est Natura Sen-
sitiva; & definitur Sensitiva Natu-
ra omne id, quod vivit & sentit,
& loco movetur, & sic compre-
hendit lato modo omne animal irrationale,
sive brutum.

Dividitur autem sensitiva natura in qua-
tuor genera; quorum unumquodque per-
fectum in suo genere; quorum prius Qua-
drupedia; alterum Volacilia; tertium Aqua-
tilia; quartum Insecta comprehendit. His
nonnulla adiungunt Zoophyta, sive plantani-
malia.

Est autem animal quadrupes omne id,
quod quatuor pedibus graditur, sensu &
viti perditum, & in suo genere perfectum
est, quia non ex utri, sed semine semini sibi
naturæ sanguine pollet, & corpore integro,
membrisque omnibus ad naturæ munia o-
beunda necessariis instruitur, & viviparum
est; quorum quidem variae sunt differentiæ,
si habitum corporis, sive aliam & aliam mem-
brorum constitutionem spectes.

Et primo quidem si pedes spectes.

Pedes.

Alia enim pedem solidum habent; ut E-
quus, Asinus, Elephas.

Alia sunt bifida, id est, quæ ungulam fis-
sam habent; ut bos, cervus, caper.

Alia quæ multifidos pedes habent, & in
plures partes dissectos, ut ursus, ca-
nis, simia, vulpes, felis, & innumera
alia.

Si capitæ formam spectes.

Caput.

Sunt alia sine cornibus, sicuti cæcilia, quæ
solidâ ungulâ polleunt; Equus, asinus,
Elephas.

Alia binis cornibus instructa; ut Bos, cer-
vus, caper, & omnia quæ bifidâ un-
gulâ gaudent.

Alia quaternis cornibus, uti nonnulli A-
rietes, alia unico cornu gaudent; ut
Rhinoceros, & nonnulla Indiarum ani-
malia, quorum cornua sunt vel curva,
recocta, repanda, recta, tortuosa.

Si operationes spectes.

Alimenta.

Sunt alia ruminantia, alia non ruminan-
tia. Ruminantia sunt illa omnia, quæ
cornibus instruantur, & illa pariter
dentibus carcat in superiori parte ri-
ctus.

Si fetus spectes.

Sunt alia multorum foetuum; uti canes, fœces,
foles; alia pauciorum, ut Equus, Ele-
phas, & innumera alia.

Si humores spectes.

Sunt alia, quæ bile abundant; ut canis, Humores.
leo; alia sanguine, ut Equus, bos; alia
phlegmate, uti oryxum genus; alia atrâ
bile, uti asinus.

Si cutem spectes.

Omnia pilis vestita sunt, præter Rhino- Case
cerotem & huius familia, Elephantum-
que, qui non nisi rarissimis pilis instrui-
tur.

Si colorem.

Alia sunt nigri; alia albi; alia fuscâ, rubi, Color
flavi; alia mixti; alia variegati & in va-
rias maculas distincti coloris.

Si denique inclinationes spectes, tot sunt
differentiæ, quot species.

Secunda animalium divisio Volucres con- Volucres
tinet. Sunt autem aves animalia perfecta diviso.
in suo genere; binis pedibus multifidis, alia
quoque pennis plumisque instructa, quibus
volando se promoveant, si manucodiatas ex-
cipias, quæ eo quod pedibus perperam ca-
rere dicantur, Apodes vocantur. Quorum
omnium corpora sicuti & quadrupedum,
ex iisdem humoribus quatuor, horumque
legitima commixtione, ac partibus quo-
que similibus & dissimilibus constant;
membra quoque vitalia in eadem sunt,
quæ in quadrupedibus, exceptis renibus &
vesica.

Differentiâ Volucrum primò considera- Partes
tur ratione partes; Sunt enim omnes ori-
paræ; orum vero seclusum incubantium vo-
lucrum calore excluditur in animal volatile
juxta speciem suam.

Secundò ratione videtur; Sunt alie volu- Vola-
cres carnivore, uti omnia accipitrum, cor-
vorum, milvorumque genera, & hæc omnes,
quibus natura dedit ungues fortes ad rapi-
nam exercendam aptos. Alie vermibus in-
sectisque virunt; alie muscis, cæterisque
insectis; Alie herbis; alie frugibus, alie
seminibus, bacis, tritici, ficibus, cæteris-
que frugibus.

I.

Tertio.

Volans. Tercio. Ratione volatus: sunt alie alti volans; alie mediocres; alie perpetuo terre vicinis locis affixe hærent.

Stans. Quarto. Ratione situs: sunt alie que montibus, que planis, que sylvis, que desertis & solitudinibus; alie que aëre, alie que aquis gaudeant. Si tempus. Sicut alie nocturnæ, alie diurnæ. Medium quid inter animalia quadrupedia & volucres vespertilio est.

Tempus. Quinto. Ratione coloris: Sunt alie nigri, albi, viridis, dævi, unius coloris; alie bicolorum multitudine colorum ornantur; alie innumeris coloribus vestiuntur, ut pavones, Upopa, pætarus.

Color. Sexto. Ratione capitis: Sunt alie cristate, ut Alauda & upopa; alie sine cristis.

Caput. Septimo. Ratione molis, quarum tot sunt differentie quot species.

Molliora. Tercia divisio est Aquatilia.

Est autem animal aquaticum perfectum in suo genere, quod sensu & vita præditum est, & in aquo elemento degit, cuius natum & temperamentum obtinet.

Suntque vel perfecta, vel imperfecta. Perfecta sunt omnia illa, que sanguine polleant, & branchiis squamisque integantur, testis crustisque carent. Quorum maxima est differentia.

Si enim primo considerentur pisces ratione partus; sunt alii vivipari, ut ceti, balæna, phocæ. Alii Ovipari, ut relique piscium species.

Alii perpetuo sub aquis degunt; alii amphibii partim terra partim aquis vivunt; ut Hippopotamus, Lutra, Phoca, Rana, Crocodilus &c. & quaternis inter aquatica pedibus constant, spirant, dormiunt, aliasque operationes habent similes quadrupedibus.

Alii sunt squamati; alii glabri sine squamis.

Sunt & alii sanguinei, ut omnia perfecta, & propriè dicuntur pisces: Alii exanguis, ut omnia que exanguia vocant physici.

Aquatilia alia sunt crustacea seu testacea, ut omnia conchyliæ, crustacea, testacea, ostrea. Alia sine crusta aut testæ, ut anguilla, polypi, sepiæ ceteraque exanguia.

Pieraque sine pedibus, ut omnes pisces, nonnulla multis pedibus instructa; ut cancri, polypi, testudines, & sunt medium quid inter pisces & exanguia.

Sunt & ichthyophyta medium quid inter plantas & aquatica animalia, ut spongiæ, & cetera.

Quarta divisio insectorum in suas species.

Imperfectiora animalia, que ut plurimum insecta dicuntur nomine generali, sunt illa, que vita & sensu polleant, sanguine carent, testa & corpus incisuris distinctum habent; tribusque potissimum partibus constant, capite, ventre & intermedio aliquo spacio; quorum omnium infinitæ sunt species; Nulla enim elementum est, excepto igne, quod non sibi particulare aliquid generet; omnia tamen ex putri; vel à calore coelesti in ambientem aërem diffuso; vel ex materia mixti, uti cadaveribus; vel à calore mixti putrescentis originem suam trahunt, que quidem non vi propria sed calore infuso, qui materiam disponit formamque substantialem producat, concurrente coelestis caloris influxu, generantur.

In insectorum divisione primò consideranda sunt illa, que penis carent, & continent omnia illa animalia, que partim ex putri, partim coita generantur, uti mures, rane, bufones, & caudati laceræ, que quadrupedum more quaternis constant pedibus; deinde omne serpentum vermicumque genus; que ut plurimum ex terrestribus mortis originem habent.

Alia sunt alia, vel binis, vel quaternis vestita; quorum aliqua alia habent vaginali inclusas, uti scarabæi bruchi &c. alia sine vagina liberæ, ut omnia muscarum genera: Altera differentia est, vel à mutatione formæ: sunt enim, que ex vermibus seu erucia in volatilia insecta evadunt, ut bombyx, papilio & similia: Iterum alia à membrorum constitutione; sunt enim alia crustata, alia mollia, alia sine pedibus, alia quaternis sensisque pedibus, alia mille pedibus, ut nonnullæ crucæ; alia glabra, alia aspera; quedam ventricosa, quedam in longum producto corpore; omnia partim vel reptatione, vel gradu, saltuque vel volatu se de loco in locum promouent. Atque hæc est Epitome, qua totius sensitivæ naturæ rationem paucis exponendam duximus.

Si quis verò singulorum rationes, proprietates, & admirandas virtutes uberius tractare desideret, is adeat Zodiologiam nostram Combinatam sive XII. Lib. Mundi Subterranei, & inveniet forsitan ibidem à semine hac usque tradita, utpote novis experimentis comperta, Ha itaque præmissis, ut de omnibus & singulis ingentem combinandi materiam acquirat, singula ordine per hancadem Eroemati-cam examinanda sunt; deinde omnia ritè juxta octodecim Artis nostræ principia deducet,

duces, & te ingentem philosophandi car-
pum reperturum nihil dubites. Sed ne exem-
plo hoc subiectum pertransisse videatur, il-
lud subjungimus.

Sunt non pauci, qui, dum animalia non-
nulla mira quadam industria, in nidis con-
struendis, in alendis pullis, in querendo
sibi victum, in affectatione loquelæ, simili-
busque ingeni docibus instructa vident;
hinc animalia ratione & iudicio quodam
pollere dicunt; quibus quidem ex nostris
principiis faciliè contrariam sententiam sua-
debis, hoc pacto.

*Quæritur itaque. An animalia nonnulla
ratione prædita sint? Responde-
tur negativè. Et sic pro-
batur.*

Nulla forma substantialis educta è poten-
tia materiæ, ratione uti potest.

Omne animal, excepto homine, habet
formam substantialem eductam è po-
tentia materiæ.

Ergo nullum animal irrationale ratione
uti potest. Si enim ratione uteretur,

illa necessariò formam haberet spiri-
tuale, corruptoque animalis com-
posito, separatim per se subsisteret, &
consequenter immortalis foret; quæ
omnia absurda sunt.

Nulla forma circumscripibilis loco, &
commensurabilis partibus materialis
compositi, ratione uti potest.

Omne brutum tale est.

Ergo.

Nulla forma educta è potentia materiæ,
atque quæ unà cum corpore corruptione
interit, ratione uti potest.

Sed omne brutum tale est.

Ergo.

Haud secus in aliis procedas, quod facili-
mè fiet, si argumenta, quæ paullo ante de
hominis anima separatim essendi statum ob-
tinente diximus, inverteris. Est itaque in
brutis, dum ingeniosè operari videntur, so-
la instinctiva quædam cogitatio, sive instin-
ctus ipse à forma animalis emanans, eadem
à natura inditus, tum ad rectè operandum,
tum ad conservationem speciei, quæ sine
huiusmodi naturæ sensitiæ docibus conser-
vari non posset.

Instinctus
in anima
instinctio.

CAPUT VII.

*De Natura Vegetativæ; quod est Subiectum ex universalibus
Septimum.*

Subje-
ctum VII.
Vegeta-
tivum.

Vegitabile Corpus est perfectè mi-
xtum, anima & vita prædicam;
duabusque partibus consistit: cor-
pore externo & sensibili, & anima
quæ vitam subministrat; corpus animatum
sensus expers; cuiusmodi sunt plantæ, quæ
virtute animæ à terra nascuntur, vivunt, vi-
rent, aluntur, & augeantur, quæ naturæ ve-
getabilis operationes tales sunt, ut sine ani-
ma ex concipi non possint; generantur au-
tem, uti omnia alia, ita & hæc ex calido
& humido, calore in humido tanquam sub-
jecto hærentes; quod naturæ suæ maximè
convenit, atrescit, alterat, atque in sui sub-
stantiam vertit; Calidi verò & humidì de-
fectu corruptio plantarum sequitur, quæ fit
vel nimio calore, frigore, siccitate, humi-
ditate tum extrinsecè tum intrinsecè adve-
niens; Suntque vegetabilis naturæ innume-
ræ species, vel enim primò alie sub arbores,
alie sub fruticem, alie sub herbacea substan-
tia considerantur, quarum differentie su-
muntur vel à loco; sunt enim alie terrestres,
alie aquaticæ. Terrestres iterum dividun-
tur vel in urbanas & domesticas, quæ hortis
aluntur; vel Agrestes, quæ in montibus,
vallibus, planitiis, cryptis, desertis, a-
renosis & saxosis locis sedem suam fixerunt.

Species
vegetabi-
lium innume-
ræ.

Diffin-
itio vegetabi-
lium.

Aquaticæ verò sunt, quarum in aquis, po-
teis, fontibus, vel in mari minoribusve a-
quis, vel in mollicibus ripis, aut in stagnan-
ti paludosoque humo, ortus est. Pro diver-
sitate itaque locorum, alie iterum vel locis
calidis, alie frigidis, quædam apricis aut
umbrosis locis gaudent; quæ quidem eo fi-
ne à natura diversis locis destinatæ sunt, ut
unaquaque reperiret in loco sibi proprio
alimentum naturæ suæ ex appropriato solo
proportionatum. Si tempus consideres,
sunt alie vernaes, quædam æstivæ, non-
nullæ autumnales, alie denique hyberna-
les, quæ quidem dictis temporibus prove-
niunt, ob diversam seminis constitutio-
nem naturalem, dum alie majori, mino-
ri alie caloris tum nativi, tum extrinseci
coelestis vigore imbuntur. Dividuntur
quoque in fecundas & steriles; alie in
salutiferas & venenosas; in elui aptas, &
ineptas; in sympathicas & antipathicas.
Figuræ quoque differre cernuntur; sunt ra-
mosarum arborum innumere species, u-
ti & herbarum; quarum alie stolonibus
instructæ, alie serpentes per terram si-
ne ullo thyrsi subsidio. Si porò folia, flo-
res, fructus singularum ad singulas com-
binabimus, major iterum inde earum va-
rietas,

L. 2

rietas,

rietas, quàm hoc loco eam describere queamus, emerget. Quare qui hæc omnia curiosè descripta desiderat, is Phytologiam nostram Combinatam suo tempore, in qua mira quadam serie, omnium & singularium differentias, naturas & proprietates, atque in medicina usum, descriptas reperiet, adest.

Hæc verò omnia juxta octodecim principia universalis & novem questionum circumstantias examinabuntur, modo in præcedentibus indigitato, V.G. Quæsitum an plantæ animatæ sint, id est, vera & reali anima consent. Respondetur affirmativè, & hoc pacto probabes.

Per	B.	Omne <i>in</i> corporeum & <i>persistens</i> mixtum, quod vivit, <i>crefcit</i> , <i>alitur</i> , necessariò <i>animatum</i> est.	Plantæ tales sunt.	Ergo.
	M.	Omne illud <i>in</i> corporeum, quod secundùm naturæ suæ gradum <i>sele extendit</i> ad vitales operationes, <i>animatum</i> est.		
	D.	Omne id, in quo <i>durant</i> opera corporum animatorum, id <i>anima</i> carere nequit.		
	P.	Omne quod <i>potens</i> habet ad effectus vitalium operationum, illud necessariò <i>animatum</i> est.		
	S.	Omne quod <i>instinctus</i> naturæ suæ convenienter attrahit, alterat, alitumque in sui substantiam convertit, id <i>animatum</i> habere necesse est. Intellego verò hic instinctivam cognitionem, pro appetitu naturali cujuscunque rei; quam Lullus improprie instinctivam cognitionem vocat; uti lapidis ad centrum.		
	Vo.	Omne quod <i>appetitus</i> innatum habet ad certum locum & situm, in quo commodius vivit & alitur, id necessariò <i>animatum</i> est.		
	Vi.	Omne quod <i>vivitate</i> alitva cœtera animalia nutrire potest, id <i>animatum</i> habere necesse est; Siquidem nil aliud nutrire potest, nisi id primò vitam habuerit.		
Per	Gl.	Omne quod <i>glorietur</i> in vitalibus operationibus crescendoque folia, fructus, flores producit, id <i>animatum</i> habere necesse est.	Plantæ tales sunt.	Ergo.
	≡	Omnia quæ specificis formis <i>vitalibus</i> differunt, <i>animata</i> sunt.		
	♡	Omnia quæ <i>concordant</i> in eodem <i>vegetabili</i> naturæ gradu, <i>animata</i> sunt.		
	⊙	Omnia corpora vegetativa, quæ <i>contrariis</i> qualitatibus, licet & amicitia, sympathia & antipathia agitantur, <i>animata</i> sunt.		
	α	Omnia quæ <i>principia</i> sunt & <i>causæ</i> vegetabilis facultatis, <i>animata</i> sunt.		
	⊙	Omnia quæ <i>mediis</i> naturæ locum tenent, inter naturam sensitivam & corpora silentia, <i>animata</i> sunt.		
	∞	Omnia quæ animalium per sui nutrimentum conservationem pro <i>sua</i> habent, <i>animata</i> sunt.		
Per	M	Ubique datur majoritas, æqualitas, & minoritas <i>vitalium</i> effectuum, ibi <i>animatum</i> intervenire necesse est.	Plantæ tales sunt.	Ergo.
	B.	Omne quod vivit, <i>crefcit</i> , <i>alitur</i> , <i>lenius</i> est.		
	M.	Omne quod secundùm naturæ suæ exigentiam crescendo <i>persistit</i> , <i>magis</i> est.		
	D.	Omne quod in virtutis suæ perfectione <i>persistit</i> , <i>durabile</i> est.		
	P.	Omne quod multis virtutibus pollet, <i>potius</i> est.		
	S.	Omne quod inclinatione naturali congruum sibi <i>alimatus</i> attrahit, <i>instinctus</i> <i>cognitivus</i> penditum est.		
	Vo.	Omne quod certis locis <i>gaudet</i> , alia odit, tanquam naturæ contraria, id appetitivo suo modo amore & odio pollet.		
Per	Vi.	Omne quod <i>proprietas</i> multis infertur, <i>certius</i> est.	Plantæ tales sunt.	Ergo.
	G.	Omne quod florum fructuumque amantitate <i>afficitur</i> , <i>gloriosus</i> est.		

Quæsitum verò, utrum Plantæ sint B. M. D. P. S. Vo. Ve. Vi. G. Respondetis affirmativè, & probatis, hoc pacto.

Per	B.	Omne quod vivit, <i>crefcit</i> , <i>alitur</i> , <i>lenius</i> est.	Plantæ tales sunt.	Ergo.
	M.	Omne quod secundùm naturæ suæ exigentiam crescendo <i>persistit</i> , <i>magis</i> est.		
	D.	Omne quod in virtutis suæ perfectione <i>persistit</i> , <i>durabile</i> est.		
	P.	Omne quod multis virtutibus pollet, <i>potius</i> est.		
	S.	Omne quod inclinatione naturali congruum sibi <i>alimatus</i> attrahit, <i>instinctus</i> <i>cognitivus</i> penditum est.		
	Vo.	Omne quod certis locis <i>gaudet</i> , alia odit, tanquam naturæ contraria, id appetitivo suo modo amore & odio pollet.		
	Vi.	Omne quod <i>proprietas</i> multis infertur, <i>certius</i> est.		
Per	G.	Omne quod florum fructuumque amantitate <i>afficitur</i> , <i>gloriosus</i> est.	Plantæ tales sunt.	Ergo.

Per

Per Eustachium veri Eristematem ita
assumptum thema urgebim.

Specie
qualitatem.

Quantitas
plantarum.

Alimen-
tum.

Ortus.

1. An planta potius agat specificis an elementaribus qualitatibus?
2. Quid sint specificæ qualitates in plantis, quid operentur?
3. Cur à natura constituta sint? & cur tanto rerum apparatus instructæ? Cur nonnullæ faciliè corruptantur?
4. Quanto tempore durent, & quare aliæ aliis brevioris vitæ? Quomodo arbores distinguantur à suffruticibus & herbis?
5. Quomodo alantur, & ex quibus? quomodo & qualia alimenta attrahant.
6. Unde sint, an spontaneo, an seminali ortu proveniant?

7. Quales sint, quibus virtutibus instructæ, & ad quid conferant in usu humano; ubi de medicis facultatibus.
 8. Ubi singulæ crescant, quæ loca potissimum amant, & quare? Loca.
 9. Quando vel quo tempore singulæ proveniant: cur aliæ verno, aliæ æstivo, Tempus
aliæ autumnali, aliæ hyberno tempore procreantur.
orientur.
- Quibus facultatibus instructæ operentur, quæ corporis constitutione; ubi de foliis, floribus, fructibus, seminibus, eorumque virtute.
- Habes hic paucis expostita, quidquid de universâ plantarum natura proponi potest.

CAPUT VIII.

De Corporibus silentibus sive mixtis perfectis inanimatis seu Fossilibus, quod
Oculum subiectum est Artis infra.

Subje-
ctum VIII.
Minera-
tum.

Divisio
Minera-
tum.

Metalla.

Lapides.

Metallica
minera.

Mixta Fossile sive Minerale est Mixtum perfectum omnis animæ & vitæ expers; unde & silentia & inanimata corpora dicuntur.

Dividunturque in tres potissimum partes; id est, in Metalla, Lapides, succos terrestresque substantias, uti & ea, quæ coagulata quidem non in durum tamen fixamque substantiam, quæ faciliè in pulveres rediguntur; ut sunt Terra Lemnia, Cimolia Melitenensis, Terra sigillata, bolus armenia, creta, & omnia illa corpora, quæ coloribus conficiendis inserviunt, de quibus vide VII. librum Mundi subterranei.

Metallorum sunt species, aurum, argentum, cuprum, stannum, ferrum, plumbum; Mercurius verò & sulphur omnium dictorum sunt materia, ex qua coagulantur.

Lapides distinguuntur in tres Classes, ut in nobiles & pretiosos; ejusmodi sunt Adamas, Beryllus, Crystallus, Chalcodonius, Chrysoprasus, Carbunculus & similia; Alii mediis ordinis sunt, ut omnia marmorum genera. Tertio. Lapides communes, quibus in fabricandis ædificibus utitur; quibus aliis addunt omnes illos lapides magnæ virtutis, qui in animantium corporibus inveniuntur; ut sunt lapis bezoarus, Ophites, Lyncurium.

Tertii ordinis Mineralia sunt iterum triplicia; Priora solidam quidem substantiam habent, non tamen ita lapideam, quin faciliè in pulveres redigi queat: Cujusmodi sunt Arsenicum, Auripigmentum, Sindaraca, Ochra, Antimonium, Calx, Grypsum, Archilla, Terra sigillata, Lemnia, Cimolia similiaque, quæ ex succis floccibusque me-

tallicis constituentur. Secundum locum occupant succi minerales, qui duplicis generis sunt, vel concreti, vel liquidi. Concreti succi sunt omnia salium genera; ejusmodi sunt sal naturale sive fossile & artificiale hominum labore decoctum; Sal Ammoniacum, Sal gemma, Sal nitrum, Vitroolum, Salpetra, Alumen, Manna &c. Concretos succos consequuntur si succi, seu potius liquores, quorum alii ex Terræ visceribus produnt, quales sunt Bitumen, Naphta, Petroleum, Pyrsphaltum; alii tam ex mari, tum ex arboribus emanant, uti succinum, Balsamum, pix, Resina, & omnia reliqua gummea corpora.

Est igitur Minerale corpus perfectè mixtum, quod solida & constanti Elementorum concretionem constat, & ideo diutius durat; Omnia autem elementa in mixto esse corpore inde constat, quia mixta corpora feruntur ad locum terræ, indeque plurimum in illis terris se oportet; si vero terra inest, ergo & aqua, sine qua terra consistere non potest: Uti nec aqua sine igne, nec aqua & ignis sine aëre. Cum verò omnis generatio consistat in humido & calido, posito uno contrarietate, & alterum poni necesse est: Est itaque Metallum corpus perfectè mixtum & inanimatum, ex sulphure & argento vivo mixtis & temperatis in terræ venis natura. Sulphur est Materia metallica ex subtiliori exhalatione pinguis & undosa venis terræ conclusa consistens. Argentum vivum verò materia metallica constat ex vapore subtiliori aëreo, qui terra conglutinatur, & per calorem sulphuris excoquitur; quæ uti in omnibus metallicis

fossil.

salia.

Metalla.

cum cre-

pis quide.

Sulphur.

Argentum

vivum.

venit reperiantur, ita pro temperamenti & matris permixtionis varietate metalla nascuntur; quorum causa efficiens est calor & frigoris, locus est terræ gremium; Forma est vis unicuique propria & peculiaris; quæ & in pura & impura dividuntur. Pura sunt, quæ perfecta & exquisita decoctione coalescunt, ut aurum & argentum. Impura sunt, quæ impuriore sulphure & Mercurio constant, de quibus omnibus in nostro Mundo subterraneo uberius datur disputandi campus. Sed quomodo hæc omnia exquiri & inquiri possint, videamus; ac primo per Encycliæ Erotematicæ, tum ad Mineraliam omnium in genere, tum in specie, tum quoad individua, unicuiusque naturam demonstrandam procedentes, de metallis initium faciemus.

1. An metalla vegetativâ facultate polleant, cum metalla successu temporis intra terram crescere de novo videamus; Crescere autem vegetabilium est proprium.
2. Quid sint metalla propriè, & unde originem suam sortiantur immediatè; An ex sulphure & Mercurio omnia, & quomodo generentur.
3. Cur, & in quem finem natura ea constituerit, & quid singula utilitatis adferant.
4. Quanto sit unum nobilissimum altero, & utrum unum in alterum perfectè transformari possit.
5. Quomodo in terræ visceribus generentur, & quatenus ad eorum generationem concurrant.
6. Qualia sint, cujus virtutis singula, & quatenus eorum in humanis rebus usus, & quatenus medicæ eorum facultates.
7. Ubi, vel quibusnam in locis maximè proveniant.
8. Quando, vel quo tempore maximè indaganda metallicæ venæ.
9. Quibus modis, & instrumentis erucenda, depuranda, decoquenda, & in usum humanam convertenda sint; ubi de Chemicis operationibus magna philosophandi materia in mundo subterraneo.

Hæc propositis, procedes ad eorum naturam & proprietatem explicandam per octodecim principia Artis nostræ hoc pacto.

Quæsitum cuipiam, An metalla vivâ, id quod crescere videantur, consistant. Resp. negativè; idque ostendes per octodecim principia universalis.

- A. Nullum corpus perfectè mixtum immutabile, vitâ polleere potest. Metallum est perfectè mixtum immutabile.

Ergo &c. Quia non vivit, nec nutritur, nec crescit propriè & vitaliter, sed per appositionem quandam corpusculorum augetur.

- M. Nullum est corpus, cuius essentia non sese extendit ad vitales operationes, vivere potest.

Tale Ens est Minerale & Metallum.

Ergo.

- Quia nec vivit, nec nutritur, nec per generationem propagatur.
- D. Illud corpus, quod quasi perpetuam durationis sive permanentiam sortitur, vivere non potest. Quia omnis vita sensitiva & vegetabilis ad breve tempus durat.

Sed metalla maximam & quasi permanentiam habent.

Ergo.

Quod idem de reliquis mineralibus dicendum est.

- P. Omne illud, quod potest tantum esse, id est, quod in gradu naturæ tantum essendi & existendi potestatem habet, id vivere non potest.

Talia sunt metalla.

Ergo.

- S. Omne quod naturalem ad centrum usque & quietem, appetitum habet, id numero animarum annumerari non potest.

Metalla & cetera mineralia naturales ad centrum appetitum habent: unde impulsæ in altum, centrum suum, locumque, unde eruta, repetunt.

Ergo. Vegetabilia enim etiam appetitum ad centrum habent, sursum tamen quoque naturaliter augmentationis suæ vi feruntur.

- Vi. Nullum non vegetabilis virtute præditum vivere potest.

Talia sunt Mineralia.

Ergo.

- G. Omne quod essendi naturæ gradu tantum gloriatur, id vitæ formaliter non habet.

Talia sunt mineralia & metallica corpora.

Ergo.

Quærenti vero.

1. An metalla inter se differant essentialiter. R. affirmativè hoc pacto.
- = Quocumque distinguantur ab altero, vel solo naturæ gradu, vel aliis proprietatibus specificis & essentialibus, illa differre inter se necesse est.

Metalla distinguantur essentialiter tum inter se, tum à vegetabilibus, specificis proprietatibus.

Ergo.

2. An metalla inter se concordent?
R. affirmativè, sic.
- ♡ Quaecunque in eodem naturæ gradu conveniant, illa in eodem concordare necesse est.
Mineralia conveniunt in eodem naturæ gradu, videlicet in gradu essendi & existendi tantum.
Ergo concordare in eodem naturæ gradu, necesse est.
3. An metalla sibi invicem contrariantur? R. affir. sic.
- ♣ Quaecunque ex pura & solida elementorum conoperatione & perfecta commissione constant, ea necessarîo extrinsecis qualitatibus imbuti necesse est.
Mineralia sunt talia. Ergo.
4. An metalla dici possint causæ & principia suarum operationum. R. affir.
- α Omnes substantiæ principia sunt & causæ suarum operationum.
Mineralia sunt Substantia.
Ergo principia & causæ suarum operationum.
5. An metalla medium sint inter viventia & accidentia? R. affir.
- ⊙ Omne quod inter viventia & accidentia interponitur, medium est inter extrema quæ vivunt & sunt; & inter ea, quæ suum esse habent in alio.

Mineralia inter viventia & accidentia interponantur.

Ergo media sunt. &c.

6. An metalla finem aliquem respiciant?
R. affir.

∞ Omne quod humanum emolumentum potissimum respicit, illud ipsum pro se habet.

Talia sunt Mineralia.

Ergo.

7. An unum metallum altero nobilius & majus sit; & contra. R. affir.

M Ubique datur comparatio præstantioris ad minus præstantem, ibi datur Majoritas & Minoritas.

Inter metalla & lapides succosque datur comparatio ad majus & minus præstantem.

Ergo.

Æ Ubique fit concordantia in eodem naturæ gradu, ibi datur æqualitas.

Hoc fit in mineralibus.

Ergo.

Paripassim reliqua contra juxta Inneadem Broemericam proposita dubia per octodecim principiorum applicationem deduci poterunt. De his quoque consule nostrum Mandam Subterraneum, in quo quaecunque ad mineralium naturam cognoscendam, & penetrandam desiderari possunt, uberimè tractata reperientur.

CAPUT IX.

De Instrumentalibus, sive de Novem Prædicamentis, quæ sunt veluti instrumenta quedam, quibus Substantiæ operationes suas perficiunt: quæ novem consuntur leges Artis Subjectionis.

Consideratis Principiis transcendentalibus universalibusque Subjectis Substantialibus, de Accidentibus modò tempus est, ut nonnihil discutamus: sunt enim ea non exigua hujus Artis nostre portio.

Est itaque Substantia una, Accidentia novem, quæ à pluralitate ad unum, tanquam ad subjectum reducuntur: Omnia autem hæc denario claudantur numero, decemque nominibus & essentialis ad quas omnia reducuntur, decem prædicamenta dicunt. Sunt autem, *Substantia*, de cujus latitudine jam dictum est; *Quantitas*, *Relatio*, *Qualitas*, *Actio*, *Passio*, *Ubi*, *Quando*, *Situs*, *Habitus*, quæ hisce novem verbis exprimuntur:

Substant, *Quanta*, *Refert*, *Quale*, *Actio*, *Passio*, *Ubi*, *Quando*, *Situs*, *Habitus*.

Quando, *Situs*, *Ubi*, *Habitus*, ad quæ revocabitur *amot*.

Sunt tamen quedam extra prædicamenta, quæ ad aliquod accidentium reduci ne-

queunt; quæ bisia hisce verbis memoriz causa continentur.

Conceptum, *consignificans*, *scilicet polyssemum*
For Logica, *Deus*, *Excedens*, *Privatio*, *Parti-*
que.

1. Conceptum, id est, omnes voces ex pluribus compositæ, ut homo justus, prædicamentis annumerari non possunt, nisi complexum unum significet, ut corpus animatum.

2. Consignificans nihil aliud est, quàm illud, quod nisi alteri junctum, nihil per se significat: ut sunt particule, omnis, nullus. Quocirca ex octo partibus orationis, quatuor categoriis continentur tantum: *Nomen*, *Participium*, *Verbum*, *Adverbium*.

3. Fictum, id est, quaecunque esse tantum objective habent in intellectu, & Entia rationis dicuntur, uti Chimæra, hippocentaurus &c.

4. Poly-

Subje-
ctum IX.
Instru-
mentu-
rum sive
acciden-
tium.

9. Prædi-
camenta.

4. Polyssemum, id est, quod multa significat, nisi fiat distinctio.
5. Vox Logica, uti sunt termini dicti secundæ intentionis, ut nomen, verbum, Oratio, propositio.
6. Deus, id est, omnia nomina infinita actus, ut Deus, Creator, extra prædicamenta sunt, eo quod hæc omnia infinita actu sint.
7. Excedens, seu quod idem est, transcendentalis, uti Unum, Ens, aliquid, & omnia principia nostra transcendentalia Bonitas, Magnitudo, Duratio &c.
8. Privatio, quæ includit privationem, ut sunt cæcitas, sorditas, mors, ignorantia, & similia.
9. Pars, id est, vox partis principis materialis significativa, ut forma, materia.

Verum quoniam eorum pleraque in præcedentibus exposuimus, hoc loco ea tantum veluti anacephaleosi quidam exponamus.

§. I.

De Quantitate.

Termini divisi quantitate combinati & ad formam syllogisticam reducti.

Quantitas
Transcendentalis

Omne quod distinctivum est gradum perfectionis, virtutis & substantie secundum plus & minus, id prædicamenti adnumerari non potest.

Sed quantitas transcendentalis talis est.

Ergo.

Quantitas
Prædicamentalis

Omne ens divisionem faciens substantie, per quod quantum & quotus in ordine quis dicatur, id propriè prædicamentum competit.

Quantitas continua & discreta talis est.

Ergo.

Omne concisum cujus partes copulantur in termino aliquo communi, illud ^{Quantitas} continua est continua.

Sed talia continua sunt, linea, superficies, corpus, locus, tempus.

Ergo.

Omnis longitudo est id, cujus essentia linea est ex fluxu puncti continuato.

Talis est linea.

Ergo.

Omne longum & latum solum est id, quod ex ductu linearum transverlim continuatur.

Talis est superficies.

Ergo.

Omne longum, latum & profundum est id, quod ductu superficiei continuatur in omnem partem.

Tale est corpus solidum.

Ergo.

Omne spatium intra quod aliquid locatur, est terminatum superficie.

Locus est talis.

Ergo.

Omne cujus cursus motusque secundum Tempus prius & posterius continuatur, continua quantitas est.

Motus Cœli sive tempus tale est quoad partium Cœli extensionem saltem considerata.

Ergo.

Omne cujus partes non copulantur ad aliquem terminum communem, id ^{Quantitas} continua discreta est.

Numerus, & multitudo talis est.

Ergo. Quia ex multis unitatibus aggregata.

Omne quod mensurat, vel	Tempus.	Ad quantitatem pertinet. Sed	Mixtum, gradus, hora, dies, hebdomas, mensis, annus, lustrum, seculum, ævum, mensurant tempus.	Talia sunt.	Ergo.
	Liquida.		Cyathus, cochleari, mensurata.		
	Arida.		Medimno, Choenice, modio, fœco mensurata.		
	Pondera.		Scrupulo, uncia, libra, talento mensurata.		
	Intervalla.		Digitis, palmo, pede, passu, pectore, fureculo, milliari mensurata.		

Omne quod mensurat & distinguit diversos sonos & syllabas, ad quantitatem discretam revocatur.

Tales sunt tum syllabarum, tum dictionum, periodorum, partiumque Orationis mensuræ.

Ergo.

Axiomata.

Omne extensum, quod	{	Non habet sibi contrarium.	{	Id propriè rationem quantitatis continuæ habet.	{	Tales sunt dictæ quantitates continuæ species. Si quidem bicubitum non est contrarium tricubito. Ergo.
		Non recipit magis & minus.				
		Sub æqualitatis & inæqualitatis ratione consideratur.				
		Mole instructum est.				

Aliter per Principia absoluta.

Per B.	Omne sine quo non datur extensio, <i>impossibile</i> est.	Quantitas persistentiam præstat.
	Sine quantitate non datur extensio.	Ergo.
	Ergo.	Omne sine quo sensus objectis frui non possunt, <i>potens</i> est.
M.	Omne quod præstat trinam dimensionem, <i>magnum</i> est.	Mediata quantitate rerum sensus attingunt objecta. Ergo.
	Quantitas talis est. Ergo.	Et sic de cæteris, quæ per principia respectiva pari ratione deducere habebit.
D.	Quod persistentiam præstat, <i>durabile</i> est.	

§. II.

De Qualitate.

Complexes Argumentorum scilicet, sive Terminum ad qualitatem reducibiles Combinati, & ad formam Syllogisticam reducti.

Omnia forma accidentalis, est ea, secundum quam quodlibet dicitur tale.
 Omnis qualitas & forma accidentalis talis est.
 Ergo omnis qualitas accidentalis est secundum quam quodlibet dicitur tale.
 Dividitur autem omnis qualitas vel in *intrinsecam*, vel *extrinsecam*. Intrinseca rursus est vel habitus, vel dispositio, vel naturalis potentia.
 Omnis dispositio est præparatio quædam, qua quid deinceps facile fieri potest.
 Omnis habitus imperfectus & initium ejus est dispositio.
 Ergo omnis habitus imperfectus est præparatio &c.

Iterum Habitus & dispositio est vel animæ vel corporis: Animæ, cum subiectum est in anima, aut in ejus intellectu, vel in voluntate: Ex habitu intellectus oritur sapientia, scientia, prudentia, ars, opinio: Ex voluntate habitus & dispositiones morales seu virtutes aut vitia. Corporis habitus sunt pepercit & subjectivè in corpore, atque in istis corporis qualitatibus, ultra ea quæ ars addit, aliqua exigunt membrorum exercitatio, ut in habitu pilæ ludendi, sonandi, scribendi &c.

Omnia dispositio habitus imperfecti est *inopell* affectio & promptitudo quædam *ta* facile mobilis, uno vel pluribus actibus acquisita.
 Omnis qualitas quæ secundum firmas radices egit, & facile à subiecto removeri potest, est habitus imperfecti dispositio.
 Ergo omnis qualitas quæ secundum firmas radices egit & facile à subiecto removeri potest, est affectio & promptitudo quædam facile tamen mobilis, uno vel pluribus actibus acquisita.

Naturalis
potentia
intrinsicca.

Naturalis qualitas intrinsicca est potentia vel impotentia naturalis congenita, qua aliquid naturaliter fit potens vel impotens ad agendum, patiendum, obfistendum, vel non agendum.

Sed omnes virtutes naturales tam animar, uti intellectiva, volitiva, memorativa, quam corporis, uti vegetativa, attractrix, retentrix &c. sunt naturalis qualitas intrinsicca.

Ergo omnes virtutes naturales sunt potentia, vel impotentia homini congenita, qua naturaliter fit potens vel impotens ad agendum aut patiendum.

Extrinsicca item Qualitas aut Passio aut figura esse potest. Unde passio est passibilis qualitas, quæ tamen differunt, ut dispositio ab habita radicato: siquidem subito v. g. irasci, passio est, mediata verò passio iracundie passibilis est passio.

Omne quod ab extrinseco aliquo agente afficitur immutaturque, passio est.

Omnes exteriorum sensuum potentie ab

aliquo extrinseco agente afficiuntur immutanturque. Ergo.

Omnia figura est qualitas formæ extrinsicca.

Omnia Geometrica linearum, superficierum, corporum Schemata: Omnia pelchritudo rei cujusque: Omnes notæ, characteres tam naturales, quam artificiales rei cujusque figuræ rationem habent.

Ergo omnes sunt formæ extrinsicca.

Sumitur autem forma hoc loco tripliciter: primò pro forma substantiali compositi, & sic considerata prædicamento qualitatis non adnumeratur, ut supra diximus. Secundo pro omni re, quæ verè est accidens, & dat esse accidentaliter subjecto vel constituto, & hoc pacto invenitur forma in omnibus novem prædicamentis. Tertiò. Sumitur forma in specie five specificè pro re accidentali, quæ procedit ex determinatione vel circumscriptione quantitatis conclusæ lineis, aut aliqua superficie, prout quibusque rerum naturis convenit.

§. III.

De Relatione Universali tam Categorica, quam Transcendentali.

Natum est hoc Accidens ex consequentia rerum, e. quod res omnes à summa Dei sapientia ita colligantur sine similitudinis aut alterius cujusdam participatione, ut vix res

aliqua inveniatur, quæ si planè vel ex parte sit cognita, ad alterius cognitionem non præbeat aditum secundum relationem ad aliud. Cujus divisio illa est quæ sequitur: quarum aliquæ relationes non ponuntur in prædicamentis, sed transcendentalem respectum ad invicem dicunt, uti sequens Tabula ostendit.

Est itaque Relatio Categorica ea, per quam formaliter aliquid refertur ad aliud, non tanquam ad subiectum aut obiectum vel finem, sed tanquam ad terminum; estque accidens reale, cujus tota ratio est ad aliud, quibus conditionibus excluduntur relationes rationis, uti est relatio rei cognitæ ad cognoscentem; deinde personarum divinarum, quia non sunt accidentia: tertiò relationes secundum dici, quæ sunt partes eorum absolutorum & transcendentalium, aut eorum litterales differentias exprimunt. Tria autem in qualibet Relatione considerari debent. Primum subiectum in quo est relatio. Secundò fundamentum, propter quod fiat. Terminus ad quem, spectatur; uti in paternitate subiectum est homo qui genuit; fundamentum est potentia generativa; terminus verò filius qui genitus est. Subiectum, relatum seu relativum; terminus, correlativum dicitur; ambo tamen correlata, coerelativa & extrema dicuntur, quia inter illa oppositæ relationes nascuntur.

Relata contrarietatem admittunt, quod

intelligendum est non tam relationum quam fundamentorum, quibus nituntur, aut terminorum, ad quos referuntur ratione, uti fit in candore & nigredine, unde dicuntur relativa contraria. Secundo suscipiunt magis, & minus, intenduntur & remittuntur, quod de qualitatibus intelligendum est. Tertiò relata sunt reciproca, ita ut unus sine altero concipi non possit, non tamen physicè sed relativè considerata. Quarto cognito uno relatorum, cognoscitur & alterum.

Combinatio terminorum ad Relationem quamlibet reducibiles.

Et primò quidem de Relationibus divinis ex professo tractabitur in Theologia Combinata.

Poerò cum in omnibus transcendentalibus octodecim Artis nostræ principis statuatur Relationes, quomodo ex principis nostris applicari possint, videamus. Sic ergo operare.

Relationes transcendentalium combinatæ sub forma Syllogistica.

Ubique est	Bonificativum. Magnificativum. Darefactivum. Potentificativum. Cognoscitivum. Volitivum. Coeroborativum. Verificativum. Glorificativum.	Ibi est	Bonificabile. Magnificabile. Darefactibile. Potentificabile. Cognoscibile. Volibile. Corroborabile. Verificabile. Glorificabile.	<i>Vel Lullianæ mæ.</i> Ubi est (tivum) ibi (bile) esse necesse est. Sed ubique est (tivum) & (bile) ibi necessario resultat relatio. Ergo (tivum) & (bile) sunt correlativa. Ergo inter illa Relatio.
Ubique est	Distinctivum. Concordans. Contrarium. Principiativum. Fini. Medium. Majoritas. Majoritas & Minoritas.	Ibi sunt	Distingubile. Concedabile. Oppositum. Principiatum. Terminus. Extrema. Minoritas. Aequalitas.	Sed hæc omnia se respiciunt, & ad se invicem referuntur. Ergo sunt correlativa. Ergo inter hæc omnia datur relatio.

Termini reducibiles ad pradicamentum Relationis Combinati.

1. Ubique est similiter unus ad alterum ejusdem rationis, ibi resultat ratione termini relatio æquiparantia secundum esse.
Sed hoc fit inter albedinem & albedinem simileque qualitates remissionis & intentionis expertes.

Ergo inter albedinem & albedinem resultat ratione termini relatio æquiparantia.

2. Ubique est respectus unius ad alterum diversæ rationis, ibi datur relatio disquiparantia.
Sed inter patrem & filium est respectus unius ad alterum diversæ rationis.
Ergo inter patrem & filium est relatio disquiparantia.

3. Quando

3. Quandoque datur respectus	Unius ad idem. Aequalis ad aequale vel inaequale. Similis ad simile vel dissimile. Proportionalitatis. Agentis ad Patientem, & contra. Locati ad locum. Simulati ad situm. Habitati ad habi- tum.	Ibi datur Relatio ratione funda- menti re- moti.	Sed talis respe- ctus da- tur, in	Substantia. Quantitate. Qualitate. Relatione seu cate- goria ad aliquid. Actione & Passione. Terminis categori- cis Loci. Sibi. Habitûs.	Ergo.

Hand' secus in aliis procedes. Verùm de
hiscè omnibus uberius aperietur argu-
mentorum campus in Logica seu Dialecti-
ca nostra Combinata, ad quam Lectorem
remittemus. Quare hæc speciminis loco ad
Artis nostræ applicationem ostendendam
sufficiant.

§. IV. & V.

De Actione & Passione.

Actio, functio vel operatio rerum est mo-
tus activus est agens in patientem, uti Passio
est motus in patiente ab efficiente illi im-
pressus, quo pati dicitur aliquid: Agens ve-
ro agit, patiente patitur, vel per me-
dium instrumenti separati ab Agente; vel
per medium instrumenti naturalis conjuncti
cum agente. Medium causa formalis habet
formam vel permanentem vel transientem
fluentemque. Forma permanens est que
agit per qualitatem sibi intrinsicam & per-
manentem, uti ignis agit in aquam per calo-
rem; Sol per lucem in hæc inferiora. Forma
fluens agit per actionem cujus principium
ipsa eadem est qualitas, que est in agente, &
fluere dicitur, eo quod actuali in exercitio
sit. Per medium instrumenti naturalis con-
juncti agenti actiones sunt, uti per membra
& alia, quas natura generat & nutrit, per
que sua fungitur actionibus. Per medium
instrumenti separati ab agente actio vel pas-
sio fit, ut dum quis ferrâ fradit, sicut securi,
poli dolabro, ensæ necat.

Omnis itaque Actio vel Passio consideratur
vel ratione principii, vel ratione objecti, vel
ratione termini. Ratione principii dividitur
in Naturalem, Violentam, Præternaturalem,
Artificialem. Naturalis actio ab intrinseco
principio permanens & nature cujusque
rei consentanea, uti motus ignis sursum, la-
pidis motus deorsum. Violenta actio est, que
fit contra inclinationem naturalem, ut lapi-
dis motus sursum, ignis deorsum. Præter-

naturalis est, que præter naturam contin-
git, ut fit in generatione monstrorum. Ar-
tificialis est omnis illa actio, que membro-
rum ope fit, ut pulsatio Citharæ &c.

Naturalis iterum est vel animæ vel corpo-
ris. Animæ iterum duplex constituitur, Ve-
getativa & Sensitiva. Vegetativa est nutritio,
cui servit alimenti attractio, retentio,
concoctio, distributio. 1. Appetitio, nutri-
tioni semper juncta. 3. Generatio, que est
actio vitalis, qua aliquid de non esse ad esse
prodegitur. Sensitiva vero actio competit
potissimum beatæ, continetque omnes actio-
nes, motusque vitales & animales. Rationalis
Creatura autem est triplex: appetitiva, intel-
lectiva & voluntaria. Appetitiva versatur vel
circa bonum, estque amor, desiderium,
gaudium, spes; aut circa malum, & sunt
odium, fuga, tristitia, timor, ira, despe-
ratio. Intellectiva continet omnes operatio-
nes intellectuales, que sunt, intelligere,
estimare, judicare, discernere, numerare,
distinguere, dividere, definire. Voluntaria
versatur circa operationes appetitivas, uti
sunt, eligere, consulere, media querere
proportionata ad finem. Animæ vero cor-
poris sunt illæ, que exercitationem cor-
poris concernunt, uti Arterialis, Larynx &c.
reliquæque corporis vires.

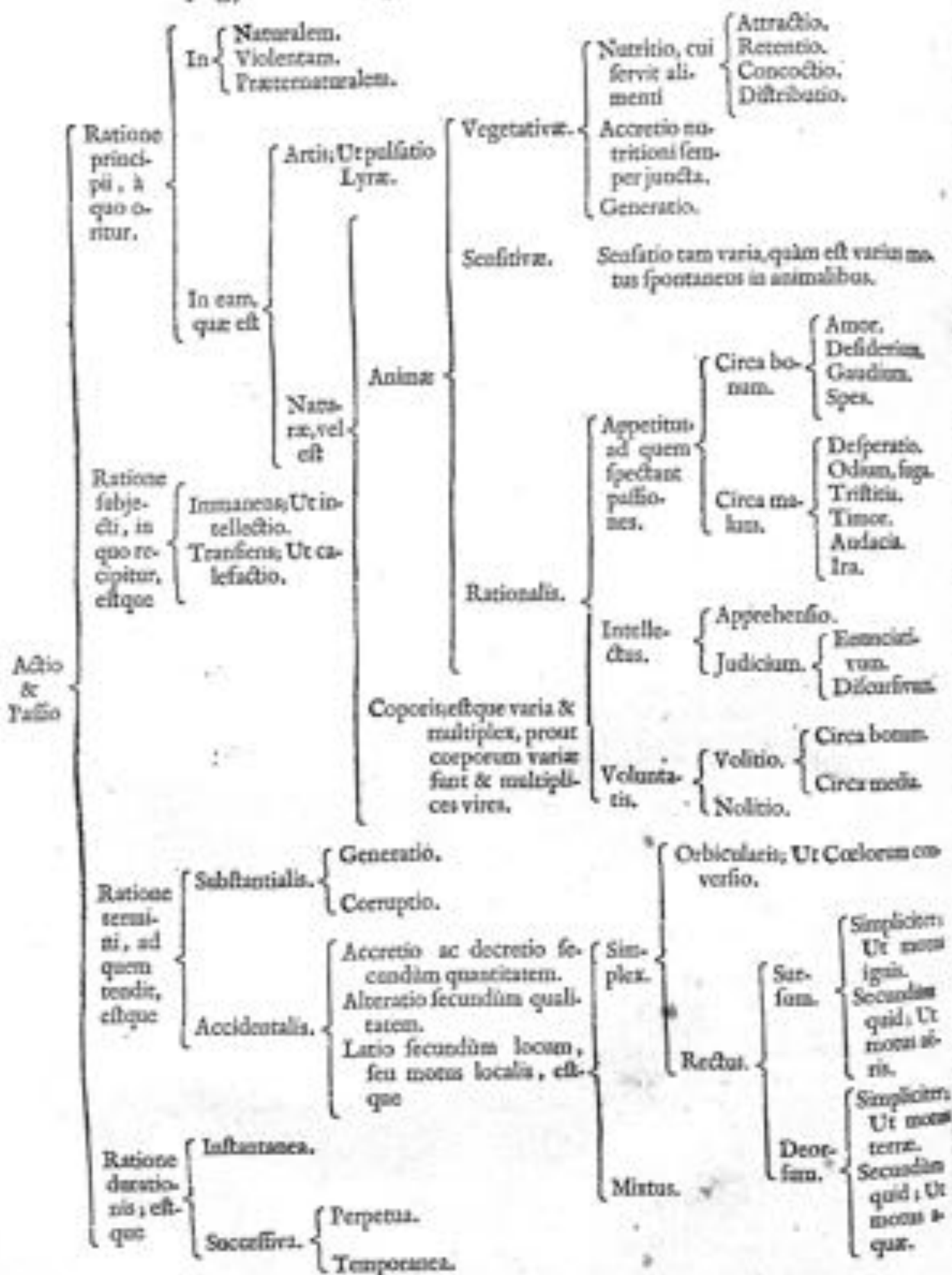
Iterum Actio consideratur ratione ob-
jecti, vel subjecti, estque duplex: Immanens
& Transiens. Immanens est ut intellectio;
Transiens ut calefactio.

Ratione termini consideratur actio vel
substantialis, vel accidentalis. Substantialis est
generatio, corruptio, implicatioque tria na-
turalium rerum principia. Accidentalis est,
accretio & decretio secundum quantitatem
alteratio secundum qualitatem; Latio secun-
dum locum seu locomotiva est vel simplex,
vel mixta. Simplex est duplex; recta vel
circularis, hæc Corlorem illa Elementorum.
Que omnia in sequenti epilogismo digesta
considera.

Divisio
rati-
onis in
vegetativam
& sensitivam

Actio con-
siderata
ratione
objecti

Epilogus omnium, quæ ad Actionem & Passiones spectant.

Habes hic Lector divisionem Actionis: Jam quomodo ea Artis nostræ Principis applicari possit, videamus.

Appli-

Applicatio Combinatoria.

Termini reducibiles ad predicamentum Actionis & Passivis.

Omne sive quo quid- piam	B.	Operari impossibile est, id	Bonum est.	Omnes actiones & facul- tates, sive	Naturales, sive Violentæ, aut præternaturales.		Tales sunt. Ergo.
	M.	Intra determinatam activita- tis suæ sphaeram operari	Magnum non posset, id		Immanentes, sive trans- cuentes.		
	D.	Permanentiam non habeo- ret,	Durabile est.		Artificiales, sive Natura- les.		
	P.	Nullam haberet potentiam,	Potens est.		Naturæ sunt.	Entitativæ, Vegetativæ, Sensitivæ, Rationales,	
	S.	Nullam vim haberet deter- minativam ad locum cer- tum,	Cognosciti- vum est.				
	Vo.	Nullam appetitum haberet naturalem,	Appetiti- vum est.				
	Vi.	Nulla virtute polleret,	Virtuosum est.		Corporeæ, sive Spiritua- les.		
	Ve.	Verè non esset,	Verum est. Gloriosum est.			Locomotivæ, sive Insen- sate.	
	G.	Gloriari non posset,					

Per Principia Respectiva sic operare.

Omnia que multa varia- que modis	≡	Inter se distinguantur, illa differre quoque necesse est.	Tales sunt so- pra citatæ a- ctiones & fa- cultates. Ergo.
	♥	Inter se conveniant, illa & inter se concordantiam habent.	
	•○	Opponentur, contraria sunt.	
	α	Præcipiant, illa verè principia & ipsa sunt.	
	⊙	Per diversa media operantur, & ipsa media sunt.	
	ω	Ad naturæ bonum consequendum operantur, sive ratio- nem habent.	
modis	M	Dividuntur atque in diversis gradibus perfectionis consti- stant, illa Majoritatis, Æqualitatis Minoritatisque ra- tionem habent.	
	Æ		
	Mi.		

Premissa applicatione in genere tantum po-
ructi; jam quomodo singulæ operationes
in Epilogismo exhibite in particulari discuti
possint videamus. Fiet id per Eneadem Ro-
torematicam, hoc pacto.

1. An operationes omnibus rebus in quo-
cumque naturæ gradu conveniant.
2. Quid sint propriæ actiones immanentes
& fluentes: Naturales, Violentæ, &
Artificiales. Quænam operationes A-
nimæ vegetantis, sentientis, rationalis.
3. Cur & in quem finem à natura singulæ
constitutæ sint.
4. Quantum singulæ præstent.
5. Quomodo omnes inter se distinguantur.
6. Quales ex se, & ex sua natura sint.
7. Ubi potissimum singulæ suam virtutem
exercent.
8. Quando cumprimis operentur.
9. Quibus modis & rationibus operentur.

Sed ad meliorem omnium noticiam Exem-
plum subiungamus.

Quæsituro itaque, An in homine animæ
vegetantis, sentientis & rationalis facul-
tates verè & realiter sint distinctæ. Respon-
debis negativè, & sic probabis per Princi-
pia Respectiva.

Si tres animæ Vegetativa, Sensitiva & Ra-
tionalis in homine essent realiter di-
stinctæ, sequeretur hominem ex tribus
formis substantialibus realiter distin-
ctis consisti, quod est absurdum.
Major probatur. Quia sequeretur, homi-
nem simul brutum & plantam & ani-
mal & hominem.

Sed hoc fieri non potest. Eset enim ho-
mo non una sed triplex substantia,
quod pariter absurdum est.

Ergo non realiter sed ratione tantum tres
hæ animæ in homine differunt.

Quæsituro.

Per ♡

Quaecunque formæ *inveniuntur* in una quadam forma substantiali nobilissima, illæ & ab ea non realiter sed virtute tantum ut distinguantur, necesse est.

Anima vegetans & sentiens concordant cum anima rationali.

Ergo in ea realiter distingui non possunt; Ergo ratione tantum.

Ratio Majoris est, quia sequeretur dicta absurda, & quod homo viveret & moreretur primo animâ vegetativâ, deinde sensitivâ, & tertio tandem homo esse desineret, atque adeo triplici interitu moreretur, quæ ridicula sunt.

Per ♠

Illæ formæ, quæ in aliqua forma substantiali nullam naturam sustinent, illas quoque non realiter, sed virtute ab ea distingui necesse est.

Tales sunt vegetans & sentiens forma in homine.

Ergo. Etiam si enim sensus rationi repugnare videtur, illud tamen locum tantum habet in directis & differentiis subjectis, non in uno aliquo subjecto, in quo diversæ facultates, vegetativæ & sentientes animæ amice sibi invicem subordinantur. Lucta enim illa non ex natura potentiarum, sed ex accidente est.

Per ♢

Omnes illæ formæ, quæ subordinantur formæ alicui principali tanquam *principio & causæ* illarum, illæ utique ab hac realiter distingui non possunt.

Tales sunt anima vegetans & sentiens in homine.

Ergo.

Per ☉

Omnes illæ facultates, quæ se habent per modum *modi* condecens ad conservationem & auctiorem, nutritionemque subjecti, illæ à toto tanquam formæ substantiales distingui non possunt.

Tales sunt anima vegetans & sentiens in homine. Ergo.

Per ☿

Omnes illæ formæ seu facultates aut potentie, quæ sunt veluti media quedam ad *finem*, id est, ad formam totius compositi conservandam, illæ utique tanquam formæ à toto distingui non possunt.

Tales sunt facultates vegetans & sentiens in homine.

Ergo.

Per M

Ab illa forma principali, quæ *majoritatis* rationem habet, illæ formæ quæ continentur ab ea, ab eadem distingui realiter non possunt.

Talis est anima rationalis, quæ reliquas continet virtute.

Ergo.

Contra verò argumentatur ex eo, quod cum in homine diversæ sint operationes, necessario diversæ formæ arguantur. Respondetur, id verum esse in diversis, & differentiibus, uni sapienti quoque dictum est, subjectis; etiam enim in homine sint diversæ operationes vegetandi, sentiendi, audiendi, videndi &c. ita tamen amice sibi subordinate sunt, ut una & eadem anima rationalis sit causa omnium; aliis enim sequeretur, necesse esse distinctas animas, quod in homine operationes concipi possunt, quod per absurdum foret. Lucta enim illa sive contrarietas non est ex natura potentiarum, sed ex accidente. Accedit quod formæ genericæ seu generales, cujusmodi in homine est vegetans & sentiens, non sunt propriæ formæ, eo quod hominem non constituent, sed specifica forma in homine est anima rationalis, quæ uni altiori gradus est, ita reliquas virtute in se continet, non secus ac, ut cum Philosopho loquar, tetragonus continet in se trigonum, aut tanquam binarium ternarium, non quod sint tres numeri, sed quod binarius includatur in majori ternario.

Est itaque anima vegetans nil aliud, quam actus primus corporis organici physici, quo illud vivit, nutritur, agetur, & juxta speciem per generationem propagatur. Quæ definitione tres panduntur operationes animæ vegetantis: Nutritiva, Augmentativa, Generativa, quæ inter se pari pacto non nisi ratione aut virtualiter distinguantur. Quare hæc sufficiant.

§. VI.

De *Transitu*. Ubi.

Ubi, esse in aliquo loco, vel alicubi esse, ostendit; aliud tamen locus, aliud ubi esse sentiendum est. Esse siquidem in loco est replere locum illum. Collocatio rei in loco tripliciter considerari potest: vel *transitivè*, vel *definitivè*, vel *intensive*, quibus nonnulli addunt Ubi *sacramentale*. Ubi *transitivè* proprie predicamentum constituitur, & est, quando corpus in loco, alio circumdatur; atque hoc modo nulla incorporea substantia in loco est, neque illi convenit.

Ubi *definitivè* est cum determinatione in loco, ut quando virtus incorporei agentis est finita & applicatur uni loco in quo operatur, quo tempore cum incorporea illa substantia finita sit, illa eadem in alio loco operari non potest, neque existere naturaliter. Ita Angeli sunt & operantur in loco, non autem *circumscriptivè*, quia carent quantitate, qua locus repletur.

Ubi

Ubiastutivum sive repletivum illud est, quando agens infinita virtutis est & operatur & insitit ubique in omni loco per essentiam, potentiam & potentiam. Uti Deus opt. max. nulli tamen predicamento inclinat.

Locus multiplex est: *communis, proprius, naturalis, violentus, superior, inferior, lateralis*. Communis est, qui plura immediate continet; uti civitas locus civium. Pro-

prius est corporis terminus contento immediatus. Naturalis, in quo res naturaliter quiescunt; in eo autem naturaliter quiescunt res, in quo conservantur & conservari possunt, uti terra locus gravium. Violentus in quo contra naturam quiescunt; ceteri situ tantum distinguuntur; quorum omnium diversitates sunt, longum, laevum, profundum, vel altitudo. Sed hæc in sequenti Epilogismo distinctius comparent.

Applicatio Combinatoria.

Ad varias Argumentum sedes acquirandas, & primò de Ubi circumscriptivis.

Per B.	Omne quod alicubi est, illud esse <i>durare</i> necesse est: cum alicubi esse bonum, non esse vero aut nullibi esse malum sit. Sed omnia quæ sunt, sunt alicubi. Ergo omnia quæ sunt alicubi illa bona esse necesse est.	Sed omnia quæ sunt in loco sunt mutabilia. Ergo.	
M.	Omne quod loco extensum est, sive circumscriptivè in loco est, id <i>magnam</i> esse necesse est.	Omnia quæ ad certum locum feruntur naturæ soli, illud faciunt <i>inclinatio</i> quodam naturali, sive inclinatione illi insita.	B.
D.	Omnia corpora talia sunt. Ergo. Omne quod alicubi est, id <i>durare</i> ibidem quoque necesse est. Omnia sunt alicubi. Ergo. Si enim non durarent, neque esse possent; sufficit enim, ut illa vel per instans temporis durent.	Omnia gravia feruntur ad terram tanquam ad terminum naturæ eorum congruum. Ergo. Omnia quæ feruntur ad locum aliquem naturæ eorum conservandæ propriam, id faciunt <i>appetitio</i> quodam innato. Sed omnia corpora tali ratione feruntur. Ergo.	Va.
P.	Omnia mutabilia ratione Ubi <i>passive</i> moveri, imò ea moveri necesse est.	Omne quod illic fertur, ubi est major <i>virtutis</i> sue robor, illud circumscriptivè in suo loco.	Vi.

N

Omnia

Omnia quæ certam soli, regionis, urbis, constitutionem appetunt, feruntur illuc, ubi est majus bonum, aut virtutis sue robur.

Ergo.

Per Ve.

Quæcunque loco continentur de iis verum est dicere, finita esse.

At omnia corpora loco aliquo continentur.

Ergo verum est dicere, ea finita esse.

Per G.

Omnia quæ aut sursum aut deorsum, aut lateraliter aut circulariter aut oblique feruntur, id faciunt, ut *glorietur* seu quiescant in fine suo.

Omnia corpora aliquem ex hisce motibus habent.

Ergo id faciunt ut *glorietur* fine suo.

Secundū de Ubi definitiva sit argumentandi.

B.

Omne id, quo quanto nobilius & excellentius est in loco, tanto majus bonum est.

M.

Sed quodcunque est *definitivè in loco*, id nobilius & excellentius est in *loco*, quam quod *circumscriptivè* est enim totum in toto, & totum in qualibet parte.

Ergo majus bonum est. Pari ratione procedes per reliqua principia illud deducendo, quod industria Lectoris relinquo.

Tertiū de Ubi contentiva sive Repletiva, ita ratiocinabimur.

B.

Omne id quod ubique & in omni loco est, nec à loco continetur, illud consequenter excellentissimum Ubi habet & summū bonum.

At Deus Opt. Max. tali ratione in loco est.

Ergo. Sed hæc pluribus prosequemur in Theologia nostra; quare modum tantum inausile sufficiat.

Per Principia Respectiva sic procedes.

Per =

Quot sunt *ablationes*, tot sunt Ubi *differentiæ*.

Sed quæ sunt entia corpora, tot sunt *ablationes*.

Ergo quot sunt entia corpora, tot sunt ubi *differentiæ*.

Quæcunque existunt, *contradict* in eo, Per 7 quod sint alicubi.

Sed omnia quæ loco circumscribuntur, illa verè & realiter existunt.

Ergo omnia concordant in eo, quod sint alicubi.

Quodcunque non admittit *oppositum* Per 7 formalem, hoc non admittit *contrarietatem*.

Sed Ubi non admittit *oppositum* formalem.

Ergo non admittit *contrarietatem*.

Sine quo operatio nulla in actum deduci Per 2 potest, illud *principium* statui debet operationum.

Sine Ubi nulla operatio in actum deduci potest.

Ergo Ubi est *principium* operationum; Quia ubi substantia est, illam alicubi esse: necesse est. Nam ab essentia proficiunt operationes, teste Philosopho.

Illud sine quo operationes fieri non possunt, est *medium* per quod operationes perficiuntur.

Sed sine Ubi nulla operatio fieri potest.

Ergo Ubi est *medium*. Et sic de cætera.

§. VII.

De Predicamento Situs.

Postquam novimus Locum in quo aliquid sit, impellitur mens ad quæstionem de Situ & positione, quæ per Ubi fit relatio, & ratio habetur totius locati, & totius loci, cum circumscriptionis expressione. Nam per positionem exponitur situs partium locati, in partibus loci, quæ singularis & propria sita nota est. Et hoc pacto pro vero predicamento situs accipitur.

Omnis positio seu Situs, est, quando quidpiam dicitur habere partes certa ratione dispositas. Resolutio situs sequitur.

Applicatis terminis ad principia
Artis Nostre.

Per B. Omne sine quo sensibiles operationes
commodè exeri non possunt. Neces-
sariò bonum est.

Sed sine certo seu & positione locorum
nulla operatio recte exeri potest.

Ergo.

Per M. Omne sine quo per rectum in loco extra-
sensum operationes sensibiles rite per-
fici nequeant, illud necessariò magnum
esse oportet; longum, latum & pro-
fundum.

Sed hoc fit in omni situ.

Ergo situm magnum esse oportet.

Per D. Omne sine quo non datur stabilis perma-
nentia, illud necessariò durabile esse
oportet.

Sed sine certo situ & positione non datur
stabilis permanentia.

Ergo situs debet esse durabilis.

Haud secus operabere in sequentibus ordi-
ne principia absolutis Situ & positioni ap-
plicandis; quæ & eadem ostendes per prin-
cipia respectiva, hoc pacto.

Per = Ubique intervenit differentia partium si-
tuatarum ibi datur situm differentia.

Hoc fit in omni situ & positione.

Ergo in omni situ & positione datur diffe-
rentia.

Per ♥ Ubique datur contrarietas in ordine
ad certam membrorum positionem in
loco, ibi datur contrarietas.

Sed hoc fit in omni situ.

Ergo.

Ubique datur oppositio ibi datur contra- Per ♦
rietas respectiva in ordine ad locum.

Sed in situ datur dextrum sinistrum, su-
perius inferius, anterior posterior.

Ergo datur contrarietas respectiva in or-
dine ad locum.

Haud secus in reliquis procedes, quæ quia
clara sunt, his ulterius deducendis non in-
moramur.

§. VIII.

De Prædicamentis Quando.

Cognito Situ & Positione alicujus in lo-
co, mox & intellectui imprimatur, rem si-
tuatam rectè se habere non posse sine dura-
tione; unde & nascitur Prædicamentum,
Quando; sive quod idem est, rem esse in
tempore.

Est autem duplex Quando: simplex & duplex
Compositum. Simplex, cum ita se res habet
ad tempus, ut ad indivisibile, & à susceptio-
ne mensuræ semotum; estque æternitas,
semperiternitas, tactus oculi, momentum &
instans. Compositum Quando est, cum se res
habet ad tempus ut ad divisibile, veluti ad
certum diem, annum, mensem; Tempus
enim in partes successione divisibile est.

Tempus omne ex motu & numero con-
stat; Estque secundum Aristotelem mensu-
ra primi mobilis secundum prius & poste-
rius: Eisque vel naturalis, uti hyems, æstas,
ver, autumnus, annus, mensis, hebdomada,
dies, hora, minutum. Non naturalis, seu po-
tius tempora instituta; uti sacrificia, dies
festi, nuptiæ, Epilogium subocclusum.

N 2

Quando

Quando est esse aliquan- do, vel	{	In æternitate, uti Deus opt. max.	{	Generatim.	Præteritum. Ut ante annum, diem, mensē, horam.
		In ævo, uti sunt Angeli, animæ, Cœli,			Præsent. Nunc esse.
		In tempore sunt mota, uti res, quæ per mo- tum fiunt, & corruptu- ræ dum in motu sunt, & considerantur duplicitur.			Futurum. Post annum diem, men- sem,
		Speciatim sumitur pro		Seculo, Anno, Mense, Die, Hora, Minuto.	

Applicatio.

Quidquid principio & fine caret, *æternum* est.

Deus principio & fine caret.

Ergo *æternus* est.

Quidquid principium habet & fine caret, *æternum* est.

Tales sunt Angeli, animæ, Cœli, materia.

Ergo *æterni* sunt.

Quidquid principium & finem suum *durantius* habet, id in *tempore* est.

Omnes creature corruptionibus obnoxie principium & finem habent.

Ergo in *tempore* sunt.

Deinde per principia absoluta singula ostendit. v. g.

Omne quod durat *semper* est.

Omnia quæ temporis subduntur, *durant*.

Ergo *semper* sunt.

Omne quod successione partium conti-
nuitur, *magnum* est.

Tale tempus est. Ergo.

Et sic de cæteris; quæ ne longior sim, laborem
omitto.

§. IX.

De Prædicamento Habitus.

Cognita distinctione temporali externa,
alia rei ratio notior offerretur ex habitu, quod
est medium quoddam inter corpora & cor-
poribus adjacentia, secundum quod hæc scilicet,
quæ adjacent, haberi, illa autem nempe
corpora, habere dicuntur. Est itaque Habitus
adjacentia corporum, eorumque quæ
circa corpus sunt, estque accidenti medium
inter corpus cui adjacet, & vestimentum
quod adjacet; ita ut neque corpus, neque ve-
stitis propriè constituat prædicamentum ha-
bitus, sed hoc tantum, vestitum esse, annu-
tum esse. Epilogismum subditurus.

Habitus dpo- bus modis di- ci potest.	{	Idiotum esse.	{	Ratione vestimenti.	{	Domestici.
				Militaris.		
	{	Ornatum esse & duplex est.	{	Ratione rei vestitæ, uti	{	Tocius. Togatum esse, armatum esse.
				Partis. Calceatum esse.		
	{	Annulatum esse.				
			Cocoonatum esse.			

Applicatio.

Omnia adjacentia corporum eorumque
quæ circa corpus sunt, ad prædicamen-
tum habitus pertinent.

Talis est omnis vestitus & ornatus corpo-
rum. Ergo.

Per B. Omne quod hominem fovet, *semper* est.

Omnia habitus talia est. Ergo *semper* est.

Per M. Omne quod hominem adjacentia qua-
dam ornat, *magnum* est.

Talia sunt in dignitate constituta, annu-
li, coronæ, mitra, insule.

Ergo *magnum* sunt. Et sic de cæteris.

Per Principia respectiva sic procedet.

Per =. Omnes habitus diversi differunt.

Per >. Omnes habitus aut Religiosi aut nationi

cuiuspiam propèi concordant.

Habitus *conservativus* non suscipiunt.

Habitus *principium* est, quia causat so-
lutionem contra frigus.

Ardid sunt ad depellendum frigus. Per 3
et 4.

Datur & *majoritas* & *minoritas* inter habi-
tus, uti pallidamentum imperiale ma-
jus est, tunica rustici.

Datur & *æqualitas* in habitu; uti diximus Per 5
de concordantia.

Atque hæc sunt, quæ de Prædicamento, in
quantum ea Artis nostre principis servant,
dicenda diximus. Quæ si quis propèis
argumentis rite applicare nōrit, is hand du-
bie inmensum propè, de quacunque re di-
sceptandi campum apertum reperiet.

A R T I S MAGNÆ SCIENDI, *S I V E* COMBINATORIÆ, LIBER TERTIUS.

*Lullianæ Magnæ Artis methodi à paucis buc-
usque intellectæ novam & sinceram expositionem continent.*

Q U A

**Artis Magnæ Lullianæ arcana in lucem
eruantur : Alphabeti myſteria exponuntur, & va-
riis exemplis ex omni ſcientia depromptis
demonſtrantur.**

P R Æ F A T I O.

Quo igitur compleres fuiſſe, qui Univerſalem Artis Lullianæ, quam pollice-
tur, methodum, non dicam utilem aut fructuoſam in ſcientifico negotio, ſed
verbo *αὐτὸς ὁ θεὸς οὐκ αὐτομάτως* exiſtimarint, fieri non poſſe rati, ut ad
tam paucæ principia, tanta ſcientiarum amplitudo & varietas adſpectetur.
Nos verò dicte Artis Lullianæ arcana, tametſi conſuſa, & veluti caligine
quædam involuta paulo profundius rimantes, talia non reperimus, quaſi novæ iniquæ re-
rum, quas non intelligunt, Cæſares & Ariſtarchi perperam ſentientes vō illuminatiſſimo

invenitis jure opponant. Quibus sub radi illa & imposita vult veluti sub classica quadam vixit miranda quædam deprehendimus, quæ ex incomposita temeraria raditate in lucem educentes, nostram rationem inimus, quæ universali dicta artis rationes sunt ad quamvis propositam questionem ex tota artium scientiarumque Encyclopædia selectione facile applicare possis, quod & hoc libro per varia paradigmata speciemus demonstrandum ducimus. Verum ut cum bono ordine & methodo exquisita progrediamur, Petri Hieronymi Sanchez Lulliana Artis expositionem secuti, primo de Alphabeto, deinde de definitionibus, & tandem de Regulis in Arte observandis tractabimus.

LIBRI TERTII.

PARS I.

De Alphabetis eorumque applicatione.

CAPUT I.

De Alphabeto Artis Lullianæ, ejusque Combinationibus & usu.

QUANTUM Alphabetum Artis nostræ fuit in primo Libro exposuimus, quia tamen omnia, quæ tum ad terminos ejus combinandos, tum ad usum ejus insignem & maximum pertinent, ibidem consimus, hic singula ordine ad majorem Lectoris instructionem pertinentius ad mentem Lullii exponenda duximus. Nota Lector, sequens Alphabetum non Lullii, sed nostrum esse. Quomodo vero ad regulas Artis à Lullo traditæ applicari possit & debeat ad habitum scientificum facillime methodo adquirendum, hac parte demonstrabitur.

Alphabetum Artis Magnæ.

	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.
1. Principia absoluta.	B.	M.	D.	P.	S.	Vo.	VL.	Vc.	G.
2. Respectiva.	=	♥	∞	α	⊙	ω	M	Æ	Mo
3. Questiones.	An.	Quid.	De quo.	Cui.	Quantum.	Quale.	Quomodo.	Ubi.	Quoties.
4. Subiecta universalia.	△	☼	⊙	□	↑	☿	♂	♀	
5. Virtutes.	Justitia.	Prudentia.	Fortitudo.	Temperantia.	Fides.	Spes.	Charitas.	Patientia.	Præstantia.
6. Vicia.	Avaritia.	Gula.	Luxuria.	Superbia.	Acedia.	Invidia.	Ira.	Mendacium.	Incontinentia.

De Combinatione Alphabeti, & de Tabulis ex eo combinandis.

Nota, dupliciter Alphabeti terminos inter se combinari posse, vel expansè, vel

contractè. Combinationem expansam ita adscriberis.

Cum in Alphabeto novem sint litteræ B.M. D.P. S.Vo. VL.Vc. G. quæ novem principia absoluta per initiales suas litteras significant.

Primam.	Combinabis Literas.	Primam. B.	Cum omnibus ordine sequentibus literis in circulo.	Et habebis.	Primam Columnam.	Combinationis facit.
Secundam.		Secundam. M.			Secundam Columnam.	
Tertiam.		Tertiam. D.			Tertiam Columnam.	
Quartam.		Quartam. P.			Quartam Columnam.	
Quintam.		Quintam. S.			Quintam Columnam.	
Sextam.		Sextam. Vo.			Sextam Columnam.	
Septimam.		Septimam. Vi.			Septimam Columnam.	
Octavam.		Octavam. Ve.			Octavam Columnam.	
Nonam.		Nonam. G.			Nonam Columnam.	

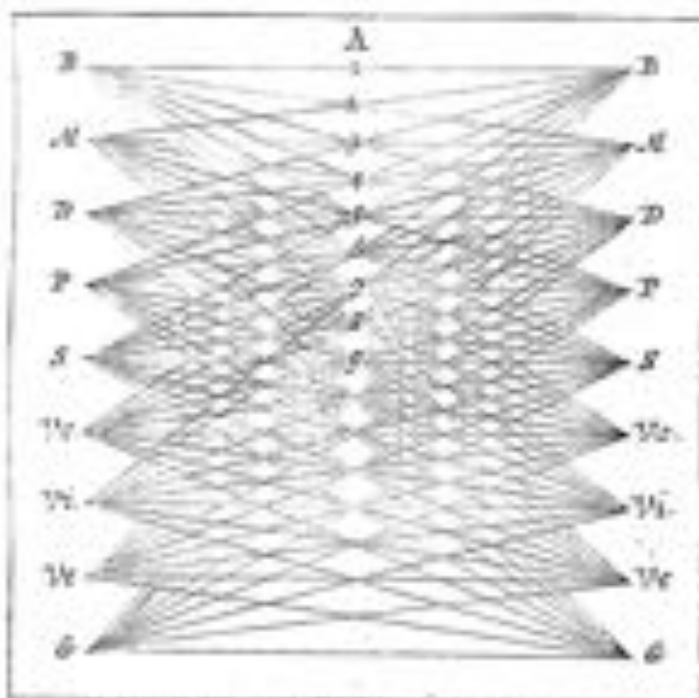
Tabula Combinationis expansæ Literarum Alphabeti.

B	M	U	D	D	P	P	S	S	Vo	Vo	Vi	Vi	Ve	Ve	G	G	B
A	D	M	P	D	S	P	Vo	S	Vi	Vo	Ve	Vi	G	Ve	B	G	M
B	P	M	S	D	Vo	P	Vi	S	Ve	Vo	G	Vi	B	Ve	M	G	D
B	S	M	Ve	D	Vi	P	Ve	S	G	Vo	B	Vi	M	Ve	D	G	P
B	Vo	M	Vi	D	Ve	P	G	S	B	Vo	M	Vi	D	Ve	P	G	S
B	Vi	M	Ve	D	G	P	B	S	M	Vo	D	Vi	P	Ve	S	G	Vo
B	Ve	M	G	D	B	P	M	S	D	Vo	P	Vi	S	Ve	Vo	G	Vi
B	G	M	B	D	M	P	D	S	P	Vo	S	Vi	Vo	Ve	Vi	G	Ve

Combinatio I. Contracta.

Ex his
tabulis
constat.

Combinatio contracta est illa, quæ sit per Schematismos lineares, quibus principia in se invicem ducuntur, ut in figura A. apparet, in qua vides, quæcumque in Tabula habentur per expandam Combinationem, ea obtineri per Schema Combinationis contractæ. Si enim in oppositos terminos per lineas combinata tot efficit combinationes, quot expansa, videlicet 81. Siquidem 9. in se ducta dant 81. Contractam dicimus, quia minorem locum occupat, & facile memorie mandatur ob paucitatem literarum; Et quævis reliquos Alphabeti terminos expansæ combinare potuissimus, consilium tamen esse, ratum sum, eorum multiplicationem per contractas Tabulas exhibere. Combinatio itaque primò literis Alphabeti, sequitur Secunda Combinatio, quæ prima principia absoluta conjunguntur cum principis respectivis, quæ secundum in ordine Alphabeti locum obtinent.

Tertia combinatio est principiorum tum absolutorum, tum respectivorum cum Questionibus, quæ tertium in Alphabeti ordinem servant.

Quarta combinatio est principiorum tum absolutorum, tum respectivorum cum Subiectis

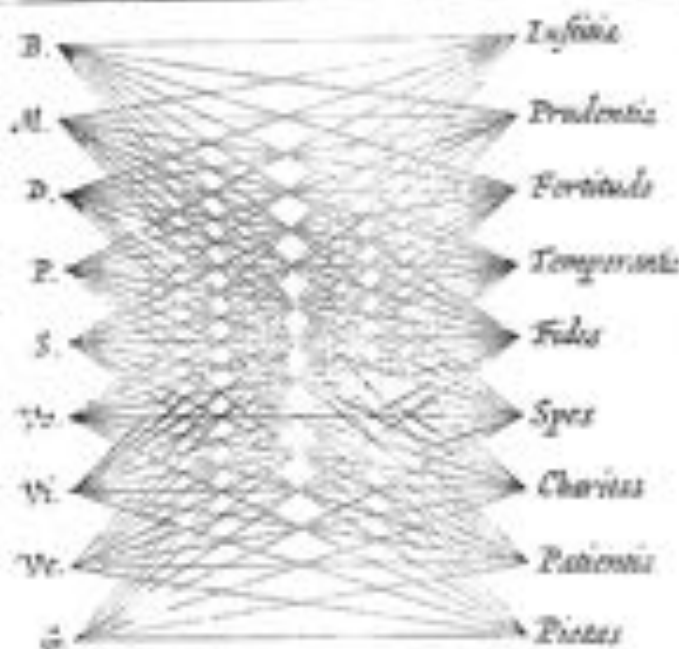
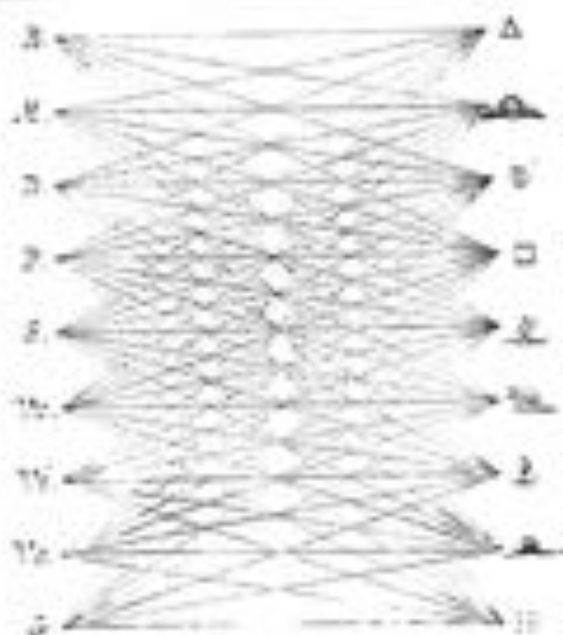
jectis universalibus, quæ quantum in Alphabeto locum possident.

Quinta Combinatio est principiorum cum virtutibus moralibus, quæ quantum in Alphabeto locum obtinent.

Sexta Combinatio est principiorum cum vitiis, quæ sextum in Alphabeto locum habent. Schematisimi Combinatores sequuntur.

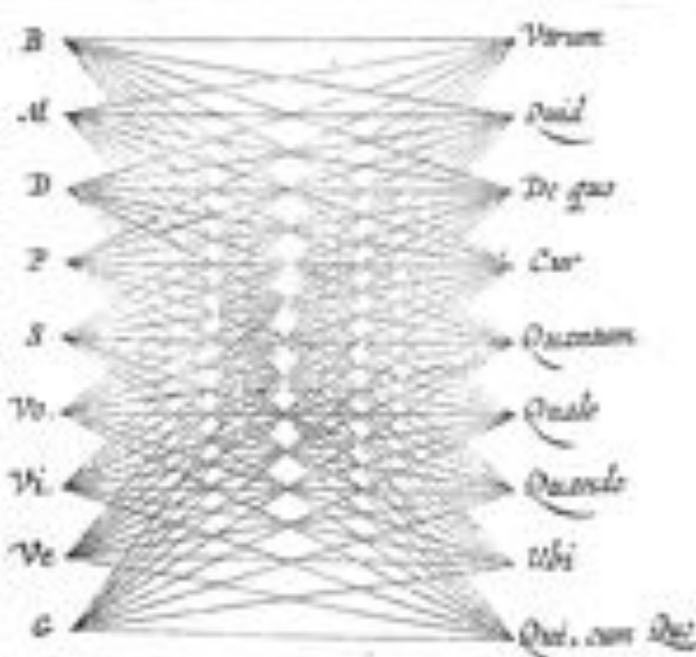
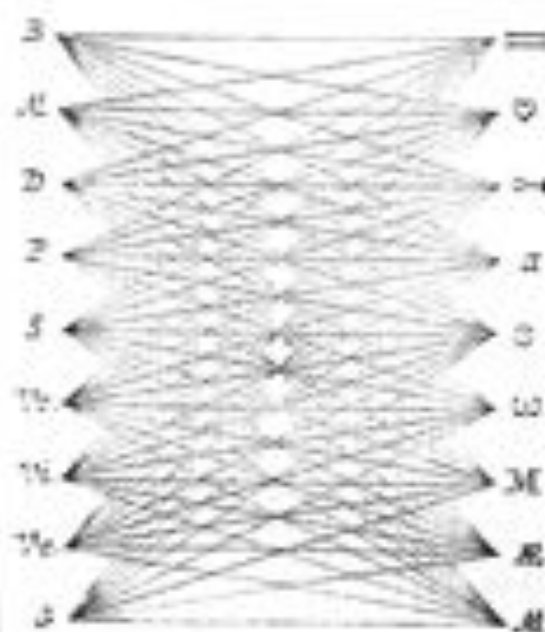
Combinatio II. principiorum respectu virtutum cum absolutis.

Combinatio III. principiorum absolutorum respectu cum Qualitatibus.

Combinatio IV. Subalternarum Universalium cum principis absolutis.

Combinatio V. Virtutum cum principis absolutis.

Vita delineatur per opposita Virtutes.

Ex his sex Schematisimis nascuntur propositiones omnino 486, quarum unusquisque Schematisimos continet 81, quæ in 6. data, dant dictum numerum 486, & hoc tantum quoad simplices Alphabeti termi-

nos; quos si per terminos implicitos & ad principia reducibiles multiplicaveris, propositionum non erit numerus nec finis. Unde patet, quanta hinc in proposito quolibet argumento propositionum multitudo & varietas enascatur. Sed jam usum factam Combinationem ostendamus.

CAPUT

CAPUT II.

De Ufu Alphabeti mirifici juxta simplices terminos in singulis columnis consideratos.

Oc Alphabetum in Arte nostra quintuplicem potissimum Usus habet, quos ea qua fieri potest, brevitate perstringam.

I. Ufus. Primus Ufus est, qualibet quaestionem ad absoluta Artis principia reducere, qua reductio hoc pacto fiet. Sit quaestio, An DEUS perfectus sit? reduces (perfectus) ad B, id est bonitatem, cujus terminus implicitus est, & vocem (DEUS) ad subiectorum universalium Δ , quo DEUM significamus; statimque quaestio hisce notis signata. An Δ . B. Hoc peracto applicabis omnia ea, quae in prima Columna B. continentur, eo ordine, quo in margine. Sic ergo per singulos terminos primae columnae Alphabeti argumentaberis.

B. 1. Per B. Quicumque omnes perfectiores rerum absolute continet, bonus est. DEUS est talis. Ergo.
 \equiv 2. Per \equiv . Illud est bonum & perfectum, quod in se omnes differentiarum communicationis continet. DEUS est talis. Ergo.
 Utrum. 3. Per Utrum. Omne ens necessarium & independentes a quolibet alio, est bonum & perfectum. DEUS est talis. Ergo.
 Δ 4. Per Δ . Cui nihil deest, omnem sufficientiam habens, bonus & perfectus est. DEUS est talis. Ergo.
 Justit. 5. Per Justit. Omne quod intrinsecum & essentialiter iustum habet, unicuique quod suum est distribuit, illud bonum & perfectum est. DEUS est talis. Ergo.
 Avarit. 6. Per Avarit. Omne quod ex se & sua natura vim diffusivam habet omnis boni communicabilis, omnis avaritiae expertus, illud bonum & perfectum est. DEUS est talis. Ergo.

Haec fecit in reliquis Columnis tibi procedendum esse scias. Ut si quaestio sit de DEI magnitudine, duratione, potentia, sapientia &c. argumentando juxta sex terminos in singulis Columnis constitutos.

II. Ufus. Secundus Ufus Alphabeti est, docere aptas rerum divisiones. Si enim quidpiam dividendum sit, primo illud ad sua principia deducendum erit; P. G. de hominis divisione, sic per sex terminos primae Columnae divisionem hominis institues.

1. Per B. Dices alium hominem esse probum, alium reprobum, sive alium bonum, alium malum; & sic per omnia moralia ad B. reducibilia procedes.

2. Per \equiv . Alium esse magnis naturae talentis instructum, alium beotali quasi ignorantia obrutum.
 3. Per Q. Quae cum possibilitatem, impossibilitatem, necessitatem & contingentiam rerum connotet, Dices, alium hominem esse Reipublicae necessarium, alium non necessarium.
 4. Per Δ . Alium esse divinum, alium mundanum concupiscentiam absoeptum.
 5. Per Just. Alium esse iustum, alium iniustum.
 6. Per Avar. Alium esse avarum, alium infirmi liberalitate & magnificentia illustrem.

Et hoc pacto iterum per singulas Columnas II. Col. progredieris; adaptando divisionem singuli terminis in eis contentis.

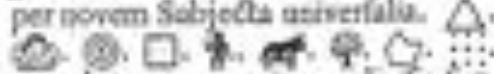
1. Per M. Alium esse dices magnam, alium parvam, sive id de quantitate molis, sive virtutis intelligas. M.
 2. Per \heartsuit . Alium esse concordem & pacificum, alium discordem & contentiosum. \heartsuit .
 3. Per Quid. Alium esse essentialiter hominem, alium analogice. Quid.
 4. Per \odot . Alium esse Angelicis moribus imbutum, alium diabolicis. \odot .
 5. Per Prod. Alium prudentiae laude clarere, alium imprudens & stolidum esse. Prod.
 6. Per Gu. Alium esse gulosum, alium sobrium. Gu.

In Columna D. secundum ordinem terminorum, divisionem hominis, eo, qui sequitur, modo institues.

1. Per D. Dices, alium hominem esse brevem, alium longae vitae. D.
 2. Per \clubsuit . Alium esse sanguineum, alium esse melancholicum. \clubsuit .
 3. Per Q. Alium esse legitimum, alium illegitimum. Q. De quo. Unde. Unde.
 4. Per \odot . Alium esse coelestium rerum contemplationi deditum, alium terrenum. \odot .
 5. Per Fortit. Alium esse fortem, alium debilem. Fortit.
 6. Per Lasciv. Alium lascivum, alium castum. Lasciv.

Hae amplius in immensam potest, non tantum per decem in Columnis perpendicularem, sed & per ingressum lateralem sive transversum. P. G. et.

1. Quomodo homo dividitur juxta seriem literarum B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G.
 2. Quomodo homo dividitur juxta seriem principiorum respectivorum. \equiv . \heartsuit . \clubsuit . \odot . ω . M. &c. Min.
 3. Quomodo hominis divisio examinatur juxta seriem quaestionum: An. Quid. Unde. Cur. Quoties. Quae. Ubi. Quando. Qui. 4. Quo.

4. Quomodo hominis divisio describatur per novem Subjecta universalia.
5. Quomodo per omnes virtutes divisio fiat.
6. Quomodo per omnia vitia hominis divisio instituantur.

III. Uſus. Tertius Uſus Alphabeti ſervit definitionibus rerum, quas Alphabeti termini ſuppeditant; *Perh. Graſ.* Materiam primam ita definiens per terminos in prima Columna poſitos.

1. Per B. Dices Materiam primam eſſe ens *ſeuus* corpoream paſſivum primum *communabile*.
2. Per =. Eſſe totaliter *differentem* ab acta & forma.
3. Per u. Eſſe ens neceſſarium ad compositionem rerum.
4. Per Δ. Eſſe à D & O primam omnium productam.
5. Per ſoe. Recipere *formas potentia* ſunt proportionales.
6. Per ava. Eſſe inſatiabiliter *appetitivum* formarum.

Quæ per lateralem quoque ſeu tranſverſum ordinem definire poteris.

IV. Uſus. Quartus Uſus eſt topica locorum conſtitutio ad arguendum in quolibet propoſito, per primæ Columnæ deſcenſum. *P. G.*

1. Per B. Alius eſt locus arguendi à bonitate, utili, convenientia.
2. Per =. Alius à differentia bonitatis rei propoſitæ.
3. Per u. Alius à poſſibilitate, neceſſitate, contingencia, impoſſibilitate.
4. Per Δ. Alius à divinitate.
5. Per juſt. Alius à juſtitia.
6. Per Ava. Alius ab avaritia.

Potes & hæc loca per lateralem ingreſſum deducere à B. M. D. &c. Sed ponamus exemplum.

Quantitas an quantitas diſtingatur à corpore quaſto? Reſpondeo, quod ſic. Et hoc per tranſverſam ingreſſam Alphabeti, ita probatur.

à B. Omne quod habet *communicationem* realem diſtinctam à ſubſtantia ſeu re quanta, id diſtinguitur ab ea.

Sed quantitas habet talem *communicationem*. Ergo.

Quia per ſe & eſſentialiter extendit ſubjectum.

à M. Quod cauſat *extenſionem* realem in corpore, diſtinguitur ab eo, quod extendit.

Sed quantitas cauſat *extenſionem* realem. Ergo.

Subſtantie enim non eſt extendere, ſed per ſe ſubſiſtere.

à D. Quod habet *duratiorem* realem naturaliter priorem, diſtinguitur realiter ab eo, ideo quod habeat eā durationem poſteriozem.

Sed ſubſtantia habet priorem. Ergo. Prius enim eſt eſſe, quàm ad eſſe, prius eſſe per ſe, quàm per accidenſ.

à P. Quod habet *potentiam* extenſivam ex ſe & ſua natura, diſtinguitur ab eo, quod ea caret.

Quantitas ita ſe habet. Ergo.

Non aliter de reliquis ordine principii procedendum tibi eſſe ſcias.

Quintus Uſus docet, de qualibet propoſita quaſtione ample diſcretare; atque hoc tum vel maxime fit, quando rem propoſitam Quaſtionibus Alphabeti applicamus. *P. G.* Fiat quaſtio de hominis bonitate.

Primo; Per Quæres. An homo, B. M. D. P. *Utrum*. S. Vo. Vi. Ve. G. fit; tranſverſali ordine.

Per Quæſt. Eſſentiam ejus definiens, quod ſit animal rationale, procreans ſibi ſimile.

Per De qua. Ex quibus componatur, unde ſit.

Per Quæſt. Quid ſit finis hominis creati.

Per Quæſt. Quantus ſit, quoad virtutes & operationes naturales.

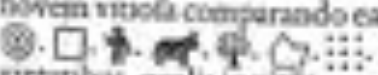
Per Quæſt. Qualis ſit quoad virtutes morales aut vitia.

Per Quæſt. Quando natus ſit, ex quo tempore, ſub qua conſtitutione Coeli.

Per Ubi. Ubi, in qua regione, urbe, oppido, &c. quibus parentibus.

Per Quæſt. Quomodo conſtitutus ſit, quoad naturalem inclinationem.

Per Cum. Qualis ſit in operatione ſive ſuſceptionibus animæ & corporis.

Hæc eadem ſunt deducere poteris per novem ſubjecta univerſalia, novem moralia, & novem vitioſa comparando ea cum Δ.

Qualis ſit in virtutibus, quali in vitiis.

CAPUT III.

Demonſtratio practica per Exempla.

Is itaque dicto modo obiter oſtenſis, nihil reſtat, niſi ut quæcunque hucusque de uſu Alphabeti recenſita ſunt, paradigmate quodam plenius declaremus.

Sit itaque quaſtio nobis propoſita talis; An vita activa ſit perfectior contemplativa? Reſpondeo quod contemplativa, & variis modis demonſtratur.

I. Modus

I. *Modus per Absoluta principia simpliciter.*

Per B.	Illa vita est per- fectior,	Quæ majora bona secum adducit.	Talis est, Hoc fa- cit,	Vita contem- plativa, Ergo.
Per M.		Quæ hominem integritatem & capacio- rem reddit.		
Per D.		Quæ homini in omnibus actionibus consistentiam dat.		
Per P.		Quæ hominem contra diabolum po- tentem reddit.		
Per S.		Quæ hominem divinarum rerum scien- tia imbuit.		
Per Vo.		Quæ voluntatem hominis perfectè di- rigit.		
Per Vi.		Quæ summam virtutum augmentum trahit.		
Per Ve.		Quæ hominem veritatis æternis in- struit.		
Per G.		Quæ homini ostendit veram viam ad gloriam æternam.		

II. *Modus per principia respectiva.*

Per =.	Illa vita est per- fectior,	Quæ hominem separat ab omni mundana conversatione.	Hoc facit vita contemplativa. Ergo.
Per ♡.		Quæ hominem a se D e o.	
Per o.		Quæ homini non amorem sed odium ingerit Mundi.	
Per α.		Quæ bonorum celestium afflictionem cas- tat.	
Per ⊙.		Quæ homini varia ad salutem media sug- gerit.	
Per ω.		Quæ homo perfectissimus suam suam ultimum cognoscit.	
Per M.		Quæ hominem supra ceteros exaltat in no- ticia rerum divinarum.	
Per æ.		Quæ hominem æqualem facit Angelis.	
Per Min.		Quæ in homine minuit peccata & pravas affectiones.	

III. *Modus per duplicatas literas, juxta Combinationes literarum in Tabula descri-
ptarum, tam perpendiculararem, quàm lateralem ingressam.*

Per B M.	Illa vita est per- fectior,	Quæ hominem perficit & magnum facit in virtutibus.	Hoc facit vita contemplativa. Ergo.
Per B D.		Quæ hominem bonum reddit & constan- tem in exercitio virtutum.	
Per B P.		Quæ hominem bonitate vitæ potentem red- dit contra omnia vitia & peccata.	
Per B S.		Quæ hominem ob acquisitam bonitatem vitæ, sapientia & celesti luce replet.	
Per B Vo.		Quæ hominem summum bonum unice ap- petere facit.	
Per B Vi.		Quæ hominem consummata virtutum perfe- ctissimè imbuit.	
Per B Ve.		Quæ hominem bonis celestibus, & veritate legis æternæ informat.	
Per B G.		Quæ hominem beatitudine gloriæ æternæ frui facit.	

Per B =	Illa vita est per- fectior,	Quæ homini <i>deferentius</i> bonitatem & per- fectionem tribuit.	Hoc facit vita contemplativa. Ergo.
Per B ♡		Quæ hominem <i>sanctius</i> bene per <i>confermitatem</i> & assimilationem Deo perfecte unit.	
Per B ∙		Quæ hominem Deum perfecte <i>amare</i> , & omnia illi <i>contraria</i> odisse docet.	
Per B α		Quæ magnam homini <i>bonorum</i> meritorum- que accumulationem causat.	
Per B ⊙		Quæ homini <i>mens</i> perfectissima ad summo bono fruendum, subministrat.	
Per B ω		Quæ hominem in summo <i>bene</i> , seu ultimo <i>finis</i> requiescere facit.	
Per B M.		Quæ hominem <i>sanctitate</i> majori condecorat.	
Per B ∞		Quæ hominis <i>bonitatem</i> divinæ bonitati ma- gis <i>assimilat</i> .	
Per B Min.		Quæ omnia <i>bene</i> terrena & carnalia <i>deficiunt</i> & despiciuntur.	

IV. *Modus juxta terminos in supremæ columnæ contentos.*

Per B. cum =	Illa vita est per- fectior,	Quæ homini summam vitæ <i>bonitatem</i> conferit, dum eum <i>separat</i> ab omni- bus Mundi delectamentis licitis & illicitis.	Hoc facit vita contemplativa. Ergo.
Per B. cum Q uam.		Quæ hominem cogit & <i>possibilitatem</i> tribuit, ut sit <i>bene</i> & perfectus.	
Per B. cum Δ.		Quæ in <i>bonitate</i> & perfectione Deo magis se conformat.	
Per B. cum Jus- sit.		Quæ majora & perfectiora <i>bene</i> acqui- rantur ad augendam <i>justitiam</i> & san- ctitatem.	
Per B. cum A- varitia.		Quæ minorem <i>avaritiam</i> & cupidita- tem <i>bonorum</i> temporalium, majorem verò appetitum coelestium ingerit.	

Ecce habes hic propositum argumentum
per 40 Syllogismos, vel ex unica primæ fi-
guræ Columna ordine deductos, compro-
batum.

Si jam argumentum ulterius argere tibi
libeat, perges ad II. Columnam M. & eo-
dem, quo hic præstitimus, ordine & metho-
do propositiones formabis. Duplci verò se-
mita progredieris, vel perpendiculari per
descensum in Columnis, vel per lateralem
seu transversum ingressum.

P. Gr. Examinando dictum thema per

Quæstiones: *Utrum, Quid, De quo, Quare*,
& sic de cæteris in transversali tabulæ ordi-
ne dispositis.

Vel perpendiculariter procedendo se-
cundum ordinem terminorum per descen-
sum intra singulas Columnas contentorum.

Vel per lateralem seu transversum in-
gressum juxta ordinem literarum B. M. D.
P. S. V. O. V. I. V. E. G. Post deductum the-
ma per dictos modos, sequitur deinde ordo
Quæstionum. Per transversum ingressum
ita progredieris.

Per B. cum Q. *Utrum.* An vita contemplativa perfecta denur? Quid sit? & in quo
consistat? quomodo intrinseca? & sic de cæteris ordine
Quæstionibus. Post hæc sequitur per novem Subiecta univer-
salia progrediendi modus.

Per B. cum ☉	Illa vita est per- fectior,	Quæ <i>bonitate</i> Angelis hominem confor- mat, assimilat, unit.	Talis est vita contemplativa. Ergo.
Per B. cum ☽		Quæ <i>mens</i> perpetuò ad <i>Cælestis</i> eve- hit.	
Per B. cum ☐		Quæ transcendit communia viæ Chri- stianæ <i>Elementa</i> , Duoque ascensu mentis propior fit.	

Hoc pacto progredieris per reliqua Subiecta generalia, semper illa applicando ad B.

Finita combinatione propositionum per primam Columnam, adhibis secundam Columnam, signatam literâ M. cujus ope eodem ordine & methodo per descensum, thema assumptum deduces.

F. G. Per B. ♡. Quid. ☉. prudentia. Deinde accedes ad Columnam III. IV. V. &c. adaptando thema tuum ad res

in his contestas tam transversali, quàm perpendiculari descensu. Quæ omnia proprio Artificis industria relinquo: Ex dato enim hic exemplo, facile reliquorum applicationem advertes. Certè multitudo argumentorum, si ad computum reducat, ex unica hac octo columnarum figura, facile ad 1000 argumentorum emerget de unica hac quaestione. Quod haud difficile demonstrare possemus, nisi temporis angustia & Combinationis vastitas obstarat.

CAPUT IV.

De Definitionibus Artis.

Utvis in Primo Libro fuisse prima Artis nostræ principia definiemus, quas & in Secundo Libro ordine describere reperies; hoc tamen loco, ea paulò profundius exponemus. Cum in iis totus rerum Cædo versetur.

Definitiones, propositiones sunt, rei essentiam explicantes, & sumuntur primo à quatuor generibus causarum; & subinde sumuntur à materia. *F. G.* Homo ex parte materiae, animal est erecto corpore progrediens. Interdum à forma; ut Homo est animal rationale. Aliquando à fine; ut homo est animal beatificabile. Nonnunquam ab

efficiente; ut homo est animal rationale creatum à Deo cum participatione divinitatis.

Cum itaque Artis nostræ termini sint transcendentales & generalissimi, definitiones, quæ ex iis constituentur, generalissimas esse necesse est. In quibus sumitur aliquid, tanquam genus, & aliquid tanquam differentia. *F. G.* in definitione bonitatis: Bonitas est, ratione cujus bonum agit bonum; hic ultima verba (bonum agit bonum) supponunt pro differentia; & hoc pacto omnia principia nostra definiuntur. *Per. Gr.*

Varie definitiones bonitatis.

B. cum B.	} Bonitas est ens,	Ratione cujus bonum agit bonum.
B. cum M.		Ratione cujus bonum agit magnum bonum.
B. cum D.		Ratione cujus bonum agit bonum durabile.
B. cum P.		Ratione cujus bonum agit bonum potens.
B. cum S.		Ratione cujus bonum agit bonum cognitivum & intelligentiæ.
B. cum Vo.	} Bonitas est ratio,	Ratione cujus bona omnia amantur & appetuntur.
B. cum Vi.		Ratione cujus bonum agit bonum virtuosum.
B. cum Ve.		Ratione cujus bonum agit bonum verum.
B. cum G.		Ratione cujus bonum agit bonum gloriosum.

Definitiones per multiplicationem Principiorum.

Bonitas est ratio cujus	} B. agit	Bonum.
		M. B. Magnum bonum.
		M. D. B. Magnum durabile bonum.
		M. D. P. B. Magnum durabile potens bonum.
		M. D. P. S. B. &c.
		M. D. P. S. Vo. B.
		M. D. P. S. Vo. Vi. B.
		M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. B.
		M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. B.

Deductio principiorum per paraphrasin analyticam.

Paraphrastica deductio principiorum ex bonitate est, quando unum deducitur & demonstratur ex altero, uti sequitur.

Bonitas per se est ratio bono, ut agat bonum; & quia est magna, per magnitudinem est ratio duplicata bono, ut producat magnum bonum.

Bonitas per durationem est durabilis, & sic per durationem est ratio bono, ut producat bonum magnum durabile.

Bonitas, quia est bonum magnum durabile est ratio quadruplicata bono, ut producat per potestatem bonum magnum, durabile, potens.

Bonitas, quia est Bonum Magnum Durans, Potens, est ratio quintuplicata, ut producat per Sapientiam Bonum M. D. P. magnæ scientiæ, & sic de cæteris, quæ facile ex dictis deducuntur.

Per principia verò Respectiva, ita procedo.

Bonitas per	=	Est clara & non confusa, & sic est ratio bono, ut producat à se bonum clarè & à seipso distinctum.
	♡	Est concordabilis, & sic bonum & concordantia, & sic est ratio bono, ut concordantia producat bonum concordes.
	⊖	Est contra malitiam, & sic contrarietas est ratio bono, ut sit contraria malitiæ.
	α	Habet rationem principii, & sic est ratio bono, ut producat effectivè bonum principiatum.
	⊙	Habet rationem mediæ, & sic est ratio bono, ut cum mediis producat bonum.
	ω	Habet rationem finis, & sic est ratio bono, ut producat bonum perfectum.
	M	Habet rationem Majoritatis, & sic est ratio bono, ut producat bonum majoritate pollens.
	M.	Est qualiter est ratio bono, ut producat bonum adequatum.
Min.		Est ratio bono, ut hic & nunc producat bonum nunc.

Hæc iterum omnia per Questiones deduci possunt. Ut, An. Quid. Quænam. Quale. Quil. &c. Finita denique deductione bonitatis ex principis, procedes ad reliqua M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. principia, eodem ordine & methodo per Combinationem eorundem deducenda.

Quæ quidem definitiones possunt non solum simpliciter & singulariter, non uno solo principio fieri, sed possunt multiplicari & disponi cum aliis principis binariam, triplicem &c. Ut si bonitatem comparemus cum magnitudine; Dicimus bonitatem esse

se, quæ cum magnitudine agit bonum magnum. Si cum duratione, dicimus esse bonum magnum durans, & sic de cæteris, uti supra paruit. Si cum Potentia, dicimus esse bonum magnum durans, potens, uti in penacio supra posito patet; quanto enim major est definitionum multiplicitas, tanto major habetur cujusvisque definitionis & principii notitia.

Ex. Gr. Si queratur, An philosophia naturalis sit scientia? Primo Philosophiam naturalem ita definiamus.

Per B.	Philosophia naturalis	Est communicatio notitiæ rei sensibilis & mobilis.
Per M.		Est intellectus extrinsecus ad totale ens sensibile & mobile.
Per D.		Est habitus perseverans in cognitione rei sensibilis.
Per P.		Est qualitas patens, quæ existit in intellectu, & inde habet notitiam rei sensibilis.
Per S.		Est locus ordinatum ad manifestandas omnes res sensibiles.
Per Vo.		Est appetitus intrinsecus naturalis incitans ad rerum sensibilibus notitiam & cognitiones acquirendas.
Per Vi.		Est vis à natura hominis insita ad sciendum ordinata.
Per Ve.		Est vis, quæ objecta sensibilia sunt insensibilis intellectui ad cognoscendas causas rerum naturalium.
Per G.		Est motiva vis, quæ intellectus cognoscit causâ rei naturalis, veluti adeptus sine quaerit & gloriatur.

Deinde

Deinde hæc omnia ulterius per Quæstiones extendi possunt. *Per. Gr.* Si quærat, An philosophia naturalis sit scientia; Cum enim scientia sit habitus ex principiis novissimis & primis comparatus, certum est, posse defini per eadem principia. Respondetur itaque.

Per B. Omnis perfectus intellectus comparata per principia, est scientia. Philosophia naturalis est talis. Ergo.

Per M. Omnis notitia integrata ex talibus principiis, est scientia. Philosophia est talis notitia. Ergo.

Per D. Omne lumen perseverans in intellectu per talia principia, est scientia. Philosophia naturalis est tale lumen. Ergo.

Et hoc pacto procedes in reliquis ordine principis enucleandis ad propositum thema demonstrandum.

Rursus. Quodlibet pariter principium per quadruplicem causam defini potest, in quolibet casuscunque speciei individuo assumpto. *Per. Gr.* Bonitatem rosæ definimus materialiter per substantiam roseam; per virtutem vegetativam taliter determinatam formaliter; per bonitatem finis, quia ad delectationem hominis & corroboracionem capitis à natura ordinata consideratur finaliter; per causam efficientem, in quantum ad ejus productionem concurret effluviæ caloris coelestis.

Per. Gr. Si quærat, quid sit bonitas rosæ?

A materia.	Respon-	deo;	Esse substantiam roseam.
A forma materiali.			Esse substantiam vegetativam rosæ congruam.
A fine materiali.			Esse substantiam roseam utilem capiti.
Ab efficiente materiali.	Per B.		Esse substantiam roseam naturæ & coelestis caloris vi productam.

Iterum si quærat; Quid sit magnitudo rosæ.

Respon-	deo;	Esse florem trina dimensione quantum.	A materia.
		Esse florem copiosa foliorum foetura excellentem.	A forma materiali.
Per M.		Esse florem odore mirifico caput recreantem.	A fine materiali.
		Esse florem naturæ benignitate productum.	Ab efficiente materiali.

Hoc pacto per omnia principia procedendo dabis definitionem rosæ ex parte causæ materialis.

Deinde causam formalem rosæ per totidem argumenta deduces.

Tertio per causam formalem & efficientem per totidem argumenta ex novem principis desumpta dilatabis; & hoc pacto procedendo habebis de sola rosæ definitiones 180. quas & de quolibet cujuscunque speciei individuo assignare poteris.

Totidem definitiones assignare poteris ex contrariis & negativis, juxta quadruplex causarum genus. *Per. Gr.* Si ageretur de malis qualitatibus alicujus metalli, notanda esset malitia ex parte materiæ, ex parte formæ, ex parte finis contrarii, ex parte efficiendi, ex depravato habitu humorum.

Atque hæc de definitionibus principiorum sufficiant: vide quæ in sequentibus suis dabimus de principiorum Combinatione.

PARADIGMA.

Sed ut dicta exemplo confirmetur. Sit ista quæstio proposita; An pater & filio in necessitate constitutis, teneatur quispiam, potiusne patri an filio subvenire? Hanc quæstionem Sanchez quoque tractat, etiam aliquantulum obscurius in sua methodo.

Hanc quæstionem ad suos terminos hæc arte reduces. Pater & filius reducatur ad necessitate constitutis ad B. Subvenire quoque cum sit idem quod benefacere, terminus est reducibilis ad bonitatem. Cum itaque hoc verbum, subvenire, totius quæstionis statum complicit, & variis modis intelligi possit; totam varietatem hujus verbi per applicationem ad principia factam, nullo negotio exhaurire poteris, hoc pacto.

Per	B.	Subvenire est,	Alicui <i>benefacere</i> per auxilium <i>necessarium</i> .
	M.		Alicui <i>integritatem</i> & <i>augmentum</i> tam in bonis externis quam internis cum benevolentia procurare.
	D.		Aliquem à maximo damni periculo <i>conservare</i> .
	P.		<i>Corroborare</i> & <i>confirmare</i> afflictos, ut <i>passim</i> resistere tribulationibus.
	S.		<i>Industria</i> & <i>scientiam</i> propriam adhibere ad aliquem à periculo liberandum.
	Vo.		<i>Voluntaria compassio</i> afflicti aliquem in periculo constitutum juvare, quâ consiliis, quâ auxiliis.
	Vi.		<i>Viribus</i> deficientibus in proximo, earundem defectum instaurare.
	Ve.		Aliquem in bono sibi convenienti <i>firmare</i> , eumque à malo imminente eripere.
	G.		<i>Quietem</i> alicui in bono possessio procurare.
	Q.		Aliquem <i>removere</i> & <i>separare</i> à periculo sibi instanti.
	Q.		Aliquem in stabili, & <i>sempiterna pace</i> confirmare, <i>pacem</i> reddere, <i>pacem</i> conciliare.
	Q.		A <i>contrariis</i> aliquem eripere.
	Q.		<i>Principia</i> consiliorum dare alicui, quibus se dirigere valeat in tempore necessitatis.
	Q.		<i>Atidia</i> <i>insipientis</i> subministrare ad se jurandam.
	Q.		Juxta <i>sciam perfectam</i> cuiusque rei, <i>benefacere</i> alicui.
	M.		Aliquem ne cadat à <i>majoritate</i> , in qua constitutus est, adjuvare.
	Æ.		Aliquem in <i>aqualitate</i> debita seu proportionem sui status, ne periclitetur, conservare.
	Min.		Aliquem ab <i>infimo</i> ad sublimiorem statum <i>exaltare</i> .

Vides igitur ex hoc Exemplo, quomodo vel ipsa verba principia nostris applicata ingen-tem suggerant dicendi discurrendique materiam. Hoc itaque expedito, jam ad propo-situm nobis thema deducendam, progrediamur. Respondetur itaque. Primo subveniendum Patri quam filio, utroque in necessitate constituto. Et ita probatur.

Per	B.	Illi magis debe- tur subventio & auxilium,	Cui magis propter accepta beneficia obligamur.
	M.		Sed Patri magis obligamur. Ergo.
	D.		Ratio minoris, quia filius à patre habet esse & vivere.
	P.		Ergo.
	S.		A quo majora bona accepimus.
	Vo.		A patre <i>majora</i> bona accepimus. Ergo.
	Vi.		Cui debetur <i>conservatio</i> nostri, & sustentatio. Patri de- betur conservatio nostri & sustentatio. Ergo.
	Ve.		Qui nobis ut essemus & possemus <i>principia</i> dedit.
	G.		Talis est pater. Ergo.
	Min.		Cujus <i>instituti</i> optimè educati sumus.
			Patri institutione educati sumus. Ergo.
			Qui nos <i>majori assere</i> & <i>favore</i> suscepit, susceptos e- ducavit.
			Talis est pater. Ergo.
			A quo processerunt in nobis <i>essentes</i> omnes <i>virtutes</i> naturales & morales.
			A patre processerunt &c. Ergo.
			A quo <i>veram esse</i> & <i>reale</i> suscepimus.
			A patre suscepimus &c. Ergo.
			Cujus bonis & beneficiis <i>frui</i> mur & <i>gloriamur</i> .
			Patri bonis & beneficiis fruimur. Ergo.

<div style="display: flex; align-items: center;"> <div style="border-left: 1px solid black; border-right: 1px solid black; padding: 0 10px; margin-right: 10px;"> <div style="text-align: center;">=</div> <div style="text-align: center;">♡.</div> <div style="text-align: center;">♣.</div> <div style="text-align: center;">♠.</div> <div style="text-align: center;">⊙ & M. S.</div> <div style="text-align: center;">Æ.</div> <div style="text-align: center;">Mia.</div> </div> <div style="display: flex; flex-direction: column; align-items: center;"> <div style="margin-bottom: 10px;">Per</div> <div style="margin-bottom: 10px;">Illi magis sub- venire debe- mus</div> </div> </div>	<p>Cum quo <i>differentiores</i> majoresque obligationem titu- los habemus.</p> <p>Sed erga patrem, quam erga filium <i>differentiores</i> o- bligationum habemus titulos. Ergo.</p> <p>Cui magis <i>conveniat</i> & convenit naturalis æquitas & ju- stitia.</p> <p>Sed subvenire patri in casu proposito, convenit ma- gis æquitati & justitiæ. Ergo.</p> <p>Cui debemus majorem ceteris amorem, non verò ei- dem subveniendo, <i>invariabilis</i> amoris debito facimus.</p> <p>Hoc est non subveniendo Patri. Ergo.</p> <p>Ubi plures concurrent <i>causæ</i> ad subveniendum.</p> <p>Sed in patre plures sunt causæ subveniendi, quam in filio. Ergo. Quia à patre omnia habemus.</p> <p>A quo <i>majora</i> nobis ad bene beatèque vivendum <i>media</i> sunt suppeditata.</p> <p>A patre hoc factum est. Ergo.</p> <p>Ubi <i>vis</i> justitiæ & debite gratitudinis major apparet.</p> <p>Sed hoc contingit in periculo patriæ, non in filii. Ergo.</p> <p>Quia ad patris necessitatem omnia quæ filius à patre habet, concurrere debent, debito justitiæ.</p> <p>Quod est fundamentum <i>semitæ</i> termini compa- rati ad patrem.</p> <p>Sed pater est fundamentum &c. Ergo.</p> <p>Qui major est illo, qui <i>minor est</i>, scilicet causæ, quam effectus.</p> <p>Filius minor est patre, qui effectus est parentis.</p> <p>Ergo.</p>
---	--

Pater igitur, parenti & filio in necessitate constitutis, prius patri, quam filio subveniendum esse.

Objectiones.

Objeſſio
1. per B.

Illi magis tenemur subvenire, à quo major
refultat communicatio boni per propa-
gationem & conservationem familie.

Sed major refultat communicatio boni in
filio, quam in patre. Ergo.

R. Concedendo Majorem, & negando
Minorem. Quia in communicatione boni
per filium attenditur tantum boni commu-
nis respectus, non verò in proposito thema-
te, in quo particularis necessitas utriusque
attenditur, atque adeo plus tenemur gratitu-
dini & debite justitiæ titulo opulari patri
quam filio.

Objeſſio
2. per M.

Illi tenemur magis subvenire, qui in ma-
jori necessitate constitutus est.

Sed possumus filium per se alere se non
posse, & majori necessitate premi.

Ergo magis filio, quam patri.

R. Hanc objectionem esse contra ca-
sum, ponit enim patrem non æquali cum
filio necessitate constitutum esse, sed melio-
ris patrem, pejoris filium conditionis esse.

Et hoc pacto concedo majorem, in æquali
casu necessitatis, nego.

Objeſſio
3. per D.

Illud bonum tenetur quis magis conserva-
re, quod amplius & diutius potest durare.

Sed periculis patre & filio, magis
tenemur conservare bonum filii quam
patris.

Ergo magis tenemur subvenire filio quam
patri, quia filius magis durabilis est bo-
no communi, quam pater.

R. Bonum filium communi considera-
tum magis debere conservari, quia durabi-
lius est, concedo. In casu hoc particulari,
nego. Quia ratione gratitudinis & justitiæ
magis obligamur subvenire patri, quam filio
in æquali necessitatis statu constituto.

Hu itaque probatis, jam quomodo juxta
Artis nostre principia Confectaria formari
possint, videamus.

Pater itaque ex dictis, & supposito Pa-
tre & filio in æquali necessitate constitu-
tos,

1. Illi majora bona communicari debe-
re, à quo majora bona pro-
cesserunt, & consequenter ma-
jora bona patri quam filio.

2. *Majora* signa reverentiæ deberi pa-
renti, quam filio, ob dictas ratio-
nes.

3. Magis teneri nos ad *conferendum*
parentes, & ad subministranda
ipsis necessaria, quam ad filios
in rigore justitiæ.

4. Magis teneri ex tota *potestate* suc-
currere parentibus, quam liberis
in necessitate constitutis.

P

5. Per 5.

5. Si dato caso parens incidere in heresim aut vitium; magis nos teneri ad *instruendum* patrem & ad reducendum, quam ad filium.
Per S.
6. *Majora amoris & benevolentie signa* exhiberi debere patri, quam filio.
Per Vo.
7. Magis teneri nos ad procuranda remedia patri, in casu, quo periclitatur de *virtutis* possessione, quam filio.
Per Vi.
8. Magis teneri nos ad *stabilendam* patrem ne cadat spiritualiter aut corporaliter, quam ad filium, ob rationes dictas.
Per Ve.
9. *Gloriam* majorem & honorem deberi patri quam filio.
Per G.
10. In *discrepantibus* causa deviantibus à patre & filio, prius teneri aliquem ad patrocinandum patri quam filio.
Per =
11. In casu *deviationis* jurgii & dissensionis, quæ contingere possunt cum patre & filio, prius cum teneri ad *reconciliandos* patrem, quam filium.
Per ♡.
12. Magis peccare eum, qui *amorem* patri debitum in *alium* convertit, quam si in filium.
Per o.
13. In causa *desensionis* à periculo mortis, alteriusve mali, magis procurandam salutem patri, quam filii.
Per α.
14. *Majora media* salutis teneri aliquem adhibere tam in bonis spiritualibus quam corporalibus in ordine ad patrem, in expectem, quam ad filium, pariter ut indigentem.
Per ⊙.
15. Majorem esse *faciem* salvandi patri, quam filio, ob summas obligationes patri debitas.
Per ω.
16. *Altius* esse debitum naturale in auxilio prestando patri, quam in prestando filio, quia filius à patre accepit totum esse suum.
Per M.
17. In causa *æquali* inter patrem & filium, potius pro patre decidendum, quam pro filio.
Per æ.
18. Existente parte & filio in *objectu* prodigatæque *fortuna*, potius teneri patri quam filio succurrere.
Per Min.

Habes hic modum, quo omnia aliarum questionum themata secundum consuetudinem discurrere possis.

P A R S II.

De Regulis Artis nostræ.

P R Æ F A T I O.

Regulae hoc loco nil aliud sunt, quam novem quæssiones circumstantiæ, quarum inspectione ad novem prædicata seu principia essentialia, tam absoluta, transi-
bilia, uti & moralia, totidemque Subjuncta universalis, terminusque ad eadem reducibiles, omnium solutæ rerum propositiones examinantur, definiuntur, dividuntur, componunturque, ut de earum eadem certitudine per varias Syllogisticas Combinationes comperta propositionum rerum veritas concludatur.

C A P U T I.

De Regula, An, Utum, siue de Possibilitate.

Primo nobis tractandum est de illis, sine quibus in scientifico negotio nil rectè proponi potest; & sunt novem conditiones creaturæ universales cuiusque rei propositæ communes. Harum iterum unaquæque in alias species dividitur, quarum ope intellectus diversis variisque modis veritatem at-

tigit. Videat Lector, si placet Libri primi, Partem primam, ubi de Quæstionibus fusiè tractatum est; quæ idcirco hoc loco non repetenda duxi.

Prima itaque Regula Artis nostræ est Utrum; per quam potissimum de rei propositæ existentia inquiritur, triplici intellectu motu: vel dubitando de ea, vel asserendo

mando negando illam. Per dubium supponitur utramque partem esse possibilem; ut si queritur: An homo sit animal; supponitur primo, hominem esse animal, & hominem non esse animal; quod supponitur ad hoc, ut intellectus auctoritatibus aut opinionibus hominem non ligetur, sed cum plena libertate rei propositæ veritatem per seipsum ex natura rei indaget; qui enim Auctorem intus placet, ut plurimum intus perplexi dubiis, non scientiam, sed opinionum ingrediuntur labyrinthum, à quo difficile est se expedire. Loquor autem hic de rebus indifferentibus. In rebus siquidem divinis, fides oia præcipuum omnium certissimum præsupponendum est; Sed jam singula singulis per appropriata paradigma applicemus.

Sciendum verò, probationes omnes fieri vel per terminos absolutos, vel per respectivos, & quicunque ad eos reduci solent; qui vero termini ad absolutos & respectivos sunt reducibiles, in Primo & Secundo Libro fatis expostum fuit; unde Lectorem eo remittimus hic enim omnia repetere, tam moles rerum, tam temporis angustia non permittit.

Queritur itaque primum. An homo sit animal. Sic questio per Alphabetarias notas exprimitur. An *h. a.* Homo sub appropriata figura, uti & animal exprimitur; & ostenditur, hominem ex rationali & sensitiva natura constitutum; & homo quidem subiectum est propositionis, animal verò prædicatum; videndum ergo, an animalis attributa convenienter subiecto homini, quod variis modis ostendere poteris, & primo quidem per novem principia essentialia *h. m. d. p. s. vo. vi. ve. g.* Hoc pacto, primo pro parte affirmativa, sic argumentor.

1. Omne quod habet *perfectissimam* naturæ sensitivæ congruam, est animal.

h. b. Homo habet omnes *perfectissimas* naturæ sensitivæ congruas, Ergo. Quia habet potentias naturales & proprias aliorum animalium.

2. Omne quod *integratur* & *componitur* ex partibus, animalibus propriis, est animal.

Homo integratur & componitur ex partibus, animalibus propriis, & inegrandibus. Ergo est animal. Cōstat enim corpore organizzato & anima sensitiva cum potentia sensitiva.

3. Omne cujus natura & essentia *reservatur* & *durat* per corpoream & sensitivam naturam permanentes in eo, id, est animal.

Homini natura & essentia *conservatur* & *durat* per corpoream & sensitivam naturam. Ergo.

4. Omne quod præter organa sensoria, *potentiam* habet nutritivam, augmentativam, concoctivam, digestivam, id, est animal.

Homo hæc omnia habet. Ergo.

5. Omne quod habet *vegetationem* & *phantastica* facultate pollet, id, est animal.

Homo est talis. Ergo.

6. Omne quod habet *appetitivam* & *calidam* sensitivæ naturæ inditam, id, est animal.

Homo est talis. Ergo.

7. Omne quod *virtute sensitiva* pollet, id, est animal.

h. vi. Homo virtute sensitiva pollet. Ergo.

8. Omne quod ex fine operatur, & in eo obtento gloriatur, id, est animal.

Homo est talis. Ergo.

Sed pro parte negativa forsitan nemo sic obijciat.

1. Omne quod non perficitur ex partibus *compositis* sensitivis convenientibus aliis animalibus, id animal dici non potest.

Homo non componitur ex partibus sensitivis convenientibus aliis animalibus. Ergo. Quia non habet dispositionem & sensationem aliorum animalium.

2. Id non est animal, quod non comprehendit omnia naturalia & essentialia ipsius animalis.

Homo talis est. Ergo. Quia in eo non reperitur irrationalitas, propria animalis condico.

3. Si homo esset animal, conservarentur in eo omnes proprietates animalis.

Sed hoc non fit in homine. Ergo. Quia non viget visu, ut aquila, neque auditu, ut fex, neque olfactu ut canis, neque gustu ut simia, neque tactu ut araneus.

Respondet ad Primum, negando Minorem. Homo enim dum consideratur ut animal, habet omnia, quæ in natura sensitiva desiderari possunt.

Respondet ad Secundum, pariter negando Minorem: neque importat irrationalitas; quia rationale & irrationale sunt differentie, quæ genus contrahunt ad species, naturæ differentes; ad hominem scilicet, & brutum, essentialiter distinctum ab homine; non tamen inde sequitur, quod quoad gradum naturæ sensitivæ non habeat omnia ad animal constituendum requisita.

P a Respon-

Quæ-
do proba-
tio propo-
sitionis
habetur
de illa.

Respondet ad Tertium, pariter negando Minorem: non enim sequitur, gradus sensitivos in omnibus speciebus animalium æque intensos esse debere: aliàs enim talpa cum aquila comparata, animal non foret: neque gus animal foret, qui debili pollet auditu ad suem comparatus: & sic de cæteris.

Vides igitur, quæ ratione affirmativæ & negativæ propositiones secundum artis nostræ regulas formandas sint.

Probavimus modo, quomodo per simplices terminos, hominem esse animal, probari possit: Si quis verò velit, id per multiplices terminos variorumque prædicatorum mixtionem probare, modum ostendo.

Probatio
per compo-
sitionem
terminorum.

1. Omne quod habet *perfectiores* & *perfectius appetitus* ipsam animalis, id est animal.

Per B. Homo eas habet. Ergo. Cum natura-
P. Vo. liter idem appetat, quod animal; bibit enim, audit, dormit; & per inductionem cæterarum facultatum.

2. Omne quod habet *differentias* nature sensitivæ cum principis ejusdem tendentibus ad eandem finem animalis, id est animal.

Per II. Homo est talis. Ergo. Quia utitur
A. G. differentibus potentiis sensitivis videndi, audiendi &c. & instrumentis seu organis ad sentiendum idem, quod cætera animalia. Ergo.

Hanc rationem per nostram Tabulam Combinatoriam universalem in Secundo & Tertio Libro propositam plerumque ad 1000.

rationum multiplicare poteris: De qua potest. Poteris & has rationes multiplicare per quatuor species questionis Utrum, quæ sunt:

Utrum { Necessario
 Contingenter
 Possibiliter
 Impossibiliter } Sit Animal?

Et hisce omnia dicto modo applicare poteris, probando singula per novem prædicata essentialia & respectiva, observando cetera ad amplexum omnes regulas paulo ante propositas. *V. Gr.* probaveris hominem necessario esse animal, sic argumentare.

Omnis illa substantia ex anima & Necessitate corpore sensitivo constituta, animal est necessario.

Homo est talis. Ergo.

Item, Omnis illa creata substantia, cujus Ceterum totum esse, est, & dependet ab alio, illa potest esse & non esse.

Talis est homo. Ergo.

Sed hoc est, esse contingenter.

Ergo homo, animal est contingenter. Quia à principio libero dependet.

Hoc pacto per singula principia progredi poteris, & innumerabilem argumentorum copiam reperies.

Rursus poteris propositæ questionis statum non tantum per questionem Utrum per omnia principia tam absoluta quam respectiva inducere, sed & per reliquas octiduo erotematicas circumstantias eidem applicando questionem in innumerablem copiam multiplicare. *V. Gr.*

Per	B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. II. G. I. P. P. G. M. A. Min.	Utrum	Homo habeat <i>perfectiores</i> animalis?
			Habeat <i>integratam</i> & <i>extensam</i> animalis.
			Habeat vitam & <i>manifestam</i> & <i>durabilem</i> animalis.
			Habeat <i>potentiam</i> animalis necessariam.
			Habeat <i>infinitum</i> <i>inquisitionem</i> .
			Habeat <i>appetitus</i> <i>sensitivum</i> .
			<i>Operationes</i> animalis congruas.
			<i>Constantiam</i> & <i>similitudinem</i> essentiae suæ.
			<i>Quietem</i> & <i>suam</i> <i>adeptionem</i> .
			<i>Dissimulaciones</i> partium animalis.
			<i>Unitatem</i> essentiae animalis.
			<i>Oppositas</i> qualitates animalis.
			<i>Causas</i> animalis.
			<i>Medias</i> compositivas animalis.
			<i>Inclinationes</i> ad <i>finem</i> proprios animalis.
			Animal <i>magis</i> sit altero. Quia virtute, quia mole, & essentia.
			<i>Equatur</i> in operationibus cæteris animalibus.
			In aliquo <i>minus</i> sit cæteris animalibus.

Quæ omnia vel affirmativè, vel negativè ex nostris principis probari poterunt, sequendo filam & ordinem principiorum terminorumque ad ea reducibilium, imò quemad-

modum per simplices terminos hæc omnia deduci possunt, descendendo ex uno principio in alterum; sic quoque per compositionem terminorum trium, quatuor aut quin-

que aſſumptionem idem multiplici ratione & promiſcuè probare poteris. *V. Gr.* per B. M. D. P. *Ex. Gr.* Utrum homo habeat perfectiones, integritatem, conſiſtentiam, poceſſamque animalis.

Iterum hæc omnia ſuſuſ deduci poſſunt per Quaſtiones *Quid, Car, Quarta, Qui, &c. V. Gr.*

Per B. Quid ſit illa *perfectio* & bonitas animalis, & in quo conſiſtat?

Per M. Quid ſit illa *integritas* & extenſio partium.

Per D. Quid ſit exiſtens illa *permanencia*, Et ſic de cæteris.

Deinde quare ſit, & quare à natura inſtituta.

Quantæ ſint illæ.

Quando ſint illæ.

Quales ſint illæ.

Ubi ſint illæ.

Quomodo ſint illæ.

Quibuſcum operentur.

Deducendo ſingula per ordinem principiorum.

B.
M.
D.
P.
S.
Vo.
Vi.
Ve.
G.

Et

III.
♡.
♣.
α.
⊙.
ω.
M.
Æ.
Min.

CAPUT II.

De Regula *Quid.*

Regula *Quid* propriè *Quidditatem* rei quaerit, modumque docet definiendi quancunque propoſitam quaſtioneſ, continetque quatuor Species.

Species	Prima.	Conſiderat eſſe totale rei.	Aut enim rem propoſitam definimus per	Effè totale rei.
	Secunda.	Partes intrinſecas & eſſentiales.		Partes eſſentiales.
	Tertia.	Habitus & inclinationes.		Inclinationes & habitus.
	Quarta.	Actus & operationes rerum indicat.		Actus.

V. G. DEUS definiendus vel ſecundùm

Eſſe totale ſeu eſſentiam. Correlativa actuum notionalium. Atributa. Operationes quas exercet tum ad intra, tum ad extra.
--

In quolibet iſtorum Capitulorum utimur principiis Artis noſtræ, definiendo per ea quaſtioneſ propoſitam. Hoc pacto dicimus.

DEUS	Secundum eſſe totale,	Eſſe ens primum, independens; à ſe, per ſe, & ex ſe ſubſiſtens.
	Secundum eſſe correlativum,	Eſſe trinum & unum; trinum quoad perſonas, unum quoad naturam & eſſentiam.
	Secundum Atributa,	Eſſe ſummum bonum, immenſum, inſiſtum, omnipotentem &c. deducendo ſingula tum per abſoluta, tum per reſpectiva principia.
	Secundum actus ad extra,	Eſſe Creatorem rerum omnium, Conſervatorem & Redemptorem, Juſtificatorem, Glorificatorem.

Pari pacto, Si quis quaerat, Quid ſit intellectus quoad eſſe totale. Reſpondebis ei eodemſem rationibus, per primam ſpeciem.

Per	B.	Intellectus secundum esse totale, est potentia cui proprie convenit	Communicare se ad esse intelligibile.
	M.		Extendere se ad id, quod intelligitur.
	D.		Conferre in se rem intellectam.
	P.		Possē agere circa rem intelligibilem.
	S.		Illuminare phantasmata rei intelligibilis.
	Vo.		Appetere scientiam.
	Vi.		Habere virtutem operandi intellectualiter.
	Ve.		Possē veritatem querere.
	G.		Quiescere in re intellecta.
			Distinguere inter differentes res.
	♡.		Unire res disunitas media ratione.
	⊙.		Contrarios oppositorumque rationem fundare.
	⊙.		Principium esse omnis operationis intellectualis, scientiæ & cognitionis.
	⊙.		Medium ad omnes acquirendas scientias.
	⊙.		Finem esse, in quem omnis cognitio resolvitur.
	M.		Esse maximam potentiarum interiorum, proximam Deo & Angelis.
	Æ.		Equare extrema truncl rationis.
	Min.		Corporis speciebus & phantasmatis ad cognitionem uti, quo minor sit Angelo.

Quid homo sit secundum partes essentielles.

Secundo. Si quis hominem definire velit per secundam speciem, seu secundum partes essentielles & componentes, quæ sunt anima & corpus, quibus constituitur; duplici id via expedire poterit: vel definiendo eum solum quoad animam, vel quoad corpus. Priori modo ita definimus. Homo

est ens spirituale utem ratione, unitum vel unibile naturæ corporæ. Vel quoad corpus: est ens corporale organizatum cum potentia actuali, & unitum animæ rationali. Quarum utraque non solum ac paulo antea præstitimus, per principia nostra deduci potest: *V. G.*

Per	B.	Homo quoad animam est ens,	Quod constet perfectissimis spiritualibus, quæ possunt naturaliter communicari cum corpore organizato.
	M.		Quod integrat hominem simul cum natura corporeæ.
	D.		Quod ex parte dat homini esse æternum.
	P.		Quod tribuit corpori posse rationaliter loqui.
	S.		Quod ratione suæ naturæ omnis cognitio boni est.
	Vo.		Quod ex se & suæ naturæ appetit bona & media ad illa consequenda eligit.
	Vi.		Quod virtute intellectuali omnia attingit.
	Ve.		Quod veritatem à falso discernit.
	G.		Quod in ultimo fine quiescit.

Pari ratione quoad corpus Hominem ita definire poteris, juxta principia ordinis sequentia.

Per	B.	Homo quoad partem corpoream, est	Perfectio compositiva hominis cum anima rationali.
	M.		Extrasum quid per partes corporeas per quas potest spiritualiter vivificari ab anima rationali.
	D.		Sensibile, quod potest aliquousque deare conjunctum formaliter cum spirituali.
	P.		Possē omnes operationes perficere ope conjugis animæ. Et sic de cæteris, quæ brevitatis causa omitto.

Probatio per tertiam speciem de Quæstione Quid.

Per tertiam Speciem quæstionis Quid, definit Intellectum esse id, quod habet suam correlativam, intellectivum, intelligibile & intelligere, sine quibus esse non potest. Quæ omnia iterum per principia deduci poterunt.

Pet	B.	} Omne intellecti- vum est	Perfectio cognoscitiva.
	M.		Extensio ad rem intelligibilem.
	D.		Perseveratio virtutis intellectivæ.
	P.		Potentia activa intelligendi.
	S.		Inclinatio ad intelligendum.
	Vo.		Appetitus ad scientiam.
	Vi.		Via cognoscitiva & inventiva veritatis.
	Ve.		Formalis conceptus rei creatæ verè existentia.

Simili modo definietur Intelligibile & Intelligere, cætera correlativa, quæ & omnibus aliis *scilicet*, *are*, *hâbitus* applicari possunt. Verum, quid per correlativa intelligendum sit, paucis aperio.

Per in-
tellectum spe-
dem quæ
est de Cor-
relativa.

Correlativa ea dicuntur, quæ ad invicem referuntur: & hoc quidem relatione vel intrinsicâ vel extrinsicâ, sive relatione substantiali, vel accidentali; Priori modo referuntur ad invicem materia & forma, prout dicuntur principia substantialia hominis constitutiva. Secundo modo accidentaliter referuntur ad invicem, ut unum album ad aliud fundata in similitudine.

Hæc correlativa considerantur potissimum in nostris principiis generalibus; ut Bonificativum, Bonificare, Bonificabile; Magnificativum, Magnificare, Magnificabile, & sic de cæteris, de quibus Primo & Secundo Libro; adeoque sub istis aperte relictet Unitatis & Trinitatis divinæ mysterium: Nam uti in divinis, ita in unoquoque principio reperitur unitas principii, & tria correlativa ejusdem, ut in una bonitate, bonificativitas, ut cum Lullo loquar, bonificabilitas & bonificatio; in Magnitudine Magnificativitas, Magnificabilitas & Magnificatio in abstracto; in concreto verò tivum, are, bile, quæ ad invicem referuntur, nec unum sine altero consistere potest, esset enim bonum ad bonificandum otiosum, & proprio caret sine, si non haberet tivum, are, bile. Quod idem de aliis principii dicendum est; ex quibus Eni communicatur actualitas & potentia, ad entificandum ut ita loquar, quæ sunt entificativum, entificare, & entificabile, quæ communicantur substantiæ creatæ in ratione sunt

existentiæ; unde procedunt substantiativum, substantiare & substantiabile, hæc dum tribuuntur corpori in ratione sua lata, longa, profunda, efficiunt corporificativum, corporificare & corporificabile, quæ adhuc contracta ad vivens per vitam faciunt virificativum, virificare & virificabile. Hæc iterum ad gradum sensitivum contracta per sensum, dant esse sensitivum, sentire & sensibile; quæ iterum ad hominem per generationem contracta dant generativum hominis, generare & generabile. Hæc ulterius relata ad individua, faciunt generativum Petri, generare & generabile, quæ sunt tria correlativa Petri intrinsicâ & essentialia ipsius, sine quocum aliquo Petrus non posset subsistere; actualitas enim Petri seu generabilitas Petri continet in se essentialiter omnes gradus superiores recensitos, superioresque gradus contrahantur & determinantur ab illo inferiori, in quo continentur; & hæc non de intrinsicis tantum correlativis, sed de extrinsicis dici possunt, ut de illuminativo lucis, de illuminabili colore, & de illuminare, procedenti ab utroque; quæ & in principiiis naturalibus & supernaturalibus observantur: sicut enim in Intellectu consideramus intellectivum, are & bile, sic in potentia generativa, generativum, are, bile, & in potentia visiva, visivum, visibile & videre, & ita in qualibet potentia; hoc enim pacto de rebus, subtiliter per intrinsicum esse rei philosophamur. Sed ad alia.

Tertia Species questionis de Quid, quærit definitiones rei in ordine ad intrinsicâs inclinationes & propensiones rei. Hoc pacto de Quid dicimus.

Tertia
Species
Quest.
de Quid

Intellectivum in ordine ad	Grammaticam.	} Effe	Grammaticum.
	Logicam.		Logicum.
	Mathematicam.		Mathematicum.
	Geometriam.		Geometricum.
	Arithmeticam.		Arithmeticum.
	Theologiam.		Theologicum.
	Ethicam.		Ethicum.
	Politicam.		Politicum.

Ex quod dicitur de potentia Intellectiva, de Memorativa quoque ac Volitiva dici potest; quia secundum habitum, quo imbutur potentia, secundum eum quoque potest defini: ut si habitas Justitiæ in homine definendus esset, sic illum per nostra principia definies.

Habitus

Habitūs Iustitiæ in homine est via qua homo inclinatur ad reddendum unicuique quod suum est.	{	Quæ se communicat Iustitiæ,	}	Per	{	B. ^m
		Quæ se extendit ad Iustitiā,				M. ^m
		Quæ perseverat in Iustitiā,				D. ^m
		Quæ potentem reddit animam ad ea quæ sunt Iustitiæ,				P. ^m
		Et sic de cæteris.				

Quarta species quæstionis de Quid definit res per actus suos. *P. Q.* Si quis quæreret, quid DEUS faciat in alio, hoc est, in Mundo. Responderetur juxta consequentiam principiorum nostrorum.

DEUS est Ens	{	Communicat perfectiores in Mundo, à quo descendit omne bonum	Per	{	B. M. D.
		Quod magnificat & extendit celos			
		Quod sustentat omnia inservatque cuncta per suam	Per	{	P. S.
		Quod potuit facere omnia, & ea quo modo fecit, illo eodem annihilare potest			
		Quod gubernat & disponit omnia omnibus providens	Per	{	Vo. Vi. Ve. G. II C. O. A. O. M. E. Min.
		Quod per suam voluntatem, justos diligit, injustos odio habet			
		Quod dat plenam & propriam operationem omnibus re- bus, per suam	Per	{	O. M.
		Quod firmat & stabilis omnia per suam			
		Quod justos & electos exaltat per suam	Per	{	O. M.
		Quod avertit & separat homines à malo			
		Quod amittit & trahit ad se omnia	Per	{	O. M.
		Quod repugnat & resistit malis			
		Quod omnium principium & causa est	Per	{	O. M.
		Quod conjungit diversa ad se tanquam ad centrum			
		Quod terminat & perficit vota & desideria hominum	Per	{	O. M.
		Quod assimilât sibi magis bonos			
		Quod facit sibi æquales similitudine actionum & ami- cos servos suos fideles	Per	{	O. M.
		Quod liberat à miseriis			

Quæ omnia ex Sacre Scripturæ locis, Sanctorumque Patrum auctoritatibus compro-
bati possunt.

Qui quidem termini non simpliciter tan-
tùm fieri possunt, sed & per triplicatos,
quadruplicatos terminos. Uti DEUS est
ens bonum, magnum, æternum, quod tri-
buit omni creaturæ B.^m M.^m D.^m live con-
sistentiam sui esse.

Quæ iterum per Resolutionem & com-
positionem demonstrari poterunt.

Si DEUS est, ergo summum bonum, à
quo omne bonum descendit.

Si summum bonum, ergo infinitè magnum,

imensus.

Si infinitè magnum, ergo sustentat omnia,
conservat omnia per suam durationem
æternam.

Si conservat omnia per suam durationem
æternam; Ergo sicuti potest facere
omnia ex nihilo, ita creata annihilare
potest.

Et sic de cæteris ordine dictis, usum in-
ferendo semper ex altero usque ad ul-
timum.

CAPUT III.

De Regula Cur seu Quare, & ideo Causationem.

Regula de
Q. Cur
causalita-
tis index
est.

Quotiescunque quis interrogatur
per Regulam de Quare, et neces-
sariò respondendum erit per re-
cursum ad formam & finem rei,
& inveniet quæstionis solutionem. Consi-
net itaque hæc Regula quatuor causas:
Efficientem, Materialem, Formalem, Fina-
lem; quibus observatis, ad quancunque

quæstionem multis variisque modis prom-
ptam habebis responsionem.

Praxis primæ Regulæ, quæ formalis di-
citur, ita se habet: Ut si quæretur: Quare
Petrus est homo? Respondeo quia habet
animam rationalem, per quam constituitur
in sua natura.

Item. Quare aurum est rubrum? Re-
spondeo,

Cur Pe-
trus est
homo?
Resp.

spondeo, quia constat formaliter & predominantè, formà ignis. Quare argentum fit album? Respondeo quia habet formam predominantem in natura aquæ: Sicque in quolibet proposito ratiocinandum est per Regulam Quare formaliter.

Si verò propositas quæstiones principiis nostris applicare volueris, sic procede.

Per	$\left. \begin{array}{c} B. \\ M. \\ D. \\ P. \end{array} \right\}$	Quicquid habet	$\left\{ \begin{array}{l} Perfectissimam formalem aquæ, id habet prædominium in natura aquæ. \\ Extensissimam formalem aqueam, id habet prædominium in natura aquæ. \\ Permanentissimam formalem aquæ, id habet prædominium in natura aquæ. \\ Potentissimam formalem, ut resolatur in aquam, id habet prædominium in natura aquæ. \end{array} \right\}$	Sed argentum hoc habet. Ergo.
-----	---	----------------	--	-------------------------------

Haud fecit per principia deducere ejuslibet propositæ quæstionis tenorem.

Secunda Species quæstionis de Quare, est finalis, quia per eam finis rei inquiritur. Ut si quærat, quare fit intellectus? Respondeo, quia sunt intelligibilia, de quibus scientia haberi potest: Si enim non esset intellectus qui illuminaret phantasmata rerum objectumque illuminaret proprio & intrinseco lumine, objectum intelligi minime posset, sicuti colores videri nequeant absente lumine externo, quo illuminarentur.

Iterum. Quare homo est beatificabilis? Respondeo, quia ultimam finem, qui Deus est, cognoscit.

Iterum. Quare lapis tendit deorsum, & exhalationes sursum? Respond. quia omne grave, ejusmodi lapis est, tendit deorsum ad centrum, & omne leve, ejusmo-

di exhalationes sursum, tendit sursum, quia calor sit prædominans sequitur naturam ignis.

Tertia Species, Causa materialis, in qua de materia inquiritur. *P. G.* Cur domus fit materialiter? Respond. quia constat ex lapidibus, lateribus aut terra taliter dispositis. Iterum, quare homo suo pondere descendat & cadat deorsum. Respond. quia constat materia crassa terrea & coagulata, per quam inclinatur ad locum inferiorem tanquam ad centrum suum.

Quarta Species, causa Efficiens est, quæ inquiritur; *P. G.* Quare domus facta sit? Resp. quia Architectus illam effecit, ut ibi habitaret. Et sic de cæteris; poteris tamen ad unamquamque quæstionem respondere per singulas quatuor species. *P. G.* Si quærat, quare domus fit? Respond.

Per Regulam sive causam	$\left\{ \begin{array}{c} Formalem. \\ Finale. \\ Materialem. \\ Efficientem. \end{array} \right\}$	Quia	$\left\{ \begin{array}{l} Habet formam quadratam, rotundam aut quomodolibet alio modo dispositam. \\ Eo fine facta est, ut homo in ea commodè contra aëris injurias habitare possit. \\ Constituta est ex lapidibus, terra, luto, lateribus, similibusque. \\ Eam construxit Architectus aut faber. \end{array} \right\}$
----------------------------	---	------	---

Et hic modus quærendi respondendique per quatuor causarum genera perfectus & completus in quolibet subiecto & proposito considerari potest, tam in his, quæ naturaliter, quam in his, quæ moraliter aut supernaturaliter sunt. Sed detrus exemplis.

Exemplum I.
Physicum.

Quæritur itaque Primo. Cur triticum sit?

Re. per causam	$\left\{ \begin{array}{c} Formalem. \\ Finale. \\ Materialem. \\ Efficientem. \end{array} \right\}$	Quia	$\left\{ \begin{array}{l} Constat sua forma triticea, propria talis nature. \\ Ut homo vivat, ad cujus usum productum est. \\ Coagulatum fuit ex materia terrea & disposita ad recipiendam formam tritici. \\ Calor solis & influentie Cœli tanquam causæ efficientes disponunt materiam in ordine ad formam. \end{array} \right\}$
----------------	---	------	---

Exem-
plum II.
Secundum.

Quæritur Secundò. Cur sit iustitia?

R. per cau- sam	Formalem.	Ut reddat unicuique quod suum est, illa enim est for- ma iustitiæ.
	Finalem.	Ut mundus politicus conservetur in suo esse, sine qua consistere non posset.
	Materialem.	Ut scelera & excessus hominum improborum, de qui- bus iustitia vindictam sumit, castigentur.
	Efficientem.	Est Voluntas principis, quæ effectivè influat in iustitiæ executionem ut compliceatur.

Exem-
plum III.
Super-
naturale.

Quæritur Tertiò. Cur homo iustificetur?

R. per cau- sam	Formalem.	Quia	Gratiâ divinâ imbuatur, quæ est forma iustifica- tionis.
	Finalem.		Per gratiam ascendit ad finem supernaturalem, qui DEUS est.
	Materialem.		Iustificati hominis voluntas liberè averfa à pec- catis, ad DEUM convertitur.
	Efficientem.		A DEO Voluntas humana impellitur & move- tur trahendo eum ad se.

De Applicatione dictorum practica.

Quæ hic paulò ante de quadruplici cau-
sæ genere diximus, tria sunt, & vulgò
in Dialectica traduntur. Quomodo verò
dicta cum ingenti scientiarum incremento
Artis Magnæ applicanda sint, nostrum est,
demonstrare.

Certum est, nihil esse, in hoc sensibili
rerum creaturarum ambitu, quod non ex hoc
quadruplici causarum genere constitutur;
non tantum extendendo illud ad res physi-

cis contemplationibus subjectas, sed & ad
Morales, Politicas, Mathematicas, Meta-
physicas, Theologicas, ceterasque, ex-
cepto DEO, qui uti omnium est causa cas-
salissima, ita meritò incausatus unicipari
potest; causa enim formalis, finalis, ma-
terialis, efficiens DEI, est ipse DEUS, seu
divina essentia, forma, firm, materia, ef-
fectus sui ipsius.

EXEMPLUM I.

*Quomodo per quadruplex Causarum genus juxta Artis nostræ regulas, de quacun-
que re proposita statim totius Libri aliquot argumentum cum uberrima
rerum tractandarum materie disponi possit.*

Sit itaque primum Argumentum Libri de
natura Apis.

In hac assumpta Libri compositione ante
omnia ad quadruplex causarum genus re-
currendum est, expendendo primò Apum
causam materiale, deinde finale, ter-

tiò formalem, quàm Efficientem.

Et primò quod ad materiam apum atti-
net, est illa iterum triplex; elementalîs,
vegetativa, sensitiva; quem triplicem ma-
teriæ gradum juxta principia nostra ita de-
ducas.

1. *Causa Materialis Argumenta, juxta triplicem elementaris, vegetativæ, & sensitivæ naturæ gradum considerata.*

An sit	} Per	} B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G.
Quid sit		
Cur sit		
Quanta sit		
Quali sit		
Qualis sit		
Ubi		
Quomodo		
Quibuscum sit		
<i>Communicatio seu diffusio materię elementalis in apibus.</i>		
<i>Extensio materię elementalis in apibus.</i>		
<i>Persistentia materię elementalis in apibus.</i>		
<i>Potentia materię elementalis in apibus.</i>		
<i>Influxus materię elementalis in apibus.</i>		
<i>Appetitus materię elementalis in apibus.</i>		
<i>Via naturalis materię elementalis in apibus.</i>		
<i>Præ ratio originis apum materialis assignari posse.</i>		
<i>Fines aliquem materialem elementalem habeant apes, in quo quiescant.</i>		
An	} Sit	} Per
Quid		
Cur		
Quanta		
Quali		
Qualis		
Ubi		
Quomodo		
Quibuscum		
<i>Differentia materię elementaris apum tum inter se, tum inter alia insecta.</i>		
<i>Concordia materię elementaris apum cum aliis.</i>		
<i>Contrarietatem habens in apibus materia elementaris.</i>		
<i>Causa materialis apum.</i>		
<i>Medium materię elementaris ad apes producendas.</i>		
<i>Finis aliquis materię elementaris in apibus.</i>		
<i>Materia elementaris major aliis materiis.</i>		
<i>Æqualis.</i>		
<i>Mixta.</i>		

Per causam formalem ita dispones Secundi Libri Capita.

2. *Causa formalis Argumenta.*

Per	B.	De diffinitione & communicatione formæ sive formalis principii in apibus.
	M.	De intrinseca & extrinseca formæ.
	D.	De duratione sive consistentia formæ.
	P.	De vi & potentia formæ in apibus.
	S.	De influxu mirabili apum.
	Vo.	De appetitu innato apum ad mellificium.
	Vi.	De virtute stupenda in laborando.
	Ve.	De veritate quæ variis historiis stabiliscitur.
	G.	De fine apum in labore.
	Il.	De differentia & apum & mellis ex diversitate saccorum.
	Co.	De concordantia apum in laboribus.
	Co.	De contrarietate apum cum foci sui dissimilibus.
	Co.	De principio intrinseco, quo ad mellificium instigantur.
	Co.	De modis, quibus utuntur ad mellificium.
	Co.	De fine, in quem collimant earum operationes.
	M.	De consuetudine mellificii.
	Æ.	Quibus assimilantur in operationibus.
	Min.	De defectu & morte apum.

Habes hæc de causæ materialis concursu ad apem producendam, 168. Capitula Libri per eundem erometricam & octodecim principia deducta. Siquidem de materiæ elementaris diffusionem in generatione apum, queritur primò An sit, Quid sit, Cur sit, Quanta sit, Qualis sit, Quomodo fiat, Quando fiat, Ubi sit, Qui fiat, de Quo.

De Extensione verò materiæ elementaris, queritur iterum: An sit extensio, Quid, Cur, Quanta, Qualis &c. sit.

Hoc pacto querendo juxta progressum principiorum, orientur, quæ supra dixi, 168. Capita.

Cum verò triplex sit in generatione apum confusio, materiæ elementaris, de qua diximus, materiæ vegetativæ, & materiæ sensitivæ; totidem Capita habebis Libri de conflata materiæ vegetativæ, in apibus; deinde per eadem principia de diffusionem, extensionem, durationem, potentiam, influxum, appetitum materiæ vegetativæ; Tertio eadem

eadem omnia poterunt deinde applicari materię sensitivæ. An deus in generatione aptus diffusio, *Quid, Cur, Quanta, Qualis, Ubi, Quando, Quomodo, de Quo &c.* sit. Hoc pacto habebis 484. capita libri, quæ

sola causę materialis rationes investigant, quas omnes si per varios terminos ad novem principia reducibiles explices in primo Libro expositos, iumentam sanè materię copiam tibi suppeditebant.

3. *Causa finalis argumenta quæ considerantur ratione finis vel in materia elementari, vel in materia vegetabili, vel materia sensitiva.*

B.	De	Fine in communitate virtutis.	} Elementaria.
M.			
D.			
P.		Extensio finis in omnia, uti de membrorum natura dispositione ad mellis scium requisita.	}
S.			
Vo.		Duratione finalis causę.	} Vegetativæ.
Vi.		Potestate.	
Ve.		Fine tantæ infirmitatis.	}
G.		Fine appetitus tam vehementis in operando.	
		Fine virtutis corporis.	} Sensitivæ.
♥.		Veritate & firmitate in opere.	
♣.		Gloria finis operis.	}
♠.		Differentia finium.	
⊙.		Concordantia finium in unum.	}
ω.		Contrarietate mediorum ad finem.	
M.		Causa finali.	}
R.		Modus ad finem consequentibus.	
Min.		Fini consecutione & quiete.	}
		Excellentia finis.	
		Æqualitate, labore quo in unum conspiciant.	}
		Morte apum.	

4. *Causa Efficientis Argumenta.*

Cum alia sit virtutis elementaris, alia virtutis vegetativæ, alia virtutis sensitivæ efficientia, potens huc argumenta eodem modo disponere, quo in precedentibus, ea per eandem erotematicam, & octodecim principia deducendo; quæ nō longior sū, Curioso Lectori fasces deducenda reliquo; modum enim hūc procedendi dictasse sufficiat. Ad hoc vel unicum paradigma, omnium quocumque assumptorum operum argu-

menta, pari facilitate, de quacunque materia sive physica, sive morali, aut Theologica disponere poteris, ut vel hinc Artis nostre excellentia pateat. Si enim ad calculum argumenta, quæ in assumpto themate apum deduci possunt, reducam, ea facile ad 1000. excurrunt, quæ non vixit, sed vel plerumque Tomorum materiam prebent. Sed jam ad alia.

PARADIOMA II.

Quod monstrat, quomodo quilibet de quacunque re proposita, juxta quadruplex causarum genus ex tempore discurrere queat.

Sit thema propositum de virtute fortitudinis bellicę; cujus materia est timor prudens, & moderata audacia; adeoque recte, definitur, periculorum considerata susceptio, & obviciorum laborum perceptio. De

materia itaque non semo rogatus differere, Timorem & Audaciam primò per 18. deducet principia, & deinde per eandem erotematicam, hoc pacto.

Omnis Virtus, quæ in mediocritate est,	{	Bona est.	}	Fortitudo in moderato timore & audacia consistit. Ergo,
		Magna est.		
		Consistens est.		
		Potens est.		
		Sapientia est.		
		Amabilis est.		
		Virtuosa est.		
		Vera est.		
		Gloriosa est.		

Ratio

Ratio Majoris est; quia excessus in omni virtute morali non virtus sed vitium est; Timor enim excedens pusillanimitati, audacia presumptioni oppositur.

Hec peracto procedes ad quaestiones: An timor hic, & audacia bona sint an mala? Quid & in quo potissimum consistat Timor & Audacia materia fortitudinis? Cur Timor & audacia dicantur materia fortitudinis, ubi variae foetes gloriosorum Ducum tam ex sacris, quam profanis historiis in exempla adducuntur; Deinde quantum sit

timor, aut debeat esse, quanta audacia respectu tam Ducum, tum objectorum extrinsecorum, qualis, quomodo, ubi fiat potissimum timenda & audenda pericula, quibus exemplis omnia monumenta passim plena sunt.

His ostensis procedes ad causam formalem fortitudinis, quae consistit in pendenti quadam attemperatone timoris & audaciae, ne illa per defectum, hic per nimium excedat; unde hoc pacto argumentabere.

Omne quod in prudenti quadam attemperatone timoris immodici & excessive audaciae consistit, virtus est, quae hominem reddit	B.	Bonum.	Fortitudo haec praestat. Ergo.
	M.	Excellentem.	
	D.	Firmam propositi virum.	
	P.	Potentem.	
	S.	Prudentem.	
	Vo.	Efficacis voluntatis.	
	Vi.	Virtutibus conspicuum.	
	Ve.	Verae fortitudinis ideam.	
	G.	Gloria & honore conspicuum.	
	II.	Differentia fortunae providum.	
	♡.	Concordantem in bonis consilia.	
	♣.	Contrariam pusillanimitati.	
	α.	Causam ingentium emolumentorum inde emanantium.	
	⊙.	Medii ad gloriam perpetuam capacem.	
	∞.	Finem salutis Reip. Patriae, Religionis.	
	M.	Magnum gloria.	
	Æ.	Aequalem Hercibus.	
	Min.	Ab omni minoeritate recedentem.	

Haec iterum per Enneadem erotematicam examinabuntur: An detur talis virtus, Quid sit, cur sit, quanta sit, qualis sit, quomodo, ubi, quando &c. sit.

His iterum per varia exempla demonstratis, procedes ad causam finalem fortitudinis, quae vel proprium honorem & gloriam aut premium aliquod, emolumentumque singulare vel Reipublicae aut Patriae salutem, aut Deum ipsum ejusque Ecclesiam pro fine habet. Et ecce hic iterum ingens se campus aperit innumerorum ad propositum thema demonstrandum argumentorum, & primo quidem per 18 principia cum deductes ut prius, hoc pacto.

Haec virtus, quae Deum, Religionem, salutem patriae pro fine habet, illa Bona, Magna, Durans, P. S. Vo. Vi. Ve. Gl. est.

Haec habet vera fortitudo. Ergo.

Deinde per Enneadem erotematicam dicta examinabes: An videlicet bonum sit, periculo vitae se exponere pro dicto fine; Quid sit illa intentio; cur sit, quanta sit, quamque Deu hominibusque grata; qualis sit, ubi sit, quando sit, quomodo sit, dictaque variis exemplis & historiis illustrabis.

Quarto, his expeditis, procedes ad causam efficientem fortitudinis, quae est duplex, naturalis aut supernaturalis: Naturalis est ingenta hominis ad quaecunque Deu; causa aggreedienda generositas; Supernaturalis est influxus divinae gratiae, qua imbutus homo ad nihil non arduum agendum impellitur. Quae omnia eodem ordine & methodo, quem in praecedentibus tradidimus, juxta octodecim principiorum consequentiam & Enneadis Erotematicae examen solam cum historiarum illustratione dilucidabuntur.

CAPUT IV.

Uſus Regule de Quarto.

Umplicat hæc quæſtio omne quantitas, ſive ſit illud molis ſive virtutis; Angelum enim dicimus magnum, non quantitate molis, ſed virtutis ſue extensione; Sic D & V ut dicimus quantum; ut cum quæritur, quantum eſt D & V s. Reſpond. eſſe immenſum, inſinitum, principi & finis expertem; quæ prior in potentia & operationibus rerum intellectualium, quæ magnas aut parvas dicimus, in conſiderationem veniunt; quæ non de quantitate prædicamentali, ſed de ſubſtantiali ſeu transcendentali intelligenda ſunt.

Quantitas
ſubſtan-
tialis.

Item quantitas hæc ſubſtantialis de coe-
porelibus quoque rebus dici poteſt, ſecun-
dum quod corpus ad prædicamentum ſub-
ſtantie pertinet; ut individua hominis tanto
ſunt maiora, quanto perfectiora, & tanto
minora, quanto imperſectiora, quoad na-
turalium virtutum conditionem, ſic dici-
mus, equum minorem eſſe ſubſtantiam,
quam hominem; quia homo quoad rationa-
lem vim equo perfectior eſt, & nobiliores
excellentioreſque habet eſſentie ſue dif-
ferentias; ſic per comparationem equi ad
formicam, dicimus equum formicâ per-
fectiorem, quia partes componentes formicâ
nobiliores habet.

Quantitas
prædic-
amentalis.

Tandem Quantitas prædicamentalis in
conſiderationem venit; quæ duplex eſt:

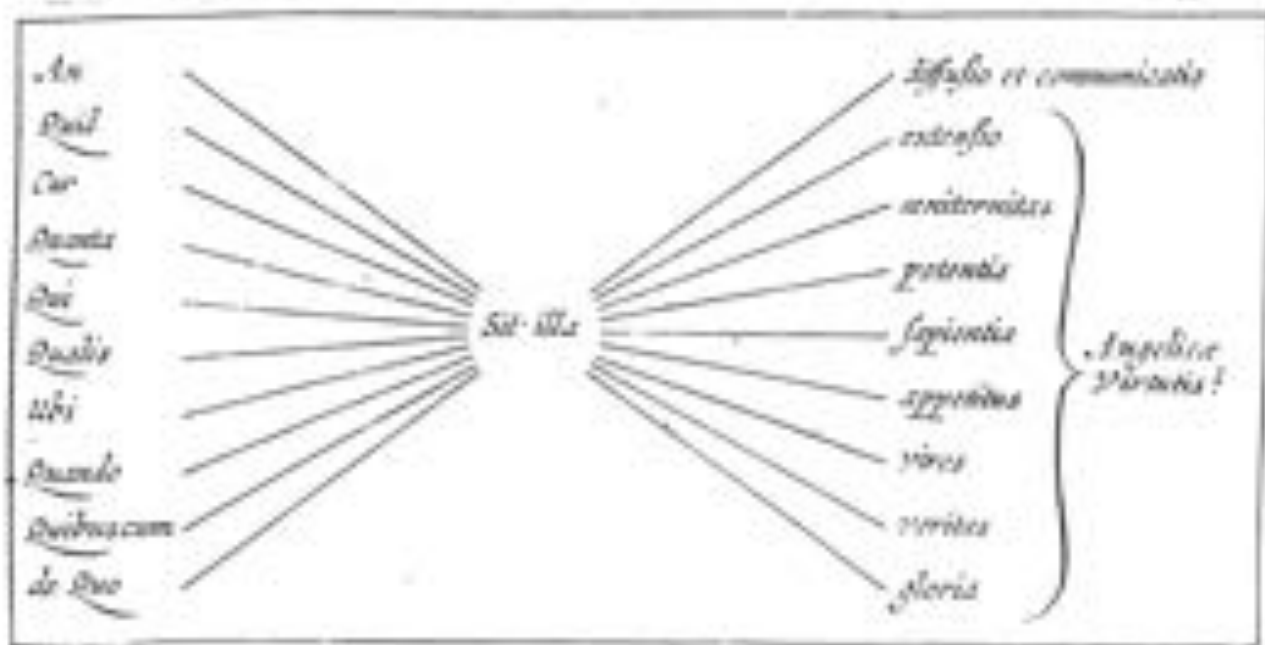
Continua & diſcreta. Prior à Logico forma-
liter definitur per unitatem termini, ad
quem partes copulantur; & à Phyſico per
diviſibilitatem in inſinitum. Diſcreta, tem-
per, motum, & numerum conſiderat. Ita
continua triam dimensionem; longitudi-
nem, latitudinem & profunditatem expen-
dimus, quicquid ſit quantitas, quam in quo-
libet ente juxta gradum transcendentalium
ſuo modo reperiri certum eſt.

Notandum vero, per quantitatem præ-
dicamentalem ſeu materialem nos, ſecun-
dam analogiam quandam & Artis noſtræ
analogica præcepta, in notitiam quantita-
tis Spiritualis, quæ in Angelo & anima po-
tiſſimum conſiderantur, facile pervenire
poſſe; Sicuti enim punctum ſe habet ad li-
neam, & punctum & linea ad ſuperficiem;
& punctum, linea & ſuperficies ad corpus,
ita continuitas eſſentie intellectus, ſeu in-
tellectuali puncto, à quo promanat, com-
parari poteſt, natura linear, vires ſuperfiei,
viribus operationes, quæ uti eſſentiam, na-
turam & vires complicant, ita corpori apti
applicari poſſunt. Quæ ſi noſtris principiis
adaptentur, ingentem philoſophandi ma-
teriam ſupeditabunt. Sed exemplis patebit
veritas.

Ut ſi quæratur primum. Quantum ſit An-
gelus? Reſpondeo juxta regulas noſtras,

Angelus eſt ſubſtantia ſpi- ritualis creata completa per ſe ſubſiſtens.	B.	Diffuſiva ſui.
	M.	Extenſiva ſui.
	D.	Æternam durans.
	P.	Summa poteſtate pollens.
	S.	Intellectuali virtute omnia penetrans.
	Vo.	Appetitiva omnium in ſeipſo.
	Vi.	Viribus maximis inſtructa.
	Ve.	Veritate eſſentie ſue incorrupta.
	G.	Intellectuali virtute gloriſicata.

Deinde queratur.

Et primo quidem utrum sit talis communicatio in Angelo?
Respondetur per questionem Utram, quod sic.

B.	} Quia {	Omne bonum est diffusivum sui.
M.		Omnis efficacia est extensio sui ipsius ad operationes perficiendas.
D.		Principium habet sine fine duraturum.
P.		Diffusum & extensum sui ipsum, sine quibus potius non esset.
S.		Rerum omnium Causa movet.
Vo.		Bonum vult, appetit, prosequitur, malum detestatur.
Vi.		In operationibus magna efficacia pollet.
Ve.		Substantie sue summam firmitatem possidet.
G.		In operationibus gloriosus est.

Et sic de cæteris ordine questionibus procedo; quæ omnia referre infiniti laboris foret.

Si porro queratur Secundo, Quantum sit intellectus humanus? Resp. quod tantus est, quanta sunt correlativa, in quibus ipse essentia fundata est, videlicet: Intellectivum, Intelligere, & Intelligibile; sicut enim homo ex anima & corpore constituitur,

& ex hisce duabus partibus integratur, & consistit in eis, & per eas operatur; ita essentia & natura intellectus consistit in suis correlativis, quæ sunt Intellectivum, intelligere & intelligibile, hisce enim omnes perficit operationes intellectuales; quæ omnia iterum nostris principiis applicata mirificè dilatari possunt per superpositas questionum particulas. *Perfi Gratia.*

Utrum	} Sit {	Communicatio.	} Intellectiva.
Quid		Extensio.	
Cur		Duratio.	
Quanta		Potentia.	
Qui		Sapientia.	
Qualis		Appetitus.	
Ubi		Virtus.	
Quando		Veritas.	
Quibuscum		Gloria.	
			Sed hæc omnia fusius tractemus.

Diximus, & in Arte nostra Analogica ostendimus; quomodo per analogiam quandam ex corporeis qualitatibus ad intellectuales transcendere valeamus. Et quoniam de questione per quantum hoc loco agimus, videndum est, quomodo per ana-

logiam quandam, quantitatis prædicamentali species, analogica quadam methodo, ad abstractas & spirituales substantias transferre valeamus. Quod ut quàm optime fiat, sequentem Tabulam primo Artificem addicere necesse est,

Tabula

Tabula Analogiarum Quanti continens.

Qualitas	Subj. Universalis	Quantitas Prædicamentalis	Quantitas Physica	Quantitas Intellectualis	Principia Abstr. & Lat.	Prædicamenta Drem.
An.		1. Punctum.	Esse.	Essentia.	B. =.	Substantia.
Quid.					M. ♥.	Quantitas.
Cor.		2. Linea.	Vivere.	Potentia.	D. ☛.	Qualitas.
Quantum.					P. α.	Relatio.
Quomodo.					S. ⊙.	Actio, Passio.
Qualis.		3. Superficies.	Sentire.	Voluntas.	Vo. ∞.	Ubi.
Ubi.					Vi. M.	Quando.
Quando.		4. Corpus.	Intelligere.	Actualis operatio.	Ve. Æ.	Situs.
Quibuscum.					G. Min.	Habitus.
De quo.						

Hæc Tabula Analogiam rerum intellectualium ad quantitatis prædicamentalis siue materiales species factam representat.

Primo enim occurrit punctum, deinde linea, postea superficies, & tandem corpus: sicuti enim ex fluxu puncti fit linea, & ex huius fluxu superficies, & ex huius tractu corpus; ita omnium rerum geneses fieri existimandum est: In Physicis enim primo esse rerum occurrat, quod punctum; secundo vivere, quod linea; tertio sentire, quod superficies; quarto intelligere, quod solido rectè comparari potest. Quid enim aliud est esse illud naturale, quod in natura rerum consideratur primum, quam individuum esse quoddam, à quo cuncta nascuntur, sunt, & conservantur? nisi punctum intellectuale ad actum; quæ est existentia? quid aliud linea, nisi naturæ corporeæ prolongatio seu fluxus quidam? & quid aliud superficies, nisi corporeæ naturæ ampliatio seu dilatio? & quid solidum tandem aliud est, quam id, quod implet, & perducit ad esse corporeum. Quæ omnia pulchre patebunt in motu fluxu elementorum ad mixturam generis ordinato, in qua utrumque eorum in sua

peloritate & naturæ simplicitate ut punctum, consideratur; in motu verò seu prolongatione siue fluxu prolongationis ad aliud elementum, ut linea; in dilutione verò & longè latèque diffusi dispersione elementi, uti superficies; & tandem in ipso confusu complexuque omnium elementorum, uti ipsum corpus mixtum.

Quomodo verò hæc principia nostris applicari possint, dicam. Sic itaque operare. Assumatur in exemplum Elementum aquæ, de quo quadruplex consideratio oritur.

Primo, Quid videlicet aqua sit, ut corpus simplex, & in prioritate naturæ consideratum.

Secundo, Quid sit & quomodo aqua ex simplicitate sua evolvatur, mota ad aliud elementum, cui jungitur.

Tertio, Quomodo iuncta alteri elemento longè latèque se diffundat.

Quarto, Quomodo inde corpus nascitur mixtum. Atque hæc quadruplici considerationi per artem adaptata principia nostra ingentem scribendi dictandæque materiam exhibent. F. G.

De communicatione seu diffusionem.
De extensione seu magnitudine.
De modo consistendi.
De potentia.
De instinctu naturali.
De appetitu.
De viribus.
De veritate.
De quiete.

Naturæ
aquæ

1. In prioritate naturæ seu ut in simplicitate sua consistit.
2. In eductione seu evolutione naturæ aquæ à centro ad circumferentiam.
3. In dilutione, in longè latèque diffusa mole.
4. In constitutione corporum seu mixtorum.

Analogia
pulchra.

Quæ

Quæ per Quæstiones fuffitè examinari poffunt, uti:

An	} Sit talis	Communicatio	
Quid		Extensio	♡.
Cur		Permanentia	∞.
Quanta		Potestas	α.
Qui		Instinctus	⊙.
Qualis		Appetitus	ω.
Ubi		Virtus	M.
Quando		Veritas	Al.
Quibuscum		Gloria	Min.
De quo			

Quid hæc omnia fint fecundum effe totales, fecundam partes effentiales, fecundam attributa, fecundam actus: Deinde quomodo hæc omnia inter fe differant, quomodo concordent, contrarianturque, quomodo caufent, mediant, finiant &c. docebimus, per principia refpectiva ordine progrediendo.

Secundò. Hoc examine peracto procedemus paulatim à gradu entitativo quanti-

tatis, ad vegetativum, & hinc ad fenfitivum & intellectivum. Ascendit autem confideratio ad gradum animæ, qui eft vivere, veluti per lineam ex puncto evolutam, in quo de vita animæ vegetativæ agimus eo, quem perfcipimus, ordine & methodo; & ut uberiorem difcuerendi materiam obtineas, ea per decem prædicamenta Tabulæ præcedenti annexa, deduces. *P. G.*

De	<div> <div>Subftantia</div> <div>Quantitate</div> <div>Qualitate</div> <div>Relatione</div> <div>Actione</div> <div>Paflione</div> <div>Locis</div> <div>Tempore</div> <div>Situ</div> <div>Habitu</div> </div>	} Animæ.	Deinde. Utrum	<div> <div>Communique vitæ corpori.</div> <div>Extendat vitæ in corpore.</div> <div>Faciât vitæ durare in corpore.</div> <div>Det potentiam vivendi corpori.</div> <div>Communique instinctus.</div> <div>Det appetitus naturales.</div> <div>Tribuat virtutem operandi vitaliter corporei.</div> <div>Veraciter inftit corporei.</div> <div>An quiescat, aut quo motu moveatur.</div> </div>
----	---	----------	---------------	---

Deinde iterum	<div> <div>An</div> <div>Quid</div> <div>Cur</div> <div>Quanta</div> <div>Quomodo</div> <div>Qualis</div> <div>Ubi</div> <div>Quando</div> <div>Quibus modis</div> </div>	} Sit hæc vis animæ in corpore.
---------------	---	---------------------------------

Hæc ritò examinatis procedimus ad tertium Animæ gradum, qui eft sentire, veluti per fuperficiem, & notat in anima fubftantiam fenfitivam, quantitatem, qualitatem fenfitivam; & fic procedendo per fingula prædicamenta, ad quæ denud applicabis principia Artis noftre, eo perfim modo, quo in præcedenti exemplo præftitum eft; habebisque novos titulos & capita. *P. G.* De communicatione fubftantiali animæ fenfitivæ ad corpus; de extensione ejufdem ad corpus, de duratione ejus, &c.

In quibus omnibus per eundem quæftionum excitebantur novæ propofitiones tum generales, tum particulares per formalitates regularum & fpecies eorum. *P. G.* An Anima fecundam fubftantiam poffit communicare corporei fenfationem? Quid fit illa communicatio? De quo fit? in quo confiftit?

His quoque examinatis ascendit mens per modum profunditatis feu corporis, ad quartum naturæ gradum, qui eft intelligere; in quo agitur iterum per analogiam quandam.

De facultate intelligendi	Substantiali Quantitativa Qualitativa Relativa Activa Passiva Durativa Locativa Situativa Habitativa	Deinde his appli- center principia Artis nostræ, ut de	Communicatione Magnitudine Duratione Potestate Vi cognoscitiva Facultate appeti- tiva Viribus Veritate Gloria	Substantiæ intellectivæ,

Deinde An, Quid, Cur &c. ea per Quæstiones examinando. *F. G.* Utrum vis substantiæ intellectivæ communicari possit alicui, præterquam homini; quæ iterum per decem prædicamenta discernendo; fufius deduci possunt, & habebis infinitam ad innumerabiles libros conscribendos materiam.

Ex hoc modo procedendi, ex corporeo quanto ad secundum, tertium & quartum entis gradum, pari analogia tanquam per filum Ariadnæ deducimur ad supremum intellectus naturæ gradum, quod est esse Angelicum, juxta supradictum quadruplicem naturæ gradum. *E. G.* Naturam Angelicam scrutaturus, procede primò juxta analogiam quandam decem prædicamentorum ad rei corporeæ molis expertes adaptatam; In qua primò Substantia, quantitas, qualitas, relatio, actio, passio, duratio, locatio, situatio & habitatio angelici esse considerabitur; Deinde hæc prin-

cipia Artis nostræ applicabuntur: videlicet de Bonitate seu communicatione seu actu substantiali ipsius Angeli, De M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. = ♡. o. α. ⊙. ω. M. Æ. Min. His positis singula deducenda per quæstiones. *F. G.* An & Quid sit talis communicatio actus substantialis Angeli, & finito prædicamento substantiæ procedimus ad reliqua novem prædicamenta, & singula, quæ ad esse Angeli pertinent, pari pacto discutiendo. Deinde finita discussione eorum, quæ ad esse Angeli pertinent, procedimus ad secundam naturæ gradum, qui vivere est; postea ad tertium, qui est sentire; deinde ad quartum, qui est intelligere; omnia juxta memoratæ analogiæ filum sunt enim omnes hi naturæ gradus, suo quoque modo, etiam eminentiori perfectione in Angelis, ceterisque Spiritibus. Ad quod facile præstandum, Tabulam hic anneximus.

1. <i>Esse.</i>	2. <i>Vivere.</i>	3. <i>Sentire.</i>	4. <i>Intelligere.</i>
Substantia.	An.	B. =	△.
Quantitas.	Quid.	M. ♡.	⊙.
Qualitas.	Cur.	D. o.	⊙.
Relatio.	Quantum.	P. α.	□.
Actio.	Quel.	S. ⊙.	⋈.
Passio.	Quale.	Vo. ω.	⚡.
Ubi.	Ubi.	Vi. M.	⚡.
Quando.	Quando.	Ve. Æ.	⚡.
Habitus.	Quibuscum.	G. Min.	⋮.

Ex hoc graduali cognitionis progressu omnia dicta ad DEUM, rerumque divinarum proprietates possunt per dictam analogiam detorqueri, in quantum hæc omnia in DEO identificantur.

CAPUT V.

De Modalitate, ſive de Quaſtione Quomodo.

Quaſtio, *Quomodo*, Modalitatem implicat, & ſubjectis univerſalibus, aliſque ad ea reducibilibus terminis applicari poteſt. In quatuor autem ſpecies dividitur.

Prima Species	} Expoſit mo- dum, quo	} Pars quondam totius, per ſe ſit ſingulariter conſide- rata. Partes ſint in ordine ad totum. Totum ſit in ſuis partibus. Operatio totius in alia ſuam tranſmittat ſimilitudi- nem.
Secunda Species		
Tertia Species		
Quarta Species		

Verum, ut hæc omnia rite applicentur ad Artis noſtræ Regulas, Exemplum in humano corpore, caput, aſſumemus, quod juxta primam ſpeciem, per ſe ſingulariter conſideratur; juxta ſecundam verò ſpeciem, modus oſtendendus eſt, quem reſpectum habeat in ordine ad cætera totius corporis membra; juxta tertiam verò ſpeciem, quomodo omnia reliqua membra totius corporis cum capite communicent; per

quartam denique ſpeciem, quomodo in toto ſemper reſceat ſimilitudo partis.

Dilucidatur itaque caput humanum, vide primum modum exiſtendi talis partis, & limitationem intrinſecam ejus perfectionis B. M. D. P. Inſtinctus, appetitus, Vi. Ve. G. ∞ \heartsuit \clubsuit \diamondsuit \spadesuit ω M. \mathbb{A} . Min. quas in certa quondam capita juxta ordinem principiorum diſtribues ut ſequitur.

Exemplum prout Speciei Modalitatis.

De	<div> <div>Perfectione</div> <div>Magnitudine</div> <div>Duratione</div> <div>Poteſtate</div> <div>Inſtinctu</div> <div>Appetitu</div> <div>Viribus</div> <div>Veritate</div> <div>Gloria</div> </div>	} Capitis humani.	De	<div> <div>Differentia</div> <div>Concordia</div> <div>Contrarietate</div> <div>Cauſa</div> <div>Modis</div> <div>Fine</div> <div>Majoritate</div> <div>Æqualitate</div> <div>Minoritate</div> </div>	} Capitis humani.
----	--	-------------------	----	---	-------------------

Hoc poſito deduces ſingula per quaſtiones applicatas iſ. principia. *P. G.*

- Per B. An caput habeat modum determinatum, in quo *communiſſe* cum cæteris membris, & quis ſit iſte modus, quare, de quo &c.
- Per M. An caput habeat determinatam *magnitudinem*? quid ſit iſta, quare, quanta, qualis ſit, &c.
- Per D. An caput per cætera membra maximam *ſimilitudinem* adeptum ſit, & quid ſit iſta, quare, quanta, qualis, &c.
- Per P. An caput aliquam habeat *poteſtatem*, & quid ſit, quanta, cur, qualis, ubi, quando, &c.
- Per S. An *inſtituta* naturæ talem & talem figuram habeat? quid ſit ille inſtinctus, cur, qualis, quando, &c.
- Per Vo. An natura intenderit & appetierit illam; quid ſit ille appetitus, qualis, cur &c.
- Per Vi. An *vires* capiti inſint ad operationes faciendas. Quid ſint illæ, cur, quales, ubi &c. ubi & copioſus campus dabitur de facultatibus & cellulis cerebri.

An *vis* conferat ad humanas operationes Per Ve. perficiendas.

An natura *quieſcat* in tali figura capitis. Per G.

An quondam *differentia* ſit capiti; in quo Per ∞ illa conſiſtat; quanta ſit; qualis; cur; ubi, quando, de quo &c. Ubi de complexio- nibus varia.

An detur *communiſſio* inter capita; quid illa ſit; Per \heartsuit quanta, qualis, quare, ubi, &c.

An detur *appetitus* quondam inter capita *in-* Per \clubsuit *trarietas*, & diſpoſitio; quid, cur, quanta, qualis, ubi, &c.

Unde *proveniat* talis & talis capitis propor- Per \diamondsuit tio; quid; cur? & ſic de cæteris.

Ad quid caput *medius* ſit neceſſarium ad o- Per \spadesuit perandum, quid, cur? &c.

Ad quid natura talem & talem capitis figu- Per ω ram *intenderit*?

An caput unum altero *major* ſit, tum virtu- Per M te, tum mole.

An omnia capita ſint æqualia. Per \mathbb{A} .

Hiſce poſitis, exanitabis ſingula, per iſ. principia. *P. G.* Ad primum: An caput habeat modum determinatum quo communi-

et cum cæteris membris. Resp. affirmati-
vè. Et id hoc pacto probabitur.

Illæ pars habet modum determinatam,
sine quo cæteris membris se aptè com-
municare non posset.

Talis est caput humanum. Ergo.

Et sic procedendo de uno in aliorum, in-
numerabilem discurrendi materiam obviam
reperies, quæ brevitatis causa omitto.

Expedita prima Modalitatis specie, pro-
cedes ad secundam, quæ ostendit modum
partium inter se ipsas. *F. G.* Quomodo ca-
put se habeat ad collum, brachia, pectus,
stomachum, cor, hepar, pulmones & cæ-
tera ordine membra; atque adeo toties pro-
cedens methodos multiplicabitur, quoties
sit ejusdem partis ad alias comparatio; quæ
rarius per principia dilatare possunt. *F. G.*

Caput	{	Cibus communicat	{	Quæ differunt ab ea ratio- ne, quæ	{	Perficit cor.	Per B.
		stomacho.				Extenditur ad cor.	Per M.
		Cibus implet eum.				Conservat cor.	Per D.
		Sustentat eum.				Corroborat cor per spiri- tus animales aut vitales,	Per P.
		Coerborat eum.				qui sunt in corde.	
		Et sic de cæteris.					

Unde fieri possunt diversi tituli alicujus libri. *Perli Grat.*

De	{	Communicatione.	}	Capitis cum aliis partibus.
		Extensione.		
		Sustentatione & vivificatione.		
		Potestate.		
		Ordine.		
		Appetitu.		
		Veritate.		

Quæ omnia iterum examinari possunt
per quæstiones applicatas 1. principiis.

Iterum. Caput assumi quoque poterit,
tanquam totum integratum ex partibus in-
tegrantibus illud; uti ex quinque organis
sensoriis, & cellulis interioribus cerebri;
in quantum scilicet virtutem suam infuit
partibus, ex quibus constat; partes verò
illæ communicant suam utraqueque virtu-
tem & perfectionem, per quas caput ipsum
consistit, in quo uti alia est ratio ipsius ca-
pituli totalis, & alia ratio ipsarum partium
componentium illud; sic dupliciter quoque
tota Ars applicari potest ad ipsum caput, &
hoc pacto innumerari tituli seu capita dispo-
nunt, ad propositionem assumptam pluri-
us discutiendam, applicando deinde cum
principiis essentialibus, uti de communica-
tione capitis ad partes, ex quibus integra-
tur; de Extensione; Duratione &c. & per
quæstiones sine numero dilatare.

Et quemadmodum comparando caput
ad partes suas, variè disponi possunt tituli
& capita, ita per eundem ordinem compa-
rando partes ipsius capitis ad ipsum totum
caput; uti de communicatione omnium
partium ad caput; de extensione partium
ad totum; de conservatione partium ad to-
tum; de ordine, potestate &c. Quæ dein-
de iterum per Quæstiones discutienda; ut
quomodo partes existant in toto? Utrum
partes possint communicare totum suum ef-
fectu capiti? Quid sit talis communicatio? &
sic de cæteris.

Per Quartam speciem jam quæritur, quo-
modo totum caput transmittat similitudi-
nem suam, quæ potissimum clucet in gene-
ratione hominis, in quantum est actio na-
turalis & substantialis; vel in quantum acci-
dentalis; cujusmodi est hominis in speculo
comparentis imago. Prior innumeram phi-
losophandi materiam tibi præbere potest.
F. G. Utrum aliqua substantia à capite pro-
fluat, quæ virtute similitudinem capitis con-
tineat; cujusmodi est portio seminalis, ex
qua caput in generato formatur. Deinde
illud per Quæstiones examinatur: Quid-
nam sit illa virtus, qualis, quanta, unde,
cur; applicando ea deducendoque per prin-
cipia, eo ordine & methodo, quam præ-
scripsimus; primò in titulos seu capita to-
tum argumentum disperiendo. Uti: De
communicatione similitudinaria & substan-
tiali capitis generantis in generato. De ex-
tensione talis similitudinis. De perseveran-
tia in generato. De potestate; &c. Et u-
trum talis dari possit? Quid? De quo? in
quo consistat? Eadem de similitudine acci-
dentali dici possunt; ut dum caput per ac-
tem in speculum transmittit similitudinem
sui, sive speciem; per quam notitiam tradi-
tur admiranda de speciebus à quolibet cor-
pore emissa, notitia. Atque hæc de rerum
materialium sensibilibusque indagatione sus-
ficiant.

Quoniam tamen nonnulla sunt etiam spi-
ritualia, quæ non habent partes componen-
tes; ut Anima & Angelus, ideo juxta ana-
logiam

Per Ter-
tiam Speciem
Modalitatis.

Per Quar-
tam Speciem
Modalitatis.

logiam quandam partium sumi debent, cuiusmodi actus animæ, & potentie animæ substantiales esse possent; cò quòd Anima, sive Angelus actus purus minimè dici possit, veluti DEUS; sed actus mixtus sit cum potentia, ex qua cum actu animæ resultat tota anima. Atque hoc pacto de actu Animæ, veluti de una parte Animæ, eodem prorsus modo, quo de parte materiali egimus, tra-

ctari potest; uti de Communicatione actuali, Extensione actuali, duratione actuali, & sic de cæteris ordine principis. Quæ iternum per Quæstiones dilucidanda sunt; per quadruplicem Modalitatis Speciem. Et similiter materiam de actu Animæ, ad potentiam ejusdem transformandam est, eodem ordine & methodo, qua dictum est. Quæ in sequentibus suis demonstrabuntur.

CAPUT VI.

De Quæstione Quando, sive de Temporalitate.

QUÆSTIO, Quando, implicat Temporalitatem, ita tamen, ut æternitatem æviteritatemque minimè excludat. Quomodo itaque res in tempore, quomodo in æternitate, quomodo in æternitate sint, dispiciendum restat.

Tempus variè considerari potest; uno modo, pro mensura durationis creatæ incorruptibilis; & sic æviteritatem includit. Alio modo strictè sumitur pro mensura durationis motus & rei permanentis generabilis & corruptibilis; & definitur à Philosopho, numerus motus secundum prius & posterius; seu mensura discretiva & determinativa durationis motus, secundum quod ille per prius & posterius correspondet mensuræ seu durationi, quæ motum mensurat secundum prius & posterius; & hoc Tempus seu mensura dicitur esse tanquam in subiecto, in primo motu Coeli, qui est veluti mensura reliquorum motuum, & actionum temporalium, quæ in inferioribus sunt. Tale autem tempus secundum rationem formalem dicitur esse ratio discretiva

animæ, quæ anima animadvertit prius & posterius in motu, & quibusdam aliis operationibus. Secundum rationem verò materiale dicitur motus, quæ motus est materia, super quam, & in qua demonstratur duratio temporis, ut sit in motu & defluxu arenae seu aquæ in Clepsydra, per quem anima discernit horam, quam sine fluxu arenae deprehendere non posset; atque adeò tempus nil aliud sit, quàm duratio seu mora motus ab anima numerante, in quantum mediante motu mensurat continuationes vel durationes aliorum.

Atque ex hoc motu tota dependet temporis distributio, in sæcula, lustres, annos, menses, dies, horas, minuta. Æviteritas verò definitur mensura durationis eternæ incorruptibilis, quæ uti principium habet sui, sic fine caret. Cuiusmodi sunt, Angelus, Anima rationalis, Materia. Æternitas verò est interminabilis vitæ possessio tota simul & perfecta; seu duratio quedam indeficiens & omnino immutabilis, cuius esse est semper totum. Ex de hisce tribus, hic paucis per Paradigmata acturi sumus.

CAPUT VII.

De Tempore sive de Quæstione Quando.

QUÆRITUR itaque primò, Quando homo propriè sit? Respond. per quatuor species Regule: Quid. Hominem esse quando est totum esse corporale & spirituale absolutum hominæ. Secundò, quando forma & materia uniantur. Tertiò, quando exercet operationes homini convenientes; quando transmittit aliquam sui similitudinem in alium.

Notandum hoc loco, hanc Regulam Quæstionis de Quando, alias quatuor Quæstionum Regulas involvere; & sunt Regule de Quid, de quo, regula modalitatis, & instrumentalitatis, ex quibus nascuntur 1. modi querendi per Quando, qui sunt ejus

species. F. G. Si queratur; Quando sit homo in esse suo naturali?

R. per primam Regulam de Quæst. Quid. Tunc hominem esse completè perfectum, quando totum esse hominis absolutum est.

R. iterum per secundam speciem Regule Quid. Tunc esse hominem completè perfectum; quando formæ & materiæ perfectæ facta sunt unio.

R. per tertiam speciem Regule Quid. Tunc dicimus esse hominem perfectum, quando inclinationes & proprietates naturales ei insunt.

R. 3

Et per

4. Et per quartam speciem regulæ *Quid*.
Quando corpus aliquam actionem edit in alio.
5. Per Regulam, de *Quo*, quæ materialitatem notat, & triplex est: *Primitiva*, *Derivativa*, *Passiva*, ita Respondetur.
6. Primò. Tunc esse hominem, quando causatur & generatur ab alio.
6. Secundò. Quando partes derivantur & ununtur in eo.
7. Tertiò. Quando corpus hominis possidetur ab alio, vel ipsum possidet aliquid.
8. Item per Regulam Modalitatis suprà traditam. R. 1. Tunc esse hominem, quando pars hominis modificatur & determinatur.
5. 2. Tunc, quando pars ordinatur ad alias.
10. 3. Quando totum esse hominis integratum est.
11. 4. Quando sui emittit similitudinem.
- Per Regulam verò instrumentalitatis, cum quo.

- R. 1. Tunc hominem esse, quando est instrumentum partiale corporis hominis.
2. Quando sunt plura instrumenta tanquam partes instrumentales corporis hominis.
3. Quando totale instrumentum corporis hominis.
4. Quando emittit similitudinem sui.
- Per has Regulas pari proflus ratione comprehenditur ratio temporis, per essentiam rei in Regula per *Quid*: per materialitatem rei in Regula, De quo; & per modalitatem & instrumentalitatem in Regula, Cum quo. *V. G.*
- Ubiunque quædam, quæ materialiter durat, reperiuntur, necesse est, ut tempus sit, per quod ipsa durent & mensarentur. Sed homo durat materialiter. Ergo.
- Si verò dicta velis ad principia Artis applicare, conficies octodecim capitum segmentum, quo totius temporis ratio enodetur. *V. G.*

- B. 1. De actu & commanitione temporis in esse absoluto corporis humani.
- M. 2. De magnitudine temporis, quo in utero formatur homo.
- D. 3. De præcisa conservatione temporis in eo.
- P. 4. De potestate temporis in formando corpore humano, ubi de primorum membrorum genesi.
- S. 5. De ordine temporis in tali esse absoluta.
- Vo. Vi. 6. De appetita & instinctiva vi temporis ad expellendum.
- Ve. 7. De veritate & infallibili temporis regula considerando ordinem naturæ.
- G. 8. De quiete seu gloria temporis, absoluto corpore.
- 9. De differentia temporis in corporis fabrica, ubi de novimestri & octimestri partu.
- ♡. 10. De concordantia temporis ordinaria in novimestri genesi.
- ♣. 11. De contrarietate temporis in corpore formando.
- α. 12. De principis & causis formationis.
- ⊙. 13. De mediis in eo ritè formando.
- ω. 14. De fine quem intendit natura per tempus.
- M. 15. De majoritate temporis, sive de excessu durationis fortis in utero.
- Δ. 16. De æqualitate temporis in ordinaria moeæ foetus in utero.
- Min. 17. De defectu temporis, quo factus ante vel post tempus editur.

Horum deinde capita singula per Questiones examinabuntur ordine. *V. G.*

An actus & forma temporis sit in absoluto esse corporis humani.

Quid sit, & qualis sit talis actus temporis.

Cur sit; quantus sit; quomodo sit; ubi sit, &c.

Et deinde hæc iterum deducuntur per quatuor species Regularum *Quid*, De quo, Quando, Cum quo.

Ex quibus ritè discussis immensa resultabit de formalitate temporis notitia, seu de modo exhibendi in tempore, quæ est propria ratio, quam Regula, *Quævis*, intendit.

His ritè discussis & examinatis, à materialibus & temporalibus ascendimus ad modum considerandi ea, quæ sunt æterna, ut sunt Anima, Angelus, Materia; quæ omnia iterum examinabuntur per 15. species, *Quævis*, paulò ante adductas; cujusmodi sunt quæ sequuntur.

1. De eſſe abſoluto.
2. De partibus componentibus eſſentialibus.
3. De inclinationibus & proprietatibus.
4. De actibus exterioribus.
5. De creatione.
6. De derivatione ſeu conſtituentibus partibus angelicè conſideratis.
7. De poſſeſſione, quomodo poſſideatur & poſſideat Angelus.
8. De actu & potentia, quæ ſunt partes.
9. De concuſſu unius partis ad aliam.
10. De totalitate Angelus abſoluta & determinata.
11. De emiſſione ſimilitudinis à tali totalitate.
12. De Angelo, in quantum habet potentias, quæ ſunt intellectus & voluntas.
13. De concuſſu instrumentorum partialium.
14. In quo eſt totale instrumentum.
15. De actione totali emiſſiva ſimilitudinis ſui.

} Angeli vel Animæ.

Hæc Capita iterum ſuſſè dilatarî poſſunt per eorundem applicationem ad 18. principia & Quæſtiones, diſtribuendo ea in nova Capitula & titulos, veluti aſſumpci argumenti rivulos quosdam. P. G.

1. De actu & communicatione æternitatis in eſſe abſoluto.
2. De magnitudinis æternitatis in eo.
3. De duratione æternitatis in eo.
4. De poſſeſſione, ordine, appetitu. Vi. Ve. G. =. ♡. ◉. α. ◉. ω. M. M. Min. Æternitatis in eo.

Quibus poſitis applicabuntur Quæſtiones ſuprà adductarum Regulæ, de Quid, de Quo, Quando, Cum quo, & emerget deniq; innumerabilis diſcurrendi materia.

P. G. Per Regulam primam de Quid. Utrum æternitas poſſit meſurare eſſe Angelicum & communicari illi. Quid ſit talis Communicatio, Cui, De quo, &c.

B.

Deinde, An ſit æternitas ex parte termini inſeſſita?

M. Quid ſit illa inſeſſitas? qualis?

D. An ſit duratio quædam ſucceſſiva, an non? Quid ſit illa duratio?

An ſit in potentia, an actu tota? & quid ſit illa potentia ante actum? P.

An æternitas ſit comprehenſibilis? S.

An omnia appetant æternitatem? Vo.

An, & quænam vis ſit æternitatis? Vi.

An verò tempus involvat. Ve.

De gloriæ æternitatis. Et ſic de = ♡. ◉. α. ◉. ω. M. M. Min. Æternitatis. G.

Tandem diſcuſſa Temporis & æternitatis natura & eſſentia, tranſeundum ad ipſam æternitatem, qui D E U S eſt, interminabilis tota ſemel & perfecta vitæ poſſeſſio, indeficiens, immutabilis, indiviſibilis, à nullo creaturæ intellectu comprehenſibilis; poſſumus tamen ſecundum analogiam quandam dictorum 17. modorum eſſendi, uti ad corruptibilem in tempore, ita ad D E U in æternitate exiſtentis notitiam pervenire; atque adeo totam de æternitate materiam in certa capita dicto modo redigere; quæ deinde diſcuſſa & ſtabilita per 18. principia, quæſtionumque ſpecies, interminam dabunt diſſerendi materiam.

Tituli ſeu Capita Argumenti de æternitate, per 15. modos eſſendi in æternitate.

1. De eſſe totali.
2. De coeſſentialibus, Tivum, are, bile.
3. De Attributis intrinſecis.
4. De actu.
5. De principio ſine principio.
6. De derivatione.
7. De poſſeſſione.
8. De ratione per modum partis.
9. De ratione per modum partium ad totum noſtro modo intelligibilem.
10. De ratione, qua per modum instrumenti partialis conſideramus.
11. De ratione, qua per modum concuſſus instrumenti partialis ad aliam partem conſideramus.
12. De ratione conſiderationis per modum instrumentalem totalem in aliis.
13. De modo emiſſionis ſimilitudinis in aliis.

} Æternitatis in æternitate.

Atque

Atque per hosce 15. modos, fusam habebis disputandi materiam, si eam rursus ad 11. principia applicatam per quæstiones agitaveris; in titulos vocam resolvendo materiam juxta seriem principiorum. *F. G.*

De { Actu & bonitate essentiali Infinita duratione Duratione & simultanea permanencia, Potestate Infinita Appetitu Virtute Veritate Gloria	} <i>Æternitatis.</i>	De { Differentia Concordantia Contrarietate Causæ & Principio Modi Fini Majoritate Equalitate Minoritate	} <i>Æternitatis.</i>
--	-----------------------	--	-----------------------

Hæc si demò per Quæstiones ordine examinaſis, tot ac tanta tibi de æternitate dicenda occurrunt, quanta vasto volumine comprehendi non possunt. *F. G.*

- B. Utrum sit actus & communicatio æternitatis, respectu æternitatis & temporis?
- M. Utrum se extendat æternitas secundum aliquem modum ad æterna & temporalia?
- D. Utrum duratio æternitatis possit inveniri in re æterna & temporali? Sive utrum aliqua creatura æterna possit esse ab æterno.
- Deinde per Regulas, de Quid, de Quo, Quale, Quantum, Quando, Cur, &c. Ordine omnia & singula examinanda sunt.
- Que omnia, non uti in creatis rebus sit,

Deo applicari debeat; sed uti dixi, per analogiam quandam rerum creaturarum finitarumque ad infinitum; hoc enim, quicquid in creatis rebus perfectionis exiſit, & reperitur, in se eminenter continet; operaturque juxta modos durationis æternæ, abstraendo & removendo ab ea omnem imperfectionem; ut proinde hi modi solummodo modificent & dirigant intellectum nostrum ad divina attributa cum ea reverentia & humilitate, qua decet, investiganda; quomodo DEUS in æternitate, hoc est, in se ipſo sit & exiſtat. Atque hæc de Regulis Quando sufficiant.

CAPUT VIII.

De Regula Quæstionis, Quale.

Quæſtiones hæc Regula omnes qualitates rerum tam corporaliū, quam spiritaliū; Quomodo enim in Regula de *Quantis* duplicem constituimus quantitatem, molis & virtutis; ita pariter hic duplicem adstruimus qualitatem; aliam incorporeis, aliam corporeis rebus competentem; quarum utramque iterum duplicem statuimus: aliam intrinsecam & essentialero; aliam extrinsecam, appropriatam & accidentalem. Hoc pacto propria & primaria qualitas intellectus est intelligibilitas, cum qua intellectus est habitus; estque eadem intrinseca & essentialis, siue qua intelligere nequiret; atque in hac disponitur species intelligibilis, & recipit quandam similitudinem intelligibilitatis interioris & substantialis, ut possit ab intellectu intelligi; ex qua procedit extrinsecum illud intelligere, quæ est substantialis intelligibilitas intellectus; illa autem quæ reperitur in specie intelligibili, accidentalis est, accidit enim speciei intelligi-

bili illuminari ab intrinseco lumine intellectus, & hoc pacto fit intellectio, à qua actione seu qualitate primario & essentialiter denominatur qualis: Est enim primaria & secundaria qualitas, ut patet in igne, cui primo convenit essentialiter esse calidum, secundario verò esse siccum; quæ omnia ut planè evincuntur.

Nota, in Elementis proprias considerari qualitates veluti formas quasdam. *F. G.* In Terra siccitatem; frigiditatem in Aqua; in Aëre humiditatem, in igne caliditatem; secundum quas unusquisque istorum elementorum formaliter consistit. Hoc pacto, quando Terra communicatur aquæ, recipit ab aqua frigiditatem; quando aëri, humiditatem, quando igni, caliditatem; quando ignis Terræ, recipit ab ea siccitatem; & hujusmodi qualitates superventivæ dicuntur extrinsecæ & appropriatæ. Sed vide, quæ de hisce fusi in Arte Combinatoria de Combinatione Elementorum tradidimus. Ex hisce enim mixtionibus, quicquid in corpore

poeto Mundo spectatur, componi necesse est. Sed ut ad nostrum institutum propius accedamus; jam videamus, quomodo per Regulam de *Quale*, ingentem nobis de quocunque mixto philosophandi materiam comparemus, tum ad dicendam, tum ad scribendam opportunam.

Si itaque de Terra nobis sermo futurus

esset, primò in Capita quondam referes omnia illa, quae essentialiter & formaliter Elementum Terrae constituent; cuiusmodi est siccitas, sine qua nec concipi nec consistere potest; forma ejusdem essentialis corpulentiam & soliditatem omnibus reliquis mixtis corporibus tribuens; quae juxta principia nostra ita disponet.

B.	De	<i>Actu seu bonitate siccitatis Terrae.</i>
M.		<i>Magnitudine siccitatis, in quantum omnia alia corpora solida facit.</i>
D.		<i>Duratiōe, in quantum omnia subsistere facit.</i>
P.		<i>Potentia in coagulandis corporibus.</i>
S.		<i>Infinita, quo fugit humidam.</i>
Vo.		<i>Appetita ad unionem partium.</i>
Vi.		<i>Flexus, quas exerit in constitutione mixtoeum.</i>
Ve.		<i>Veritate consistentiae ejus.</i>
G.		<i>Quies & gloria in loco sibi proprio.</i>
		— ♡. ○. α. ⊙. ω. M. Æ. Min. Siccitatis Terrae.

Hæc deinde per quæstiones examinabuntur. *F. G.*

An siccitas sit actus formalis Terrae? quid sit illa? Qualis? Cur? Ubi? &c. Et sic de cæteris ordine titulis examinandis procedendum est, per quos intellectus quærendo & intelligendo propriam & essentialem qualitatem Terrae, discurret. Et Modus, qui de elemento Terrae dilatando hic traditus est, erit instar fili Ariadnæ ad investigandum eodem modo cæterorum elementorum naturam, proprietatem & qualitates essentielles. Sed de his fusiùs in Medicina Combinata.

Diximus de Qualitatibus elementaribus, jam de qualitate animi & corporis, quarum

illam Logici dispositionem & habitum, hanc, formam & figuram nominant, agemus, quarum utranque pulcherrè pariter per Artis nostræ principia deduces hoc pacto: Si *F. G.* agendum esset, de qualitate essentiali ipsius dispositionis aut habitus, aut de accidentali qualitate in ordine ad diversos actus, possumus hæc omnia dilatare per nostra principia eo modo, quo in precedenti exemplo ostendimus. Idem fieri potest in forma & figura. Sed exemplo res patet luculentius.

Quæritur itaque de Habitu, uti est radicata qualitas, firmata & immobilis sive difficulter mobilis ad operandum. De hac qualitate hosce titulos juxta principiorum ordinem formare poteris.

B.	De	Communicatio seu actus formali,	Talis Habitus.	De	Talis Habitus.
M.		Extensio & magnitudo,			
D.		Duratio,			
P.		Potentia,			
S.		Infinitas,			
Vo.		Appetitus,			
Vi.		Virtute,			
Ve.		Veritate,			
G.		Gloria,			

Juxta hos titulos singula per Quæstiones examinabis hoc pacto.

B.	An detur actus formalis, seu <i>habitus</i> habitus.
M.	An <i>extendatur</i> ad operandum.
D.	An possit immobiliter <i>durare</i> in operatione.
P.	An habeat aliquam <i>viem infinitivam</i> ad operandum.
S.	An proprie <i>appetat</i> cognoscere.
Vo.	An <i>vires</i> habeat ad operandum.
Vi.	An <i>vere</i> sit radicata qualitas.
Ve.	An & in quo <i>quiescat</i> .
G.	An differat, concordet, contrarietur, causet, mediet, finem intendat, &c.

Deinde quid hæc omnia, cur, quomodo, ubi, quibuscum, de quo sit. Quæ omnia eodem ordine formæ & figuræ applicanda sunt.

Et quoniam in intrinsicis qualitatibus dispositio semper præcedit habitum, in extrinsecis verò, forma figuram. In his disquisitionibus tux argumentum aspiciaberis semper à dispositione, in his à forma.

F. G. Sit tractandum de forma substantiali hominis, quæ est anima; hanc ita deduces per nostra principia.

De forma, quæ est rationalis anima, dices esse

Maximum bonam.
Extensam definitivè in corpore.
Duratiorem æternitatem.
Patentem in operationibus.
Superiorem acquirendæ studiosam,
Appetitivam multipliciter.
Firmam summi præditam.
Perfekte essentiae firmatam.
Gloriosam in fine, quæm semper intendit.

B.
M.
D.
P.
S.
Vo.
Vi.
Ve.
G.

De forma corporis pulchra, dices esse

Donam *Dei* singulare.
 Proportionatam.
 Durabilem.
 Potens allectamentum.
 Quam omnes cognoscere appetunt.
 Illicita amoris divini.
 Virtute magna præditam.
 Veram.
 Gloriosam.

B.
M.
D.
P.
S.
Vo.
Vi.
Ve.
G.

Turpem contra per opposita hæc describet.

Deinde per Quæstiones singula examinentur, ut in præcedentibus dictum fuit: ubi transgressio fieri potest sanè peropportuna de dispositionibus naturalibus aut morales in anima aut corpore; quales sint ex parte corporis dispositiones, quæ habet per vires naturales operando; & in anima inclinationes ad nonnulla opera quasi sibi naturalia; Sæpe enim virtutum omnium semina nobis quasi insita, quæ quando in opus transierant, dicuntur extendi, & dicuntur dispositiones; quando verò immobiliter sive difficulter mobiles insunt animæ, dicuntur habitus; dispositiones quidem ex parte corporis dicuntur inclinationes respectu prædominantis elementi, quibus ad taliter & taliter operandam disponitur anima: hoc pacto sanguinis temperamentum disponitur ad ea, quæ lætitiæ; Melancholicum ad ea, quæ tristicium & ærorem; Cholericum ad iurgia; Pileosum ad formam & ingluviem. In quibus si immobiliter perseveret, nascitur habitus difficulter mobilis.

Atque quadruplex hæc qualitas, Dispositio, habitus, forma, figura, non tantum

ad animæ humanæ formam & figuram transferenda sunt, sed & ad formam rerum inanimatarum, vegetabilium & sensitivarum applicari scitè possunt.

Quod si nobis ad altiores naturæ gradus procedendi animus sit, poterimus hæc eadem juxta Artis nostræ analogicæ præcepta, Angelicæ quoque naturæ applicare, & in Angelo formam & figuram Angelicam, dispositiones & habitus Angelorum ad operandum; tanetis enim hæc qualitates in Angelica natura non reperiuntur per modum superadditum in materialibus, secundum tamen analogiam quandam, seu metaphoricæ sensus omnia facillè adaptari possunt. Quin imò juxta dictos analogicos conceptus, vel ipsi Divinæ naturæ, hæc omnia suo modo, non accidentaliter, sed substantialiter & divinè applicari poterunt. *F. G.*

De forma *Dei*.

De figura *Dei*, in quantum filius est imago Patris.

De dispositionibus divinis, quæ tot sunt, quot sunt attributa.

De habitibus divinæ naturæ.

Quibus nobis per	<p>B.^{us} M.^{us} D. P. S. Vo. Vi. Ve. G.</p>	Inferit	<p>Omnia bona. Omnem excellentiam. Durabilem consistentiam. Ut quod possumus, possimus. Leves ad intelligendum. Appetitam ad volendum amandumque. Virtutes naturales, morales, supernaturales. Firmitudinem & constantiam. Quietem & felicitatem.</p>
------------------	--	---------	---

Ex his denique novi tituli formari possunt.

De communicatione & actu Deitatis.

De M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. Quæ deinde ulterius discutiantur per Quæstio-

nes. *F. G.* Utrum talis communicatio & actus reperiantur in *Deo*? Quid sit? De quo sit? Ex quibus patet, quantata nobis disceptationis congeriem per hujusmodi Artis nostræ præcepta comparare queamus.

§. IX.

De Regula Quæstionis Ubi, sive de Localitate.

Triplici modo res esse in loco possunt. *Impletivè, Definitivè, Circumscriptivè.*

Primo modo Dicitur Opt. Max. est, quia omnem locum implet, ita ut impossibile sit, locum esse, quem non impleat, & hoc pacto non continetur à loco, nec dicitur esse in loco, quia videlicet immensurè infra & supra Mandam est, subtergunt eam, super Mandam regens, intra Mandam conservans, extra Mandam sua virtute ambiens; neque in loco est definitivè, in aliquo loco determinato, cujusmodi locus competit Angelis, qui ita sunt in uno loco, ut non possint esse uno & eodem temporis instanti in alio; neque circumscriptivum Ubi Dicitur

competit, cum illud proprium rerum corporarum & loco commensuratum sit; & sic definitur: *Locus* est superficies corporis immediata & ambiens locatum; & sic dicuntur esse in loco corpora circumscriptivè, occupativè, commensurativè, dimensivè & quantitativè; Et hoc ubi est vel generale: quando videlicet una superficies multa alia continet locata; ut primum Cœlum continet omnia inferiora & intra se conclusa; in loco communi non est necessarium, ut superficies universalis omnia intra eandem conclusa immediatè circumscribat, unde & improprie locus dicitur. Particulare verò ubi est, quando una superficies unum tantum locatum continet & circumscribit, ut superficies ambiens hominem. Tunc tam secundum Ubi generale, quam particulare aliquid in loco esse potest quindecim modis.

1. Quando esse absolutum rei est sub aliquo superficie circumdante tale esse.
2. Quando partes essentielles componentis essentialisque alicujus entis sunt sub tali superficie.
3. Quando inclinationes & propensiones entis sunt sub ea inclusæ.
4. Quando ens operatur intra eandem superficiem.
5. Quando primitivum entis verificatur sub ea.
6. Quando componitur & constituitur ex his partibus intra eam.
7. Quando possidetur à tali superficie.
8. Quando est pars locata intra talem superficiem.
9. Quando simul concurrens in collectione cum aliis partibus.
10. Quando in sua totalitate circumscribitur ab ea.
11. Quando extra se intra eandem emittit similitudinem sui.
12. Quando in ea est velati pars & instrumentum operationum materialium.
13. Quando secundum generalitatem suæ totalitatis ambitur à loco communi.
14. Quando cum aliis concurrens.
15. Quando instrumentaliter intra eam emittit similitudinem sui.

Ex hisce abundantissima de Ubi, discurrendi materia tibi comparabis, si ea per principia dilatatis, & dilatata per Quæstiones examinares; videlicet ea omnia in capitula disponendo juxta principiorum seriem.

B.	De	Necessitate loci generalis.
M.		Extensione ejusdem, & an infinitam se extendere possit.
D.		Conservatione & immobilitate loci generalis.
P.		Potestate loci generalis in influendo in inferiora.
S.		Ordine locatorum intra eam. Et sic de cæteris.
		Infinisita, virtute, veritate, quiete loci generalis.
Item =		Differentia à loco particulari.
♡.		Unionem corporum intra eam locatorum.
♣.		Contrarietate locatorum intra eam.
♠.		Causalitate locatorum.
⊙.		Intermediis locis particularibus intra generalem contentis.
∞.		Fine generalis loci.
M.		Majestate, æqualitate, Attributivitate locatorum intra eam.

Quæ si per Quæstiones examines, in instrumentum abis argumentorum congeries. *P. G. Per =.*

Utrum locus essentialiter differat diffusionem & extensionem sui à particulari loco? Quid illa sit? Quomodo fiat? Quare sit, quanta & qualis, ubi? &c.

Utrum differat extensione, duratione, potentia, ordine, infinita naturali, virtute, veritate?

Utrum concordet, contrarietur, principiet, mediet, finiat &c.

Quid sint illa in alio loco communi? quid agant in eo?

Exponimus modos effendi loci generalis, jam particularis loci modi effendi describendi sunt; qui quidem totidem sunt, quot modi effendi loci generalis; ita ut eodem ordine & methodo ea applicare possis loco particulari, quā universalī.

F. G. Titus dicitur in loco esse. Queritur igitur quomodo immediata ambiente eam superficie circumscribatur.

R. 1. Quia *absolutum* esse Titi est intra eam.

2. Quia *partes componentes* Titi sunt in ea.

3. Quia *inclinationes, propensiones* seu *habitus* Titi sunt intra eandem *permanentes*.

4. Quia *alibi* immediatus contingendi talem superficiem particularem est intra eam.

Et sic de cæteris ordine modis effendi in loco procedes, ea applicando Tito in loco particulari constituto.

Quæ octodecim principiis applicata novam dabitur disceptandi materiam; ut de communicatione loci particularis ad Titum, de extensione, duratione, potestate, ordine, &c.

Iterum de differentia loci particularis Titi à quolibet alio. De concordia, contrarietate, principio, medio, fine, &c. Deinde per Quæstiones singula investigabis: utrum videlicet locus particularis circumscribat Titum; in quo consistat illa circumscriptio; & sic de cæteris Quæstionibus.

Potèrò possant hæc ex Artis Analogicæ præceptis secundum quandam analogiam eorum applicari ad Angelos. Et primò quidem formando titulos de singulis. *F. G.*

Argumentum
ex analogia
loci quæ
stionibus
Ubi de
angelis.

B. 1. Utrum *necessariò* Angelus in loco sit *definitivè*; In quo consistat Ubi definitivum Angeli.

M. 2. De *Extensio* Angeli in loco; Utrum & quomodo sit *definitivè* in loco.

D. 3. De *duratio* in loco *definitivo*, & quomodo persistat in loco tali.

P. 4. De *potestate* in loco *definitivo*, & quomodo in eo operetur.

S. 5. De *ordine* ad eum locum, an verò *commensuretur* loco materiali.

Vo. 6. De *appetitu* ad locum. An appetat unum per alio.

Vi. 7. De *virtute* in loco. Quomodo & quid operetur in tali loco.

Ve. 8. De *veritate*. An verò possit dici, Angelus est hic, vel alibi.

G. 9. De *gloria*. An Angelus verò sit in loco *immobili*, an se contrahat & extendat in eo.

Et eodem modo hæc principiis *Respectivis* applicabis. An differat quoad loca Angelus; an concordet; an semper habeat eandem extensionem in loco, & quid se extendere possit.

Hiscæ essentis ex Ubicatione Angelica ascendes secundum eandem analogiam ad Ubi repletivum D & 1 Opt. Max. illud per 18. principia deducendo.

B. De communicatione repletiva per influxum *bonitatis*.

M. De *extensione* ejus infinita per *presentiam*.

D. De repletionem æternam per *conservationem*.

P. De *omnipotenti* repletionem per *administrationem*.

S. De *sapienti* & ordinata repletionem per *providentiam*.

Vo. De *amabili* & suavi repletionem per *amorem*, quo diligit opera sua.

Vi. De *virtute* repletiva omnium, vires singulis præbendo.

Ve. De *veritate* repletiva, dans omnibus esse.

G. De *gloriosa* repletionem, dans omnibus quietem in suis operationibus.

— De *diffinitiva* repletivi Ubi. Aliter enim implet Cælum, aliter elementa, aliter vegetabile, sensitivum, Hominem, Angelum, omnia multipliciter.

☉ De *universæ* repletiva D & 1 cum rebus, quas implet.

☼ De *contrarietate* repletiva Ubi, D & 1, expellente malum.

Et sic de aliis. In quorum quolibet per Quæstiones, novam parabis disputationis materiam.

Ut, quid sit replere omnia. An D & U S in omnibus sit omnia. Cur D & U S omnia repleat; quantus, qualis, quid conferat. Sed hæc de Quæstione localitatis sufficiant.

Argumentum
ex analogia
loci quæ
stionibus
Ubi D & 1.

CAPUT IX.

Regula Questionis de Quo.

Quemadmodum per Regulam	Utrum.	Existencia rei,	} inquitur. Ita per Regulam de Quo, potissimum inve- stigatur rerum materia.
	Quid.	Formalitas & essentia,	
	Quare.	Finis,	
	Quantum.	Quantitas,	
	Quale.	Qualitas rerum,	
	Quando.	Duratio,	
	Ubi.	Locus,	
	Quomodo.	Modus,	
	Cum quo.	Instrumentum,	

Habet autem hæc Regula tres Species.

- I. Species de Quo. Prima dicitur Primitiva; quia per eam prima & universalia attributa cujusque rei per omnia causarum genera inquiritur. Ita Intellectus, Memoria, Voluntas, sunt à seipsis primitivè, nec ab alio intellectu, memoria, voluntate dependent.
- II. Species de Quo. Secunda Species dicitur Derivativa, quando videlicet querimus, unde aut de quo aliquid sit, resultet, aut fiat. Ut cum queritur, unde sit intellectus, de quo sit derivativè? Respond. quod sit de suis intrinsicis correlativis, intellectivo, intelligibili & intelligere, ex quibus tanquam ex actu & potentia resultat intellectus. Item, unde est aurum? Respond. esse derivativè de suis elementis & à materia auri seu metallica, à forma seu aureitate, à quibus tanquam à partibus componentibus resultat aurum. Hoc pacto Homo est ex corpore & anima rationali corpori simul juncta.
- III. Species de Quo. Tertia Species dicitur Possessiva. Ut cum queritur, cujus est intellectus? Respond. Hominis. Cujus equus? Domini, qui possidet equum. Et juxta hanc speciem non tantum queritur de his, à quibus res possidetur essentialiter, tanquam attributis ejus rei essentialibus; sed de his quoque, quæ accidentaliter possunt eidem rei verè applicari. F. G. Leo dicitur possideri essentialiter ab animali, quod ejus est essentialis attributum; & Leo flavus dicitur possideri à flavedine, quæ hic accidentaliter Leoni attribui potest, & à proprio domino, qui supra leonem accidentaliter dominium habet.
- Hinc veluti per scalam quandam ascendimus ex his per modum possessionis ad ea, quæ reperiuntur in eadem re per modum compositionis seu derivationis, & ab his ad ea, quæ sunt in re per modum primitivitatis. F. G. Per Regulam de Quo, Titus est possessivè rationalis, quia hujusmodi attributum illi essentialiter competit per hominem; & derivativè sive compositivè, ex anima rationali & corpore; & tandem primitivè, de animali, vivente, corpore, substantia, ente, de primis videlicet principiis, ex quibus ens constat. Hoc pacto omnia, quæ Titus essentialiter competit, demonstrare possumus, ascendendo ab infimo gradu ad supremum, per demonstrationem Quia; ut fecit Aristoteles, & descendendo à summo ad infimum per demonstrationem, propter Quid, ut fecit Plato.
- Hoc pacto per descensum demonstratione propter Quid, Titus est derivativè de bonitate; quia perfectus est in sua essentia individuali. Per Synthesin.
- Si ergo est à bonitate, ergo est ab entitate; quia ei formalitas communicatur entis.
- Si ab entitate, ergo est de ente.
- Si de ente, ergo de substantia per se subsistente; substantia enim facit, ut per se subsistat.
- Si de substantia per se subsistente, ergo & de corpore; quia facit illum longum, latum, profundum. Resolutio questionis.
- Si de corpore, ergo de vivente, quia vita Titus est essentialis.
- Si de vivente, ergo de sensitivo, quia hic naturæ gradus pariter ipsi est essentialis.
- Si de sensitivo, ergo de animali.
- Si de animali, ergo de homine, quia formaliter per humanitatem Titus constituitur homo.
- Est igitur Petrus derivativè homo ex anima & corpore constans, tanquam ex partibus essentialibus componentibus ipsam.
- Ergo est de animali, quia participat sensationem.
- Ergo de vivente, quia participat vitam.
- Ergo de corpore, quia triplici dimensione constat.
- Ergo de substantia, quia per se subsistit.
- Ergo de ente, quia est.
- Ergo de bonitate, quia bonum est esse, & malum non esse.
- Ex quo patet, Cur Aristoteles dixerit, Demonstrationem propter Quid procedere ex pri-

ex primis motionibus; descendendo enim demonstratur effectus per suam causam, si-ve principia universalia; ascendendo contra, causa per suum effectum, seu per demonstrationem, Quia.

Hoc pacto de quolibet individuo cognosciturque speciei ratiocinari poteris per Regulam de Quo.

COROLLARIA.

Ex hisce patet primò, Quomodo per Questionem De Quo, de universo Naturæ ordine ratiocinari valeas. Ut cum quaeritur, à quo Terra possideatur, si-ve conti-

neatur. R. ab Elementari sphaera ambiente; hac à sidereo, & hoc ab empyreo Caelo, Anima ab Angelo, Angelus ab Archangelo, hic à Virtutibus, & hæc à Potestatibus, & sic ordine progrediendo usque ad apicem totius sublimitatis, qui D.E.U. est omnia continens.

Secundò. Hoc pacto possumus considerare singulas tum Angelorum, tum majoris Mundi, omniumque in eo contentorum perfectiones, à D.E.O. contineri, à D.E.O. derivari, à summis usque ad infima. Verùm quia hæc omnia in Arte Analogica pertractati sumus, hic immorari nolumus.

PARS III.

ARS MAGNA APPLICATA Per Paradigmatismos Universales.

SIVE

CLAVIS ARCANORUM

QUA

Ad omnium Scientiarum, Artium & facultatum
intima penetralia, aditus paratur.

P R Æ F A T I O.

Remissis Regulis atisque in præcedentibus Libris ad Artis enucleationem necessariis, modò quod unice hucusque desideratum fuit, D.E.O. dante præstatimus, ut videlicet qui omnium intelligibilium rerum rationes huic applicari possint, & quomodo inde quilibet rudocris etiam ingenii uberrimum differendi, scribendi disceptandique de quolibet rei subtilis argumentis, materiam haurire possit, per 20. Capita, variis paradigmationum specimenibus ex omni scientia selectis demonstramus; Est ut cum optata methodo & ordine progrediamur, prius hæc Questionem, Utrum talis Ars universalis dari possit, & an ad scientias acquirendas necessaria sit, per Artis nostræ Regulas paulò ante traditas, agendam existimavimus. Sit itaque.

C A P U T I.

*Utrum Ars universalis facili quam hic supponimus dari, ad scientias
acquirendas utilis sit & necessaria.*

Respondetur, quod sic; & ita per principiorum nostrorum consequentiam deducitur.

Considerentur primò factæ propositionis termini; Utrum, enim, statum rei indicat, in utramque partem disceptabi-

lem; Ars ad principium Sapientiae deducitur, universalis ad transcendentiam principiorum sub se multa contingentem; necessarium verò ostendit id, sine quo res esse non potest. Quibus præmissis sic argumentor.

1. Per B.

1. *Per B.* Omne quod largitur perfectam cognoscendi sciendique rationem per principia universalis, id est utile & necessarium non quidem necessitate absoluta, sed mediū, ad scientias acquirendas. Et sic semper intelligimus.
Ars generalis perfectam cognoscendi sciendique rationem largitur.
 Ergo est utilis & necessaria.
 Major vera est, Minor probatur. Quia sine principis universalibus nulla particularis scientia perfecte possidetur; Debet ergo dari Ars universalis, quæ per principia universalis id præstet; Sed alia non est, quæ hoc præstet, nisi Ars generalis. Ergo Ars generalis perfectam sciendi rationem largitur; Ergo utilis & necessaria.
2. *Per M.* Illud, cujus principia se extendunt ad omnes inferiores scientias, quas universali suo ambitu continet, est utile & necessarium.
 Hoc facit Ars generalis per principia sua universalis. Ergo est utilis & necessaria. Ratio Minoris est; quia cum principia Artis generalis transcendunt omnia reliquarum scientiarum principia, Ergo sine illis inferiora plene intelligi non possunt. Est ergo necessaria.
3. *Per D.* Illud quod summam in demonstrando firmitatem generat in intellectu ob principiorum generalitatem & evidentiam, id est necessarium.
 Hoc facit Ars nostra generalis. Ergo. Quia principia quanto sunt universaliora, tanto evidentius veritates rerum demonstrant.
4. *Per P.* Illud est necessarium, per quod intellectus plene potest dirigi & regulari ope principiorum universalium.
 Hoc fit per Artem nostram. Ergo. Ratio Minoris patet.
5. *Per S.* Illud quod perfectam scientiam in intellectu parit, est necessarium.
 Hoc facit Ars nostra generalis. Ergo.
6. *Per Vo.* Id quod adeptis omnibus scientiis particularibus adhuc desiderant earum professorum, est necessarium illudem.
 Sed adeptis scientiis in particulari quilibet desiderat universalitatem entis & principiorum ejus, quod nec Logica per secundas intentiones, nec Metaphysica sub sola materia intelligibili omnia considerans advertit & sola ars generalis hoc præstat; Ergo est necessaria.
7. *Per Vi.* Illud est necessarium, quod virtute sua perennem quandam & perpetuam considerationem non materiā & principis destitutam parit in intellectu.
 Hanc tribuit Ars generalis. Ergo est necessaria.
8. *Per Ve.* Illud est necessarium quod scientiarum veritates plene manifestat & dilucidat.
 Hoc facit Ars generalis. Ergo est necessaria. Ratio Minoris est, Quia uti subjectum particularis scientiæ ad supremum & generale ei conveniens reducit, id est, per specificam considerationem ad genericam Artis trahit; ita perfectionem quoque scientiarum parit.
9. *Per G.* Id quod perfecte quiescere facit intellectum in adfectione scientiæ particularis, id est necessarium ad particularem scientiam acquirendam.
 Hoc facit Ars generalis. Ergo. Ratio Minoris. Quia dum omnia, quæ considerantur in particulari scientia per Regulas generales & modos querendi communes demonstrat, inde detectam Veritatis evidentiam per omnes alios scientiis, quæ id perquirere non possunt, demonstrat.

Per Principia Respectiva Argumentum hoc pacto arguitur.

- Per =.* Id quod ostendit plures Differentias & conditiones subjecti scibilis in scientia particulari ejusque proprietates variis viis & rationibus demonstrat, est necessarium.
 Hoc facit Ars generalis. Ergo. Ratio Minoris: Quia tale subjectum particulare usque ad communem & supremum gradum entis per scalam naturæ sublimat & in diversis gradibus à particulari remotis diversimodè considerat, manifestando plurima per viam universalitatum, ad quam particularis scientia perungere non potest.
- Per ♡.* Illud quod scientiæ cognitionem & notitiam conjungit, applicatum aliis scientiis, id est necessarium.
 Hoc præstat Ars generalis. Ergo. Ratio Minoris; quia particulares scientias universalitate sua dirigit.

Per o. Illud quod *misceat & separat ignorantiam* objecti scibilis à scientia particulari, est necessarium.

Hoc facit Ars generalis. Ergo. Ratio Min. Quia sua methodo & ordine communi considerationem scientiæ particularis enodat & explicat, hauriendo ab eo plures notiones, quam scientia particularis possit.

Per α. Illud quod *causat* generalem alicujus scientiæ notitiam, eamque animat, exponit, ampliatque, est necessarium.

Hoc facit Ars generalis. Ergo. Ratio Min. Quia per Regulas generales detegit amplitudinem cujusque scientiæ particularis, omnes ejus condiciones & proprietates explanando.

Per ○. Illud quod plura diversaque *modis* ad sciendum suppediat, est necessarium.

Hoc facit Ars generalis. Ergo. Ratio Min. Quia gradus communes & supremos entis objecto scibili manifestat, novalesque notiones per diversas considerationes locorum Artis subministrat.

Per αα. Id quod varios *passus* in aliqua scientia particulari demonstrat, id ad eam addiscendam necessarium est.

Hoc facit Ars generalis. Ergo. Quia detegit non tantum varias objecti scibilis condiciones & proprietates, sed & generales essentialisque objecto scibili priores indicat.

Per M. Illud est necessarium scientiæ, quod non solum adequatam ejus notitiam cum suo *universi* & objecto scibili specifico manifestat, sed quod scibile ipsum simpliciter representat.

Hoc facit Ars generalis. Ergo.

Atque hisce argumentis per 12. principia deductis, artem hanc necessariam esse demonstramus.

Si quis porro ea per Quaestiones earumque species examinare velit, is

Per Q.	Utrum.	Possit dictam necessitatem deducere. An videlicet, se extendat ad possibilis, impossibilis, contingens, necessaria?
	Quid.	Quod sit ejus totale objectum, quæ partes essentielles, quæ inclinationes, qui actus?
	De quo.	Quanam sint ejus principia & causas.
	Quare.	Quanam sint ejus causas, efficiens, formalis, materialis, finalis.
	Quantum.	Quanam sit continuitas & discretio in objecto scientiæ.
	Quale.	Quanam ejus sint appropriatæ qualitates & attributa.
	Quando.	Quanam ejus sit duratio, localitas, modus & instrumenta.
	Ubi.	
	Quomodo.	

Quæ iterum per applicationem ad principia factam, innumerabilem præbent discurrendi materiam. Sed paucis usum explicemus. Artem itaque necessariam dicimus.

1. Per B. Quia ingentia ad omnes scientias acquirendas *omnibusque* communicat.
2. Per M. Quia *integram* latitudinem scientiæ alicujus particularis per reductionem particularium principiorum ad universalis manifestat.
3. Per D. Quia *firmam & stabilem* certitudinem producit in animo scientis, dum primos fontes, ex quibus veritates in qualibet scientia derivantur, aperit.
4. Per P. Quia indicat, quid unaquæque scientia *possit*, per universalem demonstrationis rationem.
5. Per S. Quia dirigit *intellectum* circa particularem scientiam occupatum in ordine ad communem notitiam notionemque scientiæ ab omnibus scientiis participatam, hac enim omnes scientiæ concinnantur, nasciturque inde mirabilis illa totius Encyclopædiæ nexus & methodus.
6. Per Vo. Quia per se *amabile & desiderabile* est, eo quod ea utens, summa suavitate rapitur, dum nexum scientiarum omnium per eam intelligit.
7. Per Vl. Quia *vires & operationes* cujusvis scientiæ, quosnam videlicet fructus edat, quæ emolumenta conferat, ostendit.
8. Per Vc. Quia omnes *veritates* scientiæ particularis exponit, quæ latent eos, qui modum nesciunt, seque nequeunt per principia universalis ultra determinata, scientiæ particularis principia provelere.

9. Per G.

9. Per G. Quia in hac sola ob principiorum universalium evidentiam intellectus quiescit.
10. Per =. Quia omnium rerum differentias scientiarumque circa objecta diversitates aperit.
11. Per ♡. Quia harmoniam & concinnitatem rerum omnium, uti & connectionem unius scientie cum altera manifestat.
12. Per ○. Quia contrarietates & opposiciones tam in unaquaque scientia particulari, quam in omnibus aliis occurrentes per eam cognoscuntur.
13. Per α. Quia causas principiarum manifestat, dum cognoscuntur peiora & generalia principia, ex quibus ea, quæ in particulari scientia considerantur, deducuntur.
14. Per ⊙. Quia innumera media ad discurrendum de quolibet proposito argumento, subministrat.
15. Per ∞. Quia finem ultimatum demonstrat in scientia intentum.
16. Per M. Quia majorem & evidentiorum notitiam de objecto particularis scientiæ in animis hominum imprimit.
17. Per Æ. Quia adequatam uniuscujusque scientiæ objectum sive totam objecti sibi in æqualitatem ostendit.
18. Per Min. Quia in unaquaque scientia limitatam cognitionis sphaeram ostendit.

Sed objicit forsitan hoc locum nemo.

1. Per B. Omnia bene particularia includant in se generalia, sub quibus implicite continentur. Ergo videtur supervacanea scientia universalis.

Respond. Quod quævis in notitia particularis scientiæ generalia consideranda per eam sint quasi inclusa & implicite, illa tamen non apparent & manifestantur illi, qui carent Arte generali, cum altioris considerationis sint, quam ut particularis scientia ad ea pertingat.

2. Per S. Illa Ars necessaria minimè videtur, quæ scientiarum particularium notitiam non exprimit neque adverteit.

At talis est Ars generalis. Ergo. Quia solum communia & universalia tractat, neque ad inferiora descendit, in quibus scientiæ particulares versantur.

R. Tametsi Ars primò & per se circa generalia versetur, habet tamen suas Regulas & principia, quæ facile scientiis particularibus applicari possunt, quemadmodum in sequentibus variis specimenibus ostenditur.

Si Ars generalis esset necessaria & utilis, id esset, quod particulares omnes ab ea dependant, ab ea dirigantur & comprehendantur.

Sed hoc est impossibile. Ergo. Quia tunc cognita universali, sine difficultate ceteræ omnes cognoscuntur, quod fieri non potest, cum particulares specifica & propria objecta habeant, de quibus non agit Ars generalis.

R. Quomodo multa individua sub una specie; ita, & particulares scientiæ sub una generali Arte continentur; ac proinde à Regulis superioris scientiæ possunt dirigi tanquam à superiori principio; neque inde sequitur, scià universali scientià inde notitiam statim particularium scientiarum haberi; cum Ars generalis primò & per se non nisi solum universalia, non verò ad omnia particularia & specifica objecta particularium scientiarum se extendat; hæc enim specialem requirere indaginem notius est, quam dici debeat.

CAPUT II.

De modo, quodlibet Thema sive Theologicum sive Philosophicum ita juxta Artis regulas disponendi, ut inde quævis innumerabilem scribendi decursum copiam atque ar.

V T Lector Curiosus Artis nostræ methodum plenè & perfectè cognoscat, hoc loco specimen dabimus, quod sufficientissimam instructionem præbebit, quomodo in aliis quibuscunque assumptis thematicis procedendum sit atque adeò loco Exemplaris habendum est, juxta quod in aliis propositis questionibus dirigatur Artista. Non servit autem hoc tantum Theologis Scholasticis ad propositiones formandas, sed & Scriptori-

bus, ut ex hoc addiscant, quomodo & quo ordine assumpti, quaecunque tandem illud sit, argumenti sive thematici materia, ad copiosè & amplè tum scribendum, tum docendum, disponere debeant; & quomodo tandem posita ichnographia assumptum argumentum denudè per 11 principia ceterasque Artis Regulas discutendum & in innumeras questionum sarragines ampliandam dilatandumque sit. Paradigma sive specimen thematici discutiendi Christus est Deus & homo.

Christus DEUS Homo. Sive, de Christi Excellentia.

DISPOSITIO I.

Titulorum sive Capitarum per 18. principia disposita.

1. B.	De	Unitate & perfectione Christi, & Incarnationis Verbi.
2. M.		Magnitudine & Excellentia Christi.
3. D.		Generatione Christi aeterna & temporali.
4. P.		Potentia sive potestate Christi.
5. S.		Sapientia & Scientia Christi.
6. Vo.		Voluntate Christi.
7. Vi.		Virtutibus Christi tum supernaturalibus tum naturalibus moralibus, & de gratia Christi.
8. Ve.		Veritate Christi.
9. G.		Gloria Christi.
10. =		Differentia Christi quoad divinam & humanam naturam & quoad ceteras creaturas.
11. ♡		Unione divinae & humanae naturae in unitate personae.
12. ☸		Contrarietate sive oppositione actuum & passionum in Christo.
13. α.		Verbo incarnato principio & causa omnium.
14. ⊙		Mediatione Christi inter DEUM & homines, inter intellectualem & corpoream creaturam.
15. ω.		Fine ultimo, qui Christus est, in quem omnia resolvuntur.
16. M.		Majestate Christi in quantum ad dona naturalia, quibus superat omnes.
17. A.		Aequalitate Christi tum respectu Patris, cui consubstantialis, tum respectu humanitatis, ad reliquas hominum conditiones.
18. Min.		Miseria Christi, in quantum homo respectu Patris, & ob passionem & mortem.

Vides hic ante omnia totius operis ichnographiam in titulos & capita digestam, proposito argumento quovis modo dilatando mirè opportunam, cum in ea quicquid de Christo dici & contipi potest, implicite continetur. Verum jam ulterius videndum est, quomodo omnia ista capita & tituli ad omnia, quae de Christo queri in Scholis solent, dilatare & extendi possunt; hoc autem per 9. Regulas Quaestionum paulò ante expressas nullo negotio consequeris. Verum ut omnia ad oculum intuearis, fit;

DISPOSITIO II.

Thematis per Quaestiones, earumque species dilatio.

Primo itaque per Quaestionem, Utram, queritur:

1. B. An Christus sit essentialiter bonus & summus bonum.
2. M. An Christus sit ubique, an loco existentissimus, eique commensuratus, tam extra quam intra Sacramentum Eucharistiae.
3. D. An Christus fuerit ab aeterno, aut potuerit esse ab aeterno.
4. P. An omnipotentia Verbi fuerit communicata humanitati Christi; an creare & annihilare potuerit.
5. S. An Christus habuerit aliquam scientiam praeter divinam; an in quantum homo fuerit sensitiuus; an habuerit infusam, an acquisitam aut experimentalem scientiam.
6. Vo. An in Christo una vel duae fuerint voluntates; an voluntas in Christo fuerit sensitiua; an liberum arbitrium in Christo; an conformis Voluntati DEI.
7. Vi. An Christus fecerit miracula, & qua virtute; an demones ejecerit, coelestia immutaverit, aquam in vinum mutaverit, &c.
8. Ve. An Christus veritas aeterna dici debeat, an quoad hominem falli, aut an peccare potuerit.

9. G. De

9. G. De *gloria* Christi tum ratione divinitatis tum humanitatis; An gloriosus in via, sive an viator & comprehensor simul fuerit.
10. = An divina & humana natura in Christo fuerint *distinctæ*, an una in unitate personæ.
11. ♡. An *animæ* divinæ & humanæ naturæ in Christo; An illa sit quid creatum, an maxima unio; an facta in natura, an in persona, an sit composita an unita accidentaliter; an facta per gratiam; an Verbum assumpserit humanam naturam passivam; an hominem, an abstractam ab individuis; An corpus & cetera accidentia corporis assumpserit.
12. ☉. An Christus habuerit *contrarietatem* in voluntate aut intellectu; an in sensu, ubi de communicatione idiomatum.
13. α. De *causalitate* Incarnationis Christi, de principio efficiente, formali, finali, materiali.
14. ☉. An Incarnatio fuerit *mediæ* ad generis humani salutem, an ad peccatum & destructionem operum satanæ.
15. ω. An *conversionis* fuerit, Christum incarnari, an necessarium; an si homo non peccasset, D E U S fuisset incarnatus.
16. M. An Christus *major* sit omnibus creaturis simul sumptis; an *contrastum* maximum & absolutum; an complice in se universam naturam creatam; an Christus majorem gratiam habeat, quam omnes homines simul sumpti.
17. Ɑ. An Christus sit *æqualis* & consubstantialis Patri.
18. Min. An *minor* Patre; ubi de passione Christi & morte cæterisque humanæ vitæ miseris assumptis agitur.

DISPOSITIO III.

Discussa *Questione de Utrum*, procedes ad *Questionem Quid*, Titulos seu Capita juxta 18. principia recensita hoc pacto disponendo.

Q. de Quid. Per	B.	Quid sit	<i>Positas</i> in Christo quoad esse totale, quoad actus intrinsecos & esenciales, quoad operationes & proprietates, & dona naturalia & supernaturalia, ubi copiose de gratia Christi.
	M.		<i>Extras</i> Christi, tum quoad bonitatem, quem Mundo contulit, tum quoad <i>leam</i> , quemodo <i>extasus</i> sit, tum extra, tum intra Eucharistiam.
	D.		<i>Devotio</i> Christi, an, quod semel assumpsit, dimiserit vel dimissurus sit; ubi de anima separata post mortem; de sacerdotio Christi æterno.
	P.		<i>Potentia</i> Christi, & in quo consistat.
	S.		<i>Scientia</i> in Christo; in quo consistat Sapientia & scientia in Christo; ubi de multiplici Christi scientia.
	Vo.		<i>Voluntas</i> in Christo, sive illam consideres ut divinam, sive humanam.
	Vi.		<i>Viv</i> ista mirifica in Christo.
	Ve.		<i>Virtus</i> propriè in Christo, & in quo consistat.
	G.		<i>Gloria</i> Christi, & in quo peccatissimum consistat.
			<i>Differencia</i> Christi tum inter D E U M, tum inter homines ceteros.
	♡.		<i>Unitas hypostatice</i> in Christo, & in quo consistat.
	☉.		<i>Contrarietas</i> in Christo, respectu voluntatis & voluntatis passionumque quarum oppositio.
	α.		Christus, in quantum se dicit <i>principium</i> .
	☉.		<i>Mediæ</i> Christi inter D E U M & homines.
	ω.		Quid Christus intenderit Incarnatione sua, quæ <i>finis</i> Incarnationis.
	M.		In quo consistat <i>majoritas</i> Christi essentialiter.
	Ɑ.		In quo <i>æqualitas</i> .
	Min.		In quo <i>minoritas</i> .

DISPOSITIO IV.

Per *Quæstiones*, Quomodo.

Per	{	{	B.	{	Quomo- do, Qui- bus modis	{	Christus perfectus fuerit in omni perfectionum genere.
			M.				Extendit magnitudinem bonitatis sue & perfectionis.
			D.				Christo inestiterint dona extrinseca & habitus supernatu- rales.
			P.				Potentiam suam exeruerit in miraculis, in gratiarum conce- ssione.
			S.				Quis modus fuerit scientia Christi, circa omnia, quæ con- cernebant ipsum ratione officii Iudicis.
			Vo.				Christus voluerit alia extra se, & an mala?
			Vi.				Virtutes exercuerit, tum morales, tum physicas, tum super- naturales.
			Ve.				Christus falsa cognoverit, quomodo contingentia, possi- bilia & impossibilia.
			G.				Christus fuerit gloriosus in carne mortali & passibili.
			=				Quis modus differentie Christi, ratione habituum natura- lium.
			♡				Incarnatum verbum animum sit humanæ naturæ; an unio facta in persona, an in natura; an accidentaliter, an com- posita dici possit unio; an idem quod assumptio, an per gratiam, aut merita præcedentia.
			♠				Verbum assumpserit contraria, an præter animam & cor- pus, aut partes integrantes corporis.
			α.				Verbum unitum sit corporeæ naturæ oppositæ divinæ, & quomodo sit caput Ecclesiæ, hominum & Angelorum.
			⊙				Operatus sit ad salutem omnium, quomodo Sacramenta media salutis instituerit.
			ω.				Fines semper, qui est gloria & glorificatio hominum pro- curaverit.
			M.				Atque sit omni creatura, & quomodo corpoream & spiri- tualem naturam in se complicit.
			ℳ.				Christus sit rerum omnium æqualitas, mensura, norma.
			Min.				Actus dici possit respectu reliquorum hominum; an Chri- stus plura passus sit, quam omnes homines; de humilitate Christi.

DISPOSITIO V.

Per *Quæstiones*, Cur?

B.	{	{	Cur	Christus incarnatus sit? & an conveniens fuerit, & an necessaria fuerit aut libera Incarnatio; an aliquod inde <i>hæc</i> Deo accesserit.
M.				Verbum corpus <i>quædam</i> , terrenum & corruptibile assumpserit.
D.				Durabile in <i>omnem</i> æternitatem.
P.				Christus potentiam suam in miraculis præstandis non semper exeruerit, sed tantum ultimo tempore vitæ suæ.
S.				Non revelaverit arcana & secreta naturæ, Mundi constitutionem & Fabri- cam; Cur Solam doctrinam Spiritus hominibus contulerit.
Vo.				Nonnullos permiserit damnari, nonnullos salvari; ubi de prædestinatione.

Hoc pacto titulos & Capita deduces per ordine succedentia tam absoluta quam Re-
spectiva principia.

DISPOSITIO VI.

Per *Questionem*, Quantum?

B.	} Quantus	Christus fuerit in <i>bonitate</i> tam in genere naturæ quàm moriæ; & an bonitatem & gratiam habuerit infinitam.
M.		Fuerit Christus ratione loci, tum extra, tum intra Sacramentum Eucharistiæ; An se possit <i>extendere</i> omnibus, an replicare se.
D.		Sit in <i>duratone</i> ; an <i>æternus</i> dici possit.
P.		In <i>potentia</i> ; An Christus <i>poterit</i> naturam immutare quoad essentiam rerum; an creare, an annihilare.
S.		Fuerit in <i>sapientia</i> & <i>scientia</i> ; utrum omnia actu cognoverit; an omnia præterita, præsentia & futura.
Vo.		Fuerit in voluntate; an omnes homines efficaciter salvos <i>vulnerit</i> , an non; & cur? Et sic de cæteris.

DISPOSITIO VII.

Per *Questionem*, de Quale.

B.	Qualis fuerit <i>bonitas</i> & <i>perfectio</i> in Christo; an accidentalis, an substantialis; an physica, an moralis.
M.	Qualis fuerit <i>magnitudo</i> Christi; an se <i>extendere</i> ad omnia.
D.	Qualis fuerit <i>duratio</i> operationum in Christo; an semper in plena & perfecta operatione intellectuali consistere, sive dormiens sive vigilans.
P.	Qualis fuerit <i>potentia</i> Christi; an absolute <i>poterit</i> omnia; an infinita creare poterit.
S.	Qualis fuerit <i>scientia</i> Christi; an acquisita, an infusa, an experimentalis; an Deus comprehenderit; an anima Christi in Verbo <i>cognoscit</i> omnia, possibilia, impossibilia, infinita, an infinita acta.
Vo.	Qualis fuerit in Christo <i>voluntas</i> ; <i>durare</i> an una?
Vi.	Qualis sit <i>operatio</i> Christi; an una, an duæ respectu duplicis naturæ; an meritoria.
Ve.	Quale corpus verbum assumpserit; an <i>verè</i> humanum, an omnia <i>verè</i> quæ ad integritatem corporis pertinent, assumpserit, ut quatuor humores, ossa, carnem, pilos &c.
G.	Qualis fuerit <i>gloria</i> Christi; in corpore mortali; qualis in corpore <i>glorioso</i> ; an se deat ad dextram Patris; & quid hoc sit.
=	Qualis <i>differentia</i> Christi à cæteris hominibus, quoad nativitatem, vitam, mores, cæterasque humanas operationes, & necessitates.
♡	Qualis fuerit in Christo <i>potentiarum</i> , tum interiorum, tum exteriorum <i>concursus</i> , & <i>unio</i> .
☉	Qualis <i>contrarietas</i> in Christo, qualis sit communicatio idiomatum.
α.	Qualis sit Christus, in quantum est <i>primogenitus</i> omnis creature.
⊙	Qualis sit <i>mediatio</i> Christi.
∞	Qualis sit Christus quoad passionem, crucifixionem & mortem suam; an ante mortem Christi Redemptio humani generis <i>completa</i> fuerit.
M.	Qualis fuerit <i>majestas</i> Christi.
Æ.	Qualis <i>æqualitas</i> .
Min.	Qualis <i>minoritas</i> ; ubi de defectibus Christi ratione sitis, famis, frigoris, caloris, detractionis, maroris; & quomodo hæc in glorioso corpore consistere potuerint.

DISPOSITIO VIII.

Per *Questionem*, Ubi & Quando.

B.	Ubi, & quando Verbum sit incarnatum; An, Quomodo & Cur in utero Virginis; cur non in principio Mundi, aut in fine.
M.	Ubi, Christi, in Utero Virginis; an fuerit <i>circumscriptionem</i> , an <i>definitionem</i> ; an media quadam ratione; cur infantile corpus suscepit.
D.	<i>Quandis</i> fuerit in utero Virginis, quomodo nutritus, an sicuti reliqui homines primo fuerit instar embryonis, an perfectis organis.

Et hoc pacto procedes per reliqua principia, querendo juxta eorundem ordinem titulos & capita.

DISPOSITIO IX.

Per *Questionem*, De Quo & Unde.Unde Christus fuerit, in quantum DEUS,
& unde in quantum homo?Utrum B. Virgo verò DEI genitrix dici
possit, & quomodo & cur?

An ex stirpe Adæ.

An anima Christi fuerit creata ante cor-
pus.

An unita corpori uno & eodem instanti;

An

Christus ut homo *divinam* attributionem fuerit participi,
Christus major fuerit *Angelo*, an eorundem naturam assumere potuerit,
in quantum Verbum; an caput *Angelorum*.
Christus *caelestibus* influxibus fuerit subditus; an in corpus ejus egerint, an
aliquam complexionem contulerint.
Christus verò ex 4 *Elementis* fuerit compositus; an & qualem complexio-
nem habuerit.
Verbum, totius *humani* generis naturam assumpsit; an in esse abstracto,
an in specifico, aut individuali.
Christus verò fuerit *animal*, & quomodo *segitiva* natura in eo existeret;
an unita Verbo.
Verbum, verò *vegetativam* naturam assumpsit; an *plantali* virtute ratio-
nem fuisse dici possit; quomodo, & cur.
Corpus habuerit *elementale*, terrenum, corruptibile.
Christus intra 9 *Categorias* poni possit; an verò fuerit quantus, qualis, re-
lativus, tum ad personam Verbi, tum ad reliquas personas; an agens,
paciens, & sic de cæteris, dici possit.

Habes hic Lector titulos & capita o-
mnium earum rerum quæ de Christo dici &
scribi possunt; verbo, infinitam penè de to-
to Incarnationis mysterio docendi scriben-
dique materiam; Restat ut jam ea amplian-
di dilatanique modum & rationem uno ar-

& sic de cæteris; quæ, ne longior sis,

Lectori curioso disponenda relinquo.

Habet, hic, Lector modum disponendi
Libros, uti de Christo, sic de quocunque
alio subjecto, de quo opus aliquod medi-
tari.Si porro Christum cum novem Subjectis
universalibus comparare velis, ita procede.

que altero Exemplo doceamus; Quot e-
nim capita sunt, tot de eo disputationes in-
finiri poterunt, quas omnes ex nostris prin-
cipiis Regulisque supradictis adornabis,
eo, qui sequitur, modo. Sit itaque prima
Questio.

PARADIGMA II.

An Christus verò & propriè homo fuerit?

R. Quod sic. Et hoc pacto probatur.

Per	R.	Omne quod	Habet <i>essentiales</i> ad hominem constituendum rationes, id homi- nem esse necesse est. Christus eas habet. Ergo.
	M.		Ex <i>partibus compositivis</i> homini competentibus, essentialiter di- stinctis <i>componitur</i> & <i>integratur</i> , anima videlicet rationali & materia, id hominem esse necesse est. Christus est talis. Ergo.
	D.		<i>Firmam</i> & <i>durabilem</i> homini convenientem consistentiam habet, id hominem esse necesse est. Christus hanc habet. Ergo.
	P.		<i>Potentia</i> tum interiores tum exteriores ad operandum humano more requisitas habet, id hominem esse necesse est. Christus id habet. Ergo.
	S.		<i>Scientiam</i> habet, <i>dividit</i> , <i>componit</i> , <i>infert</i> , comparatis per sensus notitiis, id hominem esse necesse est. Christus habuit talem scientiam. Ergo.
	Vo.		Perfectum & <i>liberam</i> operationum suarum <i>arbitriam</i> habet, id ho- minem esse necesse est. Christus hoc habet. Ergo.
	Vi.		<i>Facultates</i> & <i>vires</i> habet humanis operationibus congruentes, id homo est. Christus has habet. Ergo.
	Ve.		<i>Intellectum</i> habet <i>conferens res</i> , quas concipit modo humano, id homo est. Christus habet. Ergo.
	G.		<i>Finem</i> rerum cognitis in eis perfecte <i>quisit</i> & <i>glorietur</i> , homo est. Christus id habet. Ergo.

Per II.

Per	Omne quod	=	Differentiam habet membrorum situm, differentes sensus tum interiores, tum exteriores, ad ratiocinandum aptos, id hominem esse necesse est. Christus hoc habet. Ergo.
		♡.	Concordiam habet membrorum ad totum, & obediētes sibi habet potentias tam interiores quā exteriores, id homo est. Christus id habet. Ergo.
		⊙.	Contrarietatem habet quoad corpus ratione temperamenti, & quoad animam libertatem habet actionum suarum exequendarum & non exequendarum, homo est. Christus hoc habet. Ergo.
		α.	Principium est operationum suarum, id est, <i>causat</i> omnes illos effectus, qui proprie homini competunt, homo est. Christus hoc habet. Ergo.
		⊙.	Cognoscit media proportionata ad finem, is homo est. Christus cognoscit &c. Ergo.
		ω.	Finem altissimum appetit, variisque ratiociniis in eo tandem quiescit, id homo est. Christus id habet. Ergo.
		M.	Quanto quis perfectior est in operationibus suis, tanto major homo est. Christus talis est. Ergo.
		ℳ.	Quandocunque operationes alicujus <i>aquantur</i> communibus hominum operationibus, id hominem esse necesse est. Christus habuit omnia communia cum hominibus excepto peccato. Ergo.
		Mia.	Communibus humanae naturae <i>miseriis</i> , uti necessitatibus humanis & <i>mortis</i> expositum est, id hominem quoque esse, necesse est. Christus tali fuit. Ergo.

Ex quibus singulis patet, Christum perfectum hominem fuisse. Hisce declaratis, procedes jam ad Quaestionum Regulas, quarum ope omnia, quae in dictis propositionibus difficultatem annexam habent, facile dissolvere poteris. *P. G.* Utrum Verbum omnia ea, quae homini competere possunt, per unionem hypostaticam, unam Verbo, assumpserit? ut sunt quatuor humores, sudor, pili, & similia. Quid, & in quo ista assumptio consistat; utrum ista assumptio competat Patri, & Spiritui Sancto? Christo in quantum homo; quanta, qualis fuerit ista assumptio?

His pariter expeditis procedes ad novem subiecta essentialia: Utrum Verbum assumere possit naturam Angelicam; Utrum parē sensitivam, vegetativam aut elementarem naturam; quae omnia per dicta 13 principia dedoces; Deinde per Artem Analogicam; quantus fuerit Christus comparatione facta ad Angelos, & ad reliquas creaturas; cujasmodi sunt; quomodo leoni, bovi, agno, viti, petrae comparatus sit; quae denuō ingentem farraginem propositionum offerunt. Tandem procedes ad virtutes & vitia eo ordine, quem Alphabetum continet, per antithesin quandam ea exagitando.

Nota hoc loco, omnes titulos in praecedenti Catalogo positos dicto modo deduci posse. Quod si quispiam Majorem aut Minorem negaverit, statim tibi sese offerent

argumenta, ad ea quae probata sunt, illa bibenda. *P. G.*

Si quis objiceret; Christus non fuit purus homo. Ergo non perfectus homo. Ratio Antecedentis; quia non fuit à semine humano; Ergo non perfectus.

R. Essentiale hominū non consistere in eo, quod sit ex semine humano; alioquin Adam peius homo, homo verus & perfectus non fuisset, quod erroneum est; & hoc pacto infinitis modis variare poteris; Exempl. gratia; perfectionem hominū in Christo facile variaveris comparando eum cum reliquis attributis tum absolutis, tum respectivis, subiectisque universalibus, deinde mixtione propositionum in praecedentibus classibus positarum. *P. G.*

Si quis quaerat; In quo ergo Christus differat à ceteris hominibus; si non est purus homo.

R. per = Juxta 9 Principia absoluta, quod differat perfectione, integritate, duratione, potentia, sapientia, voluntate, virtute, veritate, gloria. Deinde per Respectiva, quod Oppositione rerum admiranda, Causalitate, mediatione, finalitate, Majoritate, aequalitate, Minoritate, in omnibus enim hisce cum à puro homine partim differre, partim cum illo concordare reperies; quemadmodum per Quaestiones illa examanāti loculenter patebit. Sed aliud demus Exemplum.

Queratur itaque. Quomodo unio duarum naturarum in Christo facta sit. An in

natura, an in persona, an per modum compositionis, an accidentaliter. Hanc questionem paraphrasticè per principia ita deducet.

- Re. Per
- B. Divinam & humanam naturam esse perfectam in Christo.
 - M. Non per modum compositionis; haberent enim se, ut materia & forma, ex quibus componitur integrum aliquod.
 - D. Neque anima prius corpori fuit unita; ceteroquin Christus aliquando non completè fuisset homo; sed uno instanti anima corpori, & eodem Verbo unita.
 - P. Si duæ naturæ in Christo fuissent unitæ per modum compositionis, ille esset in potentia; quod dici non potest; neque accidentaliter; esset enim Christus homo per accidentem.
 - S. Cum igitur divina natura incarnata dicatur, sensus est: sibi univit carnem in persona Verbi; neque dici debet, personam convertam in carnem, sed Verbum assumpsisse carnem.
 - Vo. Neque unio ita absorbit humanam naturam in divina, ut Christus in quantum homo non habuerit liberam arbitrii; ut proinde duæ in Christo voluntates concedendæ sint, divina & humana.
 - Vi. Univit omnipotens Virtus Verbi sibi humanam naturam ita, ut ea non ut persona puri hominis, sed ut supposita in Verbo subsisteret; æquam enim erat, ut & anima & corpus Christi advenirent personæ præstantiori nobiliori.
 - Ve. Hinc licet natura humana sit mutata, Verbum tamen mansit nulla in se mutatione facta; naturam siquidem humanam ei non accidentaliter, sed vi unionis advenisse constat.

Paret igitur, unionem factam esse in persona sive in hypostasi aut Supposito Verbi, quia persona ad hypostasis non addit nisi determinatam naturam, id est rationalem & intellectualem; minime tamen dici potest in natura sive essentia factam; natura siquidem denotat essentiam speciei, persona vero significat totum habens naturam seu partem formalem & perfectivam sui; cum ergo natura humana non pertineat ad naturam & essentiam Verbi, pertinebit ad personam, aliocquin non esset unita Verbo.

Verùm hoc assumptum thema per 9 quæque prædicamenta deducere poteris, per antithesin quandam, hoc pacto.

Christus in quantum DEUS in nullo prædicamento locum habuit; in quantum homo, sic.

Quantus enim ut DEUS dici minime potest; ut homo, sic, habebat enim perfectam partium membrorumque sitam, extrinsecusque partibus extra partes.

Qualis, ut DEUS, non fuit; quia accidentem in eum cadere non poterat; ut homo, sic, quia corpus ejus verè omnium accidentium (excepto peccaminoso) fuit capax.

Relatis prædicamentis, ut DEUS, in eo non fuit; ut homo, sic, quia filius Matris Mariæ Virginis.

Nec Actus vel Passio in Christo ut DEO fuit prædicamentalis; cum omne agens agendo repatiatur, idque hoc ipso imperfectionem annexam habeat, quæ DEO non competit, est enim impassibilis; Christo uti homini verè uti cæteris hominibus competit.

Ubi in Christo uti DEO locum non habuit, cum sit immensus incircumscriptus, loco contineri nescius, in Christo ut homini, sic. Neque prædicamentum, Quoad, uti DEO, cum sit æternus; in Christo, uti homo, sic. Quia fuit in tempore.

Neque sicut uti DEO convenit, cum scilicet sit expertus, uti homini, sic. Ob corporearum partium sitam & dispositionem.

Neque habitus uti DEO, quia adjacentia illa habitus DEO non competit, uti homini, sic. Atque hæc de proposito argumento sufficiant.

Habes hic Lector infinitam penè de Christo discerendi materiam; Ubi se concludes Christum universalem naturam, divinam, humanam, incorpoream, corpoream, formalem materialemque omnem conditionem ita in se complicasse, ut nihil in universo rerum ambitu sit, quod Verbum unà cum humana natura, mediante unione hypostatica, non assumpsit; Christus enim ut homo esse habuit cum petra, vitata cum planta, cum animali sensum; ratiocinatus est ut homo, intellexit ut Angelus, omnia in omnibus & per omnia operatus est, ut DEUS, summa rerum æqualitas, absolutum utriusque creatæ & increatæ naturæ medium, mundanæ & supermundanæ essentiae vinculum unicum & connexio ineffabilis; unde, uti dissertationem hanc cœpi, ita eandem concludam.

Melius.	Christus nihil esse	Potentius.	Virtuosius.
Majus.		Sapientius.	Verius.
Durabilis.		Amabilis.	Gloriosius.

ARTIS MAGNÆ SCIENDI,

SIVE

COMBINATORIÆ,

LIBER QUARTUS.

Q U O

*Veluti proprio loco Artis Combinatoriæ modus
& ratio exponitur.*

P R Æ F A T I O.

QUævis *Artis Combinatoriæ*, id est *modus in combinandis propositionibus procedendi*, cujus nomen totum hoc opus inscripsimus, primum sibi locum vendicare possit; quia tamen illa, sine terminis, acriter à nobis constitutis, quos in II. Libro exposuimus, vix intelligi posse videbatur, ne Lector nos in ordinis ratione confuse Proceffisse censere posset, illam tanquam opportuniore loco Libro huic IV. consultius inferendum censuimus.

P A R S I.

De combinatione terminorum tam
simplicium; quam compositorum.

C A P U T I.

De vera & incomprehensibili numerorum vi.

Rationalis fabricæ naturalis quoddam pullulans principium numerus est, mentis enim expertia, uti beata non tractant; sed & hic ipse nihil aliud est, quam ratio explicata, ideo enim numerus principium eorum quæ ratione attinguntur, esse probatur, ut eo sublato nihil omnium remanere ratione convincatur. Est autem principium omnium numerorum Unitas, utpote à qua omnis numerus profuit, ipsaque centrum finis, in hanc enim omnis numerus resolvitur; neque tamē unitas ab ullo alio suam nascitur originem, aut in aliquem dividitur numerum, sed omnis numerus ita essentialiter dependet ab unitate, ut sine illa tantū abest ut existat, ut omnia potius sine ea in nihilum abire certum sit. Est autem hæc unitas sempiterna Dei essentia, omnium principium & finis, α & ω, omnia spectans, omnia claudens, atque adeo omnia ro-

rum creaturarum entia nihil aliud sunt, quàm illius supremæ Unitatis signacula. Monas ergo, ut cum Trismegisto loquar, principium omnium numerorum continet, à nullo contenta, omnemque gignit numerum, nullo numero genita, id sanè quod augefcit, virtute Monadis augeret, evanescit autem imbecillitate propia, cum ulterius monadem capere nequeat, ex qua sola, omne id quod est, veluti ex fecunda matrice in innumerabilem & incomprehensam, rerum varietatem & multitudinem propagatum dilataturque, est, vivit, sentit, intelligit, ut proinde, uti ex prima unitate omnis emanavit numerus, ita is meritò, Divo Augustino & Platone testibus, rerum creatandarum in animo Conditoris exemplar fuisse, in confesso sit. Hinc Pythagoras ab Aegyptiis edoctus sub numeris omnia latere asserbat; cum enim sensibilia, eorum quæ invisibilia sunt, quædam veluti simulacra existant, atque aded omnia quædam,

V

ad se

spes affulgeret, sed frustra; ubi enim hi finiti fuerint, alii infiniti in perpetuas aternitates, iustis ad gloriam & gaudium, impiis ad supplicia nunquam interitura, subsequantur. Sed hæc per transcursum dicta sunt. Quare ad derelictum filium revertamur.

CAPUT II.

Quid & quatuorplex sit Ars Combinatoria.

Artem combinatoriam excellenter.

Hominem rationem in rebus vocibus, modis.

Ars Combinatoria in hoc potissimum consistit, quod datis quiblibet rebus, quoties aut quocumque illæ inter se combinari, five quoties res illæ inter se permutari possint, demonstrat: Amplicetur autem quidquid universo Mundi ambire concluditur, non tantum quoad universalia rerum principia, sed & particularia rerum, quæ in quatuor elementorum contemplatione elucescunt, effectus, uti postea ostendetur. Exercuit hanc Artem primam æternæ Dei Sapientia in primordiali Mundi conditu, dum ex confusa Chaotica massæ mole elementorumque quatuordecim adaptatione tantam rerum varietatem eduxit, quantum uti mente non concipere, ita satis admirari non possumus. Mirantur multi tantam varietatem diversitatemque in solis hominum inclinationibus, vultibus, vocibus, incessibus, dum nullum inveneris ita alteri similem, qui non vel inclinatione ad nonnihil diversum, vel vultu, vel voce, vel incessu ab altero distingui possit, ut ex differentissimis humanæ vitæ statibus & conditionibus luculenter patet, quæ sanè aliunde originem non habent, nisi ex temperamentis sub tali & tali proportionem elementorum ita combinatis, ut nullum inde alteri prorsus simile emergat; sicuti in universa numerorum multitudine nullus numerus alteri secundam naturalem suam consistentiam, similis esse potest. Nam ut rectè Philosophus: numeri sese habent, ut rerum species, ideo binarius semper est binarius, ternarius est ternarius &c. quibus si vel minimum quid demas aut addas, jam essentia numeri binarii aut ternarii destructa, ad alteram numeri speciem transitus fiet; ita in temperamentis si quid vel addideris vel dempseris, jam illud in aliud specie temperamentum degenerare adeo certum est, quam certi sunt effectus quotidiani tum in hominibus, tum in reliquis substantiis naturalibus, quos cum admiratione intuemur.

Est itaque Ars Combinatoria facultas Arithmetologica; qua quoties & quocumque modis compluribus principis & terminis assumptis illi inter se permutari & diversimodè per compositionem & resolutionem comparari docetur; quæ & pro varia rerum comparandarum ratione, varia est: Alia siquidem versatur circa vocum duntaxat & dictionum quarundam literas, & hæc incongruè Anagrammatica dici potest, quæ quot diversos qualibet vox aut dictio, sensus in se continet, exploratur; Alia circa quantitatem tam continuam quam discretam occupatur, & docet, quoties qualibet quantumvis involuta quantitas, numeris transpositis, additis, subtractis, multiplicatis, divisis radicibusque extractione exhiberi possit; & hæc optimo jure Algebraica nuncupatur; dum nihil non perplexum, difficile & intricatum solvit & demonstrat. Alia circa elementarium qualitatum permutationes possibili versatur. Alia denique circa ætium & scientiarum principia, terminos, propositiones, Syllogismos occupatur, & est illa, quam nos in hoc opere prosequimur. Quæ verò industria & methodo, jam tempus est, ut aperiamus; quod ut quam optimè fiat, primò propositiones nonnullas ad firmiorem rerum demonstrationem permittemus.

Quid sit Ars Combinatoria.

Combinatio Anagrammatica.

Algebraica.

Elementaria.

Circa ætium & scientias versatur.

CAPUT III.

De variis speciebus Combinationis.

Combinatio variè hoc loco considerari potest. Latè, strictè, strictissimè. Latè sumpta Combinatio considerat omnem rerum combinandarum possibilem immutationem: id est, quoties res assumptæ & combinandæ præcise inter se locum mutare possint. Strictè verò

sumpta Combinatio respicit utilitatem tantum rerum assumptarum comparationem. Strictissimè verò sumpta Combinatio respicit essentialem rerum ad invicem comparationem. De quibus singulis per eandem propositionem agendum est.

*Primum Modus Combinandi res arbitrarie
sali quadam ratione.*

PROPOSITIO I.

Quandocunque tot serie naturali consecutive se numeri, quot res Combinandæ propositæ sunt, assumantur, illi inter se multiplicati dabunt summam Combinationis quæsitam.

Sint *P. G.* duæ res propositæ *A & B.* Dico eas bis mutari posse non pluries; quia *A* primum locum semel, & *B* semel tantum primum pariter locum occupare potest. Ergo 2 in 2 ductum producit 2 numerum combinationis quæsitum. At si tres res assumantur; dico eas sexies tantum mutari posse, quia hi numeri 1, 2, 3, in se ducti 6 efficiunt. Ut in exemplo patet.

EXEMPLUM I.

ORA
OAR
RAO
ROA
ARO
AOR

In hoc exemplo vides in tribus hisce literarum ordinibus bis semper unam, & eandem literam poni, in principio medio & fine, unde 2 in 3 ductis, nascuntur 6 trium literarum Vocis *ORA* Combinatio quæsitæ.

EXEMPLUM II.

Si verò quatuor rerum Combinationem desideres: ponantur ordine naturali quatuor res, hoc pacto 1, 2, 3, 4. quæ in se ordine ductæ, dabunt 24. combinationem quatuor rerum quæsitam. Uti in sequenti exemplo elucescit.

1.	2.	3.	4.
AMEN	MAEN	EAMN	NAME
AMNE	MANE	EANM	NAEM
AEMN	MEAN	EMAN	NMAE
AENM	MENA	EMNA	NMEA
ANEM	MNAE	ENAM	NEMA
ANME	MNEA	ENMA	NEAM

In quo vides ex multiplicatione 6 in 4, nasci 24. rerum quatuor diversarum desideratam combinationem in qua vides quoque numerum 6 indicare, singulas quatuor literas *A M E N* sexies primum locum obtinere posse; in reliquis verò tribus ordinibus literarum, singulas bis vel immediate, vel alternè, vel transilium poni; 2 deinde ducta in 3 dant pariter 6, quæ ductæ in 4 iterum ut prius, 24 producant.

COROLLARIUM.

Ex hoc sequitur, quomodo facili negotio Anagrammata constitui possint. Sit enim dictio quinque literarum *P. G.* *P A T E R*, & nosse cupias, quoties hæc dictio combinari possit: sic procede, scribe ordine naturali numeri quinque, uti sequitur: 1, 2, 3, 4, 5. quos si ordine inter se multiplicaveris, prodibunt 120 combinatio quæsitæ: toties enim & non pluries literæ hujus nominis *P A T E R* mutari possunt. Cum verò hic numerus ex multiplicatione 24 in 5 producat; hinc singulæ literæ nominis *P A T E R*, vigesies quater primum locum occupare debent, in reliquis verò quatuor ordinibus literarum, singulæ iterum promiscua positione ordinentur. 4 Verò ducta in 24 dant 96, quibus primas literarum cædo 24 additis, denuo prodit 120. quinque literarum propositarum combinationem, in qua omnes mutationes differunt.

Hoc pacto, dato numero quarumvis rerum propositarum, easdem combinationes habebis, Si tot numeros ordine naturali consequentes, quot res propositæ fuerint, in se multiplicaveris; summa enim dabit combinationem rerum propositarum quæsitam. Verùm ut Lectorem à computandi fastidio liberemus, hæc Tabulam ponemus, ex qua dicto citius propositarum quarumvis rerum combinationem calculatam reperies.

TABULA GENERALIS.

*Ex qua omnes rerum simpliciter circumstantiæ conjugationes possibiles
eruantur.*

1	1. A.
2	2. B.
3	6. C.
4	24. D.
5	120. E.
6	720. F.
7	5040. G.
8	40320. H.
9	362880. I.
10	3628800. K.
11	39916800. L.
12	475008000. M.
13	6227020800. N.
14	87781912000. O.
15	1307674368000. P.
16	20912789888000. Q.
17	355687428096000. R.
18	6402373705728000. S.
19	121645100408832000. T.
20	2432902008176640000. V.
21	51090942171709440000. X.
22	1124000725777607680000. Y.
23	25852101673884976640000. Z.
24	620448401733239439360000.
25	15511210043330985984000000.
26	403291461126605635584000000.
27	10288869450413352160768000000.
28	304888344611713860501504000000.
29	884176199373970194843616000000.
30	265252859812191058636308480000000.
31	8222838654177922817725562880000000.
32	26313508369136935301672180121600000000.
33	8613317618811886495518194401280000000.
34	2952327990396041408476186096435200000000.
35	1033314796638614492966666213575232000000000.
36	3719933267899012174679994481508352000000000.
37	13763751091226345046315979581580902400000000.
38	52302261746660111760007224100074291200000000.
39	2039788208119744338874. 281739902897346800000000.
40	815915283247897734349611269596115893872000000000.
41	334525266131638071083340220514407516473520000000000.
42	14050061177528798985500289262445115691887840000000000.
43	604152630633738356376512438285139974751177120000000000.
44	2658271574788448763056654728454615889051793280000000000.
45	1076599917789321741062945165124119435006597627840000000000.
46	49523599433308800088895477595709494010303490880640000000000.
47	2327609173600513604178087446998346211484246071390080000000000.
48	11172524032282463000548197455920618487244675426723840000000000.
49	5474536776308407997026861675540110305872989959094681800000000000.
50	127372683881542039955134308376700551529374945479547340800000000000.

USUS TABULÆ.

Habet hæc Tabula duplices literas in binas columnas divisa; prior continet numeros ordine naturali se consequentes, & rerum combinandarum numeros designat; Altera verò columna magno numerorum formæ prægnans, denotat, quot, quolibet rebus assumptis ex eorum permutatione aliter & aliter facta, conjunctiones differentes emergant. *F. G.* Si quis velit scire, quoties septem res assumptæ inter se permutari possint, sive quot simpliciter conjunctiones assignari possint; mox tibi omnium possibilem conjunctionum multitudinem in Secunda Columna correspondens numerus exhibebit; *Peri Gratia* 5040, toties enim septem differentes res inter se permutari poterunt, non pluries. Vides itaque combinandarum rerum numerum semper habere è regione correspondentem numerum conjunctionum differentium quantitatem. Vides quoque decem res toties permutari posse, quoties numerus K. continet unitates: pari ratione Vigiñti toties permutari possunt, quoties numerus V demonstrat. Extendimus autem hanc Tabulam ad 50, ne quicquam ad curiositatem Lectoris satiamdam omisisse videremur.

STRUCTURA TABULÆ.

Constituatur hæc Tabula duplici modo: Si numerus rerum combinandarum ordine naturali extendatur; omnes enim ordine in se ducti dabunt summam rerum combinandarum quaesitam: *F. G.* Si duodecim res combinandæ sint, ex ordine naturali describendæ sunt hoc modo: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12. Si deinde hi ordine, quo scripti sunt, inter se multiplicentur, prodibit numerorum congeries in Tabula è regione 12 signata litera M. toties enim non pluries res dictæ permutari possunt. Vel etiam brevius: Duc proximè præcedentem productum numerum in secunda columna in eum qui consequitur in columna prima, & idem prodibit, uti Tabula docet.

COROLLARIUM.

Ex quibus sequitur Combinatarum rerum incrementum in tantam paulatim multitudinem exurgere, quantum verbi gratia ultimus, 50, primæ columnæ numerus adnexam exhibet, qui finis tantus est, ut, si totum universum arena maris impleatur, eam alteri adhuc Mundo implendo sufficientem asseverare auserit.

Ex quibus patet, quantus Combinatorum numerus exurgeret; si non 50, sed 100.

1000. 10000. 100000. 1000000. ino si numeri ad unius milliarii spatium, aut ex polo ad polum extenderentur, quæ tamen combinationes etiam humano ingenio inconceptibiles sint, nihil tamen & non nisi punctum, aut unitas ad æternitatem comparata existunt.

Secundæ Columnæ Strucluræ.

Si nosse cupias, quocumque rebus propositis, quot simpliciter conjunctiones ex ipsis fieri possint, non solum intelligendo, quando binæ sumuntur, sed etiam, uti postea patebit, quando ternæ, quaternæ, quinæ &c. hoc est, quot modis distinctis inter se comparari possint; efficietur id hæc arte & industria.

PROPOSITIO II.

Quandocumque tot numeri in dupla proportionē quot res sunt propositæ, assumuntur, & à summa omnium subtrahatur numerus rerum; reliquum indicabit, quotnam distinctis modis res propositæ inter se comparari possint.

Peri Gratia. Si scire cupias, quotnam modis distinctis quatuor primæ qualitates inter se comparari valeant, ita operare. Ponantur ab unitate incipiendo quatuor numeri in dupla proportionē hoc pacto, 1, 2, 4, 8. quorum summa est 15, abjectis ergo ab hisce 4, tot videlicet res, quæ combinandæ proponuntur, & remanebunt 11. numerus combinationum quaesitus, uti in sequenti exemplo patet.

Vides in hoc Exemplo solas attendendi combi- nationes, id est, quotnam modis distin- ctis quatuor qualitates pri- mæ ad invicem conjugi pos- sint, sive sint possibiles sive impossibiles, &	A
1	Cal. Frig.
2	Cal. Sic.
3	Cal. Hum.
4	Frig. Sic.
5	Frig. Hum.
6	Sic. Hum.
7	Cal. Frig. Sic.
8	Cal. Sic. Hum.
9	Frig. Sic. Hum.
10	Cal. Frig. Hum.
11	Cal. Frig. Sic. Hum.

quod id fieri non possit, nisi undecies, uti in præfenti typo literæ A signato patet. Si verò strictissime, quotnata modis illæ inter se ita combinari possint, ut possibiles tantum combinationes elucescant, id consequens hac ratione: Multiplicentur quatuor res propositæ per numerum immediatè minorem, videlicet per tria 3, & productum inde numerum dimidia, & provenient 6, qui est numerus combinationis strictissime sumptæ; id est, si binæ tantum res semper sumas-

sumantur, ut in sequenti Exemplo littera B signato apparet.

B.			
1. Cal.	Sic.	} Ignis. } } Aer. } } Aqua. } } Terra. }	} Possibilia.
2. Hum.	Cal.		
3. Frig.	Hum.		
4. Sic.	Frig.		
5. Cal.	Frig.	} Contraria Incompof-	} fibilia.
6. Hum.	Sic.		

Vides in hoc Exemplo binas tantum qualitates comparari, non tres aut quatuor, ut in precedente. Unde hæc combinatio strictissime sumitur: potest tamen utraque regula, tam hæc quam præcedens ad omnes res extendi, uti in precedenti Exemplo, quinque res, uti sunt quinque predicabilia viginti sexies combinari possunt, id est, inter quinque predicabilia, 26 comparationes fieri possunt, ut ex numerorum sub dupla proportionem positorum in se ductorum numero patet. Sed exemplum apponimus.

Sint quinque res sub dupla proportionem posite 1, 2, 4, 8, 16. Si enim ultimum 16 duplicaveris, & 5. à producto numero 32 abstraxeris, remanebunt 27. numerus comparationum faciendarum quaesitus. Hoc pacto invenies quotnam diversæ septem planetarum aspectuum conjunctiones fieri possunt, siquidem juxta regulæ processum invenies 120. Verum de his omnibus suo tempore uberius dabuntur Exempla. Quare hoc loco constituendarum combinationum tantum regulas dedisse sufficiat.

Tertius Modus combinandi res, quarum aliqua eadem.

PROPOSITIO III.

Quandocumque datis quibuslibet rebus, inter quas aliqua eadem vel similes sunt, & non omnes differentes; quotnam hujusmodi combinationes fieri queant, reperire.

Solet nonnunquam contingere, ut duæ aut tres, aut quatuor, aut quinque inter res propositas, similes & prorsus eadem repariantur; Itaque quotnam combinationes ex iis exoriri queant, indagandum nobis restat; certum enim est, hujusmodi res non tantam combinationum copiam admittere, quam res certo numero comprehensæ, quæ prorsus distinctæ sint.

Sint itaque res propositæ, in quibus, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10. &c. sint prorsus similes & eadem, ut videre est in sequentibus polysyllabis:

Nomen triliterrum.	A L A.
Quadrlitterum.	S A R A.
Pentagrammatum.	M A R I A.
Pentagrammatum.	A M A R A.
Hexagrammatum.	P A U L U S.
Heptagrammatum.	P O P U L U S.
Octogrammatum.	M A R A B A N A.
Octogrammatum.	P E R I M E R E.
Nonagrammatum.	P A R A S A N G A.

Litteras assumimus, quia nobis rem explicant, & omnibus aliis rebus faciliè pari analogia applicari possunt.

Ubi vides, in voce A L A, A, litteram bis reperiri in S A R A quadrlittero pariter bis; in Pentagrammato M A R I A iterum bis; in A M A R A, A, ter: in voce Hexagrammata P A U L U S, U bis; in voce P O P U L U S Heptagrammata, bis U, & bis P; in M A R A B A N A Octogrammato A quater; in P E R I M E R E bis R & E ter: in P A R A S A N G A denique, A, quater. His itaque positis: quoties dictorum nominum litteræ inter se combinari possint, & quotnam ex iis conjunctiones, omnes differentes fieri queant, jam per totidem regulas explicandum est. Sit itaque.

Regula I. Primb vide, quot res combinandæ sint propositæ. Secundo vide, quoties una & eadem inter res propositas occurrat. Si itaque duæ similes inveniantur, tunc divide combinationum numerum rerum diversarum, numero propositarum rerum respondentem, quos tabula generalis continet, per 24

8 & habebis quaesitum scilicet, 3 ut quoniam in voce A L A trilitera duæ litteræ eadem sunt, tunc divides 6. numerum trium rerum propositarum per 2 & proveniunt 3 numerus quaesitus, uti in margine patet. Si verò quadrlitteram S A R A duæ litteras habuerit similes, divides 24 numerum combinationum quatuor rerum propositarum per 2, & prodibit 12. numerus quaesitus. Sic vides in Pentagrammato M A R I A, A bis poni: Divide itaque 120 numerum combinationum quinque rerum per 2, & habebis 60. numerum quaesitum; sexages enim hoc nomen combinari poterit non pluries. Et hoc pacto procedes in infinitum.	A L A.
	A A L.
	L A A.
	1 S A R A.
2	S A A R.
3	S R A A.
4	A S A R.
5	A R A S.
6	A A R S.
7	A A S R.
8	R A A S.
9	R A S A.
10	R S A A.
11	A R S A.
12	A S R A.

Regula II. Quandocumque inter res propositas tres inveniantur similes, tunc numerum Combinationum numero rerum propositarum correspondentem divides per 6, & habebis intentum. *Perli Crania* nosse cupio, quoties, A M A R A, vox Pentagrammata

mutatis quæ tria A A A continentur, combinari possit, divide 120 numerum combinationis, numero quinque rerum propositarum in Tabula generali respondentem, per 6, & habebis 20. atque toties vox AMA-RA combinari poterit, non plura.

Regula III. Quandounque inter res propositas quatuor res inveniantur similes & eadem, tunc divides numerum combinationis numero rerum propositarum correspondentem, per 24, & habebis quæsitum. F. G. in voce M A R A B A N A oblittera, littera A quater invenitur: queritur combinationis numerus; Divide itaque combinationem, octo rerum propositarum numero correspondentem, videlicet 40320. per 24 & habebis 1680. combinationis numerum quæsitum.

Regula IV. Quandounque inter res propositas quinque res similes reperiuntur, tunc

combinationum numerum numero rerum propositarum correspondentem divides per 120, & quotient dabit quæsitum.

Regula V. Quandounque inter propositas res plures quam octo sex inveniantur similes, tunc divisio combinationis rerum, numero rerum propositarum correspondentis instituenda est per 720, ut habeat quæsitum in quotiente.

Regula VI. Si verò inter res propositas plures quam octo vel novem septera similes inveniantur, numeri combinationis divisio instituenda est per 5040, & quotient dabit quæsitum. Et sic in infinitum.

Verùm ut unico oculorum intuitu omnia comprehendas, hic Tabulam subungere volui, in qua statim, datis rebus propositis & dato numero rerum inter eas similiarum & earundem, dicto citius datarum rerum combinationem reperies.

TABULA II. COMBINATORIA,

Ostendens numerum mutationum, rerum, in quibus non præcisa diversitas, sed quedam sunt similes.

1 Series re- rum dicit ferunt.	2 Combinatio rerum in quibus diversitas.	3 Combinatio rerum in quibus 2 similes	4 Combinatio rerum in quibus 3 similes	5 Combinatio rerum in quibus 4 similes	6 Combinatio rerum in quibus 5 similes	7 Combinatio rerum in quibus 6 similes	8 Combinatio rerum in quibus 7 similes	9 Combinatio rerum in quibus 8 similes	10 Combinatio rerum in quibus 9 similes
I	0								
II	2	0							
III	6	3	0						
IV	24	12	4	0					
V	120	60	20	5	0				
VI	720	360	120	30	6	0			
VII	5040	2520	840	210	42	7	0		
VIII	40320	20160	6720	1680	336	56	8	0	
IX	362880	181440	60480	15120	3024	504	72	9	0
X	3628800	1814400	604800	151200	30240	5040	720	90	10
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX

USUS TABULÆ.

Habet hæc Tabula decem Columnas, ordine proportionaliter descendentes; in prima continentur decem numeri significantes res combinabiles, five seriem rerum combinabilium. Secunda Columna continet combinationes rerum, quarum singule inter se differunt, ita res quinque mutari possunt 120. vicibus: Septem verò res 720. Tertia Columna continet Combinationes rerum, quarum duæ eadem sunt. Quarta Columna continet Combinationes rerum, quarum tres eadem sunt, & sic de cæteris ordine Columnis usque ad decimam columnam, in qua Combinationes rerum, quarum novem eadem sunt continentur.

Uti Te-
bula

Ufus igitur hujus Tabulæ hic est; si quis scire cupiat, quoties nomen aliquod octo, *Perli Gratia* literarum mutari possit, quod tamen quatuor literas habeat easdem, uti hoc fictum nomen MARABANA offendit, in quo cum quatuor literæ sint eadem, quæritur, quoties id combinari possit. Quære igitur, in prima columna. VIII. (hoc enim literarum nomen propositum est) deinde Columnam Combinationis rerum, quarum quatuor eadem sunt, & angulus communis dabit 1680; & toties propositum nomen octo literarum, quarum quatuor eadem sunt, combinari poterit. Ita nomen sex literarum, quarum tres eadem sunt, 120. vicibus commutabile est, quem numerum habebis in angulo communi, si à numero VI. in prima Columna transversim, & in quarta Columna deorsum progressus fueris.

Ita vides sex res omnes differentes 720. vicibus mutari posse: Si verò illarum duæ fuerint eadem, 360. Si tres eadem 120. si quatuor eadem, 30. si quinque eadem, sexies. Si sex res eadem, 6. Haud secus procedes de aliis rebus quotlibet intra denarium contentis. Composuimus autem hanc Tabulam ex Regulis paulò ante traditis, ut proinde difficile non sit, eam ad quæcumque numerum extendere.

Si verò cupiam lubet hanc Tabulam ulterius extendere, is ita procedet. Primò videat Tabulam generalem ad 50 extensam & habebit negotium peractum, si ordine numeros Combinationum dividerit per numerum proximè minorem. *Perli Gratia* in hac Tabula, secunda Columna est deprompta ex Tabula generali, & rerum prorsus differentium Combinationes continet. Si itaque inter tres res propositas duæ fuerint similes, vide in prima Columna numerum IIII, tunc in secunda Columna numerum 6. tribus

rebus propositis correspondentem divide per 2. immediatè minorem in eadem Tabula, & prodibunt 3. quæ inferes in Columna tertia, cujus titulus est, (*in quas duæ res similes*) in angulum communem; & si per eundem numerum 2 divides 24. Combinationem quatuor rerum propositam, prodibit 12, quem in Columna in correspondente loco pones. Haud secus si 120. per duo divideris, habebis 60. Si per eadem 720, 360, 40320. rerum propositarum Combinationes divideris, habebis quotientes 60, 360, 2520, 20160. in Columna tertia ordine collocandos numeros; hi enim monstrant, quoties dictio quotlibet literarum, quæ tamen binas easdem haberet, combinari possit.

Secundò, si in dictione quotlibet literarum tres literæ similes fuerint, tunc divides omnes Combinationum in Secunda Columna numero propositarum rerum in prima Columna correspondentium numeros per 6. qui tertium ab unitate locum obtinet. Et si quatuor in quacunque dictione literæ fuerint similes, tunc dictos Combinationum in Secunda Columna numeros cedens divides per numerum minorem, & quartum ab unitate locum obtinentem, id est per 24, & habebis omnes ordine numeros in quinta Columna collocandos. Et si quinque literæ in quapiam congerie literarum fuerint similes, tunc omnes productos in secunda Columna numeros divides per numerum, quintum ab unitate locum obtinentem, id est, per 120, & habebis omnium literarum, in quibus quinque fuerint similes, Combinationum numeros in sexta Columna collocandos. Pari pacto, si in congerie quadam literarum sex fuerint similes, tunc Combinationum in secunda Columna divisio fiet per numerum, sextum ab unitate locum continentem, qui est 720, & quotientes ordine Columnæ septimæ inferenda. Hoc pacto vides Columnæ octavæ numeros, omnes esse quotientes numerorum secundæ Columnæ per 5040. divisorum, & novæ Columnæ numeros, quotientes esse numerorum in secunda Columna, per 40320 divisorum: Et decimæ Columnæ numeros quotientes esse numerorum in secunda Columna contentorum, per 362880. divisorum, & sic tabularum continuabis in infinitum. Verùm quoniam negotium hoc ob divisiones intricatissimas non tam utile quàm laboriosum est, nos tabulam ad 10. tantum extendimus, ut vides. Si verò quispam scire velit, viginti res differentes, in quibus 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, usque ad 20 similes fuerint, id consequatur hac ratione: Divide numerum Combinationis 20 rerum; *Perli Gratia.* 24320008176640000,

X

per

Q U A E S T I O N E S.

An. Quid. Cur. Quantum. Quod. Quale. Ubi. Quando. Quibus. Atque sub hisce veluti in sermone quodam fecundissimo, quid quid cognitioni habet, virtute continetur, praesertim si per erometricam enneas singula appositè explicentur, & per aliunde assumpta reducibilium terminorum principia aptè compareantur, de quibus postea.

Expofitio principiorum.

Scias itaque, velim Lector. Quod omne Ens primò essentiae suae ratione est, & hoc ipso quod est, ad agendum fit potens; & hoc ipso quod fit potens ad agendum, agit, & tandem actione sua quietem & perfectionem suam adipiscitur; Unde quicquid de re quapiam dici potest, ad esse, posse, agere & perfici reducitur. Hinc absolutiorum principiorum enneas in tres triades optima ratione & iudicio dividitur; ita ut prima B. M. D. ad esse; Altera P. S. V. ad posse. Tertia verò Vi. Ve. G. ad agere, pulchra ad naturae exemplar, distributione, pertineat. Bonitas significat esse rei sive essentiam, quod est primum rei bonum, cui omnia reliqua superaddi dicuntur; quia esse, bonum est; non esse, malum; quoniam nullum bonum esse potest, quod non intensiōe vel extensiōe polleat; hinc nascitur secundus essentiae gradus Magnitudo. Ex quoniam frustra rei aliqua bona & magna foret, nisi in essentiae suae continuatione permaneret, hinc nascitur tertius essentiae gradus, Duratio, quae significat continuationem existentiae, quae est necessaria ad perfectionem, & ut ad actionem se promoveat, si enim statim ac est, periret, nil ageret. Altera trias potentialis est. Hoc ipso enim, quod res est, debet habere potentiam ad agendum requisitam; est enim potestas hoc loco considerata essentialis vis in subiecto ad aliquid agendum instituta, uti est ratio in homine ad discendas scientias. Quoniam verò non sufficit habere potentiam ad agendum necessariam, nisi detur vis directiva, quae finem suum consequatur; & haec est Sapientia, quae in homine dicitur cognitio rationalis, in animalibus sensualis, in reliquis omnibus sive bratis, sive vegetabilibus, inanimatisque, instinctus. Quoniam verò frustra esset directio, si appetitus non esset, qui boni convenientis rationem sequeretur, hinc nascitur voluntas sive appetitus, sive is naturalis, sive rationalis sit, amoremque significat, quia bonum ab intellectu aut insensitiva cognitione propositum, cuncta naturaliter appetunt; quoniam verò bonum con-

cipium consequi nemo potest sine mediis & actionum efficacia; hinc nascitur Tertia Trias: Vi. Ve. G. haec enim res quapiam p. Trias convenientes habens potentias ad agendum, agit perfectè per suam virtutem; per virtutem verò id agit, quod verè & rectè veritas agere debet, conformitate quadam intellectus cum re intellecta, & sic tandem gloria seu finem totius perfectionis consequitur. Atque haec omnia principia sumuntur partim essentialiter, ut in naturalibus, partim accidentaliter, ut in virtutibus moralibus.

Principia Respectiva pariter sumuntur vel essentialiter vel accidentaliter.

Differentia est specifica aut individualis, aut ratione accidentium, aut substantiarum.

Concordantia est vel generica, vel specifica, vel accidentalis.

Contrarietas essentialis est inter ea, quae sunt ejusdem generis, & diversae speciei; ut corpus animatum & non animatum; Sympathia & Antipathia naturalis; oppositiones per contrarietatem exponuntur uti in elementis calidum frigidum; humidum siccum; In politica, bella, dissidia, Pax, & concordia.

Principium sumitur pro causa, vel pro initio cujusvis rei, sive prioritatem, sive ordinem, sive aliud quodcunque inchoativum spectes.

Medium, pro mediis aut rei, aut rationis, aut instrumenti subservientis.

Finis, pro bono, quod intenditur, uti scopus, centrum; aut pro rerum termino, ut mori est terminus vitae.

Hinc patet, omnem existentiam rei, involvere in se potestatem, actionem, gloriam; omnem quoque bonitatem, magnitudinem, durationem &c. esse in principio, medio & fine; sive quicquid est, esse respectu alterius in principio, medio, aut fine.

Majoritas dicitur comparative ad alias magnitudines; quia nulla res est, quae non respectu alterius nunc major, nunc minor dicatur.

Aequalitas est alia quodam identitas, cujus imago & similitudo est.

Minoritas dicitur omnes defectus & negationes sive bonas, sive malas; ut avaritia in quantum nulli auxiliatur, est minoritas bonitatis; punctum indivisibile est minoritas magnitudinis; rerum inconstantia minoritas durationis; paupertas quae notat carentiam divitiarum, & imbecillitas est minoritas potentiae; ignorantia minoritas cognitionis.

3. Triades principiorum sunt omnia continent.

1. Trias essentialis. Bonitas & sapientia.

Magnitudo & ratio.

Duratio.

2. Trias potentialis.

1. Potentia.

Ratio potestatis.

2. Cognitio.

3. Appetitus.

Hinc sequitur, Omnes	{	Bonitates reduci,	}	Ad unam	{	Bonitatem.				
		Magnitudines,				Magnitudinem.				
		Durationes,				Durationem.				
		Potestates,				Potestatem.				
		Cognitiones,				Cognitionem.				
		Voluntates,				Voluntatem.				
		Virtutes,				Virtutem.				
		Veritates,				Veritatem.				
		Glorias,				Gloriam, quæ est vitæ æternæ.				
		Hinc sequitur,				{	Omnes differentias ad unam differentiam.			
Omnes concordantias ad unam concordantiam.										
Omnes contrarietates ad unam contrarietatem.										
Omnia principia ad unum principium.										
Omnia Media ad unum Medium.										
Omnes fines ad unum finem.										
Omnes Majoritates ad unam Majoritatem.										
Omnes Æqualitates ad unam Æqualitatem.										
Omnes Minoritates ad unam Minoritatem.										

Quomodo prædicata absoluta dicantur de Ente. Prædicata absoluta primò de omni Ente dicuntur affirmativè vel negativè, in concreto vel abstracto, convertibiliter vel inconvertibiliter: at de Dico principè omnia affirmativè, convertibiliter, abstractivè & concretivè dicuntur: Sunt enim in principio rerum omnia, æqualia omnia; in creatis verò subinde convertuntur, subinde non, unde secundum varios casus ponenda sunt. *Exempli Gratia.* Sapientia de libro in casu recto prædicari non potest; non enim dici potest, Liber est Sapiens: In obliquo tamen potest; ut dum dico, Liber est Sapiens, vel continet Sapientiam. Convertuntur tamen termini in absoluto statu considerati: ut dum dico, omnis magnitudo bona est, & omnis bonitas magnitudo est; vel dum dico, in omni Ente elucet magnitudo bonitatis, vel in omni Ente elucet bonitas magnitudinis.

Quomodo absoluta principia dicantur de respectivo. Præterea prædicata absoluta cum respectivis subjectisque comparata acquirunt perfectum propositionum Syllogisticarumque formandarum statum; ut dum dico, omnis bonitas est differentia, concordans, contrarians, principians, medians, finiens &c. de quibus hæcce regulas accipio.

Regula I. Pro subjecto sumatur terminus absolutus, pro prædicato pariter absolutus. V. G. Bonitas magna.

Regula II. Pro subjecto uterque terminus potest esse respectivus; uti differentia principians, concordans, medium.

Regula III. Subjectum sit terminus absolutus, & prædicatum respectivus. Uti Bonitas differentia. B. =.

Regula IV. Subjectum sit terminus respectivus, & prædicatum sit absolutus. Uti =. B. Differentia bona, vel differentia bonitas.

Quædam isti modi multiplicari possunt.

Primò. Substantivè: uti B. M. Bonitas Magna; Magnitudo bona; vel adjectivè; uti bonum magnum, vel magnum bonum.

2. Vel componendo subjectum, ut constet ex absoluto & respectivo; ut magnitudo bona est differentia, vel ex duobus absolutis, ut bonitas magna est differentia & durans.

3. Vel componendo prædicatum, ut concordantia est magnum bonum.

4. Vel componendo subjectum & prædicatum; ut concordantia principians est magnum bonum.

5. Vel posito utroque in recto & altero in obliquo; ut differentia principians; vel utrisque in concreto, vel uno in concreto, & altero in abstracto, vel utrisque in abstracto: ut magnum bonum, magnum boni, magnitudo boni, magnitudo bona, magnitudo bonitatis: ex quorum combinatione nascitur incredibilis combinationum multitudo, aded ut tempus prius te, quam propositionum congruas deficiat, ut jam demonstrabitur.

PARADIGMA.

Combinatio permutativa pauli ante descripta, & primò quidem in terminis simplicibus facienda.

Tamen hic modus instituto nostro parum utilis esse possit, apponendam tamen eam diximus, ad paradoxam & incredibilem penè, quæ inde emanat, combinationum multitudinem firmius demonstrandam. Imaginare itaque tibi, terminos absolutos, seu respectivos esse veluti diversorum numerorum relative combinandarum seriem.

Terh.

Perk. Gr. Si nosse cupias, quotnam modis simplices termini novem principiorum absolutorum ita permittari possint, ut nunquam in idem incidant; tunc queres in Tabula Combinatoria generali, in prima Columna 9. & correspondens numerus, videlicet, 362880, dabit numerum rerum permittendarum quantam combinationem. Si vero hosce simplices in propositiones cogere velis; pone è regione eandem terminorum seriem; & si scire velis, quot ex permutationum compositione propositiones inde emanent, duc 362880. in seipsam, & provenient 131664294400. numerus permutationum quaesitus.

Si vero principia absoluta ordine junxo-

ris respectivis, numero pariter 9. vel cum uno subjecto ex universalibus comparaveris, erunt permutationes propositionum: 121645100408312000. hunc numerum si quadraveris, habebis summam omnium propositionum, quæ ex octodocim terminis tam absolutis quam respectivis, in totidem terminos reducibiles ductis confici possunt, combinationem quaesitam. Si denique in unam columnam cogas quatuor Enneades Artis nostræ, earumque terminos 36. cum totidem attributis seu predicatis reducibilibus combines, irruies in prima Columna Tabulæ generalis Combinatoricæ propositionis primæ, sequentem numerum.

Numerus propositissimus, quæ ex quatuor Enneadum Artis Nostræ, id est, 36. terminis cum totidem attributis reducibilibus, combinatione fieri possunt.

371993326789901317467993448150835200000000.

Si denique 50 termini cum totidem aliis, *Perk. Gr.* Quinque Enneadum termini cum 50 attributis divinis componantur combinatione permutativa, nasceretur sequens numerorum congeries.

1273726338115430392851143083767005511393749454755473405000000000000.

Qui numerus tam immensus est, ut totus Mundus libris de his conscribendis impleri possit; & si totus Oceanus, imò totius Universi humiditas in atramentum converteretur, prius id deficeret, quam liberorum de his conscribendorum fuis attingeretur, etiam si nulla millia annorum in his scribendis omnes homines ab origine Mundi usque ad finem ejus impederent; quorum demonstratio ex supra dictis clare patet. Atque hæc tunc maxime patent, quanta principiorum Artis nostræ cum attributis divinis sit combinatio; ut vel ex hoc elucescat, combinationem hujusmodi cum divinis perfectionibus infinitudinem quandam induere, nullo numero, pondere, aut mensura determinabilem. Quæ relicta prima hac combinationis specie, quæ in permutatione rerum consistit, utpote parum utili, & semper idemita; ad eam transcamus, quæ instituto nostro magis propria, & proportionata sunt.

Articulus II. Combinationis applicatur.

Secundus Combinationis modus in hoc consistit, ut principia variè juxta terminos abstractos, concretos, combinatos in propositiones ad formandos syllogismos evolvarius; Sunt autem termini vel simplices, vel compositi. Simplices sunt, quando à soli ponuntur, uti magna bonitas, vel magnitudo bona; vel in concreto, omne magnum est bonum, vel omne bonum est magnum &c. prout supra in Regulis docuimus. Cum

positi termini sunt, quando simpliciter termini alii ad absoluta prædicata reducibiles assumuntur, ut omne bonum simpliciter & absolute durabile est infinite magnum. Si itaque cupiam animus sit, terminos hosce per compositionem in propositiones evolvere, utetur methodo supra in Propositione prima, descripta. *Perk. gratia.* Ex Tabula combinatoria generali constat, duas res his tantum combinari posse; tres, sexies; quatuor, vigesies quater; quinque centies vigesies &c.

PARADIGMA.

Sint primo assumpti duo Artis nostræ termini, seu principia absoluta. B. M. Hi termini non secus ac binæ literæ his comparari inter se possunt, non pluries; et ex Tabula generali patet; quia tamen hi termini non simpliciter considerantur, sed uti ad propositiones apti sunt, ita variis modis inter se combinari possunt terminorum permutatione; vel enim abstractè vel concretè uterque, vel unus in abstracto, alter in concreto; vel unus in recto, alter in obliquo, uti supra in Regulis docuimus; vel unus denique respectivus, alter absolutus; & hoc pacto plurimam tibi suggeret propositionum materiem dicta combinatio; vel per propositiones indefinitas vel definitas, per particulam affirmativam vel negativam, id est, omne, nullum; quocumque illud, o, circumcello, hoc pacto nigro signatur, facta suppediet, uti sequitur.

B^1	M^2	B^3	M^4	B^5	M^6	B^7	M^8	B^9	M^{10}	B^{11}	M^{12}	B^{13}	M^{14}	B^{15}	M^{16}
M^1	B^2	M^3	B^4	M^5	B^6	M^7	B^8	M^9	B^{10}	M^{11}	B^{12}	M^{13}	B^{14}	M^{15}	B^{16}

Nota, litteris adpositum 1. aut 2. aut 3. significare affirmativum, 4. vel 5. vel 6. vero negativum; aut,

Omnia $\begin{cases} 1. Bonitas est magnitudo quædam. \\ 7. Magnitudo est bonitas quædam. \end{cases}$ Omnia $\begin{cases} 3. Bonitas est magna. \\ 9. Magnitudo est bona. \end{cases}$

Omne $\begin{cases} 1. Bonum est magnitudo. \\ 5. Magnum est bonum. \end{cases}$ 4. Bonitas magnitudinis.
10. Magnitudo bonitatis.

Omnia $\begin{cases} 1. Bonitas differens est magna. \\ 11. Magnitudo differens est bona. \end{cases}$ Omnia $\begin{cases} 6. Bonitas concordans est magna. \\ 12. Magnitudo concordans est bona. \end{cases}$

Omnia $\begin{cases} Concordantia est bonitas magna. \\ Differentia est magnitudo bona. \end{cases}$ Et sic de cæteris.

Quibus inter se rite combinatis, & partim absolute, partim respectivè consideratis, nascentur propositiones omnino differentes 72. uti ex sequenti Fusio Combinationis patet.

Fusio Combinationis per Bonitatem.

Combinatio Respectivorum
cum absolutis.

Absolute Combinatio.

\equiv	Differens.	B. M.	M. D.	D. P.	P. S.	S. Vo.	Vo. Vi.	Vi. Ve.	Ve. G.
\heartsuit	Concordans.	B. D.	M. P.	D. S.	P. Vo.	S. Vi.	Vo. Ve.	Vi. G.	
\clubsuit	Contrarius.	B. P.	M. S.	D. Vo.	P. Vi.	S. Ve.	Vo. G.		
α	Principians.	B. S.	M. Vo.	D. Vi.	P. Ve.	S. G.			
\odot	Medians.	B. Vo.	M. Vi.	D. Ve.	P. G.				
ω	Finiers.	B. Vi.	M. Ve.	D. G.					
M	Majorans.	B. Ve.	M. G.						
\mathcal{A}	Aequans.	B. G.							
Min.	Minorans.								

Si verò tres terminos assumpseris, uti B. M. D. Dico ex illis sex combinationes resultare, non plures, uti ex sequenti patet schemate. Ubi vides primum terminum B. bis in prima serie, bis in 2^a. bis in 3. reperiri, duas priores semper naturam subjecti, tertia predicati locum possidet.

$\begin{cases} 1. B. M. D. \\ 2. B. D. M. \\ 3. M. B. D. \\ 4. M. D. B. \\ 5. D. B. M. \\ 6. D. M. B. \end{cases}$ Id est, Omnia $\begin{cases} Bonitas magna, durabilis est. \\ Bonitas durabilis, magna est. \\ Magnitudo bona, durabilis est. \\ Magnitudo durabilis, bona est. \\ Duratio bonitatis, magna est. \\ Duratio magna, bona est. \end{cases}$

Vides igitur, si terminos tali ratione ordinaveris, statim nasci duas præmissas ad totidem syllogismos formandos oportunas, assumpto uno ex novem subjectis universalibus pro minore; Quæ omnia maximo compendio per litteras tantum indicantur, uti sequitur.

Syllogismi ex sex Combinationibus nati.

	Subjct. Prem.		Medium.		Concluf.
Omnia	B. M. D.	Sed	△.	est	B. M.
	B. D. M.		△.		B. D.
	M. B. D.		△.		M. B.
	M. D. B.		△.		M. D.
	D. B. M.		△.		D. B.
	D. M. B.		△.		D. M.
		Ergo			

Si verò hæc cum aliis tum absolutis tum respectivis combinare velis, perstabis id ex sequenti Pinacio, in quo ternæ literæ ita combinatæ sunt, ut ex iis denudò Artificæ ingens propositioum syllogismoerumque farrago emanet.

P I N A C I O N

(Combinandi per tres terminus simplices quocunque ordine dato.)

Principia absoluta.

B. M. D.	M. D. P.	D. P. S.	P. S. Vo.	S. Vo. Vi.	Vo. Vi. Ve.	Vi. Ve. G.
B. D. P.	M. P. S.	D. S. Vo.	P. Vo. Vi.	S. Vi. Ve.	Vo. Ve. G.	
B. P. S.	M. S. Vo.	D. Vo. Vi.	P. Vi. Ve.	S. Ve. G.		
B. S. Vo.	M. Vo. Vi.	D. Vi. Ve.	P. Ve. G.			
B. Vo. Vi.	M. Vi. Ve.	D. Ve. G.				
B. Vi. Ve.	M. Ve. G.					
B. Ve. G.						

Principia Relativa.

≡.
♡.
♣.
α.
⊙.
ω.
M.
Æ.
Min.

Opposita principiorum absolutorum.

Bonum. Malum.
Magnum. Parvum.
Durabile. Non durable.
Potens. Impotens.
Sapiens. Insipiens.
Voluntas. Noluntas.
Virtus. Imbecillitas.
Veritas. Falsitas.
Gloria. Dedecus.

Comprehenduntur sub hoc Pinacio Syllogismi affirmativi proæus differentes 144. & totidem negativi; qui juncti faciunt summam syllogismoerum 288; quorum, ne tantam combinationibus refereremus, explanationem consulo omittendam duxi, sed eorum loco tantum nonnullos ad meliorem rerum intelligentiam apponimus; & sunt significati per primam literarum seriem transverfam.

B. M. D.	Omne bonum Magnum, durable est.
M. D. P.	Quæc magnum durable, potens est.
D. P. S.	Omne summe durabilis potentia, sapiens est.
P. S. Vo.	Omne potens intellectuale, appetitivum est.
S. Vo. Vi.	Omne intellectuale appetitivum, virtuosum est.
Vo. Vi. Ve.	Omnis appetitiva virtus, vera est.
Vi. Ve. G.	Omnis virtus vera, gloriosa est.

	$\left\{ \begin{array}{l} \triangle \\ \heartsuit \\ \clubsuit \\ \square \\ \spadesuit \\ \diamond \\ \heartsuit \\ \clubsuit \\ \diamond \\ \dots \end{array} \right\}$	Ergo.
Sed		

Per Opposita sic argumenteris.

Nullum malum magnum, in creatis durabile est.
 Nullum parum durabile, potens est.
 Nullum impotens, sapiens est.
 Nullum impotens, veræ cognitionis appetitivum est.
 Nullum irrationale appetitivum, virtuosum est.
 Nullus appetitus irrationalis virtus vera est.
 Nulla virtus falsa, gloriosa est.

Per Respectiva sic argumenteris.

Omnia	B. M. D.	{ =.	Differt,	} Scilicet ab alia, Cum alia, Ad aliam.
	M. D. P.	{ ♡.	Concoedat,	
	D. P. S.	{ ☉.	Contrariatur,	
	P. S. Vo.	{ α.	Principiat,	
	S. Vo. Vi.	{ ⊙.	Mediat,	
	Vo. Vi. Ve.	{ ω.	Finem habet,	
	Vi. Ve. G.	{ M.	Majorat,	
		{ E.	Æquat,	
		{ Min.	Minorat.	

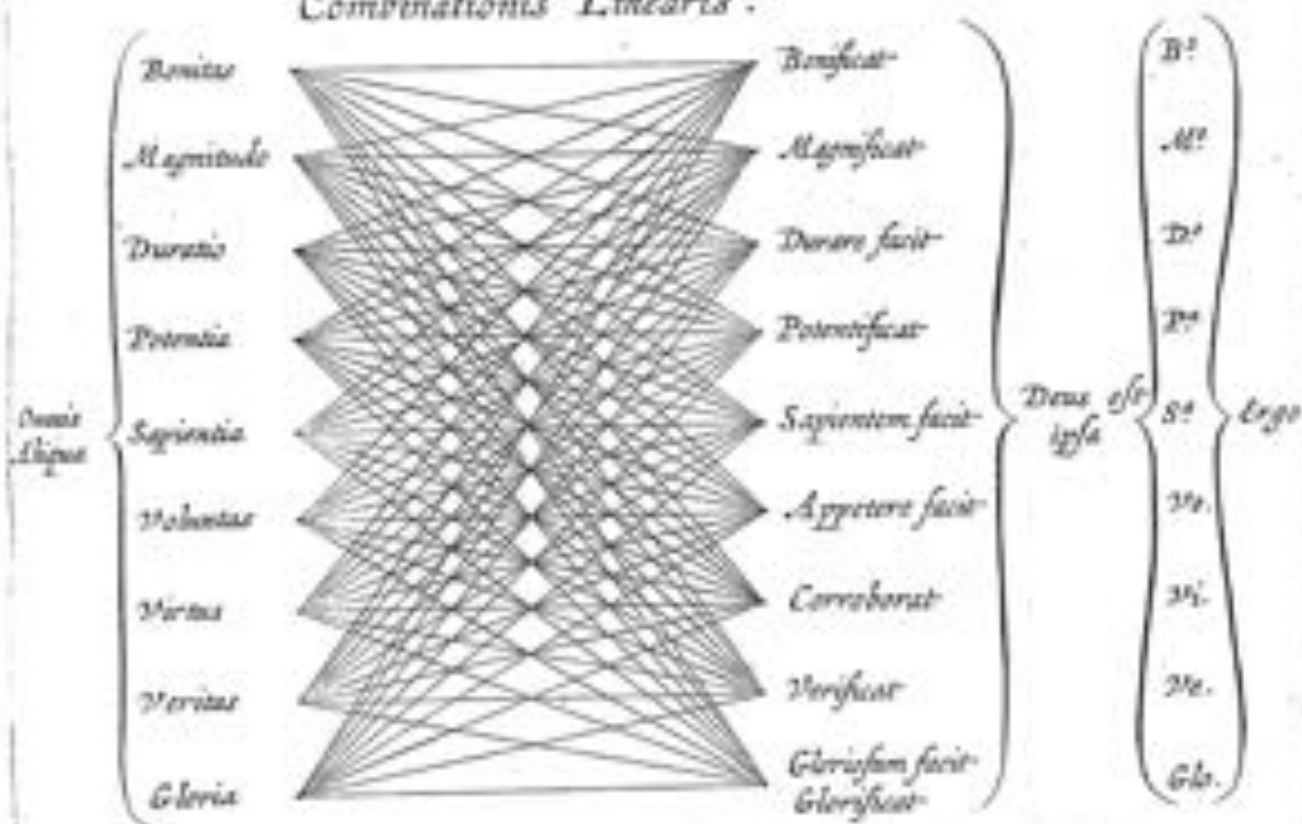
Notandum autem, hosce terminos non tantum ordine recto, sed & retrogrado, imò promiscuo ordine assumi posse. Si itaque 144, per 2 multiplices, habebis 576, syllogismos, quorum nonnulli perfectè, quidam imperfectè concludunt; ex quibus prudens Lector ea potissimum seligere poterit, quæ ejus proposito magis conducere videbuntur; possunt tamen ad perfectionem reduci, vel unicâ particulâ (absolute) vel particulari affirmativâ aut negativâ (aliquid) ali-quod non.

Tertius Combinationis Modus, qui est linearis, sive per linearam ductus.

Est & alias specissimus sanè rebus combinandis modus, quo per ductus linearum in notitiam omnium combinationum deducitur, & ita se habet. Ponantur ex uno lato-

re, ordine novem prædicata essentialia, ex altero, eadem replicentur; deinde ex singularis ad singula ducantur lineæ, & habebis combinationem quaesitam. Sed ad hoc intelligendum, nihil aliud nisi ocularis inspectio in subiecto Schemate requiritur, varisque modis confici potest. Primo Lulliani methodo per *Tivum*, *are*, *bile*, id est, per terminos principiorum absolutorum terminantium in *tivum*, *are*, *bile*; uti bonificandum, bonificare, bonificabile; hæc enim sunt tria cujusque rei principia coessentialia, videlicet potentia activa, potentia passiva, & actus, quibus omnis innititur probatio. Secundo fit per terminorum absolutorum prædicationem cum totidem subiectis; quod cum sit, quodlibet ex prædicatis absolutis aut respectivis rationem subiecti, in opposita verbò serie semper quodlibet rationem prædicati habet. Sed hæc in sequenti typo luculentius patebunt.

SCHEMA
Combinationis Linearis.

Ex hac Combinatoria methodo clarè patet, ex novem prædicatis absolutis in totidem opposita ductis, 81 propositiones fieri posse, quæ emanant ex multiplicatione 9. in seipsam; singula enim in singula opposita ducta dabunt 81. quibus quidem propositionibus, si in secunda propositione, pro subiecto statuas unum ex 9 subiectis universalibus; *Verbi gratia*, DEUS; habebis totidem Syllogismos demonstrativos, uti ex Schema-
te patet. *Verb. Grat.*

Omnis bonitas bonificat; DEUS est ipsa bonitas; Ergo bonificat.

Omnis magnitudo bonificat; DEUS est ipsa magnitudo infinita; Ergo bonificat.

Omnis duratio bonificat; DEUS est duratio æterna; Ergo.

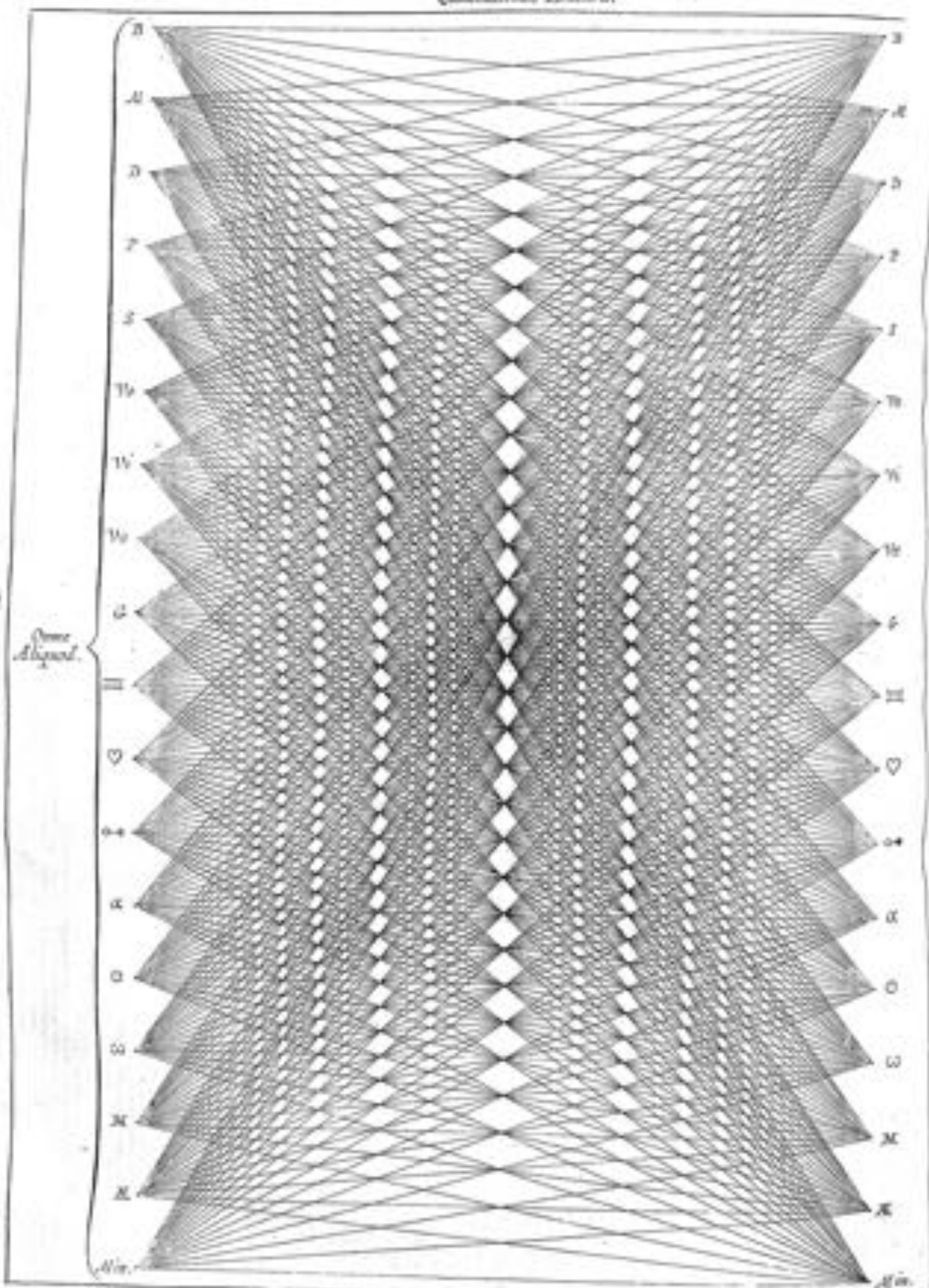
Ex sic de cæteris ordine absolutis idem judicium esto, quæ & linearum ductus pulchrè docent. Secundò, pari ratione, si loco absolutorum terminorum ponas, tivum, & bile, probabis eadem diverso modo per correlationem quandam: ut omne bonificativum habet bonificabile, quod bonificat. Omne Magnificativum habet magnificabile, quod magnificet. Ubi tamen nota, non singulas propositiones directè concludere, nisi rectitudinem suam consequantur ex

nonnullis particulis additis vel in recto, vel in obliquo, vel particulari negativo, ut cum dico, omnis magnitudo bonificat, directè non concludit, cum magnitudo diversam à bonitate formalitatem habeat; vera tamen est, subintelligendo bonitatem, quæ magnitudini inest, ut omnia bonitas magnitudinis alicujus, bonificat, sive, quædam magnitudo bonificat. Idem judicium esto de aliis non directè concludentibus propositionibus; unde omnia illa prædicata, quæ rectis, non obliquis lineis connectuntur, tantum directè concludunt, reliqua indirectè. *V. G.* Omnis veritas bonificat, subintellige, intellectum; Omnis, voluntas, subintellige bona, sapientem facit; sive, quædam voluntas sapientem facit, scilicet, voluntas studiosa & recti investigatrix.

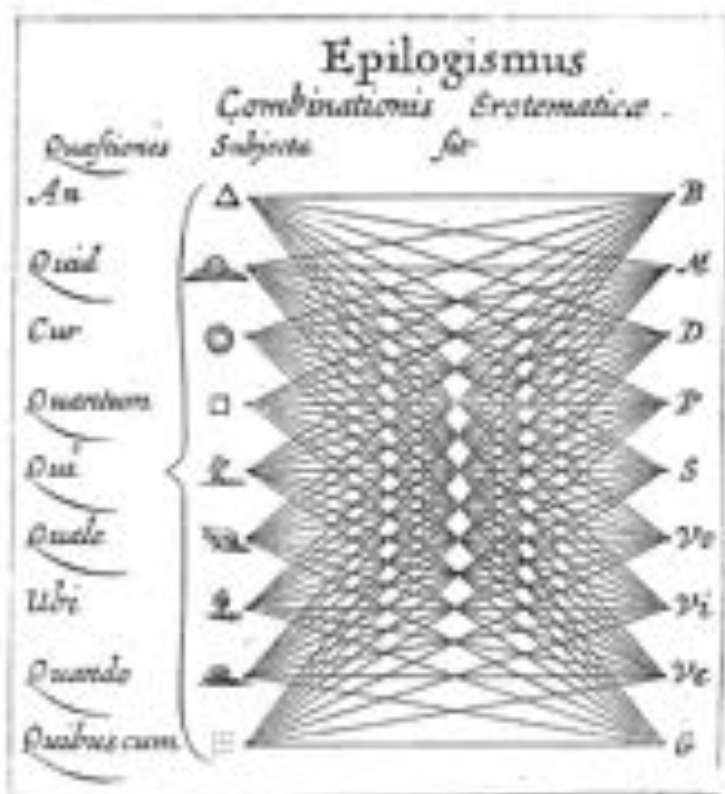
Tertiò. Si loco absolutorum opponas, oppositos seu contrarios terminos, præposita particula negativa (nullus) habebis totidem propositiones negativas; ut nulla malitia bonificat; nulla parvitas magnificat; nullum non durans durare facit. &c.

Quartò. Si verò novem terminis absolutis, novem respectiva junxeris, & singula linearum ductibus connexeris, habebis 324 propositiones syllogismis totidem formandis aptas; uti ex sequenti Abaco patet.

EPILOGISMUS

Combinatio Linearis.

Quintò ſi hiſce præponas Eneadem aut Decadem Erotematicam, uti *An, Quid, Cur, Quantum, Qui, Quale, Ubi, Quando, Quibus cum* do, *Quibafcum*, tum ampliffimum habebis campum ſingula ſecundum artem examinandi.

Secundò. Quæſtio inſtituenda eſt cum prædicatis tum abſolutis tum reſpectivis, uti,

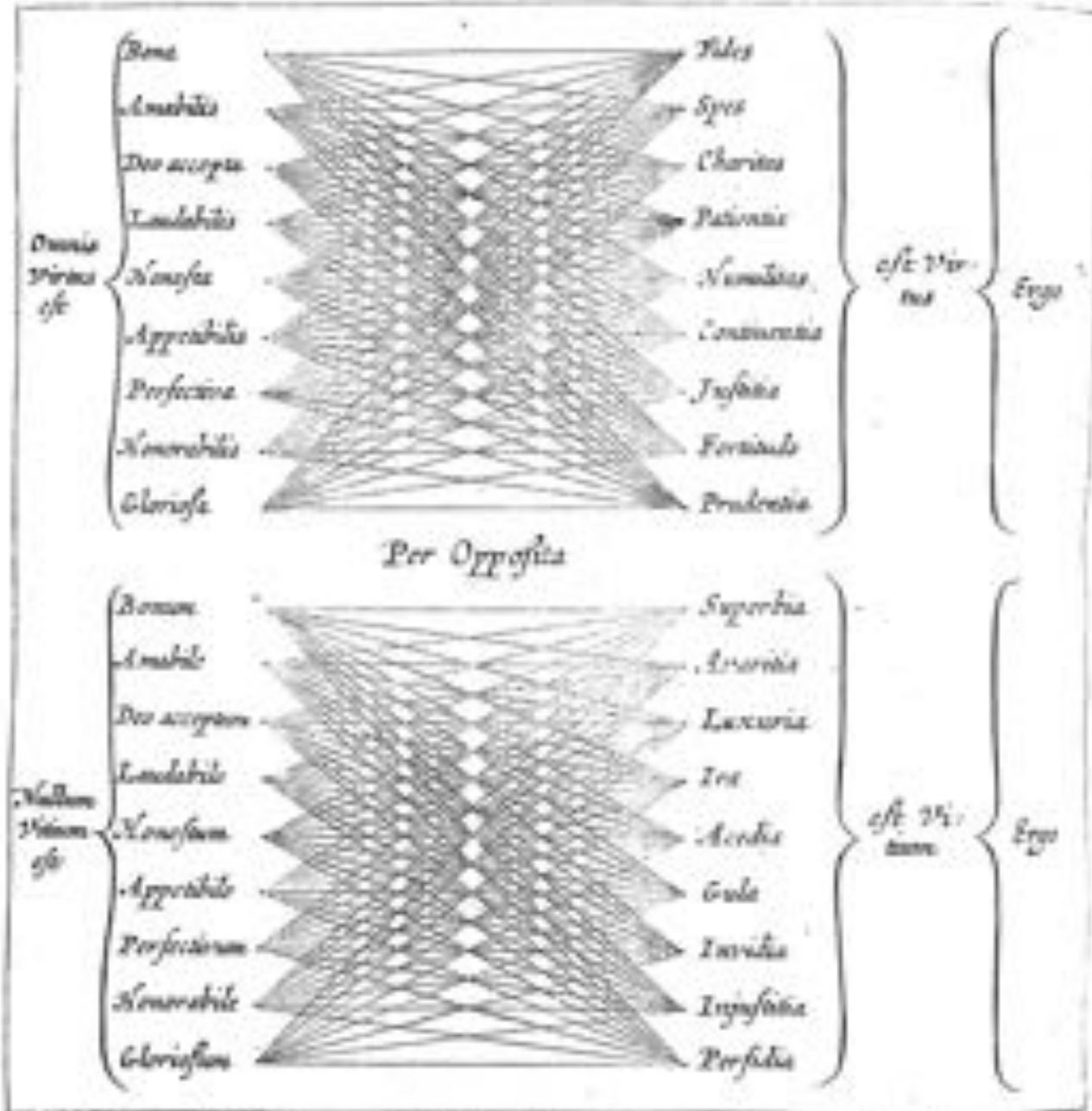
$$\left. \begin{array}{l} \text{An,} \\ \text{Quid in} \\ \text{Cur,} \end{array} \right\} \triangle \text{ ſit } \left\{ \begin{array}{l} \text{Bonus,} \\ \text{Bonitas,} \\ \text{Bonitas,} \end{array} \right\} \text{ Ex } \left\{ \begin{array}{l} \text{An differat à ſe,} \\ \text{Quænam ejus differentia,} \\ \text{Cur differat ab aliis; \& ſic de cæteris,} \end{array} \right.$$

Deinde eadem comparanda ſunt cum reliquis ordine prædicatis tum abſolutis, tum reſpectivis.

Quartò. Quæſtiones inſtituendæ ſunt cum attributis divinis tum eſſentialibus tum Relativis; verùm hæc omnia ſuo loco luculentius pateſcent.

Quintò. Data quacunque propoſitione, Combinationem inſtitues hac eadem me-

thodo. *V. G.* Si probandum ſit, virtutes eſſe bonas; ſic procedes, Ponantur omnes, vel quotquot volueris, termini ad virtutem reducibiles, ſerie perpendiculari, deinde virtutes quotquot volueris è regione; deinde connectantur ſingula ſingulis per lineas, & habebis combinationem peractam, ut in ſequenti Schemate patet.

Vides in hac Combinatione, cum singula subiecta in totidem prædicata ducuntur, ex novem prædicatis & totidem subiectis nasci syllogismos omnino differentes 81. Ex hoc pacto pro multiplicatione prædicatorum subiectorumque semper maiorem & maiorem resultare Syllogismorum numerum; Hac ratione ex triginta prædicatis & totidem virtutibus nascuntur syllogismi præfati differentes & demonstrativi 900; Si vero per opposita seu contraria virtutibus ratiocinium tuum deducere velis, loco particularis omnis, ponas, nullum vitium, & loco subiecti in Minori, Superbia, hac ratione: nullum vitium est bonum; Superbia est vitium, Ergo. Nascuntur pro novem prædicatis & totidem vitiis, uti prius, 81 Syllogismi, & ex 30 vitiis comparatis pariter cum suis prædicatis 900 Syllogismi emergunt; Habes itaque iuxta hunc modum 1800 Syllogismos. Vel etiam, hac indole per oppositorum etiam combinationem, dicto citius quolibet syllogismos erues, si loco præ-

dicatorum ponantur contraria prædicata & loco virtutum vitia, & habebis infernam. Ut Omne vitium est odibile, odiosum, Dico execrabile, vituperatione dignum, inhonestum, &c.

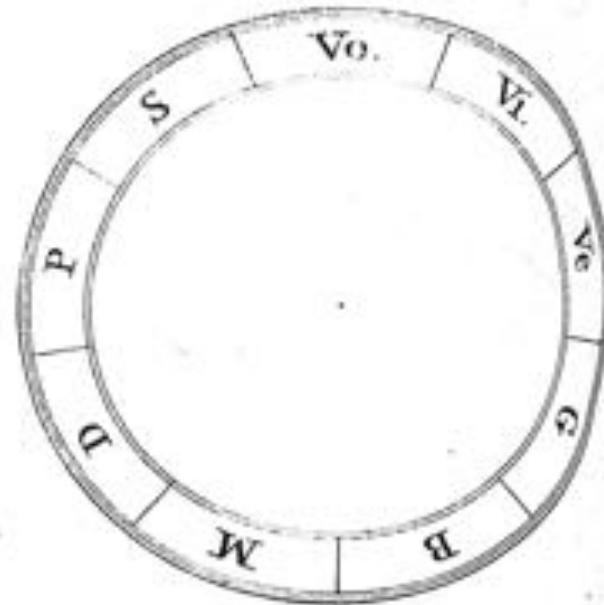
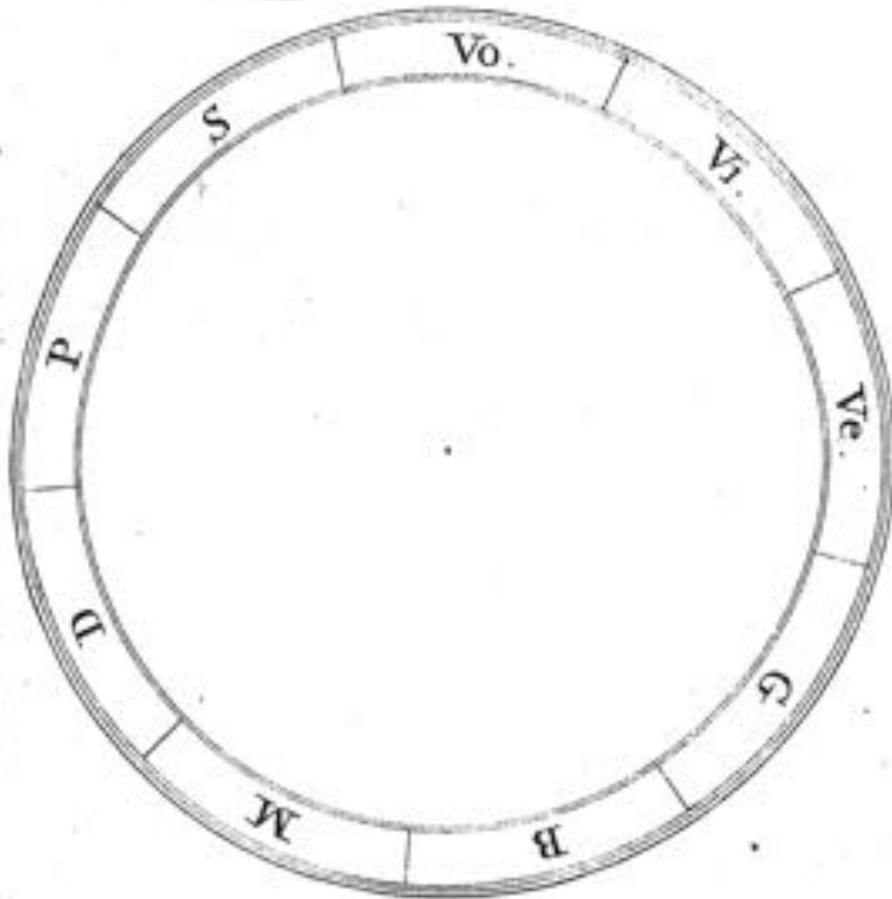
Sed Superbia, Avaritia &c. sunt talia. Ergo.

Atque ex hisce patet, dato subiecto, *Virili Gratia*, Logico, Physico, Theologico, Medico, Mathematico, Rhetorico, Politico, &c. quolibet tandem probando, quomodo dicto citius, hac Combinationis methodo & ratione quolibet argumenta erare possis. Sed hæc fusius in sequentibus persequamur.

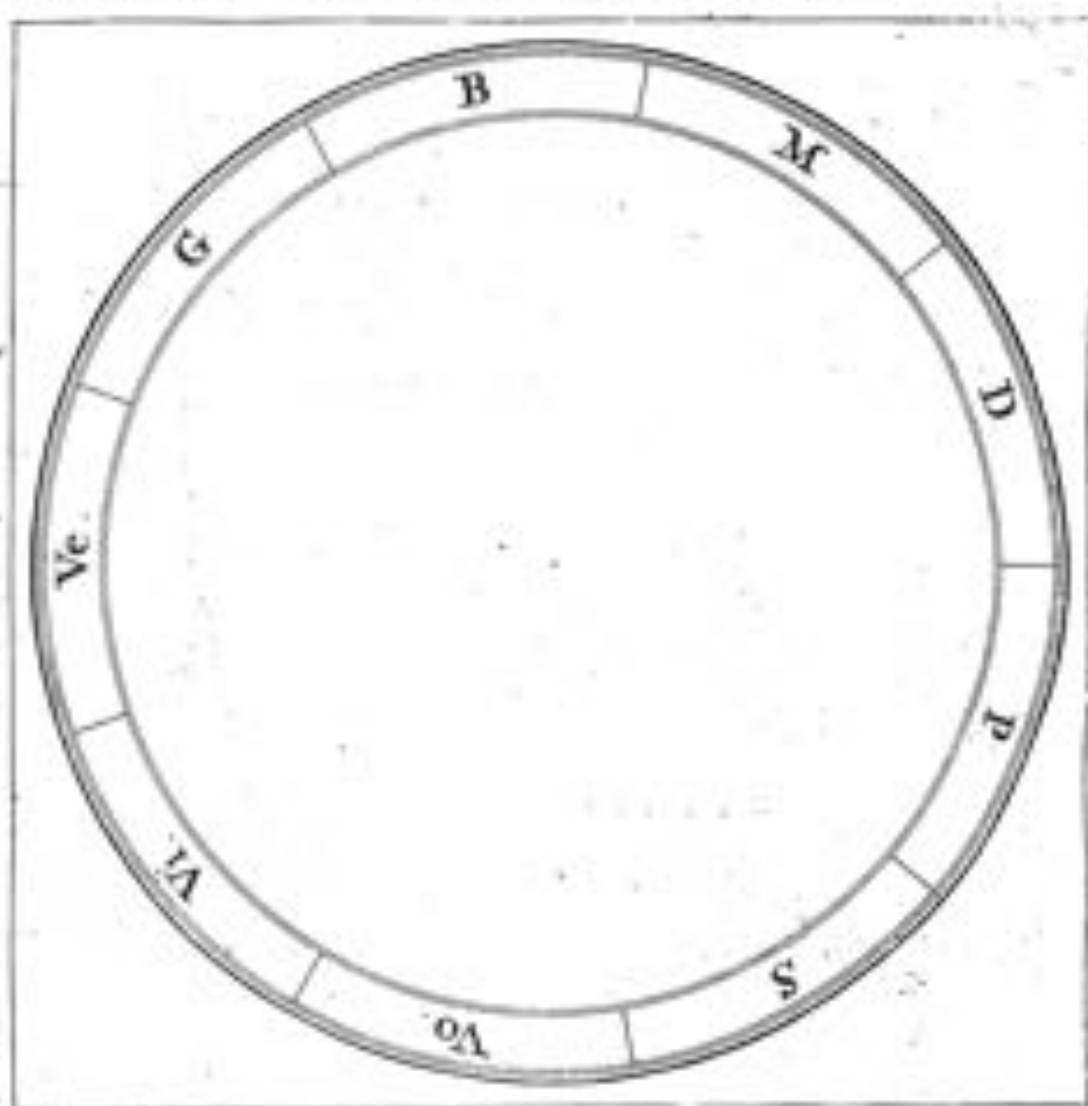
Quartus Modus Combinationis rerum circularis.

Quartus Modus Combinationis, sit Artis nostræ terminis in circulos partim mobiles, partim immobiles, exactis; idque variis modis, vel simplicibus terminis solum in-

fol. 173.

impositis, vel junctis terminis ad eos reducibilibus. Nos singulos modos & rationes ordinis exponemus, ut unusquisque apte ingenio suo habere possit, ad combinandum subsidia. Primus modus est simplicissimus, & fit hoc pacto:

Delineantur quique circuli in separatis chartis semper minores & minores; in quorum primo, secundo & quarto, ordine describantur novem predicata essentialia; in tertio verò & quinto, novem subjecta universalis, & novem principia respectiva, uti in appositâ figura patet.

Deinde singuli centro affigantur versatiles, & habebis Combinationis rotam perfectam. Ufus ejus is est, qui sequitur.

Supponendum primò, in superiori circulo omnes literas absolutorum predicatorum habere se per modum subjecti, id est, denotare in propositione seu antecedenti majori subjectum; In secundo circulo omnes literæ se habent per modum predicati; In tertio verò circulo continentur subjecta universalis, quæ se habent per modum subjecti in propositione Minori. Sit igitur

in questione probandum, utrum Angelus sit B. M. D. P. S. &c. Applica primò ad B. superioris circuli, in secundo circulo literam B, eique suppones in tertio circulo subjectam ex novem universalibus ☉, & in quarto circulo literam B, habebisque hunc syllogismum: Omne Bm est bonum; Angelus est Bm; Ergo est bonus. Deinde promove B, secundi circuli, cum tertii & quarti circuli notis ☉, & B. subter M, supremi circuli, & habebis secundum Syllogismum. Deinde simili industria promovebis secundi circuli literam B. ad omnes reliquas literas superioris circuli, reliquis tribus ordine, & gradatim pariter promoveas usque ad 9, & habebis per revolutionem primam 9 Syllogismos, quibus probatur Angelum esse bonum, & sanz hl.

Explicatio
Rotæ.

B. B. ☉ B.	Omne	Est est bonum; Angelus est Est quoddam;	Ergo est bonum.
M. B. ☉ M.		Magnam est bonum; Angelus est magnus;	
D. B. ☉ D.		Durabile est bonum; Angelus est durabilis;	
P. B. ☉ P.		Potens est bonum; Angelus est potens;	
S. B. ☉ S.		Sapiens est bonum; Angelus est sapiens;	
Vo. B. ☉ Vo.		Voluntate præditum est bonum; Angelus est voluntate præditus.	
Vi. B. ☉ Vi.		Virtuosum est bonum; Angelus est virtuosus.	
Ve. B. ☉ Ve.		Verum est bonum; Angelus est verus;	
G. B. ☉ G.		Gloriosum est bonum; Angelus est gloriosus;	

Hinc vides, si triam inferiorum circularum notas eandem, superioris circuli notis ordine & gradatim supponas, semper novem nasci syllogismorum differentiarum emanationes.

Nota tamen, quod si alicubi occurrerint identice propositiones, uti B B B, tam sub-

jectum semper debet affirmari reducibile ad quendam terminum absolutum; ut Est, unus, substantia, essentia ad bonum; extensus, capax &c. ad magnitudinem, &c. sic de cæteris, quos terminos reperies in præcedenti Libro, Sectione III.

REVOLUTIO I.

Est.

Termini reducibiles	B.	M.	D.	P.	S.	Vo.	Vi.	Ve.	G.	Subiectum	} Major
Absoluti	B.	B.	B.	B.	B.	B.	B.	B.	B.	Predicatum	
	☉. B.	☉. M.	☉. D.	☉. P.	☉. S.	☉. Vo.	☉. Vi.	☉. Ve.	☉. G.	Subiectum Predicatum	} Minor
Ergo	B.	B.	B.	B.	B.	B.	B.	B.	B.	Conclusio	

Termini reducibiles ad B.

Unus. Est. Ego. Essentia. Trium, ars, lile. Eccefactum. Amabile. Felix.

Post primam revolutionem, qua Angelus bonus esse probatur, si eum magnam esse probare voluerit, tunc triam inferiorum circularum notas M. ☉ M. suppones superioris circuli ordine notis, ab M. incipiendo, & nascetur secunda revolutio, quæ sequentem propositionum syllogismorumque congeriem continet.

REVOLUTIO II.

Angelus extensus virtute sua, non vult.

Termini reducibiles	M.	D.	P.	S.	Vo.	Vi.	Ve.	G.	B.	Subiectum	} Major
Absoluti	M.	M.	M.	M.	M.	M.	M.	M.	M.	Predicatum	
	☉ M.	☉ D.	☉ P.	☉ S.	☉ Vo.	☉ Vi.	☉ Ve.	☉ G.	☉ B.	Subiectum	} Minor
										Predicatum	
Ergo	M.	M.	M.	M.	M.	M.	M.	M.	M.	Conclusio	

Termini reducibiles ad M.

Extensus. Copiosus. Amplus. Integrum. Summus. Excellent. Dignus.

Revolutionem Tertiam hac ratione perficies: Substantur tres inferiores circuli cum eisdem notis D. superioris circuli notis, & deinde promoveantur in consequentes ordines notis, circuli superioris; & habebis alteram syllogismorum congeriem; ut sequitur.

REVOLUTIO III.

REVOLUTIO III.

Æviteram.

Termini reducibiles	D.	P.	S.	Vo.	Vi.	Vc.	G.	B.	M.	Subiectum	} Majori.
Aboliti.	D.	D.	D.	D.	D.	D.	D.	D.	D.	Predicatum	
	☉. D.	☉. P.	☉. S.	☉. Vo.	☉. Vi.	☉. Vc.	☉. G.	☉. B.	☉. M.	Subiectum	} Minori.
Ergo.	D.	D.	D.	D.	D.	D.	D.	D.	D.	Predicatum	
										Conclusio	

Synonima, five Termini reducibiles ad D.

Æviteram. Æviteritas. Consistens. Immortale. Infalsibile. Perpetuum. Permanent.
Stabile. Immortale.

Resolutionem quartam sic auspiceris. Subdantur tres circuli inferiores cum eisdem notis sub circuli superioris nota B. & deinceps ordine ad notas consequentes, & habebis Combinatam Syllogismorum novem congeriem, ut in sequenti patet.

REVOLUTIO IV.

Magna dignitate consistunt.

Termini reducibiles	P.	S.	Vo.	Vi.	Vc.	G.	B.	M.	D.	Subiectum	} Majori.
Aboliti.	P.	P.	P.	P.	P.	P.	P.	P.	P.	Predicatum	
	☉. P.	☉. S.	☉. Vo.	☉. Vi.	☉. Vc.	☉. G.	☉. B.	☉. M.	☉. D.	Subiectum	} Minori.
Ergo.	P.	P.	P.	P.	P.	P.	P.	P.	P.	Predicatum	
										Conclusio	

Synonima, five Termini reducibiles ad P.

Auctoritate pollens. Dignitate conspicuum. Dominio clarum. Fatalitatem habens. Forte.
Sublimitate, gloria pollens.

Revolutionem Quintam ita perficies. Subdantur tres inferiores circuli suis notis, sub circuli superioris nota S. & deinceps ad alias ordine consequentes notas applicentur, & habebis sequentem Syllogismorum novem enecadem, ut sequitur.

REVOLUTIO V.

Intellectuale.

Termini reducibiles	S.	Vo.	Vi.	Vc.	G.	B.	M.	D.	P.	Subiectum	} Majori.
Aboliti.	S.	S.	S.	S.	S.	S.	S.	S.	S.	Predicatum	
	☉. Int.	☉. Vo.	☉. Vi.	☉. Vc.	☉. G.	☉. B.	☉. M.	☉. D.	☉. P.	Subiectum	} Minori.
Ergo.	S.	S.	S.	S.	S.	S.	S.	S.	S.	Predicatum	
										Conclusio	

Synonima ad S.

Intellectualis vi pollens. Scientiâ conspicuum. Intelligentiâ plenam. Providentiam habens.

Revolutionem sextam pari pacto perages.

REVOLUTIO VI.

Intellectuale.

Termini reducibil.	Vo.	Vi.	Vc.	G.	B.	M.	D.	P.	S.	Subiectum	} Major
Abstrahi	Vo.	Vo.	Vo.	Vo.	Vo.	Vo.	Vo.	Vo.	Vo.	Predicatum	
	☉. Int.	☉. Vi.	☉. Vc.	☉. G.	☉. B.	☉. M.	☉. D.	☉. P.	☉. S.	Subiectum Predicatum	} Minor
Ergo	Vo.	Vo.	Vo.	Vo.	Vo.	Vo.	Vo.	Vo.	Vo.	Conclusio	

Synonyma ad Vo.

Appetitiva vi possent. Ament impulsam. Finem in actionibus præcedent.

REVOLUTIO VII.

Termini reducibil.	Vi.	Vc.	G.	B.	M.	D.	P.	S.	Vo.	Subiectum	} Major
Abstrahi	Vi.	Vi.	Vi.	Vi.	Vi.	Vi.	Vi.	Vi.	Vi.	Predicatum	
	☉. Vi.	☉. Vc.	☉. G.	☉. B.	☉. M.	☉. D.	☉. P.	☉. S.	☉. Vo.	Subiectum Predicatum	} Minor
Ergo	Vi.	Vi.	Vi.	Vi.	Vi.	Vi.	Vi.	Vi.	Vi.	Conclusio	

Synonyma ad Vi.

Potens ad agendum. Facultate pollens. Efficax, vigorosum.

REVOLUTIO VIII.

Conformis intellectui.

Termini reducibil.	Vc.	G.	B.	M.	D.	P.	S.	Vo.	Vi.	Subiectum	} Major
Abstrahi	Vc.	Vc.	Vc.	Vc.	Vc.	Vc.	Vc.	Vc.	Vc.	Predicatum	
	☉. Vc.	☉. G.	☉. B.	☉. M.	☉. D.	☉. P.	☉. S.	☉. Vo.	☉. Vi.	Subiectum Predicatum	} Minor
Ergo	Vc.	Vc.	Vc.	Vc.	Vc.	Vc.	Vc.	Vc.	Vc.	Conclusio	

Synonyma ad Vc.

Conformitas. Ictus. Exemplum, intellectus possident.

REVOLUTIO IX.

Termini reducibil.	G.	B.	M.	D.	P.	S.	Vo.	Vi.	Vc.	Subiectum	} Major
Abstrahi	G.	G.	G.	G.	G.	G.	G.	G.	G.	Predicatum	
	☉. G.	☉. B.	☉. M.	☉. D.	☉. P.	☉. S.	☉. Vo.	☉. Vi.	☉. Vc.	Subiectum Predicatum	} Minor
Ergo	G.	G.	G.	G.	G.	G.	G.	G.	G.	Conclusio	

Synonyma ad G.

Quiescent, amore, potentia fructus, gaudia plenum.

Habes hic trium Circulorum revolutiones cum superioris circuli prædicatis combinatas; & sunt 84 Syllogismi, quibus Angeli proprietates demonstrantur; Si vero eadem ratione procedas cum subiectis universalibus tertio circulo inscriptis, habebis Syllogismos omnes differentes (in Barbara) 672. Verum antequam ulterius progrediaris, hæc te primo notatio relin.

Primo

Nata ad
hoc ope-
randum.

Primum. Subjecta propositionis majoris, quæ in supremo circulo continentur, & principia absoluta notant, non semper samenda sunt in terminis explicitis; essent enim omnes illæ propositiones identicæ, & auribus acciderent in iucundè (cujusmodi sunt, quæ primum locum in combinationum revolutionibus obtinent, uti B B. B. M M. M.) Sed loco absolutorum five explicitorum prædicatorum, afficiantur impliciti, seu ad illa reducibiles termini, quos in tertio circulo subjectis universalibus semper cetera media Syllogismo adscribere vides. Vocamus autem explicitos hoc loco terminos omnia prædicata seu principia absoluta simpliciter, five in abstracto, five in concreto posita; Implicitos verò eos vocamus, quæ ad absolutos terminos quovis modo revocari possunt; uti ad Bonum revocantur, Ens, essentia, esse, unum, & similia, quæ in primo libro fusiè exposita sunt, & singula singulis absolutis prædicatis adscripta reperiuntur, quorum & hic nonnulla singulis Revolutionibus, ad meliorem rerum intelligentiam apposuimus.

His positis. Si alia combinationis lege, novarum propositionum suppellectilem erere velis, tunc per oppositos & contrarios principiorum absolutorum terminos intentum tuum acquires, ea prorsus ratione, qua in præcedenti combinatione processum fuit, & habebis alios 8: Syllogismos. *Verb. Gr.* Nullum Ens in quantum bonum, est malum. Angelus est ens & bonus; Ergo nullus Angelus in quantum bonus, est malus; & hoc pacto per leges artis oppositorum, & alios Syllogismos evolves, omnes in (Celerius.) Et ut artificium luculentius tibi pateat, noris, omnes Syllogismos universales in (Barbara) per oppositorum terminorum applicationem mutari in Syllogismos in (Celerius.)

Operatio
per oppo-
sitionem.

Vidimus modum & rationem, qua per Rotam combinatoriam magnam propositionum congeriem coacervare possimus, principiorum absolutorum subsidio. Restat ut ostendamus, quomodo principia respectiva, quæ in infimo circulo continentur, ad novam semper & novam propositionum Syllogismorumque materiam comparandam applicari debent.

Advertendum itaque, totum hoc negotium facile expediri posse per Enneadem Erotematicam intra infimum circulum descriptam. *Exempli Grat.* Si queratur: An Angelus differat ab aliis omnibus creatis rebus ratione bonitatis. Respondeo affirmative, idque hoc pacto per notam differentialem = absolutis principiis applicatam comprobabis. Supponatur tertius, quartus, quintus circulus sub se invicem illi hoc notarum ordine B =, fietque B quarti circuli litera, subjectum propositionis majoris; = verò nota differentialis in quinto circulo, prædicatum: In minori vero propositione in tertio circulo = erit subjectum, & B prædicatum, nasceturque hic Syllogismus:

Omne Ens ut bonum differt à quolibet alio ente bonitate sua specifica seu individuali.

Omnis Angelus est Ens in quantum bonus. Ergo bonitate sua differt ab alio quovis ente.

Omne magnum differt ab aliis extensione existentie suæ in loco vel circumscriptivè, vel definitivè.

Omnis Angelus est magnus. Ergo differt ab aliis existentie suæ extensione in loco non circumscriptivè sed definitivè.

Hoc pacto promovebis tertii & quarti circuli notas easdem semper ordine supra intermedii circuli literas, & habebis 9 Syllogismos de differentia Angeli, ut sequitur:

REVOLUTIO I.

Termini notandi.	B.	M.	D.	P.	S.	Vo.	Vi.	Ve.	G.	Subiectum	} Majoris.
Absoluti.	=	=	=	=	=	=	=	=	=	Prædicatum	
	☉. B.	☉. M.	☉. D.	☉. P.	☉. S.	☉. Vo.	☉. Vi.	☉. Ve.	☉. G.	Prædicatum Subiectum	} Minoris.
Ergo.	=	=	=	=	=	=	=	=	=	Conclusio.	

Applicando verò tertii circuli notam ☉ & quinti circuli notam concordantie ♥ ad B intermedii circuli, sic: B ♥ ☉ ♥, nascetur hic Syllogismus:

Omne Ens concordat quo ad esse in communi naturæ gradu.

Omnis Angelus est Ens. Ergo concordat, &c.

Et sic de cæteris, uti in secunda Revolutione infra posita patet.

REVOLUTIO II.

[illegible]

Atque de applicatione tertii & quinti circuli supra intermedii circuli notas idem fit judicium; ubi tamen observa, non omnes syllogismos directè & universaliter concludere, nisi certis particulis, quas supra assignavimus, determinentur. Observanda quoque sunt, quæ in precedenti libro, de differentia & concordantia caterorumque principiorum respectivorum accidentibus docuimus.

Vides Lector, quomodo per quætionem (Utrum) termini Artis nostræ in syllogismos ad præpositam quætionem probandam, cogi debeant. Pari ratione, & per quætionem, (Quid) cæterasque circumstantias, præpositum nobis thema ampliandum fit. *P. G.* Quid Angelus propriè sit. Expedies quætionem eadem syllogismo eam varietate, qua præcedentia probasti. Queritur, *Exempli gratia*, Quid sit Angelus. Respondetur, esse substantiam creatam, completam, incorpoream, intellectualem. Hoc ut probes, applica extimum circulum notæ suæ B, ad B. fecundi circuli notam, & , tertiæ circuli infra; B, verò quartæ circuli notam infra . Sic,

B. Ergo omnis Angelus est substantia
incorporea, intellectualis, com-
pleta.

M. Omne Ens quod definitivum esse in loco habet, est substantia incorporea, intellectualis.

B. Omnis Angelus est Ens, quod de-
 finitivum esse habet in loco.

B. Ergo omnis Angelus est substantia incorporea, intellectualis. Et sic de ceteris.

Si verò tres inferiores circulos ad superi-
mi circuli notas ordine se consequentes ap-
plicueris, habebis 9. Syllogismos, quibus
propositam quaestionem demonstres; siquidem
Combinatio Revolutionis primæ, paulò
ante proposita, littera A signata, huic
quaestioni abundè satisfaciet. Si rursus pro-
positam quaestionem per reliquas ordine
quaestionum circumstantias singulis absolutis
prædicatis applicatas evolveris, habebis
omnes & ejusdem quaestionis 81. Syllogismos,
quibus intentum propositionis scopum
demonstres; ut interim innumera alia, quæ
suis locis reservavimus, multiplicationi
propositionum argumentorum oportuna
filiæ. Sed jam ad reliquos Combinationis
modos explicandos progrediamur.

C A P U T V.

Combinatio rerum Tabularis, amicis Artium nostrae fessum.

Combinatio Tabularis docet numerum rerum Combinandarum in Tabulas aptè redigere, ut quoties res diversimodè inter se comparari possint, scitè exhibeantur, Quæ sanè methodus omnium pulcherrima, & ad operandum facillima est. Non ignoro, Lullistas varias hujus generis Tabulas proferre, sed, ut quod res est, dicam, ita intricatas, ita obscuras, ita ad operandum difficiles, ut vix sit, qui hucusque ex iis aliquem se fructum consequi, ne dicam, scopum videre potuisse sat.

fus sit. Quare non omittā Tabulā Lullianā,
 quam magnā vocat, alias reponimus, me-
 liori methodo dispositas, quibus quicquid
 in omni scientia fult traditum est, tanquam
 ad quandam in rucis cortice Iliadem con-
 tractum, atque in innumeros usus explicu-
 tum habetur.

Componitur autem prima Tabula ex precedenti Combinatoria Rota, & continet in se Combinatos Syllogismos 729, quoniam nunquamque principium absolutum continet 81. Tabula sequitur.

TABULA I. COMBINATORIA,
Ex qua Argumenta defumantur omni Scibili accommodata.

COMBINATIO I.

Bonitatis cum reliquis novem Principiis.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
Ess.	B b b	B m b	B d b	B p b	B s b	B vo b	B vi b	B ve b	B g b	Acceptabile.
Ess.	B b m	B m m	B d m	B p m	B s m	B vo m	B vi m	B ve m	B g m	Asperum, justum.
Ess.	B b d	B m d	B d d	B p d	B s d	B vo d	B vi d	B ve d	B g d	Rectum.
Alto.	B b p	B m p	B d p	B p p	B s p	B vo p	B vi p	B ve p	B g p	Appetibile.
Usum.	B b s	B m s	B d s	B p s	B s s	B vo s	B vi s	B ve s	B g s	Communicativum.
Substantia.	B b vo	B m vo	B d vo	B p vo	B s vo	B vo vo	B vi vo	B ve vo	B g vo	Dignum, rationabile.
Perfectio.	B b vi	B m vi	B d vi	B p vi	B s vi	B vo vi	B vi vi	B ve vi	B g vi	Dulcium.
Simplex.	B b ve	B m ve	B d ve	B p ve	B s ve	B vo ve	B vi ve	B ve ve	B g ve	Nobile.
Compositio.	B b g	B m g	B d g	B p g	B s g	B vo g	B vi g	B ve g	B g g	Placabile.

COMBINATIO II.

Magnitudinis cum omnibus novem Principiis.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
Essentia.	M b b	M m b	M d b	M p b	M s b	M vo b	M vi b	M ve b	M g b	Exasperata.
Amplum.	M b m	M m m	M d m	M p m	M s m	M vo m	M vi m	M ve m	M g m	Excellent.
Opulens.	M b d	M m d	M d d	M p d	M s d	M vo d	M vi d	M ve d	M g d	Liberalis.
Ess. eff. ref. loria.	M b p	M m p	M d p	M p p	M s p	M vo p	M vi p	M ve p	M g p	Magnificum.
Inmensum.	M b s	M m s	M d s	M p s	M s s	M vo s	M vi s	M ve s	M g s	Multitudo.
Infinum.	M b vo	M m vo	M d vo	M p vo	M s vo	M vo vo	M vi vo	M ve vo	M g vo	Dignum.
Opes.	M b vi	M m vi	M d vi	M p vi	M s vi	M vo vi	M vi vi	M ve vi	M g vi	Opulentum.
Usum.	M b ve	M m ve	M d ve	M p ve	M s ve	M vo ve	M vi ve	M ve ve	M g ve	Copiosum.
Substantia.	M b g	M m g	M d g	M p g	M s g	M vo g	M vi g	M ve g	M g g	Sublime.

COMBINATIO III.

Durationis.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
Amum.	D b b	D m b	D d b	D p b	D s b	D vo b	D vi b	D ve b	D g b	Fidelitas.
Artemum.	D b m	D m m	D d m	D p m	D s m	D vo m	D vi m	D ve m	D g m	Constantia.
Temperale.	D b d	D m d	D d d	D p d	D s d	D vo d	D vi d	D ve d	D g d	Patientia.
Sanctum.	D b p	D m p	D d p	D p p	D s p	D vo p	D vi p	D ve p	D g p	Perseverantia.
Am.	D b s	D m s	D d s	D p s	D s s	D vo s	D vi s	D ve s	D g s	Spes, confidentia.
Ess. eff. loria.	D b vo	D m vo	D d vo	D p vo	D s vo	D vo vo	D vi vo	D ve vo	D g vo	Castitudo, leges statuta, doctrina.
Essentia.	D b vi	D m vi	D d vi	D p vi	D s vi	D vo vi	D vi vi	D ve vi	D g vi	Firmum.
Properum.	D b ve	D m ve	D d ve	D p ve	D s ve	D vo ve	D vi ve	D ve ve	D g ve	Omnis que tempus.
Permanens.	D b g	D m g	D d g	D p g	D s g	D vo g	D vi g	D ve g	D g g	Omnis que locus.

COMBINATIO IV.

Potestatis.

Vires aeris.	1	P b b	P m b	P d b	P p b	P s b	P vo b	P vi b	P ve b	P g b	Aciditas
Violentia.	2	P b m	P m m	P d m	P p m	P s m	P vo m	P vi m	P ve m	P g m	Dignitas
Symplicia Aeriparata.	3	P b d	P m d	P d d	P p d	P s d	P vo d	P vi d	P ve d	P g d	Dignitas
Aetheris.	4	P b p	P m p	P d p	P p p	P s p	P vo p	P vi p	P ve p	P g p	Principatus
Robor.	5	P b s	P m s	P d s	P p s	P s s	P vo s	P vi s	P ve s	P g s	Justitia
Reservata proprietas.	6	P b vo	P m vo	P d vo	P p vo	P s vo	P vo vo	P vi vo	P ve vo	P g vo	Dignitas
Facultas.	7	P b vi	P m vi	P d vi	P p vi	P s vi	P vo vi	P vi vi	P ve vi	P g vi	Religio
Vicinitas.	8	P b ve	P m ve	P d ve	P p ve	P s ve	P vo ve	P vi ve	P ve ve	P g ve	Legis
Lux naturæ.	9	P b g	P m g	P d g	P p g	P s g	P vo g	P vi g	P ve g	P g g	Tempus

COMBINATIO V.

Sapientie.

Cognitio.	1	S b b	S m b	S d b	S p b	S s b	S vo b	S vi b	S ve b	S g b	Præter
Intellectus.	2	S b m	S m m	S d m	S p m	S s m	S vo m	S vi m	S ve m	S g m	Actus
Intellectus.	3	S b d	S m d	S d d	S p d	S s d	S vo d	S vi d	S ve d	S g d	Religio
Rationalis.	4	S b p	S m p	S d p	S p p	S s p	S vo p	S vi p	S ve p	S g p	Præter
Scientia.	5	S b s	S m s	S d s	S p s	S s s	S vo s	S vi s	S ve s	S g s	Religio
Præter.	6	S b vo	S m vo	S d vo	S p vo	S s vo	S vo vo	S vi vo	S ve vo	S g vo	Legis
Industria.	7	S b vi	S m vi	S d vi	S p vi	S s vi	S vo vi	S vi vi	S ve vi	S g vi	Religio
Experientia.	8	S b ve	S m ve	S d ve	S p ve	S s ve	S vo ve	S vi ve	S ve ve	S g ve	Religio
Amicitia disciplinæ.	9	S b g	S m g	S d g	S p g	S s g	S vo g	S vi g	S ve g	S g g	Religio

COMBINATIO VI.

Voluntatis.

Appetitus intellectus.	1	V o b b	V o m b	V o d b	V o p b	V o s b	V o v o b	V o r i b	V o r e b	V o g b	Actus
Appetitus rationis.	2	V o b m	V o m m	V o d m	V o p m	V o s m	V o v o m	V o r i m	V o r e m	V o g m	Religio
Appetitus naturæ.	3	V o b d	V o m d	V o d d	V o p d	V o s d	V o v o d	V o r i d	V o r e d	V o g d	Religio
Appetitus sensus.	4	V o b p	V o m p	V o d p	V o p p	V o s p	V o v o p	V o r i p	V o r e p	V o g p	Religio
App. intellectus.	5	V o b s	V o m s	V o d s	V o p s	V o s s	V o v o s	V o r i s	V o r e s	V o g s	Religio
Vires appetitus.	6	V o b vo	V o m vo	V o d vo	V o p vo	V o s vo	V o v o vo	V o r i vo	V o r e vo	V o g vo	Religio
Vires appetitus regulæ ab intellectu.	7	V o b vi	V o m vi	V o d vi	V o p vi	V o s vi	V o v o vi	V o r i vi	V o r e vi	V o g vi	Religio
Appetitus boni et mali.	8	V o b ve	V o m ve	V o d ve	V o p ve	V o s ve	V o v o ve	V o r i ve	V o r e ve	V o g ve	Religio
Omnipotens appetitus.	9	V o b g	V o m g	V o d g	V o p g	V o s g	V o v o g	V o r i g	V o r e g	V o g g	Religio

COMB

COMBINATIO VII.

Virtutis.

Alivm.	1	Vi b b	Vi m b	Vi d b	Vi p b	Vi s b	Vi ro b	Vi vi b	Vi ve b	Vi g b	Eficax.
Va generativa.	2	Vi b m	Vi m m	Vi d m	Vi p m	Vi s m	Vi ro m	Vi vi m	Vi ve m	Vi g m	Robustum.
Potesta.	3	Vi b d	Vi m d	Vi d d	Vi p d	Vi s d	Vi ro d	Vi vi d	Vi ve d	Vi g d	Generosum.
Tacitas rerum sana.	4	Vi b p	Vi m p	Vi d p	Vi p p	Vi s p	Vi ro p	Vi vi p	Vi ve p	Vi g p	Studiosum.
Eficacia.	5	Vi b s	Vi m s	Vi d s	Vi p s	Vi s s	Vi ro s	Vi vi s	Vi ve s	Vi g s	Intensio.
Supplic. & an- quiritia rerum.	6	Vi b vo	Vi m vo	Vi d vo	Vi p vo	Vi s vo	Vi ro vo	Vi vi vo	Vi ve vo	Vi g vo	Zelus.
Ingenium.	7	Vi b vi	Vi m vi	Vi d vi	Vi p vi	Vi s vi	Vi ro vi	Vi vi vi	Vi ve vi	Vi g vi	Gloria.
Proprietates re- rum.	8	Vi b ve	Vi m ve	Vi d ve	Vi p ve	Vi s ve	Vi ro ve	Vi vi ve	Vi ve ve	Vi g ve	Actiones vir- tutis.
Omnia quæ na- tura producit.	9	Vi b g	Vi m g	Vi d g	Vi p g	Vi s g	Vi ro g	Vi vi g	Vi ve g	Vi g g	Omnia velle- mentia.

COMBINATIO VIII.

Veritatis.

Ita.	1	Ve b b	Ve m b	Ve d b	Ve p b	Ve s b	Ve ro b	Ve vi b	Ve ve b	Ve g b	Adequa- tio.
Hic.	2	Ve b m	Ve m m	Ve d m	Ve p m	Ve s m	Ve ro m	Ve vi m	Ve ve m	Ve g m	Confor- mitas.
Hicita.	3	Ve b d	Ve m d	Ve d d	Ve p d	Ve s d	Ve ro d	Ve vi d	Ve ve d	Ve g d	Conformatio
Conveniens in- tellectus.	4	Ve b p	Ve m p	Ve d p	Ve p p	Ve s p	Ve ro p	Ve vi p	Ve ve p	Ve g p	Approbatio.
Adaptatio.	5	Ve b s	Ve m s	Ve d s	Ve p s	Ve s s	Ve ro s	Ve vi s	Ve ve s	Ve g s	Fides super- naturalis.
Qualitas re- rum.	6	Ve b vo	Ve m vo	Ve d vo	Ve p vo	Ve s vo	Ve ro vo	Ve vi vo	Ve ve vo	Ve g vo	Lex.
Proprietates re- rum.	7	Ve b vi	Ve m vi	Ve d vi	Ve p vi	Ve s vi	Ve ro vi	Ve vi vi	Ve ve vi	Ve g vi	Conditio.
Virtutes natura- les.	8	Ve b ve	Ve m ve	Ve d ve	Ve p ve	Ve s ve	Ve ro ve	Ve vi ve	Ve ve ve	Ve g ve	Decreta.
Proportionati. Quod alter esse non potest.	9	Ve b g	Ve m g	Ve d g	Ve p g	Ve s g	Ve ro g	Ve vi g	Ve ve g	Ve g g	Approbatio- nes.

COMBINATIO IX.

Glorie.

Gloria intelle- ctus.	1	G b b	G m b	G d b	G p b	G s b	G ro b	G vi b	G ve b	G g b	Gaudium.
Rationalis.	2	G b m	G m m	G d m	G p m	G s m	G ro m	G vi m	G ve m	G g m	Triumphus.
Inflectiva.	3	G b d	G m d	G d d	G p d	G s d	G ro d	G vi d	G ve d	G g d	Honor.
Exultatio.	4	G b p	G m p	G d p	G p p	G s p	G ro p	G vi p	G ve p	G g p	Dignitas.
Gaudium.	5	G b s	G m s	G d s	G p s	G s s	G ro s	G vi s	G ve s	G g s	Nobilitas.
Honor.	6	G b vo	G m vo	G d vo	G p vo	G s vo	G ro vo	G vi vo	G ve vo	G g vo	Lux.
Maximatio.	7	G b vi	G m vi	G d vi	G p vi	G s vi	G ro vi	G vi vi	G ve vi	G g vi	Fama.
Felicis ratio.	8	G b ve	G m ve	G d ve	G p ve	G s ve	G ro ve	G vi ve	G ve ve	G g ve	Felicitas, Deus.
Splendor op- tis.	9	G b g	G m g	G d g	G p g	G s g	G ro g	G vi g	G ve g	G g g	Felicitas.

Ufus & Praxis Tabule.

Omniū facillimam arguēdandi rationem tibi monstrabit hæc persens Tabula Generalis, utpote ex omnibus Alphabetis composita, dispositæque intellectum ad investigandum, invenendum, obijciendum, probandum, determinandumque per necessarias Conclusiones; cuius usus est multiplex; Nam in quolibet loculamento hujus Tabulæ sunt tres literæ: quarum prima est nota eorum, quæ in propositione loco subiecti ponantur; Tertia eorum, quæ loco prædicati; Media denique medium terminum demonstrat. Nota tamen in hac tabula eas solummodo triades literarum assumendas esse, quæ instituto magis fuerint congruæ, magisque ad propositum applicabiles; neque enim hic numero, sed pondere certandum esse tibi persuadeas; nec sunt centum deligenda Axiomata, quorum nonaginta sunt deferenda; sed quod in Anagrammati usū venit, illi solum, sensus qui ex propositio themate anagrammaticè emerferint, scilicet apti, venusti, pulchrè & scitè propositio themati quadrantes seligendi sunt; omnibus inde emanantibus sensibus duris, insulsis, coactisque relictis. Siquidem in proposita qualibet questione tum subiectum, tum prædicatum, tum etiam tota complexio per locos Dialecticos tradacen-

da sunt, ut argumenta omnia, quæ ad rem pertinebunt, quasi dato signo occurrant; nec enim necesse est, pulsare ostium, & omnia latibula scrutari; quia si veri quidpiam habuerint, ad singulas quasi inclamationes ex singulis hujus secundi penurari nostri concitata locis spontè prodibunt. Contrarium fit in magna Tabula Lullii, in qua tanta sæpè ac inutilium argumentorum turba vel celeriter per omnes locos discurrentem sequetur, ut vix summo labore ab ea te expedire possis.

Tabula itaque nostra singulari artificio constructa, non omnis tantummodo probationis, sed & amplificationis incredibilem suppeditat materiam: Amplificantur enim res ex conglobatis definitionibus descriptionibusve, ex partium enumeratione, ex antecedentibus, consequentibus, & circumstantiarum frequentia, ex multorum imparium, & parium similium, & dissimilium, contrariorum & testimoniorum collatione. Verum quia breviori via ad Artis notitiam pervenitur, paradigmatica quadam demonstratione, quàm fusa verborum ambagibus; modò nonnulla paradigmata exhibenda sunt, ut, quomodo hujus Tabulæ usū in scientiarum acquisitione procedendum sit, Lector curiosus intelligat.

Exposuere Tabule.

Primb. Tabula hæc habet novem areolas, juxta novem principia universalis seu absoluta; quæ sunt *Bonitas, Magnitudo, Duratio, Potestas, Sapientia, Voluntas, Virtus, Veritas, Gloria*. Singulæ harum areolarum habent novem Columnas, & singulæ Columnæ habent novem Syllogismos; singuli Syllogismi tribus signantur literis; quarum prior subiecti, altera prædicati, tertia mediæ, vel conversum; tertia prædicati, & secunda mediæ rationem habet.

Secundò. Singulas areolas stringunt utrinque Columnæ, quarum prior Synonyma, sive terminos implicitos ad *Bonitatem, Magnitudinem, Durationem, &c.* in genere natu-

re reducibiles; altera verò terminos implicitos, morales, politicoſque, questionibus hoc in genere propositis congruos continet, quorum singuli loco subiecti vel prædicati esse possunt in proposita questione; *P. G.* in hac triade literarum *B. B. B.* inconveniens foret, & prorsus identicum, dicere: Omne bonum est bonum; loco itaque boni, affirmare poteris quodvis ex reducibilibus terminis Synonymum sive epitheton; *P. G.* hac ratione: Omne Ens perfectivum est bonum; vel omnis entis perfectio est bona; vel omne Ens perfectum est bonum; hoc pacto reddetur propositio congrua, & ad inferendum apta.

Media
semper
ex propo-
sitionibus
eligenda.

TABULA II.

De applicatione principiorum Respektivorum.

COMBINATIO I.

Bonitatis cum principis respectivis.

Exempli 1.	B = B	B ♡ B	B ◉ B	B α B	B ⊙ B	B ∞ B	B M B	B Æ B	B Min. B
	B = M	B ♡ M	B ◉ M	B α M	B ⊙ M	B ∞ M	B M M	B Æ M	B Min. M
	B = D	B ♡ D	B ◉ D	B α D	B ⊙ D	B ∞ D	B M D	B Æ D	B Min. D
	B = P	B ♡ P	B ◉ P	B α P	B ⊙ P	B ∞ P	B M P	B Æ P	B Min. P
	B = S	B ♡ S	B ◉ S	B α S	B ⊙ S	B ∞ S	B M S	B Æ S	B Min. S
	B = Vo	B ♡ Vo	B ◉ Vo	B α Vo	B ⊙ Vo	B ∞ Vo	B M Vo	B Æ Vo	B Min. Vo
	B = Vi	B ♡ Vi	B ◉ Vi	B α Vi	B ⊙ Vi	B ∞ Vi	B M Vi	B Æ Vi	B Min. Vi
	B = Ve	B ♡ Ve	B ◉ Ve	B α Ve	B ⊙ Ve	B ∞ Ve	B M Ve	B Æ Ve	B Min. Ve
	B = G	B ♡ G	B ◉ G	B α G	B ⊙ G	B ∞ G	B M G	B Æ G	B Min. G

COMBINATIO II.

Magnitudinis cum principis respectivis.

Exempli 2.	M = M	M ♡ M	M ◉ M	M α M	M ⊙ M	M ∞ M	M M M	M Æ M	M Min. M
	M = D	M ♡ D	M ◉ D	M α D	M ⊙ D	M ∞ D	M M D	M Æ D	M Min. D
	M = P	M ♡ P	M ◉ P	M α P	M ⊙ P	M ∞ P	M M P	M Æ P	M Min. P
	M = S	M ♡ S	M ◉ S	M α S	M ⊙ S	M ∞ S	M M S	M Æ S	M Min. S
	M = Vo	M ♡ Vo	M ◉ Vo	M α Vo	M ⊙ Vo	M ∞ Vo	M M Vo	M Æ Vo	M Min. Vo
	M = Vi	M ♡ Vi	M ◉ Vi	M α Vi	M ⊙ Vi	M ∞ Vi	M M Vi	M Æ Vi	M Min. Vi
	M = Ve	M ♡ Ve	M ◉ Ve	M α Ve	M ⊙ Ve	M ∞ Ve	M M Ve	M Æ Ve	M Min. Ve
	M = G	M ♡ G	M ◉ G	M α G	M ⊙ G	M ∞ G	M M G	M Æ G	M Min. G

COMBINATIO III.

Durationis cum principis respectivis.

Exempli 3.	D = M	D ♡ M	D ◉ M	D α M	D ⊙ M	D ∞ M	D M M	D Æ M	D Min. M
	D = D	D ♡ D	D ◉ D	D α D	D ⊙ D	D ∞ D	D M D	D Æ D	D Min. D
	D = P	D ♡ P	D ◉ P	D α P	D ⊙ P	D ∞ P	D M P	D Æ P	D Min. P
	D = S	D ♡ S	D ◉ S	D α S	D ⊙ S	D ∞ S	D M S	D Æ S	D Min. S
	D = Vo	D ♡ Vo	D ◉ Vo	D α Vo	D ⊙ Vo	D ∞ Vo	D M Vo	D Æ Vo	D Min. Vo
	D = Vi	D ♡ Vi	D ◉ Vi	D α Vi	D ⊙ Vi	D ∞ Vi	D M Vi	D Æ Vi	D Min. Vi
	D = Ve	D ♡ Ve	D ◉ Ve	D α Ve	D ⊙ Ve	D ∞ Ve	D M Ve	D Æ Ve	D Min. Ve
	D = G	D ♡ G	D ◉ G	D α G	D ⊙ G	D ∞ G	D M G	D Æ G	D Min. G

COMBI-

COMBINATIO IV.

Patentie cum principiis respectivis.

Enunci 4.	P = P	P ♥ P	P ○ P	P α P	P ⊙ P	P ω P	P M P	P Æ P	P Min. P
	P = S	P ♥ S	P ○ S	P α S	P ⊙ S	P ω S	P M S	P Æ S	P Min. S
	P = Vo	P ♥ Vo	P ○ Vo	P α Vo	P ⊙ Vo	P ω Vo	P M Vo	P Æ Vo	P Min. Vo
	P = Vi	P ♥ Vi	P ○ Vi	P α Vi	P ⊙ Vi	P ω Vi	P M Vi	P Æ Vi	P Min. Vi
	P = Vc	P ♥ Vc	P ○ Vc	P α Vc	P ⊙ Vc	P ω Vc	P M Vc	P Æ Vc	P Min. Vc
	P = G	P ♥ G	P ○ G	P α G	P ⊙ G	P ω G	P M G	P Æ G	P Min. G

COMBINATIO V.

Sapientie cum principiis respectivis.

Enunci 5.	S = Vo	S ♥ Vo	S ○ Vo	S α Vo	S ⊙ Vo	S ω Vo	S M Vo	S Æ Vo	S Min. Vo
	S = Vi	S ♥ Vi	S ○ Vi	S α Vi	S ⊙ Vi	S ω Vi	S M Vi	S Æ Vi	S Min. Vi
	S = Vc	S ♥ Vc	S ○ Vc	S α Vc	S ⊙ Vc	S ω Vc	S M Vc	S Æ Vc	S Min. Vc
	S = G	S ♥ G	S ○ G	S α G	S ⊙ G	S ω G	S M G	S Æ G	S Min. G

COMBINATIO VI.

Voluntatis cum principiis respectivis.

Enunci 6.	Vo = Vi	Vo ♥ Vi	Vo ○ Vi	Vo α Vi	Vo ⊙ Vi	Vo ω Vi	Vo M Vi	Vo Æ Vi	Vo Min. Vi
	Vo = Vc	Vo ♥ Vc	Vo ○ Vc	Vo α Vc	Vo ⊙ Vc	Vo ω Vc	Vo M Vc	Vo Æ Vc	Vo Min. Vc
	Vo = G	Vo ♥ G	Vo ○ G	Vo α G	Vo ⊙ G	Vo ω G	Vo M G	Vo Æ G	Vo Min. G

COMBINATIO VII.

Veritatis cum principiis respectivis.

Enunci 7.	Vi = Vc	Vi ♥ Vc	Vi ○ Vc	Vi α Vc	Vi ⊙ Vc	Vi ω Vc	Vi M Vc	Vi Æ Vc	Vi Min. Vc
	Vi = G	Vi ♥ G	Vi ○ G	Vi α G	Vi ⊙ G	Vi ω G	Vi M G	Vi Æ G	Vi Min. G

COMBINATIO VIII.

Veritatis cum principiis respectivis.

Enunci 8.	Ve = G	Ve ♥ G	Ve ○ G	Ve α G	Ve ⊙ G	Ve ω G	Ve M G	Ve Æ G	Ve Min. G
-----------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	-----------

PARADIGMA I.

Quæritur itaque, An Bonitas sit magna. Respondetur affirmativè, idque per transversam secundi ordinis areolam probabitur.

Nota triadem litterarum semper Syllogismum denotare, in quo secunda littera & tertia propositionis majoris subjectum &

predicatum significant; prima verò & secunda propositionis minoris subjectum & predicatum, atque una medium continent; prima denique & tertia littera conclusionem ostendunt; possunt tamen etiam hæc tres litteræ transmutari, ita ut M. semper medium locum teneat, reliquæ verò litteræ primam & tertiam, quæ omnia industriae Curiosi Lectoris relinquimus.

Figura

Figura sequens transmutationem per numeros indicat, in quibus 1. significat connexionem subjecti cum predicato in majori, 2. subjecti & predicatorum connexionem in minori, 3. conclusionem.

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9.
B B M B M M. B D M. B P M. B S M. B V o M. B V i M. B V e M. B G M.

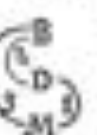
Per principia absoluta.

1. 1. Quodcumque se in omnia diffundit magnum est.
2. Bonitas se in omnia diffundit.
3. Ergo bonitas est magna.

Vides in hoc exemplo (diffundere se) esse terminum reducibilem ad bonitatem per B. notatum, quia omne bonum est diffusivum sui: opus est itaque jure hic pro subiecto sumitur.

2. 1. Omne quod extendi potest, magnum est.
2. Bonitas extendi potest.
3. Ergo bonitas magna est.

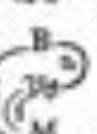
Vides hic particulam (extendi) esse terminum reducibilem ad magnitudinem, & ideo ponitur in propositione majori pro subiecto.

3. 1. Omne durabile magnum est.
2. Bonitas est durabilis.
3. Ergo bonitas magna est.

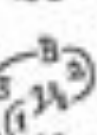
4. 1. Omne quod potestatem pollet, magnum est.
2. Bonitas potestatem pollet.
3. Ergo bonitas magna est.

5. 1. Omne quod firmitatem confert, magnum est.
2. Bonitas intellectus scientiam confert.
3. Ergo bonitas magna est.

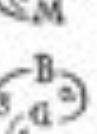
Ubi vides cognitionem & scientiam erroris ad sapientiam.

6. 1. Quodcumque diligitur ab omnibus, magnum est.
2. Bonitas diligitur ab omnibus.
3. Ergo bonitas magna est.

Ad Volentiam revocatur amor, dilectio, &c.

7. 1. Quodcumque vim ad agendum confert, magnum est.
2. Bonitas vim confert ad agendum.
3. Ergo bonitas magna est.

8. 1. Quodcumque veritatem conservat, magnum est.
2. Bonitas veritatem conservat.
3. Ergo bonitas magna est.

9. 1. Quodcumque gloriam parit, magnum est.
2. Bonitas gloriam parit.
3. Ergo bonitas magna est.

Si vero jam per principia Respectiva procedere velis, ita operare.

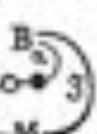
Per Principia Respectiva.

1. 1. Quod unicuique, quod suum est distribuit, magnum est.
2. Bonitas justitiae unicuique quod suum est, distribuit.
3. Ergo bonitas justitiae magna est.

Ubi (distribuisse) vocatur ad III.

2. 1. Quod omnia unit, magnum est.
2. Bonitas omnia unit.
3. Ergo bonitas magna est.

Ubi ad I. vocatur.

3. 1. Quod separat malum à bono, magnum est.
2. Bonitas separat malum à bono.
3. Ergo bonitas magna est.

Separatio contrarii adhibetur.

4. 1. Quod est *causa* rerum, magnam est.
2. Bonitas est *causa* rerum.
3. Ergo bonitas magna est.
5. 1. Cujus *mediis* omnia componuntur, magnam est.
2. Bonitate *mediante* omnia componuntur.
3. Ergo bonitas magna est.
6. 1. Quod est *finis* rerum, magnam est.
2. Bonitas est *finis* rerum.
3. Ergo bonitas magna est.
7. 1. Quod *prærogativa* continet, magnam est.
2. Bonitas *prærogativa* continet.
3. Ergo bonitas magna est. Prærogativa ad M reducitur
8. 1. Quod omnia *æquat*, magnam est.
2. Bonitas omnia *æquat*.
3. Ergo bonitas magna est.
9. 1. Quod omnibus *resistit* magnam est.
2. Bonitas omnibus *resistit*.
3. Ergo bonitas magna est. Resistentia ad M.

Et ut Artista majorem habeat Combinationis materiam, sciat, singulas tres literas non semel, sed sexies commutari posse. Hoc pacto sint B, M, D. & indicant, omne bonum magnum durabile esse. Dico sexies hanc propositionem mutari posse. Ponantur literæ ea Combinationis lege, quam in prima propositione hujus Libri docuimus.

B. M. D.	Omne bonum magnum durabile est.	Vel per terminos explicatos.	Omne lis bonum & magnum, durabile est.
B. D. M.	Omne bonum durabile magnum est.		Omnis bonitas durabilis, magna est.
M. D. B.	Omne magnum durabile, bonum est.		Omnis magnitudo durabilis, bona est.
M. B. D.	Omnis magnitudo bonitatis, durabilis est.		Omnis extensio bonitatis, durabilis est.
D. B. M.	Omne durabile bonum, magnum est.		Omnis duratio bonitatis, magna est.
D. M. B.	Omnis durabilis magnitudo, bona est.		Omnis durabilis extensio, bona est.

Atque hoc pacto ex una eademque literarum triade, per explicitorum terminorum cum implicitis connexionem, copiosam propositionum congeriem evolves, ex quibus eas tamen, quas proposito scopo magis profuturas cogideris, seliges. Quod autem de una literarum triade dictum est, de omnibus aliis triadibus dictum sit, semper in dispositione literarum eam servando legem, quam supra docuimus, ut, singula triadem literarum bis in principio, bis in medio, & bis in fine ponantur, uti in exemplo patet. Et

quoniam Tabula 799 triades Syllogisticas continet; si hosce numeros per 6 multiplicaveris, habebis 4794 propositiones forma Syllogistica dispositas; & si denique hæc per terminos implicitos, five ad explicitos reducibiles ampliaveris, inde haud dubie nascetur ea propositionum multitudo, quæ numerari vix possit. De quibus omnibus Artistam instruere volui, ut variis hæc Combinationis modis, pro libitu suo utatur. Idem fit in principis respectivis, dum absolutis miscentur. *Ex, G.*

- B. = M. Omnis bonitas differt à magnitudine.
B. M. = Omnis bonitas magnitudinis differt.
= B. M. Differentia bonitatis magna.
= M. B. Differentia magnitudinis bona.
M. = B. Magnitudo differt bona.
M. B. = Magnitudo bonitatis differt.

B. M.

- B. ♡. M. Omnis concordantia bona magna est.
 B. M. ♡. Omne bonum magnum concordat.
 ♡. M. B. Omnis concordantia magna bona est.
 ♡. B. M. Omnis concordantia bona magna est.
 M. ♡. B. Omnis magnitudo concors bona est.
 M. B. ♡. Omnis magnitudo bonitatis concordat.

Verum ut hæc diffusius deducantur, & ne quicquam sit, quod Lectorem in operando rectorari possit, hoc loco rationes, quibus principia respectiva tum inter se, tum cum absolutis differant, concordent, contrariantur, principient, mediant, finiant &c. apponemus.

Differentia.

Omnis	A quolibet alio	B.	B. =	Differt. Distinguitur. Dividitur.	Unitate essentiae, effectibus, mora, viis, unitate individuali, accidentibus, essentia, potentia, operatione.
		M.	M. =		Magnitudine essentiae, extensione, finitudine, inaequalitate, aequalitate, in quantum majus & minus, essentia, potentia, operatione.
		D.	D. =		Duratione, temporis durabilitate, brevitate, mora, successione, quando, differentius temporis, essentia, potentia, operatione.
		P.	P. =		Potentia, activitate, dominio, potestate, jurisdictione, minoritate, majoritate, gloria, essentia, potentia, operatione.
		S.	S. =		Sapientia, cognitione, intellectu, sensibus, varietate artium & scientiarum, experientia, peritia, effectibus, essentia, potentia & operationibus.
		Vo.	Vo. =		Voluntate, appetitus & finis diversitate, mediis, amoris efficacia, prodectione, fuga contrariorum, electione mediorum, essentia, potentia, operatione.
		Vi.	Vi. =		Virtute, viribus, proprietatibus, effectibus, accidentibus, pathematis, moribus, essentia, potentia, operatione.
		Ve.	Ve. =		Veritate, esse, actuali existentia, conformitate intellectus majori vel minori, virisimilitudine, operationibus.
		G.	G. =		Gloria, vera, falsa, dominio majori vel minori, ordinibus, gradibus, minoritate, majoritate.

Concordantia.

B.	♡. Concordat cum	Unitate, in ente, essentia, convenientia, perfectione, unitate.
M.		Magnitudine, ratione extensionis, finitudinis.
D.		Duratione, ratione temporis in communi, successione, more.
P.		Potentia, ratione potestatis, domini, ratione communis boni, felicitatisque consequendae.
S.		Sapientia, in cognitione, inquisitione, inventione veritatis.
Vo.		Voluntate, ratione finis, quod est bonum.
Vi.		Virtute, ratione agendi & operandi in ordine ad finem.
Ve.		Veritate, ratione objecti, intelligibilis, in ordine ad veritatem eliciendam.
G.		Gloria, ratione fructus, delectationis, gaudii, quietis, possessionis.

Contrarietas.

Omne omnis	B.	Contrariatur oppositu.	Sanitati.	Uti	Malum in genere naturæ & moris.
	M.		Magnitudini.		Inextensum, uti punctum, minimum.
	D.		Duritioni.		Non durabile, ratione momentanei, puncti temporis, instantis.
	P.		Potentia.		Impotentia, ratione imbecillitatis, mi- noritatis.
	S.		Sapientia.		Ignorantia, ratione imperitiæ, insci- tiæ, incapacitatis.
	Vo.		Voluntati.		Noluntas, ratione displicentiæ, invidi- æ animi difficultatum.
	Vi.		Virtuti.		A' dissipatione, pigritia, acedia, rancore.
	Ve.		Veritati.		Falsitati, opinio, dubitatio, perplexi- tas, perfidia.
	G.		Gloria.		Infamiae, turpitudine, similiaque gloriæ contraria.

Principium.

Omne omnis	B.	Causat, principiat in	Sanitate communicationem, diffusionem, beneficiorum colla- tionem.
	M.		Magnitudine extensionem, dilatationem, rarefactionem, de- terminationem.
	D.		Duritione permanentiam, firmitudinem, constantiam, stabi- litatem, moram.
	P.		Potentia potentiam, vires, dominium, jurisdictionem, regnum.
	S.		Sapientia scientiam, peritiam, varietatem artium & disciplina- rum, Jurisprudentiæ, Ethicæ.
	Vo.		Voluntate appetitum, amorem, desiderium, mediorum sele- ctum ad finem consequendum.
	Vi.		Virtute robur, vires, efficaciam ad resistendum, sanitatem, morales virtutes.
	Ve.		Veritate conformatem intellectus cum re intellecta, ex qua nascitur veritas scientiæ.
	G.		Gloria gaudium, quietem, delectationem, honorem, dignita- tes, nobilitatem.

Medium.

Omne omnis	B.	Medium est inter aliam	Sanitatem ratione majoritatis & minoritatis, ratione exces- sus & defectus.
	M.		Magnitudinem ratione excessus & defectus magnitudinis, ra- tione finis & ubi, ratione finis.
	D.		Durationem ratione longi & brevis temporis & moræ, per- fectæ duratio ratione præteriti & futuri.
	P.		Potentiam ratione majoris & minoris potentie, ratione con- sili, electionis, deliberationis.
	S.		Sapientiam ad cognoscendum, ratiocinandum, inveniendum, investigandum naturæ & moralitatis arcana.
	Vo.		Voluntatem appetitivam & appetibile, inter principium & finem.
	Vi.		Virtutem, ratione objecti & potentie, ratione excessus & de- fectus, activi & passivi.
	Ve.		Veritatem, inter potentiam intellectivam & intelligibile, in- ter Vivum & hile, tum interiorem tum exteriorem facul- tatem.
	G.		Gloriam ratione quietis, delectationis, gaudii, fruitionis.

Finis.

Omne omnis	{	<i>Imitatio,</i> <i>Atquevitudo,</i> <i>Duratio,</i> <i>Potentia,</i> <i>Sapientia,</i> <i>Voluntas,</i> <i>Virtus,</i> <i>Veritas,</i> <i>Gloria,</i>	} Finis est	{	<i>Felicitas, beatitudo, perfectio.</i> <i>Bonum magnum facere.</i> <i>In esse suo conservari.</i> <i>Acquisitio opum, gloria, honor.</i> <i>Cognitio, scientia, animi perfectio.</i> <i>Bonum, feliciter & beatè vivere.</i> <i>Conservatio sui esse.</i> <i>Quies intellectus.</i> <i>Fruicio, gaudium, delectatio, gloriæ possessio.</i>

Majoritas.

B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G.	{	Unum majus est altero	{	<i>Bene.</i> <i>Magne.</i> <i>Durabili.</i> <i>Potente.</i> <i>Sapiente.</i> <i>Volito.</i> <i>Virtuose.</i> <i>Veritabili.</i> <i>Gloriose.</i>	} Ratione B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G.

Æqualitas.

B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G.	{	Æquale est al- teri	{	<i>Bene.</i> <i>Magne.</i> <i>Durabili.</i> <i>Potenti.</i> <i>Sapienti.</i> <i>Volito.</i> <i>Virtuose.</i> <i>Veritabili.</i> <i>Gloriose.</i>	} Ratione	{	<i>Essentie.</i> <i>Æqualitatis quantitativæ.</i> <i>Permanentie.</i> <i>Potestatis, domini, jurisdictionis.</i> <i>Scientiæ, peritiæ, ingenii.</i> <i>Finis, æqualitate virtutum, ratione inten- sionis.</i> <i>Proprietatis & activitatis.</i> <i>Studii veritatis.</i> <i>Gaudii & quietis, in possessione gloriæ.</i>

Minoritas.

B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G.	{	Minus est altero	{	<i>Bene.</i> <i>Magne.</i> <i>Durabile.</i> <i>Potente.</i> <i>Sapiente.</i> <i>Volito.</i> <i>Virtuose.</i> <i>Veritabili.</i> <i>Gloriose.</i>	} Ratione B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G.

PARADIGMA II.

*Quæstio II. Sive, An Substantia sit
bona &c.*

Queritur, Utrum Substantiæ generalis-
simæ competant cetera principia absoluta.
B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. Respon-
detur affirmativè, Probatur assumpta quæ-

stio per triades literarum, quæ in Abaco
bonitatis diagoniam, sive diametricam li-
neam obtinent, uti sequitur: BBB. BMM.
BDD. BPP. BSS. BVo. Vo. BVi. Vi.
BVe. Ve. BGG. His positis selectisque,
ita substantiæ bonitatem per novem hasce
triades demonstrabit.

Per principia absolute, & terminat ad ea in laterebus uniusque adscripta, videndū.

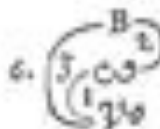
1.
 1. Omne quod dicit *actualitatem* efficiendi, bonum est.
 2. Substantia generalissima dicit actualitatem efficiendi.
 3. Ergo substantia generalissima est bona.
2.
 1. Omne quod habet *sufficientiam* sui esse, est magnum.
 2. Substantia generalissima habet sufficientiam sui esse.
 3. Ergo substantia generalissima est magna.
3.
 1. Quicquid dicit *permanentiam* efficiendi, est durum.
 2. Substantia generalissima dicit permanentiam efficiendi.
 3. Ergo substantia generalissima est durans.
4.
 1. Omne quod potest esse & agere, est potens.
 2. Substantia generalissima potest esse & agere.
 3. Ergo est potens.
5.
 1. Omne *directivum* actum, sine quo finem non possint attingere, sapiens est.
 2. Substantia generalissima directiva est actum suorum.
 3. Ergo substantia generalissima est sapiens.
6.
 1. Omne quod inclinationem naturalem habet *consequendi* finem, appetitivum est.
 2. Substantia generalissima habet appetitum consequendi finem.
 3. Ergo substantia generalissima volens sive appetitiva est.
7.
 1. Omne quod naturalibus facultatibus pollet, virtuosum est.
 2. Substantia generalissima naturalibus facultatibus pollet.
 3. Ergo Substantia generalissima virtuosa est.
8.
 1. Omne *quod est*, hoc ipso quod est, verum est.
 2. Substantia generalissima est.
 3. Ergo hoc ipso quod est, vera est.
9.
 1. Omne quod exaltat effectus suos quantum potest, gloriosus est.
 2. Substantia generalissima hoc facit.
 3. Ergo substantia generalissima gloriosa est.

Per principia respectiva ita probatur.

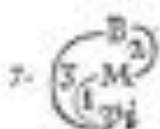
1.
 1. Omne *enim*, quod differt à quocunque alio quod non est ipsum, bonum est.
 2. Substantia generalissima tali ratione differt.
 3. Ergo substantia generalissima bona est.
2.
 1. Omne quod *concordat* in gradu nature abstracto, magnum est.
 2. Substantia generalissima concordat in gradu nature abstracto.
 3. Ergo substantia generalissima magna est.
3.
 1. Omne quod *contrarietate* caret durabile, est.
 2. Substantia generalissima contrarietate caret.
 3. Ergo substantia generalissima durabilis est.
4.
 1. Omne quod *principiat* substantialiter, potens est.
 2. Substantia generalissima principiat substantialiter.
 3. Ergo substantia generalissima potens est.

1. Omne *medium* substantiale ad cognitionem cognoscitivum est.
2. Substantia generalissima *medium* est substantiale ad cognitionem.
3. Ergo Substantia generalissima, cognoscitiva est.

1. Omne quod appetit esse meliori modo quo est, id *inclinat* ad finem.
2. Substantia generalissima appetit esse meliori modo, quo est.
3. Ergo substantia generalissima inclinat ad finem.

1. Quod accidentibus substat, majus est virtute illis, quibus substat.
2. Substantia generalissima accidentibus substat.
3. Ergo substantia generalissima major est, &c. Et sic de cæteris.

CONSECTARIA.

Ex quibus manifestè patet, substantiam generalissimam prædicta principia in se formaliter includere, & à quolibet, excepta contrarietate, formalem prædicationem recipere, quorum tamen nullum substantia dici potest, sed pars substantiæ, vel principium substantiale, duplici de causa; Primum, quod substantia ex principis substantialibus sit constituta, in quantum illa per se propriè existit. Secundò, quia substat accidentibus, & sic propriè subiectum dicitur; Cùm itaque substantia sit constituta ex memoratis principis, certè nullum eorum per se separatim, sed conjunctim, ut finis eorum, ob quem condita sunt, consequitur, quæ est substantia; Siquidem Philosopho teste *siu ponit necessitatem in, quæ sunt ad finem*. Hinc substantia, in tantum bona est, in quantum est & realiter existit, neque fieri potest, ut substantia sine bonitate aut bonitas actuali existentiam habere aut sine substantia esse possit in genere naturæ; unde bonitas rectè à nobis principium substantiale determinatur. Hinc & bonitas magna est, quia informatur à magnitudine; & contrà, magnitudo bona, quia informatur à bonitate; neque fieri potest, ut bonitas à magnitudine, aut magnitudo aut utrumque à substantia in quantum sunt principia substantialia, separaretur. Neque bonitas vel magnitudo subsistere possunt, nisi durent; quod enim non durat, id neque bonum, neque magna esse potest; neque durare possunt, hæc omnia, nisi potentiam habeant ad bonificandam, magnificandam, durandamque necessarium; neque potentia prodesse possent, nisi cognoscitivum seu instinctivum principium inesset, appetitusque ad finem consequendum, & ad se conservandum requisitus; & sic de cæteris. Unde patet clarè, substantiam ex his principis substantialibus constitutam, sine quibus nec esse, nec posse, nec operari queat; Unde substantialia principia illa dicere necesse est; quod si quis neget, id nova argumentorum congerie

probabis quæ sunt argumenta Lullii; quamvis aliqua valde obscura sint, more ei solito.

1. Si substantia non esset substantialiter & formaliter bona, tunc accidens esset melius illi; sed hoc est absurdum; quia bonum substantiale, cum esse, per se, convertitur, minime verò cum esse in alio, quod est accidens.

2. Si substantia non esset *magnam* substantiale, accidens pariter substantia majus esset, quod dici minime posset, cum substantialis bonitas magna, bonum magnum, cum esse per se converteretur, atque adeo substantia de iis formaliter & substantialiter produceretur.

3. Si substantia non *duraret* substantialiter, nulla substantia duraret per se ipsam, transiret enim in præteritum, & sic non posset contrahi nec determinari, alias omnis potentia foret accidens, & sic substantia plus posset per accidens, quàm per se, quod inconueniens est.

4. Si substantia non esset *potius* substantialiter, accidens plus posset, quàm substantia, quod inconueniens est.

5. Si substantia quascunque tandem illa sit substantialiter non esset *regressiva* aut appetitiva per instinctum naturæ, illa utique omnis operationis, quæ propter finem est, incapax esset, nec dirigere posset actus suos. Lullus quando loquitur de cognitione instinctiva, id semper de appetitu naturali omnibus indito intelligi debet.

6. Si præterea non haberet *appetitum* perveniendi ad finem, tunc necessario quiesceret in principio & medio, non in fine, quæ omnia incongrua sunt; tali autem appetitus non potest dici accidens, cùm ille per se scindat à quocunque accidente; naturæque essentialiter insertus. Ergo est substantialis.

7. Si non esset *virtus* naturalis substantialis, nulla virtus moralis & accidentalis esse posset, sed est moralis, ergo & substantialis à quo oritur & dirigitur.

8. Si nulla esset *veritas* substantialis, substantia magis esset vera per accidens, quàm per seipsam; quia de substantia prout in uni-

Argumenta Lulliana. B.

M.

D.

P.

S.

Ve.

Vi.

Ve.

veritate sua præcendit à quocunque posteriori, verum est dicere, quod est; hoc enim pacto, vera adequatio ejus est ad intellectum.

G. 9. Si Substantia non esset *gloriosa* per se, nulla substantia haberet gloriam per seipsum; quia omnis substantia gloriatur in suo esse, & in sua operatione inherens; aliis namque daretur substantia: quia, quia, bono suo contenta, frueretur.

Simili modo probabatur, principia respectiva substantialia esse.

= 1. Si substantia non habet *differentiam* substantialem, tunc cessante operatione intellectus Materia & forma necessario erant idem; hoc est absurdum; ergo.

Q. 2. Si *concordantia* non esset substantialis, deficerent ei bonitas, magnitudo, duratio &c. quoniam substantia cum substantia magis concordaret, quam cum seipsa, & in se ipsa; neque bonitas & magnitudo se mutuo possent informare & substantiam constituere; est ergo inter illa concordantia substantialis.

ca. 3. Soli substantia nihil est *contrarium*.

a. 4. Si substantia non est principium substantiale, consequenter non erit causa principium; sed hoc dici non potest; ergo.

Q. 5. Si substantia non esset *medium substantiale*, ex materia & forma non fieret substantia; hoc dici non potest, ergo neque illud, unde consequitur.

ca. 6. Si *finis* non esset substantialis, major esset quies per accidentem, quam per se, & sic substantia non posset quiescere in aliquo fine sine accidente, quod falsum est, cum individuum de genere substantia, prout sit individuum de genere accidentis, Philosopho teste 7. Metaph.

M. 7. Si *Majoritas* non esset substantiale principium, illa non esset major accidentis; sed hoc falsum est; cum substantia habeat esse per se, & propter se, minime vero accidentis; una siquidem substantia dicitur major altera ob majorem finem.

Æ. 8. Pari pacto sine *æqualitate* substantiali non esset aliqua æqualitas substantialis major altera.

Mn. 9. Nec sine *misuritate* substantiali esset aliqua pars substantialis minor altera. Quæ omnia hic uberius deducenda duxi, ut ratio, cur principia Artis nostræ, principia substantialia & essentialia dicamus, Lectori pateat. Sunt enim hæc principia ita cum substantia identificata, ut ab eamulla ratione salva substantia separari queant, atque hoc pacto Lullus intelligendus est.

Per 9. Categoriarum alia deducta.

Possunt & hæc ulterius deduci per no-

veris Categorias; cujus ut exemplum habear, sic operabere.

Quid substantia sit quanta probatur per,

B. M. Omne ens finitum & limitatum est quantum, sive extensive sive intensive.

Q. B. Sed substantia generalissima est ens finitum & limitatum.

B. Q. Ergo substantia generalissima est quanta, vel extensive vel intensive.

Quia si non esset limitata, esset illimitata & infinita, quod nulli enti creato convenit.

Quia omne deductum de non esse ad esse per suas partes, est limitatum & finitum.

Quando, est prædicamentum essentialiter ab aliis distinctum, & causatur ex novitate seu inceptione principiorum eo modo, quo sequitur.

Omne inceptum est novum & in tempore positum.

Substantia generalis est hujusmodi, Ergo Major est vera, secus enim esset, antequam esset, quod est impossibile.

Nota duo illa prædicamenta esse absoluta, ex eo, quod causantur à principis absolute sumptis, non tamen alia prædicamenta accidentalia possunt absque mutua relatione, ut patet in qualitate, quæ creari non potest à principis substantialibus, nisi mutuo se informare dicantur.

B. Omne quod informatur ab aliquo, ^{qualitas} qualificatur ab eo.

Q. Sed bonitas substantia informatur à magnitudine, duratione &c.

Q. Ergo qualificatur ab ipsis.

Ubiunque est compositio, ibi est *actio & passio*; sine his enim fieri non potest, ut aliquid componatur.

Sed in substantia generalissima est compositio.

Ergo in substantia generalissima inter principia substantialia est actio & passio.

Ubiunque est *actio & passio*, ibi est relatio.

Sed inter principia substantia est actio & passio.

Ergo & relatio. Major patet ex 8. Met. Minor per se patet.

Ubi reperitur aptitudo rei *abstracta* ad unam rem *abstractam*, ibi reperitur *similis*.

Inter principia substantia reperitur talis habetudo.

Ergo. Major nota est ex definitione: probatur Minor, sunt enim omnia principia in substantia.

Ubi

Ubi est habitudo *situata* ad rem *situatam*, ibi est *sitas*.

Inter principia substantiæ talis est habitudo.

Ergo.

Major per definitionem patet: Minor probatur: est enim bonitas, M. &c., in substantia situata, ut pars in toto.

Ubi est *habitudo* rei habitantis ad rem habituatam, ibi est *habitatio*.

Inter principia substantiæ est talis habitudo.

Ergo.

Major patet, ex definitione. Min. prob. est enim habitata bonitas ex magnitudine, duratione &c.

Nota igitur, quod quemadmodum ex Principiis substantialibus fit substantia, sic ex finito seu finitudine quæritas completa; & ex inceptione principiorum Prædicamentum quando; & ex qualificatione qualitas; ex actionibus & passionibus actio & passio completa; ex relationibus relatio proprii generis; ex ubicatione ubi; ex situatione sitas, ex habitibus habitus; quemadmodum enim ordine naturæ principia substantialia præcedunt accidentalia, ut bonitas & magnitudo; ita inde necessario resultat substantia, quæ emanat à principiis universalibus; quæ subiectantur in ea; & hoc modo habent esse effectivè ab ea, & subiectivè in ea, & sunt finaliter propter eam.

CAPUT VI.

Tabula universalis seu Abacus polyfophus.

Q U A

Quicquid in humanarum divinarumque rerum scientia latet absconditum, eruitur.

Habes hic in Tabula, quicquid curiosi mens desiderare potest, tum ad discursus facili negotio formandos, tum ad sacras profanasque auctoritates amplè deducendas. Habes naturalium rerum, artium atque scientiarum

omnium applicationes, & veluti themata quedam, eorum, quæ sub quæstionem cadere possent, meo artificio constituta fecundissima seminaria, quæ in copiosam messem haud dubiè, industria Lectoris, excrescant.

TABULA COMBINATORIA

SIVE

*Abusu Polysepius omnium principiorum tam absolutarum, quam respectivarum,
quo delati in epitoma qualem omnium scibilium rationes
constituuntur.*

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
B B	B A	B D	B P	B S	B V _o	B V _i	B V _e	B G	B =	B ∇	B +	B α	B ○	B ω	B M	B E	B A
A B	A A	A D	A P	A S	A V _o	A V _i	A V _e	A G	A =	A ∇	A +	A α	A ○	A ω	A M	A E	A A
D B	D A	D D	D P	D S	D V _o	D V _i	D V _e	D G	D =	D ∇	D +	D α	D ○	D ω	D M	D E	D A
P B	P A	P D	P P	P S	P V _o	P V _i	P V _e	P G	P =	P ∇	P +	P α	P ○	P ω	P M	P E	P A
S B	S A	S D	S P	S S	S V _o	S V _i	S V _e	S G	S =	S ∇	S +	S α	S ○	S ω	S M	S E	S A
V _o B	V _o A	V _o D	V _o P	V _o S	V _o V _o	V _o V _i	V _o V _e	V _o G	V _o =	V _o ∇	V _o +	V _o α	V _o ○	V _o ω	V _o M	V _o E	V _o A
V _i B	V _i A	V _i D	V _i P	V _i S	V _i V _o	V _i V _i	V _i V _e	V _i G	V _i =	V _i ∇	V _i +	V _i α	V _i ○	V _i ω	V _i M	V _i E	V _i A
V _e B	V _e A	V _e D	V _e P	V _e S	V _e V _o	V _e V _i	V _e V _e	V _e G	V _e =	V _e ∇	V _e +	V _e α	V _e ○	V _e ω	V _e M	V _e E	V _e A
G B	G A	G D	G P	G S	G V _o	G V _i	G V _e	G G	G =	G ∇	G +	G α	G ○	G ω	G M	G E	G A
= B	= A	= D	= P	= S	= V _o	= V _i	= V _e	= G	= =	= ∇	= +	= α	= ○	= ω	= M	= E	= A
∇ B	∇ A	∇ D	∇ P	∇ S	∇ V _o	∇ V _i	∇ V _e	∇ G	∇ =	∇ ∇	∇ +	∇ α	∇ ○	∇ ω	∇ M	∇ E	∇ A
+ B	+ A	+ D	+ P	+ S	+ V _o	+ V _i	+ V _e	+ G	+ =	+ ∇	+ +	+ α	+ ○	+ ω	+ M	+ E	+ A
α B	α A	α D	α P	α S	α V _o	α V _i	α V _e	α G	α =	α ∇	α +	α α	α ○	α ω	α M	α E	α A
○ B	○ A	○ D	○ P	○ S	○ V _o	○ V _i	○ V _e	○ G	○ =	○ ∇	○ +	○ α	○ ○	○ ω	○ M	○ E	○ A
ω B	ω A	ω D	ω P	ω S	ω V _o	ω V _i	ω V _e	ω G	ω =	ω ∇	ω +	ω α	ω ○	ω ω	ω M	ω E	ω A
M B	M A	M D	M P	M S	M V _o	M V _i	M V _e	M G	M =	M ∇	M +	M α	M ○	M ω	M M	M E	M A
E B	E A	E D	E P	E S	E V _o	E V _i	E V _e	E G	E =	E ∇	E +	E α	E ○	E ω	E M	E E	E A
A B	A A	A D	A P	A S	A V _o	A V _i	A V _e	A G	A =	A ∇	A +	A α	A ○	A ω	A M	A E	A A

EXPOSITIO TABULÆ.

Habes in hac Tabula quicquid in universo scibili latet absconditum, per arcanas argumentorum sedes, miro quodam artificio, ita disposita, ut data qualibet qua-

sitione, ingentem, ad eam probandam, argumentorum materiam paratam habere possis. Prima Columna monstrat: quicquid de bonitate entium sive realium sive moralium, intensionaliumque, secundum totam naturæ latitudinem proponi possit.

potest. Secunda, quicquid ad extensionem, intensivamve, & magnitudinem proponi potest, obtinet. Tertia, Quarta, Quinta, Sexta, &c. Quicquid ad durationem, potentiam, cognitionem appetitum; &c. quovis modo revocari potest, continet. Idem de principijs respectivis dicendum est.

Literas binas in unoquoque Columnarum receptaculo posuimus; quarum utraque significat terminum in abstracto; prima quidem in recto, altera in obliquo; & nihil aliud, quam quæstionum themata denotant; Exempli gratia: M. B. non in concreto, sed in abstracto pronunciandæ sunt; Magnitudo bonitatis; D. B. Duratio bonitatis. P. B. Potentia bonitatis, & sic de cæteris per octodecim principia Artis nostræ. Secunda Columna omnia themata exhibet, quæ ad magnitudinem pertinent; uti B. M. Bonitas Magnitudinis, D. M. Duratio magnitudinis, ita ut semper prima litera in recto abstractè, altera in obliquo casu pronuncianda sit.

Sed quæret forsan nonnemo, Cur B. M. & M. B. similiaque diversè posuerimus, cum idem significare videri possint. Hisce respondemus, magnam esse differentiam inter Bonitatem magnitudinis, & magnitudinem bonitatis; illud enim bonum aliquod in magnitudine, hoc magnum quid in bonitate considerat; in Deo enim, magnitudo bonitatis causa fuit, quod Mundus conditus sit; Bonitatis vero magnitudo causa fuit, ut ea quæ condidit, omnia præsentia sua conserventur, & sic de cæteris, quæ omnia differentes in animo conceptus formant. Porro in diagonia tabulæ linearis, seu diametralibus receptaculis invenies omnia identica; uti BB. MM. DD. Bonitas Bonitatis, Magnitudo Magnitudinis, Duratio Durationis, quæ quidem nihil ad propositum facere videri possunt. Sed si, uti in præcedentibus dixi alterutram per terminos implicitos sive ad absoluta reducibiles exposueris, magnam statim invenies propositionum foemandarum farraginem. Exempli causa B. B. Diffusio bonitatis. M. M. extensio magnitudinis. D. D. æternitas æternitatis, temporalis durationis, & sic de cæteris.

Verùm quoniam ei, qui in Arte necdum exercitatus est difficile futurum prævideo, ut sedes thematum proprio Marte promptè inveniat, hinc in sequenti Tabula, singulis litterarum Combinationibus, themata adjungere visum fuit, ut sic majorem haberet Artista de omni scibili discurrendi materiam.

Si tibi probanda fuerit aliqua quæstio, statim quod in ea subiectum, quod prædi-

catum sit, diligenter nota, cognitasque propositiones ad congruos terminos absolutos sive respectivos reduces. Atque hic est Lydius lapis, uti Ivo dicit, quo mensis conceptus probantur, ac confusi laturante contexta in certas reducuntur propositiones. Verbi gratia,

1. Si fiat hæc propositio: An unita sit fortiora? R. affirmativè. Et quoniam unio revocatur ad \heartsuit Concordantiam, forte verò ad P. potentiam, utrumque conjunctum dabit Combinationem P. \heartsuit potentia Concordantiae. Quæ res itaque in Tabula \heartsuit P. & è regione abundantem reperiet foemandarum propositionum, Syllogismorumque materiam hoc pacto.

1. Ubique est rerum centrum in unum conspiratio ibi est \heartsuit P.

Hoc fit in Mundo. Ergo.

2. Ubique est in bonum Commune promovendum unio, ibi est \heartsuit P.

Hoc fit in Republica bene ordinata. Ergo.

Hoc pacto varias promes propositiones ad propositam quæstionem per variam inductionem probandam utiles.

2. Quæstio si fiat, an adversa sint desideranda; quoniam adversa ad \clubsuit Contrarietatem, desideranda verò ad Vo. Voluntatem pertinent; illa conjuncta dant hanc Combinationem, Contrarietas voluntatis, per has notas significata, \clubsuit Vo. Quære itaque hæc signa in appropriatis Columnis, videlicet in Columna \clubsuit Vo. & statim è regione exhibebuntur tibi argumenta, themata, seu materia foemandarum discursuum vastissima.

1. Quæritur. An, & Quanta sit potentia bonitatis divinæ; hi termini cum expliciti sint, & idem ac P. B. potentia bonitatis; illas notas quæres in Columna priori, & è regione P. B. invenies ingentem probandarum conclusionum materiam, hoc pacto.

Ubique est diffusio virtutis magnæ ibi est potentia magnæ bonitatis.

In Deo dum Mundum condidit, & in opere Redemptionis fuit diffusio virtutis magnæ.

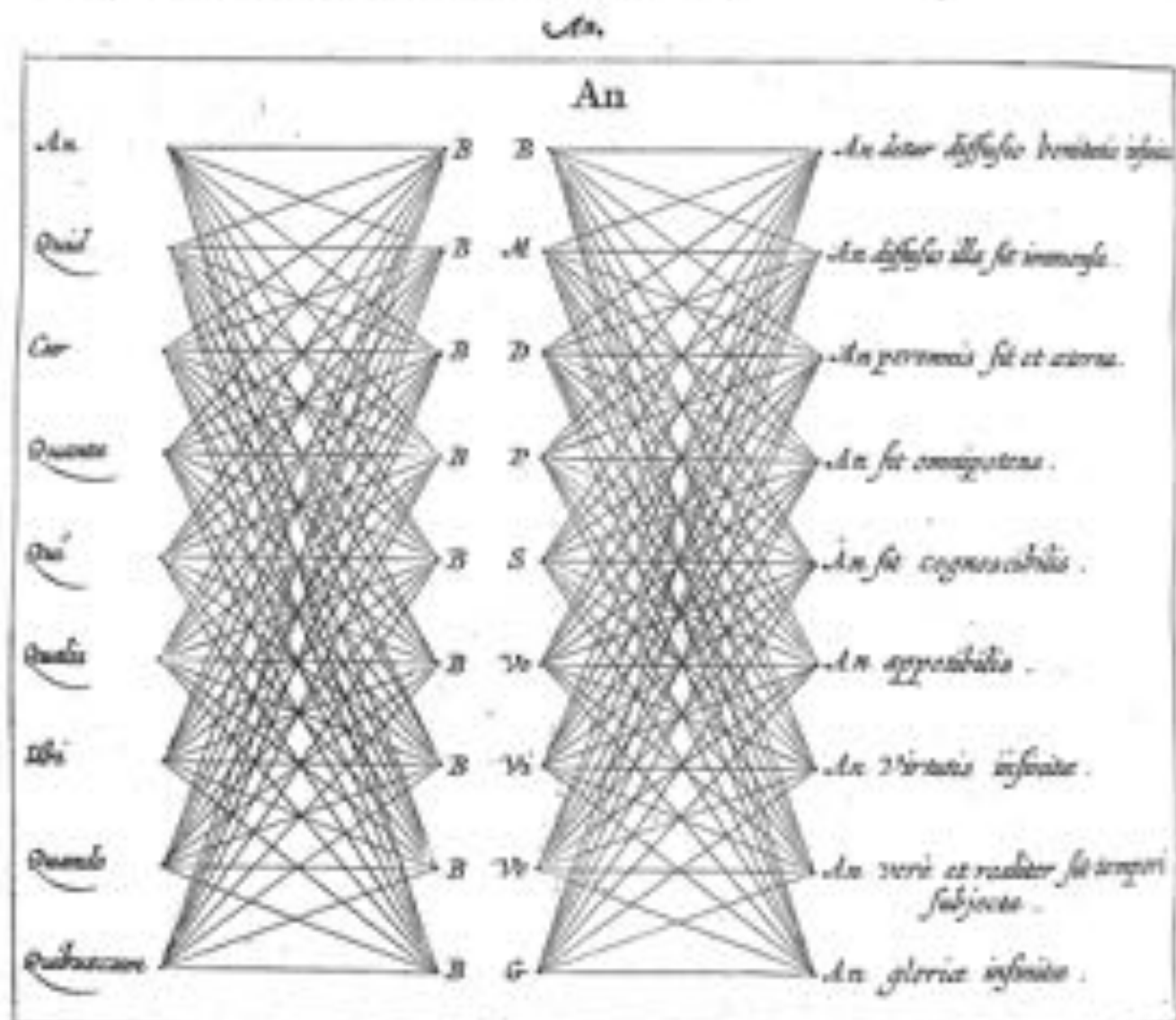
Ergo in Deo dum Mundum condidit, & in opere Redemptionis fuit potentia magnæ bonitatis.

4. Quæstio. An parentes honorandi quoniam (parentes) revocantur ad α , principium, & honorandi ad, G, Gloriam inde nascetur hæc Combinatio, G. α . cui in Columna appropinquata respondent argumenta, seu media, ad propositam quæstionem probandam; & sic in omnibus aliis propositionibus in suos terminos absolutos resolvendis

procedet. Veruntamen quoniam difficile est, statim & ex tempore Combinationem veram, ex propositione facta reperire; melius feceris, si diligenter Tabulæ juxta Columnas suas, processum observaveris, memoriarque mandaris; quod facili negotio fiet. Siquidem in prima Columna omnia 11 principia tam absoluta, quam respectiva, prædicantur de B. In secunda, eadem de magnitudine. In tertia, eadem de D. In Quarta, eadem de P. In Quinta, eadem de S. In Sexta eadem de Vo. & sic de cæteris Columnis ordine idem judicium esto;

Unde qui menti suæ firmiter impresserit 11 ordine principia per litteras suas, is statim immensam & inexhaustam deducendarum propositionum segetem paratam habebit ex argumentis & thematis, seu modis, à regione in certas classes redactis.

Verum ne rem tam fecunda materie prædictam parè attingam, exemplis eam deducere visum fuit, & ne statim confuso ordine progrediar, à prima statim Tabulæ universalis transversa serie negotium aufpicabor. Primò itaque per novem quæstiones rem deducet.

An sit illa,
Quid sit illa,
Cui sit illa,
Quante sit,
Quali sit,
Quomodo sit,
Quando sit,
Ubi sit,
Quibuscum agat,

Dis-
fio in

9. Accid.

Ecce in hac dispositione simplici statim paratam habebis 11 argumentorum materiam, simplicibus terminis compositam, & per novem quæstiones, totidemque subiecta universalis deductam; quæ quidem tanto semper crescere amplius, quanto ad particulariora, quæ in universalibus virtute latent, descenderis profundior. Sed jam quomodo ea in formam Syllogisticam cogenda sint, ostendamus.

Quæstio

Quæstio 1. per An.

Per B. B. An detur diffusio bonitatis infinitæ. Respond. affirmativè, & ostenditur per eandem erometricam.

Per B. M. Illud Bonum, quod sine termino sese diffundit, est infinitæ bonitatis diffusio. Deus sine termino se diffundit. Ergo in Deo est infinitæ bonitatis diffusio.

2.

Nullum Ens creatum *infinis* bonitatem suam diffundit. Angelus, homo, Caelum, est ens creatum. Ergo.

Quæstio per Quid.

Per B. M. Illud à quo cuncta *participativè* sunt bona, est bonitas magnitudinis infinitæ. A Deo cuncta *participativè* sunt bona. Ergo.

Quæstio per Cur.

Per B. M. Cujus ratio formalis *boni* est ipsa *essentia*, illa est *infinis* bonitatis. Ratio formalis boni in Deo est ipsa essentia Dei. Ergo essentia Dei est infinitæ bonitatis.

Quæstio per Quantum.

Per B. M. Illa Bonitas, quæ nec *numerum* nec terminum habet, est *infinis* diffusa. Bonitas Dei nec numerum nec terminum habet. Ergo.

Quæstio per Quomodo.

Per B. D. Illud in quo essentia & duratio convertuntur, illud necessariò habet infinitæ bonitatis permanentiam.

In Deo essentia & duratio convertuntur. Ergo.

Si enim non esset, non esset bonus; & si non duraret, pariter non esset bonus; Sed essentia Dei durat infinitè. Ergo & infinitæ bonitatis est.

Quæstio per Quale.

Omne attributum, quod identificatur Per B. cum subiecto essentialiter, est infinitè *bonitate sua diffusum*. Bonitas in divinis identificatur cum subiecto divinæ essentiae. Ergo.

Quæstio per Ubi.

Quod nec *loco* nec *termino* comprehenditur, id est infinita bonitate ubique diffusum. Deus nec loco nec termino comprehenditur. Ergo.

Quæstio per Quando.

Quod natura sua *æternum* est, est infinitæ bonitatis. Deus natura sua æternus est. Ergo infinitæ bonitatis. Et sic de cæteris.

Vides itaque, quomodo tibi per singula, ad selectam propositionum congeriem comparandam, procedendum sit. Scias præterea, singulos horum Syllogismorum ad majorem varietatem per singula 18 principia deduci posse; uti paulo post patebit; ut proinde nec finis nec numerus sit questionum, quæ hac methodo haberi possunt in qualibet proposita materia, uti in sequentibus patebit.

CAPUT VII.

De Abaco Pantosopho, quo de omni materia proposita argumentorum loca reperiuntur.

X præcedenti Tabula, deduximus hosce Abacos, quos pantosophos vocamus, quia de omni scibili suppeditant ingeniem argumentorum copiam & ubertatem. Abaci sunt duo. Primus continet Combinationem principiorum absolutorum cum absolutis; in cujus descendente Columna ponuntur principia absoluta in abstracto sumpta, & in recto; In fronte verò ponuntur eadem ordine principia absoluta, sed in obliquo, uti Tabulam inspicienti patebit. Secundus Abacus combinat absoluta cum principis respectivis.

Quorum usus hic est. Si queratur *Verb. Grat.* Utrum bonum sit scire? reduces bonum ad bonitatem, & scire ad sapientiam, & habebis Combinationem terminorum, quæ est Bonitas Sapientiae. Accipe itaque Bonitatem in latere & Sapientiam in fronte, & angulus communis dabit loca & argumentorum sedes propositæ questionis congruas. Si verò questio sit de differentia aut concordantia bonitatis, quare in secunda Columna Differentiam aut concordantiam à latere, bonitatem verò in fronte, & angulus communis dabit argumentorum sedes propositæ questionis congruas. Si de-

rique sit questio de differentia & concordantia, & de cæteris principijs respectivis; *For. Gr.* Utrum principia differant; quæ principium in fronte, & differentiam in latere, & angulus communis dabit questum.

Verùm cum praxin hujus Abaci in ultimam Libram reservaverimus, ejus usum & praxin hoc loco consulo omisimus; cùm hic nihil aliud agamus, nisi ut Combinacionum, quæ per varios Abacos & Tabulas

quovis modo fieri possint, varietatem ostendamus, atque adeo insignem subsidiorum, quibus in Arte nostra possidenda Tyronum conatus promoveantur, apparatus curioso gustui aptam propositionem. Neque hoc loco Lector speret totam Artis praxin, quam non nisi paucis exemplis declarandum duximus, Sed ultimum hujus Operis Librum adire oportebit; ubi quicquid ad universalem Artis praxin pertinet, uberimè per exempla comprobatum reperiet.

Abacus Polyseplus argumentorum sedes explicans.

<i>Quæstiones.</i>	<i>Particulae.</i>	<i>1.</i>	<i>2.</i>	<i>3.</i>	<i>Subjella.</i>
An.	Omne.	B.	B.	B.	△.
Quid. Cujus, Cui.	Nullum.	M.	M.	M.	☉.
Cur. Quare.	Quod.	D.	D.	D.	⊙.
Quantum.	Quodcumque.	P.	P.	P.	□.
Quomodo. Quel.	Quandocumque.	S.	S.	S.	♣.
Quale.	Ubi.	Vo.	Vo.	Vo.	♠.
Ubi.	Ubique.	Vi.	Vi.	Vi.	♣.
Quando.	Quoties.	Vc.	Vc.	Vc.	☽.
Quibuscum.	Quoties. Tantò.	G.	G.	G.	⋮.
Unde.	Quot. Tot.	=	=	=	Quantitas.
Ex quo.	Si non, Sequereur.	♡.	♡.	♡.	Qualitas.
	Quò. Eò.	♣.	♣.	♣.	Actio.
	Quicquid.	α.	α.	α.	Passio.
	Quorum; Quibus.	⊙.	⊙.	⊙.	Relatio.
		ω.	ω.	ω.	Ubi.
		M.	M.	M.	Quando.
		Æ.	Æ.	Æ.	Scilicet.
		Min.	Min.	Min.	Habitus.

CAPUT VIII.

De mirifico Aiaci polyſophi mobilis artificio.

URademus hoc loco Lectori ultimam Combinationis methodum, tantò excellentiorem, quantò reliquis expeditior, facilior & brevior eſt, quicquid enim hucusque de variis Combinationis modis, Tabularumque diverſitate dictum fuit, hac veluti in Epitome quadam pauciſſimis Columnis comprehendit; reſervavimus autem hanc methodum non immeritò in hunc locum, ut ex eo uberrimè Artis noſtræ divitiæ & inventionum incredibilis varietas & multitudo luculentius pateret, ac Lectores Curioſi novum reperirent ad ſcientiarum cultum promovendam organum, mirum in modum facile & oportunitum; Sic autem ſeſe res habet. Tribus Columnis planis, ſive chartaceis, ſive ligneis, mobilibus totum negotium conficitur.

Deſcribantur octodecim principia tam abſoluta, quam reſpectiva in tribus Columnis, uti hic juxta vides; & negotium confectum habebis.

Hiſce tribus Columnis, quicquid in Tabula Univerſali, quam Capite V expoſuimus, habetur per novem principiorum quæ abſolutorum, quæ reſpectivorum Combinationem expaſum, hic contractam reperies; ſola mobilium Columnellarum alia & alia applicatione; per duas etiam ſolas obtinebis, quicquid in Abaco polyſopho ſuſe digeſtum latet. Sed in exemplo rem oſtendamus.

PARADIGMA I.

Per 2. ſolas Columnas.

Si velis duabus ſolis Columnellis exhibere primam Columnam Tabulæ, ſeu Abaci polyſophi, Cap. VI. deſcripti; ſic operare.

Promove B. litteram ſecundæ Columnæ ad ſingulas ordine litteras, & ſigna primæ Columnæ, ad B. deinde ad M. & poſtea ad D. & ſic deinceps, & naſcetur prima Columna. Si deinde ſecundam Columnam Abaci polyſophi exhibere velis, promove ſecundam litteram M. ſecundæ Columnæ hic è latere poſitæ ſupra ſingulas ordine litteras in prima Columna deſcripſas, & habebis quæſitum. Hoc pacto ſi tertiam litteram D. ſecundæ Columnæ applices ſupra ſingulas ordine primæ Columnæ litteras, habebis tertiam Columnam Abaci polyſophi. Si quartam denique ſecundæ Columnæ litteram P, ſupra ſingulas ordine litteras primæ Columnæ applices, habebis quartam Abaci

polyſophi Columnam; & ſic de cæteris procedes uſque ad ultimam Columnam, Combinando ſingulas litteras & ſigna cum ſingulis primæ Columnæ litteris & ſignis, & reperies omnes Combinationes Tabulæ ſeu Abaci polyſophi Columnas; ſ. ſola harum mobilium Columnarum alia & alia applicatione, pulcherrimo jucundiſſimoque technaſmate exhiberi; quorum quidem uſus in ſequentibus uberrimè declarabitur.

PARADIGMA II.

Per 3. Columnas.

Quoniam verò ſingulas propoſitas quæſitiones per Syllogiſmos demonſtrativos probare contendimus, tres Columnas ad opus cum debita induſtria conficiendum aſſumere oportebit. Et quamvis ſuprà Cap. V. Tabulam univerſalem exhibuerimus, qua per Combinationem ternariam omnem poſſibilem principiorum inter ſe Syllogiſticam Combinationem oſtendimus. Scias tamen Lector, quicquid in dicta Tabula quæſiſſimè præſtitum eſt, id ſolis tribus hiſce Columnis miſcè facilitate exhiberi poſſe, eo modo qui ſequitur.

Si quiſpiam velit ſolis hiſce tribus Columnis ſingulas ordine Combinationes in dicta Tabula deſcriptas exhibere, is ponat ante ſe dictam Tabulam, in qua primo loco occurrat abacus, cujus titulus eſt; Combinatio prima Bonitatis cum reliquis principis. Et quoniam prima Columna bis ponit B B, & deinde replicato ordine reliquas principiorum litteras in annexas habet; primo tres Columnas eo ſic pones, quo prima Combinatio docet, *P. Grat.* B B b. Deinde Tertiæ Columnæ litteram ſecundam M ad B, deinde tertiam tertiæ Columnæ litteram D pones ad B B, & poſtea quartam litteram P iterum ad B B, & ſic deinceps ordine litteras appones ad ſingulas duplicatas litteras B D, & habebis primam Columnam. Secundæ Columnæ Combinationem B M B ſic perficies: Applica primæ Columnæ litteræ B, ſecundæ Columnæ ſecundam litteram M, & deinde tertiæ Columnæ primam litteram; deinde replicatis litteris ordine applicabis tertiæ Columnæ litteras, & habebis quæſitum; & ſic in ſingulis novem Abacorum Columnis procedes, & habebis, quicquid in expaſa Tabula amplè deductum fuit, ſolis tribus Columnis exhibitum. Nil amplius dico, Lector modum operandi

ex

ex dictis facillè percipiet, atque experietur, quod quomodocunque has tres Columnas tranſmutaveris, ſemper Combinationes & propoſitiones tuo iudicio maxime proficuaſut reſultaturæ. Expoſiſſimam modum operandi cum tribus hiſce Columnis, niſil jam reſtat, niſi ut aliis nonnulla ad facilitandam negotium oportuna addamus.

Certum eſt, in his tribus Columnis, omnia, quæ in dictis ſuprà deſcriptis tabulis continentur, expoſiti; quoniam verò non unicuiqueque eſt, tribus dictis literis aut ſignis, ſtatim Syllogiſmos ex tempore, per congruos terminos, media & propoſitiones formare; hoc loco docebimus, Quam facilitate fieri poſſit, ut pueri etiam & idiotæ nonnulli, dummodo legere, noſcant, in hoc negotio, non ſine admiratione, eſſe materiali quadam operatione, ſint præſtituri; paucis expoſemus negotium. Primum ſunt quotlibet Columnæ, exacta & localitamentorum diſiſione æquales, tum in longitudine tum in latitudine. In hiſce deſcribuntur primò Lineæ Ecotematicæ; deinde in alia, particularæ affirmative & negativæ. In tertia Columna continentur novem ſubjecta univerſalia. In cæteris Columnis deſcribuntur omnes termini reducibiles, ad principia videlicet Bonitatis, Magnitudinis, Durationis, Potentiæ &c. quos tibi exhibebit Liber primus, Caput 4. de principiorum definitionibus, & habebis Columnas ad operandum diſpoſitas; ſed modum diſpoſitionis ex typo hîc appoſito facile intelliges.

USUS & PRAXIS.

Propoſita quavis quæſtione: *Perſi Gratia.* An Δ ſit bonus. Ad hoc probandum, primo loco ponatur Columna quæſtionaria; Secundo Columna particularum, quarum ope propoſitiones formandæ ſunt; (poterit autem ſormari quæſtio, ſemper uni ex iſtis particulis, quæ Columnæ inſcriptæ ſunt.) Deinde tres Columnæ Alphabeticæ, uti viſes; ultimo tandem Columna ſubjectorum univerſalium.

Hiſce poſitis. Duplex modus operandi inſtitui poteſt; vel per ſolæ literas initiales principiorum, vel per terminos compositos reducibiles ad eadem. Prior propriè exercitatus in Arte competit; Alter iis, qui terminorum reducendorum modum noſcunt. De priori paucis hîc agam, de poſteriori in ſeparato Libro tractaturus; ubi & hanc Rabdologiam polyſopham ad omnes ſcientias applicabilem obiter inſinuamus. Sed jam ad inſtitutum.

Quæſtio propoſita fuit; An Δ ſit bonus, ad hoc probandum ita procedes quo-

niam enim tria B B B identicam propoſitionem faciunt; ideo pro primo B, unum ex terminis reducibilibus pones, cujſmodi ſunt: Eſs, unum, ſubſtancia, eſſentia &c. ſuprà deſcripta. Hoc poſito ſic argumentare: Omne Eſs eſt bonum; Δ eſt em; Ergo eſt bonus. Ubi viſes, ſemper primas duas literas exhibere majorem, in qua prior ſemper rationem ſubjecti & mediæ, altera verò rationem prædicari habet; Minus verò propoſitio ſemper pro ſubjecto, unum habet ex novem ſubjectis univerſalibus, uti hîc Δ , rationem verò prædicati, Eſs ſeu B, unde Concluſio latere non poteſt; habebisque Syllogiſmos novem ſequentes juxta eandem erotematicam diſpoſitos.

1. Δ ſit bonus.

B. Omne Eſs eſt bonum.
 Δ . B. Deus eſt Eſs.
 B. Ergo eſt bonus.

2.

B. Omnis perfectio eſſentiæ eſt bona.
 Δ . B. Deus eſt perfectio eſſentiæ ſuæ.
 B. Ergo eſt bonus.

3.

B. Sine quo nil quidpiam operari poteſt, illud eſt bonum neceſſarium.
 Δ . B. Sine Deo nil quidquam operari poteſt.
 B. Ergo Deus eſt bonum neceſſarium.

4.

B. Suprema eſſentia eſt infinitum bonum.
 Δ . B. Deus eſt ſuprema eſſentia.
 B. Ergo eſt infinitum bonum.

5.

B. Ubi eſt perfectio perfectionum omnium poſſibilium, ibi eſt ſummum bonum.
 Δ . B. Deus eſt perfectio perfectionum omnium poſſibilium.
 B. Ergo Deus eſt ſummum bonum.

6.

B. Quod ubique eſt, illud infinitum bonum eſt.
 Δ . B. Deus ubique eſt.
 B. Ergo Deus infinitum bonum eſt.

7. B. Quod

7.

B. Quod æternum est, id summum bonum est.

△. Deus æternus est.

B. Ergo summum bonum est.

8.

B. Quod extra omne tempus fuit, est, & erit, illud summum bonum est.

△. Deus extra omne tempus fuit, est, & erit.

B. Ergo Deus summum bonum est.

9.

B. Cujus actio est ipsa essentia, illud est summum bonum.

△. Dei actio est ipsa essentia.

B. Ergo est summum bonum.

Habemus itaque primam propositionem per novem questiones deductam. Si porro medix Columnæ singulas literas ordine applices primæ & tertiæ Columnæ primis literis, nascetur hæc Combinatio B M B. Omne ens bonum est magnum; & per B D B. Omne ens durabile est magnum; & per B P B. Omne ens potens bonum est; & sic de cæteris. Atque hoc pacto per varias triam Columnarum transpositiones atque applicationes, innumerabilem propositionum congeriem obtinebis, quæ omnes uti ab homine totius vitæ tempore, describi, ne dicam, numerari possint; ita consulto eas paucis tantum exemplis indigitaudas dixi. Atque hæc de Arte Combinatoria sufficiant.

A R T I S

MAGNÆ SCIENDI,

S I V E

COMBINATORIÆ,

LIBER QUINTUS.

Q U O

Divisio Scientiarum Principiorumque ad eas assequendas necessariorum, eorumque unius ad alteram, singularumque ad singulas combinatio traditur.

P A R S I.

De Scientiis modisque eas acquirendi.

P R Æ F A T I O.

A Nequam ad eam methodum, quam Artis nostra ad omnes scientias applicatam modum & rationem docet, progrediamur, ordinis ratio postulare videbatur ut primò de scientiarum divisione, deinde de ipsius principis sciendi egeremus, ut Lector in securaratione scientiarum ad nostra Artis principia applicatione datus & accipi bareat.

C A P U T I.

De Divisione Scientiarum.

Uicunque animus est ad rectè & legitime philosophandam proclivis, in sequentia veluti Effata quidam irrefragabilia prius supponenda sibi esse persuadeat.

Philosophia est studium Sapientie.
Sapientie Universitatis est cognitio.
Rerum Universitas constat ordine.
Ordo constat priori & posteriori.

Si quis à posterioribus philosophari inceperit, is rerum pervertit ordinem, quo perverso, intellectui non aliud, nisi tenebræ & caligo superfluit. A primis ergo philosophandi tibi initium sumendum petes; non ab incognitis sed cognitis; si enim ab incognitis ordinar, omnia sequentia nobis incognita erunt. A cognitis ergo nostræ disceptionis sumamus exordia.

Cognitio omnis à mente primam habet originem; à sensibus prima sui habet incubula.

nabula, cùm nihil sit in intellectu, quod non prius fuerit in sensu. Inter sensus, uti vilis naturæ nobilitate viriumque præstantia, & actionum dignitate princeps est, ita totius meriti philosophiæ præcipua causa dici debet; huic individuis comes auditus, secundum in rebus cognoscendis locum possidet; hic enim ex concordanti audibilium rerum consensu exactam formæ harmoniam, sive proportionem harmonicam, quæ omnibus inest rebus, tum corporeis quæ compositione constant, tum incorporeis secundum analogiam. Reliqui verò sensus, uti circa qualitates primas, secundas, tertias occupantur, ita ignobiliores meriti censentur, ad plenam tamen rerum cognitionem, necessarii. Sed ut ad visum revertamur.

Lux, Lumen & Color, uti primigeniæ loci semina, ita ante omnia reliqua primò cognoscuntur; eorum ope innumeræ patent differentię. Primum quod mortalibus obvium sit, lux est & lumen; per hæc à nascentis Mundi primordiis, homines sublimia, media, infima conspexerunt, conspecta, sunt admirati, admirando sunt contemplati, contemplando sunt philosophati.

Hinc omnis scientiarum origo; sensus enim singularum rerum species intulerunt, primam phantasiam, hæc examinandas contulit facultati æstimatrici id est rationi, hæc ab omni fœce turbida expurgatas tan-

dem eas obtulit intellectui, intellectus depuratas & sub abstractioni naturæ constitutione, in purissimo sui fonte consideratas, causas earum detexit, detectis iis scientiam condidit, quæ est cognitio veri, totius humanæ felicitatis finis.

Philosophia itaque à plerisque dividitur in Theoricam & practicam; hanc iterum vel in moralem activam, vel in effectivam aut factricem subdividunt. Illa contemplantur ut sciat; altera ut agendo moralium virtutum opera efficiat; Tertia ut efficiat, faciatque, & sub Artis nomine comprehenditur; Sub Theorica omnes scientiæ diviniæ & humanæ, sub Practica omnes morales, Politicæ, & factiviæ disciplinæ comprehenduntur. Nos verò ne sub universali hac notione confusas exhibeamus, eas meliori & Arti nostræ magis congrua divisione in certas Classes dispersitas, quantum fieri potest, minutim ante oculos ponemus Curiosi Lectoris.

Dividitur omnis scientia in Divinam & humanam; Divina pro objecto suo Deum habet, & Theologia dicitur, quæ uti sub varia formalium rationum constitutione consideratur, ita in varias quoque species dividitur. Humana scientia in varios ramos pariter dividitur; & sunt Metaphysica, Physica, Mathematica, Moralis, quæ in innumeros iterum ramos dispescitur, uti ex sequentibus patebit.

CLASSIS I.

Theologica.

Theologia, alia est

<i>Supernaturalis</i> , hæc vel	<div> <div>Prophetica. Per lumen divinitus affusam.</div> <div>Extatica. Per excessivos divini amoris raptus.</div> </div>
<i>Scholastica</i> , hæc vel	<div> <div>Thomistica.</div> <div>Scotistica.</div> </div> <div>Quorum utramque in Scholis passim exponunt Doctores.</div>
<i>Dogmatica</i> , quam	<div> <div>SS. PP. per S. Scripturam & traditiones</div> <div>Commentatores in sacras Literas</div> </div> <div> <div>Quadrumpli sensu exponere solent.</div> <div> <div>Literali,</div> <div>Allegorico,</div> <div>Tropologico,</div> <div>Analogico,</div> </div> </div> <div>Pro objecto habet verbum Dei scriptum & non scriptum.</div>
<i>Positiva</i>	<div>Concionatoria. Quæ DEUM per virtutum studium imitandum docet.</div> <div>Controversistica. Quæ DEO per verbum DEI scriptum & non scriptum revelato credere docet.</div>
<i>Naturalis</i>	<div>Vera. Cujus objectum DEUS in creaturis elucescent.</div> <div>Poëtica seu fabulosa. Cujus objectum varii DEI effectus per divinitatem in omnia diffusam, elucescentes.</div>
<i>Moralis</i>	<div>Canonica sive civilis. Objectum est, conscientie status ut ad salutem consequendam dirigibilis.</div> <div> <div>Ascetica. Cujus tres gradus,</div> <div> <div>Purgativus.</div> <div>Illuminativus.</div> <div>Perfectivus.</div> </div> </div> <div>Ejusque objectum, perfectio animæ ejusque cum DEO per amorem unio.</div>
<i>Profana</i>	<div> <div>Hieroglyphica</div> <div> <div>Hermetica seu Egyptiaca.</div> <div>Platonica ejusque Sectatorum.</div> </div> </div> <div>Objectum utriusque DEUS est, uti Auctor naturæ, principium, & finis omnium; de quibus vide <i>Syntag. XII. Tom. II. Osapii Egypt.</i></div>
	<div> <div>Cabalica, cujus quatuor sunt species</div> <div> <div>Gemura.</div> <div>Notarissa.</div> <div>Themura.</div> <div>Sephirotica.</div> </div> </div> <div>Quorum objectum est DEUS sub obscuro Hebraicarum literarum tegmine & involucre revelatus. De quo vide <i>Osapii tom. II. Syntag. F. de Cabala Hebraeorum.</i></div>

CLASSIS II.

Metaphysica partes.

Metaphysica cognoscit Axiomata prima, primasque propositiones, ut est mens seu habitus principiorum; ut verò est sapientia, denominatur, ex his principis certas de rebus divinis conclusiones colligit, estque triplex.

Metaphysica	Divina.	DEUM ab omni materia seu physica seu metaphysica abstractum contemplatur.
	Transcendent.	Ea spectat, quæ abstrahunt à genere prædicamentis, licet ad genus contrahi possit; sic ens abstrahit à substantia & accidente, à spiritui & à corpore; potest enim ens substantia esse vel spiritus vel corpus, vel accidens.
	Angelica.	Quæ Angelicam naturam in puritate naturæ suæ constitutam à corpore longè semotam in abstracto considerat.

CLASSIS III.

Physica.

Naturalium rerum scientia dividitur in quinque potissimam partes, quarum prima.

Philosophia naturalis, est vel	Scholastica seu Acroamatica	Cujus objectum est corpus mobile, naturaliumque rerum Principia, Materiam, Formam, Privationem, communemque causas, proprietates & rationes exponit; in quantum generationis, corruptionis, incremento, decremento, atque motui locali subsistit.				
	Historica,	Omnia Mundi corporum naturas & proprietates, tam animatorum quam inanimatorum in genere & specie describit; Animalium quadrupedum, volucrum, piscium, insectorumque, uti & vegetabilis mineralisque naturæ; elementorum denique omniumque mixtorum rationes exponit.				
	Magia naturalis, triplex est	<table> <tr> <td>Astrologia,</td> <td rowspan="3">Quæ potissimum ex Sympathia & Antipathia paulò ante memoratorum rerum notandos effectus per applicationem activorum cum passivis præstare docet.</td> </tr> <tr> <td>Alchimia,</td> </tr> <tr> <td>Empyrica,</td> </tr> </table>	Astrologia,	Quæ potissimum ex Sympathia & Antipathia paulò ante memoratorum rerum notandos effectus per applicationem activorum cum passivis præstare docet.	Alchimia,	Empyrica,
	Astrologia,	Quæ potissimum ex Sympathia & Antipathia paulò ante memoratorum rerum notandos effectus per applicationem activorum cum passivis præstare docet.				
Alchimia,						
Empyrica,						
Jatrica sive Medicinalis, de qua in sequenti Classe.						

CLASSIS IV.

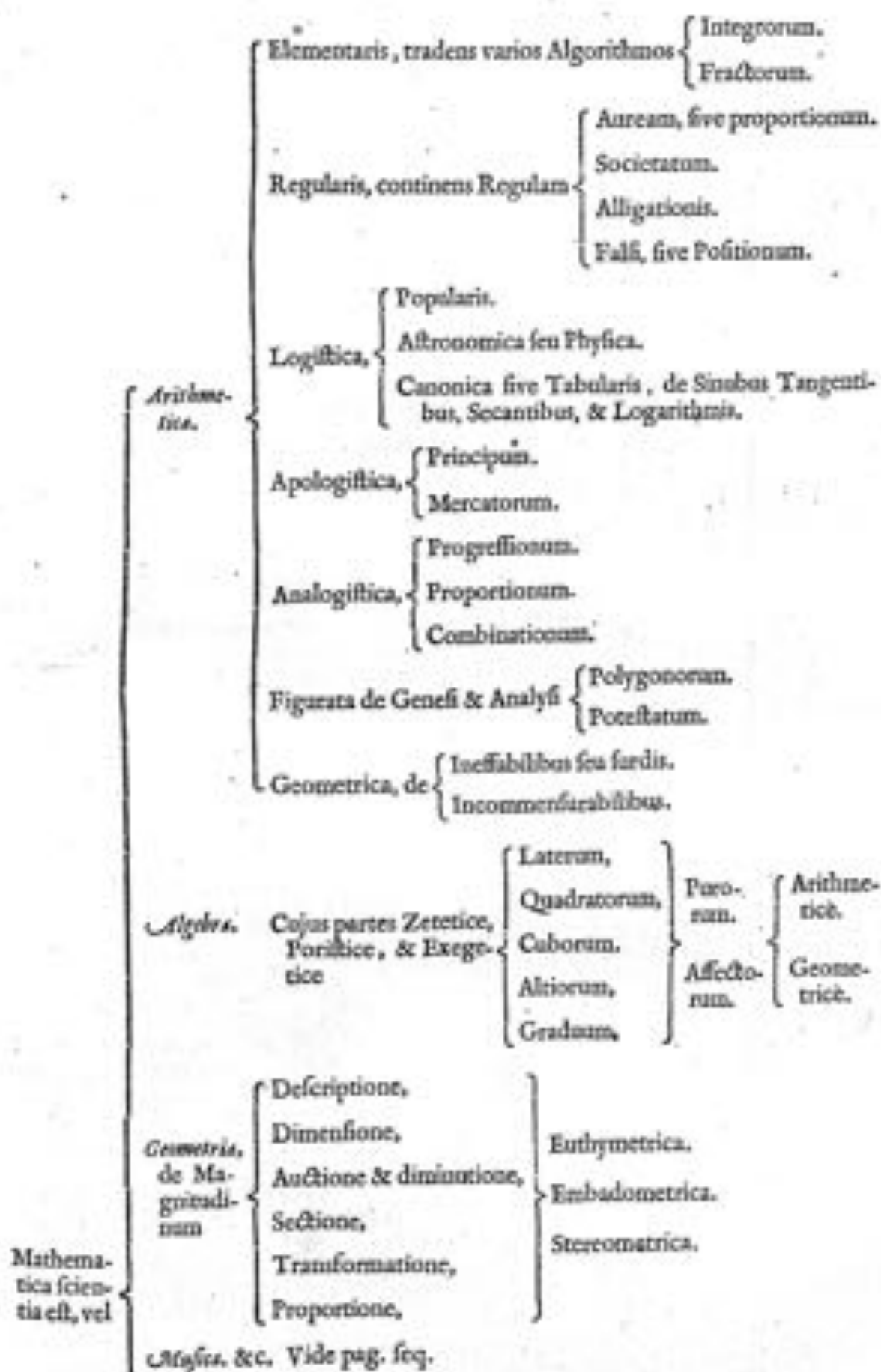
Medica.

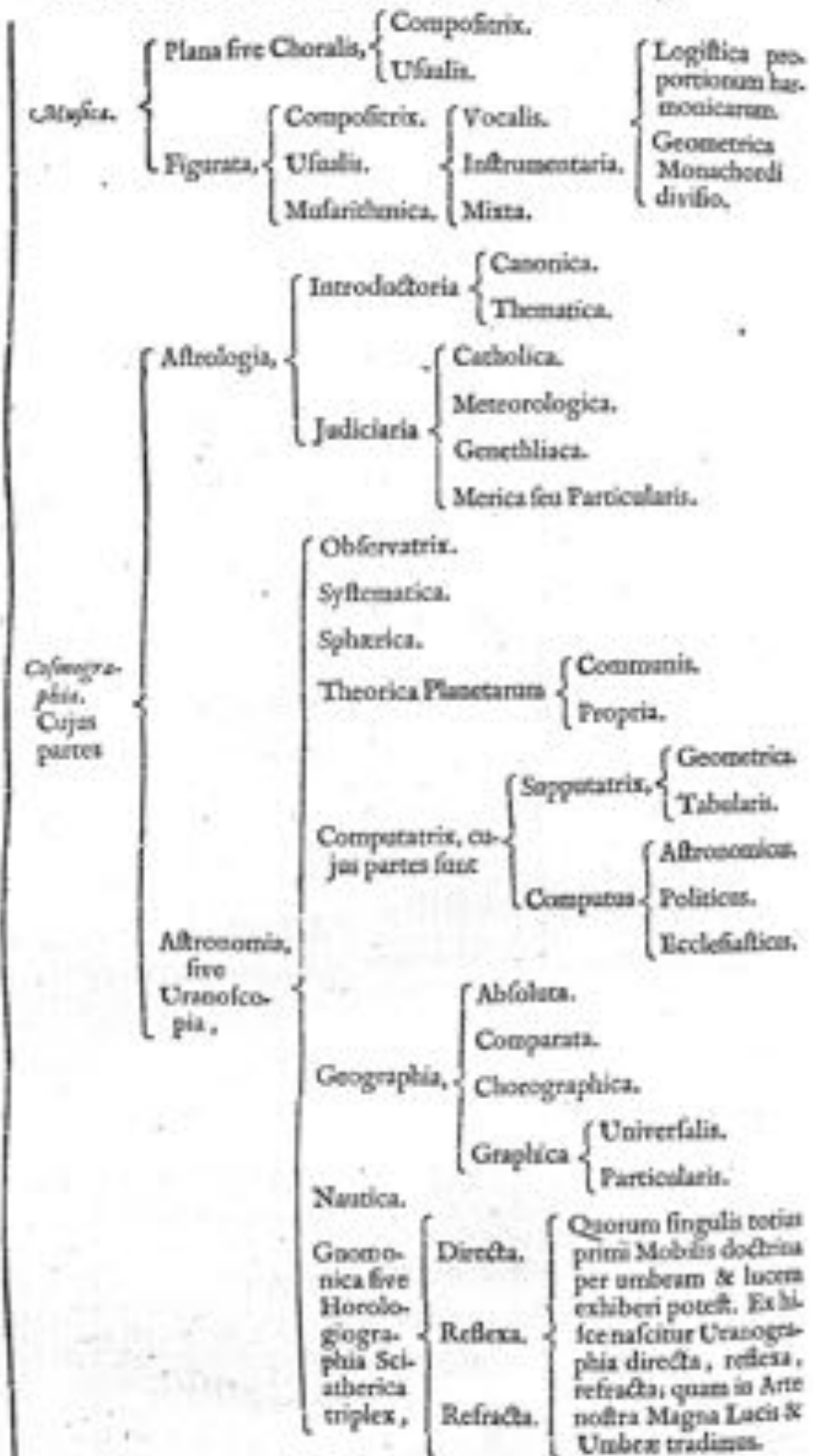
Jatrica sive Medicina circa naturam & propeietates humani corporis, prout sapabile est, versatur; & amplectitur totius scientiæ naturalis ambitum; cum utilis sit in naturæ inferioris Oeconomia, quod Medicus in suos usus ad humani corporis salutem non assumat; In complures ramos dividitur ut sequitur.

Phyfica, Iatrica, ſive Scientia, Medicinalis, Eſt vel	<i>Empyrica</i> ſive veterina- ria quæ ſola expe- riencia fulcit curat. Ejæ partes ſunt.	{ <i>Veterinaria</i> , quæ in cura plantarum & animan- tium verſatur.	
		{ <i>Phloea</i> , quæ in nonnullis ſecretis herbarum, me- tallorum, animalium conſiſtit.	
	<i>Rationalis</i> ſive <i>Dogmatica</i> , omnia diligenter perſpicit, rationem experientiæ fulcit, & eſt vel	{ <i>Ætiologiæ</i> , quæ morborum cauſas indagat, & uniquæ appropriata remedia adhibet.	
		{ <i>Botanica</i> , quæ herbarum, plantarum, arborum, ſeminum, fructuum vires & proprietates in- dagat.	
		{ <i>Zootica</i> , quæ animalium ſingularum partium vi- res & proprietates medicatrices exploret.	
		{ <i>Aſtophologia</i> , univerſam hominis naturam & conſtitutionem inveſtigat.	
		{ <i>Phyſiologica</i> , de illius elementis, humoribus, ſpi- ritibus, temperamento, ſemine, ſimilibusque diſſent.	
		{ <i>Critica</i> , quæ ex ſignis, pulſibus venarum, colo- ribus, urina, ſympſomatibus variis de morbi ſtatu indicat.	
	<i>Methodica</i> practica eſt, & tota in morborum curis ſe impendit, eſt- que vel	{ <i>Therapeutica</i> . Morbos præſentes curare inten- dit mediis ſupradictis.	
		{ <i>Prophylaſtica</i> . Corpus ne in morbos incidat, congruis mediis præſervat.	
		{ <i>Pharmaceutica</i> . Purgationibus ſubſtrahendi humorum ſuperfluatorum intendit, aut de- fici ei eorundem ſuccurrit.	
<i>Anatomica</i> totius hu- mani corporis com- pagem diſſolvit, eſt- que vel	{	<i>Myologia.</i>	Muſculorum dactylus.
		<i>Oſteologia.</i>	Oſſium ſtructure.
		<i>Neurologia.</i>	Nervorum propagationem.
		<i>Artereologia.</i>	Arteriarum conſtitutionem.
		<i>Phlebologia.</i>	Venarum ductu & corre- ſponſu.
<i>Chirurgia</i> externi cor- poris morbos curen- dos ſpectat, conſiſtit- que vel in	{	<i>Arthologia.</i>	Singulorum principalium 7. membrorum poſitio- ne, natura, viribus.
		{ <i>De</i> Sectione, ut calculi, apoſtematum, ulcerum. Medicatione vulnerum quovis modo indi- catorum, externique corporis membrorum læ- ſione.	
<i>Charactæ- riſtica.</i>	Ex ſignis extrinſecis plantarum, animalium in interioris later- tis virtutis noſcium pervenit.		
<i>Chimica.</i>	In metallorum mineraliumque ad morbos propellandos præ- paratione, quintis eſſentiis, ſalibus, ſpiritibus ſuam induſtriam ponit.		
<i>Magica.</i>	Quæ ſignis, characteribus, amuletiſ, aliſque ſuperſtitioſis ri- tibus, ad morborum depulſionem utitur.		

CLASSIS V.

Mathematica.

Optica, ea- que vel	{	Proprie Optica, ut	{	Perspectiva.	{	Orthographica.			
				Prospectiva.		Stereographica.			
						Schenographica.			
		Catoptrica de speculis	{	Planis.					
				Convexis.					
				Concavis.					
				Ustoriis.					
		Dioptrica, sive tractat de observatione, phenomenorum Cœlestium per tubos aliaque instrumenta in hunc usum ab Astronomis inventa.							
		Diocatoptrica.							
Stativa, ea- que	{	Elementaris.							
		Centrobaryca.	{	Zygostatica.	} Sen {	Libra.			
		Isonropostatica.		Mechlostatica.		Veſte.			
		Mechanica, quæ ite- rum multiplex, uti		Trochleostatica.		Trochlea.			
				Onostatica.		Ergata.			
				Sphærostatica.		Cuneo.			
				Polymechanostatica.					
			Hydrostatica, ca- jui partes	{	Barocolymbia,	} Sen de {	lis, quæ na- tant in	} Aquis.	
			Aërostatica.	{	Barodyſia,		lis, quæ mer- gantur in		
			Pyrostatica.	{	Hydatholcia,		Attrahendis & deducendis		
				Polymestostatica.					
				Automatica.					
				Hydraulica.					
				Thaumaturga.					
				Magnetica.					
		Archetypa.							
		Angelica.							
		Mandana.							
		Cœlestis.							
		Humana.							
		Elementaris.							

<i>Isomographia</i> {	Mathematicis subalternantur vel iisdem multum indigent	Medicina.
		Politica.
		Historia.
		Chronologia.
		Architectonica.
		Militaris.
		Oeconomica.
		Horologigraphia.
		Automatica.
		Pictura.
		Sculptura &c.

CLASSIS VI.

De Philosophia Morali.

Philosophia Moralis mores hominum in universum spectat. Si de moribus hominis solitarii loquitur, dicitur Monastica. Si de familie moribus, Oeconomica. Si de moribus civitatis, politica, & sic de cæteris, quorum divisio sequitur.

Ethica sive Philosophia morum est,	Moralis, alia	{	Sacra per virtutis & perfectionis studium Christi imitationem præscribit & propria est Religioforum.
			Alia moralis propriè, omni homini cujuscunque conditionis convenit, & virtutum moralium studium suadet, ex dictamine rationis, que propriè est Philosophia Moralis, quam et Ethicis quoque sectati sunt Epicurus, Seneca, alique.
	Politica, & est vel	{	Monarchica. Leges docet Imperatorum Regumque statui congruis.
			Aristocratica. Optimatum bene beatèque peragendam administrationem præscribit.
			Democratica. Reipublicæ bene beatèque administrandæ formam,
			Oeconomica. Domesticæ privataque familie bene instituendæ rationes dicitur.
			Polemica, sive militaris. Leges belli docet.
	Jurisprudencia continet sub se	{	Jus civile. Exortas lites & dissidia circa humanarum rerum statum, justitiæ balance dirimit, unicuique quod suum est, tribuit.
			Jus Canonicum Ecclesiasticas sive Pontificias leges & constitutiones exponit.
			Polemicum. Jura belli decernit.

CLAP

CLASSIS VII.

Scientia ferro- cinatrix est, vel	Fecula.	Grammatica.	Legendi, scribendi, componendi; studium docet.		
		Rhetorica.	Rectè & eleganter discurrendi exposit rationes.		
		Poëtica.	Legibus poëticis quæ soluta erant, in versus stringere docet.		
		Logica.	Intellectualium operationum uti dirigibiles sunt, artem præscribit.		
		Dialectica.	Terminos Logicæ & Syllogisticam Artem dicit.		
	Historica sunt vel	Chronologia.	Sacra, & S.S. Literarum historiam, uti & Ecclesiasticam, Vitas S.S. & illustrium virorum ortum & tempora in genere & specie describit.		
			Profana, Monarchiarum, Imperiorum, Regnorum, Rerumpub. & privatas civitatum origines exponit.		
		Geneologia.	Sacra, Successionem & originem, propaginemque Patriarcharum.		
			Profana, Profanarum rerum, familiarumque origines deducit.		
	Divinatoria sunt	Astrologia judiciaria.	Licita. Mutationem temporum, Nauticam, Medicinalia, & quo quævis oportuno tempore aggre- gredi debeamus, exposit.		
			Illicita. Quæ humanæ libertati vim infert.		
		Physiognomia.	Metoposcopia.	Ex	Frons signa futurorum e- ventuum colligit.
			Chiromantia.		
			Nervorum.		
		Sortilegia, superstitio- sa.	Geomantia.	Ex	Punctorum temerè in char- tam conjectorum statu, futura colligit.
			Pyromantia.		
			Aëromantia.		
			Hydromantia.		
			Auguratrix.		
				Ex	Futuræ colligit.

Sunt & Innumerae alie divinationis species, quas in primo libro recitavimus.

Artes liberales.

Vitriaria. Agricultura.

Plastica.

Encaustica. Conquinaria.

Metallaria. Et innumerae alie.

Expositio prædictæ Subdivisions in ordine ad Scientiarum constitutionem.

Certum est, omne quod est, esse vel per se, vel in alio.

Omne ens quod est per se, est vel incorporeum vel corporeum, sive quod idem est, immateriale vel materiale.

Omne quod est incorporeum est vel increatum vel creatum.

Analyst. Omne quod est increatum est necessario per se, ex se, à se, infinitum, æternum, uti Deus.

Deus consideratur vel ut ens supernaturale, vel ut naturale.

Si consideratur uti est objectum supernaturale revelatum; nascitur Scientia quæ Theologia dicitur; eaque ratione diversarum formalitatum, sub quibus consideratur, alia & alia est, uti in prima Classe patet.

Si uti naturale objectum consideratur, Theologiam naturalem parit, cujusmodi est illa, quam Platoniam & Hermeticam; partim etiam Metaphysicam vocant.

Mixta est, quæ partim principis revelatis, partim Metaphysicis principis utens, Deus uti attingit, ut Theologia Scholastica.

Analyst. Omne corporeum sive materiale est vel animatum vel inanimatum.

Omne corporeum quod inanimatum est, sub se continet, vel Cælum, planetas, stellæ, clementa, vel mixta tum perfecta quam imperfecta, quorum objecta uti innumeris formalitatibus distincta sunt, ita scientias quoque innumeras parit.

Si consideretur Cælum ut substantia sive Corpus mobile, nascitur Physica Cælestium.

Si ut quantum mensuris & numeris subditum, nascitur Astronomia.

Si in quantum variis viribus & influxibus præditum, quæ mensuris & numeris indagantur, nascitur Astronomia judiciaria.

Si prima quatuor principia sive elementa nature considerat, nascitur Sæcheologia, quæ circa quatuor elementa eorumque tum primas tum secundas & tertias qualitates potissimum discutiendas occupatur.

Si in quantum circa mixtoeum imperfectorum originem versatur, nascitur Meteorologia.

Si in quantum mixtum perfectum in sua principia resolvable, tum nascitur Chymia, sive Mineralium, Metallorumque scientia.

Si verò in quantum corpus animatum est, consideratur, nascitur scientia, quæ Botanologia sive plantarum herbarumque cognitio dicitur.

Si ut sensitivum, tum nascitur scientia, quæ Zoologia, sive quæ de animalibus est, eorumque affectiones, proprietates, vires, ususque exponit, & quadruplex est scientia, Quadrupedum.
Volatilium.
Natatili-
um.
Insectorum.

Si verò corpus animatum sensitivum ut rationale consideratur, tum nascitur scientia, quæ Anthropologia dicitur.

Anthropologia duplex est, Theorica & Practica; illa principia tum interna ab intellectu & ratione emanantia, tum externa, quæ à sensibus dependent, contemplatur, & partim Logicam, partim Metaphysicam, partim Physicam sibi vendicat. Practica est, quæ hominem uti per præcepta moralia dirigibilem spectat; & inde profuit Philosophia moralis sive Ethica.

Ethica vel publicum bonum spectat, & inde emanat scientia politica, & est vel Monarchica, vel Aristocratica, vel Democratica, vel Reipublicæ, vel Oeconomica; quorum omnium finis est salus publica & felicitas in suo quoque statu.

Vel privatum hominis, uti per viam moraliæ studium dirigibilis status considerat, & Ethica propriè dicitur.

Sermocinatrix, quia ante omnia legendi scribendique præcepta tradit, inde nascitur Grammatica. Si verò appositè constructionem rerum assumptarum in numeros colligat, nascitur Poësis.

Si ad persuadendum aptè disponit, nascitur Rhetorica, Ars bene dicendi.

Si denique eadem ad rectè de quavis re discernendum utatur, nascitur Dialectica.

Iterum vel considerat hominem in quantum variis infruitatibus subicitur, & uti est sanabilis, & nascitur Jathica sive Medicinalis scientia, quæ omnes supradictas scientias naturales sui jura facit; Siquidem ad corpus humanum conservandum applicat influxus Cælestes, & oportunum remediis adhibendis tempus, elementarem corporis sanandi constitutionem sive temperamentum examinat; deinde actus passivis applicando desideratum sanitatis portum ingreditur; Itaque dum quis herbarum scientiâ utitur, Botanici

nicus dicitur; Si mineralium plantarumque extractis, Chemicus. Dum fabricam tum internam tum externam humani corporis explorat: Anatomicus: Si compositioni Medicinalium unice intendit, pharmacopœa: Denique si externas tantum corporis infirmitates considerat, Chirurgus dicitur.

Vides igitur quomodo ex diverfis formalitatibus unius subjecti, quod est corpus physicum, diversæ nascantur scientiæ.

Omne corpus naturale consideratur, ut quantitate affectum vel continua vel discreta.

Si affectum quantitate continua, nascitur Geometria; quæ iterum triplex est; Nam si versatur circa altitudines, longitudines & latitudines metiendas, Grammomètria dicitur; Si circa longum & latum sive superficies, Embadometria seu planimetria; Si circa longum, latum & profundum, Stereometria appellatur.

Si ut affectum quantitate discreta, tunc nascitur Arithmetica, quæ ut ex Classe ejus patet, varia & multiplex est.

Iterum si corpus quantitate affectum consideratur ut sonorum, nascetur Musica, quæ est scientia numeri sonori.

Si verò corpus quantum sub ratione visibilium specierum attingitur, nascitur Opèrica vel Perspectiva, quæ triplex est:

Directa.
Reflexa.
Refracta.

Si ut grave & ponderosum, inde nascitur Statica; quæ uti ex Classe patet, iterum varia & multiplex est.

Si denique uti in varios usus humanos cadere potest, inde nascuntur Mechanicæ Artes; quæ tam variæ sunt, quàm varia est tam liberalium quàm illecebrarum artium cultura; quæ tamen omnes, ut postea dicitur, principia sua ex prædictis scientiis deducunt.

Denum omnes hæ scientiæ reales ununtur scientia accidentium, quæ sunt entia in alio sive adhæsiva & in hæsiva alteri, quæ nobis præbent novem prædicamenta accidentalia, & sunt principia omnis operationis; de quibus in primo libro fult dictum est.

CAPUT II.

De principis disciplinarum applicabilibus ad Artem nostram.

Duo sunt humanarum actionum principia, Cognitio & Appetitus; Illa rem percipit qualis sit; hic eandem cognitam aut sectatur aut fugit.

Cognitio ita fit; primò *objectum* movet sensum, ut pulchritudo visum, sonorum auditum, dulce gustum, suave odoratum; molle aut durum, tactum.

Secundò communis sensus ea, quæ externis sensibus offeruntur, excipit, & judicat excipiendo.

Tertio *phantasia* simulacra rerum sensibilibus format & fugit.

Quartò *memoria* excepta phantasmata fideliter seu thesauraria retinet.

Quintò *Appetitus* sequitur cognitionem sensirei seu animalis, quatuor illis gradibus constantem, quia vel objecta sensuum consideratur, vel ea fugit & aspernatur, & nisi coerceatur, erroribus obnoxius est: Est enim vehiculum imaginum, quo ab uno sensu ad alium species transvehuntur, uti ab aere aut occhio ad sensum communem, ab hoc ad phantasia, à phantasia ad memoriam. Et quoniam intellectus immaterialis, corporeæ imaginis incapax est; hinc species sensibiles seu phantasmata à sua corporeitate, antequam in intellectu recipian-

tur, depurare oportet: Non potest autem corporeæ imaginis phantasma defecare seipsam; si non per seipsam, ergo ab alio, qui non est alius, quàm intellectus, qui duplex est, Agens & Paciens. Agens facit intelligi & intelligere; Paciens & intelligit & recipit intelligibilia. Si Agens facit intelligi & intelligere, ergo & specie sensibili facit speciem intelligibilem.

Occupatur ergo circa phantasma juxta illud: Sapientem oportet phantasmata speculari. Quod dum fit, illud sua exuit corporeitate, & ad spiritualis loci splendorem excitat & elevat; non secus ac lux externa colores illustrat, eosque actu visibiles facit, qui antea visibiles erant tantum in potentia: Hæc defecatio à philosophis dicitur abstractio; quæ juxta diversitatem scientiarum varia est.

Intellectus verò paciens rem intellectam judicat. Hinc res in quantum intelligibilis, dicitur objectum intellectus Agentis; in quantum intellecta Patientis; quum verò Agens jungitur Pacienti intellectui, tunc dicitur intellectus adæquatus.

Sunt proinde cognitionis intellectivæ tres gradus, & à Logici tres operationes intellectus appellantur.

Primus gradus est apprehensio notionum

simplicium, quas sicuti intellectus patiens recipit, ita agens tractat & apprehendit; primo quidem singulares, deinde universales, ac inde formæ eliciuntur.

Secundus gradus est compositio & divisio notionum, in qua est veritas vel falsitas, sive affirmatio & negatio, componenda autem sunt consentanea, dissentanea dividenda.

Tertius gradus est Ratiocinatio seu discursus, qui est illativus in Inductione & Syllogismo, vel ordinativus in Methodo.

Quoniam verò intellectiva vis sine appetitiva nihil exequitur: hinc voluntatem, qui appetitus rationis est, semper cum concitari necesse est: utpote sine qua ad agendum non impelleretur: cuius septem gradus sunt: ut sequitur.

Primus est *Voluntas* finis, seu ejus rei quam volumus, & *vis* dicitur: Grecis dicitur, seu volitio.

Secundus dicitur à Philosopho *Quæritatio* & *Inquisitio*. Inquisitio & Consideratio, qua ad id, quod nescimus, cognoscendum impellitur.

Tertius *Basis* dicitur, & est consilium, quo deliberamus, an rem aggredi conveniat, an non.

Quartus *judicium* seu sententia, qua id, quod affectamus, & probamus, iudicio nostro approbamus.

Quintus *regulans*, & dicitur delectus, quo id quod melius est, eligimus, & electio quoque dicitur.

Sextus *impulsus* sive profectio dicitur, & est instar stimuli, quo ad agendum & prosequendum incitatur.

Septimus est *reus* sive usus, quo in re, quam appetivimus, cognita, veluti bono adepti quiescimus, sive qui est finis cognitionis.

His itaque gradibus ad sapientiæ apicem ascendimus: In quo intellectus sese varia objecta offerunt: quorum primum est, Liber nature. Liber nature est Mundus, Mundus vel magnus vel parvus: uterque Mundus dicitur principium cognoscendi objectivum, sicuti intellectus recipiens subiectivum; effectivum verò quod facit, ut subiectum possit recipere objectum: Est enim Mundus testis Sancto Basilio nihil aliud, quam Dei Optimi Maximi Schola, in qua Homo discipulus, Cœlum codex, Terra suggestus, Microcosmus institutiones, singulæ partes singuli libri, partium partes singulæ, capita. Atque adeo in omnibus disciplinis hæc tria consideranda sunt, subiectum, objectum & media: Ex objectum quidem & subiectum jam explicata est, restat ut & media exponamus.

Media in Arte nostra sunt notitiæ, quæ sunt regulæ de rebus, in quantum sunt cognitæ: Siquidem nihil est in intellectu, quod non prius fuit in re cognita præexistente.

Notitiæ sunt vel primæ, vel secundæ, illæ dicuntur principia, hæ conclusiones; quicquid enim in disciplinis occurrerit, id vel principium est, vel conclusio.

Principium est notio prima, quæ per se nota, probatione pro se non eget, sed quæ omnis cognitio aliorum principiorum probatione egentium regitur, estque primum in ordine cognitionis, antè quod nil tale est, & ad quod omnia principia sequantur, & in id resolvuntur.

Est autem principium vel coessentialiale, vel incomplexum, vel complexum; immediatum vel mediatum; Theoricum vel practicum aut factivum; vel tandem innatum & acquisitum. Singula exponamus.

Lullus ponit in Arte sua tria principia coessentialia, quæ vocat, *Ivum*, *bile*, *are*, vel *io*. Vocantur principia coessentialia, quia ipsissimam cuiusque rei essentiam constituent; de quibus in primo libro ex professo actum; & *Ivum* quidem notat potentiam activam; *Perbi Gratia*: DEUS ab æterno fuit creativus, non autem creator actus; Homo verò fuit ab æterno creabilis; *Bile* enim notat potentiam passivam; *Are* verò denotat ipsam actum creationis, quo creativum fit creans, & creabile creatum; hinc creatio est activa vel passiva; una nempe eademque actio hoc pacto dividitur respectu termini à quo, ad quem: atque adeo omnia entia constant hæc coessentialibus principis; sed de hæc in sequentibus plura. Considerantur autem hæc principia coessentialia in omnibus principis incomplexis & absolutis.

Incomplexum principium prima & simplex rerum notio, ut ent, utum, verum, bonum, & in Arte nostra omnia principia absoluta.

Complexa verò principia sunt composita ex pluribus terminis; ut totum est majus sua parte.

Immediatum principium est illud, quod ex se & sua natura est indemonstrabile. Mediatum verò, quod ex immediatis sua habet demonstrationis principia, vocatur & à Philosophis immediatum sive innatum Theoricum, sicuti mediatum practicum & acquisitum; illud sciendorum, hoc agendorum regula dicitur; sicuti factivam regula est efficiendorum.

Est itaque est primatum principium incomplexum theoricum; est primum, quia est irresolubile; est irresolubile, quia commune; est commune, quia omnibus innatum, & na-

Appetit-
vis vis.

7 Gradus
appetit-
vis facult-
tatis.

Mundus
Liber Na-
ture.

3 Princi-
pia Lulli
sunt
essentia-
lia.

Yale
principia
sunt
composita.

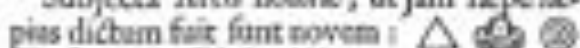
& naturæ luminæ cognitum, & quia naturæ luminæ cognitum est, & ex se & per se notum; ut quodlibet est vel non est; ideo immediatum quoque dicitur, utpote cui medium per quod demonstretur, non datur; & quia primum immediatum, irrefolubile, commune, ideo omnes scientiæ de

ente tractant; Theologia enim de ente summo & absoluto supernaturali: Metaphysica de ente summo, uti ratione attingitur. Physica de ente ut mobili. Arithmetica, ut numerabile. Geometria ut mensurabile, & sic de cæteris, tractant.

CAPUT III.

De Principiis incomplexis mediatis, in quantum applicabiles sunt
Arti nostræ.

Prima principia incomplexa immediata sunt ens & bonum; principia verò incomplexa mediata sunt attributa entis & boni. Hæc attributa sunt vel subiecta vel prædicata, vel quæstiones. Hinc non sine ratione Lullus, quem nos interpretamur, omnium disciplinarum principia digessit, in novem subiecta universalia, totidemque prædicata tum absoluta, tum respectiva, & quæstiones.

Subiecta Artis nostræ, ut jam sæpè scripsimus dictum fuit sunt novem:

 five D E U S est principium omnis boni. Angelus principium boni est, proxime D E O subserviens. Cælum est principium boni influens in inferiora proportionaliter. sunt principium boni minorum constitutiva. est principium boni humanitatis constitutivum. est principium boni naturæ sensitivæ constitutivum. est principium boni, quo vegetabilia vivunt. est principium boni, quo mineralia & metalla sunt id, quod sunt.

Prædicata absoluta sunt novem: B. M. D. P. S. V. V. V. G. totidemque respectiva: . . . . Min. Quæ hoc pacto definiuntur à Lullo.

- B. *Essentia* est id, cujus ratione ens producit bonum, quod appetit.
- M. *Magnitudo* est id, ratione cujus bonitas & reliqua principia sunt magna.
- D. *Duratio* est id, ratione cujus, Bonitas, Magnitudo, & reliqua principia durant & permanent.
- P. *Potentia* est id, ratione cujus reliqua principia B. M. D. agunt.
- S. *Sapientia* est id, ratione cujus sapiens B. M. D. P. &c. intelligit & cognoscit.
- Vo. *Voluntas* est, ratione cujus B. M. D. P. S. sunt amabilia & desiderabilia.
- Vi. *Virtus* est origo unionis B. M. D. P. S. Vo. cæterorumque principiorum.
- Ve. *Veritas* est, ratione cujus B. M. D. P. S. Vo. Vi. vera sunt.

- Gloria* est, in qua cum fine B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. delectantur & quiescunt.
- Differentia* est, ratione cujus principia absoluta sunt clara & inconfusa.
- Concordantia* est, ratione cujus principia in uno pluribus concordant.
- Contrarietas* est quorundam mutua repellentia propter contrarios fines.
- Principium* est id, quod ad reliqua se habet ratione alicujus prioritatis.
- Medium* est id, quod naturam utriusque extremi participat.
- Finis* est id, in quo principium quiescit.
- Majestas* est id, per quam B. M. D. &c. principia sunt excellentiora.
- Æqualitas* est id, per quod unum principium alteri æquale est.
- Minoritas* est, per quam unum principium inferius est altero.

Quæ si per Enneadem Erotematicam examinentur, innumerarum mox exurgit conclusionum multitudo.

Atque hæc sunt principia illa generalia Artis nostræ, in quibus uti particularia in universalibus, ita in hisce omnium aliorum principiorum particularium, principia implicite continentur, eruanturque per applicationem, dum particularia generalibus, veluti partes toti adaptantur; siquidem omnes bonitates ad unam bonitatem; omnes magnitudines ad unam magnitudinem generalem, & sic de cæteris, reducibiles sunt.

Omnes itaque propositiones circa novem subiecta universalia factæ in Ens ultimè resolvuntur; ultra quod nihil restat considerandum, quemadmodum ex sequentibus Combinationibus patet, quas in novem Columnas distribuimus, juxta naturæ scalem ita dispositas, ut primas terminus majoris propositionis semper unus ex novem universalibus subiectis sit subiectum, & modus propositionis terminus prædicatorum rationem habeat, ex quibus semper infallibiles conclusiones inferuntur, ut sequitur.

*Typus resolutionis rerum in primum principium Theoricum incomplexum, quod eis
est metaphysicè consideratione.*

8.	1.	DEUS.	Michael, Gabriel, Raphael.	Sol. ☉ ♀ ☿	Ignis, aer, aqua, terra.	Petrus.
7.	2.	Unum principium.	Angelus.	Astrum.	Elementum non simplex. Ergo elementatum.	Homo.
6.	3.	Verum.	Spiritus.	Mobile.	Compositum ex Cal. Frig. Hum. Sicc.	Animal rationale.
5.	4.	Bonum.	Essentia simplex.	Compositum.	Corpus materiale.	Compositum.
4.	5.	Essentia.	Incomposita.	Corpus insensitivum.	Corpus insensitivum.	Mixtum sensitivum.
3.	6.	Natura.	Incorporea.	Corpus inanimatum.	Corpus inanimatum.	Corpus vitale.
2.	7.	Substantia.	Substantia.	Substantia naturalis.	Substantia naturalis.	Substantia.
1.	8.	Ens.	Ens.	Ens.	Ens.	Ens.

Leo.	Arbor.	Marmor.	Accidens.
Animal irrationale.	Planta.	Lapis.	Quantitas.
Compositum.	Compositum.	Compositum.	Extensiva.
Mixtum perfectum.	Mixtum.	Mixtum.	Mensurabilis.
Corpus sensitivum.	Corpus insensitivum.	Corpus insensitivum.	Insistent per se.
Corpus animatum.	Corpus animatum.	Corpus inanimatum.	Corpus efficiens.
Substantia.	Substantia.	Substantia.	Substantie additamentum.
Ens.	Ens.	Ens.	Ens totum in alio.

Arduum seu Resolutio.

Si DEUS est, ergo ens est per se.
Si ens est per se, ergo substantia.
Si substantia, ergo operatur.
Si operatur ergo essentia.
Si essentia, ergo bonum.
Si bonum, ergo verum.
Si verum, ergo unum.
Si unum, ergo ens.

Compositio.

Si ens est, ergo unum est.
Si unum est, ergo verum est.
Et verum est, quia bonum est.
Et bonum est, quia essentia est.
Et essentia est, quia operatur.
Et operatur quia substantia est.
Et substantia est, quia ens est per se.

Enchyre seu Compositio.

S. Michael est, ergo Angelus est.
Sed Angelus est, quia spiritus est.
Spiritus est, quia est essentia simplex per se.
Et essentia simplex est, quia incomposita physice.
Incomposita est, quia incorporea est.
Incorporea est, quia substantia immaterialis.
Substantia immaterialis est, quia ens est immateriale per se subsistens.

Resolutio.

Si ens immateriale per se subsistens, ergo incorporeum.
Si hoc, ergo incompositum.
Si hoc, ergo essentia simplex per se subsistens.
Si hoc, ergo spiritus est.
Si spiritus est, ergo Angelus est.
Sed S. Michael est spiritus, ergo & Angelus.

Compositio.

Si Sol est, ergo astrum est.
Si astrum est, ergo mobile corpus est.
Si mobile corpus est, ergo ex materia & forma compositum.
Si compositum, ergo & corpus quantum est.
Si corpus quantum, ergo insensitivum.
Si hoc, ergo inanimatum.
Si hoc, ergo substantia naturalis.
Si hoc, ergo ens est actuale.

Resolutio.

Si Sol ens est actuale, ergo substantia est naturalis infimi naturæ gradus.
Et hoc, quia inanimatum.
Et quia inanimatum, erit & insensitivum.
Et quia insensitivum, erit corpus quantum trina dimensione compactum.
Et quia hoc, erit & compositum ex materia & forma.
Et quia hoc, ideo corpus mobile.
Et hoc, quia astrum.
Et astrum, quia Sol.

Compositio.

Si Petrus est, ergo homo est.
Si hoc, ergo animal rationale.
Si hoc, ergo compositum.
Si hoc, ergo mixtum sensitivum.

Si hoc, ergo animatum.
Si hoc, ergo substantia.
Si hoc, ergo ens est.

Resolutio.

Si Petrus ens est, ergo substantia.
Et quia substantia est, ergo corpus animatum.
Et quia animatum, ergo sensitivum.
Si sensitivum, ergo compositum ex materia & forma rationali.
Et quia hoc, ideo est animal rationale.
Et quia hoc, ideo homo.
Petrus ergo homo est.

Compositio.

Si Leo est, ergo erit animal irrationale.
Si irrationale, ergo compositum.
Si hoc, ergo erit mixtum sensitivum.
Si hoc, ergo animatum.
Si hoc, ergo substantia.
Si hoc, ergo ens est.

Resolutio.

Et quia Leo ens est, ergo substantia est.
Et hoc, quia corpus animatum.
Et quia hoc, ergo sensitivum.
Et quia hoc, ergo compositum ex materia & forma.
Et quia hoc, ideo animal irrationale.
Leo ergo animal est irrationale.

Ha Resolutiones & Compositiones hoc passo ad syllogisticam formam reducuntur.

EXEMPLUM I.

Si Deus est, ergo unum & primum est.
Si unum non esset nec primum, ergo ante illum aliud esset.
Sed ante Deum aliud non est.
Ergo Deus unum & primum est.
Si Deus est ens unum & primum, ergo Hypoth. substantia est.
Si enim substantia non esset, ergo nec ens Demonstr. unum & primum esset.
Sed ex precedenti Deus est ens unum, primum.
Ergo & substantia est.
Si Deus substantia est, ergo operatur, & Hypoth. quidem actus purus est.
Si Deus non operaretur, ergo hoc, Demonstr. quia non vellet, vel quia nesciret, aut non posset.
Sed hæc omnia impossibilia sunt.
Ergo Deus operatur.
Et si Deus

Hypoth.
Demonstr.
Actus.

Hypoth. Si DEUS operatur, ergo essentia est, quia ab essentia profluunt vires.

Demonst. Si DEUS non est essentia, ergo neque bonus.

Sed DEUS bonus est. Ergo essentia est.

Hypoth. Si DEUS bonus est, ergo verus est.

Demonst. Si enim verus non esset, neque bonus esset.

Sed DEUS bonus est ex precedenti, ergo verus.

Hypoth. Si DEUS verus est, ergo unus est.

Demonst. Si DEUS unus non esset, neque verus esset.

Sed verus est, ergo unus est. Si unus, ergo ens est.

EXEMPLUM II.

Petrus est bonus.

- Demonst.
1. Omnis homo est animal.
Petrus est homo. Ergo est animal.
 2. Omnis homo est compositum ex materia & forma.
Petrus est homo. Ergo est compositum physicum ex materia & forma.
 3. Omnis homo est corpus mixtum.
Petrus est homo. Ergo corpus mixtum.
 4. Omnis homo est corpus sensitivum.
Petrus est homo. Ergo est corpus sensitivum.
 5. Omnis homo est corpus animatum.
Petrus est homo. Ergo est corpus animatum.
 6. Omnis homo est substantia naturalis.
Petrus est homo. Ergo est substantia naturalis.
 7. Omnis homo est ens actuale.
Petrus est homo. Ergo ens est actuale.

Refutatio.

Si non est ens, ergo non est substantia; sed ens est, ergo substantia.

Si non est substantia, ergo non est corpus animatum; sed est corpus animatum. Ergo.

Si non est corpus animatum, ergo neque sensitivum; sed est corpus animatum. Ergo sensitivum.

Si non est sensitivum, ergo neque compositum; sed est compositum ex materia & forma. Ergo.

Si non est compositum, ergo neque animal; sed est animal. Ergo & compositum physicum.

Si non est animal, ergo non erit homo; sed animal est. Ergo homo est.

Si non est homo, ergo Petrus non erit Petrus, quod impossibile est. Petrus ergo est homo.

EXEMPLUM III.

Rosa est planta.

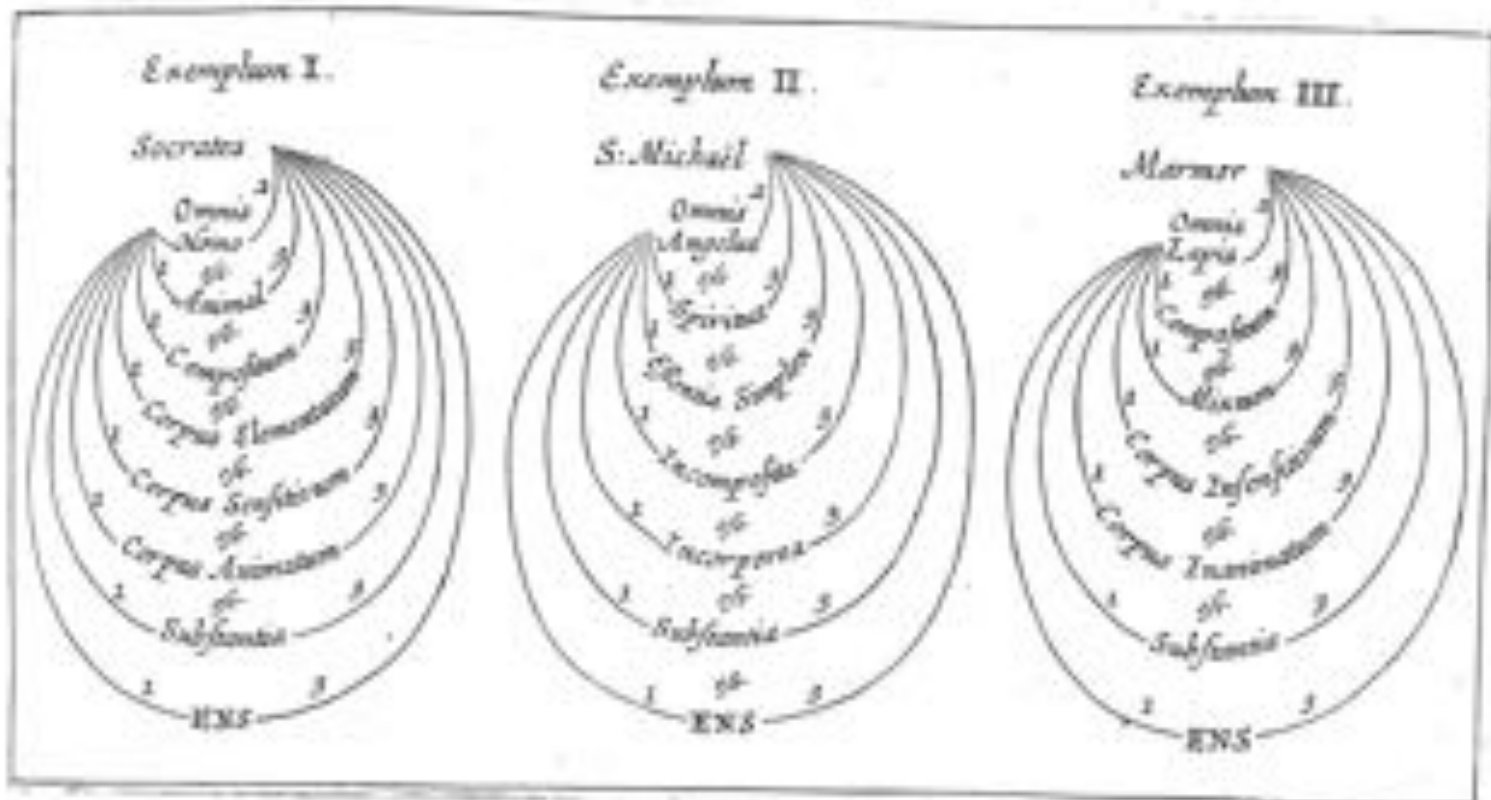
1. Omnis planta est animata.
Rosa est planta. Ergo animata.
2. Si enim animata non esset, non esset vegetabilis.
Sed rosa est vegetabilis. Ergo animata.
3. Omnis planta est compositum physicum.
Rosa est planta. Ergo est compositum.
4. Omnis planta est corpus mixtum.
Omnis rosa est planta, ergo corpus mixtum.
5. Omnis planta est corpus vitale.
Omnis rosa est planta. Ergo corpus vitale.
6. Omnis planta est substantia.
Omnis rosa est planta. Ergo substantia.
7. Omnis planta est ens.
Rosa est planta; ergo est ens.

Refutatio.

Si non est ens, ergo neque substantia. Si non est substantia, ergo neque vivens. Et sic de cæteris usque ad initium.

Posuimus hæc tria paradigmata, ex quibus luculenter patet, quomodo tum per argumentationes Synthetico-analyticas, tum per Syllogisticas, omnia subjecta universalia, vel ad illa reducibilia in ens tandem resolvantur, etque methodus pulcherrima, & ad differendum de quacunque re aptissima ita ut servatis naturæ gradibus, veluti per scalam quandam, ex imo ad summum per Synthesin, & ex summo per media ad infimum per Analysin, de quacunque proposita questione nullo negotio amplissime ratiocinari possimus; non uno modo, sed profus innumeris, ut in sequentibus apparebit. Verum ne tot Syllogismos consolvere cogamur; quomodo id Artista vel per simplicissimos terminos assequi possit, sequenti typo docemus.

Numerus 1. notat maiorem. 2. Minorem. 3. Conclusionem.

Vides in hoc typo tot Syllogismos contineri, quot sunt gradus nature intermediæ; Medium verò in tribus hijs exemplis est, Homo, Angelus, lapis. *F. G.* in primo Exemplo: Omnis homo est animal. Socrates est homo. Ergo Socrates est animal. Syllogismus est in Darii, cujus propositio major notatur per 1. Minor per 2. Conclusio per 3. & hoc pacto procedendo juxta ductus linearum, habebis octo Syllogismos, donec tandem, quod propositum erat, totum ratiocinium resolvatur in Ens, ultra quod nihil restat demonstrandum. Quicunque igitur hoc pacto questionem de quacunq; re proposita disposuerit, ita sta-

tum eam sine difficultate per Syllogismos ex infimo usque ad supremum deductos in id, quod in natura rerum ultimum est, resolvat; quod non solum novem subjectis universalibus competit, sed & omnibus, que in illis implicite continentur. In physicis quidem ab individuo species ordiendo. In moralibus & politicis à particulari aliqua virtute initium sumendo. *F. G.* Omnis virtus est bona, amabilis, appetibilis, magna potens, inextingua substantie, accidentis, cui in alio. Sed justitia est virtus. Ergo bona, amabilis &c. Sed hæc ulterius Lectori evolventa relinquamus.

CAPUT IV.

De principis hujus nature notis, sive de dignitatibus Scientiarum.

P Rincipium disciplinarum primum id est, unde principatum oritur, quod quidem aliud non est, quam *D e u s* Opt. Max. fons omnis sapientie & cognitionis principium independent.

Catena terminans.

Abolutum.
Perfectum.
Sufficiens.
Indeficiens.
Immutabile.
Lex æterna.
Mensura omnium.
Regula omnium.

Si independent, ergo à se, ex se, per se, in se; ergo primum, ante quod nihil.
Si abolutum, ergo perfectum.
Si perfectum, ergo sufficientissimum.
Si sufficientissimum, ergo indeficiens.
Si indeficiens, ergo immutabile.
Si immutabile, ergo Lex æterna.
Si Lex æterna, ergo mensura omnium.
Si mensura omnium, ergo regula omnium.
Si regula omnium, ergo omnis sapientia, scientia, cognitio à *D e o* est.
Si à *D e o* est, ergo participata est.
Si à puro principio est, ergo principata est.

E c a

Ergo

Ergo omne principium cognoscendi immediate à primo ortum est principio, omnibus scientiis commune. Quod per analyfin ita ostendo.

Si principium cognoscendi est omnibus commune scientiis;

Ergo erit omnium scientiarum regula.

Si hoc, ergo mensura omnium.

Si hoc, ergo aeternae veritatis.

Si aeternae veritatis, ergo immutabile.

Si hoc, ergo indeficiens, perfectum, absolute, à nullo nisi à quo profluit principio dependens; qui est D & U S Opt. Mar.

Unde patet, omne principium esse vel

{	Independens vel dependens.
	Incomplexum vel complexum.
	Immediatum vel mediatum.
	Theoricum vel practicum.

Independens est, à quo omnia, & ante quod nihil. Dependens est, quod ab alio dependet.

Incomplexum est, quod simplici notionis apprehensione concipitur; ut unum, ens, verum, bonum. Complexum est, quod secundà mentis reflexione concipitur: ut omne bonum est amandum.

Immediatum est, quod uti lumine naturae notum est, ita indemonstrabile est, utpote cui nihil intermediet. Mediatum verò est, quod medium habet, per quod demonstrari possit.

Theoricum est, quod ab intellectu primo concipitur, uti ens. Practicum, quod ab intellectu propositum, voluntate appetitur, ut bonum.

Proprietates & affectiones principiorum.

Omne principium est prius suo principiato, & intelligitur de omnibus principis naturalibus & supernaturalibus.

Si prius est suo principiato, ergo quicquid cognoscitur, id in sua principia resolveri necesse est.

Et hoc, quia quaelibet res creata resoluta secundum suum esse quod habet, cognoscitur: Sicuti enim se habet res ad esse, sic se habet ad cognosci. Sed omnis res creata suum esse habet per principia. Ergo per principia cognoscitur.

Unde sequitur, quod cognitionis certitudo ex certitudine principiorum dependeat.

Si hoc, ergo diversarum scientiarum cognitionumque diversa sunt principia. Et hoc.

Quia res quaelibet, uti distinctam habet unitatem ab alia, ita quoque & principium habet distinctum.

Si singulae res distinctum habent principium, ergo ejusdem rei plura non assignari debent principia; tum in vocabulis & adequatis non sibi subordinatis principis, tum in eodem genere causandi occurrentibus.

Frustra enim fit per plura, quod fieri potest per pauciora.

Principium cujuscunque rei minimum est in initio, maximum in fine; mole parvam, virtute magnum.

Inductime probatur.

Semen mole parvum, virtute magnum; in arborem enim excrescit. Parva scintilla magnum excitavit incendium.

Ergo minimus error in principio, magnus est in fine.

Confirmatur.

In Asceticis minimam cogitationem irrepentem excipit fortis imaginatio, hanc sequitur consensus & delectatio; per hanc hostis ingressus, animam, peccato prostratam sui juris facit.

In Medicis: principis obsta, serò medicina paratur.

In Speculativis: posito uno absurdo, sequuntur multa alia.

Sicuti enim ex principis veris vera nascitur propositio, ita ex falsis falsa.

Omne principium nosci debet per terminos suos.

Ergo non cognitis terminis, principium non cognoscitur.

Ergo per se notum esse debet.

Si per se notum esse debet, ergo per se fidem habet.

Sed fidem per se habere non potest, nisi cognoscantur.

Non cognoscuntur, nisi sensu, experientia, usu, consuetudine.

Hoc autem ideo, quia nihil est in intellectu, quod prius non fuit in sensu.

Sunt enim sensus veluti fenestras quaedam animae, per quas anima imbutur innumeris rerum speciebus, intellectusque phantasmata speculando omnia fit.

Sicuti omnes scientiae proprium obiectum habent, ita & principia propria, quae tanquam vera supponantur, quibus in propositionibus demonstrandis utitur. Ut, *Natu-*

Natura est principium motûs & quietis ; quo veluti principio definitivo Physici utuntur, ad conclusiones scientificas de corpore mobili Physico deducendas.

Quod.

Sunt verò principia quædam prima, immediata & communia, quibus omnes scientiæ utuntur ; sunt etiam veluti elementa quædam omnium propositionum & demonstrationum ; & Axiomata sive dignitates appellantur ; Ex quo patet, omnem scientiam virtute

contineri in suis principis, sicut effectum in sua causa.

Item principium in speculativis se habere, uti finis se habet in practicis.

Unde contra negantes principia non est disputandum ; sublatis enim principis, omnis tollitur cognitio & veritas.

Principia verò omnium Artium & scientiarum, in quantum Artis nostræ principis applicari possunt, in II. Tomo, singulis scientiis reservantur, ut proinde cò Lectorem remittamus.

LIBRI QUINTI,

Tomus Alter.

De Arte Analytico-synthetica,

S I V E

De Compositione & Resolutione rerum.

C A P U T I

Quidam sit, & in quo consistat Synthetica & Analytica Ars.

ARS Analytica nihil aliud est, quam methodus quædam ; qua ex principis positis veluti ex centro ad circumferentiam ferimur continuata terminorum assumptorum unius ex altero illatione ad veritatem tandem propositæ questionis eruendam. Synthetica verò Ars illa dicitur, quod, quæ Analytica ab infinis per media ad supremum, sive à circumferentia ad centrum continuo mentis ascensu resolverat, hæc resoluta aptè componat, donec ex latitudine quadam longè latèque diffusa, singulas rerum rationes colligendo, suo tandem possiminio restituantur centro, unitati, principio ; hoc enim modo, uti à radii primum cognitione ad determinatam alterius proficiscimur, qua peracta deinde reversi in circulum indefinita prius cognitionis principia propius intrinsecum, ita ex obscura totius negotii synthesi rectè in plenam analysin sese mens nostra diffundit, unde rursum in orbem obliquata suæmet constitutionis modum atque principia explorans certius illud, unde defluxit rudimenta sumpsit, elaboratorum axiomatum fide & stabilitate compensat. Est hoc insigne Mathematicorum inventum, uti est apud Apollonium Pergæum, Euclidem, aliosque primi ordinis Geometras ; quæ Aristoteles in Priorum & Poste-

riorum libro facile quidem ostendit, sed modam & rationem, ea in praxin evolendi omisit. Nos verò hoc loco Diophantum Pappum, Euclidem, Vietam, & in Metaphysicis Franciscum Patricium, quia cum penitus ante omnes, ad res Metaphysicas transiit, secuti, illam hîc, ea qua fieri potest, claritate exponimus exemplis illustratam ; quæquidem nihil ad veritates abditas erucendas aptius, sciendi que escogitari potest ; non tam Tyronibus, quàm jam in Philosophico studio provecitis ad imitandum propostura.

Scias itaque Lector, Quod in Mathematicis omnes probationes vel à concessis ad quaesita, vel à quaesitis ad concessa progrediuntur. Quæ à concessis progrediuntur ad quaesita, Syntheses sive compositiones appellantur ; Compositio enim sive Synthesis est assumptio per consequentia ad quaesiti finem comprehensionemque ; Quæ verò à quaesitis progrediuntur ad concessa, duplices sunt ; Vel enim concessa ponunt, vel destruunt ; quæ ponunt concessa, Resolutiones vocantur ; Est enim Analysis sive Resolutio assumptio quaesiti tanquam concessi per consequentia ad verum concessum ; Nam in Resolutione id, quod ponitur, ut jam existens, & ut verum poscentes, per ea, quæ deinceps consequuntur, procedi-

Ee 3

nam

non per aliquod concessum, quo quæsitam conclusionem in proprias causas, per quas demonstratur, reducimus; atque hinc Resolutionibus compositiones opponuntur; fieri enim non potest, ut à concessio istiusmodi per eadem Resolutionis vestigia ad quæsitum revertantur; Quæ verò destruant concessa, deductiones ad impossibile, magis in Arte nostra utilis, appellantur. Est atque huiusmodi ad impossibile deductio, assumptio ejus, quod quæsitum contradicit tanquam concessi per consequentia ad id, quod vero concessio opponitur; In qua quidem sumimus id, quod quæsitum contradicit, idque supponentes progredimur, donec in aliquod absurdum incidamus, per quod suppositione destructa confirmetur id, quod à principio quærebatur; Distinguitur itaque Resolutio à Deductione ad impossibile, quod illa in verum deficiens concludit esse verum, hæc in falsum, falsum esse; eo quod supponitur, arguit, & consequenter quæsitum verum esse. Verum quoniam forsitan hic Tyro dubius circa definitionis rationem hærebit, Antem nostram omnigenis exemplis tam Synthetice quam Analytice inspicendam decimus; Ex his enim naturam & proprietatem utriusque Artis locutius patefacimus, nihil dubito.

Primo, Confusa quælibet ac magis universalis notio quod nos existere, docet Aristoteles *Lib. I. Phys.* Hujus itaque cognitionis ductu prius, veluti per nebulam

procul conspecto Socrate, offert sese Substantiæ notio, deinde corporis, paulatim verò & animati atque sensibilis, rationalis, ac postremo etiam individui.

Socrates itaque, cum primo conspectui exhibitus fuerit; mox sensus sub nozione confusa objectum veluti substantiam corpoream considerat. Secundo, mens sensum in subsidium vocat. Tertiò, per rationem cuncta componens ac dividens multo quam prius accuratius concreta fundit, diffusa recolligit, totam in partes dirimit, & partium singularum cum substantiales tum accidentales rationes investigat, ubique determinans, quid sit illorum quodlibet, quantum, quale, ubi, quando, quæ cuque cognata, quæ pugnantis, & id genus reliqua; donec tandem concludat id, quod est, objectum verè esse Socratem. Et hæc hæc Synthesis quædam species.

Analysis autem modus philosophandi, quo ex primo aliquo assumpto, aliud, & ex hoc iterum aliud & aliud usque ad ultimam terminorum resolutionem concludit; Synthesis verò, quæ analysis resolvendo deduxerat, componendo partes partibus reducit ad primum, unde efflaxerat, terminum. Et hoc ut melius liquidiusque præstent, primo Suppositiones, definitiones, axiomata præmittere solet, ut in velamine naturæ notis, tandem, arcanis rerum assumptarum rationes, per apodicticas leges eruant. Sed hæc omnia exemplis stabilimus.

CAPUT II.

Paradigmata Methodi Analyticae & Syntheticae.

EXEMPLUM PRIMUM.

Quæ resolutio datur à DEO ad ultimam naturæ gradum.

SI quispiam jubeatur catenas rerum Mundialium analytica Arte resolvere, in hoc pacto proponenti satisfacies; à DEO divinisque attributis incipiet; deinde per gradus entium rem deducet, usque ad ultimam naturæ gradum, ut sequitur.

Notet verò Lector, Compositionem & Resolutionem institui hac ratione posse. Sit subiectum quodcumque propositum five ex novem Universalibus five particularibus ad unum ex novem revocabilibus, Analytico-Synthetice demonstrandum; Primo foris omnes proprietates alicujus subiecti, five prædicari ponantur, quas omnes ordinè pones, & deinde eo modo procedes,

quo in Paradigmatibus sequentibus factum esse reperies.

Synthesis seu Compositio terminorum universalior.

PARADIGMA I.

Quod ab uno & primo hinc omnia procedant & in idem revertantur.

1. Si ens primum est, ergo ante id nihil; Si enim quidpiam esset ante primum, jam primum non esset.
2. Post primum ergò omnia; quia si post primum omnia non essent, jam primum non esset; sed primum esse concessum est; Ergo post primum omnia.
3. Si post primum omnia; ergo primum summum & essenziale bonum est.

4. Si

4. Si primum summum & essentialē bonum est; ergo unum est; absurdum enim foret dicere, plura bona summa & una esse.
5. Si unum est; ergo principium omnium est; post primum ergo omnia, à principio omnia, à bono omnia, à Deo tria omnia.
6. Deus ergo Ens unum, primum, bonum.
7. Si Deus ens primum & unum est; ergo unitas primæva & absoluta est.
8. Si unitas primæva & absoluta; ergo ab eo unitates omnes prodire necesse est; Si unitates, ergo & essentialia rerum.
9. Si ab unitatibus essentialibus prodirent; ergo sicuti ab unitate essentialis emanant omnes, ita.
10. Ab essentialibus vitæ.
11. A vita intellectus.
12. Ab intellectu Animæ.
13. Ab anima naturæ.
14. A naturæ qualitates.
15. A qualitatibus formæ.
16. A formis corpora, quæ sunt vel inanimata, vel vitalia, vel sensitiva, vel rationalia.
17. Hæc omnia sunt in Mundo, tanquam in continente contenta; hæc omnia in lumine & calore; atque ex his tandem analytico modo ad D e u m paratur reditus.
18. A primo itaque principio, uno, bono, summo, omnia, id est Mundus prodit. & in Mundo corpora, formæ, qualitates, naturæ, animæ, mentes, vitæ, essentialia omnes, unitates omnes. Sed Deus primum omnium principium est.

Ergo {
Essentia essentialium.
Vita vitarum.
Mens mentium.
Anima Animarum.
Natura Naturarum.
Intellectus Intellectuum.

Ergo {
Bonitas bonitatum.
Magnitudo Magnitudinum.
Duratio Durationum.
Cognitio cognitionum.
Appetitus appetituum.
Virtutum omnium Vis.
Veritas veritatum.
Gloria Gloriarum.

Ergo omnia in omnibus & per omnia; qui proinde sit laudatus in secula.
In hac analysi, quot membra sunt, tot modi sunt, subiecta per innumerabiles Syllogismos urgendi.

PARADIGMA II.

Quomodo Analytica methodo modum sciendi assequi possimus. Si prout.

1. Si omnes naturæ scire desiderant; ergo scientiam assequi possunt, non per scientiam, quæ adhuc carent, ergo per artem sive per facultatem seu modum sciendi, quæ se directiva actuum intellectus, quam sive Logicam, sive Analytico-syntheticam dicamus perinde est.
2. Diriget autem intellectum, si conceptus ei statuatur conformes.
3. Conformes sunt conceptus, si eo modo res concipiamus, quo res ipsæ sunt.
4. Concipimus autem res uti in se sunt, si illas per causam concipiamus.
5. Si per causam concipiamus, demonstrationem facimus.
6. Demonstratio ex ignotionibus ad notiora procedit.
7. Notiora sunt vel naturæ & nobis, vel naturæ & non nobis, vel nobis & non naturæ.
8. Quod naturæ notius est & non nobis, nullam demonstrationem parit.
9. Quod naturæ & nobis, notius est, demonstrationem quandam facit, sed vera tamen demonstratio non est.
10. Demonstratio itaque debet esse propter quid, & per causam, & hoc ipsam est, quod scire nobis largitur, & in quo humani intellectus perfectio consistit.

Quomodo verò doctrinam quamlibet Analytica methodo resolvere debeat ad totius libri quæsitique subiectum disponendam sequitur.

1. Si itaque humani intellectus perfectio Analytico deducenda sit sic procedat.
2. Humanum genus perfectionem exoptat.
3. Huiusmodi perfectionem assequitur, dum ea possidet, quæ sui naturæ exoptat.
4. Possidet hæc, quæ exoptat, dum à suo principio ea suscipit actu.
5. Suscipit actu, dum principio coniungitur.
6. Coniungitur, dum ei sit simile.
7. Simile efficitur, dum scientiæ actum exercet.
8. Illo tempore exercet actum, dum causas rerum intuetur.
9. Intuetur, dum eas quæritur.
10. Quærit dum dubitat.
11. Dubitat dum admittit.

12. Admi-

12. Admiratur à repugnante per animæ fugam.
13. Repugnat, quod animæ perfectioni obstat.
14. Obstat perfectioni animæ indivisibili & immobili multitudo, magnitudo, motus.
15. Ens plura in se complectitur.
16. Plura ratio simul quærere nequit.
17. Inquiri ergo primo, quod se admirabile prius offert.
18. Se prius admirabile magisque repugnant offert eis mobile.
19. Ens mobile ex pluribus, quæ ei insunt, conficitur.
20. Secundum plura simul, nullam se eis offert.
21. Se offert primum secundum id, quod primum ei inest.
22. Primum inest, quod prioris causæ opus est.
23. Prioris causæ opus est, quod se latius communiusque diffundit.
24. Se latius communiusque diffundit mobile simpliciter, quam mobile loco.

Per Synthesin seu Compositionem dicta à parte in partem progrediendo, juxta naturam extensionis operare.

1. Mobile est id, quo fit aliquid non ex quolibet, sed ex apto nato.
2. Si ex apto nato aliquid fit, ex nihilo aliquid fieri non potest.
3. Cum ex nihilo nihil fieri possit, mobile omne tribus principis innititur.
4. Privatio juxta Aristotelem est non Ens cum admixtum.

Materia est admixtum non ens; forma est ens omnis privationis expert.

5. Formæ, ut bono, adhaerere ambit materia.
6. Hanc verò materiæ aviditatem cum totum explere non possit forma, necessario inde motus exurgit.
7. Motus est actus entis in potentia, prout in potentia.
8. Ens in potentia movetur ad actum ab alio.
9. In his quæ movent & moventur, dandum est primum.
10. Primum movens nec corpus, nec virtus in corpore est; sed infinitum.
Quod movet vigore ut finis, efficitur mobile primum.
11. Mobile primum est Cælum, quod à Deo primo movente excitatur ad motum.
12. Cælum, quod fertur in Orbem, hanc sublimarem materiam ad formas adaptat,

13. Prima sublimarium forma est natura coeporea.
14. Hac forma intercedente per varia Cœli organa nec non & per corruptibilia corporum discrimina ad distinctas nomen, specie & genere, formas disponitur materia.
15. Terminant autem eas formis distincta, genere & specie; primo leges elementorum; secundo mixtorum imperfectorum; tertio Mineralium; quarto Vegetabilium; quinto Animalium; sexto, in quam totius nature intentio vergit, humana ratio.

16. Illam materiale potentialemque affirmamus.
17. Hanc etsi potentialem facit, nec materiam tamen, nec materiam admixtam, sed substantiam abstractam ostendimus.
18. Hæc quia abstracta, ideo & semper intelligit actu.
19. Ex quavis suapte natura intelligit actu; humano tamen corpori formam tribuens, quandoque intelligit, quandoque non.
20. Intelligit actu, quando ei cogitationem phantasma porrexit, sine quo non.
21. At phantasma cum sua natura intelligibile non sit, danda est virtus operante potentia, quæ intelligibile actu constituit.
22. Intelligibile actu cum faciat, materialis facultas adeptum intellectum parit.
23. Adepto intellectu genito, ab eoque phantasmatum spectris deletis agens intellectus jurgitur, quo & abstracta cuncta perspicimus, atque abstracti Numinis adhesionem assequimur.

Porro per Analysis Metaphysicam definitivam ita progredere.

1. Dei adhesionem assequimur, si ipsam noverimus.
2. Novimus, si illam ab entis attributorumque ambitu dependere concipimus.
3. Dependere concipimus, si entis partes ac predicata eidem invicem attribuemus.
4. Entis quadruplex est divisio, aut eadem cetum habet in re, & in re ipsa consistit, aut oritur ab intellectu in eodemque consistit; aut à re ducit originem, in intellectu tamen reponitur; aut oritur ab intellectu, & sistit in re ipsa ab extra.
5. Quod oritur latus, & sistitur ab extra, id artificialium moraliumque celitus pertractat.

6. Quod

6. Quod ortum habet in re ad extra, sistit, que intus, sunt intelligibilia specielique, quæ actu reflexo per adeptum intellectum intuerentur.
 7. Quod originem dedit intus, & intus reponitur, est ens rationis, quod Logicum considerat.
 8. Quod verò in re extra & oritur & consistit, alii scientiarum opifices ut tale, Metaphysicus autem ut Ens speculatur.
 9. Ens quatenus Ens, est propria ratione aliquid, quod omnibus analogicè inest.
 10. Hujus essentiam si in se aspexeris veluti unum, ens comitari reperiens.
 11. Si ad intellectum retuleris ens, ipsam verum resultare reperiens.
 12. Si ad Voluntatem, bonum emanabit.
 13. Unum igitur Ens indivisum, ut intellectui apprehensum, est verum; ut volitum, bonum.
 14. At quoniam volitum apprehensumque non ex absoluta, sed ex collativa mentis ratione dependet, ideo partes ejus distinctæque attributa ens ipsum est.
 15. Ideo uti Ens est independens, substantia; ita dependens, accidens emergere faciet.
 16. Si ut independens, unum; Si ut dependens, multum esse cognoscetur.
 17. Hinc actus, illinc potentia.
 18. Hinc prius, illinc posterius.
 19. Hinc causa, illinc causatum.
 20. Hinc universale, illinc particulare.
 21. Hinc infinitum, illinc finitum.
 22. Hinc necessarium, illinc contingens.
 23. Quæ Symbola enti, ut modos attributaque, non ut partes competere dicet.
 24. Partes verò primò contradicentes ens non modos, sed substantiam & accidens asseres.
 25. Substantiæ ratio est non adherere; accidenti, inherere subjecto.
 26. Hinc id, quod non inhaeret, potius pars erit, eò quod inhaeret, scilicet substantiæ, subjecto.
 27. Substantia alia mobilis, alia immobilis est.
 28. Mobilis substantiæ materiam contrariis subjectam esse oportet.
 29. Subjecta materia ens est, non actu sed potentia; in æternis quidem ad Ubi; in generationibus ad formam.
 30. Quod in potentia est, movente eget æquivoco, quo doceatur in actum.
 31. Movens univocum in perpetuo generationis & corruptionis negotio versum, perpetuo mobile est.
- Quod perpetuo movet, nullà potentia aut materia committeri, necesse est.

Quod nulla potentia inficiatur, actus est, de primam & in se omnia reliqua intelligens.

Vita in summo delectabilis atque perfecta, à qua appetibile & intelligibile atque natura dependet.

Cœlum à tali movente veluti à causa effectus manat, quoque ejus sunt motus, tot sunt Motores.

Motures quidem duplices, quorum unus conjunctus, & formæ; alter reipsa separatus, & intelligentia est.

Et quamquam plures sunt Motores, hi tamen ad invicem ordinis servant unitatem, & ab uno, veluti exercitus à Duce pendens, & ad unum refertur universi.

Vides in hisce absolutissimum Resolutionis & Compositionis Specimen, omnia in se discursuum rationalium seminaria contineri; complectiturque in se tot Syllogismos, quot membra continet tota Analytico-Synthetica rerum series; quæ uti superfluum est demonstrare, ita ingenioso Lectori amplius didacenda relinquimus. Sed hisce expositis ad aliud Analyticæ genus procedamus.

PARADIGMA III.

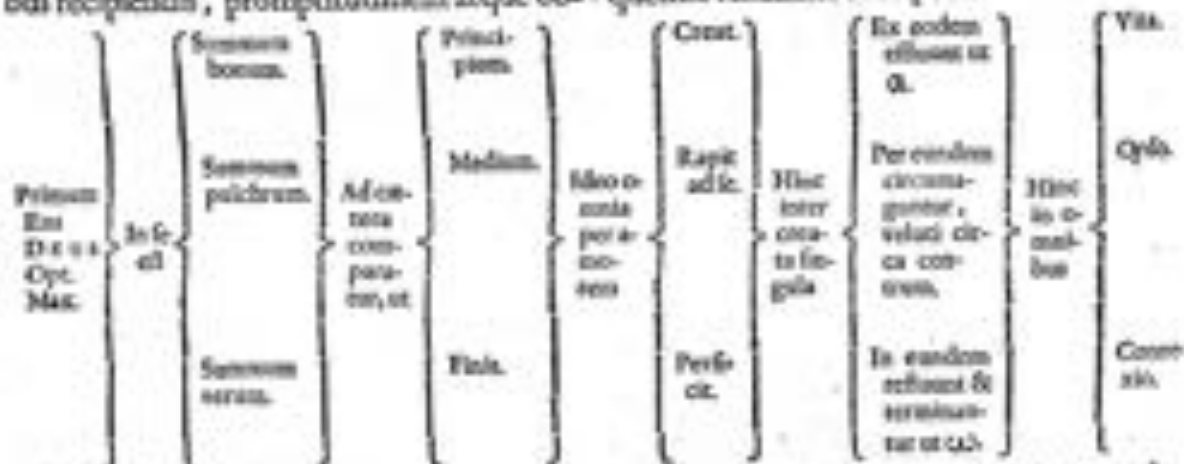
De Resolutione seu Analyti per analogiam rerum Concinnanda; & continet finem cyclicalæ Resolutionis & Compositionis in trium Alaudum serie clausurantes.

Equidem satis mirari non possum, quod in Divinis operibus ita concinnata sint singula, ut idem medium sæpè respiciat diversos & penè contrarios scopos; diversa quoque media conversim referantur ad unicum finem; Unde cum in ordinibus quibuscunque tria hæc semper occurrant, extrema duo, & extremorum medium, uti totius divisionis latitudo bipartita vel connectim sub unius medi ratione, vel divisim rursus sub extremorum ambitu continetur. Hinc sanè cunctorum finem exurgit in universo maxime circularis ratio; Nam modo referantur infima quæque ad superiora, tanquam sunt existentie actionisque principes scopos; modo conversim summa videntur infimæ inferiorum gratiæ; modo extrema utraque propter unius modi rationem, vel medium propter extrema. Unde hæc Analyticæ atque Synthetice ratio in Mente Opificis propter Symphoniam triplicem longè quidem pulcherrima est, sed inexplicabilis Mortalibus; quippe qui ejus consiliis non interfuerunt, sed rade duntaxat vestigium ejus impressum habent. Videmus enim Mundum hanc universum ex uno versum infinitam pulchritudinem, ex aberrantia ipsius Opificis

bonitate profuxisse; Itaque totius Opifex Deus est, & summa ejus bonitas, idem & rationes formarem omnium essentialium, accidentalium, quantitarum in se complexus, Causarum, ut ita dicam, quasi forma est generalis atque materies. Unde Mundus propter Deum, ut gloriæ viximur illius & Majestati inferuat; propter eundem singula agit in Mundo Deus, emitte spiritum suum, versat atque circumagitur, rerum ortus efficit, interitus & conversiones manas. Hinc primum Mundi majoris gratia creatus est minor, & propter Minorem Politicus Mundus, propter scientias & artes homo, propter hominem Mundus major; & rursus in singulis minora propter majores & media; majora conversim minorum gratia, & medium propter extrema, & hæc propter medium; Ita enim serviunt animabus corporea, corporeibus animæ, sed utrique spiritus medi; ita formæ inservit materies, materiei forma, utrique proportio; ut non ineptè Mundum consistere ex macro debito arbitremur; Licet aliâ quidem ratione inferna summas debeant, aliâ verbò summa infimis, vel utroque modo; Superiora enim hoc ex amore debent, ut inferiora quæque perficiant; quod debiti genus ad agenda conditionem magis est referendum; Inferiora, quorum conditio magis passibilis est, superius ordinibus recipiendis, promptitudinem atque ob-

sequium debent. Media tandem extrema, ut sint in actione & passione qualibet vinculum loco, viamque deducant ex ortu interitum versus, ex uno contrarium in alterum per commune Symbolum in analogia mutua & proportionis Cælaturum. Rursus inter extremam summæ naturæ fastigiata Deus in omnes inferiores ordines agit, à nullo accipit, à nullo patitur, omnibus contrà substat materia quæ patitur tantum. Quicquid est intermedio gradum, omne id partim activa, partim passiva virtute præditum ea necessitate cooperatur, ut agens omne in agendo pati, vicissim ea quæ patiuntur, agere videamus. Ut sese natus quærant amensque singula vel fuga & odio prosequantur; unde illi attractus repulsusque perpetui, ascensus atque descensus, mixturæ & mixturarum dyalyses, ortus, interitus, augmenta, decrementa, & naturarum quovis genere contrarium perpetue quadam vicissitudine.

Verum ut totius Resolutionis, Compositionis atque Circuitus ordo sit explicandus, ad Mundi species convertamur, quæ spectant in omnibus rebus trium principiarum partium analogam rationem, & ubique finem relationem triplicem, vel ad infima quæque, vel ad suprema, vel media; sic etiam habet universali priori, particulari suam circulus elucescet, & ex analytico typi sequentis schemate satis patet.

His præmissis, jam tandem telam inceptam prosequamur; ab his, quæ sub universali ordinem rationibus continentur, analysis Syntheticeque nostras orditur; ut fructus Analogicæ, Analyticæ, Synthetice, definitivæ & demonstrativæ Artis, luculentius pateat.

PARADIGMA IV.

De Finium in Universi Resolutione & Compositione.

Si quispiam itaque quærat, quam sit finem conversio in Majori, Minori & Politico Mundo, quoad continentia, connecten-

tia, contenta? ita resolutorio stylo procedet.

Continentia sunt Deus omnia continens, Mundus Angelicus seu Intelligibilis, Cælestis Æthereus, Elementaris.

Deus est finis sui ipsius; Mundus Angelicus propter Deum; Cælestis propter Angelicum; Elementaris propter Cælestem; Elementa propter mixturam & generationem; propter elementorum agitationem influxus fideus; propter sensibilem machinam, insensibilis omnium causa Deus.

Iterum Deus seipsum continens est; Hierarchia continetur à Deo; ab Hierarchia prima, Secunda; à Secunda Tertia, Anima propter corpus; propter animam hierarchia

chia prima; propter hanc secunda; propter hanc tertia; propter hæc omnia, omnium gubernator D E U S.

Hæc respondent in Mundo Minori Viscera, Cor, Cerebrum, Hepar.

Propter viscera, vasa, ut arterias, nervi, venæ.

Propter vasa, musculorum carnes.

Propter musculos, ossa & ligamenta.

Propter hæc omnia, humores, cibi, potus, & elementa; ad sustentandam vitam corpoream.

Propter vitam corpoream, humores & partes.

Propter extremitatum partium nutritionem, vitam, sensum, motum, vasa triplicia.

Propter vasa triplicia viscera sunt instituta.

Facultates Animæ tres sunt: vitalis, animalis, naturalis.

Propter principes facultates reliquæ ministræ & deferentes.

Propter has in partibus singulis potentie singulares.

Vita interior multiplex.

Propter vitam multiplicem multiplex organorum particularium viæ constitutio.

Propter infimi ordinis potentias, deferentium partium facultates.

Propter deferentiam facultates, facultatis princeps.

Rarus in Politico Mundo sunt populus, Magistratus, Princeps.

Quibus respondent usus vivendi, Leges & Edicta, Notiones Legum.

Notionum gratia, leges & edicta.

Legum gratia, usus vivendi & consuetudo.

Si vero Finis efficientem causam spectemus; ita Resolutionem & Compositionem institues.

Finis efficiens & cunctorum princeps causa D E U S est; ejus bonitati, magnitudini, potentie & fecundissime pulchritudini conveniebat Mandam sibi creare similem, qui unitate simul ac trinitate rationem Opificis sui, & ineffabilis Majestatis gloriam testaretur.

Unitate, Pulchritudine & Conservatione.

Primo. Ut essentie ipsius summa perfectio cinesceret, quæ in rerum circuitu plenita, & contrariorum mutua conversione cerneret; hujus finis gratia, vita triplex requiritur

{ Animalis.
Vitalis.
Naturalis.

Propter vitam triplicem, actio pariter triplex. { Animalis.
Vitalis.
Naturalis.

Propter hanc triplicem actionem, totidem facultates, videlicet. { Animalis.
Vitalis.
Naturalis.

Propter facultates, anima & forma unica triplici ratione distincta. { Rationalis.
Memorativa.
Phantastica.

Propter animam corpus, similiter divisum in tres sedes, videlicet in { Cerebrum, animalis & rationalis facultatis.
Cor, vitalis & irascibilis facultatis.
Hepar, Concupiscibilis & naturalis facultatis.

Propter utriusque nexum, Spiritus triplex: { Animalis.
Vitalis.
Naturalis.

Propter particularium animalium Compositiones ex { Anima.
Corpore.
Spiritu.

Propter Compositionem, omnium Communis amor.

Propter amorem, D E U S ejusdem fons & ratio prima.

Secundo, Pulchritudo, id est, ut cum aliis sit, quæ maximè explicatur ex uso in multitudinem.

Propter hanc prima divisionem in ternarium { Mundi Majoris.
Minoris.
Politici.

Propter hanc distributionem aliorum in secundam triadem. { Partis incorporeæ.
Spiritalis.
Corporeæ.

Propter hanc contentus partium per aliam triadem. { Supremorum.
Mediorum.
Infimorum. } Ordinum.

Horum generalium concretorum forma ut { Ordo.
Numerus.
Propertio. } Substantiarum.
Proprietate.
Accidentiarum.
F f a Ord.

Odinis gratiā excluditur ab Univerſo omne Vacuum, privatio, penetratio dimensionum.

Hocum gratiā jungantur ſimilia ſimilibus, contraria contrariis, & ex conjunctis iterum ſit pagna & diſſolutio nova; quorum quidem omnium ratio & ſons in amore; amoris autem ratio in omnium Architecto D E O eſt.

Poteris hoc Analyſeos ſpecimen, ſi velis, ad iſtarum primarum Clauſum diſcurſu triplici in conſectioſum circulo exarare; poteris quoque analogiam omnium mutuaſ affigere, ut & in humana fabrica, & in civitate hominum ſint ſingularum partium communiffimæ rationes, poſſintque dici in ho-

mine partes Coeleſtes, æthereæ, elementares. Similiter in Mundo Majore & Viſcera & Vaſa, & pieres, quæ induræ nutriuntur, poſſis & in Republica ſuam caput & ventrem conſtituere, ſuos angelos, demones atque inferioris cordis animas, & ſic de cæteris, ut omnis idea per omnes exactè pellaceat; ſunt enim particulatæ Analyſes & Syntheſes iſtiſmodi in rebus naturæ quodammodo infinitæ; ita ut vel in uno metallico corpore planta, animali, quicquid totus Mundus poſſilet, quodammodo ad ſententiam analogiæ amiffis, per Analyſes & Syntheſes ſingula rectè applicentur. Sed de his ſuo loco ſuſius.

C A P U T III.

De Analyſi & Compoſitione principiorum abſolutorum Artis noſtræ.

QUæſtimus in præcedentibus modum reſolvendi & componendi ea honorata in genere, quæ in quæſtiones cadere poſſunt, quibusque veram ſcientiam adipiſci poſſiamus. Nunc ad particularia deſcendamus, & qua ratione principia tuæ abſoluta tum reſpectiva in perfectam reſolutionis & compoſitionis formam ad quilibet demonſtrandum redigi poſſint, oſtendimus; à D E O rerum omnium principio diſceptationis noſtræ initium facturi.

Principia Artis noſtræ ſunt: B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. = ♡ ○ ● α ⊙ ω M. E. Min.

Horum quodlibet habet alios terminos proximos & redacibiles, uti jam ſæpè dictum fuit; quorum ope, in innumerarum quæſtionum ſolutionem devenimus. Exempli grat. ad Bonitatem primam abſolutorum revocantur Eas, unum, verum, eſſe, eſſentia, unum eſſentiale, primum, vita, perfectio, ſimplicitas. Quomodo verò Analyſico-Syntheticæ methodo illa demonſtrare valeamus, nobis modo exponendum incutiet.

Eſt modus philoſophandi omnium optimus & præſtantiſſimus, ut nihil adeo occultum, nihil adeo impenetrabile, quod non, canis iſtarum venatici, ſagaci hujus Artis induſtria detegat, & in apertam lucem deducat; Quare hæc Philoſophis per omnes alios methodos ſeligendam conſulamur. Ita autem ſe habet negotium.

Q U Æ S T I O I.

Quæſtitur ergo Primi. Utrum Unum, quod eſt prædicatum ad bonitatem reducibile, ſit cauſa omnium; Utrum ab uno

omnia proſeant? Hanc quæſtionem ut ſecundum Analyſico-Syntheticam rectè diſponas, ante omnia, Unius ratio & proprietas examinanda per varias diſpoſitiones, eaque quæ propriè ei conveniunt; quibus ordine locum præſtis, juxta ea procedas, eo, qui ſequitur modo.

1. Datur unum aliquod ante res omnes, & ſupra res omnes, & ab omnibus ſeparatum eritibus.
2. Si datur tale, vel illud agit aliquid, vel nihil agit.
3. Si nihil agit, id eſt, vel quia non poteſt agere, vel quia agere uelicit, vel qui non vult.
4. Si non poteſt, id fiet, quia vel impotens eſt, vel quia impeditur.
5. Si impotens, ergo ad agendum & potentia & viribus caret; ſed omne quod eſt, bonum eſt, magnum eſt, potens eſt, virtuoſum eſt, ergo fieri non poteſt, ut viribus caret.
6. Si verò impeditur, ergo id impediens debilius eſt.
7. Si debilius eſt impediens; ergo impediens erit eo vel majus, vel æquale, vel minus, juxta ultimam noſtrorum principiorum triadem.
8. Si majus eſt eo, quod impeditur, jam nec unum nec primum erit; eſt autem unum hoc, quod impediſi dictum fuit primum ante omnia; Ergo ſe majus quid & prius, quod ſe impedit, eſſe non poteſt.
9. Si verò ſit æquale, jam non unum primum erit, ſed duo una, duo prima; quæ omnia contradictionem involvant; eſſet enim unum & non unum; Ergo æquale non habet.

10. Si verò minus est illud assumptum impediens, Ergo unum hoc non erit unum, nec primum, sed multa, quæ pariter repugnant.
11. Si verò, uti secundum membrum obijcit, agere nescit, id deteriores erit conditionis, quàm omnia etiam insensita & inanimata entia, quorum nullum est, quod non ad agendum solo naturæ instinctu ducatur.
12. Si verò potest & non vult, hoc idè est, vel quia dedignatur, vel quia arrogans est, vel quia invidum est, vel quia non judicat expedire, & alio frui vellet, & esset iners. Sed hæc uti famulas imperfectiones involvunt, ita bonum quod est diffusivum sui, esse non potest, & consequenter neque unum, quod cum bono convertitur.
13. Unum igitur essentialè tantum abest, ut agere non possit, nesciat, nolit, ut potius non possit non agere, non possit non scire, non possit non velle.
14. Si ergo agit aliquid; ergo vel unum, vel plura agit.
15. Si plura, vel ea pauca, vel pleraque, vel omnia.
16. Si unum tantum agere dicamus & non plura, jam unum non erit.
17. Si non unum; ergo neque bonum, quod est diffusivum sui in omnia.
18. Si plura, vel aliqua, vel pleraque, vel omnia.
19. Si in aliqua tantum aut pleraque se diffundat; ergo hoc idè fit quod vel non possit, vel nesciat, vel nolit.
20. Si hoc; ergo omnes superiùs adductæ contradictiones redibunt.

Conclusio. Agit ergo, & unum & omnia agit. Omnia ergo quæ in universo sunt, agendo fecit, facit & faciet.

Si omnia fecit, ergo jam illud bonum essentialè esse necesse est.

Ex hac ergo concatenata argumentorum serie inferimus: Principium est rerum omnium, causa & origo. Ab uno itaque profusant omnes B B. M M. D D. P P. S S. V o V o. V i V i. V e V e. G G. & sic de cæteris principis respectivis; quod erat demonstrandum.

Q U Æ S T I O II.

Quæritur Secundò. Sitne revera unum aliquid omnium rerum principium? Hanc questionis difficultatem, Analytica arte ita evolvet.

Universi vel principium aliquid fuit, vel nullum.

Si nullum, ergo falsum in præcedentibus demonstravimus ab uno sive à princi-

pio esse omnia; ergo necessariò principium assignari debet, à quo omnia.

Principium absolute id esse dicimus, ante quod nihil est, in quo, & à quo, & post quod omnia sunt in universo condita.

Tale principium Universalitatis fuit vel aliquid vel nullum.

Si nullum, neque primum, neque unum in eo erit ullum.

Si nullum fuit primum, ergo neque secundum, neque tertium, neque aliud deinceps.

Si hoc; ergo Universi res omnes ex se & per se subsisterunt.

Si à se & per se subsisterunt; ergo principio carebant; ergo non à principio omnia, quod superà ostendimus.

Si entia Universi principio careant; ergo vel finita erunt, vel infinita, essentiali, viribus, actionibus.

Si infinita dicantur, & res singulæ & Mundi Corpus universum, infinita erunt, & totum ex singulis partibus infinitis erit infinitum; ergo dabitur processus in infinitum, quod absurdum est; sequeretur enim aliam rem aliâ infinitiorem esse in infinitum, & nullam ex infinitis quicquam agere posse.

Hoc si non permittatur; ergo saltem res una alteri foret æqualis; sed neque hoc congruit, foret enim musca toti Mando æqualis, cum ipsa pars sit Mundi, omnes autem partes in infinito sunt infinitæ, & consequenter totum æquale suis partibus, quod implicat. Res ergo non sunt infinitæ.

Sunt ergo finitæ.

Si finitæ, ergo essentiali, viribus, actionibus finitæ erunt.

At nullum eis finitum aut à seipso est, aut à se esse potest; procedit enim omnis actio à viribus, vires ab essentiali, hæc omnes finitæ;

Si ergo à se essent, per propriam essent actionem, ergo actionem prius haberent, quàm essentiali, essentque prius quam essentiali acquirerent, quod rerum ordini repugnat.

Cam ergo res finitæ sint, certè à se, & per se esse non possunt; si æterna, sui natura talia non sunt, neque à se; ergo ab alio; ergo ab uno essentiali, quod est rerum omnium principium. Quæ omnia falsus Patritius in sua Philosophia.

Q U Æ S T I O III.

Quæritur Tertio. Utrum plura principia sint, quàm unum, & utrum ad unum omnia revocentur.

¶ ¶ ¶ Constat

Cœstat unanimi Philosophœum conspi-
ratione, plura esse rerum principia, rerum
quarundam sed non omnium: Alia enim
sunt unius tantum compositi, uniformis; alia
motus, ut natura; alia multitudinis, ut in mine-
ralibus elementis; alia vegetandi, ut in plan-
tis; alia sentiendi, ut in brutis; alia ratio-
cisandi, ut in anima rationali; alia intelli-
gendi, ut mens. Hoc pacto per Intelligenti-
as motrices, Cœli principia sunt vitæ,
motus & alterationis rerum inferiorum
testis Aristoteles, quorum connexionem, &
faciem vocat, quæ quidem principia subor-
dinata dicuntur, & ad unum aliquod sum-
mum, primum & essentialem unitatem, à
qua proficiunt, reducuntur; ut doctè pro-
bat Franciscus Patricius, & Proclus in
Theologia Platonica; quod analytico-syn-
thetica industria ita evincet.

1. Necessè est principium primum vel u-
num esse tantum, vel plura tantum
esse, vel unum quod in se multis con-
tineat, vel multa esse, quæ unum ta-
men participant.
2. Si principia multa tantum sunt, ab ipsis
nilhil fiet unum, cum ad certos tan-
tum effectus ordinis sui, determinata
sint.
3. Vel erim in iis omnibus eadem est bo-
nitas, potentia, voluntas, virtus, qua
operentur; vel sunt hæc omnia ead-
em, vel in singulis diversa.
4. Si bonitas est in multis eadem, hac ra-
tione bonitatis multitudo ad unum re-
ducetur bonitatem.
5. Si verò entia ab unitate fiant, ab uno
erunt principio & ad idem revoca-
buntur.

6. Si itidem eadem in omnibus Voluntas,
Potentia, Virtus, qua operentur, &
entia efficiant, illa una erunt in mul-
tis, atque unum necessariò erit prin-
cipium & non multa.

7. Si verò alia bonitas, voluntas, poten-
tia, virtus in singulis est principis, di-
versitas hæc vel concordabitur, vel
discordans manebit.

8. Si concordabitur, concordia erit divi-
soriam unio; unio verò ab uno; ad
unum ergo omnia reducetur diversi-
tas; atque hoc pacto unum iterum erit
principium.

9. Si verò in discordia perseverent, & a-
gant, erunt inter se discordia & di-
scordes effectus producant, singula
singularem, & propria sibi ens quod-
dam, vel singula efficiant entia plura,
vel singula omnia efficiant entia.

10. Si hoc tertium dicamus, jam dabitur
processus in infinitum, quod implicat.

11. Si secundum, idem, quod primum, in con-
veniens recalcabit.

12. Si verò multa sint principia unum par-
ticipantia, unum inter ipsa erit ordi-
natum, & consequenter id, quod par-
ticipat, inferius esse debet eo à quo
participat, & quod ordinat antiquius
ordinato.

13. Ergo unum antiquius est ipsis & poten-
tius, quia vim habet, ea in ordinem
redigendi; Ergo hoc unum cogenti,
erit principium, quia antè est &
primum, & non ipsa multa quæ sunt
posteriora.

Ergo unum tantum est principium, non
plura.

Ergo unum tantum e- rit princi- pium.	<div style="display: inline-block; vertical-align: middle;"> <div style="display: inline-block; vertical-align: middle;">Unitatis. Essentie. Vitæ & motus. Bonitatis. Magnitudinis. Durationis. Potentie. Cognitionis. Appetitus. Virtutis. Veritatis. Glorie.</div> <div style="display: inline-block; vertical-align: middle; font-size: 3em;">}</div> </div>	A quo omnes	<div style="display: inline-block; vertical-align: middle;"> <div style="display: inline-block; vertical-align: middle;">Unitates. Essentie. Vitæ & motus. Bonitates. Magnitudines. Durationes. Potentie. Cognitiones. Appetitus. Vires. Veritates. Glorie.</div> <div style="display: inline-block; vertical-align: middle; font-size: 3em;">}</div> </div>	Sed hæc omnia in uno pri- mo principio sunt; Ergo omnia ad unum re- ferri, necesse est.

Q U A E S T I O I V.

Queritur Quarta. Utrum unum sit prin-
cipium omnis multitudinis.

Hanc questionem ita resolves.

Si in Universo est multitudo aliqua, unum
quoque ibi esse necesse est.

Sed in Universo sunt multitudines mul-
ta: Exempli gratia: multa rerum ge-

nera, multe species, multa individua,
multa tota, multe totorum partes, ef-
fentie quoque multe, bonitates, ma-
gnitudines, potentie, vires multe.
Ergo ibi unum quoque esse, necesse
est.

Si itaque in Universo tanta rerum mul-
tudo est, illa vel ordine aliquo consti-
bit, vel nullo.

Si nullo,

Si nullo, nulla causa effectum suum precedet, nullus effectus causam suam sequetur; genus nullum, totum nullum, species partesque antecedit suas; neque hæc sequentur illa, neque actio à viribus nascetur, neque vires ab essentia; sed essentia erit posterius, & actio vires anteibit; Cœli omnes in singulis erunt elementis; hæc erunt in illis; & sublime corpus erit infimum, & infimum supremum; omnia per omnia erunt fusa, omnia in omnibus confusa jacebunt; Sed hoc rationi & experientie repugnat. Ergo rei mundanæ omnes certo, eoque maximo ordine constant, suntque omnia suis numeris, formis, motibus, qualitatibus & ornata & ordinata.

Sed ubi cædo, ibi primum aliquod ordinis caput; & ubi primum, ibi secundum, tertium, quartum, &c. Ergo in universitate rerum primum aliquod est. Sed hoc primum nil aliud est, quam unum, siue unam rerum omnium principium.

Si ergo multitudo est, necessario quoque aliquod erit primum, hoc est, unum, omnis enim multitudo est ab uno.

Si enim nullam in rebus unam esset, multitudo necessario per se consideretur.

Si per se consideretur, ergo 2, 3, 4, 5, forent, antequam sit unum.

Si nullam unam, nulla duorum vel trium pars unum facit; cui rei nullus sensus, nulla ratio assentitur.

Si nulla duorum, trium &c. pars unum erit; ergo innumeræ stellæ, plantæ, bruta, homines, si una non sunt, nihil prorsus erunt.

Si non sunt, nihil quoque erunt.

Si nihil sunt, erunt quoque aliquid quia sensus ea dicit esse; erunt ergo & non erunt; & conversim non erunt & simul erunt, quod implicat.

Rursus, multorum quodvis vel unum est, vel non unum.

Si non unum, vel multum est, vel nihil.

Si nihil dicamus, multitudo quoque ex nihilis erit, atque ita omnia nihil; & entia consequenter non erunt entia; quæ omnia perabsurda sunt.

Si præterea multitudo ab uno non nascitur, multitudo non erit unitatum collectio; ergo duo vel tres homines non erunt duo; ergo neque unum.

Si non unum, utrumque duorum; quia ex duabus unitatibus duo non constabuntur; quæ omnia impossibilia sunt.

Rerum ergo multitudo numerum in se implicat; ergo numerus ex ea colle-

ctus, unitatum est multiplex collectio. Ergo unitates per se singulæ unæ sunt, simul positæ numerus & multitudo sunt; ergo unitates & multitudo sunt.

Si ergo multitudo sunt, illa necessario ex una profuunt unitate, quæ est unitas unitatum, & unorum omnium primum. Iisdem enim rationum necessitatibus ostendimus, singula entia vel per se existere, vel ab alio esse, & esse suum accepisse; atque proinde singula unum esse, & plura omnia, una.

Sic uti igitur unitates cujusunque multitudinis ad primum omnium unitatem reducuntur, ita etiam omnium multitudinem & numerum ad unum primum reduci, necesse est; Ergo unum, unicuique, principium & causa est omnium numerorum, omnique multitudinis; quod erat ostendendum.

QUESTIO V.

Quæritur Quinto. Quale illud sit principium, à quo omnia? Dico esse multiplex.

Cum sine unitate nullus numerus consideretur, multitudo vero variè considerari possit; unum consequenter illiusmodi principium dari potest, & debet.

Datur itaque primum principium ordinis, quia unitatem duo, tria, quatuor & reliqui numeri sequuntur.

Si principium ordinis, dabitur & principium numerationis; neque enim res numerantur numeri, nisi incipiendo ab unitate.

Si datur principium numerationis, dabitur & principium productionis; nam ab unitate & uno producuntur, ex eisque profuunt.

Si principium productionis, dabitur & principium constitutionis; cum enim unitates ab unitate productæ unoque productæ colligantur, numeri componantur omnes, & constabuntur.

Si datur principium constitutionis, datur & principium essentie; non enim numeri essent, nisi essentialiter unitates, & uni singuli essent; habent enim sese numeri, ut species rerum.

Si datur principium essentie, datur & principium materie ex qua; Ex unitate enim & uno omnes sunt numeri, & omnes sunt.

Si datur principium materie ex qua, datur quoque principium ut forma; duo namque unitates, duo una sunt, quæ binarium formaliter constituunt, sicuti tria ternarium &c. hoc est, dicitur eis esse idipsum, ut duo sint & tria, siue quo

quo binarius & ternarius concipi non potest.

Si datur principium materiale & formale, dabitur quoque principium conservationis singulorum, omnia enim unitas fivet & conservat; unitate enim aut uno à quovis subtracto, illum in aliam mutari speciem necesse est, & quod erat, esse definit.

Si datur principium conservationis, datur & principium incrementi; addita enim singulis unitas ad unum, ipsius, quod primum erant, sunt adhuc, & id plus habent, quod ab eis ad eos accessit.

Si datur principium incrementi, dabitur & perfectionis; quia binarius, ternarius, quaternarius &c. quisque in suis numeris essentiali completur & perfectus est.

Si datur numerus perfectionis, dabitur & numerus finis omnium; omnes e-

nim numeri ad unitatem, ad unum reducuntur, unique insistant, unum esse desiderant omnia; non esse verò fugiunt.

Si datur principium ut finis omnium, datur & ad principium reditus, omnes enim numeri in unitatem primariam resolvuntur.

Ex his sequitur, ita sese habere & entia & multitudines. Entium ad unum primum, ut se numeri habent ad unitatem & unum suum; omnia ergo entia consequentur unum eodem modo, quo numeri consequentur unitatem. Unum ergo illud principium est entium in omnibus modis, quos nunc exposuimus videlicet.

Principium siue quo non, principium ordinis, numerorum, productionis, constitutionis, essentiae, materiae & formae, accrementi, perfectionis, finis, & reditus ad unum, qui est DEUS laudatus in laudibus.

CAPUT IV.

De *Analysi* & *Synthesi* principiorum *Artis nostrae*.

QUESTIO I.

Vtrum applicari possit unum principium nostris essentialibus? R. affirmative, & ita analyticè ad deduco.

Analysia.

Si itaque, uti in precedentibus demonstravimus, unum est; illud verò unum est, & non aliud, quoniam unum, & simpliciter unum, & suprema simplicitas.

Trans. Pat. tri. de uno.

Si hoc, supremum quoque erit absolutum, utpote cui nihil desit.

Si supremum absolutum, erit & summa perfectio, imò perfectissima, & perfectionum omnium complementum.

Si perfectissima, sibi quoque erit sufficientissimum; cum nihil sit quod querat, nihil quod appetat, cum in ipso & cum ipso sit omnia.

B.

Si sufficientissimum, erit etiam summè bonum, imò bonum supremum; quae quidem omnia in uno unum sunt, & sola rationis humani imbecillitate tanquam plura concipiuntur.

Si itaque bonum unum absolutum, perfectum simplex & sufficiens est, in omnia bonitatem suam diffundere necesse est; cum omne bonum sit diffusivum sui.

Si in omnia sese diffundit; ergo magnum erit absolutum, id est, infinite magnum.

Si magnum absolutum & infinite magnum; ergo erit ubique; ergo omnia ipsum unum continent.

Si enim sit ubique, omnia continebit, omnia terminabit, & à nullo abest.

Si à nullo abest, erit ubique & in entibus & in non entibus; Ergo ubicunque est, erit in seipso, & omnia in ipso; ergo per compositionem, neque ipsum abest ab aliis, neque ipsum est in aliis, neque ab illo continetur, neque ab illo terminatur, sed ipsum continet; Ergo omnia sunt in eo, sed uniter, indistinctè, indefinite; Ergo unum hoc maximè absolutum, immensum, infinitum.

Si maximum absolutum, immensum, infinitum, ergo durationis aeternum.

Si enim durationis aeternae non esset, neque maximum absolutum esset, decissetque ipsi immensitas & infinitas ad durationem; decisset ergo ipsi aliquid, quod absurdum est; ergo si maximum est, & aeternum esse, dicere necesse est.

Si verò aeternum; ergo & potens; est enim unum potentia omnium, & in ipso omnia sunt potentia.

Si erit potens omnia, vel illa erit receptiva, vel effectiva.

Si receptiva, vel à superiori, vel à pari, vel ab inferiori eam recipiet.

Non à superiori, cum unum non habeat se superius quicquam.

Non

Non à pari, cùm uni nil æquale, nil par esse possit.

Non ab inferiori, quia id summam arguit imperfectionem; potentiam itaque habet effectivam, qua omnia faciat; est enim principii prima ea efficacia, ut omnia efficiat principiat; Unum autem principium esse sæpe diximus; Unum ergo, ut principium est, omnia facit.

Si omnia facit, procul dubio, omnia faciendi habuit potentiam; Omnipotens ergo fuit.

Si fuit omnipotens, ergo & vita est.

Si vita, ergo mente pollebit.

Si mente; ergo intellectu & sapientia infinita.

Ergo sicut in primo intellectu sunt omnia, tanquam in uno summo bono; ita & omnia cognoscit, & uniter una infra sibi continet.

Si infra sibi uniter una continet, ergo ea ignorare nequit.

Seipsum seipso ergo novit, & in se omnia supereminetissimo & proprio sibi modo.

Ergo sapientia sua, quæ ipsemet est, & sui ipsius plenitudine sapit, & scit omnia.

Si ipsa sapientia, ergo non ratiocinatur per rerum terminos, qui ipse sunt.

Neque intelligit, querendo eos aliunde, vel in se reducendo, quos jam in se habet; hæc enim omnia imperfectionem implicant.

Seipso ergo semetipsum & alia omnia in semetipso unum illud essenziale, summum bonum & scit & sapit. Atque hæc est ineffabilis ejus sapientia & summa veritas, quam à se in omnes infundit intellectus, & veritatem eis ingenerat, & eos ipsa perficit.

Va Si ergo DEUS sapientia summa & essentialis, ergo erit & eadem voluntas boni.

Si enim voluntas non esset, non intelligeret bonum, quod ipse est.

Si non intelligeret bonum, hoc est, seipsum, nullum esset bonum.

Si nullum bonum, nihil quoque amaret, neque seipsum amaret; quæ omnia sunt impossibilia.

Est itaque unum essenziale voluntas absoluta, quæ & se infinite amat, & omnia in seipso, & extra seipsum, ab eo producta.

Omnia ergo in summo bono, uti bona sunt, ita prout ab eo profuxerunt, omnia pariter bona; videt enim DEUS omnia quæ fecerat, & erant valde bona.

Omnia ergo in quantum bona sunt, à

DEO bona sunt; à prima Voluntate bona sunt, & in eam tanquam in ultimum finem resolvuntur reducunturque omnes bonitates.

Si ergo DEUS sui ipsius voluntas est, sui ipsius amor & desiderium; ergo infinitæ virtutis, quæ quæcumque voluit fecit in Cælo & in terra.

Si itaque virtus suprema est, & lux infinita; ergo omnia virtute sua illuminat, omnia perficit; non enim illuminaret neque perficeret, si ea non intelligeret, si ea non amaret.

Est ergo DEUS virtus suprema & absoluta, à quo velut ex unius essentialis fonte, omnes profluunt virtutes, & virtutes virtutum.

Si ergo suprema virtus est, ergo & infinita Veritas.

Si non esset infinita Veritas, hoc esset, vel quod intellectus ejus esset deformis objecto; sed hoc impossibile est, cùm DEUS sit summus intellectus, suum objectum; sua essentia, quæ est consonantia ipsa intellectus cum objecto, qui est ipse; ergo Veritas infinita.

Si infinita Veritas, ergo & infinita Gloria.

Si non esset infinita Gloria, non seipso frueretur, non in seipso quiesceret; Quod inconveniens est.

Uti ergo Unum bonum, magnum, æternum, omnipotens, omniscium; ita infinite seipso gloriatur, seipso infinite fruatur, seipso infinite gaudet; & in se ipso omnia gloriam facit.

Vides igitur, quomodo principia essentialia Artis nostræ per concatenatam rationis Analysis in Synthesin, unum ex altero deducere doceant.

Eadem ratione Resolutiones infinitas cum principii Respectivis. Sed ne quicquam omisisse videamur, exemplum apponemus.

QUESTIO II.

Queritur itaque secundum. An in Uno essentiali detur differentia, seu distinctio? R. Negatur; & sic argumentor.

Si in uno sunt omnia, uti superius diximus, Per unum ergo in uno sunt multa.

Si sunt multa, ergo erunt vel distincta, & discreta; vel indistincta, & indiscreta.

Si sunt distincta, & discreta, ergo id erit & unum & multa simul; ergo discreta & indiscreta; quæ contradictionem implicant.

Sunt ergo in uno omnia uniter, unè simplicissime, sub multitudine quadam simplicissima, uniter una, ingenerata & improducta, prima & suprema, quæ in uno omnia æternam fuit & est, neque

Gg unquam

unquam ab eo vel prodit vel prodit, neque aliunde in ipsum venit; sed ita est cum ipso una, ut magis quid unum esse non possit.

Datur tamen in huiusmodi trino distinctio relativa, Pater, Filius & Spiritus Sanctus; sed quæ uti sempiterna est & simplicissima essentia, ita sub numerum & multitudinem cadere non potest; est tamen hæc fundamentum totius distinctionis in rebus creatis intervenientis.

Datur itaque in uno illo, distinctio quedam, non quorvis sed divino modo substantialis, essentialis, ineffabilis, & incomprehensibilis; multitudo scilicet simplicissima & uniter una, verbo Un-omnia, quæ si extra se emanat; jam in unitate illa multitudo est distincta & in numerum effusa innumeris distinctionum ordinibus fulget; extra se omnia producit, intra se, quod erat, manet, immotum & immutatum, indistinctum, indiscretum, inconfusum, nullum à se edicorum jacturam faciens; haud sicut ac fons immensus & inamutatus manens varicos rivos fluere facit; est enim omnis promanatio cum secretione, omnis autem secretio ab uno, multitudinis & distinctionis est causa.

Causa itaque secretionis fuit unitas, executrix potentia, finis fuit bonitas, & amor se communicandi ad extra. Exemplo id declaratur.

Centrum circuli unum & indivisibile est; in eo uno termini sunt linearum omnium ab eo procedentium inter se in ipso minime distincti. Ab eo lineæ procedunt innumere, inter se jam distinctæ ad circumferentiam usque, quæ in centro prius indiscretæ erant omnes, & dum à centro secessantur, multiplicantur, & dum multiplicantur, procedunt, & ab eo descendunt, centro perficiente immoto & immutato, lineæ quoque exeuntes non amplius id sunt, quod in ipso erant, sed ab eo & inter se distinctæ, habent tamen à centro id, quod sunt, centrumque ipsis esse tribunt, cum omnia lineæ sit fluxus pæcti; ita ut id, quod prodit, videatur, & in eadem causa esse in qua prius fuerat, & inde etiam discessisse.

Hæc ab illi ratione ab Un-omnia indiscreto, in distincto, secessantur, multiplicantur, distinguunturque omnia quæ inde procedunt entia.

Si itaque in Deo uno essentiali datur distinctio, illa erit vel rationis, vel formalis, vel realis, vel alia quæpiam.

Si rationis tantum, ergo ante intellectum

nil in Deo, uno, summo, erit distinctum.

Si nihil est distinctum; ergo trium non erit.

Si non sit trium; ergo nulla erit trium personarum distinctio.

Si nulla personarum distinctio, ergo Pater erit Filius, & Filius, Pater, & Spiritus Sanctus Pater & Filiusque omnia heterodoxa sunt, & fidei contraria.

Datur itaque in Deo Trino distinctio relativa realis hypostatica, fundamentum totius in Mundo varietatis, diversitatis & distinctionis rerum; Datur ergo in Deo distinctio.

Si datur distinctio, datur & concordantia. Per 7

Si non datur concordantia, ergo trium jam non erit unum, sed multiplex.

Si multiplex, ergo jam unitates tres, substantiæ tres distinctæ, distinctæ, separatae erant; ergo tres Dei, quæ omnia impossibilia sunt.

Tres itaque hypostates divine uti sunt una unitas, una essentia, una natura, una substantia, ita & in Un-omnia simplici concordabunt.

Si verò datur in hoc trino distinctio relativa, dabitur necessario in eo & proprietatum relativarum oppositio; quæ Pater Filio opponitur per relationem notionalem, minime tamen hæc dei potest contrarietas, quæ in quilibet cæterisque accidentibus tantum sedem suam posuit; dici tamen potest Deo summo bono extrinsecè contrarium esse summum malum, quod peccatum est.

QUESTIO III.

Queritur Tertio. An Deus sit principium, & an in Deo unitates sint idæ? R. affirm. Post. pæn.
Idque sic ostendo.

Omnia entia proveniunt ab uno primo principio & causa omnium.

Si enim Unum entium omnium causa non est; vel circulari emanatione una connegetur alteri, vel in infinitum dabitur ascensus.

Si prius, id est, si nullorum entium causa fuerit, neque ordo erit secundorum & primorum, perfectientium & perfectorum, orantium & oratorum, generatorum & generatorum, agentium & patientium.

Si nihil horum; neque causæ entium ullæ cognosci poterunt; est enim causarum cognitio opus scientiæ.

Ergo si causæ nullæ cognosci poterunt, nulla scientia habebitur utilis entium; quæ rationi & experientiæ repugnant.

Si verò

Si verò circulari emanatione circumveniat causæ, eadem erunt & priores & posteriores & potentiores & debiliores; causam causâ primâ, imperfectum perfectio præstantius; quæ absurda sunt.

Si verò in infinitum fiat causarum distensio, & ab alio aliud sit semper; rursus nullius erit scientia, infinitorum enim nulla est cognitio, nulla scientia.

Ignoratis ergo causis, neque sequentium erit scientia; quæ incongrua sunt.

Si ergo causam entium oportet esse, & distinctas sint causæ à causatis, neque in infinitum est processus; erit ergo unum causa causarum, & principium primum entium, à quo veluti à radice promanant singula, alia quidem ei vicina, alia verò remotiora ab eodem. D. E. U. S. ergo causa prima est & principium omnium; quod erat demonstrandum.

Rursus. Si Deus est principium omnium; ergo primum, summum, & ipsam bonum est.

Si enim ab una causa omnia proveniunt, causam illam vel ipsam bonum oportet dicere, vel ipso bono præstantius.

Si sit bono præstantior causa, vel ab illa nonnihil transibit in entia, vel in naturam entium, vel nihil.

Si nihil; absurdum dicere cogemur; cum illud in ordine causæ conservari non possit.

Oportet enim ubique adesse aliquid causatis à causa, & excellenter à prima omnium, à qua omnia pendent, & per quam singula entium sunt.

Si verò transire dicimus in entia entiumque naturam; hoc quidem non fiet, nisi per participationem.

Si per participationem est; ergo bono imparticipato nihil præstantius, & tantò quidem omnia quæ participantur, præstantiora sunt, quântò bonum imparticipatum magis magisque participant.

Si enim bonum imparticipatum non est præstantius bono participato, id primum dici non potest, sed secundum; ergo posterius nobilior erit primo; quod est inconveniens.

Si ergo bonum primum præstantissimum est, ergo omnia illud appetent.

Si id omnia appetant, certè ante causam boni nihil esse potest; & si ultra illud aliquid appetit, quomodo illud dici poterit bonum absolutum?

Si verò id non appetit, quomodo omnium

causam non appetunt entia, quæ processerunt ab ipsa?

Si denique ipsum bonum est à quo omnia entia pendent, principium & causa priorissima omnium erit ipsum bonum; quod erat demonstrandum.

Rursus. Si principium est, causa omnium, necessariò id bonum erit si sit bonum, erit quoque medium & finis omnium. Medium conjunctionis est; quia eo mediante universus entium ordo mira quadam harmonia connectitur; secus fieret, si medium non esset.

Est & medium mensurationis, quia omnes entium multitudines ex se & sua natura indefinitæ, per usum definit & mensurat.

Est & medium extremitatum, in quantum unitate sua sempiterna extremos entium ordines connectit.

Si medium est, ergo & finis est.

Si finis est; ergo & bonum est; finis enim & bonum convertuntur.

Si bonum est; ergo convertit omnia in seipsum tanquam ad ultimam finem.

Si convertit omnia in seipsum tanquam ad ultimam finem; ergo tanquam ultimus finis ab omnibus appetitur, & in eum omnia resolvuntur & reducuntur; quæ est spes omnium finium terræ.

Si itaque Deus unum essentiale est principium, medium & finis omnium; ergo nullum principium, medium & finis ante eum, qui appeti potest.

Si nihil ante eum quod appeti potest; ergo est major omnibus entibus, imò maximum absolutum.

Sed & est quoque summa æqualitas; Quia;

Ubiunque reperitur infinita bonitas & infinita magnitudo, ibi datur & summa æqualitas.

In Deo datur infinita bonitas & infinita magnitudo.

Ergo datur summa æqualitas. Quæ quidem nil aliud est quam nexu orationum.

Si in Deo, uno primæ datur majoritas, æqualitas, ergo & minimus suo modo dici potest; quia omnia essentia præsentia & potentia suæ perfectione penetrat; ita ut in unoquoque totius nature puncto sit totus.

Vides igitur, quomodo per catenas Analytico-syntheticas omnia & singula deduci possint, ex uno primo, in infinitam entium multitudinem, & ex hac iterum per intermedios gradus reduci ad unitatem. Qui est Deus supra omnia benedictus.

Per ostendit

Per locum

M.

M.

M.

CAPUT V.

De Unitate Mathematica, & Analogia ad Unitatem Metaphysicam.

Diximus in præcedentibus, de secundissima Unitatis Metaphysicæ factura, in quantum illa ad bonum est revocabilis; nunc de Unitate Mathematica, in quantum illa ad Magnitudinem & durationem revocari potest, & amplectitur universam corporeæ five quantitativæ naturæ scientiam, tractandum est. Verum ut hoc loco veram & exactam Analytico-Syntheticæ artis speciem videas, Francisci Patricii methodum sectati, Mathematicorum more ab iis, ex quibus omnis rerum demonstrandarum vis & veritas dependet, cœdri visum est. Et quoniam quod unum est in transcendentalibus, hoc in quantitate est punctum five centrum: de quo tametsi Geometræ non nisi definitionem hanc (punctum est, cujus nulla pars est, five quod nullas partes habet) dederint; nos tamen ejus veram scientiam assignari posse, Analytico-Syntheticæ artis beneficio tum demonstrabimus, ubi prius necessaria suppositiones, definitiones & axiomata, more Geometris solito, præmiserimus.

Suppositiones.

1. In omni corporeo quantitativo considerantur puncta, lineæ, superficies & corpus, qui est naturalis ordo genesis rerum quantitate affectarum, & se habent ut unum ad duo, tria, quatuor, in Arithmetico; & ut instant ad temporum condiciones.
2. Omne spatium est extensio, & omnis extensio est spatium.
3. Omne spatium est vel minimum, vel medium, vel maximum.
4. Omne spatium est vel longum, vel longum & latum, vel longum, latum, & profundum.

Definitiones.

1. Minimum spatium est illud, quo minus dari non potest.
2. Maximum spatium est, quo majus dari non potest.
3. Medium est, quod inter majus & minus interjicitur.
4. Punctum est minimum in spatio.
5. Linea est spatium longum, five est longitudo.
6. Angulus est spatium longum & latum, sed apertum.

7. Superficies est spatium longum & latum, sed clausum.
8. Corpus est spatium longum, latum & profundum.

Axiomata.

1. Illud primum est, quod omne aliud ordine præcedit.
2. Totum est majus sua parte.
3. Omne totum in partes divisibile est.
4. Omnis pars toto minor.
5. Omne quantum est divisibile.
6. Omne divisibile in minora & minora dividi potest.

His præmissis jam ordiemur Synthetico-analyticas demonstrationes, ex quibus verum & genuinum hujus methodi artificium elucescet.

Euclides definens punctum dicit, punctum esse id, cujus nulla pars est, sinefectumque putabat sine ulteriori demonstratione essentialem puncti conceptum exhibere. Sed datur per artem nostram ulterior philosophandi ratio, qua quæ alii pro principis indemonstrabilibus veluti supponebant, nos ad apodicticam linam revocamus. Puncti itaque scientiam dari, ita ostendemus per Resolutionem:

Primo querito omnes puncti proprietates, easque eo ordine, qui sequitur prec. Quibus positis sic Analytico-Syntheticè ratiocinare.

Proprietates puncti.

1. Punctum.
2. Minimum in spacio.
3. Primum.
4. Simplex.
5. Indivisibile.
6. Cui totum non competit.
7. Expers, id est, sine partibus.
8. Impartibile.
9. Indivisibile.
10. Non quantum.
11. Non majus.
12. Non æquale.
13. Non minus.
14. Non comparabile cum quanto.
15. Non mensurabile.

Fiat Resolutio retrogrado ordine.

Queritur itaque. Utrum punctum sit minimum in spacio.

Re. affirm. Idque per Synthesin ita probat Franciscus Patricius in sua Geometria.

1. Punctum

1. Punctum quia eſt minimum quid in ſpacio, eſt etiam in eodem primum.
2. Et quia eſt in ſpacio primum, eſt etiam ſimplex.
3. Et quia eſt ſimplex, erit etiam indiviſibile.
4. Et quia eſt indiviſibile, totum eſſe non poteſt.
5. Et quia non eſt totum, neque partes habebit.
6. Et quia partes non habet, non eſt quoque partibile.
7. Et quia non eſt partibile, non eſt diviſibile.
8. Et quia non eſt diviſibile, non erit quantum.
9. Et quia non eſt quantum neque eſt majus, neque æquale, neque minus.
10. Et quia hoc, nulli ſpeciei quantitatis comparabile eſt.
11. Et quia hoc, neque commenſurabile eſt.
12. Et quia hoc, ideo à nullo quanto menſurabile.

Analysis ſive Reſolutio, hinc aſque ad principium, unde per Compositionem diſceſſus ſumus.

1. Quia verò punctum à nullo quanto menſuratur, nec ipſam quantum menſurat, eam ob cauſam ipſum eſt incommenſurabile.
2. Cum nullo autem commenſurabile eſt, quia cum nullo eſt comparabile.
3. Non eſt comparabile, quia quanto nec majus, nec minus, nec æquale eſt.
4. Majus verò, aut minus, aut æquale fieri non poteſt, quia ipſum non eſt quantum.
5. Et quia ipſum non eſt quantum, diviſibile id eſſe nequit.
6. Diviſibile eſſe nequit, quia non eſt partibile.
7. Non eſt partibile, quia nullas partes habet.
8. Nullas partes habet, quia non eſt totum.
9. Non eſt totum, quia eſt indiviſibile.
10. Et quia eſt indiviſibile, ideo eſt ſimplex.
11. Et quia ſimplex, ideo primum in ſpacio eſt.
12. Et quia primum in ſpacio eſt, id eſt & neceſſariò minimum in ſpacio. Punctum ergo eſt minimum in ſpacio, quod erat demonſtrandum.

Demonſtratio diſtinctum.

Si quiſquam verò per abſurdum, unum ex dictæ Compositionis Reſolutionisſque membris negaverit, quomodo is per deductionem ad impoſſibile Syllogiſmosque de-

monſtrativos, de irrefragabilis veritatis negatione convinci poſſit, jam reſtat, ut doceamus.

Primum Compositionis membrum erat:

Si punctum eſt minimum in ſpacio exiſtens, erit id neceſſariò & primum in ſpacio. Propoſitio 1.

Si punctum quod eſt in ſpacio, minimum in ſpacio non eſſet primum, ante minimum aliquid minus minimo foret. Demonſtratio.

Sed punctum, quod eſt minimum quid, minus habere non poteſt.

Ergo punctum eo quod ſit minimum in ſpacio, in eo primum quoque eſt.

Cum itaque punctum ſit primum in ſpacio, erit quoque ſimplex, quod ita demonſtratur. Propoſitio 2.

Si enim punctum non eſſet ſimplex, id non foret primum. Demonſtratio.

Sed demonſtratum eſt in præcedente, punctum eſſe primum.

Ergo cum ſit primum, erit quoque ſimplex.

Si itaque punctum ſit ſimplex, erit indiviſibile, quod ita demonſtratur. Propoſitio 3.

Si enim punctum non foret indiviſibile, id diviſibile foret in ſuas partes componentes, & conſequenter eſſet compoſitum. Demonſtratio.

Sed ex præcedente demonſtratum eſt, punctum eſſe ſimplex.

Ergo punctum eo quod ſit ſimplex, erit etiam indiviſibile.

Punctum cum ſit indiviſibile, non erit totum, quod ita demonſtratur. Propoſitio 4.

Si enim punctum eſſet totum, id foret diviſibile in ſuas partes. Demonſtratio.

Sed ex præcedenti conſtat, punctum eſſe indiviſibile.

Cum ergo tale ſit, totum eſſe non poteſt.

Et quoniam punctum totum non eſt, neque partes ullas habebit, quod ita demonſtratur. Propoſitio 5.

Si punctum haberet partes, id totum quoque eſſet. Demonſtratio.

Sed demonſtratum eſt in præcedenti, punctum non eſſe totum.

Ergo, cum non ſit totum, neque partes ullas habet.

Et quia punctum non habet partes, ideo non eſt partibile, quod ita demonſtratur. Propoſitio 6.

Si punctum foret partibile, haberet partes, quod contra præcedentem eſt. Demonſtratio.

Ergo quia partes non habet, ideo non eſt partibile.

Et ſi punctum partes non habet, non erit quoque diviſibile, quod ita demonſtratur. Propoſitio 7.

Si enim partes haberet, foret quoque diviſibile, quia omne quod partibus conſtat, eſt diviſibile. Demonſtratio.

Sed ex precedente patuit, punctum non habere partes;

Ergo neque est divisibile.

Propos. 8. Et quia punctum non est divisibile, id neque erit quantum; quod ita demonstratur.

Demonst. Si enim esset quantum, esset quoque divisibile;

Sed ex precedentibus patuit, non esse divisibile;

Ergo neque quantum.

Propos. 9. Et quia punctum quantum non est, neque minus fieri; Quod ita demonstratur.

Demonst. Si punctum minus fieret, id foret quantum;

Sed hoc repugnat precedenti;

Ergo uti non est quantum, ita minus fieri non potest.

Propos. 10. Et quia punctum non potest fieri minus, neque majus esse potest; quod ita demonstratur.

Demonst. Si punctum majus esset, etiam foret minus;

Sed hoc est contra precedentia;

Ergo fieri minus non fit, ita majus quoque fieri non potest.

Propos. 11. Et quia neque majus neque minus esse potest, neque æquale esse potest; quod ita demonstratur.

Demonst. Si enim æquale fieri posset, fieri quoque posset majus & minus, ratione commensurabilitatis.

Sed hoc est contra precedentem.

Ergo cum majus & minus esse non possit, neque æquale fieri potest; ratione commensurabilitatis.

Propos. 12. Et quia majus, minus, & æquale non est, id pariter comparari non potest ulli quantum; quod ita demonstratur.

Demonst. Si comparari posset cum quanto majori, minori, æquali, esset & ipsum quoque majus, minus, & æquale.

Sed hoc est contra precedentem propositionem.

Ergo punctum, quia majus, minus, æquale esse non potest, ideo quoque comparari non potest majori, minori æquali, neque lineæ, neque superfici, neque angulo, ratione commensurabilitatis.

Propos. 13. Si neque æquali neque majori neque minori comparari potest; ergo neque eidem potest commensurari.

Demonst. Quia, si posset commensurari, posset & ipsum quoque esse mensura.

Quæ omnia impossibilia sunt. Ergo.

Punctum itaque incommensurabile est, quia majus, minus, æquale esse non potest: Et hoc pacto retrogrado ordine per Analysis resolves, inferendo semper unum ex altero, usque ad primò propositam quæ-

sitionem uti supra in Resolutionis exemplo patuit.

Vides itaque in hoc specimine terminos concatenata quadam consecutione, & illatione unius ex altero ita constitutos, ut quos Synthetis ex centro ad circumferentiam deducit, hos deductos ex circumferentia ad centrum reducat Analysis; quo nihil pulchrius & in veritatis exploratione excogitari potest scitius.

Quæritur Secundò. An punctum habeat situm in spatio?

Cum punctum sit in spatio, etiam habebit situm.

Si non haberet situm in spatio, non esset in spatio.

Sed est in spatio. Ergo habet situm in spatio.

Cum itaque situm habeat in spatio, habebit etiam positionem in spatio.

Si non haberet positionem in spatio, etiam situm non haberet in spatio.

Sed ex precedenti situm habet; Ergo & positionem.

Si itaque positionem habet in spatio, dicet quoque respectum ad alia puncta, sive lineas, sive superficies, sive corpora.

Si non diceret respectum ad puncta, non haberet positionem in spatio.

Sed ex precedenti habet positionem in spatio.

Ergo & respectum dicit ad puncta, lineas, superficies, corpora.

Ergo per Analysis.

Punctum respectum dicit ad puncta, lineas, superficies, corpora, quæ sunt in spatio; quia illud in spatio habet positionem.

Et quia habet positionem in spatio, habet & in eodem situm.

Et quia habet situm, est etiam in spatio.

Quæritur Tertio. An duo puncta se contingere possint?

R. Affirm. Componendo ita rem demonstrat Franciscus Patricius.

Si punctum, uti in ultima precedentis ostensum est, respectum dicit ad plura alia puncta in spatio, vel se tangent, vel non tangent.

Si se tangent, spacium non occupabunt. Quia si spacium occuparent, non essent minima, sed quantitate affecta.

Sed ex precedentibus demonstratum est, esse minima in spatio & quantitate expertia.

Ergo contingendo se duo vel plura puncta, spacium non occupabunt.

Si enim

Si enim majus uno puncto spatium occuparent, unusquodque illorum spatium occuparet majus uno puncto.
Sed ex precedenti patuit, illa spatium non occupare.
Ergo puncta plura contingendo se, majus uno puncto spatium non occupabunt, etiam si forent infinita.
Et quia tangendo se, majus uno puncto spatium non occupant, intra spatium quoque non extenduntur.
Si enim extenderentur, majus uno puncto spatium occuparent.
Sed hoc refutatum est in precedente.
Ergo cum majus uno puncto solo spatium non occupant, neque in eodem extenduntur.
Et si non extendantur, magnitudinem non acquirunt.
Si enim magnitudinem acquirerent, supra spatium se extenderent.
Sed hoc in precedenti explosum est.
Ergo cum in spatio non extendantur, neque magnitudinem acquirunt.
Et si magnitudinem non acquirunt, neque de se illam producant.
Si enim eam producerent, jam eam in se haberent;
Sed hoc est contra precedentem.
Ergo cum magnitudinem non acquirunt, neque eam de se producant.
Et quia magnitudinem de se non producant, neque longum, aut longitudinem aut lineam faciunt.
Si enim lineam facerent, longitudinem etiam ex se producerent.
Sed hoc est contra precedentem.
Ergo cum longitudinem de se non producant, neque lineam producant.
Et quia lineam non faciunt, etiam latitudinem aut superficiem non faciunt.
Quia si superficiem producerent, jam lineam quoque produxissent.
Sed hoc est contra precedentem.
Ergo cum lineam de se non producant, neque superficiem producant.
Et quia superficiem non formant, etiam corpus non producant.
Si enim corpus producerent, etiam superficiem producerent.
Sed hoc est contra precedentem.
Ergo si superficiem non formant puncta plura contacta suo, ergo neque corpus producant.

Per Resolutionem itaque redeamus ad, unde digressi sumus.

Ergo duo aut plura puncta tangendo se, corpus de se non producant.

Non formant corpus, quia superficiem non producant.
Non producant superficiem, quia lineam non producant.
Non producant lineam, quia magnitudinem de se non producant.
Magnitudinem de se non producant, quia eam non acquirunt.
Non acquirunt, quia in spatio non se extendunt.
In spatio non se extendant, quia uno puncto solo majus spatium non occupant.
Et spatium non occupant, quia minima sunt, & omnis quacitatis expertia.
Habemus primum duo puncta se tangere posse, spatium tamen, quod occupant, non nisi uno puncto majus esse.
Supponamus jam, duo puncta in spatio non se tangere. Dico, si duo puncta in spatio non se tangant, spatium illud interitum, punctum esse non posse.
Si enim esset punctum, se etiam tangerent.
Sed per suppositionem non se tangunt.
Ergo spatium illud, si spatium sit, punctum non erit.
Si non est punctum, ergo spatium esse potest inter illa minimum, medium, maximum.
Si non, ergo nullum spatium esset. Ergo inter illa spatium esse potest minimum, medium, maximum.
Si sit spatium minimum, quo minus dari non potest, id consequenter erit primum in genere longiorum. Si non esset prima, ante eam esset alia linea; Sed quia minima est, alia ante eam dari non potest. Ergo.
Si est primum, ergo erit simplex; si enim non esset simplex non esset prima, quod est contra precedentem; Ergo, quia prima est, simplex est.
Si simplex, ergo ex partibus non erit composita.
Si esset ex partibus composita, jam non esset simplex;
Quia ergo est simplex, erit etiam ex partibus non composita.
Si non sit composita ex partibus; ergo illud spatium non habebit partes; quia sic ex partibus jam esset composita; quod est contra precedentem. Ergo.
Si non habebit partes; ergo neque erit partibilis.
Si non partibilis, ergo neque divisibilis.
Si non divisibilis, ergo simplex hoc spatium, prima est in spatio longitudo, sive linea minima; quae uti non est divi-

divisibilis, ita quoque nec in infinitum erit divisibilis.

Si verò linea minima non est divisibilis in infinitum, neque media linea erit divisibilis in infinitum, & consequenter neque maxima: semper enim divisio earum terminabitur in minima: Ergo nulla linea erit divisibilis in infinitum. Ergo falsum dogma, omnem lineam in infinitum esse divisibilem.

Quævis verò duo puncta in spatio posita non se tangant, tangent tamen utriusque lineæ extrema; focus enim, spatium aliud foret inter lineæ extrema & punctum.

Si itaque tangunt utriusque lineam, erunt quoque extrema lineæ, aliis enim non tangerent.

Si sunt extrema lineæ, erunt & termini ejusdem; aliis enim non essent extrema.

Si termini, ergo lineam facient terminatam; aliis enim non essent termini.

Si terminant, ergo terminant finitè, aliis enim non terminarent.

Si finitè terminant: ergo linea utriusque potest prolongari; esset enim aliis sine termino.

Si utriusque potest prolongari; ergo semper plus & plus potest prolongari.

Si semper plus & plus potest prolongari; ergo in infinitum.

Si potest prolongari in infinitum utriusque; ergo & linea minima potest prolongari.

Si potest prolongari; ergo potest pervenire ad æqualitatem mediæ & maximæ.

Si hoc, ergo non remanet minima, sed semper magis & magis prolongari potest in infinitum.

Sed ut per Analysis eò, unde progressi sumus, redeamus.

Nulla linea est divisibilis in infinitum.

Si non est divisibilis in infinitum; Ergo maxima non est divisibilis in infinitum; ergo neque media, neque minima.

Minima non est divisibilis in infinitum, quia est indivisibilis.

Est indivisibilis, quia non est partibilis.

Non est partibilis, quia omnis partis experta.

Est omnis partis experta, quia est incomposita.

Est incomposita, quia est simplex.

Est simplex, quia est prima.

Est prima, quia est minima, quæ minor dari non potest.

Hæc linea semper potest esse major; ergo potest fieri mediæ & maximæ.

Potest fieri maxima, quia potest fieri mediæ.

Potest fieri mediæ, quia potest prolongari.

Potest prolongari, quia potest prolongari in infinitum.

Et quia semper potest prolongari, erit utriusque semper finita.

Si semper erit finita, utriusque erit terminata, quia utriusque habet terminos.

Habet terminos, quia habet extrema, quæ lineam utriusque tangunt.

Et quia utriusque tangunt lineam, spatium comprehendunt.

Et quia spatium comprehendunt, ideo non se tangunt; quod ab initio erat demonstrandum.

Hæc de puncti scientia per Analyticum-Syntheticum artificium dicta sufficiat; quod enim de puncto demonstratum est, id & de Linea, angulo, parallela, triangulo, cæterisque Geometricis propositionibus, Axiomatibus, definitionibus demonstrari potest, uti nos sæpe in nostra Geometria Combinatoria, Deo dante, suo tempore, comprobabimus.

§. I.

Applicatio scientiæ puncti ad divinarum proprietates, & ad collationem Artis Magnæ principia.

Et quoniam punctum se habet per modum unitatis; Hinc quæcunque de proprietatibus D E I, Angelorum, rationalis creaturæ, proprietatibus dicuntur, illa omnia miro quodam ordine, & secundum analogiam quendam, quæ de dictis pariter enuntiari possunt, in puncti eluceat proprietatibus. Si enim querat quispiam.

Cur D E U S definiatur circuli, cujus punctum medium seu centrum sit ubique, circumferentia nusquam? Respondeo, quia ad punctum habet analogiam. Hoc ita resolvendum est.

Si D E U S centrum est; ergo unita primæ; si primum, ergo simplex; si simplex, ergo incompositus; si incompositus, ergo partes non habet; si partes non habet, ergo impartibilis; si impartibilis, ergo indivisibilis; si indivisibilis, ergo non est ens quantum; si non ens quantum, ergo neque longum, latum, profundum; si neque longum, latum, profundum, ergo neque corporeum; si non corporeum, ergo incorporeum; si incorporeum, ergo ens est incorporeum primum; si primum, ergo bonum.

bonum, primum & ſummum; ſi hoc, ergo infinite magnum; ſi infinite magnum, ergo infinite durans, id eſt, æternus; ſi æternus, ergo infinite potens; ſi infinite potens, ergo infinite ſapiens; ſi infinite ſapiens, ergo infinite voluntatis; ſi hoc, ergo infinite virtutis & perfectionis; ſi hoc, ergo veritas infinita; ſi hoc, ergo gloria infinita & æterna.

Si hæc omnia ſit Deus unus; ergo nulla in eo dabitur differentia; ſi nulla differentia; ergo ſumma concordantia. Si ſumma concordantia, ergo omnis contrarietatis expers. Eſt itaque Deus principium, medium & ſinis ultimus omnium; Major omnibus, æquus omnia, omni minority excluſa.

Vides itaque Lector, quomodo ex unitis puncti proprietatibus, quicquid de Deo dici poteſt, per noſtræ Artis methodum demonſtrari queat. Et quoniam à puncto & uno incipimus; quomodo huius puncti unitas, rebus quoque creatis applicari poſſit, videamus. Sicut enim unitas omnibus in eſt, ita & punctum *ſancti theologi analogice*, omnibus applicari poſſe offendamus.

§. II.

De Angelica natura analogice linea minima, ad DEUM centrum omnium Comparata Reſolutiones.

DEUS ſimul ac à centro ad circumferentiam, id eſt, ad extra ſe movet, immobilis & immutabilis; mox Natura prodit Angelica, quam nos lineæ minimæ, ſecundum analogiam quandam, quam à fluxu puncti concipimus, comparamus; id eſt, prodierant duo puncta non ſe contingentia; ſicut enim duo puncta non ſe contingentia neceſſario ſpatium intercipiunt, ita quoque hoc ſpatium punctum eſſe non poteſt. Si non eſt punctum, ergo alterum à puncto primo, ſeu centro eſſentiali Univerſorum Deo; Ergo eſt ſpatium minimum. Si ſpatium minimum, ergo cum puncto primo & eſſentiali & infinito, coincidere non poteſt; Si coincidere non poteſt, ergo nunquam idem fieri poteſt cum puncto infinito, cum ſpatium ſit terminatum. Si idem eſſe non poteſt cum puncto eſſentiali, ergo ab eo immediate prodit; & alterum factum eſt: Sicut enim linea à puncto profluere concipitur, ita Angelus à Deo, centro omnium; & ſicut linea diſſert à puncto, quod lineam terminat, ita Angelus à Deo, quia ab eo terminatur; Et quemadmodum linea minima incorporea à puncto incorporeo incipit, ita & Angelus incorporeus à Deo incor-

porco; & quemadmodum linea prima eſt quantitatis ſpecies poſt punctum, ita Angelus prima Creatura poſt centrum omnium Deum à Deo producta ex nihilo.

Si prima Creaturarum, ergo ſicuti linea minima eſt ſimplex, ita & Angelus ſubſtantia ſimplex.

Si eſt ſimplex, ergo, ſicuti linea minima, quæ minor dari non poteſt; non eſt compoſita ex partibus, ita & Angelus.

Si non eſt compoſita ex partibus; ergo ſicuti linea minima non eſt partibilis, ita & Angelus.

Si non eſt partibilis; ergo ſicuti linea minima non eſt diviſibilis, ex ſuperius demonſtratis, itaque neque Angelus.

Si non eſt diviſibilis, ergo ſicuti linea minima eſt unum quid indiviſibile; ita & Angelica natura unum quid & indiviſibile eſt, ergo incorporeum intellectuale.

Si unum quid Angelus quoad ſubſtantiam, & indiviſum in ſe, ergo ens bonum erit, convertuntur enim inter ſe bonum & unum. B.

Si bonum eſt intellectuale, ergo & bonitatis ſuæ diffuſivus; eſt enim omne bonum diffuſivum ſui.

Si eſt bonitatis ſuæ diffuſivus, ergo & magnitudine pollebit intellectuali; fieri enim non poteſt, ut bonus ſit, & magnus non ſit, cum magnitudo, bonitatis formalis effectus ſit. M.

Si magnam ſit ens intellectuale, ergo & durabilem permanentiam habebit, cum fieri non poſſit, ut quidpiam boni magnum ſit & non duret, & quidem uti ſubſtantia incorporea, ita perennis. D.

Si bonum magnam duret, ergo potentia pollebit activa intellectuali; ſi enim nulla potentia pollet, ergo bonum & magnum eſſe non poteſt; quod contra præcedentem eſt. P.

Si potens eſt, ergo intellectuali vi pollebit; S.

Si intellectuali vi pollebit, ergo erit ſummè ſapiens; ſi enim non eſſet ſapiens, atriſſimarum rerum cauſa intellectu non penetraret; quod falſum eſt.

Si eſt ſummè ſapiens, ergo ſummè appetitivum ſive voluntarium; ubicunque enim eſt ens intellectuale, ubi vim appetitivam ponere neceſſe eſt. Vo.

Si eſt voluntarium, ergo ſummæ virtutis & efficacie, tum ad intelligendum tum ad volendum erit. Vi.

Si eſt ſummæ virtutis & efficacie tum ad intelligendum, tum ad volendum, ergo eſt in eo ſumma conformitas intellectus cum rebus volitis.

Hh

Si eſt

Va. Si est summa conformitas intellectus cum rebus volitis, ergo summa veritas creata,

G. Si est summa veritas creata, ergo est gloriosus, ergo plenam habet felicitatem in seipso. Haud focus per principia respectiva procedendam tibi esse scias.

Vides jam aliam catenam ex uno & puncto, quā angelicæ naturæ proprietates miro quodam resolutorem terminorum ordine & necn constituantur.

§. III.

Rationalis Creatura, qui est homo, ad punctum, lineam, & superficiem comparatio & Analogia.

Quemadmodum ex uno seu puncto essentiali, profluxit linea minima, id est Angelus, ita sicuti ex fluxu puncti linea, ita ex fluxu lineæ constituitur superficies, quæ est longa & lata, quam nos secundum ceptam analogiæ telam hominem rationalem dicimus; constat enim ex linea, id est, intellectu & ratione; quorum illud lineæ indivisibilis minima, hoc superficiæ applicatio sequitur. Est enim rationis proprium discurre, sicuti angeli sine discursu intelligere.

Si itaque homo ratiocinando discurret, quod est proprium discurre ex linea in superficiem; ergo judicat.

Si enim non judicaret, non discurret, quod falsum est; ergo judicat.

Si judicat, ergo unum infert ex altero; aliis enim non judicaret, unum expedire per altero.

Si infert unum ex altero; ergo distinguit unum ab altero.

Si distinguit unum ab altero, ergo dividit.

Si dividit, ergo ex divisione infert differentias, ex differentiis species, ex speciebus individua, quod est, per longum & latum discurre; ergo ratio humana in longum latumque discurrens se habet per modum superficiæ ex lineæ fluxu constitutæ, quod ab initio erat propositum demonstrandum.

§. IV.

Analogia seu Applicatio unitatis essentialis & vite intellectus primi ad omnia Atundi entia, eadem attributa secundum gradus participantia.

Species rerum se habent, teste Aristotele, ut numeri; cui si unitatem addideris, statim in alterius unitatis essentialiam illum degenerare necesse est; ut si binario 1. addas, fiet alter à binario numerus, videlicet ter-

narius, essentialiter à binario distinctus, sua essentiali unitate gaudens; & sic de cæteris.

Cum itaque jam demonstratum sit, à Deo veluti ex centro prim' uno omnia provenisse; primam scilicet unitatem & in ea & extra eam omnes entium unitates, easque inter se tantum distinctas, quantum distinguuntur numeri à numeris, binarias à ternario, & hic à quaternario, sola primæ unitatis seu puncti ad extra facta appositione.

Si itaque ab unitate hac omnes unitates tum in Deo, tum extra ipsum sunt, ergo ab unitate hac omnes essentialis concipitur enim unum prius, quam essentialis.

Si ab unitate omnes essentialis; ergo sicut ab unitate omnes unitates, ita ab essentiali prima omnes reliquæ essentialis.

Si ab essentiali omnes essentialis, ergo ut à prima essentiali omnes essentialis, ita ab una essentiali vita prima, & ab hac omnes vitæ.

Si à prima vita omnes vitæ, ergo & à prima vita primus intellectus; & ab hoc omnes creati intellectus; Concipiuntur enim, ratione originis primò unum, deinde essentialis, & deinde vita, deinde intellectus; quæ tamen in Deo omnia unum sunt.

Si à primo intellectu omnes intellectus, ergo & à primo intellectu omnes animæ, id est ab anima prima omnes animæ, quæ uti in Deo omnia unum sunt, ita & in anima omnia hæc unum sunt, unitas, essentialis, vita, intellectus; inter quos gradus nihil modat. Quod ut intelligas,

1. Unitas.	} Participat.
2. Essentialis.	
3. Vita.	
4. Intellectus.	
Modium. 5. Anima rationalis.	} Participat.
4. Natura.	
3. Proprietas.	
2. Forma.	
2. Corpora.	

Nota, animam rationalem medium esse inter novem universitatis gradus, superiores quatuor, & inferiores quatuor. Superiores sunt, unitas, essentialis, vita, intellectus. Inferiores sunt, natura, proprietas, forma, corpora. Superiores immobiles & in dignitate sua constituti, infra animam non descendunt, neque inferiorum quatuor ullum ultra animam ascendit; neque natura mundana, neque proprietas, neque forma, neque corpus, tametsi superiores quatuor, inferioribus quatuor de suis proprio-

proprietas nonnullas, non tamen omnes communicent. In omnibus unitatem, in aliquibus essentiam tantum, in nonnullis vitam tantum & sensum; mentem verò & intellectum nulli inferiorum animarum. Nullam etiam in novemplici hoc graduum ordine est, quod uti unum est, & ens est, ita bonum quoque non sit. Vidit enim D E U S quæ fecit, & erant valde bona; quod ita ostendo resolutoriè.

- B. Si omnia bona sunt, bonitate sua primum bonitatem ut ut poterant, imitabuntur; est enim omne bonum diffusivum sui; faciet ergo aliquid.
- Si facient aliquid, ergo hæc factio actio erit; Sed actio omnis est à viribus; vires ab essentia; ergo omnia beneficam essentiam habebunt, à majori usque ad minimum.
- Si omnia essentiam beneficam habent; ergo in se primò vires habent & per vires actiones parturient ad extra.
- Si ad extra actiones parturiunt; ergo in se prius erant prægnantia, & ad extra necessariò fecunda.
- Ergo conversa ratione, omne ens est fecundum; si fecundum, ergo etiam prægnans; si prægnans, etiam parturitur; si parturit, etiam producit.
- Si enim vires ab essentia emanantes nihil producant, ergo erunt otiosæ; sed fieri non potest, ut à bono summo & primo participatum, sit otiosum; ergo otiosæ non sunt; ergo agent aliquid.
- Si agent aliquid; erunt ergo in motu vel interno, vel ad extra externo; externus per internum ad extra fit, & vita dicitur.
- Est enim vita nihil aliud, quàm essentia parturiens actionem tum intra se, tum extra se; si enim intra se actionem edidit, ea actio à se non exit, sed immota hæret; si verò extra se abijt, fieri non potest, ut sit otiosa.
- Si otiosa non est, & ipsa motus est, & motu ipso aliud à se efficit ut causa, quam vocant, alterius immediata.
- Si causa est, illa prior erit & potentior suo causato.
- Si prior & potentior suo causato; ergo causatum posterius, vel impotentiùs, vel potentius, vel æquale erit;
- Sed uti prius asserendum est, ita reliqua neganda sunt.
- Ergo impotentiùs est, quia tamen omnes causæ propeletates secum ferat, eæ tamen remissiores sunt.
- Si remissiores; ergo non eandem potestatem habet, esset enim aliàs idem cum sua causa, quod absurdum est; neque potest

stantiores, sic enim ad superiora fieret propagatio; quod naturæ ordini repugnat.

Si non præstantiores, ergo non æquales; quia effectus causæ sibi par esse nequit; ergo remissiores, ut dictum est, secum debet causatum, partim causæ similes, partim dissimiles. Ergo effectus omnis non eodem cum causa gradu consistit, non idem cum eo, sed simile, & minus, & diversum.

Habemus ergo per resolutionem, quod omnis effectus sit idem & diversum, simile & dissimile à sua causa, quod posterior, impotentiùs, ipsa causa in quantum primum agens est. Causa autem producendo effectum non otiosa est, quia agit; si agit, ergo ab intrinseco habuit, unde ageret; ergo vires habet, unde agit; ergo causa ut agens est diffusiva suarum virium; ergo bonum; bonitas hæc est ab anima prima; anima ab intellectu primo; intellectus à vita prima; vita prima ab essentia prima; essentia prima ab unitate prima; & sic datur reditus ad unum, qui est D E U S benedictus in secula.

Si porò omnis causa per vires & actiones bona est, in quantum se diffundit; in alia se fundit, se propagat, & beneficiis implet, ergo & magna est.

Si enim non magna est, ergo neque ad alia se extendit, quod est bonitati contrarium: Si se extendit, ergo & magna.

Si magna, ergo & durans. Si enim non duraret, neque bona, neque magna foret, neque se diffunderet, vel extenderet; sed se diffundit & extendit, ergo durat.

Si durat se diffundendo, extendendo, ergo potens est; aliàs enim non se diffunderet, neque extenderet, neque duraret; quæ incongrua sunt; ergo potens est.

Si potens est, ergo cognoscitiva vi pollet.

Si cognoscitiva vi pollet, ergo illa erit vis intellectualis, vel rationalis, vel instinctiva; utique omne causans in rerum natura, unà ex hisce, Angelus intellectuali pura, rationalis mixta, reliqua sensitiva, vegetabilia, inanimata instinctivi pollebant; ergo omne causans cognoscitiva vi pollebit vel vera vel analoga, unumquodque modo sibi proportionato.

Si cognoscitiva vi pollet, ergo & appetitiva; si enim bonum sibi congruum non cognosceret, illud non appeteret; sed appetit, ergo cognoscit, vel per realem cognitionem, vel instinctivam.

H h 2

Si

- Vi. Si appetitiva vi pollet, ergo vires habebit ad finera obtinenda necessaria; si enim vires non habet ad bonum obtinendum necessaria; ergo frustra erit cognoscitiva & appetitiva vis à natura instituta; Sed D E U S & natura nil frustra faciunt; ergo vires habebit.
- Ve. Si vires habet, ergo cognoscitivam conformitatem habebit ad cognoscibile, & volitivam ad bonum volibile; ergo erit vera; ergo erit gloriosa, requiescens in fine suo adepto.
- Gl.

Omnia ergo à supremo ad infimum ens, unitates sunt, essentiae sunt, Magnitudines, D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. sunt; In superioribus quidem quatuor, propriè; in inferioribus partim prope, partim imprope, & secundum analogiam quandam.

D E U S ergo intellectus Conditor, dum hominem conderet, anima rationali instructam, omnes in eum transfudit proprietates, identitatis suae tantum illi tribuens, quantum in alteritatem eadem secum ferre potuit; factus itaque homo anima rationali instructus, rerum universitas tota, sed modo & conditione animae propria, videlicet animaria; sicuti intellectus factus est universitas tota, sed intellectualis; & vita universitas tota, sed vitalis; essentia universitas tota, sed essentialis; & denique unitas universitas tota, sed unialis.

Quemadmodum verò in intellectu omnium rerum formae fuerunt suo modo; ita in animam eadem omnes rerum formae ab intellectu descenderunt; per quas sicuti intellectus intelligibilis & intellectualis Mundus erat, sic homo anima rationali instructus, factus est Mundus animarius, rerum omnium formis repletus.

Homo itaque omnia est; superiorea in se exprimit tanquam in imagine, inferiora respicit tanquam eorum exemplar; & essentia quidem sua tota universitas entium est, modo ut diximus, animario. Est igitur unum ab unitate prima; essentia, ab essentia intelligibili; & vita à vita intelligibili; & intellectus ab intellectu Conditor; & quavis ab hoc productus sit & ab eo dependet necessario; postquam tamen productus fuit, & in se unus est, & unitatem habet, & in se est, & essentiam habet, & in se vivit effectivè & est vita, in se intelligit suo modo, & est intellectus, & est ratio, & est rationalis suo modo, & rationes rerum omnium essentiales sibi infusas habet: Ab Archetypo siquidem per unitatem, essentiam, vitam, intellectum in eum descenderunt; similem quidem illius proprietatibus, quia identitatis illius aliquid secum tale; dissimilem verò, quia in alteritatem

ab eo cecidit, aliasque ab eo factus est. Quemadmodum autem ipse à superioribus factus est, ita sunt ea, quorum ipse productus est; partim similia ipsi, partim dissimilia, quia alia ab ipso facit. Rursum, quia uti intellectus est animae, ita & naturae quoque conditor est; ideo natura Universitas se naturalis; & quia natura qualitates non affecta subsistere non potest, ideo qualitas quoque Universitas quodam erit, ut ita dicam, qualitativa; & quia qualitativus veluti dispositionibus quibusdam praevis per huius formarum quoque corporearum Conditor est, ideo forma quoque corporea Universitas erit formalis, id est, corporea; à qua proximè & à superis, qualitate, natura, animo intellectusque cum corpore efficiatur, corpus quoque Universitas erit corporalis. Omnes haec universitates suo quoque ordine & statu stant; sunt tamen omnia in omnibus; superis suo modo in inferis, & inferis suo modo in superis.

Sunt itaque novem Universitatis gradus, uti supra retulimus, & praeter hos nihil est in rerum natura; nihil hisce intermediat; & quaecunque sunt, ex uno vel pluribus constant. Homo verò in quantum anima rationali instructus est, medium locum inter quatuor incorporea superiorea, & quatuor corporea inferiora occupat; ut proinde soles homo à superioribus incorporeis quod habet, ab inferioribus corporeis quod habet, participet, cum utriusque communiana.

CONJECTARIUM.

Hinc sequitur, omnia quae in Universitate rerum sunt, aut corporea esse aut incorporea, aut ex corporeo & incorporeo composita; Quae omnia *ἀπὸ τῆς οὐσίας* ita deduco. Axioma physicum est, dato uno contrariorum, & alterum dari necesse est; sed datur corporeum, ergo & incorporeum ex his quoque medium dari postea ostendam. Igitur à corporeo incipiamus.

Si itaque corpus est, id vel à se movetur, vel ab alio; Si à se movetur, id non à seipso, sed à propria forma moveri necesse est.

Si à propria forma movetur; ergo id quod movet, à corpore aliud quid esse necesse est; ergo corpus in quantum corpus est, non se movet; sed ab intrinseco diverso à corpore differente moveri debet.

Si eain corpus seipsum in quantum corpus est, movet; ergo id movebitur à semet sine intrinseco, quod est impossibile; movetur ergo ab alio.

Si mo-

Si movetur ab alio, movebitur in tempore; si movetur in tempore, ergo motus hic erit actio; actio autem profuit à viribus; vires ab essentia; ergo motus hic & actio erit temporanea; ergo vires & essentia unde profuit, erant temporaneæ. Si essentia est temporanea, ergo erit partibilis; si partibilis, ergo divisibilis.

Si est partibilis & divisibilis, ergo trinam habebit dimensionem.

Omne verò quod trinam habet dimensionem, corpus est, & omne corpus trinam habet dimensionem; si trinam habet dimensionem, ergo mole constat.

Si mole constat, ergo necessariò in loco erit; est enim locus, omnium corporum primum principium.

Omne ergo corpus in loco est & spatium occupat, & mole constat, & moles est, & trinam dimensionem habet.

Si trinam habet dimensionem, ergo totum erit; si totum, ergo partes habet; si partes habet, ergo erit divisibile.

Si divisibile, ergo patietur; nihil enim aliud agit corpus, quàm quod patitur; si itaque patitur, ergo alteratur.

Si alteratur, ergo mutatur; ergo ab eo quod prius erat, non est amplius, quod erat; ex ea igitur parte, quod erat, & jam non est, est non ens; sed ex ea parte, quod jam est, quod prius non erat, ens suscipit denominationem, estque id, in quod mutatur. Ergo compositorie corpus nunquam idem est, quia mutatur; mutatur, quia alteratur; alteratur, quia patitur; patitur, quia divisibile; divisibile est, quia partes habet; partes habet, quia trinè dimensionem; trinè dimensionem est, quia mole constat; mole constat, quia loco continetur; loco continetur, quia in spacio est determinato; atque ideo mobile est, non à se, ergo ab alio; uti prius demonstravimus.

Ex hisce corporis proprietatibus ostendimus, necessariò incorporeum dari debere; Dato enim uno oppositorum, corporeo, alterum, incorporeum, dari necesse est.

Invenietur igitur in Universitate ens aliud quod corporeo oppositum, videlicet incorporeum, quod semper sit sibi simile, semper ens, semper idem.

Semper hoc erit, quia non mutabile; & quia non mutabile, non erit alterabile; & quia non est alterabile, non erit passibile; & quia non est passibile, non erit partibile; & hoc, quia nullis partibus constat; & quia nullis partibus constat, non erit trinè dimensionem; & quia non est trinè dimensionem, non erit moles; & quia mole non constat, spacio seu loco non commensurabitur; si loco non commensurabitur, ergo erit totum in toto, & totum in qualibet parte; & quia hoc, erit necessariò per se subsistens; ergo incorporeum.

Vides igitur, quàm scitè ex oppositorum arte, res alioquin cognitione difficiles, per Analyticam nostram Artē veluti per quandam propositionem argumentocumque ceteram, demonstrare valeamus.

Quomodo verò Corporeum incorporeo jungi possit, id est, quomodo anima rationalis corporei infusa, partim cum corporeis, partim cum incorporeis, cum hac contrarietatem habeant, communicari, coequisque actione sua movere, mutare, alterare, & conservare possit, ostendamus.

Anima rationalis media est inter incorporea completa & corporea. Si media est, ergo à superioribus & ab inferioribus participatur; si participatur, ergo illi erit similis; si ab inferioribus, dissimilis erit superioribus; quia sicuti superius demonstratum est, omne productum non idem cum producente est; sed est ei simile, in quantum ab illo identitatis suæ nonnihil desert; sed quia ab illo in alteritatem cadit, fit ei etiam dissimile, dum corporei jungitur; Si verò similis est superioribus, ergo ex ea parte erit quoque impartibilis & indivisibilis. Animus verò corporeis affectionibus tingitur, & ut ita dicam, partibilis & divisibilis redditur, & consequenter dissimilis ei, unde profluxerat; ratione sensuum corporeorum; & hoc pacto medium inter corporeum & incorporeum occupare locum dicitur.

Verùm, quoniam in sequenti libro uberius dabitur hæc per Analyticam discutiendi locus, ubi & Theologæ, Metaphysicæ & Physicæ difficiliore materias hac methodo evolvere conabimur, non amplius hisce immoror: Specimen enim tantum hoc loco Analytico-synthetico dedisse, modumque procedendi demonstrasse sufficiat.

FINIS Tomi primi.

ATHANASII KIRCHERI *sac. theol.*
ARTIS MAGNÆ COMBINATORIÆ
TOMUS II. PARADIGMATICUS

*Quibus Scientiæ, variis præcipue Paradigmatibus, per Artis
Regulas & Canones ad præcise interpretandam, & amplificandam*
AMSTELÆDAMI
Apud Joannem Ianssonium & Willelmum de Vriesen
MDCCLXXII. Junij 16.

T O M U S II.

ARTIS MAGNÆ

S E U

COMBINATORIÆ

SCIENDI,

QUO

Omnia, quæ in præcedenti Tomo per
Regulas & Canones descripsimus, hîc ad praxin
per exempla ad omnes Artes & Scientias
applicata, reducuntur;

ESTQUE

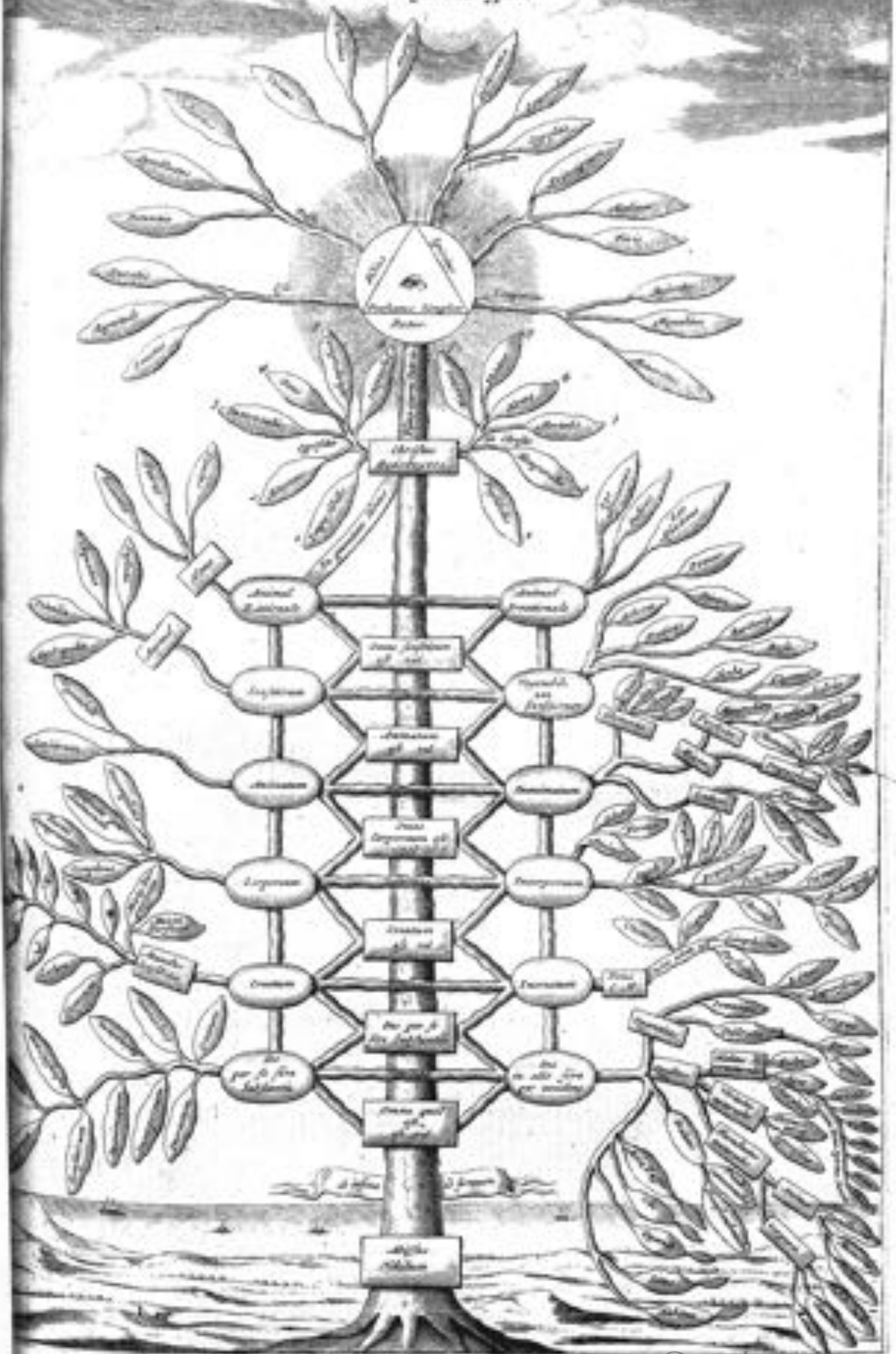
*Præcticus & Paradigmaticus omnium eorum, quæ sub
quæstionem cadere possunt.*

Imprimatur

FR. HYACINTHUS

Libell. Sacr. Palat. Apostol. Magister.

*Arbor Philosophica
Universae opinionis Typus.*

A R T I S MAGNÆ SCIENDI, LIBER SEXTUS, T H E O L O G I A C O M B I N A T A,

S I V E

Applicatio Artis nostræ, ad Theologicas
disciplinas, nova methodo, eâque facillimâ
acquirendas.

P R Æ F A T I O.

*I*N præcedentibus Libris methodum & rationem, quomodo omnia, quæ sub questionem quorvis modo cadere possint, per Artis nostræ principia parum per Tabulas Combinatorias Orbemataque non circularis tamen linearis, partim Analytico-syntheticæ methodo deduci queant, operis ostendimus. Jam restat, ut tandem ad particularem scientiarum applicationem progrediamur, ut id, quod primum fuit in intentione, in executione sit postremum; totius videlicet à nobis suscepti operis & opera, laborisque assumpti finis.

Cum verò fieri vix possit, ut tanta scientiarum varietas & multitudo, qualem in præcedenti sectione protulimus, omnia Tamen Complexu exhibeatur; nonnullas tantum hoc loco, easque potiores disciplinas, veluti Artis nostræ paradigma quædam asserere visum fuit, ex quibus reliquæ in subordinatas, simili methodo, ingenium hanc inspectionem proprio studio & hanc magno labore expedire poterit. Ne quoque in his omnibus æqualiter progrediamur, ordinem nobilioris cognitionis sive dignitatis Scientiarum nobis compendii observandum duximus; in quo cum Theologia primum locum non immerito obtineat, ab ea faciemus nostræ disceptationis primordia; reliquæ deinceps ordine simili profecturi.

S E C T I O I.

Præfusiones ad Theologiam.

C A P U T I.

De Necessitate objecti subiectique Theologiæ.

*C*um Homo ad imaginem Dei factus, finem ad quem divinæ providentiæ dispositione conditus est, cognitione naturali attingere non possit; necessaria eidem fuit distincta sui finis cognitio, sive doctrina supernaturalis.

Doctrina verò supernaturalis à nullo humani intellectus acumine penetrari potest, nisi doctrina divinitus inspirata, juxta quam ad finem supernaturalem intentum dirigatur, debili menti detur. Ad finem verò supernaturalem consequendam necessaria est

mediorum cognitio, quæ nisi edoceantur, naturali vi, uti sunt opera meritoria, cognosci non possunt. Cognosci vero non possunt, quia à vera Dei dependere voluntate; hæc autem voluntas Dei innolescere non potuit, nisi per extrinsecam voluntatem interpretationem; quæ quidem divina voluntatis interpretatio nil aliud, quam sacra scriptura est; hæc enim mentem mortalium ad supernaturalem finem consequendum, veluti manuducem, media ad eundem adipsendum demonstrat, quid fugiendum, quid amplectendum, per præcepta tum negativa, tum affirmativa saluberrimis documentis præscribit; ut postea sacra Theologiæ adæquatam obiectum, in quantum fide supernaturalem insinuat, sit Deus revelatus in sacris literis, id est, per verbum scripturæ, vel non scripturæ: formale verò obiectum sit ipsius fidei, ex qua sua principia defunt, ipsa revelantis Dei auctoritas, quæ sicuti nec fallere vult, nec falli potest; ita hominem ad omnia, quæ præcepit, credenda, aut quæ non credenda, certissima & infallibili ratione movet & incitat.

Hanc autem Dei revelantis in sacris scripturis auctoritatem veram & authenticam esse, decem rationibus probatur.

Prima est prophetica, sive prophetarum, qui vera se narrasse præterita, ex his, quæ futura pronuntiaverunt, dum tanta charitate implentur, ostendunt.

Secunda. Scripturarum concordia, ut in septuaginta Interpretibus; quos ita concordasse constat, ut impossibile sit, eos alio quam divino afflatu agatos tam consentaneam interpretationem protulisse.

Tertia. Scriptorum auctoritas, quos famæ sanctitatis Viros fuisse constat.

Quarta. Recipientium affectus, quo tanta in recipiendis sacris literis tanquam Canonici, diligentia, studio tam exquisito, nullo non tempore laboravit Ecclesia.

Quinta. Contestorum in sacris literis rationabilis conditio; quid enim rationi magis congruum, quam Deus revelantis

dictamina infallibili certitudine missa scitari.

Sexta. Secularum errorumque extra sacram scripturam exortata irrationabilia scditas; quid enim stultius, quam (ut Gentiles) opera manuum hominis inania simulacra signenta stulto errore adorare, aut uti Mahomet in Alcorano suo tradidit, brutam felicitatem & corpoream voluptatem illecebras pro ultimo fine sibi perstringere; vel uti Judæi, qui veritatem Evangelicam in veteri testamento veluti in typo quodam contentam, reprobant & condemnant, quo quid insanum esse possit, non video.

Septima. Ecclesiæ inconcussa constantia, quæ nec Tyrannorum persecutio, nec Hæreticorum peridia, periculisque dogmatis divelli unquam potuit.

Octava. Miraculorum evidentia, de qua scitè Richardus de S. Victore: *Domine si quis errat, à se deceptus sumus, cum tanto firmius hæc sint confirmata, quæ nisi à te, fæta non possunt.*

Nonna. Est vel ipsa gentilium philosophorum attestatio, uti Hermogenis, Platonis, Sybillarum, qui divino afflati spiritu ea subinde de Deo, Christo reliquisque mysteriis cruciabant, quæ non nisi à Deo dictante originem suam habere potuisse D. Augustinus docet.

Decima. Est ipsa infinita Dei bonitas, quæ nulli salutem querenti deesse vult; omniaque confirmantur Martyrum universæque sexulæ constantiæ; Confessorum pro veritate concertantium inconcussa fortitudo.

Ex his dictis clarè patet, subiectum Theologiæ non esse sub ratione respectu ad extra, nec sub aliqua ratione attributorum, uti nonnulli subiectum Theologiæ, accipiant sub ratione boni, alii sub ratione entis; ergo proprium subiectum Theologiæ considerari debet sub ratione deitatis; reliqua verò, ut postea dicetur, ad subiectum tantum revocantur, eujusmodi sunt sequentia;

Ordo in divinis quadruplex consideratur, vel secundum	Naturas, quæ sunt, vel	<ul style="list-style-type: none"> Perfectiones essentielles DEI, uti substantia, vita, Necessitas, infinitas, realitas, existentia. Attributa intrinseca, uti sapientia, charitas, bonitas. Attributa extrinseca, uti sunt misericordia & justitia, omnipotentia,
	Relationes, quæ sunt, vel	<ul style="list-style-type: none"> Relationes fundamentales, ut sunt ordo & distinctio inter perfectiones essentielles. Relationes fecunditatis intellectivæ, ut sunt generatio activa in Patre & passiva in Filio. Relationes fecunditatis volitivæ, ut sunt spiratio activa & passiva. Relationes communes & essentielles, ut sunt æqualitas, identitas & similitudo.
	Personas, uti, sunt	<ul style="list-style-type: none"> Pater generans sibi filium coeternum & consubstantialem. Filius genitus, & cum Patre Spiritum Sanctum spirans. Spiritus S. à Patre & Filio spiratus.
	Operationes, quæ sunt, vel	<ul style="list-style-type: none"> Operationes immanentes ad intra, & sunt intellectio & volitio. Transcuentes ad intra, ut sunt dicere & spirare. Immanentes ad extra, ut sunt intelligere & velle creaturas. Transcuentes ad extra, ut sunt creare & conservare, mittere, sanctificare, exornare, restaurare, glorificare.
Ordo propositus in divinis necessarîo involvit distinctionem, vel		<ul style="list-style-type: none"> Essentialem, cujusmodi est inter DEUM & creaturam. Modalem & hypostaticam, uti inter tres personas. Formalem, inter essentiam & relationes. Modalem, qualis nostri concipiendi modus non verò philosophicus est inter essentiam divinam & modos suos intrinsecos.

Distinctiones hæc supponunt summam & radicalem identitatem, cujus decem gradus sunt.

1. Inter proprietates constitutivas ob attributionem ad naturam.
2. Inter tres personas, ob inclusionem divinæ essentie.
3. Inter generationem activam & passivam; spirationem activam & passivam.
4. Inter essentiam & relationes.
5. Inter attributa, potentiam, sapientiam & bonitatem.
6. Inter attributa & divinam essentiam.
7. Inter essentiam & substantiam, spiritum, deitatem, essentiam, vitam intellectuales.
8. Inter essentiam & seipsam, quæ est maxima identitas.

9. Inter essentiam & modos intrinsecos.
10. Inter modos ipsos.

Hinc fit, ut una divinarum personarum in alia esse dicatur per admirabilem incircumfessionem quæ nihil aliud est, quàm subsistentis alicujus in alio subsistere realiter distincto modum & incircumfessionem præsentiam in eadem numero, quæ nulli creaturæ convenit.

Unde sequitur; Primum, quod attributa divina non sint in essentia per incircumfessionem, neque personæ in essentia, cum realiter ab ea non sint distinctæ.

Secundo. Neque DEUS ubique existens per incircumfessionem inest rebus, quia nulli rei ita præsens, uti sibi sunt personæ divinæ.

CAPUT II.

De Objecto Theologiæ adæquato seu attributioni.

Residuum objectum adæquatum attributionis in Theologia est DEUS sub ratione Deitatis consideratus, quod per resolutionem ita ostenditur.

Analys.

DEUS sub ratione Deitatis consideratur vel ut in se, vel ut in suis actionibus. Uti in se, est unitas essentialis & trinitas personarum.

Ad unitatem essentialis pertinent proprietates essentialis, quarum alie sunt negativæ, alie affirmativæ.

Negativæ à DEO remouent imperfectiōnem.

Imperfectio omnis à causis & circumstantiis.

A DEO remouentur causæ tam internæ, tam externæ.

Causas internas de DEO negat simplicitas sive incompositibilitas, quæ negat omnem compositionem ex esse & essentia, natura & supposito, actu & potentia, genere & differentia, materia & forma, subiecto & accidentibus.

Causas externas negat immutabilitas.

Circumstantium loci à DEO remouet immensitas.

Temporis, æternitas.

Proprietates affirmativæ sunt, quæ de DEO enunciant perfectiones per excellentiam.

Perfectio autem est vel intellectus vel voluntas, vel potentia agendi.

1. Unitas.

2. Simplicitas.

3. Immutabilitas.

4. Immensitas.

5. Æternitas.

6. Omniscientia.

7. Veracitas.

8. Bonitas.

9. Omnipotentia.

10. Beatitudo.

11. Pater.

12. Filius.

13. Spiritus Sanctus.

14. Decretum providentiæ.

15. Decretum prædestinationis.

16. Creatio.

17. Redemptio.

18. Sanctificatio.

19. Glorificatio.

20. Damnatio.

Atque hæc sunt Capita, ad quæ, quicquid in Universa Theologia agitur, revocatur. Quomodo verò hæc omnia per Artis nostræ principia deducenda fiat, in sequentibus per varia speciminum paradigmata exhibebimus.

CAPUT III.

De divinis predicatis, quæ sunt Artis nostræ principia.

CATENA ANALYTICA.

Analys.

DEUS est triūx, Pater & Filius & Spiritus Sanctus, unus DEUS. Nam in Unitate naturæ numerali realis est pluralitas personarum.

Quarum Prima persona Pater est; à nullo

producta: si non producta, ergo neque producibilis; si non producibilis, ergo neque genita; si non genita, ergo ingenerabilis, nec spirata, quia non spirabilis, nec creata, quia increabilis.

Secunda persona, scilicet Filius, est genita, à Patre productione naturali, naturali intel-

intellectus fecunditate per memoriam, non spirata, non creata.

Tertia persona, scilicet Spiritus Sanctus est spirata à Patre & Filio, non genita, non creata.

Essentia autem divina est summè una.

Si summè una, ergo nullo modo in plures essentias divisibilis.

Si non in plures essentias divisibilis, ergo summè simplex.

Si summè simplex, ergo incompressa ex multis.

Si incompressa, ergo incomponibilis cum rebus tum extra se tum à se distinctis.

Si incomponibilis, ergo à se, in se, & per se subsistit.

Si à se, in se, & per se subsistit, ergo erit primum.

Si primum, ergo omnium principium.

Si omnium principium, ergo omnia in omnibus.

Si omnia in omnibus, ergo immensa, ergo pateris omni rei.

Si pateris omni rei, ergo ipse operatur omnia in omnibus, omnia servat, omnia intelligit, idem, & semper.

Si hoc, ergo est aeterna.

Si aeterna, ergo uti nec incipit, ita neque desinit.

Si hoc, ergo simul & semel omnes perfectiones indivisibiliter continet.

Si hoc, ergo incommutabilis, id est, nulli mutationi nec substantiali nec accidentali obnoxia est.

Ergo ingenerabilis, incorruptibilis, imperfectibilis, indefectibilis.

Si hoc, ergo essentia necessaria.

Si necessaria, ergo non potest non esse.

Si hoc, ergo omnis actio ejus est ipsa essentia.

Si actio est sua essentia, ergo radix & fundamentum est omnium emanationum & proprietatum personalium.

Si hoc, ergo est summa fecunditas.

Si hoc, ergo sicut per intellectum producit verbum, ita per voluntatem amorem, qui Spiritus Sanctus est. Trinitas una, & trisa unitas, tres personae in unitate essentiae sunt.

Si una sunt in essentia, ergo in Trinitate summa charitas, & una numero voluntas, eadem volitio & volitum idem.

Si summa voluntas, ergo summa bonitas, ergo summa liberalitas.

Si summa liberalitas, ergo essentia summè communicativa omnis perfectionis tum ad intra, tum ad extra.

Ergo operationes ad extra sunt in summa aequalitate communes tribus personis.

Ergo una immensitas, una aeternitas, una potentia, una natura, una virtus, una veritas, una gloria.

Hæc verò alterius ita resolvuntur.

DEUS est ens unum, verum, bonum.

Resolucio.

Si ens unum, } Ergo { Indivisum in se.
Si verum, } Intelligibile.
Si bonum, } Communicabile.

Si communicabile, ergo in omnia diffusum, ergo absolute magnam.

Si hoc, ergo est verè & propriè omnipotens.

Si est omnipotens, ergo est potentie completæ.

Si completæ, ergo nec deficere nec succumbere, neque indigere potest.

Si itaque completè est omnipotens, ergo est summè & absolute sapiens.

Si est summè & absolute sapiens, ergo omnia bona mala, præsentia, futura, præterita, actu existentia, possibilia & consequenter infinita infinite cognoscit.

Si hoc, ergo habebit scientiam omnium possibilibus cognitam. Videt ergo omnium actu existentium rerum intimam conditionem.

Si videt hoc pacto, ergo quæ videt, vel bona sunt, vel mala.

Mala esse non possunt, quia ea cognoscit ut entia, ergo bona sunt.

Si bona sunt, ergo illa approbat.

Si illa approbat, ergo illa præcognoscit in quantum futura sunt.

Si præcognoscit in quantum futura sunt, ergo illa disponit, in quantum facienda.

Si disponit in quantum facienda, ergo prædestinat ad præmium gloriæ.

Si non prædestinat, ergo illa opera reprobat, quæ reprobatio respicit damnatos.

Tota itaque hæc visio Dei lux est æternæ.

Ex lux quidem est, in quantum est ratio cognoscendi omnia.

Et Sapiencia est, in quantum est ratio cognoscendi approbata.

Exemplar est, in quantum est ratio cognoscendi visa & approbata.

Liber vitæ est, in quantum est ratio cognoscendi prædestinata.

Sapiencia Dei liber vitæ est, respectu rerum redeuntium.

Exemplar ut exeuntium.

Speculum ut euntium.

Lux respectu omnium.

Ad exemplar quidem spectat idea secundum actum procedendi.

Verbum

Verbum secundum actum proponendi.
 Ars secundum actum persequendi.
 Ratio secundum actum perficiendi.

Item.

Si Deus est exemplar, Verbum, Ars,
 Ratio;
 Ergo omnia quæ sunt, ab eo prodierunt.
 Si omnia ab eo prodierunt, ergo efficiens
 Mundi causa exemplaris & finalis
 indicatur.
 Si efficiens Mundi causa, ergo ratione

hujus omnis creatura est unitas, modus
 & mensura.

Si exemplaris, ergo ratione hujus omne
 ideatum scilicet creatura est veritas, species,
 numerus.

Si finalis, ergo ratione hujus est in creatura
 bonitas, ordo & pondus.

Hæc omnia sunt in Deo vero, bono, essentiali,
 qui Deus est, ergo Deus est
 primum, verum, bonum, est omnia in
 omnibus, quod erat probandum.

CAPUT IV.

De Modo per Artem nostram in Theologia Combinata procedendi.

Theologia Combinata nihil aliud
 est, quam nova methodus Theologica,
 qua variis modis mediisque
 cujuscunque Theologicæ ad probandum
 propositæ quæstionis statum plurima
 argumenta juxta artis nostræ principia
 & canones suppeditantur, & difficultates
 occurrentes mira facilitate solvantur.

Est autem methodus varia; vel enim per
 rotarum Cyclicas revolutiones; vel per
 Lineæ Combinationum ductus; vel per
 tabulas artificiosè compositas, unicuique
 scientiæ pertractandæ accommodatas; vel
 denique per Artificialium Analytico-Synthetico-
 rum, de quibus omnibus & singulis cum in
 Secundo Libro fusè egerimus, hic longiores
 esse volumus. Quare ad instituti nostri
 propositum nobis scopum progrediamur.

Primo itaque, si nobis propositæ quæstiones
 sint per Rotam Scientificam circulosque
 methodicos resolvendæ aut componendæ,
 quid sit illa Rota, prius explicandum
 duximus.

Rota tota composita est ex Artis nostræ
 principiis sub sextuplici lineæ ordine,
 circulisque ad divini intellectus ideam
 constitutis concinnata; circa quam veluti per
 centrum totius divinæ juxta atque humanæ
 sapientiæ ratio versatur, atque adeò nihil
 sit in universa rerum natura, quod Cyclico
 hæc scientiarum organo non subleat.

*Expeditio Organi scientifici in formam
 Rote continuati.*

Dividitur hæc Rota in sex Enceades.

1. Enceas. Prima Enceas dicitur Erotematica, & novem
 quæstiones continet, quibus quicquid
 in omni scibili proponitur, per has quæstiones
 exhaustur, suntque:

1. Utrum. 2. Quid. 3. Ex quo. 4. Propter quid.
 5. Quantum. 6. Quoties. 7. Quamvis. 8. Quomodo.
 9. Vbi. Cuius Rati.

Ponantur autem hæc quæstiones primo
 loco, seu circulo, quia nihil ab intellectu
 concipi potest, nisi prius per unum ex hæc,
 ad veritatem cognoscendam moveatur; atque
 idem merito tanquam novem porte
 considerantur, per quas in scientiæ arcem
 intima penetralia aditus patet.

Secunda Enceas dicitur subjectorum, seu
 scilicet naturæ; & sunt novem subjecta seu
 objecta, circa quæ humani intellectus operatio
 ut plurimum versatur, adeoque nihil
 sit in universa natura, quod non ad unum
 ex in novem revocetur; suntque ea, quæ
 sequuntur.

1. DEUS. 2. Christus. 3. Angelus. 4. Mundus. 5. Homo.
 6. Cælum. 7. Anima.

8. Natura sensitiva. 9. Natura vegetativa. 10. Natura
 inanimata. 11. Mixta. 12. Elementa. 13. Materia.

Tertia Enceas continet novem principia
 universalissima substantiæ & transcendentalia,
 & sunt veluti perdicata quædam,
 quæ omnibus percodentibus subjectis conveniunt;
 & sunt:

1. Similitudo. 2. Magnitudo. 3. Duratio. 4. Potestas.
 5. Immensitas. 6. Magnitudo. 7. Duratio. 8. Potestas.
 9. Sapientia. 10. Voluntas. 11. Virtus. 12. Virtus.
 13. Sapientia. 14. Voluntas. 15. Virtus. 16. Virtus.
 17. Gloria. 18. Gloriositas.

Nihil enim est in toto rerum creaturarum
 ambitu, quod non participet rationem boni,
 magni, durabilis, & sic de reliquis,
 potentie, cognitionis, voluti, virtutis, ro-
 ri, gloriæ; sive id verè & realiter, sive
 analogicè & similitudinariè, uti in processu
 expositionis docebitur.

Quarta Enceas, continet novem principia
 relativa sive respectiva, & sunt universa-
 lissima & substantiæ, quibus per differ-
 entias & concordantias, contrarietates
 concordi-

ceteraque, univerſæ naturæ ſubjecta examinantur, ſingulorumque natura declaratur, ſunt autem ſequentia novem:

Differentia, Concordantia, Contrarietas, Principium, Medium, Finis, Majoritas, Aequalitas, Minoritas.

Quinta Enneas continet novem principia Categoriæ ſeu peridicamentalia: & ſunt:

Quantitas, Qualitas, Relatio, Actio, Paſſio, Ubi, Situs, Quando, Habitus.

Quæ ingenium Combinationis congeriem nobis ſuppertunt.

Sexta Enneas eſt novem diſtinctionum, quibus omnium & ſingulorum diſtinctiones ſubtili indagine explorantur; & ſunt ſequentes novem.

Diſtinctio rationis, Modalis, Formalis, Realis, Numerica, Eſſentialis, Generica, Scilicet Subjectiva, Scilicet Objectiva.

Eccè Lector, hæc ſunt ſex Enneades, veluti totidem quædam ſcalæ, quibus omnium rerum notitia acquiritur; dum per totius naturæ gradus ab infimo per intermedios ad ſummum, & ex ſummum per intermedios ad infimum aſſenſivo deſcenſivoque intellectus motu agitur. Et ne fuſiori diſcurſu Lectoris animum ſciendi aviditate ardentem ſuspendam, ſtatim ad præxim procedam; ut incredibilis Enneadum ſeracitas, & argumentorum circa aſſumptum unum ex novem ſubjectis inexplicabilis multitudo & varietas, nec non innumerarum inventionum ubertas locutionum pateſcat. Unde ſit.

ORGANUM SCIENTIARUM

S E U

ROTA SCIENTIFICA.

Enneades.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1. Eroemastica, Quæſtiones.	An.	Quid.	Cur.	Quantum.	Quid.	Quale.	Ubi.	Quando.	Quibuscum, de Quo.
2. Subjecta Universalis.									
3. Principia absoluta.	B.	M.	D.	P.	S.	Vo.	Vi.	Ve.	G.
4. Principia respectiva.	=	♥	◉	α.	⊙	∞	M	Æ.	Min.
5. 9 Predicamenta.	Quantitas.	Qualitas.	Relatio.	Actio.	Paſſio.	Ubi.	Situs.	Quando.	Habitus.
6. Diſtinctiones.	Rationis.	Modalis.	Formalis.	Realis.	Numerica.	Eſſentialis.	Generica.	Se totis Subjectiva.	Se totis Objectiva.

Hæc Tabula in 6. Circulos ſemper minores & minores contorquenda eſt, quos omnes ſeparatos & mobiles eſſe oportet. Et habebis Rotam Polyſopham, ad de quacunque re propoſita diſcurrendum, paratam.

Questionibus per Artem nostram solvendis.

QUESTIO I.

An sit DEUS.

Quandoquidem de nulla re questio discutienda proponitur, nisi primo constet, Utrum res, quæ in questione proposita movetur, verè existat; ita quoque in Theologicis disputationibus, primum semper locum illa (An DEUS sit, & an naturaliter cognosci possit) questio locum habet; ut quid alicui Atheo responderi possit aut debeat, exquisita argumentorum serie ostendatur, quam & nos in Arte nostra, seu Combinata Theologia merito primam omnium questionem statuendam rati sumus.

Cum itaque divina essentia sit simplex indistincta tum intrinsecè, tum etiam virtualiter, neque suam à se distinctionem quacunque ratione consideratum habeat, sed sit potius ipsum principium, & omnis bonitatis, distinctionis realis & perfectionis simpliciter simplicis finis ultimus; patet illam esse formam unam, summeque perfectam & infinitam, ex quo nulla cognitio vi quicquam aut tolli, aut ad eam quicquam addi possit; & quia principii & finis experta, magnam, id est, infinite essentie esse; hanc essentiam esse, ex Artis nostræ principii demonstrare conabimur.

OPERATIO.

Adaptatur Circuli Rotæ hoc passio: particule erotemanticæ in primo circulo (An.) applicetur in secundo circulo subiectum subiectum (DEUS.) & huic applicetur in Circulo tertio prædicatum primum prædicatum explicitum (Bonum.) terminique impliciti illi adscripti, qui sunt, Ess., unum, primum, essentia, existentia, perfectum, omni carens defectu, indefectuosum &c. ad demonstrandum assumentur. His positis cuipiam quaesito (An DEUS sit) Respondebis affirmativè, DEUM necessario existere. Quod quidem juxta Artis nostræ principia ita demonstrabis.

ANALYSIS.

Nullam bonum est, esse impossibile; sed carens omni defectu est bonum. Ergo carens omni defectu non est impossibile.

Major demonstratur.

Si impossibile bonum esset, Ergo sub ratione veri intellectus illud, & volun-

tas sub ratione boni attingere posset. Sed uti impossibile est, intellectum sub ratione veri, quod non est, attingere posse, ita & impossibile est, ut illud sub ratione boni voluntas attingat.

Ergo nullum bonum est, esse impossibile. Minor probatur.

Cum perfectum melius est quolibet imperfecto.

Sed omni carens defectu est perfectum, & omni non carens defectu imperfectum.

Ergo omni carens defectu melius est quolibet imperfecto.

Si melius est omni carens defectu, ergo bonum;

Si bonum, ergo impossibile non est bonum. Ergo omni carens defectu bonum.

Sed tale omni non est impossibile, ergo omni carens defectu est possibile.

Si possibile, id dico, necessario quoque & realiter existere; si non. Ergo hoc ipso quod non realiter existit, necessario defectuosum erit, quod ita demonstra-

Omne id, quod non potest dici pervenisse ad optimum, defectuosum est.

Sed non existere realiter, non potest dici pervenisse ad optimum.

Ergo non existere realiter est defectuosum; quia à complemento perfectionis deficit.

Si deficit, ergo potest esse nihil; si hoc, ergo dici impossibile; ergo contemptibile, & vile, ergo defectuosum.

Ergo illud ipsum, quod omni caret defectu, necessario existit; ergo omni possibile sit, non potest non existere dici.

Sed hunc DEUM dicimus; Ergo DEUS necessario existit.

Vel datur singulare quoddam optimum existentiam, vel non datur. Ex utroque per modum argumentandi, quem Mathematici ἀπόδειξις, sive contrapositionis vocant, optimum quoddam esse demonstrabimus.

Si itaque datur optimum existentium, illud necessario erit melius omni possibili non existente, quod analyticè probò.

Si enim datur aliquod possibile illo optimo melius; hujus melioris possibili potentia productiva necessario existit & supponitur.

Si hæc necessario existit, ergo actus existit intra suam potentiam activam.

Argumentum primum ab indefectuositate & Bonitate.
Δ. B.

Si actu intra potentiam activam existit; ergo illud possibile se habet ad illam, tanquam productibile ad productivum; ergo se habet tanquam causa ad suum effectum.

Sed Causa actu existens melior est suo effectui; ergo melior possibili siue productibili; ergo optimum existentium actu erit etiam optimum possibilem.

Sed hunc DEUM dicimus, optimum actu existentium.

Porro, si quis dicat, tale singulare optimum omnium existentium dari non posse, cum ego hoc ipsum negantem tale optimum dari posse convincam hac ratione:

Si enim non existit, ergo omnia singularia huius universi erunt defectuosa & imperfecta.

Si singularia sunt defectuosa & imperfecta, ergo universum erit melius ipsis.

Si melius ipsis, ergo omnium actu existentium & possibilem optimum; jam enim demonstratum est optimum actu existentium, id optimum esse quoque possibilem.

Sed impossibile est, Universum esse optimum possibilem; quod ita demonstro.

Si Universum esset optimum possibilem, contineret in se omnes perfectiones simpliciter simplices, & consequenter infinitas.

Sed hoc per absurdum est. Ergo impossibile est, Universum esse omnium possibilem optimum.

Majorem proba.

Universum componitur ex partibus defectuosis & finitis;

Ergo omnes posibles perfectiones simpliciter simplices continere non potest.

Ergo in alio quodam singulari contineri necesse est, Mundi conditor, quem DEUM dicimus, omnium & actu existentium & possibilem optimum.

Necesse itaque est dari ens absolute magnum, id est, maximum.

Si non detur ens absolute magnum; ergo quolibet dabili fuit aliud majus & perfectius.

Si omni dabili fuit majus & perfectius; ergo infinitas actualis entium se invicem excedentium, in excessu fuit determinato.

Sed hoc est absurdum; daretur enim processui actualis entium in infinitum; ergo necessarium aliquid maximum dari debet, immobile & constitutivum omnium.

Necesse est, fuisse ens aliquid aeternum essendi initio carens. Demonstratur.

Si nullam ens fuit aeternum, utique nihil

quoque fuit possibile; & aeternum, ex hypothese; uti enim non fuit, sic esse non potuit.

Neque temporale aut aeternum esse potuisse, ita demonstro.

Omne quod aliquando fuit non ens, illud aeternum esse non potuit.

Omne temporale aliquando fuit non ens; ergo aeternum esse non potuit.

Major demonstratur.

Quodcumque aliquando à non esse, ad esse prodit, illud aliquando fuit non ens; ergo aeternum esse non potuit.

Sed quod aliquando fuit non ens, id necessario à non esse ad esse transit. Ergo aliquando fuit non ens.

Ergo aeternum esse non potuit.

Major ita ostenditur.

Si à non esse ad esse transit, ergo seipsum produxisse necesse fuit.

Si non hoc, ergo ab alio; si ab alio, ergo hoc iterum ab alio; ergo nullam primum; ergo sine fine aeterna causantia & causata; ergo multitudinis infinita, aeterna & necessaria, & sic dabitur actualis processus in infinitum sine statu, quod implicat. Ergo.

Omnis enim perfectio possibilis debet in aliquo habere necessitatem essendi, quam si non habet, erit impossibilis; neque enim seipsum producere posset, neque prodaci ab alio possibili & contingenti; cum omnis perfectio contingens supponat necessariam causam in qua contineatur.

Sed hæc alia non potest esse nisi aeterna, habente cum absoluta necessitate essendi secum aeternitatem, hoc est, semper esse, siue nunquam non esse, vel ex terminis patet.

Quidquid partibus constat, id necessario ab aliquo fuit, partes conjungente in unum, & consequenter compositum aliquando coepit. V. Argum. à potentia ad ens. Δ. P.

Sed Mandas hic sensibilis siue Universum veluti totum ex suis partibus constat, Caelo, Terra, Elementis.

Ergo ab aliquo conjungi debuit, & consequenter inchoari; sed hic alius non fuit, quam DEUS Mundi conditor. Ergo DEUS est.

Probatur secunda pars conseq.

Si DEUS non fuisset conditor Mundi; ergo Mundus fuisset à seipso. Sed hoc est absurdum. Ergo.

Minor probatur.

Quicquid per se & à se existit, id necessario supponit potentiam infinitam.

Sed hoc de Mundo finito & limitato dici non potest. Ergo.

Kk 2

Major

Major ostenditur. Impossibile est, ut finitum sit potentie infinitæ;

Sed si Mundus esset à seipso, finitum jam infinita potentia polletet; esset ergo finitus & infinitus, quod implicat contradictionem.

Urgo à se existens necessariò supponit infinitam potentiam, quam alium non nisi DEUM dicimus.

Omnia ordinis pulchritudo resolvi debet in aliquam rationem unam & primam, optimam, pulcherrimam, infallibilem & necessariam, rationem rationum.

Sed Mundi ordo est pulcherrimus.

Urgo resolvi debet in rationem unam & primam, optimam &c.

Si in non primam, unam & optimam, ergo alia & alia semper fuit prior & prior, & sic dabitur processus in infinitum, & consequenter omnis cessabit ordinis ratio, quod absurdum, ut suprè diximus.

Debet ergo necessariò omnis ordinis ratio resolvi in rationem unam primam, optimam, veram, infallibilem & necessariam, sine hac enim humana mens nunquam quiescit; cum omni alia ratio sit defectuosa; si defectuosa, ergo displicet; si displicet, ergo satiare non potest; satiare non potest, quia optimum appetit; Ergo quiescendum in una prima, vera, infallibili, necessaria, qui DEUS Opt. Max. est.

Si est bonum infinitum, necessario erit supremum; sunt enim hæc coærelativa. Sed datur bonum infinitum. Ergo supremum.

Major patet per Regulam Correlativorum. Minor probatur per inductionem:

Infinitus bonitatis gradus in natura est, corpus inanimatum.

Sed hoc melior est gradus vegetativus, & hoc melior sensitivus, & hoc melior rationalis, & hoc melior intellectivus, & hoc melior intellectus essentialis omni imperfectione, omni defectu carens, qui Deus est, supremum bonum.

Ergo datur supremum bonum, à quo omnia bona participativè bona sunt,

Ergo per compositionem abstracto-concretam Bonitas est infinitè

Gloriosa.
Ve.
Vi.
Vo.
S.
P.
D.
M.
B.

Ergo per compositionem concreto-abstractam infinitum bonum est infinitum

Gloria.
Veritas.
Virtus.
Voluntas.
Sapientia.
Potestas.
Duratio.
Magnitudo.
Bonitas.

Notandum

quæ uti ab alio, id est, à summo bono bona sunt, ita diversos quoque bonitatis gradus sortiantur.

Nam lapis minus bonum est, quia tantum est.

Arbor melior est lapide, quia est & vivit. Bestium verò melius est lapide, quia est, vivit, sentit.

Hoc Homo melior est, quia est, vivit, sentit, raciocinatur & intelligit.

Ergo datur supremum bonum, à quo omnia bonitatem participant, ab omnibus appetibile.

Hoc pacto per singula prædicata essentialia procedendo, necessitatem essentiae DEI demonstrabis. P. G. ex Voluntatis, Virtutis, Veritatis, Gloriæ principis ostendes, necessariò alium finem esse, in quo appetitus quiescat. In virtutem primam resolvi omnes virtutes; in veritatem primam omnes veritates; in gloriam omnes glorias & beatitudines; quæ omnia neque intellectui, neque voluntati satisfaciunt, nisi requiescant in uno, primo & ultimo.

Postquam demonstravimus DEUM esse, & divinam essentiam necessariò existere, omnes reliquas perfectiones simpliciter simplices, ceteraque attributa jam uno inferes; qualia sunt: DEUM esse summe & absolute bonum, immensum, æternum, sapientem, & sic de cæteris principis Artis nostræ, ut sequitur.

Nulla Bonitas suprema dari potest, quia ipsa sit infinitè magna.

Nulla infinita B. & M. quin sit infinitè durans, scilicet æterna.

Nec ulla infinita B. M. D. quin sit infinitè potens.

Nec ulla infinita B. M. D. P. quin sit infinitè sapiens.

Nec ulla infinita B. M. D. P. S. quin sit infinitè volens.

Nec ulla infinita B. M. D. P. S. Vo. quin sit infinitè virtutis.

Nec ulla infinita B. M. D. P. S. Vo. Vi. quin sit infinitè verax.

Nec ulla infinita B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. quin sit infinitè gloriola.

Nec ulla infinita B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. quin sit infinitè bona.

Notandum, quod omnia principia tertie Enneadis hujus ſunt demonſtrabilia per æquiparantiam, & eſt teſte Ariſtotele, quando æquale majus demonſtratur per æquale magis notum. Cùm itaque dicta eſſentialia principia ſint æqualia in divinis, & præſus identificentur in divina eſſentia, ideo unum per aliud facile & nullo penè negotio demonſtrari poteſt; Sicuti enim, qui unam campanæ partem poſſit, is omnes hæc dubiè campanæ partes ad ſocum pariter edendum concitat; ita in DEO una

perfectio poni nequit, quin omnes mox ponantur, adeò ut per terminorum convertibilitatem in divinis, abſtractum de concreto, & hoc per illud æquo ratiocinio prædicentur.

His itaque præmiſſis jam ad propoſitum nobis ſcopum progrediamur. Ex eſt, quomodo hujus Combinatorie Artis methode admirandâ, omnia Theologicæ ſcientiæ arcana per Syllogiſmos abſolutos & univerſales inveſtigari poſſint.

CAPUT V.

Combinatio prima Syllogiſmorum.

Efficiant DEI juxta naturam attributorum ſeu principiorum eſſentialium ordinem, qui in tertia Enneade continetur, inveſtigant & demonſtrant.

CATENA SYLLOGISMORUM.

PROBATIO PRÆMISSARUM.

1. Quicquid eſt infinitè bonum, id eſt infinitè
B. M. *Magnam.*

DEUS eſt infinitè bonus. Ergo eſt infinitè
Magnus.

2. Quicquid eſt infinitè M. id eſt infinitè D, id
M. D. eſt æternum.

DEUS eſt infinitè M. ergo infinitè D, id eſt
æternus.

3. Quicquid eſt infinitè *durus*, id eſt infinitè
D. P. P.

DEUS eſt infinitè D. Ergo infinitè P. id eſt
omnipotens.

4. Quicquid eſt infinitè P. id eſt infinitè *ſapiens*.
P. S.

DEUS eſt infinitè P. Ergo infinitè *ſapiens*.

5. Quidquid eſt infinitè S. id infinitè *Vo*.
S. Vo. DEUS eſt infinitè S. ergo infinitè *Vo*.

6. Quidquid eſt infinitè *Vo*. id eſt infinitè *Vi*.
Vo. Vi. DEUS eſt infinitè *Vo*. ergo infinitè *Vi*.

7. Quidquid eſt infinitè *Vi*. id eſt infinitè *Ve*.
Vi. Ve. DEUS eſt infinitè *Vi*. ergo infinitè *Ve*.

8. Quicquid eſt infinitè *Ve*. eſt infinitè *G*.
Ve. G. DEUS eſt infinitè *Ve*. ergo infinitè *G*.

9. Quidquid itaque eſt infinitè M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. id eſt infinitè B.
DEUS eſt talis. Ergo.

Quæ quidem ita Combinari poſſunt, ut quodcumque ex novem prædicatis acciperis, de eo reliqua omnia prædicare poſſis.

Si non eſſet infinitè M. eſſet limitata; & conſequenter non infinitè bonum.

Quia magnitudo bonitatis eſſet limitata ab alio.

Si non infinitè D. ergo habebit principium; ergo ab alio principiat.

Si non. Ergo non infinitè magnus, nec bonus, quæ ſunt abſurda.

Si non infinitè P. ergo poterit & non poterit, ergo limitatam & illimitatam potentiam exercebit. Sed hæc involvunt contradicçãoem; loquimur enim de intrinſeca potentia.

Si non eſt infinitè S. ergo intelligendo ſe non ſe comprehenderet ſecundum omnem complementum perfectioris; & conſequenter eum nonnulla laterent. Sed hoc eſt abſurdum.

Si non infinitè Vo. ergo non ſe amaret infinitè, defectu perfectionis. Sed hoc abſurdum eſt.

Si non eſſet infinitè Vi. non pertingeret ad immenſitatem & ſummam abſolutam, quod dici non poteſt.

Si non eſſet infinitè Ve. ergo non eſſet infinitè Sapiens, nec obſectam reſponderet potentie infinite; quod de DEO dici non poteſt.

Si non eſſet infinitè G. ergo non eſſet finis univerſorum, nec infiniti gaudiæ, quæ omnia implicant.

Si non eſſet infinitè B. ergo non eſſet finis univerſorum, nec infiniti gaudiæ, quæ omnia implicant.

EPILOGISMUS

Combinatorial cross variations are $\frac{1}{2}n$.

The diagram consists of two triangular structures, each representing the combinations of the seven notes of the scale (B, M, D, P, S, Vo, Vi, Vc, G, B). The left triangle is labeled "Cresc. infinitè" and the right triangle is labeled "Sed. DEUS est infinitè".

Left Triangle (Cresc. infinitè):

- Top vertex: B
- Second row: B, M
- Third row: B, M, D
- Fourth row: B, M, D, P
- Fifth row: B, M, D, P, S
- Sixth row: B, M, D, P, S, Vo.
- Seventh row: B, M, D, P, S, Vo., Vi.
- Eighth row: B, M, D, P, S, Vo., Vi., Vc.
- Ninth row: B, M, D, P, S, Vo., Vi., Vc., G.
- Bottom vertex: B

Right Triangle (Sed. DEUS est infinitè):

- Top vertex: B
- Second row: B, M
- Third row: B, M, D
- Fourth row: B, M, D, P
- Fifth row: B, M, D, P, S
- Sixth row: B, M, D, P, S, Vo.
- Seventh row: B, M, D, P, S, Vo., Vi.
- Eighth row: B, M, D, P, S, Vo., Vi., Vc.
- Ninth row: B, M, D, P, S, Vo., Vi., Vc., G.
- Bottom vertex: B

Combinatio secunda reliquorum Attributorum positivorum.

Q U E S T I O N

De perfectissimis D E I.

1. An Deus sit Ess. unus, simplex, perfectum, bonum, sapiens, volens, omnipotens, providens; de singulis ordine dicetur.

Solomonis Enchiridii secunda: Orbem primo sub quaestione Utrum; ita ut D t u s sit subiectum, & ens simplex predicatum; hoc pacto procedes ut in precedentibus, predicando unitatem, simplicitatem, perfectionem D t i &c. de omnibus assertis essentialibus principis & attributis substantialibus. Ut in Exemplis vides.

1. *AN DEUS* was absolute,

Omne quod est in- finitè	B.	Est ne- cessa- riò & abso- lutè unum.	Sed Δ est infinitè	B.	Ergo.	Si non, Ergo.	Et unum foret & multa.
	M.			M.			Esset compositus vel ex partibus, vel
	D.			D.			accidentibus, vel materia & for-
	P.			P.			ma, acta & potentia.
	S.			S.			Non careas principio & fine.
	Vo.			Vo.			Divisa potentia, ergo non semper
	Vi.			Vi.			in acta.
Ve.	Ve.		Cognosceret per modum accidentis				
G.	G.		in cognitionis.				
				Vellet subinde & non vellet, ergo			
				mutabilis.			
				Multiplicitati formarum subjaceret.			
				Objectum cognoscibile differret in-			
				tellectui divino.			
				Gloriam participatam habet.			

Quæ omnia absurda sunt. Est ergo Deus absolute unus.

2. *An DEUS absolute simplex.*

Omne quod est in- finitè	B.	Est ab- ſolute ſim- plex.	Sed Δ est infinitè	B.	Ergo.	Si non eſt, Ergo	Ex diverſis bonitatibus conſtituere- tur. Corporeus quocunque tandem mo- do & compoſitus. Non expers principii & finis. Non eſſet cauſa cauſarum, & cui en- tium, ergo in ſeipſo diviſam. Intelligeret per modum diſcurſus, inferendo unum ex alio. Mutabilis voluntati. Subjeſtus accidentibus. Intellectus verſaretur circa cogno- ſcibilia ratione humano. Diviſus in gloria & gaudio ſuo.
	M.			M.			
	D.			D.			
	P.			P.			
	S.			S.			
	Vo.			Vo.			
	Vi.			Vi.			
	Ve.			Ve.			
	G.			G.			

Quæ omnia abſurda ſunt : Ergo eſt infinitè ſimplex.

3. *An DEUS perfectus.*

Omne infini- tè	B.	Est ab- ſolute perfe- ctum.	Sed Δ est infinitè	B.	Ergo.	Si non eſt, Ergo	Non eſſet actus purus. Non eſſet illimitatus & immenſus. Non eſſet æternus, neque rerum o- mnium principium & finis. Aliquid potentie ei deeſſet. Non haberet omne complementum cognitionis. Non eſſet bonum appetibile ab o- mnibus. Non contineret omnem perfeccio- nem ſimpliciter ſimplicem. Diſformis intellectus cum objecto. Non eſſet abſolute beatus.
	M.			M.			
	D.			D.			
	P.			P.			
	S.			S.			
	Vo.			Vo.			
	Vi.			Vi.			
	Ve.			Ve.			
	G.			G.			

Quæ omnia abſurda ſunt. Eſt ergo DEUS perfectus abſolute; eſt ergo illud ab-
ſolute perfectum, extra cujus eſſe nihil eſt, cujus eſſe totum eſt ſuum nomen,
cujus eſſe totum eſt independens ab alio.

4. *An DEUS ſi ſummum bonum.*

Omne infini- tè	B.	Est ſum- mum bonum.	Sed Δ est infinitè	B.	Ergo.	Si non. Ergo	Non eſſet ſuis ultimus rerum. Quia ſi non eſſet infinitè M. non poſ- ſet eſſe ſummum bonum; quia de- eſſet illi bonum magnitudinis. Creaturæ omnes in bonitate defece- rent. Impotens foret in communicandis bonis. Deſectus in eo foret ratione provi- dentie. Invidioſus dici poſſet. Deficeret in virtute ſua. Intellectus diſformis foret volunta- ti in providendo & communican- do. Non eſſet completum gradum in Deo.
	M.			M.			
	D.			D.			
	P.			P.			
	S.			S.			
	Vo.			Vo.			
	Vi.			Vi.			
	Ve.			Ve.			
	G.			G.			

Quæ omnia abſurda ſunt. Bona itaque omnia à DEO ſunt, tanquam à primor-
diali principio effectivo, finali, extrinſeco &c.

3. *An DEUS seipsum scientiā comprehensivē cognoscat.*

Omne infinitū	B.	Est seip- sum com- prehen- sivē co- gnos- cent.	Sed Δ est infinitū	Ergo.	Si non: Ergo	Seipsum infinitē non appeteret. Magnitudo bonitatis eum lateret. Non esset æterna DEI cognitio. Eum lateret aliquid, quod nosse non posset; ergo plura nosset, quam nosse posset. Intellectus, intelligibile, & intelli- gere non esset idem, sed per ali- qua accidentia. Non esset causa rerum, nec scientiam haberetur approbationis; voluntate enim ejus facta sunt omnia. Non cognosceret virtutem suam, er- go nec ea, ad quæ se extendit, no- scit itaque & se & alia per seipsum. Cognoscibile non esset conforme in- tellectui; videt itaque malum per bonum, singularia, infinita, futura; quia cognitio est ipsa DEI essen- tia, non ut distinctum quid, Gloria ejus deficeret.
	M.					
	D.					
	P.					
	S.					
	Vo.					
	Vi.					
	Ve.					
	G.					

Quæ omnia sunt absurda. DEUS ergo seipsum comprehensivē cognoscit.

4. *An in DEO sit Voluntas.*

Omne infinitū	B.	Est in- finitū volens.	Sed Δ est infinitū	Ergo.	Si non esset: Ergo	DEUS non perfectē se amaret. Non esset diffusivus sui. Voluntas DEI aliquando cessaret. Non esset omnipotens, quod implicat. Quia omnia solo nutu & Voluntate fecit. Intellectus & voluntas in DEO non es- sent idem. Non necessariō se vellet suamque boni- tatem, nec etiam ex hypothesi. Semper ageret ex necessitate naturæ, ad extra. Effet mutabilis ad intra. Non perfectē delectaretur gloriæ sui.
	M.					
	D.					
	P.					
	S.					
	Vo.					
	Vi.					
	Ve.					
	G.					

Quæ omnia absurda sunt.

7. An DEUS ſit verè omnipotens.

Omne infinitè	B.	Eſt infinitè potens.	Sed Δ eſt infinitè	B.	Ergo.	ſi DEUS, ut eſt	Summum bonum, non eſſet omnipotens, ergo diſſuſio bonitatis eſſet limitata ad intra & ad extra.
	M.			M.			Absolutè magnus, non eſſet omnipotens, ergo ejus magnitudo non leſe extenderet ad omnia.
	D.			D.			Absolutè durans, non eſſet omnipotens, ergo ejus poteſtas non fuisset æterna.
	P.			P.			Simpliciter potens, non eſſet omnipotens, eſſet omnipotens & non omnipotens.
	S.			S.			Absolutè Sapiens, non eſſet omnipotens, de omnibus providentiam non haberet.
	Vo.			Vo.			Absolutè Volens, non eſſet omnipotens, Voluntas non adequaret intellectum, & per conſequens eſſet deſectioſa.
	Vi.			Vi.			Summe virtutis, non eſſet omnipotens, illum in virtute deficere necelle foret.
	Ve.			Ve.			Infinitè verax, non eſſet omnipotens, non eſſet ratio ratioſum.
	G.			G.			Simpliciter glorioſus, non eſſet omnipotens, eum in beatitudine ſua deficere necelle foret.
Hæc omnia abſurda ſunt, & impoſſibilia. Ergo.							

Per Reſolutionem.

DEUS eſt omnipotens, quia infinitè bonus.
 Eſt infinitè bonus, quia eſt infinitè magnus.
 Eſt infinitè magnus, quia eſt infinitè durans.
 Eſt infinitè durans, quia eſt infinitè potens.

Eſt infinitè potens, quia eſt infinitè ſapiens.
 Eſt infinitè ſapiens, quia eſt infinitè volens quoad ſe.
 Eſt infinitè volens quoad ſe, quia eſt infinitæ virtutis.
 Eſt infinitæ virtutis, quia eſt infinitè verax.
 Eſt infinitè verax, quia eſt infinitè beatus.

8. An deſet Providentia in DEO.

Ubi eſt infinita	B.	Ibi eſt providentia reſpectu rerum,	Sed DEUS eſt infinita	B.	Ergo.	Quia ratio ordinis ad finem eſt in ſacris DEI.
	M.			M.		Quia infinita magnitudo bonitatis ubique providet.
	D.			D.		Quia ab æterno obſectivè providet omnibus.
	P.			P.		Quia omnia ſubjecta ſunt ejus potentie, ergo & providentie.
	S.			S.		Quia eſt ordo immediatus rerum ad ſe tanquam ad finem.
	Vo.			Vo.		Non tamen neceſſitatem imponit in omnibus, executionem tamen facit per velle ſuum, quia perfectio mundi id requirit.
	Vi.			Vi.		Quia uti ſo res habet ad providere, ſic ad conſervare.
	Ve.			Ve.		Si non, ergo DEUS malam intenderet formaliter, non permiſſive.
	G.			G.		Quia ex providentia reſultat gloria conditoris DEI.
						LI Habes

Habes hinc Lector positiva DEI Attributa cum absolutis Artis nostræ principii Combinata, qui est primus Combinandi modus per simplices terminos. Modo Tabulam hinc apponendam duxi, quæ uti o-

mnes terminos ad unamquodque ex novem reducibiles Combinat, ita innumerorum quoque argumentorum sedes suppeditat Tyrini ad quancunque quætionem utgendum perducant.

CAPUT VI.

T A B U L A

Terminorum reducibiles ad novem prædicata essentialia.

AD BONITATEM

Termini reducibiles sunt.

DEUS.

1. Unum simplex, perfectus absolute.
2. Eas entium. Origo bonorum omnium.
3. Creator omnium, Natura naturans.
4. Causa causarum.
5. Conservator omnium existens, per se, & à se, in se, & ex se.
6. Actus purus, & simpliciter simplex.
7. Bonum summum & increatum.
8. Necessarium, absolutum.
9. A quo omnia participativè bona sunt.
10. Bonum appetibile ab omnibus.
11. Centrum universæ creaturæ.
12. Bonum per essentiam.
13. Amor omnium objectivus.
14. Amando infundit bonum omnibus.
15. Idem est, & id per quod est.
16. Infinite perfectus, & causa ordinis & unum simpliciter.
17. Indivisus in se, quia sine partibus.
18. Omnia affectant assimilari suæ causæ.
19. Cujus esse, operari, & finis idem sunt.
20. A quo omnia dependent seu à principio & primo exemplari effectivo & finali extrinseco.
21. Bonum expetibile quia ab ipso bona sunt.
22. Diffusivum sui essentialiter.
23. Communicativum sui ad intra substantialiter.
24. Acceptabile & gratum finaliter.
25. Perfectionem omnibus tribuens.
26. Amor est, cujus voluntas tanquam primus actus tendit in bonum secundum se.
27. Id à quo omnia participativè bona sunt.
28. Per cujus communicationem & diffusionem bonitatis omnia sunt.
29. Ad quod tendit omnis appetitus creaturæ.
30. Appetibile ultimum.
31. Quod bonitas major est, tamen diffusio & communicatio major.
32. Primum & supremum entium.

33. Causa universalis omnis bonitatis & perfectiorum in creaturis.
34. Infinite excedit omnem creaturæ perfectionem.
35. Finis omnium.
36. Quod totum esse, bonitatem & perfectionem tribuit creaturis.
37. Omne sine finem sine infinitum Deo additum non facit illud majus aut melius intrinsecè.
38. In hoc esse constituitur per propriam essentiam & alicuiatem.
39. Non ordinatur ad finem suum consequendum per aliquid distinctum à se & à sua essentia.
40. Per essentiam suam realiter comprehendit seipsum & fruatur seipso.
41. Non perficitur participativè & dependet ab alio.

THEOLOGICI TERMINI

Ad Magnitudinem reducibiles.

DEUS.

1. Magnitudo increata.
2. Infinitus, omnia in omnibus.
3. Imensus & ubique per essentiam, præsentiam & potentiam.
4. Incomprehensibilis, quia infinite perfectionis.
5. Principii & finis expertus.
6. Interminabilis, quia infinite magnus.
7. Quantitatis & qualitatis expertus.
8. Omnia implens.
9. Ubique. Incircumscribibilis loco.
10. Quo nihil majus dari potest.
11. Ipsum esse non receptum in aliquo.
12. Distinctus ab aliis infinite, & alia ab illo.
13. Unde creatum infinitum actu dari non potest per essentiam, quia coincideret cum infinito absoluto, & quia est contra rationem facti, cum esse rei factæ non sit de ejus essentia.
14. Inexistens omnibus rebus, non ut pars, vel accidens, sed ut agens & conservans.

15. Con-

15. Contineas omnia, & omnibus inexistit, non formaliter sed causaliter, per esse proprium non ut forma, sed ut causa, sine quo nihil potest esse & conservari.
16. Non existit ut indivisibile in quanto.
17. Totus in singulis, & totus in omnibus.
18. Omnibus sufficientiam prestans.
19. Intensivè & extensivè omnia excedens.
20. Infinitè capacitas.
21. Omni compositione & partibus experta.
22. Sub nullo genere & specie continetur. Non veniens in compositionem aliorum.

AD DURATIONEM

Termini reducibiles.

DEUS.

1. Æternus. Duratio increata, essentialis.
2. A & a, sibi soli sufficiens.
3. Perfectus in æternitate essentiae suae.
4. Principio & fine carens.
5. Semper nunc, absque præterito & futuro.
6. Nulli tempori aut æternitati subditus.
7. Possessor sui ipsius ab æterno.
8. Omnia continens & semel & simul.
9. Totius vite simul & perfecta fruitio.
10. Totus in actu, omni potentialitate exclusa.
11. A quo omnia nominaliter æternitatis participant.
12. Immutabilis, quia suum ipsius esse est.
13. Uniformis semper tum intellectu tum voluntate.
14. Cujus duratio est duratio rerum omnium.
15. Omne tempus & ævum includens.
16. Cujus duratio & essentia idem sunt.
17. Omnes temporum differentias supergrediens.
18. Circularis, cujus centrum ubique, circumferentia nusquam.
19. Mensura increata sui ipsius.
20. Nulli mutationi, neque quoad locum, neque quoad finem, neque quoad voluntatem, ut in creatis sit, obnoxia.
21. Actus purus, simplex, & totius perfectionis complementum.
22. Maximum absolutum.
23. Indeficientem naturam habens.

AD POTENTIAM

Termini reducibiles.

DEUS.

1. Potentia infinita.
2. Omnipotens.

3. Possibilem cognitor.
4. Potens omnia, nisi implicet ex parte objecti.
5. Cujus effectus ad extra non conqualis est potentiae suae.
6. A quo omnis potestas.
7. Dominator absolutus, Princeps, Rex, Governator.
8. Cui omnia subsunt.
9. Actus divinus potentiae est idem cum essentia sua.
10. Cujus esse & operari idem sunt.
11. Cujus esse & posse idem sunt.
12. Principium activum rerum omnium non passivum.
13. Nobilissimus & potissimus actus.
14. Nulli potentialitati subiacens.
15. Cujus voluntas quod imperat, id potentia exequitur, & scientia ad id dirigit, quae omnia unum sunt, ratione tantum distincta.
16. Quantò quis majorem habet & perfectiorem agendi rationem, tantò potentia ipsius est major in agendo; sed divina essentia principium agendi in Deo est infinitum, ergo & potentia.
17. Movens omnia ipse immobilis.
18. Cognoscent non entia, possibilea tamen scientia visionis, quia ipsa omnia sunt praesentia; non entia verò & impossibilea cognoscit scientia simplicis intelligentiae secundum D. Bonavent.
19. Cognoscit mala per bona.
20. Cognoscit singularia quia contingentia, quia ea creat; infinita, quia omnia cognitioni ejus subsunt sine omni temporis respectu, eadem ratione futura.

AD SAPIENTIAM

Termini reducibiles.

DEUS.

1. Omniscius, Intellectus primus.
2. Archetypum increatum.
3. Increata Sapientia.
4. Idea idearum.
5. Ineffabilis quia illimitatè essentiae.
6. Incomprehensibilis, quia intellectum creatum infinitè excedit.
7. Vita vitarum, à qua omnia vitam & esse participant.
8. Monas intellectualis, quia unitas essentialis.
9. Cujus scientia non est actus, sed sua substantia.
10. Non est per modum conclusionis, neque universalis, neque particularis; non per modum habere vel potentiae, sed altiori modo se habet, utpote identificatum cum essentia divina.

11. Intelligens se per se, cujus intellectus idem est cum eo, quod intelligitur.
12. Quomodo nihil latet, quia aliud esset in potentia.
13. Compræhensor sui ipsius essentialiter & substantialiter.
14. In quo intellectum, intelligere & intelligibile idem sunt.
15. Qui in se & virtute sua omnia alia cognoscit à se producta sine discursu, in se ipso, ut est causa causarum.
16. Omnia quæ sunt, sunt per scientiam approbationis DEI.

AD VOLUNTATEM

Termini reducibiles.

DEUS.

1. Cujus Voluntas, ipse est.
2. Cujus intellectus & essentia idem sunt.
3. Qui est finis omnium.
4. Qui amat quod possidet, eoque gaudet non movetur ab alio.
5. Qui vult alia à se, ut ad finem, seipsum ut finem.
6. Qui vult alia, quia diffusivum sui omne bonum.
7. Qui vult multa propter unitatem essentialis bonitatis lux.
8. Vult se necessitè, alia ex hypothese, id est non defectu voluntatis sue, sed creature.
9. Quæ est causa rerum, quia agit per intellectum & Voluntatem, non ex necessitate naturæ, quia crearet infinitam, sed finitè, quia voluntas determinat.
10. Qui unico actu vult finem & media.
11. Vult hoc esse propter hoc, non tamen propter hoc vult hoc.
12. Cujus voluntas semper amplectitur, quia causa universalis.
13. Vult omne bonum, id est, simpliciter, non alia, quia nulli mutationi obnoxia est.
14. Non est mutabilis, quia sua substantia.
15. Omnis mutatio ex parte creature in DEO non nisi metaphoricè.
16. Non nisi in aliquibus necessitatem imponit ob efficaciam suam voluntatem, in reliquis conditionatam.
17. Quæ liberè vult, quia potest velle hoc esse vel non esse.
18. Voluntas signi fundatur in creaturis; contra voluntas beneplaciti. Ita positio in nobis est signum iræ in DEO; quæ enim in nobis sunt signa volendi, in DEO sunt divina voluntas.

AD VIRTUTEM

Termini reducibiles.

DEUS.

1. Virtus infinita.
2. Increata vis substantiativa omnium.
3. Quæ omnibus insit creaturis.
4. Quæ in esse & vivere conservat omnia.
5. Lux infinita omnia illustrans.
6. Lux increata in se reflexiva.
7. Ex cujus igne omnia genita.
8. Sol superabundans caloris vigorem omnibus infundens.
9. Ignis, lux, lumen primum & infinitum.
10. Cujus lux est ipse essentia.
11. Lux intellectualis omnia attingens.
12. Cujus luce mundus fovetur & sustentatur.
13. Cujus virtute luminis omnis homo sanctificatur.
14. Pater luminum à quo omne bonum.
15. Cujus virtutis radios omnia participant.
16. Cujus vis in fontani luxurians recessu latet.
17. Virtus cujus ope omnia vivunt, moventur, sunt.
18. Lux prima simplicissima, incorporea, à qua omnis lux promanat.
19. Vita ærum omnia implens, animans, conservans.

AD VERITATEM

Termini reducibiles.

DEUS.

1. Veritas æterna infinita.
2. Prima & summa veritas.
3. Regula & norma omnium veritatum creaturarum.
4. A qua omnia participativè vera sunt.
5. Omnis falsitatis experta, quia immutabilia.
6. Omnia vera sunt per comparisonem ad intellectum divinum.
7. Veritas in intellectu divino non est eamquam in componente & dividente.
8. Quia est suum esse & intelligere suo compositione.
9. Veritas nulli mutationi obnoxia.
10. Dictamen omnium veritatum.
11. Verum, verum, bonum, in eate increato substantialiter idem sunt.
12. Veritas & intellectus in DEO convertuntur.
13. Sicut se habet malum ad bonum, ita falsum ad verum; unde fieri non potest, ut DEUS malum & falsum cognoscat, nisi per bonum & verum, quorum privationes sunt.

14. Sicut

14. Sicuti veritas & intellectus in DEO idem sunt cum sua essentia, ita in creatis cum ente convertitur.
15. Cujus iustitia veritas est.
16. Omnia ordinat secundum suam sapientiam, quæ est regula, & veritas dicitur.
17. Fons totius cognitionis & sapientiæ.
18. Origo totius inventionis rerum.
19. Exemplar veritatis.

A D G L O R I A M

Termini reducibiles.

D E U S,

1. Beatus in creata.
2. Gloria infinita.
3. Gaudiosus.
4. Aternus sui ipsius possessor.
5. Sibi sufficientissimus.
6. A quo omnis gloria.
7. Superbenedictus.
8. Gloria & merces Electorum.
9. Regnum omnium seculorum.
10. Honor totius creature.
11. Dignissimus, superexcelsus.
12. Lumine gloriæ electos beatificans.
13. In quo omnes participative beati sunt.
14. Beatitudo essentialis & formalis sui ipsius, quia identificatur cum essentia divina.
15. Speculum voluntarium visionis beatificæ.
16. Ultima beatitudo & sui ipsius & omnium, quia est summum bonum & perfectissimum.

Ufus Tabulæ hic est. Singulæ propositiones, quæ in singulis columnis continentur, redocuntur ad illud absolutum principium, quod in fronte referunt, & sunt veluti media quædam ad formandos syllogismos disposita, & in majori quidem propositione locum tenent subjecti, in Majori vero, prædicati, ita ut DEUS in Minori semper pro subjecto assumatur, prædicatum vero in Majori semper sit unum ex novem principis essentialibus. *Exempli gratia.*

Omne unum, simplex & absolute perfectum, est absolute Bonum. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G.

DEUS est unum, simplex & absolute perfectum.

Ergo est absolute Bonum, Magnus, &c.

Rursus.

Necesse est, ut Ens entium sit absolute Bonum. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G.

DEUS est Ens entium. Ergo.

Iterum.

Origo bonorum omnium est necessario infinite bonum. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G.

DEUS est origo bonorum omnium.

Ergo.

Hoc pacto in reliquis ordine terminis Compositis procedes, quæ, ut dixi, sunt tot media.

Est & hoc mirabile, omnes hæc propositiones ita esse dispositas, ut omnes & singulæ assumptæ mediorum locum subeant, P. G. Probatur, DEUM esse Ens unum simplex & perfectum assumo pro medio secundum terminum in Columna, & sic argumentor.

Ens entium necessario est unum, simplex & absolute perfectum.

DEUS est ens entium. Ergo.

Hujus Majorem probare poteris per quamlibet aliam propositionem. *Verbi gratia.*

Omne quod à se & necessario existit, id est unum, simplex & perfectum.

Sed Ens entium necessario à se existit. Ergo.

Quicumque itaque hæc Columnarum propositiones rectè calluerit, is ingenium syllogismorum de qualibet Theologicamateria congeriem paratam habebit.

Vides Lector hic octo Combinationes Syllogisticas, quibus attributa divina per novem essentialia principia demonstrantur; ut ex hisce discas, quomodo de reliquis divinis perfectionibus, videlicet de infinitate, immutabilitate, aternitate, immortalitate, incomprehensibilitate, similibusque, in hoc Combinationis Theologicæ negotio procedendum sit; & quàm multiplex argumentorum varietate, unam & eandem rem demonstrare ex suis principis possis.

Atque hætenus quidem de essentialibus DEI perfectionibus; nunc quomodo illa per Enneadem Enotematicam. Amplianda sint videndum est.

*Combinatio Divinæ essentiae per Quæstionum regulas.**De Divina essentia juxta eandem quæstionariam districte.*

Questiō divini essentia modo supra dicto, procedes juxta primi circuli quæstiones: *Quid: Ex Quo: propter Quid: Quantum: Quales: Quando: Ubi: Quomodo: vel Quo.* In singulis investigando naturam proprietatem & essentiam divinam. *P. G.* Quid sit *DEUS*; quid intrinsecè & in se ad intra, quid extrinsecè in alio, sive ad extra; utrum compositionem aliquam admittat; quid formaliter; quid agat, quid patiat; utrum subiect accidentibus, & sic ea juxta novem essentialia & substantialia principia combinabim.

Et quæstionem quidem de, *Utrum DEUS sit*, jam super expulvimus, restat quomodo reliquæ quæstionum particule ad propositum nobis materiam discutendam applicari debeant.

Queritur itaque primò. Quid sit DEUS?

R. Quid sit *ens à seipso*, per seipsum, in seipso existens, sitque formaliter infinitè *B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G.*

Per Analysin itaque sic argumentos.

- Si *DEUS* est *ens à seipso*, &c. Ergo erit primum.
- Si primum, ergo nullum illo fuit anterior.
- Si nihil illo fuit anterior, ergo non ab alio ullo.
- Si non ab alio ullo, ergo independens ab omni alio.
- Si independens ab omni alio, ergo supremum & maximum *ens* est.
- Si supremum & maximum *ens* est, ergo ab eo omnia alia.
- Si ab eo omnia alia, ergo principium & causa universalis omnium.
- Si causa est universalis omnium, ergo *ens* summè diffusivum sui.
- Si summè diffusivum sui, ergo summè bonum.
- Si summè bonum, ergo omnia bona ab eo participativè bona sunt.
- Sed participativè bona esse non possunt, nisi omnibus ubique afflueret.
- Si omnibus ubique affluit, ergo erit immensus.

Sed immensus esse non potest, quin se atterat.

Si enim esset immensus & non æternus, jam non esset primum, nec à se, neque independens ab omni alio; atque adeo foret inventus & non invenitus, quod implicat. Hoc ipso itaque quod immensus est, æternum quoque esse necesse est.

Si æternus, ergo absolute potens, ergo omnipotens, ergo omnivolens, *veridicissimus*, *verissimus*, *gloriosissimus*.

DEUS ergo est *ens primum*, à seipso existens & subsistens formaliter, infinitè *B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G.* Quod erat demonstrandum.

*Queritur Secundò. Cur sit DEUS?**Propter
se.*

R. Propter seipsum. Et hoc pacto id ostendo.

Id est propter seipsum, quod immediate à ipsum respicit ut finem ultimum.

Si enim non seipsum respiceret ut finem, extra se aliam finem haberet.

Sed impossibile est, *DEUS* præter se ipsam aliam finem habere; ergo ut aliam finem non respicit nisi seipsum, ita & propter seipsum esse necesse est.

Minus probatur. Si enim aliam præter se ipsam finem haberet, ergo appetent illam extra se, tanquam aliquid sibi conveniens; quod impossibile est; caret enim aliquo bono, eoque privaretur; Sed *Deus* nullum indiget, nullo extrinseco bono perfectus est, cum sibi sit sufficientissimus omni carum defectu.

Manet ergo, *Deum* esse propter seipsum.

Si hoc; ergo omnes alii fines, omnia bona in id, quod propter seipsum est, resolvuntur.

Cum nullas appetitus satari & quiescere possit, nisi in ultimo fine, qui est *Deus*, finis sui ipsius,

*Queritur Tertio. Quanta sit DEUS?**Propter
seipsum.*

R. Quod sit magnus sine numero & mensura.

Est magnus sine numero & mensura, quia magnitudinis & extensionis sui non habet terminos.

Ergo

*Per quæ-
stionem
Quid?*

Ergo infinitus	{	Duratione,	Quia	{	Aeternum.
		Potentia,			Omnipotent.
		Sapientia,			Omniscius.
		Voluntate,			Quaecunque vult facit in Caelo & in Terra.
		Virtute,			Virtus summa.
		Veritate,			Veritas aeterna.
		Gloria,			Gloria superius.
		Unitate,			Unicum & summum bonum.
		Magnitudine,			Magnitudinis suae non habet terminos, omnia contians à nullo contentus.

Et sic de ceteris perfectionibus divinis idem iudicium esto.

Queritur Quartæ. Quomodo DEUS sit B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G.

R. Quod DEUS sit	{	B.	Ratione	{	Diffusionis & communicationis bonitatis suae tam ad intra, tam ad extra, omnibus rebus.
		M.			Extensionis magnitudinis suae in omnia.
		D.			Durationis suae, quae facit, ut omnia sint & durent, & in suo esse conserventur meliori modo, quo sunt & esse possunt.
		P.			Innateitudinis essentiae suae, cui omnia subsistant & obediunt.
		S.			Mixtae ordinis providentiae, quae omnia in numero, pondere & mensura condidit, omnia cognoscit, videt, conservat.
		Vo.			Voluntatis absolutae, quae est sua ipsius essentia, quae suam & esse, posse, velle, & operari idem sunt, licet nonnulla, extra se necessario, quodam liberè & contingenter cognoscat.
		Vi.			Immensae suae activitatis & efficaciae, quae omnia esse, posse, vivere, velle, operari facit.
		Ve.			Idealis sui intellectus, quo omnia, ut sunt, inspicitur, sine ulla obiectorum ad intellectum divinum difformitate aut falsitate.
		G.			Beatitudinis suae, quae seipso solas fruitur, in seipso, tanquam in sempiterna bonitatis suae abyssu, aequalescenti.

Haec verò omnia modo in praecedentibus solito demonstrari & per Analytico-Syntheticum ampliari poterunt.

*Queritur Quintæ. Qualis sit DEUS
vel utrum DEO qualitas conveniat?*

R. Quod Deo qualitas convenire non possit, & sic argumentor.

Si Deo qualitas conveniret, sequeretur primò, Deo aliquid, quo essentia e-

jus caret, accedere, adeoque accidentibus subiceretur.

Secundò, Sequeretur, quod in Deo contrarietas intrinseca reperiretur.

Tertiò, Quod attributa essentialia Dei non idem essent, cum ipsa essentia.

Quartò, Quod Deus in compositionem partium veniat; Unde sic arguo.

Si Deus in compositionem partium veniret, illa compositio esset, vel haberet se, ut compositum ex	{	Materia & forma.	Sed haec omnia sunt absurda & impossibilia.	{	Ergo Δ in compositionem partium non venit; uti supra demonstratum fuit.
		Genere & differentia.			
		Totum ex partibus.			
		Potentia & actu.			
		Ut genus ex speciebus.			
		Ut species ex individualis.			
		Ut causa ex effectibus.			
		Ut subiectum ex accidentibus.			
		Ut ens ex omnibus constitutum.			

Hoc

Hoc idem ostendi potest ex novem prædicamentis accidentalibus; Sequeretur enim: DEUM esse quantum, esse figuratum, dicere respectum ad aliquid sibi non identificatum; agere & pati, in loco esse, certo situi & tempori subjici, &c. quæ absurda sunt: Ergo.

Est ergo minimè dicendus qualis in rigore physico; sed ipsa attributa DEI: B. M. D. P. S. &c. sunt ipsa DEI essentia, substantialiter identificata cum illa.

Quæritur Sexta. An DEUS sit alibi & an verè in loco, & an locatis ipsi conveniat?

Hujus quæstionis resolvendæ modum vi-

de in sequentibus suo loco. Ubi & Quæstionem Septimam de Quando.

Quæritur. De quo vel ex quo DEUS sit?

Hanc quæstionem resolves per 6. hujus propos. Utrum DEUS in compositionem partium veniat.

Possunt & hæc quæstiones innumeris aliis modis urgeri, quos ex ipsa tota systematico circulo adscriptos facile addices: Quare hic tantum eos indigitasse sufficiat.

CAPUT IX.

De applicatione doctorum ad principia respectiva.

In postis, jam quomodo divinam essentiam per enneadem principiorum respectivorum investigare valeas, aperiendum restat. Hoc itaque pacto procedendum est.

Applicentur Circuli extremi primæ quæstioni, Utrum: secundo circulo subjectum DEUS. Deinde pone in tertio circulo primum principium, quæ est differentia; in quinto circulo primam distinctionem, quæ est rationis, & deinde formabis talem quæ-

stionem: Utrum DEUS sit infinite bonus, magnus, durans, potens, sapiens &c. differat, concordet, contrariet, principiet, mediet, finiat &c. quoad primam, utrum attributa DEI differant inter se ratione, five quod idem est, utrum hæc principia essentialiter in DEO distinguantur distinctione rationis, vel modali, vel formali, an reali, & sic de cæteris: Solutionem præstabit propositio factæ, Circuli 9. distinctionum; sic itaque argumentaberis.

Quæstio I. Utrum inter attributa detur distinctio rationis pure seu rationamenti.

R. Affirmativè cum plerisque Scholasticis, & sic argumentor.

Ubiunque constantur plura entia rationis inter subjectum & prædicatum, ibi est distinctio rationis se- cundum nos, inter propositiones identi- cas.	Sed in DEO con- stantur plura entia rationis pure inter subjectum & prædicatum, id est inter has pro- positiones identi- cas:	[B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G.]	ET	[B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G.]	Ergo inter illas datur distinctio rationis inter subjectum & prædicatum, sem- per intelligendo se- cundum nostrum concipiendi mo- dam.

Quæstio

Quæstio II. Utrum divina attributa distinguantur inter se ratione rationata, seu virtuali?

Re. Affirmative.

Omnis distinctio rationis cum fundamento in re est distinctio rationis rationate, five virtualis.	Bonitas Dei est Bonitas magna.	Inter hosce terminos est distinctio rationis cum fundamento in re.	Ergo inter illas datur distinctio rationis rationate, five virtualis.
	Magnitudo est magnitudo æterna.		
	Æternitas est æternitas potens.		
	Potentia est potentia sapiens.		
	Sapientia est sapientia volens.		
	Voluntas est voluntas virtuosa.		
	Virtus est virtus vera.		
	Veritas est veritas gloriosa.		
	Gloria est gloria & gaudium absolutum.		

Hanc virtuales distinctionem nonnulli Scholastici formalem quoque appellant, uti ex sequenti discursu patet.

Quæstio III. Utrum attributa modaliter distinguantur, an formaliter?

Re. Non datur in Deo modalis, sed formalis distinctio.

Præ ista ostenditur.

Modalis distinctio tunc est, quando unum alteri additum non mutat rationem constituti.

Sed talis in Deo non datur distinctio.

Ergo non per modos, sed per formales rationes attributa inter se distinguuntur. Quod ita ostendo.

Ubi- que sunt plures formali- tates ibi datur distin- ctio for- malis.	Sed in- ter	B. & M.	Dantur plures formali- tates. Ergo inter attri- buta divina datur distin- ctio forma- lis.	Ratio: quia △ Non	Forma- liter.	A magnitudine, sed à boni- tate bonus est.
		M. & Æt.				A magnitudine, sed ab æ- ternitate æternus est.
		Æt. & P.				Ab æternitate, sed à poten- tia potens est.
		P. & S.				A potentia, sed à sapientia sapiens est.
		S. & Vo.				A sapientia, sed à volunta- te volens est.
		Vo. & Vi.				A voluntate, sed à virtute virtuosus est.
		Vi. & Ve.				A virtute, sed à veritate ve- rus est.
		Ve. & G.				A veritate, sed à gloria glo- riosus est.
		Just. & Mis.				A iustitia, sed à misericor- dia misericors est.
		Intell. & Vol.				A voluntate generans, nec ab intellectu amans est. Sed intellectus generat, & voluntate spirat amo- rem.

Quæstio IV. Utrum in DEO detur realis distinctio?

Re. Affirmative.

Ubi-que sunt tres ratæ res & incom-
municabiles, ibi datur distinctio realis.

Sed in Deo sunt tres res ratæ & incom-
municabiles: Pater, Filius & Spiritus
Sanctus. Ergo.

Atque prædictæ distinctiones Deo pro-
priè congruunt, non item reliquæ, quia
solum creaturis. Sed hæc fusiùs in sequenti-
bus deducatur.

Quæst. V. Utrum in DEO datur differentia & concordantia?

R^e. Affirmativè; & per inductionem probatur.

Distinguantur, sive differant latè sum- pta verè inter se	{	Petrus	Et	{	Paulus.	Concordant verb, In	{	Homine.
		Homo			Leo.			Animali.
		Leo			Arbor.			Corpore animato.
		Arbor			Lapis.			Corpore.
		Cœlum			Angelus.			Substantia.
		Substantia			DEUS.			Ente.

Ergo in DEO datur differentia & concordantia intrinseca, semper intelligendo differentiam pro distinctione virtuali, aut formali.

Aliter.

Differant inter se	{	Ent & infinitas.	Concor- dant, In	{	DEO intrinsecò.
		Ent & finitudo.			Substantia.
		Substantia & Spiritualitas.			Angelo & Anima.
		Substantia & corporeitas.			Cœlo, primo corpore nature.
		Elementa 4.			Elementis seu mixtis.
		Arbor, Leo.			Corpore animato.
		Leo & Petrus.			Natura sensitiva.
		Angelus & Homo.			Intellectuali.
		Homo & DEUS.			Christo, qui est omnia in omni- bus.

His positis, sic argumentor.

Ubi- cun- que da- tur	{	B.	Et	{	M.	Ibi secundum nostrum concipiendi modum da- tur differen- tia. Sed in DEO datur. Ergo.	Iterum. Ubi- cun- que da- tur in- finita	{	B.	Et	{	M.	Ibi da- tur con- cordan- tia. Sed in Deo da- tur B. & M.	Quia con- cordant in essen- tia divi- na, cum qua iden- tifican- tur.
		M.			D.				M.			D.		
		D.			P.				D.			P.		
		P.			S.				P.			S.		
		S.			Vo.				S.			Vo.		
		Vo.			Vi.				Vo.			Vi.		
		Vi.			Ve.				Vi.			Ve.		
		Ve.			G.				Ve.			G.		

Conveniunt & hæc predicationes etiam rebus creatis, quare per novem subjecta deduci possunt.

Varie quoque Differentiæ & Concordantiæ rationes inveniri poterant in Loculamento Differentiæ & Concordantiæ; ut, cum in DEO differentia sit, vel generis in species; speciei in individua; totius in partes; causæ in effectus &c. de quibus citata loculamenta conside. Si numerica, si specifica, si generica, si se totis subjectiva aut objectiva. Et Respondetur per negationem; Quia si numerica differentia daretur in divinis, divina essentia esset una & multa, & personarum multiplicitas in una essentia consequenter assereretur; quod est absurdum. Neque specifica aut generica differentia datur in DEO; quia poveretur in

predicamento tanquam species aut genus subalternam, & sic de cæteris arguendo, de quibus in primo Libro, Capite de differentia & concordantia amplè dictum fuit.

Quæstio VI. An in DEO datur intrinseca differentia?

Respond. Negativè.

Omnia contrarietas consideratur vel in qualitate, vel virtute, vel in relatione vel similibus hisce;

Sed nihil horum in Deo admitti debet, Ergo.

Minor probatur inductione.

si DEUS

Si DEUS intrinsecè & physice involveret contrarietatem, ergo in Deo successivè esset	<div style="display: flex; align-items: center;"> <div style="font-size: 4em; margin-right: 10px;">{</div> <div> Bonum & malum. Magnum & parvum. Aeternum & temporale. Potentia & impotentia. Scientia & ignorantia. Voluntas & noluntas. Virtus & defectus. Veritas & falsitas. Gloria & ignominia. </div> </div>	Sed hæc omnia absurda sunt. Quia DEUS ex accidentibus qualitatibusque constiteretur, quod est impossibile. Ergo.
--	--	--

Potest tamen dici improprie contrariari malo extrinsecè, quia dicitur odisse malum, & amare bonum. Quare contrarietas proprie creatis rebus competit, & in, quæ accidentibus subsistit; complicat tamen DEUS intra se, ob infinitam suam essendi rationem, contradictoria; uti paulò post apparebit.

Minori probatio.

Quæstio VII. An DEUS sit primum principium rerum.

R. Affirmativè hoc syllogismo.

Omne quod est primum principium, illud est causa causarum.

Sed DEUS est primum principium rerum, ergo causa causarum.

Minorem probò inductione per novem principia substantialia.

Illud est primum principium rerum à qua omnia participativè sunt,

{

B.
M.
D.
P.
S.
Vo.
Vi.
Ve.
G.

Sed DEUS est talis causa. Ergo.

Majori probatio.

<div style="display: flex; align-items: center;"> <div style="font-size: 4em; margin-right: 10px;">{</div> <div> B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. </div> </div>	Id est consequenter causa rerum & causa causarum.	Sed quod est primum rerum omnium principium, est infinitè	<div style="display: flex; align-items: center;"> <div style="font-size: 4em; margin-right: 10px;">{</div> <div> B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. </div> </div>	Uti in præcedentibus demonstratum est,	Ergo quod est primum rerum principium, id est causa rerum, & causa causarum;
--	---	---	--	--	--

Quæ omnia aliter sequenti modo ostendi possunt; Sic ergo arguamur:

DEUS est unum essentialiter & absolute, ergo principium primum est omnium.

Si non: ergo ab uno essentiali est absolute nihil est; quod impossibile est; cum unitas sit principium numerationis; ergo unum & principium primum est.

Si DEUS est principium omnium, ergo omnia ab ipso.

Si enim non omnia essent à principio, id vel nihil esset, vel ociosum esset; quod periter est impossibile; sicuti igitur unitas est principium omnis numerationis, ita & ordinis; & uti ab hoc omnia ortum habent, ita ab unitate numerari incipiunt.

Si itaque est principium numerationis & ordinis, ergo & principium productionis; ab eo enim omnia producta sunt.

Si principium productionis, ergo & constitutionis; unum enim illud, quod in entibus reperitur essentiali, & quod ea in esse suo constituit, aliunde non est, nisi à principio productionis, quo omnia constituuntur.

Si itaque principium constitutionis est, ergo & principium essentie, cum omnis essentia ab uno per unitatem suam prodierit.

Si principium essentie, ergo & principium à quo omnia.

MAA

Ergo

Ergo & ideale principium, ut ita dicam, quo omnia sunt.

Ergo & exemplare, cum omne ideatum, uti ab una idea proflaxit, ita & ejusdem particeps sit.

Si hoc, ergo & principium conservationis; quia omnia eadem tam diu conservantur, quamdiu una sunt; qua unitate ab eis ablata in nihilum ruunt.

Si principium conservationis est, ergo & finitiois & perfectionis; à plenitudine enim ejus omnia accipiunt, omnia perficiuntur; Ergo principium, medium & finis omnium; principium namque & bonum idem sunt; bonum autem omnibus entibus est propositum.

Est itaque D E U S principium à quo omnia; principium seu medium, circa quod omnia versantur, & principium finale in quod omnia resolvantur.

Quest. VIII. An D E U S medium sit?

Respond. affirmativè.

Nota primò, Medium sub triplici ratione considerari posse; vel ut est medium centri; vel uti est medium conjunctionis; vel denique uti est medium mensurationis & extremitatum. Omnibus his modis DEUM medium dici posse, & primò quidem, DEUM esse medium centri, ita ostendo.

Centrum universale rerum est, ad quod omnia tendunt;

D E U S est centrum universale rerum.

Ergo ad eum omnia tendunt.

Si omnia ad eum tendant, ergo circulus intellectualis est omnia continens; ergo & centrum, quod ita demonstro.

Si non, Ergo circulus sine centro, & centrum sine sphaera concipi possent. Sed hoc est impossibile; Ergo hoc ipso, quod D E U S centrum est, & circulus est; est enim de essentia circuli centrum, & de centri essentia circulus.

Si ergo est circulus omnia continens, ergo circulus est infinitus.

Si hoc, ergo centrum & semidiameter & circumferentia & Sphaera idem sunt; quod ita demonstro.

Si non idem sunt, vel centrum, semidiameter & circumferentia erunt finitæ, vel infinitæ; Si hoc, habemus, quod quaerimus: Si illud, jam Sphaera constat ex centro, semidiametro & circumferentia finita; Ergo D E U S est finitus & infinitus, quæ omnia absurda sunt & impossibilia.

Sunt ergo in Sphaera divina centrum & semidiameter, & circumferentia idem

proptus & essentialiter; quod demonstrare oportebat.

Si idem sunt, ergo D E U S circulus est, cujus centrum ubique, circumferentia nusquam.

Ergo centrum semidiameter, circumferentia in sphaera infinita coincidunt.

Si coincidunt, Ergo idem erit principium, medium & finis omnium.

Si hoc: ergo maximum absolutum & infinitum esse necesse est.

Si maximum absolutum, ergo longitudo, latitudo, & profunditas unam quid erit simplicissimum & indivisibile maximum.

Ergo uti centrum præcedit omnem longitudinem, latitudinem & profunditatem, ita omnia in eodem coequantur & terminantur.

Si omnia in id confluant & terminantur ergo iterum medium & finis est omnium. Denique ergo est medium centri, quod demonstrare oportebat.

Si est Centrum, medium & finis omnium, ergo actus simplicissimus omnium.

Si hoc, ergo omnis existentia actualis in tantum existit, in quantum in infinite sphaeræ centro actu est.

Ergo esse ejus, uti est esse quolibet, ita est & esse omne id quod est; Esse autem Dei, sive a seitas Dei se habet per modum centri, ex qua uti omnes perfectiones simpliciter simplices, omnia attributa emanant, ita & infinita sunt.

Aliter per Artia Analogica principia.

Sicuti Sphaera materialis maxima est & ultima perfectio figurarum omnium, quæ major dari non potest; ita Sphaera divina, maxima, & perfectionum omnium perfectissima. Addeò omne imperfectum ipsi est perfectissimum; ergo in ea circuitus est rectitudo, & compositio simplicitas; & diversitas est identitas; & alteritas, unitas; & magnitudo bonitas, & bonitas aternitas; & aternitas potentia, & potentia sapientia; & intellectus voluntas; virtus, veritas, gloria est; Quomodo enim aliquid ibi esse posset imperfectionis? ubi imperfectio omnis est infinita perfectio, & possibilitas est omnis actus?

Ergo totius universi, omniumque in eo existentium unica & simplicissima & adequatissima mensura, utpote in quo totum non est majas parte, sicuti sphaera non est majas lineâ infinita; est ergo unica simplicissima & immobilis ratio totius universi.

Dixi immobilis, quia omnium motuum

fuit

finis est, in quo omnis motus, ut in centro quiescit, ergo per Synthesin.

Quia in eo velati centro omnia quiescunt, ergo est quies maxima, in qua omnis motus quies est, & quia quies maxima.

Ergo omnium motuum mensura est; Et quia hoc, idem omnium circumferentiarum maxima est rectitudo, & maxima presentia ejus, quae aeternitas ejus est, omnium temporum avorumque complexus; ergo in

ipso omnes motus naturales ut in fine quiescunt, & omnis potentia in ipso, ut in actu infinito perficitur. Et hoc, quia ipsa est entitas omnis esse, & omnis motus ad esse; ergo ipsa est quies motus, quia est finis omnis motus, scilicet forma & actus essendi. Etiam ergo omnia ad eam tendunt; ergo centrum, medium & finis omnium est; quod erat demonstrandum.

DEUS est Medium Conjunctionis. Ita ex Lulliana methodo ostenditur.

Quia omne	{	Bonificans mediante bonificatione bonificat bonificabile.	{	Sed haec omnia in DEO sunt. Ergo inter efficientem causam & passivam actio semper medium est. Sed hoc est medium conjunctionis; Ergo DEUS medium conjunctionis est.
		Magnam mediante magnificatione magnificat magnificabile.		
		Duraresactivum mediante duraresactivatione durare facit durificabile.		
		Potentificativum mediante potentificatione potentificat potentificabile.		
		Et sic de ceteris.		

Non tamen est medium mensurationis aut extremorum physice loquendo, quia id tantum in rebus quantitati subiectis, aliisque entibus corporeis extra DEUM repe-

ritur; In quantum tamen est ratio ratio-rum, qua omnia numeris suis perficit, possidere desinit, mensura determinat, medium mensurationis dici potest.

M O D U S I X.

Quod DEUS non sit medium Mensurationis aut extremitatum, ita ostenditur per novem principia substantialia.

Si DEO competeret medium mensurationis & extremorum, ejus	{	B ^m .	Necessario esset finita & terminata.	{	Quia omnia divina attributa sub mensuram caderent, & terminos suae perfectionis haberent; quod dici non potest	Ergo.
		M.				
		D.				
		P.				
		S.				
		Vo.				
		Vi.				
		Ve.				
		G.				

Quaest. X. An DEUS sit finis ultimus rerum.

Respond. Affirmative; & probatur per novem praedicata.

	Concreta.				Abstracta.		Concreta.								
Illud in quod omnia	{	B ^m .	{	Resolvuntur & quod omnia appetunt	{	Est ultimus finis rerum.	{	Sed in divinam	{	Omnia	{	B ^m .	Resolvuntur. Ergo.		
		M.												M.	M.
		D.												D.	D.
		P.												P.	P.
		S.												S.	S.
		Vo.												Vo.	Vo.
		Vi.												Vi.	Vi.
		Ve.												Ve.	Ve.
		G.												G.	G.

Quaecunque paulo ante de Medio adduximus argumenta, & haec de fine ultimo rerum quaestioni adaptari possunt, ut proinde superfluum sit, illa hic repetere.

Quæst. XI. An in DEO sit Majoritas.

R. Affirmativè. Per novem predicata. Ubi est summum B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. ibi est majoritas. In Deo est summum Bonum &c. Ergo in Deo datur Majoritas.

Quod & in DEO datur Minoritas, ita probatur. Ex Card. Casano, l. de doli ignorantia.

Ubi est infinitum B. M. D. P. S. Vo.

Vi. Ve. G. ibi maximum & minimum coincidunt.

Sed in Deo est infinitum Bonum &c.

Ergo maximum & minimum in Deo coincidunt. Ergo in Deo datur Majoritas & Minoritas.

Major patet. In quolibet puncto DEUS totus est, & quibuscumque minoris; ut pote cujus centrum ubique, circumferentia nusquam.

Si verò minoritas dicitur aut sumitur per defectum, aut negationem Majoritatis, hoc pacto Deo competere non potest.

Quod tandem in DEO datur Aequalitas, ita probatur.

Tunc est summa aqua- litas, quando	{	B.	Et	{	M.	Sed in Deo	{	B.	Et	{	M.	Identificantur & convertuntur. Ergo in Deo est summa aequali- tas.
		M.			D.			M.			D.	
		D.			P.			D.			P.	
		P.			S.			P.			S.	
		S.			Vo.			S.			Vo.	
		Vo.			Vi.			Vo.			Vi.	
		Vi.			Ve.			Vi.			Ve.	
		Ve.			G.			Ve.			G.	

Majorem & Minorem & Aequalitatem in DEO aliter demonstrare.

Cum itaque in precedentibus demonstratum sit, in Sphæra divina infinita, centrum, diametrum & circumferentiam esse prorsus idem, ita ut centrum nec circulo minus sit, nec circulus centro major, neque diameter aut centro aut circulo major aut minor sit; sed sit prorsus una infinita aequalitas. Quod hoc pacto demonstro.

Ubicunque Maximum & Minimum in uno & eodem subiecto coincidunt, ibi datur consequenter infinita aequalitas.

In Deo hoc fieri passim ante, de centro, diametro, circumferentia infinitæ Sphæræ ostendimus. Ergo.

Major patet. Quia in infinita essentia omnis contradictionem ratio ita absorbetur, ut supponendo DEUM Sphæram infinitam, in ea

Diversitas fit identitas.

Non esse fit esse.

Possibilitas ipsam fit actuale esse.

Centrum fit linea.

Linea, diameter.

Diameter circumferentia.

Maximum minimum.

Minimum maximum fit.

Unde patet, in infiniti Entis abyssu, contradictiones prorsus absorberi, neque oppo-

sitionem dari ullam physicam aut metaphysicam, aut moralem, quia summam argueret imperfectiorem.

Concludo Ergo. In Deo maximum cum minimo, minimum cum maximo coincidere.

Ergo totum maximum est intra omne simplex & indivisibile, quia centrum est.

Ergo extra omne ambiens circumferentia est, quia diameter infinita est.

Et principium quidem omnium, quia centrum; finis omnium, quia circumferentia; medium omnium, quia diameter.

Causa efficiens est, quia centrum essendi omnium. Idealis causa, quia à suo esse, veluti linea à centro, omne esse proficit. Finalis, quia circumferentia omnia includens, ipsa à nulla contenta & clausa.

Ergo est summa essendi bonitas, quia centrum; diffusiva sui, quia diameter conservativa omnium, quia circumferentia sua continet omnia.

In ipso enim, ex ipso, & per ipsam sunt omnia, quia circulus, diameter & centrum est.

Non quantitativum, sed intellectuale, maximum, simplicissimum; mensura omnis circulationis extra se.

Quæ

Quæ est de potentia in actum, & de acta redeundo in potentiam, mensura compositionis è principis ad individua, & resolutionis principiorum ad individua; nec non formarum perfectarum circulariumque operationum, & motuum euntium & redeuntium, quorum unitas in perpetua quadam pericycloſi conſiſtit.

CONSECTARIUM.

Hinc patet, quomodo Attributa Dei essentialia, ſicuti & novem Artis noſtræ principia, Circulari quadam & convertibili ratione de ſe invicem prædicentur, ita ut ſumma Bonitas ſit ſumma Magnitudo, & ſumma magnitudo ſumma bonitas.

Magnitudo ſit Aternitas.	Et univerſali Combinationis methodo.	B.	} Sic M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G.
Aternitas Potentia.		M.	
Potentia Sapientia.		D.	
Intellectus Voluntas.		P.	
Voluntas Virtus.		S.	
Virtus Veritas.		Vo.	
Veritas Juſtitia.		Vi.	
		Ve.	
		G.	

CAPUT X.

Quæſtiones de Immenſitate & Infinitate DEI.

Quæſtio I. An DEUS per immenſitatem ſuam ſit ubique?

CUM DEUS à nullis ob immenſitatem ſuam dicatur nullibi eſſe & ubique, id explicandam eſt, per analyſin: ergo ſic argumentor. Conſtat hæcæ particulas: Ubique, Alicubi, nullibi, ad locum pertinere; omne verò locatum vel corpus eſt, vel in corpore.

Sed DEUS, neque corpus eſt, neque in corpore;

Ergo erit incorporeus.

Si incorporeus, ergo locari non poteſt.

Si locari nequit, ergo nullus eum locus capit.

Si nullas cum locus capit, ergo eſt ubique.

Si verò non eſt ubique, ergo nullibi erit.

Si nullibi, ergo non erit alicubi.

Sed ex præcedentibus eſt ubique, quia eſt immenſus, ergo.

Sed immenſus eſſe non poteſt, quin ſit incorporeus.

Incorporeus eſſe non poteſt, quin ſit immaterialis.

Si immaterialis, non impeditur materia.

Si non impeditur, ergo penetrat omnia.

Si penetrat omnia, ergo & permeat omnia.

Si permeat omnia, ergo in nullo habet reſiſtentiam.

Si nullam habet in ullo reſiſtentiam, ergo in omnibus eſt. Ergo ubique, quod erat demonſtrandum.

DEUS itaque hoc ipſo, quod incorporeus & immaterialis eſt, nullam à corporibus patitur reſiſtentiam; atque adeò veriſimum eſt, eum eſſe ubique ipſo ſui eſſe, ipſa ſua potentia, ipſa ſua operatione, & omnia tam efficere poteſſe, tam effeciſſe, quæcumque in terris & univerſis elementis, & ſupra Cælos ſunt, viſibilia & inviſibilia omnia vivificare, in omnibus omnia operari.

Eſt ergo nullibi, quia nullibi eſt affixus; nullibi affixus, quia nullibi locus, ſed per omnia meat; ab omnibus eſt ſegregatus, & ab omnibus ſejanctus in ſua dignitate & ſupereminentiæ abyſſo, ſeſe à noſtris ſenſibus, à noſtris etiam cogitationibus in altum rapit.

Quæſtio II. An DEUS ſit infinitus?

Reſpond. Affirmativè; Et probatur per Synthefin & Analyſin.

DEUS eſt infinitus pæ eſſentiam, quia eſt infinitus in ſuis attributis.

Eſt quia eſt infinitus in ſuis attributis;

Ergo

Ergo Deus est infinitus	Magnitudine, Duratione, Potentia, Sapientia, Voluntate, Virtute, Veritate, Gloria,	Cum	Sit ubique. Sit æternus. Sit omnipotens. Sit omniscius. Nihil ei resistere possit. In omnibus operetur omnia. Sit lex immutabilis & ratio rationum. Sit in seipso, per seipsum absolute beatus.

Confirmatio.

Illud quod	A se & per se existit & subsistit à quolibet alio independenter. Inclaudit in se omne esse secundum omnes gradus possibiles illimitato essendi modo. Continet in se omnem essendi plenitudinem. Continet omnia à nullo contentas. Circumscribit omnia à nullo circumscriptam. Quo majus quid humana mens excogitare non potest. Independentem ab omni alio, & non habet unde limitetur. Non est receptum in alio, sed cujus esse est sua substantia. Est extra & supra omne genus, nullo genere clausam & limitatam. Dat esse omnibus locatis, in omni loco esse necesse est, & consequenter.	Infinitum & immensum est	Deus est talis. Ergo.

Per Compositionem seu Synthesin.

Quia dat esse omnibus locatis,
 Ergo in omni loco est.
 Et quia in omni loco est, non est receptus in alio.
 Et quia non est receptus in alio, est independentem.
 Et quia est independentem ab omni alio, ergo illimitatus.
 Et quia illimitatus, ergo absolute maximus.
 It quia maximus, ergo circumscribit omnia.
 Et quia circumscribit omnia, omnia continet à nullo contentas.
 Et quia continet omnia, omnem quoque in se continet essendi plenitudinem, includens in se omne esse secundum omnes gradus possibiles. Ergo immensus & infinitus.

Aliter per Analogiam.

Sicuti se habet virtus activa Dei ad effectus, quos potest, ita esse ad suam magnitudinem.
 Sed virtus Dei activa est infinita.
 Ergo & esse suum.

Sicuti se habet creatio rerum ad esse ex nihilo, ita conservatio ad esse rerum, ne abeant ad nihilum.
 Sed creatio ex nihilo arguit infinitam potentiam.
 Ergo & conservatio eandem.

Sicuti se habet immensus ad ubi, ita infinitas ad esse Dei.

Sed de ratione immensitatis est, esse formaliter ubi, ubicunque aliud quidpiam esse potest, & de ratione infinitatis est continere in se omne esse parum modo eminentiali cum excessu incomparabili.

Ergo infinitas & immensus nihil aliud est, quam simplicissima & eminentissima omnis entitatis & perfectionis complexio.

ANALYSES

De Immutabilitate DEI, in qua fundatur æternitas.

1. Ubicunque non est transmutatio nec vicissitudinis obumbratio, ibi est perfecta immutabilitas.
2. Ubicunque non est transitus de non esse ad esse, vel ab esse ad non esse, ibi est immutabilitas.

In Deo hæc
dantur.
Ergo.

ANALYSIS

Ubi est immutabilitas, ibi nullus est motus.
 Ubi nullus est motus, ibi non est actus entis in potentia.
 Ubi non est actus entis in potentia, ibi non est mutatio.

Ubi

Ubi nulla eſt mutatio, ibi nulla eſt alteratio.
 Ubi nulla eſt alteratio, ibi nulla eſt debilitas.
 Ubi nulla eſt debilitas, ibi ſumma integritas, & quoad eſſentiam, potentiam, & actionem.
 Ubi talis integritas, ibi nulla indigentia.
 Ubi nulla indigentia, ibi ſufficientia ſumma.
 Ubi ſumma ſufficientia, ibi etiam felicitas & beatitudo.
 Ubi ſumma felicitas, ibi perfecta vitæ poſſeſſio.
 Ubi perfecta vitæ poſſeſſio, ibi ſumma quoque Sapientia.
 Si hæc ei non deſunt, ergo nulla ei potentia deſuit, aut deerit unquam, aut ulla actio; Ergo æternè & fuit & eſt, & erit omnia.
 Ergo immutabilis.
 Ergo impoſſibile eſt tranſire de eſſe ad non eſſe, aut de non eſſe ad eſſe.
 Ergo eſſentialiter determinatur, ut ſemper & neceſſariò ſit, & immutabiliter perſiſtat eodem ſemper modo in ſe intrinſecè.
 Ergo vita fruetur invariabiliter & uniformiter ſemper permanente.
 Ergo ſolus habet immortalitatem atque imutabilitatem, atque in ea fundatam æternitatem.

Q U Æ S T I O.

De Incomprehenſibilitate & Ineffabilitate DEI.

Queritur. An DEUS ſit incomprehenſibilis & ineffabilis reſpectu Creature.

Reſpond. Quod ita. Et ſic Analyticè argumentor.

DEUS ut in ſe eſt, à nullo intellectu creato poſſibili comprehendi poteſt; Ergo neque nominari; ergo ineffabilis.
 Ineffabilis eſt, quia nullæ voces, nulla nomina ſufficiunt ad ejus eſſentiam cognoscendam aut explicandam.
 Nullæ verò voces & nomina ſufficiunt ad ejus explicandam eſſentiam, quia voces & nomina ſunt ex intentione imponentis.
 Et quia ſunt ex impoſitione hominum, vel etiam ipſius DEI, ſunt finitæ.
 Et quia finitæ ſunt, non adequabunt cognoscibilitatem DEI infinitam.
 Et quia non adequant cognoscibilitatem DEI, neceſſariò erunt tantum ſimilitudinariæ.

Et quia ſimilitudinariæ tantum, erunt neceſſariò imperfectæ.

Et quia imperfectæ, impoſſibile eſt, ut ſint repræſentativæ omnium, quæ in DEO ſunt, tùm propter infinitam diſtantiã objectorum creatorum, tum cognoscibilitatis eorum à DEO.

Eſt ergo DEUS uti incomprehenſibilis, ita ineffabilis, & non niſi per ſimilitudinem & metaphoſarum umbras comprehenditur; quæ tamen magnam in ſe involvunt imperfectionem, etiam præſcindendo ab omni imperfectione ſecundum rectum; uti ſunt attributa: Omniſcius, Omnipotens, ens à ſe; quæ cùm infinitatem involvant, utique à creato & finito intellectu, ut in ſe ſunt, comprehendi non poſſant; ſicut enim ſeſe habet cognoscibile infinitum ad intellectum humanum finitum, ita viſibile infinitum ad viſionem Dei, ab intellectu creato. Unde ſic arguo.

Omne quod eſt incapax & impotens ad videndum DEUM immediatè, id DEUM quoque nec explicare, neque explicando comprehendere poteſt.

Sed humanus intellectus eſt incapax & impotens naturaliter ad Viſionem Dei immediatam. Ergo.

Neque ſupernaturaliter; quia comprehenſivè DEUM inſeretur; quod eſt impoſſibile.

Q U Æ S T I O N E S.

De Cognitione DEI.

An & quid ſit Veritas DEI.

Loquimur hic de objectiva DEI Veritate, non de formali conceptu ipſius, quæ ad ſcientiam pertinet.

Unde ſic argumentor.

Ubi eſt ratio rationum } objectiva.	} Ibi eſt prima & abſoluta veritas objectiva. In DEO tales ſunt. Ergo.
Ubiunque eſt perfectiſſa adequatio idearum idearum.	
Ubiunque eſt lex æterna & immutabilis cognoscibilitatis DEI.	
Ubiunque eſt Opifex infallibilis, ſumma certitudine operans.	

Per Reſolutionem ita procedo.

Veritas certiffima eſt, ergo falli non poteſt.

Falli non poteſt, quia eſt immutabilis.

Na

Immu-

Inmensabilis est, quia est ipsa D^ei sapientia & bonitas, quarum illa falli uti non potest, ita hæc fallere non vult.

Ergo omne ens à D^eo cognoscibile est verum.

Verum est, quia idearum adequatur ideæ suæ.

Adequatur ideæ suæ, quia est perfecta conformitas eam cognoscibilis cum mente divina.

Est perfecta conformitas, quia D^eus omnia videt, ut in se sunt; ergo vera.

Sed & intellectus humanus, cognoscendo omnia, ut in se sunt; conformis fit ideali conceptui, cui omnia inxi-

stant, ergo omnia cognoscit, prout vera sunt.

Est ergo veritas objectiva cujuscunque Entis creati intelligibilitas ejus non qualiscunque, sed respectu mentis divinæ; ita ut veritas hæc nil aliud sit, quam conformitas rei cum prima sua regula, quæ est idæa divina, cui planè adequatur & commensuratur, essentiali suâ perfectiōe exprimens, prout in mente divina virtualiter formata erat & concepta; quia omnis res creata ita est in se, uti expressa est in mente divina.

Atque ab hac primæva veritate ens quodlibet creatum habet, quod sit intelligibile ab intellectu creato.

SECTIO II.

Praxis per Tabulam Combinatoriam Universalem, suprà Lib. I. pag. 14. positam.

CAPUT I.

Fabrica & Unitas Tabule Combinatoricæ.

Tabula hæc continet novem Abacos, qui correspondent novem principis essentialibus, cujusmodi sunt:

Bonitas, Magnitudo, Duratio, Potestas, Sapientia sive Intellectus, Voluntas, Virtus, Veritas, Gloria.

Et ne semper integra nomina, cum magno legentium tedio, ponere cogeremur; Combinationem dictorum novem principiorum tantum per initials literas indigittavimus; ita quidem, ut ubicunque B. ponitur, ibi Bonitas, Bonum, Bona, Bonificatum, Bonificare, Bonificabile, & quæcunque tandem ad bonitatem revocari possunt, prædicata propria & essentialia, uti postea declarabitur, intelligantur. Ita M. significat Magnitudinem: D. Durationem. P. Potestatem, & sic de cæteris idem judicium esto; ita ut quæcunque propria & essentialia prædicata de unoquoque principio dari possunt, ad illud revocentur.

Quoniam vero in omni propositione demonstrativa tria ponuntur: Subjectum, Medium & prædicatum; hinc in singulis Combinatoris Abacis tres literas posuimus; quarum prior indicat subjectum, se-

cunda Medium, tertia prædicatum; uti in his literis patet: B. B. B. quarum prior significat bonum; B. vero medium quodcunque, quod ad bonitatem revocari quovis modq. potest: uti est, appetibile, diffusivum suæ, communicativum, quæ sunt prædicata bonitatis, & tenent locum mediorum, quæ assumi debent ad aliquid demonstrandum; tertium B. iterum indicat bonum sub alia formalitate considerata. Ex his enim tribus literis cognitis, statim in notitiam venio totius Syllogismi, qui affirmatur ad aliquid de D^eo demonstrandum.

Perhi gratia. Illud bonum, quod ab omnibus est appetibile, illud est summe bonum:

Sed Deus est appetibilis &c. Ergo. Ex quod in unius exempli demonstratione comprobatur, id de omnibus aliis pariter intelligendum esse scias, trium literarum Combinationibus, ut postea amplissime ostendetur.

Quoniam vero prædicata D^ei sive attributa, uti & hæc novem principia essentialia inter se convertuntur, & eam de altero per æquiparantiam prædicari possunt; hinc facile per nostram hanc Artem Combinatoriam innumerarum questionum de D^eo argumenta reperiantur; uti ex hac præsentis Tabula patet; in qua singuli

singuli novem literarum Abaci 8: Combinationes exhibent, & totidem Argumentorum sedes; si verò 81, in se dixeris, habebis 6561, deinde diversa Combinationum argumenta; Si hæ Combinationes 6561 per 72 attributa five prædicata D 20 congrua (tot enim ex Authoribus collegimus) multiplicentur, habebuntur loca & argumenta Theologica 473392; quibus omnibus describendis vix centum Tomi sufficerent quantumvis magni, & si præterea per novem quæstionum circumstantias, quæ sunt, *An, Quid, ex Quo, Quantum, Quale, Cur, Quando, Ubi, Quando;* discutiantur singula, nascentur 4186728 diversarum Combinationum novarum, serierumque innumerarum augmenta. Hæc itorum si per novem principia relativa, quæ sunt: *Differentia, Concordantia, Contrarietas, Principium, Medium, Finis, Majoritas, & Aequalitas, Minoritas* conferantur, excurreret moles Combinationum ad 37690552. Quæ moles crescet, si accesserint varix figuræ Syllogismorum, per præpositiones

absolutas, conditionatas, universales, particulares, affirmativas, negativas, quæ omnia suè demonstrata sunt, in 4. Lib. prioris Tomi, uti & in Logica Combinatoria, ad quam Lectorem remitto. Unde hoc loco tantum *Kami rai in 7-27-28*, ex singulis Combinationum Abacis, nonnullas propositiones adducemus, ut Lectori uberius demus cæterarum rerum deducendarum materiem: Ex hisce enim tabulis quisque pro libitu suo applicare poterit, quæ profectui suo magis profutura cognovit. Et ut melius & majori cum certitudine in hoc negotio procedere possit, singulis Combinationum Abacis sua propria prædicata adjunximus: P. G. Abaco, qui intitulatur Bonitatis, inscripserat reperiet prædicata illa, quæ ad bonitatem propriè pertinent; Magnitudinis verò Abaco, sua; Durationis, sua, & sic de cæteris sequentibus principiorum essentialium Abacis per Combinatoriam artem artificio singulari dispositis, idem judicium esto.

CAPUT II.

De modo inveniendi variis modis, sedesque Argumentorum varias, per Tabulas Combinatorias.

NOtandum primò, primum essentialium principiorum, quam Bonitatem five Bonum dicimus, habere in se complicatam divinam essentiam, ita ut omnia hujusmodi principia sint tanquam proprietates quædam, quæ à divina essentia emanant; neque enim ullum divinum attributum concipi potest, nisi primum id cogitetur esse & existere; hoc ipso autem quod cogitatur esse & existere, id necessario quoque bonum esse comprobabitur; siquidem bonum & unum, five divina essentia, & unitas inter se convertuntur; Bonum enim est esse, & non esse, est malum; Essentia autem Dei infinita infinitè bona esse non potest, nisi sit infinitè magna, & infinitè magna esse non potest, nisi æterna, æterna esse non potest, quin omnipotens, & sic de cæteris, ut in prima parte ostendimus. Atque hæc omnia tamen quoad D 20 M, cum una & eadem Dei essentia identificentur, secundùm nos tamen, conceptum involvant explicitum; alio enim concipitur Sapientia, alio potentia &c. hoc pacto intellectus concipitur prior voluntate; hæc potentia, & sic de cæteris; hæc autem ordinata secundùm prius, & posterius, necessario habent ali-quod primum, ergo radicem cæterorum,

videlicet essentiam, & per se primò constitutivum. Hoc autem primum ens est à se, five increatum, five ens per essentiam, five irreceptum, quæ omnia eodèmodò recidunt, & tale est, ut eo nihil prius & antèrius dabile excogitari possit; hoc enim concipi nequit tanquam ab alio emanans, sed est sui ipsius esse necessarium & independens, estque non tantum negativè, sed & positivè primum, id est omnia ipso sunt posteriora, atque ex eo tanquam ex radice emanant; Aseitas enim, ut ita loquor, seu Dei sui ipsius existentia, uti primum principium & radix omnium cæterorum concipitur, ita ex ea quoque continuò profluit summa essendi necessitas, ex hac æternitas, tam infinita seu illimitatio omnimoda, ex hac simplicitas, ex hac verò ratio purissimi actus, absque ulla potentialitate ad aliud esse; ex hac deinde immutabilitas, impassibilitas, immortalitas, quorum opposita mutationem involvunt. Rursus ex illimitatione omnimodà oritur infinita perfectio & pulchritudo, quæ sunt attributa bonitatis, ex qua ratio ultimi finis exurgit. Infinitas præterea quoad intelligere, consistit attributum Sapientie; quoad vel- le verò attributum libertatis perfectissimæ,

Tabulam
hanc vide
in Lib. IV.
de Arte
Combinato-
ria, pag.
179 &
180.

impeccabilitatis, fidelitatis, misericordiar, iustitiar, ceterarumque virtutum moralium, quæ subiecti imperfectionem non connotant, quantum complexum est sanctitas, ex qua ratio primæ regulæ omnium actionum moralium ac providentiæ, & ratio causæ primæ universalis oritur. Hoc pacto si divinæ Aseitatis attributum spectes quoad præsentiam, nascitur immensitas, omnipræsentia; si quoad durationem, nascitur æternitas; ex hisce invisibilitas, incomprehensibilitas, atque ineffabilitas, quæ omnia unitas essentialiter in se complicat.

Hinc deducitur, essentiam & existentiam DEI ita complicare bonum, ut illa sine bonitate concipi non possit, tam enim DEUS magnam bonum est in agendo, quàm in

existendo; siquidem unius essentia bonitas notat in essentia & existentia sua ita esse DEUM, ut ipsam existere DEI sit ipse DEUS, & tantus in existentia sua, quantus in activitate sua, secus enim differret in aliquo, quod impossibile est. Essentia itaque sive existentia DEI per se, est radix omnium horum essentialium principiorum, quæ sublata remanet nihil. Unde antequam Artia nostræ Tabulam generalem in praxin deducamus, prius id, à quo cetera omnia dependent, declarandum esse censeo, & est ipsa DEI Aseitas, sive sui ipsius existentia, præsertim cum in omni disceptatione primum sit, ut ea de re, de qua differitur, an ipsa revera sit, queri soleat.

CAPUT III.

*Επίδειξις seu Combinatio prima.**Quæst. I. AN DEUS SIT?*

Respondetur affirmative.

HOC probare poteris sex modis; Sed ne chartam innumeris Combinationibus impleamus, id tantum per unam Columnam Abaci Primæ de Bonitate, comprobare tentabimus, ut ex uno paradigmate, reliquorum Combinationes latulentiùs percipiat Lector.

Quod antequam præstemos, sciendum est, Prædicata infra unumquemque Abacorum posita, Mediorum, quæ in præmissis

affirmari debent, locum obtinere; quibus si subiectum & prædicatum apud connectas, statim resultabit Syllogismus rei demonstrativus; ita quidem, ut quemadmodum supra diximus, prima litera cuiusque triadis, subiectum; secunda medium; tertia prædicatum significet. Quoniam verò medium, quo Aseitatem sive existentiam DEI demonstramus, Bonitatem assumptam, hinc omnia quæ quovis modo ad bonitatem revocari possunt, prædicata, ad id, quod intendimus, demonstrandum assumimus; & in hanc finem quoque primam Abaci primæ de bonitate Columnam posuimus. Hoc itaque pacto procedendum est.

DEUM esse, ita ostenditur primò per Resultatorem novem essentialium principiorum.

1. B. B. B. Illud bonum, à quo omnia participativè bona sunt, necessariò est summum bonum, & consequenter & est, & à se existit.
DEUS est bonum, à quo omnia participativè bona sunt.
Ergo DEUS est summum bonum, & consequenter & est, & à se existit.
2. B. B. M. Omne bonum absolutum necessariò supremum & maximum ens est, & consequenter non potest non existere.
Sed DEUS est bonum absolutum.
Ergo necessariò supremum & maximum ens est, & consequenter non potest non existere.
3. B. B. D. Omne bonum essendi necessitatem habens, illud necessariò quoque erit æterna durationis, & consequenter non potest non existere.
Sed DEUS est bonum essendi necessitatem habens.
Ergo est æternæ durationis &c.
4. B. B. P. Omne bonum essendi necessitatem habens, illud quoque necessariò erit omnipotens, & consequenter non potest non existere.
Sed DEUS est bonum essendi necessitatem habens.
Ergo & necessariò erit omnipotens, & consequenter non potest non existere.

f. B. B. S.

3. B. B. S. Omne *bonum* infinite potens, necessario est *omniscium*, & consequenter non potest non existere.
Sed DEUS est infinite potens.
Ergo & omniscium, & consequenter non potest non existere.
4. B. B. Vo. Omne *bonum* omniscium necessario est *interminæ voluntatis*, & consequenter non potest non existere.
DEUS est bonum omniscium.
Ergo *interminæ voluntatis*, & consequenter non potest non existere.
7. B. B. Vi. Omne *bonum* infinite volens, illud necessario est *infiniæ virtutis*, & consequenter non potest non existere.
DEUS est bonum infinite volens.
Ergo & *infiniæ virtutis*, & consequenter non potest non existere.
8. B. B. Ve. Omne bonum *infiniæ virtutis*, necessario est *æternæ veritatis*, & consequenter non potest non existere.
DEUS est *infiniæ virtutis*.
Ergo necessario *æternæ veritatis*, & consequenter non potest non existere.
9. B. B. G. Omne *bonum æternæ veritatis* necessario est *æternæ gloriæ*, & consequenter non potest non existere.
DEUS est *æternæ veritatis*.
Ergo necessario *æternæ gloriæ*, & consequenter non potest non existere.

Atque hæc est prima probatio per novem essentialia predicata tradacta, qua DEUS esse, demonstramus.

Jam verò si quis negaret Majorem, in omnibus propositis Syllogismis; huic responderetur per eundem Syllogismos vel enthymemata, uti ex sequentibus patebit.

Majores in omnibus Syllogismis propositis hoc pacto confirmatur.

- Ad. 1. Si bonum superum non esset necessario existens, nihil participativè esset bonum; imò omnia essent mala, verbo; nihil.
2. Si DEUS non esset ens bonum supremum & maximum necessario existens; ergo aliud ens ante eum fuit bonificativum & magnificativum.
3. Si DEUS non est bonum æternum necessario existens, ergo initium aliquod habuit suæ essentiae & bonitatis; ergo ens receptivum.
4. Si DEUS non est bonum infinite potens necessario existens, ergo suæ habebit potentiae resistantem; ergo majorem se.
5. Si DEUS non est bonum omniscium necessario existens, ergo aliquid cum

latebit; ergo defectuosus in scientia.

6. Si DEUS non est infinite Volens necessario existens, ergo quispiam alius ejus Voluntati vim inferre poterit; ergo minor alio.
7. Si DEUS non est *infiniæ virtutis* necessario existens; ergo erit limitatus; ergo deficiens in aliquo.
8. Si DEUS non est *infiniæ Veritatis* necessario existens, ergo subinde in sua sapientia & scientia fallitur; ergo limitatus scientiæ.
9. Si DEUS non est *infiniæ gloriæ* necessario existens; ergo non obtinebit finem quæ est fructio sui ipsius, nec requiescet.

Sed hæc omnia absurda sunt & impossibilia,

Ergo DEUS necessario existit; quod erat demonstrandum.

Aliter per 3. Colam. Abari primi.

Nota nos primam tantum propositionem ponere.

1. B. M. B. Omne *ens* ^{h.} sive bonum (fuit enim hæc Convertibilia) ^{ii.} Magnitudinis suæ terminos nesciens, illud quoque necessario existit *infiniæ bonitatis*.
2. B. M. M. Omne *ens*, quod virtute sua omnia implet, id quoque necessario existit *infiniæ magnitudinis*.
3. B. M. D. Omne *ens*, quod *limitationis* omnis expertus est, id absolutam quoque necessitatem essendi habet, & *æternæ Duratissimi*.
4. B. M. P. Omne *ens*, quo *magis* dari non potest, id necessario existit, & independens ab alio, increatum & *omnipotens*.
5. B. M. S. Omne *ens*, quo nihil *duratione æternius* est, id quoque necessario & *infiniæ Sapientia* existit.

6. B. M. Vo. Omne *ens* immensitatis absolute, necessario à se & per se existit, infinite voluntatis.
7. B. M. Vi. Omne *ens* interminat Capacitatis, id necessario existit & infinita virtutis pollet.
8. B. M. Ve. Omne *ens*, à quo omnia magis sunt participativè, id necessario quoque existit, & infinite veritatis est.
9. B. M. G. Omne *ens*, quod essentie sue magnitudine omnia attingit, id necessario quoque existit, infinite glorie.
- Sed DEUS est tale ens sive bonum.
Ergo DEUS necessario existit.

Probantur Assumpta.

- Ad 1. Si ens infinite magnitudinis non necessario existeret; ergo contingenter, ergo & esse, & non esse posset; quod est impossibile.
2. Si ens omnia virtute sua implens non necessario existit; ergo vel æqualem habuit, vel se maiorem; ergo foret imensum & non imensum, quod absurdum est.
3. Si ens illimitatum non necessario existeret æternum; ergo quandoque habuit principium; ergo non increatum; ergo finitum.
4. Si ens, quo majus dari non potest, non necessario existeret omnipotens; ergo aliquid eo majus & potentius, à quo immensitatem & omnipotentiam participavit; quod inconveniens est.
5. Si ens duratione æternum non necessario existeret omniscium; ergo erit contingenter omniscium æternum, ergo

non totum, quod scit, scit; & consequenter æternus & omniscius contingenter; quod impossibile est, cum omnis contingentia presupponat ens liberum, à quo producitur.

6. Si ens immensitatem absolute non necessario existeret infinite voluntatis; ergo vel non vellet quod posset, vel vellet quod non posset; Sed hoc est impossibile.
7. Si ens interminat magnitudinis non necessario existeret infinite virtutis; ergo in virtute sua deficiet; quod inconveniens est.
8. Si ens, à quo omnia participativè magis sunt, non necessario existeret illimitate veritatis; ergo nihil erit magnum & verum; ergo omnia parva & falsa, quod impossibile est.
9. Si ens essentie sue immensitate omnia attingens non necessario existeret gloriosum; ergo nullum ens creatum & nem suam obtineret, neque naturalem neque supernaturalem.

CONJECTARIUM.

Aliter per redactionem aliorum prædictorum.

- B. M. M. In omni ente datur aliquod *ens* supremum constitutivum omnium. Tale, DEUS est. Ergo DEUS inter omnia entia supremum ens est.
- B. M. M. Illud *ens* in omni genere entis supremum est, quo non est majus dabile.
- B. M. D. Illud verò *ens*, quo majus dari non potest, est illud, quo nullum æternius est, aut esse potest, tempori non subiectum.
- B. M. D. α. Illud verò *ens*, quo nullum æternius est aut esse potest, est illud, quod seipsum neque causare, nec ab alio causari potest.
- B. α. D. Quod verò seipsum causare non potest, nec ab alio causari, illud est æterni actus omnem finitam durationem excedens.
- B. α. D. M. B. Omne verò *ens* incassatum, primum, æternum, immensum, summum, absolutam necessitatem habet.
- Sed tale ens non nisi DEUS est. DEUS ergo necessario existit.

Unde iterum concluditur.

1. Si DEUS non existit, ergo necessario dabitur actualis progressus in infinitum; quod in omni philosophia damnatum est.
- Ergo necessario primum aliquod, supremum, æternum, immensum, increatum ens dari debet causa causarum,

& constitutivum omnium; qui DEUS est.

2. Tota Series seu collectio causarum est dependens & causata, ergo ut consistat, sub alio necessario causabitur & dependebit, & quidem ab alio non intra collectionem causarum contento, sed

sed ab ente quodam increato, aeterno, infinito; qui DEUS est.

3. Vel cum illa collectio erit finita vel infinita. Si prius: illa necessario continet aliquod primum causatum, adeoque extra eam necessario est aliquod primo causans, & non causatum. Si posterius, ergo illud ipsum erit ens illud infinitum, increatum, aeternum, de quo diximus; qui DEUS est.

Illeum autem collectio entium, quorum nullum ex se consistere potest, & reduci ad esse, illud ex se in nihilum resolvi necesse est, cum non habeat sustentantem se; ergo debet dari, qui illud sustentet, non sustentatus; qui DEUS est.

4. Omnis illa entium collectio vel est necessaria vel contingens; prius dici non potest; essent enim à seipsis, quod soli infinitae potentiae Dei competit. Non contingens; quia omne ens contingens ex se & sua natura potest esse, vel non esse. Si hoc: ergo ad esse transire non poterit, erisque in numero impossibile. Si illud, id est, esse potuit; ergo ad esse reduci debuit ab alio, non utique, nisi ab ente necessario, aeterno, immenso, increato; qui DEUS est.

Ex hisce tandem concluditur, Impossibile plures Deos praeter unum dari; quod ita per resolutionem novem principiorum deducitur.

Si plures Dii essent, necessario unusquisque eorum deberet esse ens unum, necessarium & summum B. M. D. P. S. V. V. V. G.

Sed hoc est impossibile; idque per analysin ita deduco.

Si plures essent Dii, vel essent distincti vel indistincti; quorum neutrum admitti potest aut debet.

Primo enim non forent distincti. Probatur. Quia si essent distincti, differrent necessario; si differrent, ergo diversi; si diversi, ergo unus habebit, quo ab alio diversificetur; Si hoc, ergo unus aliquid habebit, quo alter carebit; ergo se habebunt ut excedens & excessum; Si hoc, ergo inaequales, ergo finiti, ergo non necessario existentes; ergo quod unus vellet, id alter nollit, quae apertam contradictionem, atque adeo in utroque imperfectionem involvunt; ergo neuter infinite B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. Ergo impossibile est plures Deos esse & distinctos. Si verò indistincti; ergo duo illa unum erunt, cum unum nihil aliud, quam negatio divisionis sit, ergo indivisi; ergo duo illi Dii infinite B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. idem erunt & Bonitate, Magnitudinis, Duratione, Potentia, Sapientia, Voluntate, Virtute, Veritate, Gloria aequales, atque adeo unum erant essentialiter. Ergo impossibile est, praeter unum plures Deos dari; quod erat demonstrandum.

Innumera hoc loco argumenta producenda forent; sed quia illa omnia in Tabulae Combinatoriae appropriatis triadibus continentur, ea Lectori erucenda relinquo. Quare ad alia progrediamur.

Quaest. II. Quid DEUS sit?

Respond. Quod DEUS est ens per essentiam unum, simplicissimum, perfectissimum, infinitum, aeternum.

Quoniam verò Ens, unum, simplex sub essentiali predicato bonitatis continetur, accipies B. litteram, ubicunque occurrerit pro ente, & uno, tua probationis argumentum. Media verò ex aliis Columnis prohibita accipere poteris. Hoc itaque pacto progredere, & primum per simplices terminos.

Modus I. per Simples terminos.

Exemplum I. per Columnam 2. Axiom. primi.

B. B. B.	} Omne ens infinitae bonitatis est	Absolute & simpliciter unum.	} Sed DEUS est infinitae bonitatis. Ergo absolute & simpliciter unum.
B. B. M.		Unum absolute magnum.	
B. B. D.		Unum infinite durans.	
B. B. P.		Unum infinite potens.	
B. B. S.		Necessario unum infinite sapiens.	
B. B. V.		Necessario unum omnivolens.	
B. B. Vo.		Necessario unum infinite virtutis.	
B. B. Vi.		Necessario unum infinite veritatis.	
B. B. Ve.		Necessario unum infinite gloriae.	
B. B. G.			

Exemplum II. per Colom. 2. Abati primi.

B. M. B.	} Omne ens simpliciter & absolute magnum est necessario unum infinite	B.	} Sed Deus est talis. Ergo.
B. M. M.		M.	
B. M. D.		D.	
B. M. P.		P.	
B. M. S.		S.	
B. M. Vo.		Vo.	
B. M. Vi.		Vi.	
B. M. Ve.		Ve.	
B. M. G.		G.	

Vides in hisce simplicibus terminis, quomodo, ut in precedenti exemplo patet Ens indicatum per primum B, semper sit subiecti locum obtinens; Infinite vero bonitatis, per secundum B. indicatum, medium fit; Unam vero per tertiam literam indicatum sit predicatum. In secundi vero exempli Columna subiectum est ens, mediam illi finita magnitudo, predicatum autem cum adjunctis attributis.

Exemplum III. Colom. 3. Abati primi.

B. D. B.	} Omne ens aeternum,	} Est necessario unum infinite	B.	} Sed Deus est talis. Ergo.
B. D. M.			M.	
B. D. D.			D.	
B. D. P.			P.	
B. D. S.			S.	
B. D. Vo.			Vo.	
B. D. Vi.			Vi.	
B. D. Ve.			Ve.	
B. D. G.			G.	

Exemplum IV. Colom. 4. Abati primi.

B. P. B.	} Omne ens immensum se potens,	} Est necessario unum infinite	B.	} Sed Deus est talis. Ergo.
B. P. M.			M.	
B. P. D.			D.	
B. P. P.			P.	
B. P. S.			S.	
B. P. Vo.			Vo.	
B. P. Vi.			Vi.	
B. P. Ve.			Ve.	
B. P. G.			G.	

Exemplum V. Colom. 5. Abati primi.

B. S. B.	} Omne ens infinite sapientie,	} Est necessario unum absolute & simpliciter	B.	} Sed Deus est talis. Ergo.
B. S. M.			M.	
B. S. D.			D.	
B. S. P.			P.	
B. S. S.			S.	
B. S. Vo.			Vo.	
B. S. Vi.			Vi.	
B. S. Ve.			Ve.	
B. S. G.			G.	

Exemplum VI. Colom. 6. Abati primi.

B. Vo. B.	} Omne ens infinite volens,	} Est necessario unum absolute	B.	} Deus est tale ens. Ergo.
B. Vo. M.			M.	
B. Vo. D.			D.	
B. Vo. P.			P.	
B. Vo. S.			S.	
B. Vo. Vo.			Vo.	
B. Vo. Vi.			Vi.	
B. Vo. Ve.			Ve.	
B. Vo. G.			G.	

Exem-

Exemplum VII. Column. 7. Abaci primi.

<div> <div>B. Vi. B.</div> <div>B. Vi. M.</div> <div>B. Vi. D.</div> <div>B. Vi. P.</div> <div>B. Vi. S.</div> <div>B. Vi. Vo.</div> <div>B. Vi. Vi.</div> <div>B. Vi. Ve.</div> <div>B. Vi. G.</div> </div>	<div>Omne ens infini- tæ virtutis</div>	<div>Est necessariò unum simpliciter</div>	<div> <div>B.</div> <div>M.</div> <div>D.</div> <div>P.</div> <div>S.</div> <div>Vo.</div> <div>Vi.</div> <div>Ve.</div> <div>G.</div> </div>	<div>Talis est DEUS. Ergo,</div>
--	---	--	---	----------------------------------

Exemplum VIII. Column. 8. Abaci primi.

<div> <div>B. Ve. B.</div> <div>B. Ve. M.</div> <div>B. Ve. D.</div> <div>B. Ve. P.</div> <div>B. Ve. S.</div> <div>B. Ve. Vo.</div> <div>B. Ve. Vi.</div> <div>B. Ve. Ve.</div> <div>B. Ve. G.</div> </div>	<div>Omne ens æternæ veritatis</div>	<div>Est necessariò unum absolutè</div>	<div> <div>B.</div> <div>M.</div> <div>D.</div> <div>P.</div> <div>S.</div> <div>Vo.</div> <div>Vi.</div> <div>Ve.</div> <div>G.</div> </div>	<div>DEUS est talis. Ergo,</div>
--	--	---	---	----------------------------------

Exemplum IX. Column. 9. Abaci primi.

<div> <div>B. G. B.</div> <div>B. G. M.</div> <div>B. G. D.</div> <div>B. G. P.</div> <div>B. G. S.</div> <div>B. G. Vo.</div> <div>B. G. Vi.</div> <div>B. G. Ve.</div> <div>B. G. G.</div> </div>	<div>Omne ens immen- sæ gloriæ.</div>	<div>Est necessariò unum absolutè</div>	<div> <div>B.</div> <div>M.</div> <div>D.</div> <div>P.</div> <div>S.</div> <div>Vo.</div> <div>Vi.</div> <div>Ve.</div> <div>G.</div> </div>	<div>Talis est DEUS. Ergo,</div>
---	---	---	---	----------------------------------

Habes hic Lector novem Columnarum primi Abaci Combinationes 81, totidem Syllogismis exhibitæ, in quorum prima propositione, sive in Majori semper pro subiecto ponitur ens, quod per B. litteram signatur; Secunda verò notat medium, quod in Columnis singulis idem est, in omnibus verò novem Columnis diversam: Tertia litera prædicata novem signat, in omnibus Columnis eadem, in singulis verò differentia, à priori Columna vix recedens. Quoniam verò in hoc Abaco nobis unitatem DEI demonstrare incumbat; Hinc quoque Ens semper & in omnibus propositionibus pro subiecto ponitur; Unum verò pro prædicato; Media vero, & quæ prædicato adnexa sunt attributa essentialia semper in omnibus & singulis Columnis,

ut patet, mutantur. Ex quo patet, hanc propositionem: Omne ens est unum, juxta Abacum hunc nostrum, 81. mutari posse, non plus nec minus: Sed hæc de primo Abaco, qui Combinatio bonitatis inscribitur, sufficiant.

Si quispiam verò hoc argumentum propositum per reliquos novem principiorum absolutorum Combinatorios Abacos, prosequi desideraret, is in secundo Abaco novem Columnarum per 81. Combinationes semper Magnum, habebit pro subiecto; unum verò pro prædicato; novem verò principia essentialia pro mediis & prædicato servient, ad id, quod intenditur demonstrandum. Sed modum & rationem paucis exponamus.

Exemplum I. Columna 1. Abaci secundi,

Subiectum.	Modum.	Predicatum.
M. B. B.	Omne magnum infinitæ bonitatis, est unum	Summè bonum.
M. B. M.		Infinitè magnum.
M. B. D.		Infinitè durum.
M. B. P.		Infinitè potens.
M. B. S.		Infinitè sapiens.
M. B. Vo.		Infinitè volens.
M. B. Vi.		Infinitè virtuosum.
M. B. Vc.		Infinitè verax.
M. B. G.		Infinitæ gloriæ.

Exemplum II. Column. 2. Abaci secundi.

M. M. B.	Omne magnum infinitæ extensionis est unum	Infinitè bonum.	Sed DEUS est tale em. Ergo est unum simpliciter & absolute.
M. M. M.		Infinitè magnum.	
M. M. D.		Infinitè durum.	
M. M. P.		Infinitè potens.	
M. M. S.		Infinitæ sapientiæ.	
M. M. Vo.		Infinitæ voluntatis.	
M. M. Vi.		Infinitæ virtutis.	
M. M. Vc.		Infinitæ veritatis.	
M. M. G.		Infinitæ gloriæ.	

In reliquis Columnis Abaci secundi, consequentibus, combinandis, eadem est ratio; Subiectum semper idem est; modum diversum, predicatum idem in omnibus, ut ex literis & ex prima literarum triade Column. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. apparet, & tali ratione predicatur.

E X E M P L U M I.

Triades primæ Ex Columna	3. M. D. B.	Omne magnum	Infinitæ durationis, necessario unum est	Infinitè bonum.
	4. M. P. B.		Infinitæ potentie, est necessario unum	
	5. M. S. B.		Infinitæ sapientiæ, est necessario unum	
	6. M. Vo. B.		Infinitè volens, est necessario unum	
	7. M. Vi. B.		Infinitæ virtutis, est necessario unum	
	8. M. Vc. B.		Infinitæ veritatis, necessario est unum	
	9. M. G. B.		Infinitæ gloriæ, est necessario unum	

E X E M P L U M II.

Secunda trias literarum in Abaco secundo ita combinat propositiones assumptas.

1. M. B. M.	Omne magnum	Infinitè bonum, necessario unum est	Infinitè magnum.
2. M. M. M.		Infinitæ extensionis, necessario unum est	
3. M. D. M.		Infinitæ durationis, necessario est unum	
4. M. P. M.		Infinitæ potentie, necessario est unum	
5. M. S. M.		Infinitæ sapientiæ, necessario est unum	
6. M. Vo. M.		Infinitæ voluntatis, necessario est unum	
7. M. Vi. M.		Infinitæ virtutis, necessario est unum	
8. M. Vc. M.		Infinitæ veritatis, necessario est	
9. M. G. M.		Infinitæ gloriæ, necessario est	

videt

Vides itaque Lector, quomodo in reliquis Columnis procedendum fit, & exempla hic poſita ita clarè ob oculos omnia ponunt, ut nemo niſi prorsus ſtupidus Combinandi rationem non attingat. Sed jam, ut univerſæ Tabulæ Combinatoriæ uſus uberius pateſcat; nonnulla exempla ex reliquis Combinatoriis Abacis adducemus.

Nota itaque in tertio Abaco, qui durationis inſcribitur, pro ſubjecto ſemper affirmi durationem, vel quæ ad eam quovis modo revocari poſſunt; Media quoque pro diverſitate Columnarum diverſa ſunt; predicato ſemper eodem permanente, annexis tantum ei terminis tranſcendentalibus diverſis.

EXEMPLUM III. EPIZENITICON.

Columna 1. Abaci tertii, Durationis.

D. B. B.	} Omne durans infinitæ bonitatis, neceſſariò	{ Eſt unum eſſentialiter bonum.
D. B. M.		{ Eſt unum infinitè magnum.
D. B. D.		{ Eſt unum æternè permanens.
D. B. P.		{ Eſt unum infinitè potens.
D. B. S.		{ Eſt unum infinitè ſapiens.
D. B. Vo.		{ Unum eſt infinitæ voluntatis.
D. B. Vi.		{ Unum eſt infinitæ virtutis.
D. B. Ve.		{ Unum eſt infinitæ veritatis.
D. B. G.		{ Unum eſt infinitæ gloriæ.

DEUS eſt ens durans infinitæ bonitatis. Ergo unum eſſentialiter.

EXEMPLUM IV. EPIZENITICON.

Columna 1. Abaci quarti, Potentiæ.

P. B. B.	} Omne potens infinitæ bonitatis, eſt unum	{ Eſſentialiter bonum.
P. B. M.		{ Eſſentialiter magnum.
P. B. D.		{ Eſſentialiter durans.
P. B. P.		{ Eſſentialiter omnipotens.
P. B. S.		{ Eſſentialiter ſapiens.
P. B. Vo.		{ Eſſentialiter volens.
P. B. Vi.		{ Abſolutæ virtutis.
P. B. Ve.		{ Infinitæ veritatis.
P. B. G.		{ Infinitæ gloriæ.

DEUS eſt potens infinitæ bonitatis. Ergo unum abſolutè & eſſentialiter.

EXEMPLUM V. EPIZENITICON.

Columna 1. Abaci V. Sapientiæ ſeu intellectus.

S. B. B.	} Omne ſapiens infinitæ bonitatis eſt	{ Unum eſſentialiter bonum.
S. B. M.		{ Eſſentialiter magnum unum.
S. B. D.		{ Unum eſſentialiter durans.
S. B. P.		{ Unum infinitè potens.
S. B. S.		{ Unum infinitæ cognitionis.
S. B. Vo.		{ Unum immenſæ voluntatis.
S. B. Vi.		{ Unum internæ virtutis.
S. B. Ve.		{ Unum ſummæ veritatis.
S. B. G.		{ Unum infinitæ Gloriæ.

DEUS eſt ſapiens infinitæ bonitatis. Ergo unum abſolutè & eſſentialiter.

EXEMPLUM VI. EPIZEUTICON.

Columna I. *Abaci Sexti, Voluntatis.*

Vo. B. B.	} Omne appetitivum infinitæ bonitatis,	{ Est necessario unum summe essentialiter bonum.
Vo. B. M.		{ Est necessario unum infinite magnum.
Vo. B. D.		{ Est necessario unum infinite durans.
Vo. B. P.		{ Est necessario unum infinite potens.
Vo. B. S.		{ Necesario est unum infinite sapientia.
Vo. B. Vo.		{ Necesario est unum infinite voluntatis.
Vo. B. Vi.		{ Necesario est unum infinite virtutis.
Vo. B. Ve.		{ Necesario est unum infinite veritatis.
Vo. B. G.		{ Necesario est unum infinite gloriæ.

DEUS est talis. Ergo essentialiter unum.

EXEMPLUM VII. EPIZEUTICON.

Columna prima, *Abaci Septimi, Virtutis.*

Vi. B. B.	} Omne virtuosum infinitæ bonitatis, necessario	{ Summum bonum.
Vi. B. M.		{ Absolutè magnum.
Vi. B. D.		{ Æternè durans.
Vi. B. P.		{ Infinite potens.
Vi. B. S.		{ Infinite sapiens.
Vi. B. Vo.		{ Infinite voluntatis.
Vi. B. Vi.		{ Infinite virtutis.
Vi. B. Ve.		{ Infinite veritatis.
Vi. B. G.		{ Infinite gloriæ.

DEUS est talis. Ergo.

EXEMPLUM VIII. EPIZEUTICON.

Columna prima, *Abaci Octavi, Veritatis.*

Ve. B. B.	} Omne verum infinite bonitatis necessario	{ Unum est summe bonum.
Ve. B. M.		{ Unum est absolutè magnum.
Ve. B. D.		{ Unum est æternum durans.
Ve. B. P.		{ Unum est omnipotens.
Ve. B. S.		{ Unum est omniscium.
Ve. B. Vo.		{ Unum est infinite voluntatis.
Ve. B. Vi.		{ Unum est infinite virtutis.
Ve. B. Ve.		{ Unum est infinite verificativum.
Ve. B. G.		{ Est unum infinite gloriæ.

DEUS est talis. Ergo.

EXEMPLUM IX. EPIZEUTICON.

Columna prima, *Abaci Novi, Gloriæ.*

G. B. B.	} Omne gloriosum infinite bonitatis,	{ Id unum est per se essentialiter bonum.
G. B. M.		{ Unum est necessario infinite magnum.
G. B. D.		{ Necesario unum est æternum durans.
G. B. P.		{ Necesario unum est immensè potens.
G. B. S.		{ Necesario unum est infinite sapiens.
G. B. Vo.		{ Necesario unum est infinite voluntatis.
G. B. Vi.		{ Necesario unum est infinite virtutis.
G. B. Ve.		{ Necesario unum est infinite veritatis.
G. B. G.		{ Necesario unum est infinite gloriæ.

DEUS est talis. Ergo.

CAPUT IV.

Modus secundus ejusdem Combinationis.

Quæ per Media sensusque Compositas, unitas D E I demonstratur.

Exhibuimus in precedentibus Combinationum praxin per simplices æquiparantis terminos, qui in novem essentialibus principis continentur: Modò omittis simplicibus istiusmodi terminis, quomodo unitas D E I, per alia media non explicita sed implicita, quæ ad subiectum aut prædicatum quovis modo reducuntur, demonstrare valeat, ostendemus; quæ quidem nè Lectorem ad ea proprio ingenio inveniendâ labore forsitan huiusmodi exiguo cogeremus; illa omnia ex Theologorum libris deprompta, singulis Abacorum calcibus subnexuimus. Quorum unumquodque uti primam, id est majorem in syllogismo propositionem notat,

ita nullo negotio ejus ope totus syllogismus formabitur de re demonstranda.

Nota quoque, ad litteram B, nos revocare non solum, quæ bonitatis propeia fuit; sed quæ per convertibilitatis leges ad bonitatem quovis modo revocari possunt; uti sunt: unum, principium, ens, essentia, existentia, substantia, natura, necessitas, Deitas. Sed hæc non melius, quàm ipsa praxi patefient. Quare propositum nobis scopum prosequimur.

Quæritur itaque. An DEUS unus sit unius multitudinis expert?

Respond. affirmativè, & hoc pacto ostenditur.

E X E M P L U M

Per novem triades litterarum in primi Abaci Columnis descriptis, id est, diametraliter dispositurum.

1.	B. B. B.	} Omne ens	Absolute necessarium, est ens à se	} Necessariò unum.
2.	B. B. M.		A se, est maximum absolutum &	
3.	B. M. D.		Maximum à se, est absolute æternum &	
4.	B. D. P.		A se absolute æternum, est absolute potens &	
5.	B. P. S.		A se absolute potens, est infinite sapiens &	
6.	B. S. V.		A se absolute sapiens, est infinite volens, &	
7.	B. V. VI.		A se infinite volens, est infinite virtutis &	
8.	B. VI. Vc.		A se infinite virtutis, est infinite verax &	
9.	B. Vc. G.		A se infinite veritatis, est infinite gloriæ &	

DEUS est tale ens, ergo ens à se existens, ergo unum; quia fieri non potest, ut totum hoc perfectionum infinitarum complexum pluribus competat.

Vides in hoc Lector, Combinationem diametraliter acceptam semper tres litteras differentes habere; unde nascitur Combinatio Analytica sive Resolutoria, qua unum ex altero continuato ordine deducitur.

Concluditur ergo.

Per triades Combinatorias ex variis receptaculo seu camera Abaci primi collectas.

1.	B. M. B.	} Omne	Ens undequaque illimitatum, infinitum, & perfectum, necessariò unum est.	} Necessariò unum.
2.	B. B. B.		Ens simpliciter simplex, necessariò unum est.	
3.	B. P. B.		Ens, actus purissimus, necessariò unum est.	
4.	B. S. B.		Ens infinite perfectionis, & forma sui ipsius, necessariò unum est.	
5.	B. D. B.		Ens totius plenitudinis abyssus, necessariò unum est.	
6.	B. Vc. B.		Ens mutationis omnis expert, necessariò unum est & immutabile.	
7.	B. VI. B.		Agens perfectissimum, necessariò unum est.	
8.	B. S. B.		Ens omnium factibilium ideas complectens, necessariò unum est.	
9.	B. Vc. B.		Agens liberum potens se in omnem contradictionis partem in infinitum determinare, necessariò unum est.	
10.	B. G. B.		Agens infinite gloriosum ob finem eumque nobilissimum infinitumque qui ipse est, est necessariò unum.	

Probatur Assumpta.

- Ad 1. Quia omnes res limitæ suæ limitationis causam habent; quare sit sic potius, quàm aliter limitatum.
2. Quia non est compositum; omnis enim compositi pars dicit imperfectionem.
3. Quia secus esset in potentia, quod est impossibile.
4. Quia secus, perfectionis foret participare, quod est impossibile.
5. Quia secus, non omnes perfectiones in se comprehenderet, & consequenter defectuosus.

6. Quia accipiendo aliquid egeret, aut dimittendo tanquam partem sui abeundaret; quod fieri non potest.
7. Secus, et ad perfectionis complementum aliquid deesset.
8. Secus, aliquid cum in sua scientia lateret, & consequenter limitatæ scientiæ.
9. Secus, voluntas ejus semper in actu poneret, quæ intellectus cognoscit; adeoque mundus ab æterno foret; quæ sunt inconuenientia.
10. Secus, nihil esset bonum, neque finis earum ultimus, in quæ tendunt omnia.

I T E R U M.

- B. B. B. Principium absolutum est id, quod est ante omnia & consequenter primum unum.
- B. B. B. Principium illud est, à quo, in quo, & post quod omnia.
- B. M. B. Principium absolutum est unum omnis multitudinis experiri.
- B. M. M. Unum absolutum & maximum est id, à quo omnia unum & multa sunt.

Hoc ipso autem, quod unum & optimum est; omne non esse, utpote malorum omnium maximum de se excludit.

Ergo primum unum, bonum quoque est, quia à malo, aut à non bono bonum procedere non potest.

- B. B. B. { Quodcumque est causa entium omnium, & hoc est unum illud primum, causa illius unitatis, quæ in entibus est.
 D E U S est causa entium omnium.
 Quodcumque fecit entia esse, id unum est, causa unius illius, quo sunt & existunt.
 Omne illud quod est causa entium omnium, in quantum entia, una & multa sunt, est unum absolutum.

Omne quod est per illud est, quod est unum absolutum, quo omnia sunt.

Principium sine quo alia nec una nec multa esse possunt, id necessario unum est.

Illud, quod est author & effector omnium principiorum, necessario unum est.

Illud, quod est cum omnibus, in omnibus, & per omnia, est unum & omnia essentialiter.

Omne id simpliciter infinitum, quod non est multiplicabile in multa, id necessario unum absolutum est; omnia enim in se suasque essentia colligit, & si quid non contineret, jam finem haberet ac terminum.

Est itaque unum illud primum, necessa-

rium physicè nil aliud, quàm simplicissimum D E I entitas in genere entis perfecta; quæ metaphysicè considerata non consistit ex genere & differentia; quia etiam illud esset contrahibile, quod ita ostenditur.

Per id constituitur Deitas, per quod primum & immediatè differt à creaturis hoc est, ab omni eo, quod non est ipsum; Sed sic differt esse increatum à creato; est enim ens increatum à se, creatum ab alio; hoc dependens, illud independentes ab omni alio; ab illo profluunt omnes perfectiones simpliciter simplices, ab hoc imperfectiones. Unde bene inferatur nullum prædicatum convenire univocè D E O & creaturis.

CAPUT V.

De SS. Triade, qualesque per hanc Combinatoriam Artem Theologica cognitione.

IN precedenti Capite perfectiones divinae essentiae per variam principiorum essentialium Combinationem ostendimus: Modò nobis demonstrandum incumbit, quomodo ex divinae essentiae perfectionibus, trium personarum emanatio, supposita fide probari possit; naturali enim lumine id demonstrare, praequam quod temerarium, etiam impossibile est. Quod ut quam optime fiat, sic procedes.

Applica Enneadis primae, quaestioni primae Utrum, secundae Enneadis subiectum circulum, cui titulus. SS. Trias, & huic subordinabis Enneadis principiorum substantialium orbem, à bonitate incipiendo; deinde Enneadis quae principiorum Respectivorum continet orbis initium. Hoc facto submove precedenti indicem orbis novem predicamentorum, & huic indicem novem distinctionum, & sic de ceteris usque ad ultimam orbiculam. Hoc peracto, examina per quaestionem Utrum, omnia & singula, quae in loculamento indicis insculpti SS. Trias adscripta reperies; videlicet an in D^eo detur relatio realis, seu emanatio personarum, deinde quid sit dicta relatio & emanatio; deinde per tertiam quaestionem, unde sit, videndo semper, & sagaciter examinando juxta ea, quae in loculamento quaestionis apponuntur, quanta sit, qualis sit, quando sit, ubi sit, quomodo sit; Deinde haec cum principis essentialibus combinabis, modo, paulò post, dicendo: Utrum in D^eo sit Bonitas, Magnitudo, Duratio, Potentia &c. quae terminam habent intrinsecam Bonitatis, Magnitudinis, Durationis, Potentiae, sive ut ita loquar, utrum in D^eo sit bonitas seu Bonificativum, Magnificativum, Durativum, potestativum, cui respondent, bonificabile, mensurabile, durabile, potestificabile. Deinde juxta ordinem terminorum in quarto circulo contentorum examina principia relativa; utrum, quid, quare &c. sit in D^eo differentia inter actus notionales; verum concordantia, contrarietas, principium, medium, finis &c. Deinde ex orbe novem predicamentorum; utrum inter eas sit actio & passio, & sic de ceteris; deinde ex sequenti applicatione

Orbis, quomodo inter se distinguatur, & qua distinctione ex novem in eo positis. Quibus quidem rite peractis, nil fere in tota Theologia occurret, quod non juxta dicta examinare possis, & tandem innumeras incognitas veritates concludere. Sed ut haec omnia exemplis demonstrantur.

P R E C O G N I T A.

Sunt itaque in Sacrosancta Triade considerandae duae processionis. Quatuor Relationes; & quinque notiones.

Processiones duae: Generatio & Spiratio. Generatio est productio substantialis per modum naturae

Spiratio est productio substantialis per modum voluntatis.

Relationes quatuor sunt: Paternitas: Filiatio: Processio: Spiratio.

Paternitas est generatio activa.

Filiatio est generatio passiva.

Processio est spiratio activa.

Spiratio est processio passiva.

Quibus additur immutabilitas Patri propriè conveniens, & haec quatuor relationes à Theologis quoque notiones vocantur; quia ex his noscitur, quomodo una ab altera relatione distinguatur.

Et quoniam circa haec tota de Sacrosancta Triade, materia versatur, de singulis, non tamen nisi paucis, per duodecim quaestiones agemus.

Q U A E S T I O I.

An in D^eo detur vera & realis productio ad intra.

Respondetur affirmativè. Et ita argumentor.

Ubique datur actio vitalis intrinseca & substantialis, ibi necessario datur aliqua productio.

In D^eo datur actio intrinseca & substantialis.

Ergo in D^eo datur productio.

Major probatur.

Si enim actio daretur intrinseca & substantialis, & nulla inde resultaret productio, illa actio otiosa foret, infructuosa & infecunda; quod in D^eo est impossibile. Ergo.

Minor probatur inductione per tabulam universalem :

B. B. Æ. Bonitas	D e i e s s ratio fuerit boni, ut proda- cat ad intra	Bona fammata.	Sibi simile probus & consequa- tūa ef- fectū cum perfectio- nibus.	Sed hæc non fuit, nisi per intrinse- cam actionem D e i. Ergo datur in Dno actio, &c. Ergo hac median- te datur in Dno perfecta produ- ctio.
M. M. Æ. Magnitudo		B. magnitudo.		
D. D. Æ. Duratio		B. æternitas.		
P. P. Æ. Potentia		B. potentia.		
S. S. Æ. Sapientia		B. sapientia.		
V. V. Æ. Voluntas		B. voluntas.		
V. V. Æ. Virtus		B. virtuositas.		
V. V. Æ. Veritas		B. verum.		
G. G. Æ. Gloria		B. gloriositas.		

ANALYSIS.

Si ergo in Dno datur actio, ergo & productio.

Si productio, ergo datur & processio.

Si processio, ergo & emanatio.

Si emanatio, ergo emanatio unius ex alio.

Si emanatio unius ex alio, ergo ea necessario fiet vel per intellectum Dni, aut voluntatem.

Si per intellectum, ergo illa verò & propriè erit generatio.

Si generatio, ergo generans & generatum resultare necesse est.

Si per voluntatem, ergo dabitur processio spirantis & spirati, amantis & amati.

Sed hæc omnia in Dno sunt: videlicet, Paternitas, Filiatio, Spiratio.

Ergo dabitur pluralitas personarum, Pater, & Filius, & Spiritus Sanctus, qui est Deus unus & trinus, in æternam benedictus.

Sine productione itaque impossibile est, pluralitatem personarum dari; quod erat ostendendum; imò deinde productionem à Deo, & Deus non erit Deus.

QUESTIO II.

Utrum inter Personas detur Relatio, sive Distinctio realis?

Si datur pluralitas, uti ostensum est, personarum, distinctionem inter illas realem dari necesse est.

Si enim non detur realis distinctio, ergo rationis tantum; si rationis tantum, ergo personæ ante operationem intellectus non subsistent; quod est impossibile. Datur ergo in Dno distinctio realis, & sic argumentor per Analysin.

Processio est emanatio vitalis unius ab alio; ergo per eam formaliter unum producitur ab alio.

Si unum formaliter producitur, ab alio; ergo datur formaliter generatio.

Si datur formaliter generatio, ergo & realis relatio inter generantem & generatum, sive producentem & productum dari necesse est.

Si datur relatio realis inter generantem & generatum, ergo ante omnem operationem intellectus, generans & generatum per se subsistent.

Talis generatio est Patris producentis filium; sive inter Patrem & Filium per intellectum, ergo dum Pater producit Filium, verum est dicere, Pater non est Filius, nec Filius Pater; realiter ergo distinguuntur Pater & Filius, Genitor & Genitus; Datur ergo relatio realis inter Patrem & Filium; quod erat ostendendum.

Ubiunque verò datur relatio realis, ibi ipsi terminos realiter distinctos dari necesse est.

Sed in generatione per intellectum datur relatio realis inter producentem & productum, uti dictum est.

Ergo ubique datur relatio &c.

Major patet. Minor probatur.

Quia productio huiusmodi activa fundat suam relationem in persona producente, & productio passiva in persona producta, id est in Filio. Ergo dantur hic termini duo realiter distincti. Ergo in productione per intellectum &c.

Pari ratione processio, quæ est per voluntatem, & dicitur spiratio activa, fundat suam relationem in principio spirativo; passiva verò in persona spirata, qui est Spiritus Sanctus; quæ cum terminos realiter distinctos habeat, inter spirantem & spiratum, realem quoque relationem fundari necesse est.

Datur

Dantur ergo duae tantum in Deo pro-
ceſſiones ſive emanationes; una quae eſt per
Intellectum, & altera quae eſt per Volunta-
tem; nec fieri poteſt, ut ulterior detur pro-
ceſſionum diſtinctio; & hoc, quia duae tan-
tum ſunt in Deo actionum immaneatium
genera, Intellectus & Voluntas; Uti o-
mnis Deus unico intellectus actu omnia
intelligibilia, ita & omnia volubilia unico
voluntatis actu exhaurit, perfecta ſui ipſius
comprehenſione; Siſtitur ergo in dualita-
te, ſine ulteriori proceſſuum multiplicatio-
ne; neque dici poteſt, duas eſſe proceſſio-
nes Spirantes actu; cum illa ſit Patri & Fi-
lio communis & indiviſa, identitate, natura,
neque dici poſſit, eſſe proprietates diſtin-
ctas, ſed unam Patri & Filio communem.

Et quoniam in unaquaque proceſſione
fundatur relatio realis; inter relationem
verò realem duae termini realiter diſtincti;
naſcentur inde quatuor relationes reales,
quas ſuprà adduximus; quae quidem in
quantum comparantur cum eſſentia & na-

tura divina, dicuntur proprietates, in quan-
tum intellectum concernunt, notiones ap-
pellantur; quibus quinta notio improducibi-
litas, ſive ingenerabilitas aut innaſcibili-
tas additur, præterquam Patri nulli alteri
perſonae competens; Cum Pater ſolus ſit
non genitus, non natus, non productus;
ab hoc verò tum Filius, tum Spiritus San-
ctus verè & formaliter unà cum Filio pro-
ducatur.

Omne enim, quod innaſcibile eſt, id im-
producibile & ingenerabile eſſe neces-
ſe eſt.

Deo Patri propriè convenit innaſcibi-
litas. Ergo.

Ubiſcunque dantur correlativa realiter Argum. 3.
diſtincta, ibi datur relatio realis.

Sed in Deo dantur correlativa realiter
diſtincta. Ergo.

Major patet ex Regula Ariſtotelis. Minor
ita probatur ex Lallo per correlativa
principiorum Artis ſolae.

In D <small>eo</small> ſunt	{	B <small>on</small> ificativum & b <small>on</small> ificabile ſeu b <small>on</small> ificatum.	{	Sed haec ſunt cor- relativa realiter diſtincta. Ergo in D <small>eo</small> ſunt correlativa reali- ter diſtincta.
		M <small>agn</small> ificativum & m <small>agn</small> ificabile ſeu m <small>agn</small> ificatum.		
		D <small>ur</small> areſactivum & d <small>ur</small> areſactivibile ſeu d <small>ur</small> areſactum.		
		P <small>ot</small> entificativum & p <small>ot</small> entificabile ſeu p <small>ot</small> entificatum.		
		I <small>ntel</small> lectivum & i <small>ntel</small> ligibile ſeu i <small>ntel</small> lectum.		
		V <small>ol</small> itivum & v <small>ol</small> ibile ſeu v <small>ol</small> itum.		
		V <small>irt</small> ute imbuens & v <small>irt</small> ute imbuibile ſeu imbutum.		
		V <small>er</small> ificativum & v <small>er</small> ificabile ſeu v <small>er</small> ificatum.		
		G <small>lor</small> iativum & g <small>lor</small> iabibile ſeu g <small>lor</small> iatum.		

Et ratio eſt, quia ſi in Deo non eſſent relativa haec principia; ſequeretur, Deum in
actionibus ſuis ad intra non habere terminum correlativum, in quem ferretur; at-
que adeo otioſam omnem ejus actionem; quae abſurda ſunt. Sed probatur aſſertio Se-
cundo

A L I T E R.

Omne princi- pium ad in- tra produ- ctivum inſi- nitæ	{	B <small>on</small> .	Necceſſariò habet pro termino ſeu fine ſui produ- ctum inſinitè	{	B.
		M.			M.
		D.			D.
		P.			P.
		S.			S.
		Vo.			Vo.
		Vi.			Vi.
		Ve.			Ve.
		G.			G.

Sed in Deo eſt tale principium pro-
ductivum, videlicet Intellectus &
Voluntas.

Sed haec ſub notionalibus terminis
ſunt diſtincta realiter.

Ergo principium activum intrinſe-
cum, Intellectus divinus, quo Pater
generat Filium, diſtinguuntur rea-
liter, generans videlicet à gene-
rato.

Si non enim distinguerentur realiter. Ergo Pater & Filius non nisi formaliter aut virtualiter distinguuntur, haud secus ac attributa. Quod est absurdum. Realem itaque relationem inter Patrem & Filium dari necesse est.

Ratio, quia Intellectus comprehendendo totam suam essentiam cum omnibus perfectionibus, necessarii conceptum sive Verbum mentis intra se exprimit, quod cum accidentale non sit, substantiale id esse necesse est. Atque hunc conceptum non Filium vivam patris imaginem & Verbum expressam dicimus, realiter distinctum à Patre. Quoniam verò Voluntas Patris necessario fertur in bonum, ut amabile seu appetibile, illud quoque quod in se concepit Verbum mentis, id & adhaere necesse est, & consequenter Voluntas Filii in Patrem fertur reciproco amore. Atque hæc Voluntas utriusque est principium productivum Spiritus Sancti. Unde & aliter sic argumentor.

Ubique sunt tres res ratæ & incommunicabiles, ibi est distinctio realis.

Sed in Deo sunt tres res ratæ & incommunicabiles, Pater, Filius, & Spiritus S.

Ergo est distinctio realis.

Q U Æ S T I O III.

An Filius constituitur per intellectum Patris, & Spiritus S. per Voluntatem utriusque.

Per S. Resp. Affirmative. It sic argumentor. Ubique est potentia infinita productiva ad intra, ibi necessario est objectum infinitum ad intra.

Sed in Deo est potentia infinita productiva per plenam intellectus sui ipsius comprehensionem.

Ergo habet objectum infinitum comprehensibile.

Sed hoc objectum non est aliud, quam Filius.

Ergo Filius necessario per intellectum Patris constituitur.

Per Vo. Pari pacto de principio productivo Voluntatis argumentabere. Nisi enim amans & amatum, id est, Pater & Filius reciproco amorem spirarent, id est, Spiritum Sanctum, esset otiosus amor divinus, nec volitiva potentia volitionis suæ terminum haberet; ac proinde otiosa, quod est absurdum. Illa enim operatio juxta Aristotelem est otiosa, ex qua nullus effectus provenit.

Lib. 1. de Caelo.

In Deo autem potentia & intellectus & voluntas infinitum objectum habet; Nam juxta Aristotelem, fieri non potest, ut infinitum agens finem suæ actionis terminum

habeat; fieri fieri non potest, ut finem infinitum; Ergo Deus cum infinito intellectivam potentiam habeat, infinitum objectum habere necesse est, ad hoc, ut actus infinitum habere possit; alia Deo, ut diximus, esset otiosus & ignarus, si non intelligeret seipsum id quod est; nec etiam actus purus dici posset & æternus per se intelligens, de toto seipso ab æterno producenti conceptam mentis notitiam, sive verbum, juxta illud Divi Augustini: Deus verbum suum genuit, cum seipsum cogitando dicit, id est, intelligit.

Notatamen primo, talem actum generativum non præsupponere operantem & intelligentem, qui est Pater, quod tum in tali priori naturæ esset Pater, & non haberet Filium, cum Filius habeat esse per talem actum; in priori enim naturæ actus ille consideratur idem esse cum essentia divina communi tribus personis; sed concipi debet per actum, ut ita dicam, secundum, quo poter emanando à sua essentia, dea seipsum perfecte & absolute intelligit, formaliter se constituit, & generat Filium, utque hinc completur relatio illa, quæ est paternitas, quæ poter refertur ad Filium, & tali actui correspondet actus, ut ita dicam, passivus, qui est generari, à quo sumitur Filiatio, quæ formaliter Filius constituitur & denominatur, & ad Patrem refertur.

Nota Secundo, Intellectum esse potentiam distinctam contra liberam, id est, verbum divinum filius dicitur, quod simili se producenti in natura numerica, & per modum naturæ productus; siquidem illius teste, potestate naturæ Deus Filius est ex Deo Patre. Ex quibus patet, intelligentem non esse intellectum sive conceptum generatum, cum intelligens se habet per modum agentis, & conceptus declaratus per modum patientis, quæ absque relatione & distinctione reali esse non possunt cum nulla relatio ad seipsum refertur quæ, neque quicquam seipsum gignere possit. Sed quomodo hæc omnia per Combinatorem Artis nostræ methodum ostendi possint per novem principia essentialia, videamus.

Ubique est Intellectus, ibi necessario per intellectum resultat intellectus. Deus est intelligent ad intra. Ergo. Sed hoc intellectum non est nisi Filius. Ergo intelligere in divinis idem est, quod generare, & intellectum idem quod generari.

Cum verò in divinis detur Paternitas & Filiatio, necessario quoque dabitur Spiritio, sive Spiritus Sanctus; & hoc pacto probatur.

Ubique

Ubiunque est summa bonitatis perfectio, ibi est summus amor, qui in alterum tendit.

Sed in DEO est summa bonitatis perfectio.

Ergo est summus amor.

Hoc posito, ita arguitur.

Ubiunque est summus amor reciprocus, ibi est summè amatum; amor enim in aliam tendit necessariò.

Sed inter patrem & filium est summus amor reciprocus.

Ergo & summè amatum, qui est Spiritus Sanctus, nexus & vinculum utriusque.

Aliter.

Ubiunque enim est principium infinitum productivum ad intra, ibi est productum infinitum ad intra.

Sed in DEO est Voluntas principium productivum infinitum;

Ergo & productum infinitum, scilicet Spiritus S.

Quia DEUS Pater diligit Filium, & Filius diligit Patrem; aliàs in eis non esset summus amor; siquidem DEUS Pater generans Verbum suum intelligendo in omni perfectionis complemento; & Verbum immediate genitum de tota sua perfectione & potestate diligit producentem sive generantem sicuti seipsum; Quia si ex dilectione cujlibet non sequeretur aliquid, eorum esse esset per existentiam, & non per operationem; neque amor procederet in alium, quod est contra naturam amoris; uti itaque in DEO est vera dilectio, ita quoque vera est intellectio.

Quod verò ex dilectione erga aliam sequatur aliquid, ita probò.

Quoniam non minoris activitatis, potestatis, bonitatis, &c. est amare in DEO, quam generare; Sed per generare seu in-

telligere est persona de persona, scilicet Filius de Patre; ergo per amare Patris & Filii, procedit persona, quam Spiritum Sanctum dicimus; Et licet hac ratione Pater & Filius sint unum principium spiritalium Spiritus Sancti, non tamen dici possunt esse principium numero discretum; aliàs enim in DEO foret quaternitas: Sed principium est unitate essentiae & naturae ac convenientiae, prout conveniunt in vi spirativa, eò quod reciproco se amore diligant, & sic se constituunt de quadam communi inspiratione & eadem essentia; productum verò seu spiritum constituitur de eadem essentia & inspiratione passiva.

Nota tertio; in divinis unum tantum esse generantem, qui immediatè de tota sua natura, essentia, bonitate generet tantam perfectionem, ut plus generare non possit; nam si posset, & non generaret, non esset totus agens seu intelligens, sed secundum quid, & sic esset divisibilis, & in eo esset diversae naturae, accidens & limitatio, quod est impossibile; illud enim posse esset sibi non posse, neque etiam potest esse nisi unus filius; nam si filius generaret pariter, sequeretur, totam & perfectam rationem paternitatis non tantum esse in Patre, sed etiam in filio; item, daretur processus in infinitum; eò quod non sufficeret unus pater, neque unus filius; sed primus filius generaret alium, & consequenter primus pater non communicaret filio suo omnem perfectionem possibilem; quae omnia absurda sunt, & divinae naturae incongrua.

Nota quarto; Notiones distinguui contra essentialia; Et dicitur notio, id, ratio cujus relatum cognoscitur; ut paternitas, qua pater; Filiatio qua filius; & Spiratio passiva, qua Spiritus Sanctus. Sed jam haec omnia, qui per novem principia essentialia, & totidem respectiva, investigari queant, monstramus.

Per principia essentialia ita probatur.

1.	{ Per { { { { { { { { {	<p>B. Omnis potentia naturalis infinitè bonificativa necessariò habet ob-
jectum infinitè bonificabile seu bonificatum.
Sed in D e o Patre est naturalis potentia infinitè bonificativa.
Ergo necessariò habet obiectum infinitè bonificabile seu bonificatum;
qui est filius.</p>
2.		<p>M. Omnis potentia naturalis infinitè magnificativa, necessariò obiectum
habet infinitè magnificabile seu magnificatum.
Sed in D e o Patre est potentia infinitè magnificativa.
Ergo habet obiectum infinitè magnificabile seu magnificatum. Ergo
filium magnitudine æqualem sibi.</p>
3.		<p>D. Omnis potentia, quæ infinitè durare facit, seu æternativa, illa neces-
sariò obiectum exigit infinitè durabile seu æternatum.
Sed in D e o Patre talis est potentia;
Ergo & obiectum infinitè durabile, qui pariter filius est, patri coæternus.</p>
4.		<p>P. Omnis potentia naturalis infinitè potentificativa, necessariò obiectum
exigit infinitè potentificabile seu potentificatum.
Sed in D e o Patre est talis potentia.
Ergo obiectum habet infinitè potentificabile, qui filius est patri coeterni-
potens.</p>
5.		<p>S. Omnis potentia infinitè intellectioniva, necessariò habet infinitum ob-
jectum intelligibile seu intellectum.
Sed in D e o Patre est talis potentia intellectioniva.
Ergo obiectum habet infinitè intelligibile, seu intellectum; qui filius
est, Sapientia Patris & verbum.</p>
6.		<p>Vo. Omnis potentia infinitè volitiva seu appetitiva, necessariò habet ob-
jectum infinitè volibile seu appetibile.
Sed in D e o Patre & Filio talis est potentia.
Ergo habet obiectum infinitè volibile seu appetibile, qui est Spiritus &
infinitè amatus.</p>
7.		<p>Vi. Omnis potentia infinitæ virtutis collativa ad intra, necessariò obiectum
exigit, in quod infinitam virtutem conferat.
Sed in D e o Patre est talis potentia.
Ergo necessariò obiectum requirit infinitum, in quod infinitam suam vir-
tutem conferat, qui filius est, virtus Patris.</p>
8.		<p>Vc. Omnis potentia infinitè verificativa; necessariò habet obiectum inf-
nitè verificabile.
Sed in D e o Patre est potentia infinitè verificativa.
Ergo habet obiectum infinitè verificabile; qui filius est, veritas Patris.</p>
9.		<p>G. Omnis potentia infinitè glorificativa, necessariò obiectum habet inf-
nitè glorificabile.
Talis est in D e o Patre.
Ergo obiectum habet infinitè glorificabile, qui est filius, gloria Patris.</p>

Per principia reſpectiva ita probatur.

1. { = Ubique dantur Correlativa *ſivum & ſile*, ibi datur diſtinctio realis. Sed inter Patrem & Filium, inter hos & Spiritum Sanctum dantur *ſivum & ſile*. Ergo datur diſtinctio realis; ergo perſonarum pluralitas, quæ proprietatibus differant.
2. { ⊙ Ubique dantur in unitate eſſentiæ & naturæ, *ſivum & ſile*, ibi datur eſſentialis concordia. Sed in D e o dantur in unitate eſſentiæ & naturæ *ſivum & ſile*. Ergo eſſentialis concordia. Ergo tres perſonæ quoad naturam unam ſunt.

Contrarietas in D e o non invenitur, niſi denominatione quadam extrinſeca, in quantum peccatum ei contrarium dici poteſt. In quantum tamen contrarietas pro oppoſitione ſumitur, latifſimo modo D e o convenit, & hoc pacto id demonſtro.
3. { ⊙ Ubique eſt realis relatio, ibi & realem oppoſitionem dari neceſſe eſt.
Inter perſonas datur realis relatio.
Ergo & oppoſitio; non quoad naturam & eſſentiam, ſed ratione diverſi reſpectus; Pater enim & filius etiamſi in natura unum ſunt, ratione tamen relationis oppoſitos habent reſpectus, quibus inter ſe diſtinguntur.

Iterum. Quandoque aliquid alicui attribuitur, neceſſariò quoque ei omnia, quæ de ratione ejus ſunt, attribuuntur.
Sed de ratione relationis eſt reſpectus unus ad alterum, ſecundum quem aliquid alteri opponitur relative. Ergo.
4. { P α Ubique eſt principium productivum infinitum, ibi eſt productum ſeu producibile infinitum.
Sed in D e o Pater eſt principium productivum infinitum.
Ergo & in eo eſt productum infinitum, qui eſt Filius genitus à D e o Patre.

Aliter. Ubique eſt principium infinitum, ibi eſt principiabile ſeu principium.
Sed D e u s ad intra eſt principium infinitum.
Ergo & principiabile ſeu principium, qui eſt filius.
5. { ⊙ Ubique eſt intelligere infinitum, medium inter intelligentem & intelligibile, ibi eſt intelligens infinitum, & intellectum.
Sed in D e o eſt intelligere infinitum, medium inter intelligentem & intelligibile.
Ergo & intelligens & intellectum, videlicet Pater & Filius.
6. { ω Ubique eſt appetitus boni infinitus, ibi eſt finis infinite appetibilis.
In D e o eſt appetitus boni infinitus.
Ergo finis infinite appetibilis; amor ſcilicet ex ſpiratione Patris & Filii, qui eſt Spiritus S.
7. { M Ubique eſt Majoritas infinite bonificativa, ibi neceſſariò eſt majoritas infinite bonificabilis.
Sed in D e o eſt majoritas infinite bonificativa.
Ergo neceſſariò ibi erit infinite bonificabile, qui Filius eſt.
8. { Æ Ubique reperitur infinite bonificativum & bonificabile, & infinito magnificativum & magnificabile, ibi reperitur ſumma æqualitas.
In D e o reperitur infinitum, *ſivum & ſile*;
Ergo in perſonis divinis datur ſumma æqualitas.

Aliter.

Ubiunque non datur majus & minus,
ibi datur æqualitas.

In divinis non datur majus & minus.
Ergo.

Essentia enim, ut est res generans, vel
supponit pro persona, vel pro essentia; Si
falsum, est vera; Si hoc, falsa. Ita Pater est
principium Deitatis, non quia generat &
spirat; sed quia generando & spirando
eam communicat.

Ubiunque inter plura est eadem essen-
tia, eadem naturæ perfectio, ibi est
æqualitas.

Hoc fit in divinis. Ergo.

Major probatur. Si non. Ergo in divinis
majus & minus datur; quod impossi-
bile est.

Minor probatur. Ubiunque est eadem B.
M. D. P. S. V. O. V. G. ibi est æ-
qualitas.

Sed in divinis personis est eadem B. M.
D. &c. Ergo.

Ubiunque estæ qualitas, ibi est relatio,
& consequenter relatio distinctiva
cum unitate essentiae.

Hoc fit in divinis personis. Ergo.

Major probatur. Quia nihil est sibi ipsi
inile & æquale, sed per comparatio-
nem unitis ad alterum ad unitatem es-
sentiae factam, in qua sunt æquales;
neque enim in personis consideratur
ordo naturæ, sed originis, quo una
ab altera procedit.

9. Per Min. Minoritas uti & Contrarietas
DEO non convenit, nisi po-
tè extrinsecè; cum dicimus,
Christus est minor Patre, sub-
intelligo quod humanita-
tem.

Vides igitur, quomodo divina essentia
trium per Artis nostræ Combinatoriz me-
thodum facile & dilucidè ostendatur.

QUESTIO IV.

*An tribus personis omnes divina essentia
perfectiones & attributa essentialia
sint communia?*

Respond. Affirmativè. Et per novem
essentialia principia ita deducitur.

Quoniam ergo Pater seipsum plenè con-
cipiendo, in se censum divinarum perfe-
ctionum imaginem exprimit; quod Ver-
bum est; Pater verò & Filius infinite se re-
cipiendè amando, amorem spiritum, qui Spi-
ritus Sanctus est, nexus Patris & Filii.

Ergo Pater plene comprehendendo suam	Bonitatem,	De	Bonitate sua infinita, imaginem boni infi- niti, filium scilicet.	Proda- cit,	B.	Spirant cum amore	B.	Infir- mitas, scilicet Spiri- tum San- ctum.
	Magnitudi- nem,		Magnitudine sua im- mensa, infinite ma- gnum sive immen- sum		M.		M.	
	Durationem,		Duratione sua infinita sive æternitate, æter- nam		D.		D.	
	Potentiam,		Potestate sua infinita, omnipotentem		P.		P.	
	Sapientiam,		Sapientia sua infinita, infinite sapientem, o- mnisciam		S.		S.	
	Voluntatem,		Voluntate sua infinite appetitiva, infinite a- matum		Vo.		Vo.	
	Virtutem,		Virtute sua, infinite virtuosam		Vi.		Vi.	
	Veritatem,		Veritate sua, infinite verum, seu ipsam ve- ritatem		Ve.		Ve.	
	Gloriam,		Gloria sua infinita, infi- nitè gloriosum. Et sic de cæteris attributis procedendo.		G.		G.	

Ergo tribus personis attributa & perfectiones DEI, quoad essentiam sunt communia.

Ergo

Ergo sicut Pater est	B.	Ita filius & Spi- ritus Sanctus.	Ergo non tres	B.	B.	B.	Sed trium per- sonarum una	B ^{us} .
	M.			M.	M.	M.		M ^{us} .
	D.			D.	D.	D.		D ^{us} .
	P.			P.	P.	P.		P ^{er} .
	S.			S.	S.	S.		S ^{an} .
	Vo.			Vo.	Vo.	Vo.		Vo.
	Vi.			Vi.	Vi.	Vi.		Vi.
	Ve.			Ve.	Ve.	Ve.		Ve.
	G.			G.	G.	G.		G.

Ergo unus *DEUS*, non tres Dii: Una Deitas, non tres Deitates; una substantia, non tres; una essentia, non tres; una unitas non tres. Si enim tria essentialiter distincta essent, sequeretur divinam naturam in toto perfectionis complemento deficere; quod impium esset dicere.

CONSECTARIA.

Ex dictis sequitur primò. Non omnem processionem esse generationem; Si enim daretur generatio in processione amoris, sequeretur Spiritum Sanctum genitum dici posse; Sed hoc est contra Symbolum S. Athanasii, ubi Spiritus Sanctus, non factus, non creatus, non genitus; sed à Patre & Filio procedens dicitur.

Secundò. Illam Voluntatem, qua procedit Spiritus Sanctus non considerari secundam similitudinem; sed secundam rationem impellentis & moventis in aliquid; Ad Verbum ergo pertinet similitudo rei intellectæ; ad amorem verò, non quod illa sit similitudo, sed quod similitudo sit principium amandi; Amor ergo non est genitus, sed genitum Verbum, est principium amoris.

Tertio. Ex his patet, dari tantum in divinis dari processionem; ea, quæ est per intellectum, & ea, quæ est per Voluntatem, quæ sit per intellectum, processio Verbi dicitur; quæ per Voluntatem, processio amoris à Theologis vocatur; juxta quamlibet harum oportet concipere duas oppositas relationes; quarum una procedentis à principio, & alia ipsius principii. Hinc processio verbi dicitur generatio; Relatio verò principii generantis dicitur paternitas; Relatio verò procedentis à principio, filialis; Processio verò amoris, quæ principium respicit, dicitur spiratio; Relatio verò procedentis, processio sive spiratio passiva.

Quartò. Patet quoque, omnes proprietates, quæ in essentia *DEI* fundantur, ratione ratiocinata, vel ut alii volunt, formaliter tantum distingui; relativas verò relationes realiter.

QUESTIO V.

An Notiones dentur in DEO?

R. Affirmativè. Et sic argumentor. Ubique dantur proprietates in divinis realiter distinctæ, ibi dantur & notiones.

In *DEO* dantur proprietates realiter distinctæ.

Ergo dantur Notiones.

Major probatur.

Ubique dantur rationes objectivæ notificantes personas, & unam ab altera distinguentes & discernentes, ibi dantur notiones.

Sed proprietates in divinis realiter distinctæ sunt rationes objectivæ notificantes personas, & unam ab altera distinguentes & discernentes. Ergo.

Quia processio realis hoc habet ex suo conceptu notionali, ut distinguat realiter principium producentem à producto; ergo quodcumque aliquid realiter refertur ad aliud, id ab eodem realiter quoque distingui necesse est; neque enim principium realiter inesse potest, nisi in realiter distincto ab eis, in quantum non est principium eis, quibus opponitur. Unde sic argumentor.

Quæcumque in divinis assignant ordinem originis unius ad alterum per actus quosdam intrinsecos, illi actus propriè attribuantur personis.

Tales sunt actus notionales. Ergo.

Sed hæc jam Regalis Artis nostræ applicemus, idque methodo Lulliana.

Ubi- que e- nim est	B.	} <i>ritum</i> , & <i>hile</i> , ibi dantur quoque actus notiona- les, impliciter quinque notio- nibus super po- sitis, & ad eas re- ducibiles.	} Sed D E U S Pater <i>ritum</i> per intellectum plene se comprehensum, cum omni possibili perfectionum cumulo necessario producit Verbum.	}	B.	} <i>hile</i> . Ergo ubique que est <i>ritum</i> , <i>ore</i> , & <i>hile</i> in divinis, ibi dantur actus notionales ad quinque notio- nes superpositas revocabiles.
	M.				M.	
	D.				D.	
	P.				P.	
	S.				S.	
	Vo.				Vo.	
	Vi.				Vi.	
	Ve.				Ve.	
	G.				G.	

Quia sicuti Intellectivum ad Patrem, & intelligibile ad Filium, ita revocatur ad B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. *ritum* ad Patrem, & *hile* ad Filium, aut Spiritum Sanctum.

Confirmatur assertum.

Ubiunque datur *ritum* & *hile*, ibi quoque relationem nasci necesse est; bonificativi videlicet ad bonificabile; intellectivi ad intelligibile; appetitivi ad appetibile; & sic de cæteris.

Sed ubiqueque in divinis est relatio, ibi oppositionem quoque nasci necesse est;

Ubiunque autem oppositio, ibi distinctiōnem inter opposita condequi pariter necesse est; quæ quidem nihil aliud sunt, quam notionæ objectivæ, notificantes producentis & productum sub ea formalitate, sub qua referunt *ritum* & *hile*, atque unam proprietatem relativam discernentes ab altera.

Iterum.

Ubiunque datur distinctio realis relativa in eadem natura, ibi datur & personalitas.

Ita D E O datur paternitas, quæ connotat relationem realiter distinctam à filiatione. Ergo.

Neque tamen hæc quisquam sibi persuadat; Bonificativum & bonificabile, magnificativum & magnificabile; intellectivum & intelligibile hoc loco sumi, quasi D E U S sit in potentia ad bonificandum objectum bonificabile; Nequaquam; cum jam sæpè ostensum sit, in D E O, esse, existere, posse, & operari, proles idem & indistinctum esse; Sed loquimur nostro concipiendi modo ad relativas in D E O rationes melius concipiendas; ita quidem, ut per intellectivum, bonificativum, volitivum &c. connotet vim quandam intellectivam D E O insitam cum essentia identificatam, quæ agit, quicquid agit indistincte ab objecto ipsi coexistente.

Q U Æ S T I O VI.

Utrum Filius verè & realiter procedat à Patre per intellectum.

Resp. Affirmativè, & sic argumentor. Per Analysin.

Omnis conceptus intellectus, Verbum mentis intellectus dicitur.

Filius est Patris intellectus conceptus.

Ergo aptè Verbum dicitur.

Major patet. Minor probatur. Filius est plenitudo comprehensionis patris; ergo est patris intellectus conceptus.

Plenitudo autem comprehensionis divinæ, nihil aliud est, quam Verbum seu conceptus intrinsecè ab intellectu Patris emanans.

Si intrinsecè ab intellectu Patris emanat ergo per veram generationem procedit.

Si per veram generationem procedat; ergo per se verè & realiter subsistit.

Si subsistit, ergo personam à Patre distinctam constituit; quem Filium dicimus, Verbum & imaginem Patris.

Esse autem vivam Patris imaginem, ita ostendo.

Ubiunque est similitudo perfecta, representativa ejus quem perfecte exprimit, ibi est perfecta D E I imago.

Sed Filius est perfecta & viva similitudo Patris.

Ergo imago ejusdem; quæ suadetur in intellectu ad rem intellectam.

Nota in Filio Septem considerari posse, quæ ita per Analysin ostendo.

1. Filius considerari potest, ut est ex Patre, quia ab æterno genitus.

2. Si ex Patre ab æterno genitus; ergo in Patre totus est Filius, videlicet per admirabilem circumincessionem.

3. Si in Patre ; ergo cum Patre ; quia cum Patre Spiritum Sanctum spirat.
4. Si cum Patre ; ergo à Patre quoque ad nos missus in tempore.
5. Si à Patre missus ad nos ; ergo propter Patrem , hominem quem creaverat redemit ; iuxta illud : empei enim esis pretio magno.
6. Si à Patre & propter Patrem venit ad nos redimendos ; ergo & sub Patre , quia formam servi accepit , exanians seipsum.
7. Si sub Patre ; ergo ad Patrem , quia ovem errantem , quam invenit , adduxit reduxitque ad Patrem.

Iterum , uti est ex Patre , quatuor modis est : Necessitate , Voluntate , Intellectu , & per modum naturæ.

Si necessario est , erit vel necessitate prout opponitur contingentia , vel necessitate exigentia ; vel necessitate sufficientia ; vel necessitate non violentia aut coactionis. Ad primum ita arguuntur.

Si necessitatem essendi habet ; ergo omnem excludit contingentiam ; quod ita proba.

Quodcumque per se existit , & ex se formaliter necessitatem essendi habet , id omnem excludere essendi contingentiam necesse est.

Filius ut D e u s , talis est. Ergo.

Si necessitate existit omnem excludente contingentiam , ergo eum existere necessitate exigentia , necesse est ; quod ita proba.

In quocumque est principium formale productibilitatis à se omnis imperfectionis expert , in eo necessario requiritur terminus talis productibilitatis , ex necessitate exigentia.

In Filio , uti D e u s est , est tale. Ergo. Si existit necessitate exigentia ; ergo necessitate sufficientia ; quod ita proba.

Quodcumque omnis imperfectionis & defectus expert est , id necessitate existit sufficientia.

Filius , ut D e u s , est talis. Ergo.

Si necessitate sufficientia est præditus ; ergo illa nullius erit violentia & coactionis ; quod ita ostendo.

Quod non habet causam superiorem se , id nec vim , nec coactionem pati potest.

Filius , ut D e u s , talis est. Ergo.

Ostendimus , Quomodo Filius sit necessarius necessitate opposita contingentia ; jam pari pacto probandum restat , quomodo ex Patre sit , Voluntate , Filius.

Existit itaque Filius ex Patre quatuor modis , vel Voluntate præcedente , vel con-

comitante , vel non antecedente neque consequente ; vel non elicitive ; quod ita ostendo.

Et primò quidem Voluntate præcedente ; quia quicquid est efficiale , id notionale præcedere necesse est.

Secundò. Voluntate concomitante , quod ita ostendo.

Quæcumque sunt simul in eodem instanti æternitatis ; unum aliud necessario concomitatur.

Talis Voluntas est in Patre & Filio. Ergo.

Tertiò. Voluntate non antecedente neque consequente ; quod ita ostendo.

Quod neque ordine naturæ , neque originis , est posterius altero , id neque antecedentem neque consequentem voluntatem habet. Talis est Voluntas in productione Filii. Ergo.

Quartò. Voluntate non elicitive. Quia , Quodcumque principium habet terminum adequatum , non potest in aliud elicitive moveri.

Sed ita sese habet Voluntas habens pro termino Spiritum Sanctum. Ergo.

Iterum. Filius ex Patre est , vel intellectu præcedente essentialiter accepto ; vel intellectu concomitante , vel intellectu eliciente ; Intellectu sed non consequente.

Intellectu præcedente essentialiter accepto ; quia essentialia ad intra præcedunt notionalia.

Intellectu concomitante ; quia intellectus & generatio sunt coeterna.

Intellectu eliciente sive dicente ; teste Augustino : Verbum nusquam est , nisi à dicente.

Intellectu sed non consequente , quia nullo ordine potentia intellectiva sequitur actum generandi simpliciter.

Iterum. Filius ex Patre est quatuor modis. Primò per modum naturæ in perficiendo. Secundò per modum naturæ in principiando. Tertiò per modum naturæ , ut distinguitur , contra modum artificii. Quartò per modum naturæ , ut distinguitur ab illo , qui est per modum Voluntatis.

Primò. Per modum naturæ in perficiendo est ex Patre ; quia tamen Intellectus æquè naturalis sit in perficiendo ac Voluntas ; aliquid amplius tamen habet.

Secundò. Per modum naturæ in principiando præciè ; quia Pater à se ipso Filium generat , & Filius est à solo tantum Patre per modum naturæ.

Tertiò. Per modum naturæ , ut distinguitur contra modum artificii ; quia materiam non supponit ex qua.

Quarto. Per modum naturæ , ut distinguitur contra illam , qui est per modum Volun-

Voluntatis; alia enim est productio Filii, alia Spiritus Sancti, cum seipsis ad invicem distinguantur.

Vides igitur, quo artificio tota doctrina de persona Filii, resolvi possit. Quare ad alia.

QUESTIO VII.

Utrum Spiritus S. per amorem procedat?

Resp. Affirmative; & sic argumentor.

Ubiunque est processio per modum morientis voluntatem amantis in rem amantem, ibi productionem per amorem resultare necesse est.

Hoc fit in emanatione Spiritus Sancti à Patre & Filio.

Ergo Spiritus Sanctus per amorem procedit.

Ergo connotat personam tanquam à principio Spirativo Patris & Filii Spirantis, vi motiva amantis in rem amantem.

Quod verò non à Patre solo, sed & à Filio procedat, sic deduco.

Ubiunque dantur relationes oppositæ, ibi dantur relationes reales personæ ad personam.

Sed non in Patre solo, sed & in Filio datur relatio opposita Spirantis ad Spirantem, amantis ad amantem, qui est Spiritus Sanctus. Ergo.

Minor probatur. Quia Pater & Filius sunt idem principium Spirativum Spiritus Sancti: & ita probor.

Quandocunque principium Spirativum quoad essentialitatem non opponitur relative, tunc necessarîo illud principium per modum unitatis fieri debet.

Hoc ita est in Patre & Filio. Ergo.

Aliter. Quandocunque in divinis supponitur natura cum proprietate aliqua essentiali non relative opposita, tunc illud principium verè & realiter est unitas.

Sed vis Spirativa in Patre & Filio est proprietas essentialis utrique communis, & sine ulla relationis oppositione.

Ergo Pater & Filius constituunt unum principium Spirativum.

Sicut enim Pater & Filius est unus Deus ob essentialitatem unitatem, ita sunt & unum principium Spirativum Spiritus Sancti, propter unitatem proprietatis significatæ per principium.

Atque. Quandocunque proprietas invenitur in diversis suppositis ejusdem nature, tunc necessarîo illa per modum unitatis considerari debet.

Sed vis Spirativa emanans à Patre & Filio est proprietas absoluta.

Ergo per modum unitatis principii absolute considerari debet.

Procedit enim Spiritus Sanctus à Patre & Filio, in quantum amor est unitivus duorum.

CONSECTARIA.

Ex his patet primò. Personam semper dicere relationem in recho, essentialitatem verò in obliquo; Nam uti in Deo dantur tres relationes realiter distinctæ, ita dantur tres personæ. Est enim persona nihil aliud, quam subsistens in divina natura relatio.

Secundò. Substantiam non poni in Deitate personæ, in quantum connotat essentialitatem, sed in quantum signat suppositum; non enim dicuntur tres substantiæ, vel tres essentialitæ; sed tres hypostases sive subsistentiæ. Atque hinc proprietates relative in Deo subsistunt, & realiter inter se distinguuntur.

Tertiò. Pluritudinem in Deo considerari secundum rationem numeri absolute & abstractè; semitur enim multitudo in divinis non secundum rationem quantitatis; sed secundum rationem esse transcendentalem; hoc enim modo unum ita multum est, ut sit indivisum; neque multum remouet unitatem, sed indivisionem ejus.

QUESTIO VIII.

De Persona Spiritus Sancti.

An Spiratio activa ex parte principii sit tanta?

Respond. Affirmative; & sic argumentor per analogiam.

Sicut se habet generatio activa ad Filium, ita se habet spiratio activa utriusque, & Patris & Filii ad Spiritum Sanctum.

Sed paternitas sive generatio habet se tanquam principium respectu Filii geniti.

Ergo & Spiratio activa se habet tanquam principium respectu Spiritus Sancti.

Ratio, quia Spiratio activa per modum originis & relationis constituit Patrem & Filium in ratione principii unitis actu & essentialiter principiantis respectu Spiritus Sancti.

Aliter. Per analysin. Ubiunque est Volitivum, ibi est volubile, & ubique est bonificativum, ibi & bonificabile.

Sed in Deo est volitivum & bonificativum.

Ergo & Volubile & bonificabile.

Si ergo in Deo est Volitivum & bonificativum; ergo inter se & à se, Patrem & Filium, amor erit reciprocus utrique communis.

Si non

Si non esset amor reciprocus utriusque communis, non esset diffusivus sui ad intra. Si non esset diffusivus sui, DEUS non esset bonus, neque per bonitatem suam ageretur; foret itaque otiosus, quod impossibile est. Ergo diffusivus sui.

Si ergo diffusivus sui; ergo in aliud ad intra diffunditur, atque hanc diffusionem ad intra, nos Spirationem activam dicimus, qua veluti per principium *quod*, formaliter Spiritus Sanctus constituitur, id est Spiratio passiva; Cum amor Patris & Filii, uti una essentialiter voluntas est & bonitas, ita non distinguitur realiter.

Non distinguitur realiter, quia inter amorem Patris & Filii non datur oppositio, quia per modum principii communis utriusque.

Tota ergo relativa oppositio fundatur in Spiratione passiva, cum sit terminus Spirationis activae ad intra; ergo quod ab initio assumptum, Spiratio activa se habet ex parte principii *quod*; quod erat ostendendum.

Quomodo verò omnia essentialia attributa per Spirationem activam Spiritui Sancto communicantur, in precedentibus diximus.

QUESTIO IX. & X.

An Missio Filii & Spiritus Sancti, sint idem quod processio, & quid propriè sit Missio.

Ubique est processio, ibi est Missio. In divinis personis est processio unius ab alia. Ergo ibi est missio.

Atque probatur.

Quia ratio missionis exigit, ut persona missa à mittente accipiat impressionem aliquam eundi ad terminum missionis.

Sed persona missa, nulla alia via, quam per processionem, quicquam ab alia persona recipere neque terminum assequi potest.

Ergo ubi est processio, ibi Missio.

Est autem Missio triplex; prior communis toti sanctissimae Trinitati, uti visitatio iusti, & de hac non agitur hic. Secunda est Missio activa, & est propriè mittentis. Tertia, est Missio passiva, & respicit personam missam. De hisce duabus ultimis missionibus hic agitur.

Hinc patet, Missionem completam requirere, ut persona missa sit actualiter novo modo; quia persona divina nequit simpliciter de novo esse in termino aliquo, cum sit ubique, nisi prius creetur. Sufficit ergo, ut sit novo modo, quo ante non erat, in termino scilicet missionis; hinc missio

personae dicitur simpliciter temporanea, ratione termini certo aliquo signo constituti, uti in missione filii, terminus est natura humana subsistens in divina; In Spiritu Sancti missione, vel sub forma Columbae, vel sub igneis Linguis; Terminus itaque, à quo, est invisibilis, & terminus, ad quem, visibilis & temporaneus.

Atque haec paucis exposita, ad distinctas personarum proprietates intelligendas sufficiant.

Anacaphoresis dictorum.

Verum, posset hoc loco objici. Utrum per hanc Artem Scholastico more, assumptae alicujus quaestionis thema in utramque partem discuti possit. Respondetur, nihil esse facile, uti ex precedentibus patuit; ubi ferè semper praemissas Scholastico more probavimus. Verum, ne quicquam omisisse videamur, Argumentum hic Theologicum, non sine magna gravissimorum Auctorum controversia agitatum Lectori proponam, quod sit exemplar quoddam, juxta quod similes quaestiones ad Artis nostrae amulum concinnari possint. Sit itaque.

QUESTIO XI.

Utrum Spiritus Sanctus distingueretur à Filio, si non procederet ab eo, an non? Ex mente Galvarii Sanctissimi.

Duplex est Sententia, Affirmativa & negativa; Utramque per Artis nostrae regulam, id est, vel per Rotam Scientificam, vel per Tabulam Universalem, hoc pacto expediemus.

Pro parte negativa, videlicet: quod Spiritus Sanctus, si non procederet à Filio, neque ab eo distingueretur, sic argumentor per novum principia absoluta.

Illa non possunt distinguere realiter, quae eandem communicationem & perfectionem habent; cum distinctio perfectionem diversam arguat.

Argumentum 1. per Bonitatem.

Sed si Spiritus Sanctus non procederet à Filio, haberet eandem communicationem & perfectionem realem cum eo; esset enim sicut ille, DEUS.

△ III. B. B.

Ergo si non procederet à Filio, non distingueretur ab eo.

Illa non possunt distinguere ad invicem realiter, quae eandem infinitatem & integritatem habent; Cum ea quae eodem modo, eodemque complemento integrentur, includant eandem perfectiones reales.

Arg. 2. per Magnitudinem. = M. B.

Sed etiam si Spiritus S. non procederet à Filio, constaret eodem complemento

perfectiōnis & infinitatis, quo Filius in divinis naturaliter constat.

Ergo si à Filio Spiritus S. non procederet, non distingueretur ab eo.

Arg. 3. per
Durationem &
Diff.
= D. Δ.

Illa non possunt distinguī realiter, quæ non habeant durationem in prioritate temporis aut æternitatis: cum diversa distinctio in esse, distinctionem arguat durationis & conservationis ejusdem.

Sed in casu proposito, hæc prioritas deficeret: cum hoc pacto absolute æquales fiat in duratione & modo existendi. Ergo.

Arg. 4. per
Potentiam &
Diff.
= P. Δ.

Illa ad invicem non possunt distinguī, quæ eandem omnino haberent potentiam.

Sed in casu proposito, in Spiritu Sancto & Filio eadem esset personalis potentia: quia non esset relatio distinguens, quæ provenit ex emanatione unius personæ ab alia. Ergo.

Arg. 5. per
Similitudinem &
Diff.
S. =

Illa non possunt distinguī ad invicem, quæ inter se nullam haberent ordinem & respectum realis diversitatis.

Sed hoc fieret in casu proposito. Ergo.

Arg. 6. per
Voluntatem &
Diff.
V. =

Illa non possunt distinguī ad invicem, quæ eandem voluntatem & appetitum realem haberent.

Sed in casu proposito hoc fieret. Ergo.

Arg. 7. per
Virtutem &
Diff.
V. =

Illa non possunt distinguī ad invicem, quæ eandem virtutem habeant absolute operandi.

Hoc fieret in proposito casu. Ergo.

Arg. 8. per
Veritatem &
Diff.
V. =

Illa non possunt distinguī ad invicem, quæ ejusdem processus veritatis sunt, absolute conformitatis, & intelligibilitatis.

Hoc fieret in casu proposito. Ergo.

Arg. 9. per
Gloriam &
Diff.
Gl. =

Illa non possunt distinguī ad invicem, quæ eandem identice gloriam participant.

Hoc fieret in proposito casu. Ergo.

Vides igitur, quomodo partim per principia absoluta, partim respectiva, negativam propositæ quæstionis sententiam urgere possis: jam verò affirmativam sententiam amplectentes, negativam sententiam invertatur.

Affirmativa sententia hæc est.

Etiam si Spiritus Sanctus non procederet à Filio, nihilominus distingueretur ab eo.

Sic itaque arguenter.

Arg. 1. per
B. =

Illa distinguuntur realiter, quæ non possunt emanare & procedere cum eadem potestate existendi & agendi ab eodem communicativo talis esse.

Sed Spiritus Sanctus, etiam si non procederet à Filio, non posset emanare à Patre cum eadem potestate existendi, & agendi, quia habet Filium: quia procederet ut Verbum, & cum respectu terminandi generationem Patris, quod est impossibile.

Ergo licet non procederet à Filio, distingueretur tamen ab eo.

Illa distinguuntur realiter, quæ non possunt emanare & procedere cum eodem communicativo & actuali, seu realinfinitu.

Arg. 2. per
B. =

Sed si persona Spiritus Sancti non procederet à Filio, non posset adhuc emanare cum eodem communicativo, quod habet Filium: qui perfecte terminat generationem, & Patri per eam concordat & conformatur realiter, quod Spiritui Sancto nullo modo concurre potest.

Ergo, si non procederet Spiritus Sanctus à Filio, nihilominus distingueretur ab eo.

Illa distinguuntur realiter, quæ non possunt emanare, & subsistere cum eodem communicatione reali appetitus naturalis, quam habet Filius ad ea, quæ pertinent ad rationem Verbi, nec sine eo appetitu, quod pertinet ad esse donum. Ergo.

Arg. 3. per
B. =

Illa ad invicem distinguuntur realiter, quæ non possunt emanare & consistere cum eadem communicatione Virtutis & originis realis.

Arg. 4. per
B. =

Sed hoc fieret in proposito casu: Spiritus enim Sanctus non posset subsistere cum communicatione reali Verbi producti per intellectum paternum, nec Filius posset habere communicationem virtutis inspirationis, passive, per quam Spiritus S. subsistens procedit à Patre. Ergo.

Illa ad invicem realiter distinguuntur, quæ non possunt emanare cum eadem perfectione Veritatis & entitatis realis.

Arg. 5. per
B. =

Hoc fieret in casu proposito. Ergo.

Illa ad invicem distinguuntur realiter, quæ non possunt in emanatione sui esse, quietari, & terminari eodem modo reali.

Arg. 6. per
B. =

Sed Spiritus Sanctus, si non procederet à Filio, non posset quietari & terminari una & eadem reali hypostasi, quæ gaudet Filium. Ergo.

Illa quæ non possunt existerē cum eadem communicatione & acta personali, necessario distinguuntur ad invicem realiter.

Arg. 7. per
B. =

Sed hoc fieret in proposito casu. Ergo.

Quia

Quia communicatio & actus personalis Filii per modum & attributum sapientiae respondet Patri : Spiritus Sanctus verò per modum seu instinctum Voluntatis sive doni.

Ex B. P. Vo. tale educitur argumentum.

Arg. 8. per
B. P. Vo.

Illa quæ non possunt communicari in eodem appetitu reali, illa necessariò exigunt distinctionem realem.

Hoc fieret in casu proposito, Ergo,

Ex B. P. Vi. Sic argumentor.

Arg. 9. per
B. P. Vi.

Illa realiter ad invicem distingui necesse est, quæ non possunt in eadem existentia personali communicari in eadem virtute reali.

Sed hoc fieret. Ergo. Quia filius semper haberet virtutem & principium originandi & producendi realiter Spiritum Sanctum, quæ non posset habere Spiritus Sanctus.

Ex B. P. Ve.

Arg. 12.
per
B. P. Ve.

Illa necessariò distinguuntur realiter, quæ non possunt habere eandem com-

municationem, titulumque verum & proprium secundum esse suppositale.

Sed hoc fieret. Ergo. Quia solum adhuc conservaret per proprias rationes constitutivas talis personæ, distinctus realiter à filio, & titulum diversum à filio, secundum diversam relationem realem.

Ex B. P. G.

Illa necesse est distingui realiter, quæ non possunt in suo reali & actuali esse quietari eodem modo realiter.

Sed hoc fieret in presenti casu. Ergo.

Innumeris aliis modis per Tabulam nostram Combinatoriam Universalem hæc demonstrari possunt, verùm ad infinitum abeamus, Lectori ea indaganda relinquimus.

Consellarium ex dictis.

Ut Lector melius artificium intelligat, jam, quæ ex dictis emanant veritates, per octodecim principia demonstremus.

1.	B.
2.	M.
3.	D.
4.	P.
5.	S.
6.	Vo.
7.	Vi.
8.	Ve.
9.	G.
10.	=
11.	♡
12.	♣
13.	α
14.	⊙
15.	∞

Per

Triam
Spiritus
Sanctus
non
proce-
deret à
Filio
per im-
possibi-
le;

1. Esset nihilo minus in eo adhuc actualitas propria persona-
lis, cum qua posset communicari cum Filio.
2. Haberet nihilominus extensionem communicativam ad
Patrem Spirantem, quam Filius non posset habere sub
ratione Spirationis passivæ, eo præcedentes rationes.
3. Is unique adhuc realiter distinctus à Filio in ratione produ-
ctiva terminante consideret.
4. Diversam nihilo minus potestatem præ se ferret, tam ut exi-
steret diversa persona à Filio, quam ut operaretur diver-
sa opera, secundum proprium attributum talis personæ.
5. Esset tamen in eo instinctus propriè realis reflexendi ad Pa-
trem Spirationem, per quam producitur; quæ tamen
Filio non competeret, utpote non per voluntatem, sed
intellectum genito.
6. Esset tamen in eo appetitus realis ad terminandam Spira-
tionem Patris, à qua acciperet esse personale, quam non
haberet persona Filii, utpote per intellectum geniti.
7. Possideret tamen virtutem personalem à Patre acceptam, se-
cundum quam non communicaret personaliter cum Filio.
8. Verum tamen esset, Spiritum Sanctum esse verè & realiter
distinctam personam à Patre & Filio.
9. Haberet tamen propriam terminationem & quietem perso-
nalem in gloria communi cum Patre, quam Filius tali mo-
do non haberet.
10. Esset tamen in eo propria differentia personalis, per quam
constitueretur in esse tertiæ personæ, quam non haberet
Filius, qui persona per suum esse differentiale constituitur.
11. Esset tamen in eo talis adhuc cum Patre realis concordan-
tia, quæ non esset in Filio eodem modo.
12. Esset tamen in eo adhuc talis oppositio per Spirationem pas-
sivam inde resultantem, quæ non competeret Filio.
13. Haberet tamen adhuc realem respectum ad principium vo-
luntatis, à qua procedit, quam eodem modo non posset
habere Filius.
14. Haberet nihilominus adhuc medium, scilicet relationem
realem talem, quæ Filio competere non posset.
15. Esset nihilominus adhuc finis terminans Spirationem Patris,
qui Filio naturaliter nullo modo competeret.

Q. 9. 3

Ex hisce

Ex hisce paucis loculenter patet, per nostras Tabulas Combinatorias, innumeras argumentorum sedes cuiusque eandem questionem urgenda aptissimas, habeminihiberi; ut proinde hæc pauca speciminis loco dicta & exposita sufficiant.

Jam nihil aliud restat, quam ut argumenta negativæ propositionis, pari pacto, more Scholasticis ultato, resolvere doceamus.

Ad primam negativæ propositionis argumentum Respondeo; quod quavis persona Spiritus Sancti, si per impossibile non procederet à Filio, haberet eandem substantiam & communicationem substantialem absolutam divinitati convenientem, cum DEUS esset: non tamen haberet eandem realem relationem ad Patrem, quam habet Filius, quod sufficit ad distinctionem realem.

Ad Secundam Respondeo. Quod in casu per impossibile posito, Spiritus Sanctus etiam si haberet insinuatam sicuti Filius, non tamen esset in Spiritu Sancto relatio filiationis realis, quæ habet Filius.

Ad Tertiam Respondeo. Quia quavis non sit inter personas divinas prioritas aliqua naturæ, æternitatis, æviternitatis aut temperis, per quam ipsæ inter se distinguantur; solis tamen proprietatibus notionalibus distinguantur; quod sufficit ad distinctionem realem.

Ad Quartam Respondeo. Etiam si enim potestas absoluta æqualis sit in Filio & Spiritu Sancto, etiam deficienter respectumutuo, quo Filius spirat Spiritum Sanctum; esset tamen in Spiritu Sancto respectus realis ad Patrem, & relatio diversa realis, quæ distingueretur à Filio, quod sufficit.

Ad Quintam Respondeo. Quia Filius & Spiritus Sanctus haberent tales relationes in ordine ad Patrem, ut in his non possint communicari; Spiratio enim passiva Filio competere non possit, neque Filiatio Spiritui Sancto.

Ad Sextam Respondeo. Quia Voluntas absoluta in Filio & Spiritu Sancto etiam si non distinguantur, relativa tamen sive notionalis inter illos distinguitur necessario.

QUESTIONES VARIE

Per Artis nostræ principia in Theologia solvenda.

QUESTIO I.

Utrum DEUS sit perfectus.

In utramque partem hæc questio discuti potest, utra tamen, affirmativæ, an negativæ sententia melior sit, hoc pacto per Artis nostræ regulas determinabis.

Totus questionis status reducitur ad principium B, sic itaque arguatur pro negativa sententia.

1. Si DEUS esset perfectus, haberet ita utiq. Per B omnia modum communicationis, quem ceteræ res naturales habent, Atque hoc est impossibile.

Ergo DEUS non est perfectus. Quia non se potest communicare, ut partes componentes se commutarent, & uniant. Ergo.

2. Si DEUS esset perfectus, deberet ita Per B se comprehendere omnia bona.

Hoc autem non apparet: cum multa alia sint bona, præter ipsam DEUM. Ergo.

3. Si DEUS esset perfectus ab æterno, haberet omnes relationes perfectionis, quas modo habet, unde diceretur Pater, Gubernator, Dominus, Creator, Glorificator, & alia attributa, quæ post creationem rerum ipsi primùm acciderunt.

Sed hoc est impossibile. Cum res ante creationem non possint ad ipsam referri. Ergo DEUS non est perfectus. Hoc pacto instabis per omnia reliqua principia.

His opponimus pro affirmativa sententia, tria alia argumenta.

1. Si DEUS non esset perfectus, sequeretur Per B, quod aliquando non potuisset existere, & agere cum omni perfectione & bonitate.

Hoc est impossibile. Ergo.

Quia quod modo potest, semper potest, sine ulla perfectionis cujuslibet diminutione, cum sit omnipotens.

2. Si DEUS non esset perfectus; fieret Per B aliqua perfectio quam non haberet, sibi posse communicari ab aliis.

Hoc est impossibile. Ergo. Cum omnium rerum perfectiones & naturæ ab eo, tanquam à fontana causa prodierint. Ergo DEUS est perfectus.

3. Si DEUS non esset perfectus, sequeretur Per B, quod ipse aliquando concupisceret perfectionem, quam non haberet, & meliorem fieri, aut factum esse, quam esset actus.

Quod est impossibile. Ergo. Cum semper summum bonum fuerit & infinitum. Ergo DEUS est perfectus.

Ex his in utramque partem discussis questionibus patet, affirmativam quæstionis partem meliorem & veritati congruentiorem esse; præponderant enim rationes in hac contra negativam. Hoc itaque posito, Jam per Artis nostræ principia, quomodo hæc verior sententia multis modis probari possit & confirmari, videamus.

DEUS

DEUS est perfectus.

Poteris autem, vel ex Rota scientifica, vel ex Tabula, argumenta deponere eo ordine, quo sequantur.

1. \triangle . B. M. Omne bonum infinitum est perfectum. DEUS est B. M. infinitum. Ergo.
2. \triangle . B. D. Omne bonum semper existens, nec potens ab alio recipere perfectionem aliquam, est in se ipso perfectum. DEUS est talis. Ergo.
3. \triangle . B. P. Omne bonum omnipotens & faciens omnia perfecta, est in se ipso perfectum. DEUS est talis. Ergo.
4. \triangle . B. S. Omne bonum taliter in se existens, quod extra se non habet, nec cognoscit aliquid, quo perficiatur, est perfectum. DEUS est talis. Ergo.
5. \triangle . B. Vo. Omne bonum non desiderans aut appetens aliquid naturaliter extra se, est perfectum. DEUS est talis. Ergo.
6. \triangle . B. Vi. Omne bonum habens in se virtutem infinitam originandi & producendi res omnes, est perfectum. DEUS est talis. Ergo.
7. \triangle . B. Ve. Omne bonum taliter verum, ut in eo omnis reperitur veritas, est perfectum. DEUS est talis. Ergo.
8. \triangle . B. G. Omne bonum in se ipso quiescens, nec aliunde perfectionem aliquam cupiens, est perfectum. DEUS est talis. Ergo.
9. \triangle . M. D. Omne infinite durans est perfectum. DEUS est talis. Ergo.
10. \triangle . M. P. Omne infinitum potens cuncta possibilia & perfecta facere est perfectum. DEUS est talis. Ergo.
11. \triangle . D. P. Omne aeternum & omnipotens est perfectum. DEUS est talis. Ergo.
12. \triangle . D. S. Omne seipsum infinite comprehendens sine defectu, est perfectum. DEUS est talis. Ergo.
13. \triangle . P. S. Omne quod est omnipotens & infinite Sapiens, est perfectum. DEUS est talis. Ergo.
14. \triangle . P. Vo. Omne quod quaecunque vult, facere potest, est perfectum. DEUS est talis. Ergo.
15. \triangle . S. Vo. Omne seipsum cognoscens cum appetita & Voluntate infinita ad communicandas perfectiones extra se, est in se perfectum. DEUS est talis. Ergo.
16. \triangle . Vo. Vi. Omne ens, quod habet in se Voluntatem & Virtutem producendi omnia, est in se perfectum. DEUS est talis. Ergo.
17. \triangle . Vi. Ve. Omnis Virtus, de qua verificatur productio perfecta, in se ipsa est talis. Sed DEUS est talis. Ergo.
18. \triangle . Ve. G. Omne quod verè potest in se ipso Gloriarì & quiescere, *consistere* in se infinite delectationis actus, id est absolute perfectum. DEUS est talis. Ergo.

Sed hæc sufficiant. Quare ad alia.

SECTIO III.

De Mysterio Incarnationis.

CAPUT I.

De Terminis Incarnationis.

DE Mysterio Incarnationis per Artem nostram Combinatoriam variè solvantur difficultates, inveniuntque Artista innumerabilem propositionum congeriem, quibus datus tibi propositis satisfaciatis. Quare nihil fu-

perest, nisi ut rem ipsam variis exemplis deducamus.

Duplex ante omnia in INCARNATO VERBO generatio considerari debet: *Divina* & *humana*. Ille enim, qui æternè, & temporaliter generatur, est æterni Patris Filius,

Filius, Verbum DEI, Verbum non humanum, non creatum, non causatum, non factum; sed divinum, increatum, incausatum, æternæ tamen generationis, & temporaliter in temporis plenitudine humanatum.

Verbum est Filius DEI: non vocale, vel instar verbi nostri mentalis; est enim hoc accidentale, transitorium, multiplicabile, imperfectum & explicabile, illud verò substantiale, permanentis unicum, perfectum, inexplicabile, incomprehensibile & ineffabile, nostrum tamen omnium amore Caro factum, simile verbo nostro mentali,

quod nisi voce promatur, intelligi non potest; ita Verbum æternum videri non potest, nisi carne vestitum in Mundo appareat.

Verbum est Filius DEI, ergo DEUS, non DEUS Pater aut Spiritus Sanctus, sed alius à Patre & Spiritu Sancto, non essentia aut natura, sed distinctione personæ. Unde quemadmodum generatio in creatis tripliciter considerari potest, per *diffusionem*, *expansionem*, *propagationem*, ita & in æterni verbi generatione. Sed deducamus singula per analogiam & analyticæ artis regulas.

Primò per diffusionem, ut

{	Splendor à luce; est enim totus splendor gloriæ Patris, & figura substantiæ ejus.	}
	Calor ab igne. Juxta illud: <i>radius ardebat, & non comburebatur.</i>	
	Flumen à fonte. Juxta illud: <i>fluvius effundebatur ex loco paradisi.</i>	
	Pluvia à nebula. Juxta illud: <i>quando imber descendit de Cælo, sic erit Verbum meum.</i>	

Sed hæc omnia infinitè perfectiori modo in Verbi generatione considerari possunt, quàm in creatis.

Siquidem splendori creato deficit æqualitas.

Calori substantialitas.

Flumini perfecta totius similitudo.

Pluvie integritas.

Verbi autem generatio æterna, æqualis, intrinseca & substantialis, perfecta & integra.

Secundò per expressionem, ut

{	Species ab objecto.	}	Ita Verbum à Patre generatur, juxta illud.	{	Speciesus forma per Filium hominum.
	Imago à sigillo.				Est enim imago unitatis ejus.
	Verbum ab homine.				Semel loquitur DEUS, & secundo non repetit.
	Cogitatio à mente.				Nondum erat dixi, & ego jam inscriptus eram.

Sed infinitè perfectiori modo quàm in creatis; in hiis enim:

Speciei deficit veritas; species enim lapidea non est verè lapis in oculo.

Imagini simplicitas, quia habet diversas partes divisibiles.

Verbo stabilitas, quia cito transit, & non permanet.

Cogitationi substantialitas; à mente siquidem non nisi per modum accidentis prodicitur.

Verbi autem generatio est vera, simplex, permanentis, semper persistens, substantialis.

Tertiò per propagationem, ut

{	Germen à semine.	}	Ita & Verbum æternum: juxta illud:	{	Erit germen Domini in magnificentia.
	Arbor à radice.				Lignum vite est in, qui apprehenderunt eam.
	Proles à ventre.				Ex utero ante Luciferum genui te.
	Filius ab actione Patris.				Filius meus es tu, ego hodie genui te.

Sed infinitè perfectiori modo, quàm in creatis.

Deficit enim semini speciositas, cum sit informe & confusum.

Radici conformitas; alia enim est forma radicit, alia arboris.

Ventri actio, parvam enim actionem habet in genitum.

Filio deficit tempus; Pater enim ante Filium est in tempore.

Generatio autem Verbi est pulchra cum distinctione, conformis, æterna & necessaria. Ecce Verbi æterni generatio.

Generatio humana Verbi fuit ex Matre, sine Patre; Magnus, parvulus, admirabilis, consiliarius, DEUS, fortis, Pater futuri sæculi, princeps pacis, natus & datus.

Magnus, quia est Filius DEI altissimi.

Parvulus, quia plorans & vagiens inter arcia posui præsepia.

Admirabilis; quia lux erat, & non lucebat.

Erat verbum DEI, & non loquebatur.

Erat fons aquæ vivæ, & ſitiebat.

Erat omnia fovens, & frigus patiebatur.

Lacendo coarctatur.

Stringitur longitudo.

Altitudo humiliatur.

Potentia regitur.

Eruditur ſapientia.

Indiget abundantia.

Fortitudo infirmatur.

Triftatur lætitia.

Salus patitur.

Moritur vita.

Admirabilis, quia.

In morte dat vitam.

Lætitiam in triftitia.

In paſſione ſalutem.

Fortitudinem in infirmitate.

In eruditione ſapientiam.

In indigentia abundantiam.

In timore fiduciam.

In coarctatione dilatationem.

In humilitate exaltationem.

Latitudinem in anguſtia.

In Labore amoris vehementiam.

In ſiti aquam vivam.

In ſilentio eloquentiam mellifluam.

In tenebris lucem.

In poſſibilitate impoſſibilitatem.

In mortalitate, immortalitatem.

DEUS Homo.

Conſularis; quia factis prius, verbis poſtea, maxima ſalutis præbuit conſilia; filius prohibet verbodas otioſasque locutiones; jaceus in præſepio inhibet ſuperbiam filiorum hominum.

DEUS fortis; quia aquam in Vicum convertit; maris fluctus calcavit; Ventis

marique imperavit; verbo ſuo omnes ſaturavit infirmitates.

Pater futuri ſæculi; quia JESUS ſalvum fecit populum à peccatis eorum.

Princeps pacis; quia in terra pacem per Angelos annuntiavit hominibus bonæ voluntatis.

Natus, datus. Natus ſibi, datus nobis. Datus ut DEUS; Natus ut homo. Datus nobis, Verbum incarnatum; natus nobis Sapientia increata, natus nobis, pro nobis moriturus; datus nobis ſemper nobis victurus; natus ſibi ante omne tempus; natus nobis in plenitudine temporis; natus ſibi à Patre ſine Matre; natus nobis à Matre ſine Patre; natus ſibi creator mundi majoris; natus nobis recreator mundi minoris; natus ſibi et DEUS; natus nobis, ut DEUS & homo; natus ſibi infinita polles potentia; natus nobis infirmitatibus ſubjectus.

Atque in harum rerum mirabilium compendioſa narratione, myſterium conſiſtit Incarnationis, cujus Veritatem jam per varias quaſtiones Arti noſtræ proprias, variaque paradigma investigare conabimur.

Q U A E S T I O I.

De Poſſibilitate Incarnationis.

Non neſcio, Theologos hanc quaſtionem prætermittere tanquam ex ſuppoſitione certam; quoniam tamen pagani nonnemo de huiusmodi *ἀδυναμία* ſeu impoſſibilitate dubitare poſſet, cum arte noſtra convincemus, hoc pacto procedendo.

Queritur itaque, utrum humana natura aſſumi poſſit à Verbo divino in unitatem perſonæ. Reſpondetur affirmativè; & primo quidem per Enneades noſtras ita illud oſtendo.

Omne excellenter	Bm.	} Poſſibile eſt.	Sed opus Incarnationis eſt tale.	} Ergo eſt poſſibile.	Bm.
	M.				M.
	D.				D.
	P.				P.
	S.				S.
	Vo.				Vo.
	Vi.				Vi.
	Ve.				Ve.
	G.				G.

Filius, Verbum DEI, Verbum non humanum, non creatum, non causatum, non factum; sed divinum, increatum, incausatum, æternè tamen generatum, & temporaliter in temporis plenitudine humanatum.

Verbum est Filius DEI non vocale, vel instar verbi nostri mentalis; est enim hoc accidentale, transitorium, multiplicabile, imperfectum & explicabile, illud verò substantiale, permanens unicum, perfectum, inexplicabile, incomprehensibile & inefabile, nostrum tamen omnium amorem Caro factum, simile verbo nostro men-

tali, quod nisi voce pronatur, intelligi non potest; ita Verbum æternum videri non potest, nisi carne vestitum in Mundo appareat.

Verbum est Filius DEI, ergo DEUS, non DEUS Pater aut Spiritus Sanctus, sed alius à Patre & Spiritu Sancto, non essentia aut natura, sed distinctione personæ. Unde quemadmodum generatio in creatis tripliciter considerari potest, per *diffusionem*, *expansionem*, *propagationem*, ita & in æterni verbi generatione. Sed docuimus singula per analogicæ & analyticæ artis regulas.

Primo per diffusionem, ut

<p>Splendor à luce; est enim totus <i>splendor gloria Patris, & figura substantiæ ejus.</i></p> <p>Calor ab igne. Juxta illud: <i>calor ardebat, & non comburebatur.</i></p> <p>Flumen à fonte. Juxta illud: <i>fluvius effundebatur in lacus paradisi.</i></p> <p>Pluvia à nebula. Juxta illud: <i>quomodo iuber descendit de Cælo, sic erit Virginitas mea.</i></p>	<p>Ita Verbum à Patre generatur, juxta illud.</p>
---	---

Sed hæc omnia infinitè perfectiori modo in Verbi generatione considerari possunt, quàm in creatis.

Siquidem splendori creato deficit æqualitas.

Calori substantialitas.

Flumini perfecta totius similitudo.

Pluvie integritas.

Verbi autem generatio æterna, æqualis, intrinseca & substantialis, perfecta & integra.

Secundo per expressionem, ut

<p>Species ab objecto.</p> <p>Imago à sigillo.</p> <p>Verbum ab homine.</p> <p>Cogitatio à mente.</p>	<p>Ita Verbum à Patre generatur, juxta illud.</p>	<p><i>Speciesus forma præ Filiis hominum, Est enim imago veritatis ejus.</i></p> <p><i>Israel loquitur DEUS, & secundum non repetit.</i></p> <p><i>Nondum erat abyssus, & ego jam conceptus eram.</i></p>
---	---	---

Sed infinitè perfectiori modo quàm in creatis; in hisce enim:

Speciei deficit veritas; species enim lapidis non est verè lapis in oculo.

Imaginis simplicitas, quia habet diversas partes divisibiles.

Verbo stabilitas, quia cito transit, & non permanet.

Cogitationi substantialitas; à mente siquidem non nisi per modum accidentis proceditur.

Verbi autem generatio est vera, simplex, permanens, semper persistens, substantialis.

Tertio per propagationem, ut

<p>Germen à semine.</p> <p>Arbor à radice.</p> <p>Proles à ventre.</p> <p>Filius ab actione Patris.</p>	<p>Ita & Verbum æternum: juxta illud:</p>	<p><i>Erit germen Domini in magnificentia.</i></p> <p><i>Lignum vite est in, qui apprehenderunt eam.</i></p> <p><i>Ex atero ante Luciferum genui te.</i></p> <p><i>Filius meus es tu, ego hodie genui te.</i></p>
---	---	---

Sed infinitè perfectiori modo, quàm in creatis.

Deficit enim semini speciositas, cum sit informe & confusum.

Radici conformitas; alia enim est forma radice, alia arboris.

Ventri actio, parvam enim actionem habet in genitum.

Filio deficit tempus; Pater enim ante Filium est in tempore.

Generatio autem Verbi est pulchra cum distinctione, conformis, æterna & necessaria. Ecce Verbi æterni generatio.

Generatio humana Verbi fuit ex Matre, sine Patre; Magnus, parvulus, admirabilis, consiliarius, DEUS, fortis, Pater futuræ sæculi, princeps pacis, natus & datus.

Magnus, quia est Filius DEI altissimi.

Parvulus, quia plorans & vagiens in cœca acta posuit præsepia.

Ami.

Admirabilis; quia lux erat, & non lucebat.

Erat verbum DEI, & non loquebatur.

Erat fons aquæ vivæ, & sitiebat.

Erat omnia fovens, & frigus patiebatur.

Latitudo coarctatur.

Stringitur longitudo.

Altitudo humiliatur.

Potentia regitur.

Eruditur sapientia.

Indiget abundantia.

Fortitudo infirmatur.

Tristatur læticia.

Salus patitur.

Moritur vita.

Admirabilis, quia,

In morte dat vitam.

Lætitiam in tristitia.

In passione salutem.

Fortitudinem in infirmitate.

In eruditione sapientiam.

In indigentia abundantiam.

In timore fiduciam.

In coarctatione dilatationem.

In humilitate exaltationem.

Latitudinem in angustia.

In Labore amoris vehementiam.

In siti aquam vivam.

In silencio eloquentiam mellisiam.

In tenebris lucem.

In passibilitate impassibilitatem.

In mortalitate, immortalitatem.

DEUS Homo.

Consiliarius; quia factis prius, verbis postea, maxima salutis præbuit consilia; silens prohibet verbosas otiosasque locutiones; jacens in persepio inhibet superbiam filiorum hominum.

DEUS fortis; quia aquam in Vinum convertit; maris fluctus calcavit; Ventis

marique imperavit; verbo suo omnes sanavit infirmitates.

Pater futuri sæculi; quia JESUS salvum fecit populum à peccatis eorum.

Princeps pacis; quia in terra pacem per Angelos annuntiavit hominibus bonæ voluntatis.

Natus, datus. Natus sibi, datus nobis. Datus ut DRUS; Natus ut homo. Datus nobis, Verbum incarnatum; natus nobis Sapientia increata, natus nobis, pro nobis moriturus; datus nobis semper nobis victurus; natus sibi ante omne tempus; natus nobis in plenitudine temporis; natus sibi à Patre sine Matre; natus nobis à Matre sine Patre; natus sibi creator mundi majoris; natus nobis recreator mundi minoris; natus sibi ut DEUS; natus nobis, ut DEUS & homo; natus sibi infinita pollens potentia; natus nobis infirmitatibus subiectus.

Atque in harum rerum mirabilium compendiosa narratione, mysterium consistit Incarnationis, cujus Veritatem jam per varias quæstiones Arti nostræ proprias, variæque paradigmata investigare conabimur.

QUESTIO I.

De Possibilitate Incarnationis.

Non nescio, Theologos hanc quæstionem prætermittere tanquam ex suppositione certam; quoniam tamen paganus non nemo de huiusmodi *absurdis* seu impossibilitate dubitare posset, cum arte nostra convincemus, hoc pacto procedendo.

Quæritur itaque, utrum humana natura assumi possit à Verbo divino in unitatem personæ. Respondetur affirmativè; & primo quidem per Enneades nostras ita illud ostendo.

Omne excellenter	{	B ^m .	}	Possibile est.
		M.		
		D.		
		P.		
		S.		
		Vo.		
		Vi.		
		Vc.		
		G.		

Sed opus Incarnationis est tale.

	{	B ^m .	}	Ergo est possibile.
		M.		
		D.		
		P.		
		S.		
		Vo.		
		Vi.		
		Vc.		
		G.		

Aliter analyticè.

Omnis	{	Bonitas magna	}	est possi- bilis.	}	Talis est Incarnatio. Ergo,
		Bonitas magna durabilis				
		Bonitas magna durabilis potens				
		Bonitas magna durabilis potens cognita				
		Bonitas magna durabilis potens cognita volita				
		Bonitas magna durabilis potens cognita volita virtuosa				
		Bonitas magna durabilis potens cognita volita virtuosa vera				
		Bonitas magna durabilis potens cognita volita virtuosa vera gloriosa				

Atque ita probatur per Resolutionem.

Si non possibile esset bonum, id non esset magnum; si non magnum, neque durabile; si non durabile, neque potens; si non potens, neque cognoscibile; si non cognoscibile, neque volibile; si non volibile, neque virtuosum; si non virtuosum, neque verum; si non verum, neque gloriosum. Sed hæc dici non possunt. Ergo &c.

Aliter.

Si bonum non esset possibile, ergo malum esset, quia bonum est esse, non autem esse, malum est.

Si bonum magnum non esset possibile, ergo nec intensivè, nec extensivè magnum foret, ergo magnum malum.

Si bonum magnum durabile non esset possibile; ergo instantaneum tantum, quod bonitati & magnitudini repugnat, & frustra foret.

Si bonum magnum durabile potens non esset possibile; ergo bonum magnum esset infirmum, debile, infructuosum.

Si bonum magnum, durabile, potens, cognitum, non esset possibile, ergo illud sub ratione boni magni non esset cognoscibile neque volitum.

Si bonum, magnum, durabile, potens cognitum volitum, non esset possibile, ergo otiosus foret intellectus & voluntas divina.

Si bonum, magnum, durabile, potens, cognitum, volitum, non esset possibile, neque ullius esset virtutis.

Si nullius virtutis; ergo nullius veritatis; si hoc; neque ullius gloriæ. Quæ omnia absurda sunt. Ergo omne bonum, magnum, durans, potens &c. possibile est.

Atque hoc passim probatur per novam Enneadæ principia, analyticè.

B. M. Illud est excellenter bonum, quod est inter omnia creata opera Dei maximum. Sed talis est Incarnatio, Ergo,

Si bonum maximum; ergo maxime durabile; si hoc, ergo summe potens; si hoc, ergo summe sapientie opus; si hoc, ergo maxime cognitum & ab æterno prævisum; si hoc, ergo & summe volitum, si summe volitum, ergo summe virtuosum; si hoc, ergo summe verum, ergo summe gloriosum; Ergo Incarnatio est Bonum M. D. P. S. V. Vi. Ve. G. quod erat probandum.

Et confirmatur;

Nam per talen assumptionem Mundus majorum acquirit perfectionis gradum, qui dari potest, quoniam per medium hominis, qui est omnia, cum Deo in una persona, qui Christus est, participat. Talem autem assumptionem divini Verbi cum homine non repugnare, ut nonnulli obijcerent possunt, inde patet, quod omnis creatura est in potentia obedientiali respectu Dei; potest enim divina potentia omne bonum in esse ponere, cum sit omnipotens, ejusque bonitas, quæ cum potentia sua eadem est, nihil aliud intendat, nisi boni proprii diffusionem communicationemque.

Dicitur iterum, si Verbum divinum assumpsisset humanam naturam, jam in Christo essent duo supposita sive hypostases, divina & humana, quod est contra fidem; quia juxta Scholasticos omnis individuum homo est persona.

Respondeo negando majorem; neque enim in divini Verbi Incarnatione convertuntur *assumens* & *assumptibile*; Nam assumens fuit Deus Verbum, & assumptibile fuit homo non in esse individuali personali, sed specifico reali, à quo Christus predicationem formalem recipit; Nam ut rectè Anselmus, cum in Christo profertur homo, tunc natura, quæ communis est omnibus hominibus, signatur; cum verò demonstrativè dicitur Christum hunc hominem, personam divinam, quæ proprietatem habet collectionem, quibus homo communis sit singularis & ab aliis distinguitur. Cum verò Verbum Caro factum; o-am, quæ solo nomine hominis signatur, naturam assumpsit, & sic non potest hypostaticè designari

designari Filius Dei sine Filio Virginis Mariæ, nec Filius Virginis sine Filio Dei. Ex quibus clarè patet, quod hic DEUS, scilicet Christus, est hic homo, idem scilicet Christus, ex eo, quia eadem est proprietatum collectio DEI verbi, & hominis, & isto modo convertuntur in Christo. Sed jam hoc juxta Artis nostræ regulas probemus.

QUESTIO II.

Utrum humana natura fuerit assumpta in esse specifico, an in individuali personali.

Respondeo, assumptam fuisse humanam naturam in esse specifico reali, non in individuali personali, alias enim essent in Christo duo supposita sive personæ; quod est contra fidem; & sic ostenditur per novem Enneadis principia Analyticæ.

- B. M. Omne bonum quanto majus est, tanto diffusius esse debet.
- M. D. Et quanto majus est, tanto durabilius.
- D. P. Et quanto durabilius, tanto potentius.
- P. S. Et quanto potentius, tanto sapientius.
- S. Vb. Et quanto sapientius, tanto perfectioris voluntatis.
- Vb. Vb. Et quanto perfectioris voluntatis, tanto majoris virtutis.
- Vb. Vb. Et quanto majoris virtutis, tanto verius & magis unum.
- Vb. G. Quanto majoris veritatis & unitatis, tanto gloriosius esse debet. Sed hoc minime verum dici posset, si verbum assumpsisset humanam naturam non in esse specifico reali, sed individuali personali. Ergo & quod inde sequitur.

Ratio Minoris est: Quia tunc persona humana non habuisset plenum perfectionum omnium complementum, neque idiomatum communicationem. Sed explico rem fufius.

SCHOLIUM I.

Vide texemus, quod sicut anima rationalis & caro unus est homo, ita DEUS & homo Unus est Christus, in quo humanitas ipsa divinitati Verbi unita fuit, ita ut non in se, sed in verbo subsisteret, cum humanitas in summo gradu & in omni plenitudine perfectionis aliter esse non potuerit, nisi in divina persona filii, ut videlicet super omnem intellectus comprehensionem hanc personam conciperetur, quæ humanam naturam sibi univit. Quoniam verò DEUS ita est in omnibus, ut omnia in ipso; clarè patet, DEUM absque ulla sui imaginatione in æqualitate essendi omnia esse in unitate cum humanitate Christi maxima; quoniam contractam maximam humanæ naturæ, sive quod idem est, maximus homo in eo aliter,

quàm sub maxima perfectione esse non potuit ut rectè & sapienter docet Card. Cusanus; & sic in Christo, qui est omnia, ex sententia Card. Cusani, essendi æqualitas est, tanquam in Filio, Pater & Spiritus Sanctus existunt, & omnia ut in Verbo, & omnis creatura in ipsa humanitate, summa & perfectissima, atque universali quadam comprehensione omnia creaturarum rerum arbitrium complicante, ut sit omnis plenitudo ipsam inhabitans corporealiter, eo serè modo, quo intellectus nostri imbecillitas eam sub nonnullis similitudinum umbris concipere potest. Scimus enim, omnem sensibilem cognitionem esse contractam quadam cognitionem, eo quod sensus nisi particularia non attingat; Intellectualis vero cognitio uti respectu sensibilis absoluta, & à contractione particularium abstracta existit, ita merito universalis est; liquidem ex varia sensationis contractione variaz animalium species juxta diversos nobilitatis & perfectionis gradus nascuntur, etiam ad maximum simpliciter gradum non ascendamus, quia coincideret cum maximo absoluto, quod impossibile est; In specie tamen illa, quæ actus suprema est in genere animalitatis, puta humana, sensus primo ita animal concipit, ut illud quod concipitur, sit etiam intellectus; quod dum fit, sensibilis cognitionis contractio quodammodo in intellectuali natura subsistit, quia intellectualis natura existit veluti divinum quoddam separatum, abstractum, sensibili objecto remanente temporaneo & corruptibili, secundum suam naturam. Quare, quadam licet remota similitudine idem in natura humana Christi à Verbo assumpta, considerare possumus, ubi humanitas in divinitate subsistit Verbi, quoniam alio modo in suæ perfectionis plenitudine nec subsistere, nec maxima esse posset; Intellectus enim Christi, uti est perfectissimus, & penitus in actu existit, ita in divino intellectu, qui solus est omnia actus, absolute nisi hypostatice subsistere non potest; Intellectus enim in omnibus hominibus potentialis est, omnia paulatim de potentia in actum deducens, ita ut quanto actu major est, tanto minor sit in potentia; Maximus autem intellectus Christi cum sit terminus potentie omnis intellectualis nature in actu existens plene & sine ulla potentie imperfectione, nequaquam existere per se potest, quin ita sit intellectus, ut sit & DEUS, qui est omnia in omnibus, unde in Verbi persona ut subsistat, necesse est.

Rem exemplo geometrico declaro. Sit polygona figura circulo inscripta, natura humana, circulus verò divina. Si itaque

polygonum figuram circulo inscribamus tantæ magnitudinis, ut major esse non queat, illa nequaquam in angulis finitis per se subsisteret, sed in circulari figura (est enim circulus polygonorum maximus, infinitis lateribus constitutus) ita quidem, ut non haberet propriam subsistendi figuram etiam intellectuali operatione ab ipsa circulari & æterna figura separabilem.

Pari ratione maximum contractum ad speciem, quæ humanitas Christi est, uti in Verbi divini persona actu subsistit, ita juxta datam contractionis speciem actu omnia est, quæ in potentia generis aut speciei illius esse possunt; quemadmodum enim maximum absolute est omnia possibilia actu absolute, & in hoc est infinitum absolute, ita maximum contractum ad genus & speciem pari ratione est omnis possibilia secundum datam contractionem perfectio, quæ major esse non possit, necessario est infinita, omnem datæ contractionis naturam in-

cludens. Patet ergo, ipsum maximum contractum, videlicet humanitatem Christi non posse ut parè contractum subsistere, cum nullam talè perfectionis plenitudinem attingere possit; neque etiam talè contractum Deus, qui absolutus est, esse possit. Unde necessario sequitur, esse Christum & creatorem & creaturam, absolutum & contractum, contractione videlicet, quæ non nisi in magnitudine maxima subsistere possit, non enim est, nisi una tantum magnitudo maxima, per quam contractum dei potest maximum. Si itaque potentia maxima absolute ipsum contractum sibi talè modo uniret, ut magis uniri salvis naturis non posset, ut ipsum sit talè perfecta natura contractionis, secundum quam plenitudo speciei contractæ & creata est, propter unioem hypostaticam, Deus & omnia est. Sed hæc jam per regulas nostras hoc pacto ostendimus.

impossibile est, ut	B.	In quantum est maximum contractum creatum, nisi in divini verbi natura subsistat.	Sed talè	B.	Humanitas Christi est, Verbo hypostaticè unita.	Ergo,
	M.			M.		
	D.			D.		
	P.			P.		
	S.			S.		
	Vo.			Vo.		
	Vi.			Vi.		
	Vc.			Vc.		
	G.			G.		

Probatur Major.

Quia, si individuum hominis personam Verbum assumpsisset, illa in se complicaret:

- Omnem bonitatem creatam.
- Omnem magnitudinem.
- Omnem durationem.
- Omnem potentiam.
- Omnem sapientiam & cognitionem rerum.
- Omnem voluntates.
- Omnem virtutes.
- Omnem veritates.
- Omnem gloriam.

Quæ omnia nulli individuali naturæ sive personali humane competere possunt, quia cum maximo absolute coinciderent creatura & creator, quod est impossibile.

Probatur Minor.

Nota. *Næc hoc loco pro esse specificæ non solum naturam humanam ab omnibus individuis abstractam, & sub universali quadam ratione consideratam, neque idealiter, sed in quantum natura humane inditæ essentiam ipsam hominis, sive illam naturam communem, quæ homini propriè constituitur homo. Hoc polito sic probatur minor.*

Si humanitas Christi Verbo unita talis non fuit, ergo defuit Christo aliquid Donatæ Magnitudinis, Durationis, Potestatis Sapientiar, Voluntatis, Virtutis, Veritatis, Gloriæ. Sed hæc dici non possunt; habuit enim in eo, Apostolo teste, omnis plenitudo divinitatis corporaliter; Ergo nihil illi defuit perfectionis; Ergo Christus summè Bonus, M. D. P. S. Vo. Vi. Vc. G. Defuisset autem illi, si Verbum Dei individuum hominis personam assumpsisset; quod uti inconveniens fuit, ita & impossibile & manifestam contradictionem involvens; fuisset enim humana natura unita Verbo, & non fuisset unita; uti ex dictis loculester patet; Ergo humanam naturam sive essentiam speciei humane assumpsit, quæ uti cum tanta perfectionum plenitudine per se subsistere non poterat, ita non nisi in persona Filii Dei tanquam digniori, suppositum necesse fuit.

Dicitur fuisse, Christus fuit hic homo, conceptus de Spiritu Sancto, natus ex Maria Virgine; Ergo Christus fuit individuum homo, ergo perfectam sustinuit personam hominis.

Respondeo, concedendo Antecedens, negando consequentiam; Neque enim hic
Jesús

Jefus perſonam humanam diſtinctam à perſona Verbi egit : ſed humanitas per Unionem hypotaticam ita Verbi divinitati fuit Unitæ, ut verum fuerit dicere : hic Jeſus & Deus eſt & homo, Una perſona, Unum ſuppoſitum ſive hypotatiſi Una, teſtante ipſa Veritate, *Ego & Pater Unum ſumus*. Et rectè S. Thomas docet, Verbum non aſſumpſiſſe perſonam humanam, ſed naturam in individuo, quod non eſt aliud à ſuppoſito increato præſtantiori, quam perſona humana; quando autem loquimur de *eſſe ſpecifico*, intelligimus ſemper illam humanam naturam individuam in Verbo, qua omnes homines, homines ſunt, & que in omnibus ac ſingulis actu inexiſtit; quando verò loquimur, Verbum non aſſumpſiſſe humanam naturam in *eſſe individuali*, intelligimus ſemper eſſe perſonale hominis, neque propriè dici debet aſſumpſiſſe hominem, quia homo dicit ſuppoſitum, qui eſt terminus, & quod aſſumitur perintelligitur termino. Quæ ut paulò fuſius expoſentur, ſit

SCHOLIUM II.

Notandum humanitatem Chriſti Verbo hypotaticè unitam, cum ſit contracta præciſo terminationis, nature illius ſpeciem non exire; Simile quippe à ſimili generatur, & hinc ſecundum nature proportionem procedit genitum à genitore; terminus autem cum careat termino, caret conſequenter omni limitatione & proportionem; Quare homo maximus, cujuſmodi Chriſtus eſt, quoad vim nature non eſt generabilis, neque etiam omnino carere poteſt principio ſpeciei, cujuſ ultima exiſtit perfectio; partum igitur ſecundum humanam procedit naturam, quia homo, & quoniam eſt altiffimum principium, immediatè omnium principio unitum, tunc ipſam principium, à quo eſt immediatè, ſe habet ut creans, generans aut Pater; principium verò humanum ſe habet ut paſſivum, utpote quod materiam receptibilem ſubminiſtrat; Quare à matre ſine virili ſemine genitus; Omnis autem operatio ex Spiritu & amore quodam procedit, uniente actiſum paſſivo; Atque hinc maxima operatio ſupra omnem nature proportionem, per quam creator unitur creaturæ, ex maximo uniente amore procedit, & à Spiritu Sancto, qui abſolutus amor eſt, neceſſariò exiſtit, per quem ſolum, ſine agentis contracti adminiculo, infra latitudinem ſpeciei, Mater concipere potuit Filium Dei Patris; & ſicuti Pater Spiritu ſuo formavit omnia, quæ de nihilo ab illo in eſſe prodierunt, ita principalis, hic egit

eodem Sancto Spiritu, quando perfectiſſimè operatus eſt.

Sed explicemus hæc per remotam quandam ſimilitudinem. Ita comparatum eſſe novimus ſubcilibus Doctores, ut quando Verbum intellectuale ac mentale ſuis voluit manifeſtare diſcipulis, hoc unicum curant, ut concepſus mentis ſive intellectuale verbum per vocem indicent, cum ſine ſenſibili ſigno inſenſibilem mentis conceptum diſcipulis aperire aliter nequeant; ſit autem hoc per naturalem Doctores Spiritum, qui ex attracto aëris halitu vocalem format ſpeciem, mentali verbo congruam, ita verbo intellectualem unitam, ut vox ipſa in ipſo verbo ſubſiſtat, ut hoc pacto auditores mediante voce verbum internam attingant. Sub hac ſimilitudinis tamen remotione umbra, Pater æternus dum ex innumera bonitate ſua, nobis ſibi complacuit divitiis gloriæ ſuæ ad omnem ſcientiæ & ſapientiæ plenitudinem offendere, verbum æternum Filium ſuum, ſenſibili & nobis ſimili forma humana natura induit per Spiritum Sanctum ſibi conſubſtantialem, qui quidem Spiritus quaſi vox ex aëre attracto per inſpirationem de puritate ſecunditatis virginæ ſanguinis, corpus ipſam animale contextit, rationem ei adiciens, ut homo eſſet verbum Dei Patris, & adeo internè convivit, ut ſubſtantiæ humanæ nature centrum exiſteret, quod quidem operatione momentanea, ſupra omne tempus, ſecundum voluntatem conformem infinitæ potentie peractum eſt; Hanc autem matrem tantam, virtutibus divinis plenam, quæ materiam ſubminiſtravit, nemo dubitare debet, omnes Virgines omni virtutum perfectione exceſſiſſe, & inter omnes mulieres ſecundas excellentiorem benedictionem habuiſſe; Ipſa enim, quæ ſuper omnia creata, ad tantum tamque excellentem partem Virginealem à Deo præordinata fuit, omnibus iis ex debito carere debuit, quæ aut puritati, aut vigori ſimul & Sanctitati adeo excelsæ tam excellentis partem quovis modo obſeſſe potuiſſent; Si enim præſelecta Virgo non fuiſſet, quomodo ad partum ſine virili ſemine apta fuiſſet? Si ſanctiſſima & ſuperbenedicta à Domino non fuiſſet, quomodo Spiritus Sancti Sacramentum, in quo Deus corpus effingeret, facta fuiſſet? Si poſt partum virgo non remaniſſet, prius ſanè excellentiſſimo partui, prærogativam maternæ ſecunditatis in ſua ſuprema puritatis perfectione non communicaviſſet, ſed diviſivè & diſcretè ſecus ac tantum Filium unicum & ſupremum decuiſſet. Si ergo Virgo Sanctiſſima ſe totam Deo obtulit, hic certe Spiritus

Sancti operatione etiam omnem fecunditatis naturam ei penitus communicavit: adeo ut in ipsa, immaculata Virginitas ante partum, in partu, & post partum supra omnem naturalem communem generationem incorrupta permanserit. Ex Patre ergo æterno & Matre temporali, Virgine scilicet, DEUS & homo JESUS CHRISTUS natus est, ex Patre maximo & absolute perfectio; ex Matre Virginali, fecunditate, supremæ benedictione, referta, in temporis plenitudine: non enim potuit esse homo ex Virgine Matre, nisi in tempore, neque ex Patre DEO Filius nisi ab æterno. Fuit igitur verus DEI Filius, & verus Virginis Filius, qui ab ea materiali & terminatum corpus assumpsit; aliis enim verus homo dici non posset; neque tamen animam & intellectum prius aut contra assumpsit, sed omnia simul in instanti temporis; aliis enim homo, qui anima & corpore constat, assumptus dici non posset, potuissetque alligari corpus aliquod, quo DEUS non fuisset homo, sed vel corpus tantum, vel anima; Unio autem hæc admiranda, quam hypostaticam vocant, in persona Verbi, non in natura sive essentia divina, facta fuit, sed in persona Verbi, neque tamen ideo illa in corporalem conversa dici debet, cum

divina sit immutabilis; humana vero dicitur caro deificata, non DEUS; neque unio sese habet ut materia & forma, nec unio accidentaliter, nec sicut tertium quoddam, neque compositum quoddam, nisi per modum numeri, in quo duo conveniant. Sed hæc sufficiant; quare ad alia.

QUESTIO III.

Utrum Incarnatio Christi fuerit necessaria.

Magna hic Theologorum contentio, Sunt nonnulli, qui asseruat, Adamo non peccante, Christum non fuisse incarnatum; atque adeo incarnationem non fuisse necessarium; quia homine non peccante, non fuisset melius, & consequenter nec medicina. Alii alias congruentius potius, quam veras rationes communiuntur, nos non secundum quid, aut ex necessitate nature absolute, sed necessitate mediæ, asserimus fuisse necessarium incarnationem; posito tamen divino decreto, quo per eam nature lapsus statum reparari voluit. Neque enim absolutam necessitatem hæc ponunt, sed verius conditionatam, ne libertatem DEI infringere videantur. Id ergo juxta regulas nostras Combinatorias hoc posito ostendimus.

B. M. D. Omne bonum quanto majus est, tanto magis, ratione finis qui intenditur, est necessarium, & gloriæ divinæ promovendæ magis consensum esse debet.

Tale bonum est Incarnatio. Ergo magis fuit necessaria, ratione finis.

P. Omne bonum quanto majus est, tanto potentius, & quanto majus potentiusque, tanto magis est necessarium.

Sed Incarnatio, in una persona DEI Verbi, est majus potentiusque bonum, quod nature lapsus restaurandæ dari potest. Ergo.

S. Quicquid est summè & infinitè intelligens, intelligit & in esse ponit magis necessarium majusque bonum quod dari potest, ad humani generis salutem reparandam.

Sed DEUS est summè intelligens. Ergo in esse ponit majus bonum, magisque necessarium ad salutem humani generis reparandam, quæ est Incarnatio.

Vo. Omne bonum maximum, ut intellectum & volun, est summè necessarium ratione finis, quæ est glorificatio hominis.

Talis est Incarnatio. Ergo.

Vi. Omne bonum majus, virtutum omnium perfectione plenum, ut maxime est appetibile ita summè quoque necessarium est; sed Incarnatio est bonum, quo majus dari non potest, virtutum omnium perfectione plenum. Ergo illa uti maxime appetibilis; ita & ad salutem humani generis maxime necessaria est.

Talis est Incarnatio. Ergo.

Vc. Omne majus bonum, verum, intellectui divino maxime conforme, in esse poni debuit ratione mediæ, quo salveretur humanum genus.

Sed nisi ratione mediæ, melius, magis necessarium, & intellectui divino conformius esse potuit Incarnatione; Ergo ratione mediæ ad finem consequendum quæ est humani generis salus, summè necessaria fuit.

G. Omne bonum quanto gloriosius & gloriæ divinæ promovendæ consecutus, tanto magis in esse poni debet.

Talis est Incarnatio. Ergo.

Am.

Aliter.

B. M. Quodcumque aliqua ſunt idem, ad quod ſe extendit unum, ad tot ſe extendit & alterum.

B. M. Sed bonitas, magnitudo & voluntas divina ſunt idem realiter.

Vo. Ergo ad quod ſe extendit unum, ad id & alterum.

Sed voluntas vult (ex ſuppoſitione preſentium decretorum Incarnationis Verbi) majus bonum quod dari poſteſt ad extra in creaturis in tali ordine.

Ergo magnitudo eſt ratio Dei, ut ipſum magnificet, & bonitas, ut bonificet. &c.

Majore de ſe nota eſt; alioquin ſequeretur, rationes divinas non identificari ſecundum rem, ſi aliae aliis deficerent in operationibus extrinſecis, quod impoſſibile eſt.

Aliter probatur. Nam voluntas neceſſario vult id, quod eſt majore bonitatis, magnitudinis, potentiae & perfectionis.

Sed haec eſt Incarnatio; Ergo eam neceſſario (ex ſuppoſitione decreti divini) vult. Ergo eſt neceſſaria.

Iterum. Omne illud, per quod perfectiones Dei melius cognoscuntur & diſcemuntur, & ſub ſenſum cadunt, eſt neceſſarium.

Sed hoc fit per Incarnationem. Ergo.

Majore patet. Quoniam aliter Deus nolleſt à creatura Mundi intelligi, nec intus amari, quod eſt impoſſibile, & contra bonitatem & magnitudinem Dei.

Aliter probatur. Nam per Incarnationem apparet claritas Dei interiore foris in magna bonitatis multiplicatione; cum per

B. B. M. B. Omne Ens habens in ſe totius bonitatis complementum, id magnum bonum eſt.

B. M. M. B. Omne Ens habens in ſe quicquid excellentiae & magnitudinis excogitari poſteſt, magnum bonum eſt.

B. D. B. Omne Ens ſecundum quid conſideratum, & in ſuo genere, tanto durabilius eſt, quanto majori perfectione praeditum eſt.

B. P. VI. Omne Ens quanto potentius, tanto nobilius & virtuoſius eſt.

B. S. M. B. Omne Ens, quod complicit in ſe ſapientiam Dei infinitam, virtutem, veritatem, gloriam, illud maximum bonum eſſe, neceſſe eſt.

B. M. D. VI. Omne quod in ſe omnem perfectionem poſſibilem complicit, bonum durabile & virtuoſum eſt.

DEUM viſibilem inviſibilis majeſtatem cognoscimus; & ita probatur.

Illud eſt maxime neceſſarium, per quod infinita Dei bonitas, magnitudo, potentia, virtus, veritas, gloria, melius cognoscuntur.

Sed per actualem unionem divinae naturae Verbi cum humana melius cognoscuntur dictae perfectiones, quam per potentialem.

Ergo Incarnatio maxime neceſſaria eſt, ad gloriam ſuam manifeſtandam mundo.

Siquidem per Incarnationem omnes perfectiones Dei ad extra, finem & quietem attingunt, ut ita loquar, quod non fieret, ſi incarnatio non eſſet; Nam dato quocumque alio effectu ab Incarnatione, Deus poſſet majorem facere, & ſic in nullo, dempta Incarnatione, quieſceret; atque adeo hoc pacto creatura major eſſet in recipiendo, quam Deus in dando; & Deus videretur irridus & avarus, quod eſt contra ſuam bonitatem infinitam, & ex ſe & ſua natura diffuſivam ſui. Ergo Incarnatio (poſito divino decreto) eſt neceſſaria.

Iterum. Unaqueque cauſa exaltat ſuum effectum, quantum poſteſt.

Sed Deus eſt cauſa cauſarum univerſaliſſima.

Ergo debuit effectum ſuum exaltare, quantum poterat, ne defectuoſum quid & confuſum inde naſceretur. Sed in Incarnatione Deus exaltavit effectum ſuum, quantum poſuit. Si non; ergo defectuoſa fuit Incarnatio, quod eſt impoſſibile.

Unde Concludo, Incarnationem eſſe maximum bonum, quo majus dari non poſuit, quod ita oſtendo.

Tale eſt, divinae & humanae naturae in unitate perſonae Verbi conjunctio, ſalvis & diſtinctis ſine confuſione naturis. Ergo.

Majore de ſe nota eſt, ut patet per ejus oppoſitum. Nam Incarnatio dicit naturam divinam & humanam in unitate ſuppoſiti unitas & inter ſe diſtinctas, quae quidem omnem perfectionem quamlibet in ſuo ge-

nere dicunt; & patet per areolam M. D. V. M. Nam Incarnatio Filii Dei eſt in magna duratione concordantiae, quae humana divinae naturae unio in unitate perſonae Verbi, ſalvis naturarum diſtinctione.

Atque

Anque ex his patet necessitas Incarnationis Christi, ratione suis propositi, quæ est salus & glorificatio humani generis.

Si quis porro per regulas questionum ulterius hæc investigare velit, is ita procedet: & primo quidem queri posset: *Quæritur* Deus sit incarnatus. Respondeo, propter seipsum & gloriam suam. Quod ita proba.

Quicquid divinus intellectus intelligit glorificationi sue congruum, illud potentia ejus in esse ponit.

Sed intellectus divinus intelligit Incarnationem Verbi glorificationi suæ maxime esse congruam.

Ergo eam in esse ponit. Quia hoc pacto creatura removeretur à statu suo caduco & ignorantia, & ad tam sublimem statum redacitur, ut mereatur conformis fieri imagini Filii Dei, & quodammodo deificari.

Major patet. Minor probatur. Quia aliis sine suo privaretur, quæ est Dei humanificatio glorificatio. Ergo. Necessè enim est, ut Deus per suam potentiam tantum possit, quantum sapientia potest reperiuntur; ex opere enim omnium possibilium maximo, nobilissimo, & excellentissimo, divine potentis operatio intrinseca in opere extrinseco, quæ Incarnatio est, quàm maxime manifestatur, sine qua aliis esset otiosa; incedit enim Deus per ipsam mediam quoddam inter Deum absolutum & hominem, quod est Christus Verbum incarnatum. Quæ omnia fusius per consequentia prædicata essentialia Artis nostræ deduci possunt.

Secundo queri posset: An in Incarnatione in considerationem veniret, *quantitas*, sive *quantitas prædicamentalis*? Respondeo quod sic, & quidem fuisse necessariam; quod ita proba.

Illà quantitas necessaria est, quæ non mediante substantia aliqua remanet insensibilis.

Sed non mediante carnis sive corpore humano quanto, Verbum incarnatum non fuisset sensibile.

Ergo quantitas ad Incarnationem maxime necessaria fuit.

Major est nota. Quia focus, Christus

verè homo visibilia dici non posset, & ita probatur.

Omne illud, ratione cujus Incarnatio Dei Verbi est quanta, est necessarium, & per consequens sensibile.

Sed illud est Verbum incarnatum, in quo duæ naturæ, videlicet spiritualis & corporea, divina & humana, in unum copulantur.

Ergo & Incarnatio Verbi, quoad humanam naturam necessariò est quanta, non verò quoad divinam, quia est interminata, immensa & indivisibilia.

Quæ omnia iterum innumeri modis ostendi possunt ex Tabula Universali; hæc enim unum exemplum deducere sufficit.

Ad Questionem de, *Qualis*, sic argui potest. Suppono primo, non esse absurdum asserere, Deum quoad rationes suas formales sub ratione bonitatis, magnitudinis voluntatis, virtutis, veritatis, suo modo qualis dici posse, absque tamen qualitate prædicamentali & proprii generis, cum Deus tales qualitates ob contrarietatem non competant; quoad humanitatem tamen in Christo illa tum substantialiter, tum accidentaliter, spectari possunt, & in genere entis & moris, ita ut Christus verè bonus, iustus, misericors, clemens, sanctus dici possit, & hoc pacto in Incarnatione qualitas considerari debet, ut quæ in Deo fuit substantialiter, in humanitate Verbi fuit accidentaliter. Unde sic arguuntur.

Ubiunque dantur virtutes morales, ibi dantur & qualitates.

In Christo dantur virtutes morales.

Ergo & qualitates. Ergo in Incarnatione verè & proprie qualitas dari potest.

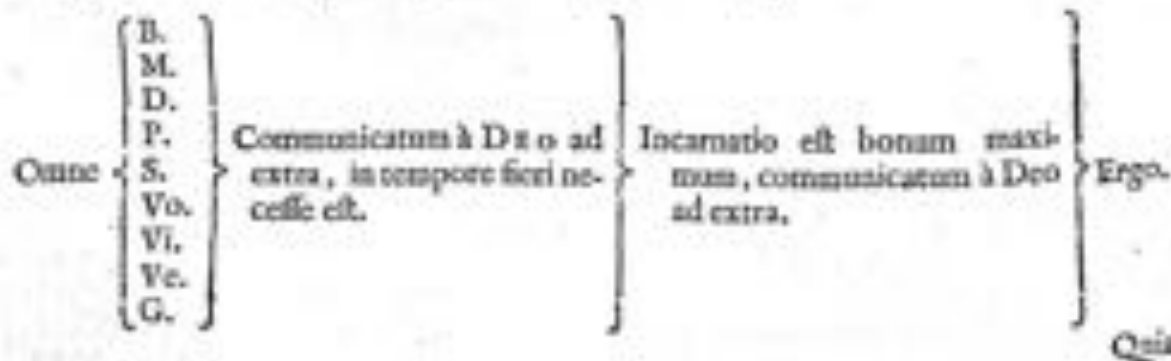
Ubiunque datur frigus & calor, ibi dantur qualitates physice.

Christus frigus & æstus passus est.

Ergo in Christo dantur calor & frigus, qualitates physice.

Hand fecit per abacum combinatorium in primo libro descriptum, innumera argumentorum sodes, quibus in Christo qualitates fuisse demonstrantur, inveniuntur.

Queritur quartò, Utrum Incarnatio Dei sit tempus cadat. Respondeo quod sic, & ita arguuntur.

Quia

Quia in Incarnatione, DEUS Verbum, non ponit tempus per se, sed ponitur in tempore, in quantum se hominem facit; si enim non poneretur in tempore, hominem induisse dici non posset, sed esset homo æternus, quod implicat; inest enim tempus Incarnationi sub ratione naturæ humanæ, & non sub ratione divinæ; veritas enim verificat virtutem in humanitate, incarnando sine tempore, sub ratione Deitatis, & cum tempore, sub ratione humanitatis.

Per Regulam 1111

Quæritur Quæst. An Incarnatum Verbum sit Ubique? Respondeo, divinitatem & humanitatem talem habere sub propriis ipsarum rationibus in Incarnatione proportionem, ut DEUS Filius verè sit homo, & homo verè sit DEUS; Unde sequitur, Verbum quod est DEUS homo, sit ubique, & in omni tempore; Homo tamen DEUS sit in loco specifico & determinato, seu quod idem est, Incarnatum verbum sit ubique ratione Deitatis; sit verò in loco specifico & determinato ratione humanitatis; Unde sequitur utriusque naturæ quietudo, quoniam sub ratione minoritatis In-

caratio de humanitate finita est & loco comprehensa; sub ratione verò majoritatis Incarnatio est de Divinitate, quæ uti immensa est, idè concludi nescia, omnia implet; Unde sic arguuntur.

Sicuti omni principio increato competit, nulli loco affixum esse, ita principio creato ex naturæ suæ exigentia propriè competit locus specificus corporeus & determinatus.

Sed in Incarnatione principium increatum est DEUS Verbum, & humanitas principiatum.

Ergo in Incarnatione principium increatum DEUS Verbum nulli loco affixum est, utpote quod immensitate sua omnia implet, principiatum verò humanitas Verbo unita, ut loco specifico determinetur, necesse est.

Major probatur. Si enim Verbum ratione humanitatis esset ubique, sequeretur, maximum contractum, cujusmodi est humanitas Christi, cum maximo absoluto coincidere; illudque adæquare, quod impossibile est, & per nostra principia ita deducitur.

Nullum creatum	{	B.	Quantumvis sub ratione contracti maximi consideratur, pertingere potest ad absolutam & incretam	{	B ^{ma} .	Sed hoc fieret, si humanitas Christi contractum maximum esset ubique.
		M.			M.	
		D.			D.	
		P.			P.	
		S.			S.	
		Vo.			Vo.	
		Vi.			Vi.	
Nam Creatura	{	Ve.	Pertingeret ad absolutum	{	Ve.	Quod impossibile est. Ergo.
		G.			G.	
		B.			B.	
		M.			M.	
		D.			D.	
		P.			P.	
		S.			S.	
	{	Vo.		{	Vo.	
		Vi.			Vi.	
		Ve.			Ve.	
		G.			G.	
		B.			B.	
		M.			M.	
		D.			D.	

Esset enim humanitas Christi infinite bona, immensa, æterna ex se & sua natura omnipotens, omniscient, omnivoleus, infinite virtuosus, vera, gloriosa; quæ humanitati nisi sub dictis rationibus competere non possant; est enim Christus Patri coequalis secundum divinitatem; minor Patri secundum humanitatem, uti ex *Symbolo* constat.

Quando itaque dicitur, *Christum esse omnipotentem, omniscientem &c.* illa omnia in quantum humanitas ejus in divina Verbi persona subsistit, intelligenda sunt.

Par
Quo-
modo.

Quæritur Secundo. *Quomodo Deus naturam humanam assumpserit?* Respondetur. Modum Incarnationis esse, unire bonitatem, magnitudinem, potentiam, sapientiam in humana natura, in unitate personæ Verbi, utriusque naturæ salvæ; unde factum est, ut Deus sit homo, & homo Deus; & ita probatur.

G.M.¶ Nalla gloria magna dari potest absque concordantia.

In incarnatione Verbi divini est gloria magna, quæ major dari non potest intensivè & extensivè.

Argo est cum concordantia duarum naturarum in unitate personæ.

Major est nota; Quia concordantia unit, contrarietas verò disunit. Minor patet quoque, quia est ultimus finis, in quo omnia quiescunt & gloriantur, & ita probatur.

⊙

Omne medium arguit extrema in esse unito.

Incarnatio est medium conjunctionis duarum naturarum, diviniæ & humanæ.

Ergo requiritur ut uniat, ut tale medium sit subiectum influxus & reflexus principii & finis.

Ex hac enim facta fuit unio duarum naturarum, & consequenter secuta Incarnatio.

Circumstantiæ differunt.

Hinc sequitur primò, Unio duarum naturarum non esse factam in essentia, sed in persona Verbi; neque duæ nature unitæ se habent per modum materiæ & formæ, essent enim in potentia, neque unitæ sunt accidentaliter, quia Christus non fuisset univocè homo, sed per accidentem, sed facit

tertium quid; neque divina natura in carnem conversa dici potest; dici tamen potest caro *deificata*, id est, *facta* Dei per assumptionem, non Deus; neque composita dici potest per modum partium, sed per modum numeri, in quo duo conveniunt.

Secundo, Unionem hanc in ratione humanæ nature fuisse quid creatum, quia fuit in tempore; in divina verò, rationali tantum, quia non fuit mutata; neque unio hæc assumptio est, quia natura divina dicitur unita, non assumpta, unio importat relationem, assumptio actionem vel passionem; item assumptio est in fieri, unio in facto esse; Hinc Pater & Spiritus Sanctus uniant, non assumunt, Filius utraque præbuit.

Tertio sequitur, ex unione hac hypostatica Scientiam in Christo fuisse participatam per lumen à natura divina; Christus enim per unionem erat beatus beatitudine increata, quia Deus; & creatus, quoad animam; Unde Scientia Christi ex parte animæ fuit infusa, quia cognovit res per species intelligibiles menti proportionales; neque tamen hac scientia comprehendit divinam essentiam, quia *facta*; Cetera verò omnia præsentia, præterita & futura in infinita, quæ sub creaturæ potentiam cadunt, videat, non tamen omnia quæ Deo potest, novit; quia comprehenderet divinam potentiam, quod implicat; Sicuti tamen intellectus possibilis per infusam omnia scivit, ita intellectus agens per acquisitam & experimentalem omnia scire debuit, ne quicquam Christo ad perfectionem, omnium complementum decisset.

Sequitur quartò, Animam Christi non fuisse omnipotentem simpliciter & absolute, quia hoc proprium est Dei; sed in quantum instrumentum fuit divinitatis, omnia potuit, quæcumque voluit in Cælo & in terra; juxta illud: *Data est mihi &c.* Unde simpliciter non potuit aliquid ex nihilo creare per se, aut creatum in nihilum reducere; quia hoc creato agentis non competit, sed soli Deo; uti tamen unita Verbo, instrumentaliter omnia potuit.

Atque hæc de Incarnationis mysterio sufficiant.

A R T I S MAGNÆ SCIENDI,

S I V E

COMBINATORIÆ, LIBER SEPTIMUS,

*Paradigmata Artis nostræ ex Metaphysicâ,
Logicâ seu Dialecticâ, Pbyficâ, Medicinâ,
exhibet.*

SECTIO I.

Metaphysica applicata.

CAPUT I.

Definitio Entis.

Metaphysica est Sapientia de Ente, in quantum Entis est, & de annexis ei modis entis communibus, primis principis & primis causis. Aristoteles eam altissimarum rerum abstractissimarumque scientiam definit. Alii philosophiam primam, eò quod rerum prima principia & causas inquirat. Sunt qui eam Theologiam quoque naturalem definiunt, eò quod, quantum lumine naturæ fieri potest, de rebus immaterialibus, incorruptilibus & ætibus puris tractet. Nos principiorum, tum absolutorum, tum respectivorum, in Arte nostra contentorum, Scientiam asserimus; Cùm nihil in universa Metaphysica consideretur, quod ad ea non revocetur, uti postea patebit. Est autem potissimum & altissimus indagacionis nostre Metaphysicæ scopus nihil aliud, quàm DEI substantiarumque ab omnibus sensibilibus rerum umbra separatarum per prima & absoluta Artis nostræ principia acquisita cognitio; siquidem mens nostra, dum ad eò absolute ordine in rerum natura omnia connexa colligataque intuetur, quiescere minime possit videretur, nisi ad altio rem considerationem animum erexerit suum, videlicet, ad Opificem illum supremum,

utrum, & illud, quod est semper, quod nunquam fuit aliud, nec futurum est, quòdque nihil aliud est, quàm DEUS UNUS, qui sine principio, omnium principium, sine medio & fine, finis omnium, à quo, per quem, & propter quem, & ad quem omnia. Ex naturalium itaque sensibilibusque rerum concatenatione paulatim mens altius ad invisibilem insensibilemque rerum cognitionem, veluti divinis portionis igniculis agitata exardescit; atque ex his semper ad alia majora & penitantiore transiens ob ingentem quandam ejus imbecillitatem & divinitatis præstantiam, quam indagat, dum invia omnia reperit, torquetur, angitur, loctatur cum intelligentiis, quas si ordine rectè ad unum direxerit, optatum tandem consequitur finem.

Quandiu autem per illas rerum varietates & typos, ut in labyrintho quodam animam sine superni luminis affluxu exercuerit, tam diu in Metaphysica vacillabitur, & mirum in modum angetur torquebiturque abdita illa proferus & occulta ab humanis sensibus rerum naturâ, quæ tantò occurreret difficilis, quantò quis longius à via cognoscendi verum illud & supremum UNUM, aberraverit; ut proinde mirum non sit, Aristotelem in tot anfractus,

in tot scopulos impigisse, tot difficultatem fluctibus jactatum fuisse; uti enim hanc rationis tantum secutus est, ita vera DEI cognitione destitutus pervenire non potuit ad illud summum & UN-OMNIA, quod tam anxie quæsit; atque adeo certum sit, ibi Christianam incipere philosophiam, ubi philosophorum veterum anchoram superna figebat cognitio.

Objectum
Metaphy-
sicon.

Atque ut ad propositum nobis thema redeamus. Considerat itaque Metaphysica universalis rerum principia summo abstracta, & quomodo fieri potest, genera generalissima, ut possit hos rerum humanarum existentiæque dispersos rivulos ad quoddam origines & fontes reducere, & reducere ad unum contrahere, & unum illud cognoscere, quod est omnia.

Materia
universa.

Ideo ejus materia *Est ens* est, quod mente tantum concipitur in se, divisum in alia duo, *Substantiam* & *Accidentem*; quæ postea per modos efficiendi in abstracto, hoc est generaliter sine concreto individuo, cui inhaereat, considerat. In ente Accidentis considerat novem modos, quos prædicamenta Logici vocant; & sunt: *Quantitas*, *Qualitas*, *Relatio* &c. Alia abstracta universalis, potentiam ut materiam, actum ut formam, necessariam, contingens, dependens, independens, finitum, & infinitum utram-

que in suo esse contemplantur; & cum omnis demonstratio maxime à communibus & postea ex propriis principis dependeat; hinc in sua theoria transcendens potissimum inquit.

Subiectum itaque Metaphysicæ juxta universalem contemplationem, *Est* est in abstracto; In concreto vero ente, & particulari, pro modo concretionis est singularium doctrinarum; sic de ente mobili tractat Physicus, Mathematicus de ente quæsto; Logicus de ente uti per operationes intellectus dirigibili; & sic de cæteris.

Unde patet, Metaphysicam versari circa omnia, circa difficillima atque à sensibus remotissima, cognitione certissima, omniaque ad prima principia causasque reductione: Esti vero cum substantialiter certi quidam, quos modos alii, alii proprietates & passionem, vocant, insint, illas tanquam cum ente convertibiles unà considerat; cujusmodi sunt: Unum, Verum, Bonum, Res, Aliquid; quævis Res commodè ad Has, & Aliquid ad Unum revocari possit; quæ omnia sunt primo Libro exposita sunt. Verum ut totius Metaphysicæ typum ob oculos habeam, hic tum Esti, una ejusdem proprietatum divisiones, definitionesque ob oculos ponam Curiosi Lectoris.

CAPUT II.

Divisio Esti in genere transcendentali.

1. Unius Divisio.

Aliud est *Ens per se* { *Incretatum*, ut DEUS.
 Creatum. Quodlibet
 per se existens.

Aliud *per accidentem*. Et triplex est.

1. *Subjektivè* in intellectu ens est, ut accidentem in subiecto, uti habens scientifici.

2. *Objectivè* in intellectu, ut color in visa est objectivè, in sensu subjectivè.

3. *Ens rationis*, quod iterum duplex. { *Mixtum*. Ut chimæra.
 Nim fultum. Uti Universale, ad quod omnia, quæ per abstractionem fiunt, revocantur.

Habet autem *Ens* annexas proprietates: *Unum*, *Verum*, *Bonum*; de quibus ordine,

DE UNO.

Unum *Ens* est in se indivisum, & à quolibet alio divisum; Ita homo dicitur essentialiter unus, & ratione essentialis indivisus, licet quoad individua entitativè dividatur.

Est vero unum *per se*, & unum *per accidentem*; Unitas vero in quantum multitudinem ad unum contrahit, dicitur Totum; quod nuncuplex est juxta novem principia.

1. Totum *perfectissimè*, sive perfectum absolute, ut DEUS, perfectissimè individuum substantiæ complementum. Non enim componitur, neque ex esse & essentia; neque ex acta & potentia, neque ex materia & forma.

2. Totum *essentiale*, continet in se plura realiter constituencia unam acta essentiam; vel ex acta & potentia, sive ex esse & essentia, ut in Angelis; sive ex materia & forma, ut in corporeis.

3. Totum *integræ* seu quantitativum, resultat ex partibus integrantibus totum. Differt ab essentiali, quia subaltera parte essentialis destruitur totum, focus in toto integrali.

4. Totum *potentiale* est, quod habet potentias diversas à subiecto vel substantia, in qua operationum principia existunt. Sic anima est totum potentiale respectu facultatum suarum.

5. Totum

MS. 10.
100218.

MS. 10.
100218.

MS. 10.
100218.

5. Totum *universale*, est unum quoddam ad multa perticiens; hoc est, vel in *causando*, ut DEUS, Sol: vel in *signando*, ut conceptus plura connotanti vel in *pradican-do*, ut conceptus speciei pluribus inesse apte; & hoc iterum vel est *analogum*, vel *univocum*, vel *equivocum*.
6. Totum *numeralit*, est collectio unitatum totum ipsam numerantium; ut ternarium.
7. Totum *individuale* est unum numero quod divisionis expers; ut Petrus.
8. Totum *finale*, cui nihil ad quietem deest.
9. Totum *morale*, cui nihil ad felicitatem deest.

Vides, quomodo hoc totum multiplex ad principia nostra revocari possit.

DE VERO.

Altera passioe Entis.

Veritas est Congruentia rei cum intellectu, id est conformitas omnis rei artificialis ad intellectum divinum & humanum, uti & intellectus humani ad rem naturalem & artificialem; Nam res naturalis non habet suum esse ab intellectu, sed hic ab illa accipit ideam. Econtra domus vera dicitur, quæ est conformis intellectui artificis. Dicitur in Definitione *Conformitas*, quia omnis veritas est conformitas, non contra. Dicitur *rei*, ad excludendum figmenta.

Veritas itaque cum sit transcendens, nihil reale vel positivum super Ens addit, nisi tantam relationem rationis, neque hic transcendentali modo sumpta, accidens dici potest; si enim esset accidens, tunc vel ipse DEUS subiectum accidentium foret; unde & econtra nullum accidens transcendens dici potest; foret enim ceteroquin accidens ante subiectum, quæ est substantia, causatum ante causam, quod impossibile est. Et Arist. 7. Metaph. scilicet probat.

Est autem veritas alia *simplex*, transcendentalis, concepta, primamque ambit operationem intellectus, quæ mens simpliciter speciem intelligibilem concipit representantem rem extra mentem positam, cui opponitur ignorantia.

Alia est *complexa*, quæ secundam intellectus operationem ambit; & conceptam veritatem rebus accommodat, & cum illis componit, aut ab illis dividit: Quæ quidem compositio & divisio si cum rebus consentit, vera est; si minus, falsa, ideoque hinc veritati falsitas propriè opponitur.

DE BONO.

Tertia passioe Entis.

Bonitas est perfectio Entis convenientis, vel est perfectio rei connotanti convenientiam; sunt enim bona & perfectum idem, & materialiter & formaliter; neque hoc loco perfectio sumi debet per modum accidentis aut qualitatis, ut in moralibus fit, sed est essentialis & substantialis, cum enno convertibilis. Hoc pacto diabolus bonus est, non in genere moris, sed naturæ. Malum namque, rei entitatem non ingreditur, nec bono transcendentali opponitur, nisi privativè, in quantum malum est privatio perfectionis debite in esse.

Post tres passiones entis, quæ sunt *Unum*, *Verum*, *Bonum*, sequuntur deinde alia, quæ in Metaphysica considerari possunt; & primò sunt contemplationes de *Potentia* & *Actu*, de *Causa* & *Causato*, de *Necessitate* & *Contingenti*, quæ paucis pariter exponemus, ut Artista subdium quoddam reperiat, scilicet in Artis specimenibus exhibendis; progrediendi.

In entibus essentialiter divisu primò occurrit ens actu, deinde ens potentia; actus dicit rei actualem existentiam; potentia possibilitatem rei actu non existentis, sive aliquid connotat; estque potentia vel activa vel passiva; intellige potentiam transcendentali, non quæ in Categoriis qualitas dicitur.

Potentia *actus* est principium transmutandi in aliud in quantum aliud; estque vel infinita vel finita.

Potentia DEI dicitur, quæ DEUS omnia ea potest, quæ rationem facilitatis habent & contradictionem non involvunt; hinc multa divinus potentie non subijciuntur propter impotentiam in ipsa rebus tantum fundatam; nam impossibilia posse, non est posse, sed non posse; neque DEUS defectus sed effectus producere potest, quæ sunt potentie; non impotentie signa. Ordinaria DEI potentia operatur secundum communes leges & causas in universitate nature positas.

Rursus potentia finita, est vel rationalis vel irrationalis. Rationalis vel est eliciens vel imperans; ut intellectus & voluntas, vel exequens, ut appetitus sensitivus, locomotiva potentia.

Irrationalis est, vel sensitiva seu animalis, vel vegetativa, vel elementaris; quibus addi potest obedientialis, quæ exequitur imperium superioris agentis, ut DEI, utentis rebus creatis veluti instrumentis ad supernaturales effectus producendos.

Potentia passiva est principium in re, quo quidpiam pati potest ab altero, quatenus alterum; estque naturalis vel obedientialis. Increta enim potentia passiva D & O non convenit, cum impassibilis sit; naturalis est vel substantialis vel accidentalis; si actum respicit substantialem, substantialis; si accidentalem, accidentalis est; Unde patet, omnes res creatas sive corporeas, sive incorporeas, compositas dici ex potentia & actu, ut Angeli, materia prima, omnes formæ & accidentia; Materia prima ex esse & non esse, Angeli ex esse & essentia.

2. Sequitur modò de actu, qui dirigunt ad potentiam eamque perficit; Dividitur autem in parum & non parum; ille nullius naturæ communicationem habet, uti Deus; hic habet. Iterum alius actus est entitativus, alius formalis; ille rem ponit extra nihil in categoria entitatis, qualem habet materia prima; hic duplex est, *primus* & *secundus*; Secundus actus est operatio à forma procedens; Actus primus est ipsa casualis rei forma, inde aliqua operatio procedit; estque vel physica, uti forma physica; vel metaphysica, & est vel essentialis, uti differentia, vel existentia, uti ipse modus subsistendi; est enim actus existentie eadem forma, sed considerata ut est in materia propria.

3. Agit Metaphysica maximè de causa & causato: Est autem causa principium importans influxum sive concursum ad esse causati; estque quadruplex, *materiale*, *formale*, *efficiente*, *finis*; quarum priores duæ *internæ*, posteriores duæ *externæ* sunt; Nam internus influxus, materie, est per modum potentie; formæ, est per modum actus. Externæ, efficientis, per modum realem; finis, per intentionalem & metaphoricam.

Materia alia est in qua, alia *circa* quam; alia *ex* qua, ut materia prima.

Potens est actus rei intrinsecus, & est vel physica vel Metaphysica; hæc à nullo dependet principio, uti forma D & O; illa dependet ab aliquo; & illa vel est alligata corpori, uti omnes formæ corporeæ, vel à corpore non dependent, ut formæ Angelicæ & animarum separatarum.

Potens physica sive naturalis alia est substantialis informans, ut Anima rationalis; alia assistens, ut nauta navis, eaque vel interna, estque habitus directivus operationum, alia externa ut forma faciei; alia accidentalis, ut albedo in cygno. Est & specifica, eaque vel separabilis, vel inseparabilis; Separabiles formæ sunt omnes illæ, quæ alibi accidunt; inseparabiles sunt formæ in-

animatarum, animatarumque, vel vegetativa forma in plantis, in animalibus sensitiva, in elementaribus forma mixta, quibus addunt nonnulli formam artificialem, quæ ab opifice in subiectum introduci-
tur.

Efficiens vel est potentia, ut faber otiosus, vel actu operans; si actu, vel per se vel per accidenti. Efficiens per se, alia remota & universalis, ut Sol; hominis alia propinqua, ut pater & mater prolis; alia per emanationem, uti formæ operationum suarum effectrices; alia per transmutationem, quæ agit in subiectum à se diversum; alia instrumentalis, ut serra, & concussæ omnes; alia denique moralis, uti motio metaphorica.

Finis, de quo jam multis in locis dictum est.

4. De Ente necessario & Contingente.

Necessarium est, quod non potest non esse; litiqve vel complexum vel incomplezum; hoc est iterum vel independent, uti D & O, cuius absolutè necessarium; vel dependent, uti omnia creata. Complexum est enunciatio de re necessaria; estque vel absolutum vel hypotheticum; hoc oritur ex certo respectu, ut Petrus sedere eo momento quo sedet, necessarium est ex suppositione; oritur autem necessarium vel ab externa causa, vel ab efficiente, vel ab interna videlicet materia & forma.

Ab Efficiente necessitas est naturalis, ut ignis necessario urit, nisi à D & O impediatur; vel Violenta, ut quando agens cum displicentia contra Voluntatem operatur.

A fine, ut animali necessaria est respiratio.

Formæ necessitatis formam sequitur, & dicitur necessitas definitionis, ut homo, necessario per suam formam est homo, ut & materie conditiones materiam, ut omne corruptibile necessario materiam consequuntur.

Est & alia necessitas consequentis, ut dependentia essentialis causæ & effectus, uti si Sol ortus est, dies est.

Contingens est id, quod fieri & non fieri potest; estque incomplezum, ut currere, bibere; vel complexum, ut enunciatio de re contingente, quæ plerumque dependet à libero agente, vel à rebus indifferentibus.

Nisi, passionibus hucusque recensitis, vel ut *motum*, vel ut *significatum* considerari possit; Illæ simpliciter cum ente convertuntur, ut sunt unum, verum, bonum; hæc divi-

diviſim cum ente converſantur, & ſequuntur ens mediata vel immediata; ſi mediata, tunc vel primae ſunt; ut cum omne ens dicitur actus & potentia; vel à primis ortae, ut cum dicitur, cauſa vel effectus, neceſſariam vel contingens; ſi mediata unita mediante modo Unius, tunc hi modi diſiunctim enti attribuantur, cuiusmodi ſunt *ſinitum inſinitum, perfectum imperfectum, prius & poſterius, idem, æquale, ſimile*, & his oppoſiti.

Finitum eſt, quod unitate tranſcendentali finitum & determinatum eſt, ſive ſue eſſentiae terminis clauditur.

Inſinitum eſt, ut DEUS.

Perfectum eſt, cui nihil deſt ad debitam ſibi integritatem; contra Imperfectum, cui aliquid deſt.

Prius eſt, quod antecedit aliud; poſterius, quod ſequitur, ut ſubſtantia prior accidentibus; Conſiderantur prioritates vel originis, vel ordinis, ſecundum locum, tempus vel motum.

Idem dicitur per ſe, vel per accidens; illud comprehendit omnia generica & ſpecifica, quae in inferioribus idem ſunt, aeterna & univerſalia.

Diverſa ſunt, quae in diverſis Categoriarum locum habent, varianturque vel genere, vel ſpecie, numero, cauſis, ſubjectis, accidentibus; ex qua diverſitate naſcitur diſtinctio & oppoſitio. De Diſtinctione Libro primo ſuſe dictum eſt.

Aequalia ſunt, quorum una eſt quantitas, unde tot ſpecies aequalium, quot quantitatum; Inaequalia contra, quae non eandem habent quantitatem.

Similia ſunt, quorum una eſt qualitas; Diſimilia, quorum diverſae qualitates.

Ex hiſco ſatis modis diſiunctim ſumptis Metaphyſicus tranſit paulatim ex tranſcendentali ordine ad ſubſtantiam & accidentia, juxta Scalae Categoriarum, & conſiderat, nihil eſſe in univerſa Categoriarum ſerie, quod ſub tranſcendentalibus terminis & principis conſiderari non poſſit; Unde primo de DEO, deinde de Intelligentiis, & deinde tandem de novem predicamentis enti applicabilibus tractat. Atque haec eſt totius Metaphyſicae contemplationis *ἐπισκόπῃ* quaedam; quam ideo ſuſius tractandam ſuſcepimus; ut per ea Artiſta ad noſtrae Metaphyſicae praecepta aptior reddatur.

CAPUT III.

De Metaphyſica Artis noſtrae.

IN hoc Artis noſtrae Opere univerſalem Entis cognitionem atque adeo Metaphyſicam Peripateticam alio modo & methodo, quam Ariſtoteles & reliqui Philoſophi fecerunt, tractavimus; neque tamen quicquam, quod vel Ariſtoteles, Plato, Theophrastus, alique pertractaverunt, in quantum ad propriam rationem facere videbantur, omiſimus; Siquidem in primo Libro omnia, quae tum ad 13 Artis noſtrae principia, tum ad novem Subjecta Univerſalia, & novem Categorias pertinent, ſuſe tradidimus, rationem multiplicandi argumenta, graduum differentias, unà cum Enneade Erotematica ad quamcunque propoſitam quaestionem reſpondendi modum oſtendimus. In ſecundo quoque Libro & Tertio, de Arte Analytico-Syntheticâ, quamlibet quaestionem datam in ſua principia reſolvendi, vario ſpeciminum apparatu modum docuimus; ut proinde nihil hic reſſet, niſi ut oſtendamus, Artem noſtram Metaphyſicam, non divinam tantum, quam nonnulli Theologiam vocant, ſed & humanam ſive naturalem complecti, atque adeo 13 principiorum noſtrorum cognitionem eſſe veram rationalem Metaphyſicam, jam olim

à Lullo intentam, à ſectatoribus ejus diverſis operibus promotam, hoc opere verò completam atque numeris omnibus abſolutam.

Sunt in noſtra Arte 9 principia, ad quae omnia quae ſunt, aut eſſe poſſunt, reſeruntur; nempe B. M. D. P. S. V. V. G. unde non aberrabimus, ſi ea principia tranſcendentia dicamus; tametiſ enim extra omnem concretarum eſſentiarum ambitum conſtituta ſint; eorum tamen ope, nomina & naturae connotamus, & diſtinguimus, comprehensione primum univerſali per horum principiorum notionem, & veluti per chaos quoddam conſuſa rerum notitia proſecti, paulatim per ſynonymos ſive reducibiles terminos apertius rationes nudis cognitionis diſtinguimus.

Sed relictis ambagibus ſuſoribus, jam nobis oſtendendum eſt, omnia quaecunque Ariſtoteles in duodecim ſuis Libriſ tractat de Metaphyſica, in Artis noſtrae principis contineri, methodo, ex conſequentia naturali ſummo ordine diſpoſita.

Sed haec Exemplo demonſtrems. Queratur itaque primo: *An Ent ſit humanum?* R. Affirmative, & per Reſolutionem ita illud deduco.

- B. Si Ens est, ergo bonum est, ergo unum, ergo verum, ergo perfectum, & communicabile.
- M. Si Ens bonum & perfectum est & increatum, ut D₂U₁, ergo necessarium: cum sine bonitate esse, nihil sit nec esse possit; quod & de bono participato dici debet.
- D. Si ens bonum, perfectum, necessarium, ergo magnum est: cum sese extendat ad omnia Mundientia; quod enim parvum est, magnum esse nequit, & perfectione sibi debita deficere necesse est.
- P. Si magnum est, ergo durabile est; quod enim non durat, neque bonum, neque magnum esse potest.
- S. Si durabile est, ergo potens est; frustra enim aliis essent bonitas & magnitudo, si permanentes agere non possent; frustra communicabilitas, frustra magnitudinis extensio, si non durarent. Si durabile, ergo potens.
- Vo. Si potens est, ergo necessarium ad agendum instinctum habet; aliis enim ad agendam non determinabimur.
- Vi. Si instinctum habet, ergo & appetitum sive inclinationem, qua ad agendum instimuletur, sine quo tum instinctu, tum appetitu naturali nihil in natura rerum agit.
- G. Si appetitum habet, ergo & virtutem facultatemque, qua sese in actiones exercere possit; cum enim ab efficacia vires, à viribus operationes profluant; certè sine his ens agere minime potest.
- Si Veritatem, ergo & Veritatem; quia Veritas nihil aliud est, quam conceptus intellectus, sive formalis, sive objectivus.
- Si Veritatem, ergo Gloriam; quæ est quies naturalis uniuscuiusque rei, quæ in statu suo naturali, bonitate entitatis suæ quiescit & gloriatur.
- Si ens est B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. ergo & transcendente, ergo illud ad omnia entia totius nature contrahi potest, ergo per differentias dividit.
- Si dividi, ergo distingui; tot enim sunt entium differentiarum, quot entia distincta in natura rerum.
- Si nec in natura rerum entium differentiarum, quot distincta entia; ergo omnia cum ente transcendentali concordant.
- Si concordant in summo, ergo in inferioribus differunt, vel realiter, vel ratione, vel essentialiter, aut accidentaliter, aut alio quovis modo.
- Si differunt, ergo oppositionem, uti & actus & potentia, habent, & contrarietatem incurrunt, ut in elementis & corruptibilibus videre est.
- Si oppositionem & contrarietatem incurrunt, ergo necessarîo causant aliquid tanquam principia.
- Si causant aliquid, ergo hoc vel mediantibus aliis, vel immediate.
- Si mediantibus aliis, ergo inde nascitur majoritas, æqualitas, inæqualitas, s. M. Æ. minoritas, dissimilitudo, & consequenter Majoritas & Minoritas.

Habes hic Resolutionem Entis per 11. principia Artis nostræ deductam; in quibus implicite latet, quicquid Aristoteles in universa sua Metaphysica tractavit. Quod hoc sequenti schemate, veluti in Synopsi quidam epilogetica, ob oculos ponimus Lectoris.

NB. Quando sensitivum, vegetabile & inanimatum, cum Sapientia, & Voluntate comparatur, illud de Sapientia intellectuali, & voluntate rationali minime intelligendum esse, sed de cognitivo quodam seu Materiali instinctu; qui est appetitus quidam naturalis, uniuscuique rei à natura ad operationes suas exercendas instans. Quod semel atque iterum insinuasse sufficiat.

Item.

		Major.		Minor.			Conclusio.	
Omne Ergo	Bonitate	=	Ab alia quadam.	B.	Sed	Ergo.	=	Differt.
	Mag ^m	♡	Cum alia qua- dam.	M.			♡	Concor- dat.
	Durat ^o	○●	Arteri cuidam.	D.			○●	Oppo- nitur.
	Potentia	α	Principiat causat aliam quadam.	P.			α	Causat.
	Infinitu	⊙	Mediat inter a- liam quadam.	S.			⊙	Mediat.
	Appetitu	ω	Fine differt ab a- lia quadam.	Vo.			ω	Finem habet.
	Virtute	M	Majore est alia quadam.	Vi.			M	Majori- tatis
	Veritate	Æ	Æquatur alteri cuidam.	Ve.			Æ	Æquali- tatis
	Gloria	Min.	Minor est altera quadam.	G.		Min.	Minori- tatis	ratio- nem habet.

ratio-
nem
habet.

Bonum M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G.

Potentia, vel actus.

Materia, aut forma.

Substantia, aut accidens.

Causa, vel causatum.

Necessarium, unum, multa.

Idem, vel diversum.

Simile, aut dissimile.

Oppositum, vel contrarium.

Prius aut posterius.

Potentia, vel impotentia.

Possibile, aut impossibile.

Terminus, aut terminusum.

Positivum, vel negativum.

Part, vel totum.

Diversum specie, genere.

Unum ex 9 prædicamentis accidentalibus.

Ergo quicquid est, est vel

In hoc Epilogismo vides, omnia nostra Principia absoluta, tum cum Ente, tum cum proprietatibus suis convertibilia esse, ita ut unum de altero conversum prædicari possit; cum verò nihil in universitate rerum contineatur, quod non expositi entis rationem participet; hinc eadem 9. Subjectis universalibus applicuimus, ut dictarum rerum veritas luculentius innotescat.

Cum verò nulla bonitas, uisitas, veritas, magnitudo, duratio, potentia &c.: in Mundo sit, quæ non ab alia quapiam differat, cum alia concordet, contrarietur, causet aliquid, mediet, propter finem agat, major, minor aut æqualis sit, cum altera comparata; hinc entis proprietates per novem principia absoluta applicuimus novem respectivis; in quibus omnes isti modi transcendentes, quos dis-

junctos Metaphysici vocant, continentur; ut proinde appareat, nihil esse in toto Metaphysicæ ambitu, quod in octodecim principis Artis nostræ, & novem Subjectis universalibus non contineatur; quorum omnium Combinationes Syllogisticas, si quisquam ad computum revocare velit, is Oceanum se ingressurum sciat, ex quo vel multis annorum centuriis se expedire non liceat.

Atque ex hisce nascuntur internæ propositiones Metaphysicæ, quæ in disputationem cadere possunt, cujusmodi sunt sequentes juxta: 1. principia dispositæ. Et ut videas, nihil esse in totius Metaphysicæ ambitu, quod non ad nostra principia reducatur, hic totius Reductionis typum epilogicum subjungam.

Typus Reductivus omnium eorum, quæ in Metaphysica considerantur, ad Artis nostræ principia.

Quicquid in Metaphy- fica	De Ente, uno, bono, substantia, essentia, natura, exi- stentia, necessario, considerari potest, id totum ad	B.	Revocatur.
	De magnitudine tam intensiva, quam extensiva en- tium, de motu quomodocunque sumpto, de fi- nito, & infinito, de magno, parvo, proponi po- test, id totum ad	M.	
	De entis duratione, inceptione, definitione, æterno, immortali, æviterno, temporali, successivo, id ad	D.	
	De potentia & actu, de materia & forma, de ente, & essentia, de actibus primis & secundis, dici po- test, id ad	P.	
	De abstractione intellectuali, de universalibus, ge- nere, specie, differentia, proprio, accidente, de scientiis & intelligibilibus, id totum ad	S.	
	De appetitu naturali, de habitudine intellectus ad voluntatem, de distinctione, activitate eorum- dem, ad	Vo.	
	De proprietatibus entis, unius, veri, boni, ad	Vi.	
	Vel de conformitate intellectus ad res intelligibiles, vel de falsitate objectorum dici potest, ad	Ve.	
	De fine & quiete rerum dici potest, id totum ad	G.	
	De distinctione rerum, earumque differentiis, di- visionibusque dici potest, id totum ad	=	
	De identitate rerum, de individuatione, de con- cordantia entium in uno summo, dici & queri potest, id totum ad	♡.	
	De oppositionibus, modalitatibus, contrarietatibus rerum dici & queri potest, id totum ad	♣.	
	De causa & principis, eorumque requisitis, juxta quadruplex causarum genus dici potest, ad	α.	
	De mediatione rerum, sive in genere naturæ, sive moris consideratarum, dici potest, id ad	⊙.	
	De finibus rerum, de terminis & terminabilibus, li- mitibus, definitione rerum dici potest, ad	ω.	
	De majoritate, rerum comparatione ad alia facta, earumque perfectione dici potest, ad	M.	
	De æquali, inæquali, simili, dissimili, diverso, & eodem dici potest, id totum ad	ℳ.	
	De privationibus, negationibus dici potest, ad	Min.	

Atque ex hisce innumeræ nascantur quæstiones, quarum nonnullas hic juxta seriem principiorum proponam, per Quæstionum Enneadem agendam.

Quæritur itaque per	(B.	An bonum ab ente realiter distinguatur, an ratione, five ex natura rei.	<i>Ad, utram.</i>
		An unitas bene definiatur negatio divisionis.	
	M.	An inter infinitum & finitum aliqua detur proportio. An infinitum creatum dari possit.	<i>Quid.</i>
	D.	An creature intellectuali competat æterna duratio.	<i>Cur.</i>
	P.	An, & quomodo actus & potentia distinguantur.	
	S.	An detur præcisio objectiva; an universale fiat per abstractionem.	<i>Quomodo.</i>
	Vo.	An Voluntas & intellectus in Angelo idem sint.	
	Vi.	An facultates naturales in Angelo identificentur cum ipso.	<i>De quo.</i>
	Ve.	An veritas sit in rebus, an in intellectu; five an veritas consistat in conceptu objectivo, an in formali.	
	G.	An actio possit esse sine termino.	<i>Quantum.</i>
	==.	An essentia distinguatur ab existentia, realiter, an ratione aut formaliter.	
	♡.	An & quomodo inferiora in superioribus sint idem & diversa.	<i>Quid.</i>
	o.	An detur oppositio inter Ens per se, & ens per accidens, inter actum & potentiam.	
	α.	An principia rerum sint genera, & an illa communissima; & innuere alie de causis quæstiones.	<i>Ubi.</i>
	⊙.	An unitas sit medium, quo unumquodque subsistat per se.	
	ω.	Quæ de fine & causâ finali proponi possunt.	<i>Quando.</i>
	M.	An Majoritas aliqua sit inter Unitates, Bonitates, M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G.	
	Æ.	An & quomodo æqualia ab æqualibus & inæqualibus, similia à similibus & dissimilibus, differant.	<i>Cum quibus.</i>

De hisce singulis Quæstionibus ex solo bonitatis principio decem aliz Quæstiones, & de Magnitudine aliz decem; & de Duratione aliz decem; ita ut de omnibus ordine principis tam absolutis quàm respectivis 130 Quæstiones Metaphysicæ formari possint.

Quibus quidem demonstratis, jam unam atque alteram Quæstionem Metaphysicam ex Artis nostræ Regulis discutiendam assumamus.

C A P U T V.

Paradigmata.

SIt itaque prima Quæstio Metaphysica celeberrima; *An essentia distinguatur ab existentia realiter, an ratione tantum seu formaliter ex natura rei, aut modaliter.* Utramque sententiam tam negativam, quàm affirmativam per Artis nostræ principia defenden-

dam suscipimus, ut hoc pacto Universalitas Artis, atque in utriusque partis defensionem promptitudo luculentius patefieret.

1. Sententia Negativa est: Essentia ab existentia in creatis rebus non distinguitur ex parte rei; Ex Gaspare Sanchez in sua methodo Lulliana.

EXEMPLUM I.

- B. Sicut se habet *necessarium* ad contingens, sic se habet *essentia* ad existentiam. Sed essentia est quid contingens, potest enim esse & non esse; & existentia est contingens, potest enim existere & non existere. Sed hoc modo considerata non possunt distingui realiter, cum sint à subjecto inseparabilia. Ergo essentia & existentia non distinguuntur realiter.
- M. Si essentia distingueretur ab existentia, res existens componeretur sive *reparatur* actualiter, tanquam ex partibus, ex essentia & existentia. Sed hoc est impossibile. Ergo.
- D. Illa quæ *stabilis duratur* semper faciunt simul inseparabilia, illa quoque inter se distingui non possunt realiter. Sed essentia & existentia ita se habent respectu actus existentium. Ergo.
- P. Ubique non datur *potentia* ad aliud, sed utrumque ita unum est, ut ab invicem separari non possint, ibi distinctio realis non datur. Sed ita se habent ad se invicem existentia & essentia: Est enim existentia in homine posciturum quid, includens formaliter essentiam, ita ut à se invicem separari non possint. Ergo essentia & existentia non distinguuntur realiter.
- S. Si *intellectus* distingueret essentiam & existentiam realiter, sequeretur, *essentiam* esse accidens quoddam, quod dici minime potest. Ergo non distinguuntur realiter. Ratio Minoris: quia omne contingens est accidens: sed existere & non existere, est convenire & non convenire homini. Ergo.
- Vo. Sicut se habet appetitus rationalis ad *Voluntatem* actuale, ita essentia ad existentiam actualem. Sed appetitus rationalis non potest separari à Voluntate actuali, ergo neque essentia & existentia. Ergo non distinguuntur realiter.
- Vi. Illa *Vi*, per quam res constituitur per seipsam extra causas, non est distincta realiter ab ea, quæ res actu existit. Sed per essentiam intrinsecè homo constituitur extra causas: per existentiam verò tantum per denominationem extrinsecam, à causis videlicet potentibus eum producere. Ergo essentia & existentia non distinguuntur realiter.
- Ve. Quodcumque *verum* est dicere, uno ablato *aliquo* consistere non posse: tunc res inter se distingui non possunt. Sed verum est dicere, ablata essentia hominis, hominem existere non posse. Ergo essentia & existentia non distinguuntur realiter.
- G. Sicuti se habet *finis adeptus* ad fruitionem, ita essentia ad existentiam. Sed finis adeptus sine fruitione concipi non potest: ergo neque essentia absque existentia. Ergo realiter distingui non possunt.
- == & Illa inter se *distingui* non possunt realiter, quæ inter se *connascuntur* essentialiter. Essentia & Existentia inter se concordant essentialiter. Ergo.
- ⊙. Ubi inter duo nulla assignari potest *oppositio realis*, ibi quoque nulla realis distinctio fundari potest. Inter essentiam & existentiam nulla assignari potest oppositio. Ergo.
- α. Si essentia & existentia distingueretur realiter, sequeretur, essentiam *principium & causam* esse existentie. Quod dici non potest. Ergo.
- ⊙. Illa distingui non possunt realiter, quorum non est *modus unionis* ob identitatem naturæ. Inter essentiam & existentiam non datur modum unionis. Ergo.
- ⊙. Illa distingui non possunt realiter, inter quæ perfecta & essentialis intercedit *quies*, sive finis à natura intentus. Illa quies est inter essentiam & existentiam. Ergo.
- M. Inter quæcumque non datur *majoritas* nec *minoritas*, non prioritas nec posterioritas, ibi datur perfecta & essentialis *æqualitas*, quæ est unitas & identitas in eodem subjecto, & consequenter distingui non possunt ex parte rei. Inter essentiam & existentiam actualem non datur M. Min. Ergo.

Vides hic Lector Sententiam negativam per 18. principia deductam; nihil modo restat, nisi ut pari ratione & affirmativam sententiam eliciamus,

Sententia

Sententia 2. *Affirmativa*. Essentia itaque ab Existentia distinguitur à parte rei, quod ita probetur.

- B. Omne *Ens* creatum ob naturæ suæ limitationem est contingens, id est, potentiam & indifferentiam habet essendi & non essendi.
Sed hæc potentia & indifferentia essendi & non essendi distinguitur realiter ab esse rei. Ergo.
- M. Illa distinguntur realiter, quorum unum se habet veluti constitutivum *partis compositæ*, alterum veluti constitutivum compositi.
Ita se habet, essentia comparata cum existentia. Ergo.
- D. Illa distinguntur realiter, quorum unum potest esse & *permanere*, non existente altero.
Sed actus primus essendi hominis potest esse, non existente adhuc actualiter homine. Ergo.
Deus. Illa distinguntur realiter, quorum unum est *æternum*, alterum non æternum.
Sed essentia est æterna, teste Philosopho, & existentia temporanea. Ergo.
Ratio Min. quia hæc propositio, *homo est animal rationale*, est æternæ veritatis; non verò hæc, *homo animal rationale verè existit*.
- P. Uti se habet *potentia* ad actum, ita esse ad existentiam.
Sed potentia ab acta distinguitur realiter. Ergo & essentia ab existentia.
- S. Sicut se habet *intellectivum* ad intellectionem actualem, ita essentia ad existentiam actualem.
Sed intellectivum & intellectio distinguntur realiter, tanquam accidens à subiecto, cui inhaeret. Ergo & essentia & existentia.
- Vo. Sicut se habet *volitivum* ad volitionem, ita essentia ad existentiam.
Sed illa distinguntur realiter. Ergo & essentia & existentia.
- Per Vi. Sicut se habet *vis & facultas* rationalis ad hominem, ita essentia ad existentiam.
Sed vis & facultas rationalis ab homine distinguntur realiter.
Ergo & essentia & existentia.
- G. Sicut se habet intentio *finis* ad *factum* adeptum, ita essentia ad existentiam.
Sed intentio finis à fine adepto distinguitur realiter.
Ergo & essentia & existentia.
- Quorum unum ab altero potentia *D & I* absolutè separari potest, illa distinguntur realiter.
Sed *Deus* potest separare essentiam ab existentia, eamque conservare in statu separato. Ergo.
- ♡. Quæcunque per differentias contrahuntur ad unum aliquod, & *inveniantur* in illo, illa inter se distinguntur realiter.
Sed essentia & existentia per potentiale & actuale concordant in ente.
Ergo.
- ♣. Illa quæ opposuntur ad invicem, distinguntur realiter.
Essentia & existentia opposuntur sibi invicem, tanquam potentia & actus.
Ergo distinguntur realiter.
- α. Illud quod habet *causas* virtuales & habituales, distinguitur ab eo, quod habet actuales.
Sed essentia habet causas sive entitates virtuales & habituales. Ergo.
- ω. Id quod est *receptibile* ab alio, id à recipiente distinguitur realiter.
Sed essentia est receptibilis ab existentia. Ergo.

Vides ergo, quomodo per Artis nostræ principia utraq; sententia, *negativa & affirmativa*, tractanda sit. In quibus Lector nonnulla reperiet, quæ tametsi non semper itridè concludant, habent tamen hoc, ut facile uno atque altero verbo emendari queant. Quomodo verò jam, quantum sententia ex hac utraq; verior meliorque sit, cognosci queat; hic subjungam alium modum, quo utraq; sententia ex Artis nostræ Regula concordanda sit, ut hoc pacto, quid in utraq; negandum, quid affirmandum, pateat. Prior itaque sententia, essentiam ab existentia ex parte rei distingui posse negat, quam secunda affirmat. Quare ad utramque conciliandam, ita age.

Notandum, In una & eadem re tam essentiam tum existentiam considerari posse primo in quantum est ens transcendens, generalissime sumptam; Secundo in quantum est Categorica & locum suum obtinet inter decem predicamenta. Unde sic arguere.

1. B. = Quodcumque duæ *entitates* modo transcendentali uni & eidem rei inesse finguntur, tunc *distinctio* realis inter illas frustranea est, sed rationis ponenda est. Quodcumque verò dicat *entitates* categoricè uni & eidem rei inesse considerantur, tunc *distinctio* realem inter illas ponere necesse est. Quæstio
Sexta
in Metaph.
de Lail.
2. M. = Quodcumque via transcendentali aliquid per modum *interrogationis* aut *implicationis* consideratur, tunc iterum frustranea est *distinctio* realis; cum illa duo semper per modum unius abstracti considerentur.
Sed essentia & existentia modo transcendentali sunt duæ entitates uni & eidem rei formaliter incluse, & per modum entium unius abstractè considerantur; contra verò, ut categoricè considerantur. Ergo essentia & existentia modo transcendentali non distinguantur realiter aut ex parte rei, sed ratione tantum; secus, categoricè considerata.
3. Per D. = Quodcumque *duæ* simul inseparabiliter, illa transcendentaliter considerata velut ens quoddam individuum in se, & *divisum* à quolibet alio, distingui non possunt realiter.
Sed essentia & existentia transcendentaliter semper duæ sunt simul inseparabiliter.
Ergo essentia & existentia realiter distingui non possunt. Secus fit in essentia & existentia categoricè considerata.
Si quis verò senserit essentiam & existentiam separari posse, tunc maiorem illam, quam rationis dicimus, distinctionem ponere necesse est. Unde sic argue.
4. P. = Si *potentialis* essentia *distinguitur* à potentia actuali realiter, tanquam nihil ab aliquo, poriori jure existentia actualis distinguenda est ab essentia potentiali.
Sed essentia potentialis separata ab existentia potentiali distinguitur tanquam nihil ab aliquo.
Ergo maiori jure existentia actualis ab essentia potentiali.
5. S. = Quodcumque transcendenter per modum unius abstractivo *interrogatur* considerantur, illa *distinctio* sub hac formalitate consistere non possent.
Sed essentia & existentia transcendenter considerantur per modum unius, conceptu abstractivo. Ergo.

Hoc pacto per omnia principia, ordine, progrediendo, dictas sententias conciliabis.

COROLLARIUM.

Hinc patet, variis modis distinctionem essentie considerari posse: si enim omnimodam & ratiocinam inseparabilitatem ponatur habere, tunc distingui illa necesse est formaliter ex parte rei; transcenden-

ter, non categoricè, per modam duram formalitatem constituentium unam essentiam, ut animalitas & rationalitas essentiam hominis; sed ut id, quod est, & ipsum esse. Si verò essentia posset esse sine existentia, licet non sine omni, tunc essentia distingueretur ab existentia modaliter.

PARADIGMA II.

*Utrum Materia prima includat aliquem actum: an sit
pura potentia omni excluso actu.*

Celeberrimam hanc, tum apud Physicos, tum apud Metaphysicos agitatam Quæstionem, in utramque partem agitandam paradigmatis loco proponam, ut quantâ varietate hæc quæstio per Artis nostræ regulas deduci possit, videas. Primo itaque sententiam Negativam per principia ita deduces.

1.	Per	B.	Id quod per se & ex sua natura nullam dat rei, in qua invenitur, <i>perfectiorem</i> , imò aliquo modo privat eâ, illa est pura potentia nullum includens actum.
Talis est Materia prima. Ergo.
2.		M.	Id quod nullam enti tribuit <i>magnitudinem</i> aut extensionem, id puram potentiam esse necesse est.
Talis est Materia prima. Ergo.
3.		D.	Illa est pura potentia passiva, quæ nullam tribuit <i>durationem</i> & firmam consistenciam sui esse.
Talis est Materia prima. Ergo.
4.		P.	Illa est pura <i>potentia passiva</i> , quæ nullam admittit <i>potentiam activam</i> .
Materia prima nullam habet potentiam activam. Ergo.
5.		S.	Illa est pura potentia passiva, quæ sola <i>intelligibilitate</i> attingitur.
Talis est Materia prima. Ergo.
6.		Vo.	Illa est pura potentia passiva, quæ in perpetuo & infatigabili formarum appetitu versatur.
Talis est Materia prima. Ergo.
7.		Vi.	Illa est pura potentia passiva, quæ nullis <i>viribus</i> & facultate pollet.
Talis est Materia prima. Ergo.
8.		Ve.	Illa est pura potentia passiva, de qua <i>verum</i> est dicere, actus non existere, sive nullam actualem habere existentiam.
Sed hoc verum est dicere de Materia prima. Ergo.
9.		G.	Illa est pura potentia passiva, quæ nunquam ob desiderium formarum <i>quiescit</i> , quæ neque ullam formam habet, quâ gloriatur.
Sic se habet Materia prima. Ergo.
10.		≡	Materia prima <i>differt</i> à Materia secunda, eo quod hæc formata compers, illa omnino expers sit formarum, omni actu destituta.
Sed hoc est esse potentiam passivam.
Ergo Materia prima est potentia pura passiva.
11.		♡.	Illa est pura potentia passiva, quæ <i>infima</i> entium cum nullo actuali ente commercium neque <i>concordantiam</i> habet; neque enim substantia, neque accidens, neque genus, nec species, nec differentia est.
Talis est Materia prima. Ergo.
12.		○●.	Illa est pura potentia, quæ <i>simplicitate</i> caret, eo simpliciter passivum & incorruptibile omni interitû expers.
Talis est Materia prima. Ergo.
13.		α.	Illa est pura potentia passiva, quæ sola tanquam <i>principium</i> potentiale materialiter concurrir ad generationem & corruptionem rerum.
Talis est Materia prima. Ergo.
14.		⊙.	Illa est pura potentia passiva, inter quam & potentiam activam nullum intercedit <i>medium</i> .
Talis est Materia prima. Ergo.
15.		∞.	Pura potentia passiva nihil aliud est, quàm purus <i>terminus</i> receptivus formæ.
Talis est Materia prima. Ergo.
16.		M.	Illa est pura potentia, quæ neque <i>majorem</i> , neque æqualitatem admittit.
Talis est materia prima. Ergo.

Quantum omnium affectionum vim, ut magis propriè cognoscas;

Nota, tria in Materia supponi ex quibus ejus essentia perfectè innoteſcat.

Primum Suppositum est, in corporibus dari substantias & accidentia.

Secundum. Corpora multa quotidie fieri & mutari non solum secundum accidentia, sed & secundum substantiam.

Tertium. Dari definitiones substantiarum & accidentis. Unde per resolutionem ita argumentor.

Substantia est ens constitutum per primum esse.

Si est constitutum per primum esse, ergo est ens per se subsistens, constitutum per esse per se existens.

Si ens per se existens, ergo ens fundamentale ac substantia.

Si ens fundamentale ac subsistens, ergo constitutum per esse non fundatum neque receptum in alio esse.

Si non receptum in alio esse, ergo sola substantia ens est receptiva accidentium.

Si subiectum receptivum accidentium, ergo accidens est entis ens, seu ens secundarium constitutum per esse non primum.

Si accidens est entis ens, constitutum per esse non primum, ergo accidens est ens constitutum per esse adjacens.

Si constitutum per esse adjacens, ergo ens fundatum & receptum constitutumque per esse fundatum ac receptum in alio esse.

Ex his infero cum S. Thoma, Materiam primam non habere propriam existentiam, neque propriam actum; essentiam materię distingui ab ejus existentia; quod ita probo inductione ad impossibile. Quia

1. Si Materia haberet existentiam, Materia foret tota corporum substantia, & omnis forma foret accidens, quod impossibile est; & ita ostendo.

Si Materia prima foret tota substantia corporum, nulla substantia generaretur, sed jam præexisteret, quod est contra suppositum secundum.

Si verò foret accidens, jam omnis forma esset entis ens, seu ens secundarium, constitutum per esse non primum sed supponens esse actuale materię. Sed hoc est impossibile. Ergo.

2. Si Materia prima haberet existentiam, ea foret jam ens per se existens substantialiter, non per accidens.

Ergo sequeretur; nullam dari formam substantialem; sed omnis forma etiam huiusmodi esset sacrè accidentalis; si enim forma substantialis accederet enti per se existenti substantialiter, jam uni & eidem subiecto duæ inessent formæ substantiales; quod in Philosophia absurdum est.

Ergo Materia prima antecederet ad formam non intendit illam actu substantialem, atque adeo non est actu substantia; & hoc ipso, quod nullum actum includat substantialem, neque accidentalem includit, cum actus accidentales non possint esse nisi in actu substantiali; Ergo antecederet ad formam non est ens actu, sed pura potentia, quod erat est ostendendum.

Altera Sententia affirmativa.

Altera Sententia est contraria prior, estque affirmativa, ut sequitur.

Materia prima non est pura potentia passiva, sed insuper includit necessariò aliquem actum.

Hoc innumeris modis & mediis probari potest; sed brevitati incommittentes, primò id ostendemus per simplicia Artis nostræ principia; Secundò per compositos Artis nostræ terminos, Tertio per Questionum applicationem. Sic itaque propositum Thema ostendes,

1. B. Omne ens *humani & communicabile* necessarium includit aliquem actum, scilicet bonitatis.
Materia prima est ens *humani & communicabile*. Ergo.
2. M. Omne ens *extensibile* ad alia, includit actum magnitudinis.
Materia prima est ens *extensibile* ad alia. Ergo.
3. D. Omne ens *durabile* includit actum durationis.
Materia prima est ens *durabile*. Ergo.
4. P. Omne quod potest concurrere ad componendam, includit actum *potestatis*.
Materia prima concurret ad componendam. Ergo.
5. S. Omne quod ordinatur ad aliquam formam, includit actum seu *influxum* talis ordinationis.
Materia prima ordinatur ad aliquam formam.
Ergo includit actum &c.
6. Vo. Omne *appetitivum* formae includit actum appetitus.
Materia prima est *appetitiva* formae. Ergo.
7. Vi. Omne quod potest simul *operari* cum forma in composito, includit actum virtutis.
Talis est materia prima. Ergo.
8. Ve. Omne quod est extra suas causas, includit actum *veritatis*.
Talis est materia prima. Ergo.
9. G. Omne quod *pro se* habet formam, includit actum gloriæ finalis.
Talis est materia prima.
Ergo includit aliquem actum. Ergo non est pura potentia.
10. = M. Omne id quod per se *differt* actualiter à quolibet alio principio compositivo, servat semper actum *differentiae*, quo *differt* ab alio.
Sed materia prima semper *differt* à forma, & à quolibet alio ente, etiam in sui prioritate.
Ergo includit aliquem actum. Ergo non pura potentia.
11. B. = Omnis *communicatio* passiva necessarium includit entitatem aut formalitatem, per quam *distinguitur* formaliter passivè à communicatione activa.
Sed propria & naturalis communicatio materiae primae, est passiva communicatio seu radicalitas ad se communicandum.
Ergo includit necessarium actum, per quem differt. Ergo &c.
12. M. α. Omne *principium* praesuppositum ad *componendum*, servat in se actualitatem, per quam potest causare & principiare aliquid, alioquin non daretur aliquod principium in compositione.
Sed materia prima in priori suo considerata, est principium & causa actualis praesupposita ad componendum. Ergo habet in se &c.
13. M. ♡. Omne quod per se & sua natura est *extensibile* ad *compassionem* alicujus rei cum appetitu *animae*, id includit actum extensibilitatis & possibilitatis ad componendam eam.
Materia prima talis est, alioquin non esset prima. Ergo.
14. B. M. Omne quod est *communicabile* cum aliqua *extensione* actuali, includitque *magnitudinem* in sui communicatione, id necessarium includit actum talis Magnitudinis & Bonitatis.
Talis est materia prima. Ergo.
15. B. α. P. Omne quod per se & per *potentiam* sibi inditam est *communicabile*, necessarium includit formalitatem seu actualitatem talis possibilitatis alioquin non diceretur communicabilis.
Sed materia prima in priori instanti habet hanc possibilitatem ad communicandum se aliis. Ergo.

Per necessarios compositivos hic probatur.

XX. Si quis ex hisce 15 & aliis sequentibus majorem aut minorem negaverit, quilibet ex 30 Syllogismis hic propositis medium esse potest ad majorem vel minorem probandam.

Alia Actus per Tabulam Universalem.

Possunt & hæc 30 alii Syllogismi ex Tabula universalis disprompi per terminos compositos demonstrari, ut loquatur.

1. B. M. Omne *communicabile* cum aliqua *extensione* actuali, non est pura potentia, sed aliquem includit actum.
Materia prima est talis. Ergo.
2. B. P. Omne *communicabile* actualiter per suam *potentiam* includit aliquem actum.
Talis est materia prima. Ergo.
3. B. =. Omne *communicatio* differens actualiter à communicatione aliorum principiorum compositi, includit aliquem actum.
Talis est communicatio materiae primæ. Ergo.
4. B. ♡. Omnis *communicatio* passiva propriis *extensivis* aliorum, includit in se actum aliquem.
Talis est communicatio materiae primæ. Ergo.
5. B. α. Id quod est per *communicativitatem* actualiter principiorum & causæ compositionis actualis compositi, includit necessario aliquem actum.
Talis est materia prima. Ergo.
6. M. P. Omne *extensibile* & *possibile* habens intrandi rem compositam, includit actum aliquem tum existentem tum possibiliter.
Materia prima est talis. Ergo.
7. M. =. Omnis *magnitudo*, quæ differt à quolibet ente, includit aliquem actum.
Materia prima est magnitudo. Ergo.
8. M. ♡. Omnis *magnitudo* passiva seu *extensibilis* ad entia composita, actum aliquem in se includit, videlicet extensionem.
Materia prima est talis. Ergo.
9. M. α. Omnis *magnitudo* passiva *causalis*, includit aliquem actum, ergo non est pura potentia.
Sed talis est materia prima. Ergo.
10. Per M. B. Omnis *magnitudo communicativa* passivæ, includit aliquem actum.
Talis est materia prima. Ergo.
11. P. =. *Potestas differendi* semper includit actum, cum quo actualiter manet.
Materia prima est potestas differendi. Ergo.
12. P. ♡. *Potestas movendi* & componendi semper includit actum cum quo semper actualiter differt.
Talis est materia prima. Ergo.
13. P. α. Ubi est *potestas causandi*, ibi semper reperitur actus potestatis causandi.
Sed materia est potestas causandi. Ergo.
14. P. B. *Potentia communicandi* esse passivam, includit & actum communicationis passivæ.
Talis est materia prima. Ergo.
15. P. Vo. *Potentia appetitiva* formæ includit semper actum aliquem appetitionis.
Talis est materia prima. Ergo.
16. = ♡. Omne quod *differentiam* habet passivam in eo, ad aliquem *movendu* actum.
Sed differentia propria materiae est semper in ea adhuc etiam in *actione* cum forma. Ergo.
17. = α. *Differentia causandi* diversa, semper includit aliquem actum cum *causante*.
Sed in materia prima est differentia causandi diversa. Ergo.
18. = B. *Differentia communicativa* diversi esse à forma includit semper aliquem actum.
Talis differentia est in materia prima. Ergo.

19. } = M. *Differentia magnitudinis* semper includit aliquem actum.
Materia prima est differentia magnitudinis. Ergo.
20. } = P. *Differentia potestatis*, semper includit actum diversum.
Differentia potestatis in materia prima est semper actualiter diversa à forma & à quolibet alio ente. Ergo.
21. } ♡. α. Quodcumque *concordat* intrinsecè cum *causa* reliquis naturalibus,
includit necessariò actum.
Prima concordantia cum reliquis causis intrinseca & radicalis, est
materie primæ. Ergo.
22. } ♡. B. *Appetitus communicandi* se formæ per *concordantiam*, necessariò præ-
supponit actum talis concordantiæ.
Talis est materia prima. Ergo.
23. } ♡. M. Omnis *concordantia magnitudinis* potentie passivæ ad aliud, inclu-
dit actum talis magnitudinis.
Talis est materia prima ad formam. Ergo.
24. } ♡. P. Omnis *concordantia & unitas potestatis* ad existendam & causan-
dam in alio quopiam, includit in se talem actum potestatis.
Talis est materia. Ergo.
25. } Per ♡. =. Omne quod differt ab alio quopiam, præsupponit actum per quem
actualiter distinguatur ab alio.
Talis est materia prima. Ergo.
26. } α. B. *Principium communicationis* naturalis indicat necessariò actum na-
turalem in tali principio.
Materia prima est principium &c. Ergo.
27. } α. M. *Principium magnitudinis* naturalis habet in se actualiter actum prin-
cipiandi & causandi.
Materia prima est principium &c. Ergo.
28. } α. P. *Principium agendi* naturaliter ab alio diversum præsupponit neces-
sariò actum existendi & essendi in eo.
Tale principium est materia prima. Ergo.
29. } α. =. Illud *principium* quod actu *differt* ab alio, actum quoque includit
differendi ab alio.
Tale principium est materia prima. Ergo.
30. } α. ♡. *Principium diversitatis* actualis *unitis* ad *concordandum* & componen-
dum cum aliis, indicat actum talis diversitatis unitis.
Talis est materia prima. Ergo.

Vides igitur Lector, quanta ex princi-
piorum tam absolutorum quam respectivo-
rum inter se facta combinatione resultet de
una & eadem re, argumentorum copia,
etiamsi hinc non singula cum singulis, sed
diversa cum diversis, ad methodi rationem
luculentius demonstrandam, conjugaverim-
us; quod si singula cum singulis prose-
qui voluissimus, citius charta tempusque,
quàm numerus Combinationum nobis de-
fuisset.

Hæc si quispiam per novem Quæstio-
num Regulas ulterius diducere desideret, in
negociis in immensum traheret rerum am-
plitudinem; Sed ut & labori & tempori
parcamus, singulos paulò ante propositos
30 Syllogismos in novam, per tres tantum
Quæstiones: *Utrum, Quid, Cur*, argumen-
torum propositionumque materiem coges;
Si enim singulos 30 per tres dictas quæstio-
nes examines, habebis 90 Quæstiones, &
in his nova philosophandi themata, quorum

unumquodque deinde per 18 principia de-
ductum, innumerabiles de Materia prima
argumentorum congeriem suppeditabit.
Nos tribus Exemplis rem enodamus.

Primus Syllogismus ex triginta recensitis
fuit: Materia prima est communicabilis
cum aliqua extensione actuali; de qua hæc
formabitur quæstio.

1. *An materia prima verè sit communicabi-
lis cum aliqua extensione actuali.* R. Affir-
mative. Quia omnis communicatio quæ sit
per materiam, extenditur per propriam
actualem magnitudinem ad alia. Ut proba-
tur. Quia omnis potentia passiva verè Ent
est; ergo bonum; Si hoc, ergo magnum;
Si magnum, ergo potentialiter extensum.
Sed illa extensio est actus quidam potentia-
lis; Ergo Materia prima verè est commu-
nicabilis cum extensione aliqua actuali.

2. Per Quæstionem *Quid*, sic procedes,
per modum interrogationis; *Quid sit Com-
municatio extensibilis actualiter in Materia
prima?*

prima ? R. Communicationem extensibilem materię primę esse connaturalem & ipsam bonitatem cum ejusdem magnitudine sibi iuxta, sine qua non potest esse, id est, non potest emi esse.

1. *Super Quætionem, Cur quæatur: Cur Materia prima sit communicabilis cum alijs extensioe actuali ?* R. Quia Materia prima intrinsecam & innatam habet bonitatem cum magnitudine: ergo habet magnitudinem, quia bona est, quia ens est; ergo habebit & extensionem, sine qua bona magnitudo concipi non potest: Sed si extensionem habet, ergo & actum aliquem extensibilitatis includere necesse est. Ergo Materia prima non est pura potentia, ergo actum aliquem includit; quod erat probandum.

Hoc pacto per methodum quandam mirabilem, demonstrativam, & in Scholis hucusque inauditam, per Quæstiones principis nostris applicatas, apodicticorum Syllogismorum innumerabilem copiam comparabis, quæ ingenioso Lectori consideranda relinquo: Nostrum tantum est, novas argumentandi, & de quacunque re fasè & eruditè discerpandi rationes, hujus Artis nostræ industria exhibere. Inveniet hic rerum Philosophicarum Scriptores prædivitem venam, quæ liberos suos, uti novo & mirabili philosophicæ suppellectilis peculio, in nullo penè negotio scitè & pulchrè exornent.

Si verò ulterius per 9 Subjecta universalis dictam materiam continuare velint, nova & alia nascetur Quæstionum congeries.

- Per {
- △ An Deus Materiam primam ab omni forma separare, eamque in puro suo statu conservare possit.
 - ☉ An Angeli Materiam separatam in sua essentia verè intelligant.
 - ⊙ An Cœlis insit Materia prima propriè dicta.
 - Quomodo Materia prima inesse cogitur Elementis.
 - ✚ An & quomodo insit homini; An Materia prima verè cum secunda cœxi-
stere possit.
 - ☿ Quomodo forma brutiorum educatur ex potentia materię; & sic de cæteris.

Quæ si omnia per 9 Quæstiones examinetur, ingentem iterum habebis philosophandi materiam.

His finitis eandem materiam per novem prædicamenta deducere poteris. Per Quætionem, utrum materia prima sit quantitas, qualitas? an relativum quid? an actio, an passio? ubi sit, & in loco quomodo sit? an finem habeat? cum quo sit? Quæ qui-

dem propositiones per oppositas rationes facile solventur, uti in Arte oppositorum dictum fuit.

Unde ne opus in immensum crescat, Metaphysicam duobus tantum Paradigmatibus fasè deductis demonstrandam duximus, ut ex hisce veluti ad prototypum quoddam reliquæ Metaphysicæ quæstiones concinari valeant.

SECTIO II.

PARADIGMATA

Ex Logica & Dialectica.

DAbimus in hoc capite methodum quandam fortasse non spernendam ad Artis nostræ præcepta accommodatam, quæ qualibet sibi innumerabiles de una & eadem re Syllogismos universales statim formare, eosque variè ex universalibus in particulares transformare possit pro libito. Quæ tametsi Dialecticæ nostræ Combinatæ reservaverimus, hoc tamen loco nonnulla de variis inven-

tionibus suo tempore reservatis, ad majorem rerum copiam apponimus. Quas si penetrabit Lector, miram habebit ad Theones in arte argumentandi iustitiam, facilitatem, ingentemque rerum copiam reperiet, ut suo tempore ex Dialectica nostra Combinata, Deo dante, patebit. Sed jam nonnulla paucis indicemus potius quam explicemus.

CAPUT I.

De Logica Preambulum.

Logica est Ars ratiocinandi, ad discernendum verum à falso, estque Scientia ad alias addiscendas compendiosa necessaria; quia latentia definit, confusa dividit, obscura describit & concludit, quia omnia ad lineam probabilitatis revocat; ut proinde optimo jure illam sic definire queamus; Logica sive Dialectica est scientia acutè definiendi, accuratè dividendi, elaboratè demonstrandi; ita ut definitio, divisio, demonstratio sint quedam veluti instrumenta Dialecticæ, quibus omnem propositam quæestionem ad vivum discutit. Unde Logicæ finis est scientia per ratiocinium acquisita, sive est facultas subtiliter differendi in utramque partem, & de omni quæstione, quæ in dubium vocatur; Dico de omni quæstione, non quòd omnem quæestionem vi sua jureque propeio sibi vendicet quoad materiam, sed quòd omnem causam suscipiat, susceptam tractet, quoad discurrendi modum.

Unde Logica sive Dialectica differt à Metaphysica, quod Metaphysicus definit, dividat, demonstret per contemplationem & mentis ratiocinium, Dialecticus verò per applicationem vocis; ut ancilla Domine, ita Metaphysicæ servit Dialectica. Objectum hujus adæquatum aliqui putant Syllogismos, alii voces, alii tres operationes, uti sunt ab intellectu dirigibiles; quas si ritè composueris, invenies, optimè concordare posse in unam sententiam. Materia verò sunt, præter terminos eorundem, ea, quæ in quinque Prædicabilibus, decem Prædicamentis ac Postprædicamentis, Analyticis, Topicis traduntur. Sed cum, uti dixi, hæc omnia Logicæ sive Dialecticæ nostræ Combinatæ reservaverimus, hæc distinctis non immorabimur. Sed ad Artis nostræ principia progrediemur, in qua uti omnes scientiæ implicite continentur, ita & Dialectica.

Tractat Dialectica de decem Prædicamentis; De Analyticis, De Syllogismis, De Topicis; quæ omnia Ars nostra complectitur. Et de Terminis quidem, quinque Prædicabilibus, decem Prædicamentis fuisse actum est in primo Libro, Parte III. Restat, ut de demonstratione per Syllogismorum multiplicationem nonnulla hic inferamus, forsitan uti nova, ita hand ingrata futuræ, qui tricionibus in Dialectica vulgò traditis non afficiuntur.

Suppono itaque, in omni Syllogismo simplici tres esse terminos, duas propositiones, & unam conclusionem.

Et problemata facilius probantur, quæ in pluribus figuris & modis concluduntur; difficilius autem, quæ in paucioribus.

Problema universale affirmans probatur tantum in *Barbara*. Universale negans, in *Celarent*, *Cesare*, *Camestres*.

Particulare affirmans in *Darii*, *Darapti*, *Disamis*, *Datisi*. Particulare negans, in *Ferio*, *Feslino*, *Baroco*, *Felapton*, *Bocardo*, *Ferisno*. Uti in Tabula patet;

	I. Figura.	II. Figura.	III. Figura.
A.	<i>Barbara</i> .		
E.	<i>Celarent</i> .	<i>Cesare</i> . <i>Camestres</i> .	
I.	<i>Darii</i> .		<i>Darapti</i> . <i>Disamis</i> . <i>Datisi</i> .
O.	<i>Ferio</i> .	<i>Feslino</i> . <i>Baroco</i> .	<i>Felapton</i> . <i>Bocardo</i> . <i>Ferisno</i> .

His positis, per Artem Combinatoriam, pulchram in Arte nostra cum multiplicatione Syllogismorum penè infinita, methodum deteximus, quæ loco omnium, quæ de spinosis modorum figurarumque trici tractantur, esse possunt. Sic itaque primum Paradigma de multiplicatione Syllogismorum.

PARADIGMA I. DIALECTICUM.

Syllogismus circa quamcumque materiam propositam multiplicare, eoque variè ex uno in alterum modum transformare.

Accipe ex Tabula Combinatoria Universali Fol. 179. quascunque literarum triades, sive perpendiculariter, sive transversim, sive *ἀσπρῶς* dispositas. Ex Abaci primi Tabula prima Combinatoria excipe Columnam secundam, uti hic apparet:

B. M. B. Et habebis novem triades literarum quarum unaquæque 6 continet Syllogismos; ita ut ex unica hac columna 56 Syllogismos conficere possis, omnes in Barbara. Sed rem exemplo demonstramus.

B. M. Vi. Vide ex Tabula Combinationis rerum inter se fol. 157. contenta, quoties tres literæ differentes inter se combinari possint, & invenies sexies. Hoc cognito, juxta combinationem inventam dispones literas, hoc qui sequitur modo:

1. B. M. D. Ubi vides B. literam bis
2. B. D. M. poni in prima serie, M. quoque bis, & D. pariter bis: In
3. M. B. D. secunda serie M. B. D. pariter bis, uti & in tertia. Ha-
4. M. D. B.
5. D. B. M.
6. D. M. B.

combinatas, ut semper triades literarum sint differentes in qualibet combinatione; neque fieri potest, ut in trium rerum combinatione plures emergant combinationes, quam sex. Sed jam ad nostrum propositum.

Dixi ex tribus literis assumptis *P. Gr.* B. M. D. juxta leges combinationis trium rerum inter se, nasci 6 combinationes, & consequenter inde nasci 6 Syllogismos; Qui quamvis formaliter unum quid probare videantur; materialiter tamen terminorum transpositione diversum quid significare videntur. Sed hoc ipsum nobis demonstrandum incumbit. B. M. D. tres literæ indicant duas præmissas & conclusionem, hoc pacto: Pro subiecto Minoris propositionis accipe ex novem Subiectis universalibus, vel ex terminis ad bonitatem redactibilibus, quemcumque libuerit; & habebis negotium confectum, ut sequitur.

I. E X E M P L U M.

Combinatio 1.	{	B. M. D.	{ Omne bonum magnum est durabile.	B. M. D.
			{ Omne divinum est bonum magnum.	△ B. M.
			{ Ergo omne divinum est durabile.	△ M. D.
Combinatio 2.	{	B. D. M.	{ Omne bonum durabile est magnum.	B. D. M.
			{ Omne divinum est bonum durabile.	△ B. D.
			{ Ergo omne divinum est magnum.	△ D. M.
Combinatio 3.	{	M. B. D.	{ Omne magnum est bonum durabile.	M. B. D.
			{ Omne divinum est magnum.	△ M. B.
			{ Ergo omne divinum est bonum durabile.	△ B. D.
Combinatio 4.	{	M. D. B.	{ Omne magnum durabile est bonum.	M. D. B.
			{ Omne divinum est magnum durabile.	△ M. D.
			{ Ergo omne divinum est bonum.	△ D. B.
Combinatio 5.	{	D. B. M.	{ Omne durabile est bonitas magna.	D. B. M.
			{ Omne divinum est durabile.	△ D. B.
			{ Ergo omne divinum est bonitas magna.	△ B. M.
Combinatio 6.	{	D. M. B.	{ Omne durabile est magnum bonum.	D. M. B.
			{ Omne divinum est durabile.	△ D. M.
			{ Ergo omne divinum est magnum bonum.	△ M. B.

Vides hoc loco sex Syllogismos de eadem re ita dispositos, ut nullas in dispositione Combinationis cum altero concurrat.

Si quis jam ex Angelo, id est, secundo subiecto universali, attribuere voluerit, faciet id eo modo, qui sequitur, pro subiecto Minoris propositionis ponendo Angelum.

IV. E X E M P L U M,

Per Principia Respectiva.

$$B. M. = \begin{cases} \text{Omne bonum magnum est differens ab alio,} \\ \text{Omnis substantia est bonum magnum,} \\ \text{Ergo omnis substantia est differens ab alio.} \end{cases}$$

$$B. = M. \begin{cases} \text{Omne bonum differens est magnum,} \\ \text{Omnis substantia est bonum differens à quovis alio,} \\ \text{Ergo omnis substantia est magna.} \end{cases}$$

$$M. B. = \begin{cases} \text{Omne magnum bonitate sua differt,} \\ \text{Omnis substantia est magna,} \\ \text{Ergo omnis substantia bonitate sua differt,} \end{cases}$$

$$M. = B. \begin{cases} \text{Omne magnum differt ab alio magno,} \\ \text{Omnis substantia est magna,} \\ \text{Ergo omnis substantia differt ab alia quolibet magna.} \end{cases}$$

$$= B. M. \begin{cases} \text{Omnis differentia est bonum magnum,} \\ \text{Substantia est differentia, quia ab alia substantia distinguitur,} \\ \text{Ergo substantia est bonum magnum.} \end{cases}$$

$$= M. B. \begin{cases} \text{Omnis differentia respectu alicuius consistit in excessu aut defectu bonitatis,} \\ \text{Omnis substantia est differentia respectu aliorum,} \\ \text{Ergo omnis substantia differens consistit in excessu vel defectu bonitatis} \\ \text{vel magnitudinis,} \end{cases}$$

Ex hisce exemplis clarè patet, terminos
sive explicitos sive implicitos, ad melius in
hoc negotio procedendum, debere esse
concretos non abstractos, & quantum sic-
ri potest, universales, & ad principia no-
stra relucibiles, si quæ tamen occurrunt
termini non congrui, tum vel in abstracto
vel in obliquo proferendos esse scias.

Hæc præmissis, ad secundam triadem

literarum in eadem contentam, quæ sunt
B. M. M. procedes, & hunc per exempli-
cem Combinationem ad subjecta universa-
lia tractatam pariterodo expedit. B.M.M.
Quoniam verò duo M. identicam propo-
sitionem causant; loco unius M. scope
quemcumque ex terminis ad magnitudinem
revocabilibus, F. G. extensum. Hoc factò
sic argumentare.

$$\begin{array}{l} B. M. M. \\ \Delta B. M. \\ \Delta B. M. \end{array} \begin{array}{l} 1. \\ \\ \end{array} \begin{cases} \text{Omne bonum magnum extensivum est sui,} \\ \text{Omne divinum est bonum magnum,} \\ \text{Ergo omne divinum extensivum est sui.} \end{cases}$$

$$\begin{array}{l} B. M. M. \\ \Delta B. M. \\ \Delta B. M. \end{array} \begin{array}{l} 2. \\ \\ \end{array} \begin{cases} \text{Omne bonum extensivum sui est magnum,} \\ \text{Omne divinum est bonum extensivum sui,} \\ \text{Ergo omne divinum est magnum.} \end{cases}$$

$$\begin{array}{l} M. B. M. \\ \Delta M. B. \\ \Delta B. M. \end{array} \begin{array}{l} 3. \\ \\ \end{array} \begin{cases} \text{Omnis magna bonitas est extensiva sui,} \\ \text{Omne divinum est magna bonitas,} \\ \text{Ergo omne divinum est extensivum sui.} \end{cases}$$

$$\begin{array}{l} M. M. B. \\ \Delta M. M. \\ \Delta B. B. \end{array} \begin{array}{l} 4. \\ \\ \end{array} \begin{cases} \text{Omne magnum extensivum sui, est bonum,} \\ \text{Omne divinum est magnum quod extensivum sui,} \\ \text{Ergo omne divinum est bonum.} \end{cases}$$

$$\begin{array}{l} M. B. M. \\ \Delta B. M. \\ \Delta B. M. \end{array} \begin{array}{l} 5. \\ \\ \end{array} \begin{cases} \text{Omne extensivum sui est bonitas magna,} \\ \text{Omne divinum est extensivum sui,} \\ \text{Ergo omne divinum est bonitas magna.} \end{cases}$$

$$\begin{array}{l} M. M. B. \\ \Delta B. M. \\ \Delta M. B. \end{array} \begin{array}{l} 6. \\ \\ \end{array} \begin{cases} \text{Omne extensivum sui est magnum bonum,} \\ \text{Omne divinum est extensivum sui,} \\ \text{Ergo omne divinum est magnum bonum.} \end{cases}$$

Omnia dilatorum Epilogismi per Literas.

- B. M. B. { Omne B. M. est diffusivum sui.
 Omne \triangle   :: est B. M.
 Ergo omne \triangle   :: est diffusivum sui.
- B. M. M. { Omne B. M. est extensivum sui.
 Omne \triangle   :: est B. M.
 Ergo omne \triangle   :: est extensivum sui.
- B. M. D. { Omne B. M. est durabile.
 Omne \triangle   :: est B. M.
 Ergo omne \triangle   :: est durabile.
- B. M. P. { Omne B. M. est potens.
 Omne \triangle   :: est B. M.
 Ergo omne \triangle   :: est potens.
- B. M. S. { Omne B. M. est cognoscibile.
 Omne \triangle   :: est B. M.
 Ergo omne \triangle   :: est cognoscibile.
- B. M. Vo. { Omne B. M. est amabile.
 Omne \triangle   :: est B. M.
 Ergo omne \triangle   :: est amabile.
- B. M. Vi. { Omne B. M. est Virtuosum.
 Omne \triangle   :: est B. M.
 Ergo omne \triangle   :: est virtuosum.
- B. M. Ve. { Omne B. M. est verum.
 Omne \triangle   :: est B. M.
 Ergo omne \triangle   :: est verum.
- B. M. G. { Omne B. M. est gloriosum.
 Omne \triangle   :: est B. M.
 Ergo omne \triangle   :: est gloriosum.

Habes hic novem Syllogismos juxta triades Columnarum consequentis, quorum unusquisque iterum sexies transmutari potest; quorum singulos si separatim cum subjectis applicatos posueris, habebis 81 Syllogismos; hos rursus si per 6 multiplicaveris, habebis 486 Syllogismos; quos si per 9

principia dilataveris, emanabunt 4374 Syllogismi; quos iterum si per 9 Questiones in argumenta animaveris, prodibunt 40346 Syllogismi.

His peractis procedes pari modo ad principia respectiva, per tres notas B. M. = hoc pacto,

- B. M. = { Omne B. M. differt, $\heartsuit \circ \bullet \alpha \odot \omega$ M. B. Min. respectivè ad illa.
 Omnis $\triangle \heartsuit \circ \bullet \alpha \odot \omega$ est B. M.
 Ergo $\heartsuit \circ \bullet \alpha \odot \omega$ M. B. Min.
- B. D. { Omne $\triangle \heartsuit \circ \bullet \alpha \odot \omega$ est B. M.
 Ergo omne $\triangle \heartsuit \circ \bullet \alpha \odot \omega$ &c. differt, concedat, $\heartsuit \circ \bullet \alpha \odot \omega$ M. B. Min.
- B. P. { Omne B. P. = $\heartsuit \circ \bullet \alpha \odot \omega$ M. B. Min.
 Omne $\triangle \heartsuit \circ \bullet \alpha \odot \omega$ est B. P.
 Ergo omne $\triangle \heartsuit \circ \bullet \alpha \odot \omega$ &c. = $\heartsuit \circ \bullet \alpha \odot \omega$ M. B. Min.
- B. S. { Omne B. cognoscibile = $\heartsuit \circ \bullet \alpha \odot \omega$ M. B. Min.
 Omne $\triangle \heartsuit \circ \bullet \alpha \odot \omega$ est B. cognoscibile.
 Ergo omne $\triangle \heartsuit \circ \bullet \alpha \odot \omega$ &c. = $\heartsuit \circ \bullet \alpha \odot \omega$ M. B. Min.
- B. Vo. { Omne B. amabile = $\heartsuit \circ \bullet \alpha \odot \omega$ M. B. Min.
 Omne $\triangle \heartsuit \circ \bullet \alpha \odot \omega$ est B. amabile.
 Ergo omne $\triangle \heartsuit \circ \bullet \alpha \odot \omega$ &c. = $\heartsuit \circ \bullet \alpha \odot \omega$ M. B. Min.
- B. Vi. { Omne B. Virtuosum = $\heartsuit \circ \bullet \alpha \odot \omega$ M. B. Min.
 Omne $\triangle \heartsuit \circ \bullet \alpha \odot \omega$ est B. Virtuosum.
 Ergo omne $\triangle \heartsuit \circ \bullet \alpha \odot \omega$ &c. = $\heartsuit \circ \bullet \alpha \odot \omega$ M. B. Min.

Et sic de cæteris.

Vides jam perinde multiplicandi Syllogismos de una & eadem re proposita, penè in infinitum. Haud secus, si eisdem per Quaestiones in Syllogismos disponeris, procedes; Quæ omnia referre & laboris & temporis penè infiniti foret. Sufficiat Lectorem huc instructum, proprio ut aiant, Martæ, complura alia invenire posse; Sunt

enim hæc universalis & cuilibet quaestioni propositæ nullo negotio applicari possunt. Sed quoniam de multiplicatione universalis Syllogismorum in præcedentibus dictum est, modò, ne quicquam perterritus videat, de transmutatione eorundem in varios signorum Syllogisticorum modos faciendâ paucis agemus.

CAPUT II.

De Transmutatione sive Conversione Syllogismorum in alios, sive universales, sive particulares, uti & de argumentatione in circulum.

Nota primò. Quandocunque primus Syllogismus est universalis affirmativus, & in *Barbara* uti in præcedentibus Exemplis patuit, & termini fuerint reciproci & convertibiles, tunc perfectus fiet circulus. Est autem circulus Dialecticus probatio propositionis per conclusionem & alteram ejusdem Syllogismi propositionem convertitam. Siquidem vel immediate probat propositionem primam Syllogismi, aut probat utramque propositionem categoricè aut hypotheticè, ut paulò post patebit. Ad circuli verò perfectionem tria camprenis requiruntur: Primò, ut utraque propositio probetur: Secundo,

ut probetur immediate, non per convertitam: Tertio, ut propositiones maneat categoricæ. Et hoc pacto circulus consideratus secundum quosdam, constat tribus Syllogismis, quorum unus est principium & fundamentum reliquorum, & alter ejus majorem, tertius verò minorem probat. Sed secundum nostræ Artis doctrinam revera & constat Syllogismus; Cum enim, uti supra ostensum fuit, tres sint termini in quovis Syllogismo, triam autem terminorum combinatio sex modis variari possit, sex inde Syllogismos differentes nasci necesse est; Quæ omnia Lector curiosus poterit deprehendere ex mutatione subiecti

& prædicati in singulis disposita, & ex foregoing exemplo patet, quod & supra posuimus; hic autem ad circulum ostendendum ad deusū assumptum.

Notæ tres assumptæ sūt: S. Vi. ☿. Prima nota S. indicat Rationale, quia terminus est ad Sapientiam reducibilis. Secunda nota est Vi. & indicat aptitudinem ad ridendum, sive risibile, quæ est vis quedam in homine ab essentia promanans, pro-

prietas inquam essentialis; ad Vi. revocabilis. Tertia nota est figura ☿, effigie nota hominis, uti ex Alphabeto & subjectionum universalium patet, & semper ponitur pro subiecto minoris, ad demonstrandum hominem esse aptum ad ridendum.

Sit itaque primus hic Syllogismus; quem tamen supra quoque posuimus, cum tamen hic repetendum duximus, tanquam ad propositum nostrum aptissimum,

1. { S. Vi. Omne rationale est aptum ad ridendum.
☿ S. Omnis homo est rationalis,
☿ Vi. Ergo omnis homo est aptus ad ridendum.
2. { ☿ Vi. Omnis homo est aptus ad ridendum.
S. ☿ Omne rationale est homo,
S. Vi. Ergo omne rationale est aptum ad ridendum.
3. { Vi. S. Omne aptum ad ridendum est rationale.
☿ Vi. Omnis homo est aptus ad ridendum,
☿ S. Ergo omnis homo est rationalis.
4. { ☿ S. Omnis homo est rationalis.
Vi. ☿ Omne aptum ad ridendum est homo.
Vi. S. Ergo omne aptum ad ridendum est rationale.
5. { Vi. ☿ Omne aptum ad ridendum est homo.
S. Vi. Omne rationale est aptum ad ridendum,
S. ☿ Ergo omne rationale est homo.
6. { S. ☿ Omne rationale est homo.
Vi. S. Omne aptum ad ridendum est rationale.
Vi. ☿ Ergo omne aptum ad ridendum est homo.

Vides in hoc Syllogismo probari, hominem esse aptum ad ridendum, per medium rationale.

In *secundo* Syllogismo, ex negata per impossibile majori inferetur: omne rationale est aptum ad ridendum.

In *tercio*, ex minori negata præcedenti inferatur, quod omnis homo sit rationalis.

In *quarto*, ex negata majori præcedentis inferatur, quod omne aptum ad ridendum sit rationale.

In *quinto*, ex majori negata inferatur, quod omne rationale sit homo.

In *sexto*, ex majori negata inferatur, quod omne aptum ad ridendum sit homo.

Ostendimus, quomodo in Universali Syllogismo per circulum sex alii in circulum constitui possint, & unus per alterum probetur; Jam verò quomodo Syllogismi

affirmativi universales in particulares transformari possint, docebimus.

Nota secunda. Quodcumque Syllogismus est particularis affirmans, tunc propositio particularis potest perfecto probari circulo, per Syllogismum in *Darii* & *Disamis*; quoniam ille modus in prima, hic in tertia figura ponitur.

Sit itaque Syllogismus particularis affirmans in *Darii*, cujus tres notæ sūt ☿ S. A. prima nota hominem significat; secunda, S. rationale; tertia, A. album vel quodcumque aliud ex accidentium Classe. Hic Syllogismus pariter sex modis urgeri potest, per modos in *Darii* & *Disamis* & *Darii*, ut sequitur:

1. { aA Omnis homo est rationalis. ☿ S.
aI Aliquod album est homo. A. ☿
I. Ergo aliquod album est rationale. A. S.
2. { dI Aliquis homo est albus. ☿ A.
sA Omnis homo est rationalis. ☿ S.
aIa. Ergo aliquod rationale est album. S. A.

3.	{	oA	Omne rationale eſt homo.	S.	☞
		aI	Aliquod album eſt rationale.	A.	S.
		I.	Ergo aliquod album eſt homo.	A.	☞
4.	{	oI	Aliquod rationale eſt album.	S.	A.
		A	Omne rationale eſt homo.	S.	☞
		aIs.	Ergo aliquis homo eſt albus.	☞	A.
5.	{	oA	Omnis homo eſt rationalis.	☞	S.
		rI	Aliquis homo eſt albus.	☞	A.
		sI.	Ergo aliquod album eſt rationale.	A.	S.
6.	{	oA	Omne rationale eſt homo.	S.	☞
		aI	Aliquod album eſt rationale.	A.	S.
		I.	Ergo aliquod album eſt homo.	A.	☞

Hoc pacto quilibet ad dados terminos, aſſumptus tertius ex ſerie Claiſſi accidentium, ſexies juxta dictos modos tranſmutari poterit in perfectum circulum; loquor ſemper de accidente non eſſentiali, ſed propriè dicto, quod à ſubjecto poteſt abeſſe vel eidem ineſſe abſque corruptione; uti omnia moralia, & phyſica accidentia ſunt; juſtus, pius, bonus, doctus, prudens, durus, mollis, crallus, tenuis &c.

Nata tertii. Quodocunque Syllogiſmus univerſalis eſt negativus, propoſitio negans poteſt circulo probari. Ut:

cE Nullum corruptibile eſt æternum.
 iA Omne genitum (id eſt phyſicum) eſt corruptibile.
 æENT. Ergo nullum genitum (phyſicum) eſt æternum.

Converſi.

cE Nullum genitum eſt æternum.
 iA Omne corruptibile eſt genitum.
 æENT. Ergo nullum corruptibile eſt æternum.

Si verò particularis affirmans fuerit, probabitur, ſi altera propoſitio ex negante Categorica veritatem in hypotheticam; quod fit in *ſerie*,

æE Nullum corruptibile eſt æternum.
 aI Aliquod genitum eſt corruptibile.
 O. Ergo aliquod genitum non eſt æternum.

Nata quarti. ſubinde in univerſalibus propoſitionibus occurrere falſas; quomodo verò ex reſolvendis ſint in veras per converſionem ſic age.

Converſio nihil aliud eſt, quam factio Syllogiſmo ſanctæ propoſitionem conſequenti oppoſitum, ſcilicet contrariam vel contradictoniam, eique adjuungere alteram propoſitionem, & inde evertere reliquam propoſitionem. *V. G.* Ad probandam negationem univerſalem, ſumitur medium, quod ſit attributi antecedens, & ſubjecti

conſequentis: veluti ſi probandum ſit, omnia voluptatem eſſe bonam, ſumatur medium, quod ſubjiciatur bono, & attribuat voluptati, puta expetendam; Unde talem formabis Syllogiſmum, in *ſubſer.*

æAx Omne expetendum eſt bonum.
 æA Omnis voluptas eſt expetenda.
 æA. Ergo omnis voluptas eſt bona.

Hæc ex falſa fiet vera per *Deſam.*

oA Omnis Muſica delectatio eſt bona.
 æAx Omnis Muſica delectatio eſt voluptas.
 rI. Ergo aliqua voluptas eſt bona.

Primum ſi invertere volueris, fiet id per *Clarent.*

cE Nullum quod rationem perturbat, eſt bonum.
 iA Omnis voluptas rationem perturbat.
 æENT. Ergo nulla voluptas eſt bona.

ſil per Converſi.

cA Omne bonum eſt expetendum.
 æEsT Nulla voluptas eſt bona.
 æEs. Ergo nulla voluptas eſt expetenda.

ſil per particularem in ſequentem.

æE Nullum fugiendum eſt bonum.
 iAx Aliquod fugiendum eſt voluptas.
 rOx. Ergo aliqua voluptas non eſt bona.

Ex antecedente, conſequenti & repugnante ſunt novem Combinationes, quarum ſex tantum concludant, reliquæ non item.

Sed hæc omnia cum hujus loci non ſint, Dialecticæ noſtræ Combinationæ reſervavimus, ubi & inſtrumenta varia excogitavimus, de quovis Syllogiſmo, in cuiuscuque figuræ modo aſſumpto in quolibet aliam cuiuſcuque figuræ dicto citiliſ transmutando. Quæ res nova eſt, & nescio an ab ullo Dialectico notata.

Verum hoc loco omittere non potui, quin Logicum quoddam ſpecimen adjungerem, ut quomodo diſceptationes Scholaſticæ ex noſtris principiis deduci debeant, Artiſta intelligat.

CAPUT III.

Paradoxa.

EXEMPLUM LOGICUM.

Actio Relatio distinguitur à fundamento suo realiter.

Ratio juxta S. Thomam dicitur ordo unus rei ad aliam; Distinguitur verò est differre & separari ab alio, quia fieri potest, ut humanitas formaliter distinguitur ab animalitate in homine; & realiter, quando aliqua tanquam res diversa ad invicem distinguuntur, & sic procedit questio tractanda.

Fundamentum verò dicitur id, unde Relatio ipsa confurgit, sive sit qualitas, ut

similitudo inter duo alba, sive quantitas, ut æqualitas, quæ resultat ex eadem participatione quantitatis; quo pacto etiam Relatio de qualibet alia relatione reali, de hac enim loquimur, non de relatione rationis, quam intellectus per comparisonem ad diversa efformat.

Hæc positis, ad Questionis discussionem more Scholastico assertus in utraque partem, rationes, ut ex his, utriusque mores sint, Logicus dispicere possit.

1. Pro parte *negativa* sic ex Artis nostre Regulis argumentor, & primo per principium respectivum, quæ est differentia.

1. Per \equiv . B. Illa non *distinguitur* ad invicem realiter, quæ eadem *communicatione* reali consistunt.
Sed ratio & fundamentum eodem actu & communicatione reali consistunt.
Ergo Relatio & fundamentum ad invicem non distinguuntur realiter.

Major patet; Minor probatur. Quia albedo in duobus extremis reposita & existens fecerit semper assert eandem similitudinem & propriam operationem; Ergo relatio à fundamento non distinguitur.

2. } Per { B.M. \equiv . Ubi est eadem *integritas* & comprehensio attributorum *essentialium* & realium, ibi non potest esse *distinctio* realis.
Hæc reperitur inter relationem & fundamentum.
Ergo. Ratio, quia non plus realitatis albæ haberet, quando est solum, quam haberet, quando ad aliud comparatur. Ergo.
3. } D. \equiv . Illa quæ eadem *duratione* consistunt & conservantur, non *distinguntur* realiter.
Sed Relatio & fundamentum una & eadem *duratione* conservantur & consistunt. Ergo.
Ratio. Quia ipsa relatio tantum durat, quantum ipsa quantitas aut qualitas, ex qua ipsa confurgit; & contra. Ergo.

Ecce tria Argumenta juxta tria principia essentialia ordine posita, juxta quem idem assumptum thema 18 Syllogismis probare poteris. Sed brevitati incedis, hoc octium reliquimus is, qui aliarum rerum cura non distrabatur; Sufficit enim Artis nostre methodum paucis hoc loco indica-

re, quæm fusiori Syllogismorum conglobatione illam demonstrare.

Pro parte *affirmativa* dictum thema pariter tribus Syllogismis demonstrare, juxta ordinem attributorum.

Itaque hoc pacto arguo.

Affirmativa Sententia, ex Gaspare Sanchez.

1. Per P. \equiv . Quæcumque habent *diversam potestatem* realem, ad invicem *distinguntur* realiter.
Sed Relatio & fundamentum habent *diversam potestatem* realem. Ergo.
Ratio Minoris est, quia fundamentum materialiter causat Relationem.
Relatio verò non causat fundamentum, quando verò relatio ad aliud extremum refertur realiter, non verò fundamentum; illa distingui realiter necesse est.

2. Per

2. Per S. = Illa quæ differentes habent *instinctus* reales, adinvicem per eos *distinguantur*.

Sed Relatio & fundamentum habent tales instinctus.

Ergo. Quia fundamentum, Qualitas *P. C.* solum habet instinctum informandi & qualificandi substantiam; Relatio vero instinctum habet ad referendum se realiter ad aliud extremum. Ergo Relatio à fundamento distinguitur realiter.

3. Per Vo. = Quæcumque distinctos habent *appetitus* reales, ea *distinguantur* realiter. Sed Relatio & fundamentum tales sunt. Ergo.

Quia, cum Relatio solum appetat realiter referri, non informare substantiam; fundamentum vero, sive qualitas realiter informet, nec appetat realiter referri, illa necessario distingui necesse est.

Hanc itaque sententiam velati verisimilem per Artis nostræ Regulas comprobemus.

Quæritur itaque; *An Relatio distinguitur realiter à suo fundamento?*

R. *Affirmative*; & sic argumentor per principia *Respective*:

1. Per B. = Quæcumque habent differentes *perfectiones* & *communicationes* reales, *distinguantur* inter se realiter per eas.

Tales habent Relatio & fundamentum. Ergo.

Quia fundamentum habet perfectionem informandi substantiam, quam non habet relatio; Et contra, Relatio habet perfectionem relativam ad aliud, quæ caret fundamentum. Ergo.

2. Per B. ♡. Illa, quæcum *unam* concordat realiter cum altero, non concordantem altero, *distinguantur* realiter, per talem concordantiam & exactionem realem respectam in uno, quæ non respiciatur in alio.

Sed Relatio & fundamentum sunt huiusmodi. Ergo.

Ratio Minoris; Quia relatio concordat realiter cum alio extremo, ut in duobus albi similitudine, quæ caret fundamentum, seu qualitas, quæ tantum informativa subiecti est. Ergo.

3. Per = ♡ 00. Illa quæ habent *differentes concordantias*, & *appetitus* reales, ad invicem *distinguantur* realiter.

Sed Relatio & fundamentum sunt huiusmodi. Ergo.

Minoris ratio est, quia fundamentum seu qualitas habet se per modum informantis; & Relatio per modum respectivi; præterea Qualitas aut Quantitas fundamentum relationis nulli extremo opponitur realiter; quod tamen in Relatione fit. Ergo.

4. Per = α ⊙ ω. Illa *distinguantur* realiter, quæ diversas habent *casualitates*, & ad operandum *modis* discretis, *singulis* distinctos realiter, ad quos realiter referuntur.

Sed Relatio & fundamentum sunt huiusmodi. Ergo.

Ratio Minoris. Quia fundamentum seu Qualitas candat relationem realiter, & non contra; quia est medium ad conservandam relationem, non contra; quia denique fundamentum non refertur realiter ad aliud extremum, tanquam ad finem, ad quod relatio ipsa refertur. Ergo.

5. Per M. A. Mm. Illa, quæcum unum aliquid *magis* reale possidet quam aliud, aut *aquatur* alicui extremo realiter, cui alterum non *aquatur*, aut *minus* habet perfectionem realem, illa *distinguantur* realiter ab eo.

Hoc fit inter Relationem & fundamentum. Ergo.

Ratio Minoris, quia Relatio uti refertur realiter ad aliud extremum & *aquatur* ei, *magis* utique habet reale, quam fundamentum. Ergo.

6. Per = ♡. Illa quæ tali modo *differt*, ut unum eorum *concordat* cum aliquo tertio, cui alterum non convenit, illa realiter *distinguantur* per entitatem realem participatam ab uno, & negatam de altero.

Sed hoc fit inter Relationem & fundamentum. Ergo.

Concedat enim Relatio cum suo correlato, cui non concordat fundamentum.

7. Per = 00. Illa quæ ita *differt*, ut unum eorum alteri tertio *apparet* realiter, cui non opponitur alterum extremum differentem, *distinguantur* realiter.

Hoc fit inter Relationem & fundamentum. Ergo.

Quia Relatio realis opponitur suo correlato, non fundamentum.

1. Per

8. Per $\equiv \alpha$. *Differentia causalitatis realis arguit realiter diverfam in causa, quam non habet id, quod non potest tali modo causare.*
Sed in fundamento relationis realis, est causalitas realis materialis, ex quo ipsa confurgit relatio, quæ non potest causare fundamentum.
Ergo.
9. Per $\equiv \odot$. *Quæ habent differentias medias reales ad sui conservationem & reales existentiam, distinguuntur realiter.*
Ita se habet Relatio & Fundamentum. Ergo.
Quia Relatio non potest esse sine correlato tanquam modo, quo caret potest fundamentum.
10. Per $\equiv \omega$. *Quæ inclinantur ad diversos fines reales participabiles ab uno solo extremo eorum, realiter distinguuntur.*
Talia sunt Relatio & Fundamentum. Ergo.
11. Per $\equiv M$. *Quæcum una habet differentem & majorem similitudinem realem, quam habet alterum cum tertio aliquo extremo, differunt realiter.*
Talis est Relatio & Fundamentum. Ergo. Ratio ex procedentibus constat.
12. Per $\equiv \mathcal{R}$. *Quæcumque differentibus extremis realiter æquantur diverso modo, differunt inter se realiter.*
Hoc fit inter Relationem & Fundamentum. Ergo.
Ratio patet ex dictis.
13. Per $\equiv Min$. *Illa quæ ita se habent, ut ad existentiam unius alterum subjiciatur, & præsupponatur realiter, ut alterum confurgat & cauetur, inter se differunt realiter.*
Ita se habet Relatio & Fundamentum. Ergo.

Eccè deduximus hic per novem principia respectiva comparata principio differentie novem syllogismos, quibus thema propositum producat. Si quis verò majorem syllogismorum farraginem desideret, is jam dicta novem respectiva principia comparare poterit cum principio \heartsuit Concor-

dantie; & deinde eadem cum principio \odot ; & deinde eadem cum principis reliquis α , \odot , ω , M , \mathcal{R} , Min , & habebit, quod desiderabit.

Si quis verò eadem per 9 absoluta principia deducere velit:

Per	B.	Ubique est diversa	Communicatio realis,	Ibi est realis distinctio. Sed inter Relationem & Fundamentum sunt hæc. Ergo.
	M.		Extensio,	
	D.		Duratio,	
	P.		Potestas,	
	S.		Instinctus,	
	Vo.		Appetitus,	
	Vi.		Virtus,	
	Ve.		Veritas,	
	G.		Gloria,	
	\heartsuit		Differentia,	
	\odot		Concordantia,	
	α		Oppositio,	
	\odot		Causalitas,	
	ω		Mediatio,	
	M.		Finis,	
	\mathcal{R}		Majoritas,	
	Min.		Æqualitas,	
			Minoritas,	

Hoc pacto Logicas Questiones ad quancunque materiam Logicam, Physicam, Metaphysicam, Theologicam, applicare poteris. Sed ut exemplum habeam, quo dirigaris, hic notissimas propositiones patet adducamus.

Quæritur itaque: *An falsitas in quantum major, sit magis attingibilis, quam in quantum minor?* R. Negativè, & sic id ostendo.

Si falsitas est magis attingibilis in quantum major, utique *Veritas* erit magis attingibilis, in quantum est major. Sed Deus est major Veritas quam quodvis creatum. Ergo sequitur, quod sit magis attingibilis, quam creatura, quæ est minor Veritas. Sed hoc est falsum; Ergo & illud, ex quo sequitur.

Nam

Nam omne illud, quod facilius potest attingi, illud est magis attingibile. Sed verum creatum facilius potest attingi, cum sit finitum respectu veri increati & infiniti. Ergo falsum est, quod veritas quanto major, tanto facilius sit attingibilis & per consequens falsitas.

Obijciat: Magis falsum est, DEUM non esse trinum & unum, quam successione in motu angelico.

Sed magis attingibile est, successionem esse in motu angelico, quam DEUM esse trinum & unum.

Ergo magis falsum magis attingibile est.

Re. Verum esse, id quod facilius potest attingi, illud magis attingibile esse secundum accidens; secundum substantialem maiorem facilius attingi posse, id falsum esse.

1. Ex *Metaphysica* hanc propositionem Logici adducere possent:

An hoc sit terminus communis immediatus, an medius? *Re.* Quod *medius*, eo quod omnis propositio, in qua pariter terminus communis est resolvable in singulata. Sic arguet contra.

Nullum peius est resolvable in sua posteriora, sed in peiora.

Sed ens est peius quid. Ergo. Cum ens prius sit suis partibus subjectivis.

Major patet ex 10. *Ethicorum*. Minor patet ex *Aristotele*, dum dicit, quod peius est, à quo non convertitur subsistendi consequentia, velut creatura est ens; Ergo ens est creatura, non valet, cum sit transcendens, creatura vero non.

2. Ex *Theologia* querere posset Logici: *An essentia divina predicari possit de tribus personis, & an verum sit hic Syllogismus*:

Hæc essentia divina est Pater.

Sed Filius est hæc essentia.

Ergo Filius est Pater.

Re. Negative, quia hic Syllogismus est in prima figura, in qua non habet locum, sed in secunda; quia medium non est singulare singularitate incommunicabili, quod requiritur ad hoc ut Syllogismus sit expositivus.

Sed dicit. Quæcunque sunt eadem uni tertio, sunt eadem inter se. Sed Pater & Filius identificantur in essentia; Ergo & inter se.

Re. Quod Regula dicitur de his, quæ omnibus modis identificantur in tertio & inter se; Sed Pater & Filius & Spiritus Sanctus identificantur in essentia, & distinguuntur inter se realiter; unde non est par ratio in DEO, & creatis rebus, quoad dictum axioma.

Neque dici potest: Hic Pater non est Filius; Sed essentia divina est hic Pater; Ergo essentia divina non est Filius. Ratio negationis est; quia essentia divina non est formaliter Pater; & sic ostenditur.

Quodcumque Subjectum est abstractum ultima abstractione, predicatum non potest predicari nisi formaliter.

Sed essentia divina est ultimum abstractum.

Ergo dici non potest formaliter hic Pater.

Sed hæc ex multis pauca sufficiant.

SECTIO III.

Paradigmata ex Physica

CAPUT I.

De Principiis Physicæ.

Phyfica est Corporum naturalium Scientia. Distinguitur à Metaphysica, quod illa de rebus ortui & interitui obnoxia; hæc de rebus ægit sempiternis; illa circa concreta &

sensibilia, hæc circa abstracta & insensibilia contemplanda occupetur.

Esse autem Scientiam, hoc modo ex deductione principiorum ostendo;

Illa est propria rerum naturalium scientia, quæ causas, principia, affectiones operationum naturalium inquit, passionisque eorumdem à causis suis demonstrat.

Hoc facit Physica, cum Bonitatem, Magnitudinem, D. P. S. Vo. Vi. Vc. G. Corporum naturalium demonstrat.

Considerat enim:

Bonitatem	} Corporis naturalis, in quantum	Ea mobile est.
Magnitudinem		Per motum extensibile est.
Durationem		Tempori & successivo motui substat.
Potentiam		Potentiam agendi habet.
Instinctum		Instinctiva cognitione ad operandum pollet.
Appetitum		Finis appetitiva est.
Virtutem		Vires habet ad agendum necessarias.
Veritatem		Actus habet proportionatos excitati- onem.
Gloriam		Finis per motum adeptio frui.

Sed hæc omnia à Physica non considerantur, nisi in quantum corpora mobilia sunt.

Unde Subjectum Physicæ concludimus esse Corpus naturale mobile; in huius enim consideratione sola & tota hæc naturalis scientia est occupata, omnesque conditiones, quæ in scientiarum subjectis requiruntur, corpori naturali competunt.

Quod verum esse, ita probatur. Conditiones Subjecti hæc sunt: *Prima*, subjectum debet esse præcognitum. *Secunda*, debet omnibus, quæ in scientia tractantur, subiacere esse, id est, debet esse basis & fundamentum eorum, quæ considerantur in scientia. *Tertia*, debet habere principia & accidentia demonstranda. *Quarta*, debet totius scientiæ subjectum esse adequatum, ut neque eam excedat, neque ab ea excedatur.

Jam verò his quatuor conditionibus corpus naturale mobile adequatè respondet;

Primo, quia omnibus est notum & indemonstrabile; *Secundo*, quia nulli inest corpus naturale, ipsum autem omnibus substat, & fundamentum est; *Tertio*, quia habet principia, proprietates, passiones, accidentia, de quibus demonstratur; *Quarto*, quia denique Physicæ est adequatum subjectum; cum nulla alia sit scientia, quæ de corpore naturali agit, prout tale mobile est, formalitate subjecti ab omnibus aliis distincta; quod inductione patere potest. Sed de his consule, quum in secundo Libro posuimus, divisionem Scientiarum, ubi & totam Physicam in partes suas divisimus.

His præmissis, jam nonnulla Artis nostræ specimina dabimus; quorum primum de Principiis, alterum de Infinito.

CAPUT II.

PARADIGMA I.

An sit tria naturalium rerum Principia, & an illa dicantur rectè esse Materia, Forma, Privatio?

Offendetur autem primo, Materiam non esse principium rerum naturalium, neque Privationem.

Modus

MODUS PRIMUS.

Per terminos simplices principiorum : Actio nostra sic argumetur.

Per	{	Quod	R.	Nisi quali non est ; neque communis ut tunc esse suo habet ;	{	Illud rerum naturalium principium esse non potest. Tale est Materia prima. Ergo principium esse non potest.
			M.	Neque est substantia, neque accidens, neque compositum ;		
			D.	In rerum natura non existit, ita ut tam duratiam rationem habet ;		
			P.	Duram tantum potentiam sive possibili- tatem passivam denotat ;		
			S.	Intellecta tantum attingibile est ;		
			Vo.	Nullam actualem appetitum habet ad compositionem ;		
			Vi.	Nulla virtute, nullis viribus peccatum est ;		
			Ve.	Nem est ens reale, sed purum poten- tiale ;		
			G.	Ex se turpe, deformis, confusum ;		

Per	{	Omne princi- pium rerum naturalium	=	Debet habere differentiam, qua di- stinguatur ab alio principio,	{	Nihil horum ha- bet aut facit Materia pri- ma. Ergo princi- pum dici non potest.
			♡	Debet habere concordantiam, & ambiguitatem ad formam.		
			∞	Principia debent esse contraria.		
			α	Debet habere actualem causalitatem quandam in ordine ad compo- sitionem rerum,		
			⊙	Debet mediante alio assiri alteri ad compositionem.		
			∞	Debet causalitatem habere motus & quietis,		
			M. R.	Debet habere Appetitum, & con- suetudinem, & mansuetudinem.		
			Min.			

Majore in omnibus prepositionibus probatur, eo quod pura tantum potentia sit, sine
ulla actuali existentia, solo intellectu attingibila, nullam aliam, preter conceptum
Metaphysicum, entitatem habens ; Quod autem tale est, id principium reale & con-
stitutivum rerum esse non potest.

Privativum quoque principium dici minime posse, sic deducit per nostra
principia.

Per	{	R.	Quod nullam ingenitatem sibi causalitatem habet ;	{	Id principium di- ci minime po- test. Tale est Privi- tio, ergo.
		M.	Quod nullam habet extrinsecam ad alia ;		
		D.	Quod non existit, neque permanet, sed momentaneo tantum transitu concipitur ;		
		D.	Iterum, Quod non est scissibile, neque corruptibile, neque temperatum, sed indivisibile, incorruptibile, aeternum ;		
		P.	Quod nihil ex se potentie habet, utpote pura negatio ; jam enim est, jam non est ;		
		S.	Quod nullam intrinsecam rationem habet constituendi aliud ;		
		Vo.	Quod nullam inclinationem ad compositionem rerum habet, sed est per modum resultantis ;		
		Vi.	Quod nulla virtute constitutiva pollet ;		
		Ve.	Quod nullam prorsus veram & realem entitatem habet ;		
		G.	Quod nec motus nec quietis capax est ;		

- = Quod nullam *distinctivam* rationem habet cum extremis universalibus, id principium dici non potest.
 Talis est Privatio. Ergo. Quia hæc modò est, modò non est.
 ♡ Quod nullam *essentialem* rationem habet, sed potius destructionis, id principium dici non potest.
 Privatio destruit potius, quam unit. Ergo.
 ● Quod non potest intrinsecè principium ex principis *extrinsecis*, id principium esse non potest.
 Talis est privatio. Quia cum formæ sit contraria illa, se invicem ab eodem subiecto excludunt.
 Ergo res principium non possunt ex forma & privatione.
 α 1. Ens quod non potest *principiare* ex non ente, non potest esse principium.
 Talis est privatio; Est enim carentia formæ, quæ non ens est.
 Ergo. Non potest principiare ex non ente:
 2. Si enim principiat illa, principiat, vel quando est, vel quando non est.
 Sed non principiat, quando non est; quia quod non est, principiare non potest: Neque quando est; quia quando forma est, privatio non est.
 3. *Myam.* Si privatio esset principium, id maximè foret, quia requireretur in materia, ut ex illa res fieret;
 At dispositiones requiruntur adhuc in materia.
 Ergo & dispositiones existendi, duratio, unio, erant principia. Ergo plura principia quàm tria.
 Sed hoc dici non debet; Ergo neque alterum.
 4. *Barfey.* Ens & non ens non possunt convenire in ulla communi ratione.
 Sed privatio est non ens, materia & forma sunt entia.
 Ergo privatio non potest convenire cum ipsis in ratione principii communis.
 ○ Si privatio esset principium, hoc idè esset, quod sit *medium* univocum duorum.
 Sed hoc dici non potest, cum unio duorum sit ens reale, non privatio.
 Ergo. Unio medium connectit, privatio verò dissipat.
 ∞ Quod nullam *suis* rationem habet, id principium dici non potest.
 Talis est privatio. Ergo. Quia non ens suis rationem habere non potest.
 M. R. Quod neque *Majestatem*, neque *Æqualitatem*, neque *Universalitatem*
 Min. habet, id rationem principii habere non potest.
 Talis est privatio. Ergo.

Atque ex hisce patet, quomodo negativa sententia adstruenda sit: sequitur modò:

Affirmativa Sententia.

Tria sunt naturalium rerum principia: Materia, Forma & Privatio, in mente Peripateticorum.

Hæc tria in omni rerum naturalium productione inter se distincta conveniunt, ut necessaria; atque idè unum principium non sufficit, cum ad certum necessaria sit repugnantia; nihil autem ei adversari potest, quod unum est. Secundo res naturales non mutarentur, neque moverentur, quoniam unum in se agere, & suæ mutationis causa esse non potest. Si non unum tantum principium esse potest, neque infinita principia rerum esse possunt, ut veteres nonnulli volebant; quia illa nec sciri, neque ulla mentis capacitate comprehendi possunt; essent enim, quæ ex iis componerentur, essentia infanz, quod nature repugnat. Neque sufficiunt duo principia,

èd quod nullum contrarium sibi contrarium simile efficiat, ideoque duo contraria sola nullam essentiam constituent.

Tria ergo necessariò requiruntur, duo prima contraria principia, *Privatio & Forma*, & subiectum unum, subsistens eadem, quæ est *Materia*; quod enim sit, ex contrariis fieri necesse est, alioquin nulla daretur in natura rerum generatio & corruptio; Contraria autem abique subiecto agere in se neutiquam possunt. Plura igitur tribus, non sunt principia; quia corporum naturalium generatio potest perfici dato uno principio naturali ad patiendam, & duobus formalibus ad agendam. Si enim quatuor tandem principia ponerentur, duo quoque subiecta duobus primis contrarietibus oporteret addere, ut videlicet unicuique subiecto una coeresponderet contrarietas in transmutatione; quo facto, diversæ res omnino confusæ generarentur. Sunt ergo, uti diximus, tria tantum Prin-

Principia : quorum duo *constitutiva*, Materia & Forma : alterum *mutativum*, ut Privatio : Illa effectui rei constituent ; hæc ad transmutationem unius rei in alium concurrunt. Sed jam hæc per Artis nostræ Regulas probemus.

B.	} Illa sunt principia rerum naturalium,	Quæ ad omnium <i>factum</i> naturalium generationem concurrunt.	} Talia sunt Materia, Forma, Privatio. Ergo.
M.		Quorum efficientiæ dantur <i>compositiones</i> rerum naturalium.	
D.		Quorum <i>opere</i> res ita <i>perveniunt</i> ad mutationem conservantur.	
P.		Quorum virtute & <i>potentia</i> omnes res, id quod <i>sunt</i> , existunt.	
S.		Quorum <i>influentia</i> naturalis, rerum sit compositio.	
Vo.		Quæ innatum <i>appetitum</i> habent ad generationem rerum perficiendam.	
Vi.		Quorum omnis <i>vis</i> tendit ad generationem & compositionem rerum.	
Vc.		Quorum concursu compositiones rerum verè & realiter perficiuntur.	
G.		Quorum <i>sic</i> est motus & quies rerum.	

Materia verò primam esse propriè Principium rerum naturalium, sit ostendatur.

B. In omni generatione *necessariò* requiritur aliquod subiectum receptivum formæ.
Sed hoc non potest esse nisi Materia.
Ergo.

M. Fieri non potest, ut istiusmodi subiectum sit *compositum*, aut substantia completa; locus enim compositum aut substantia esset, antequam fieret.

Quod impossibile est. Ergo.

D. Principium Materiale corpuscum naturalium debet esse in *se*.

Talis est Materia prima. Ergo.

Quia non est necessarium, ut sit insensibile prorsus, incorruptibile aut æternum; sensibilitas enim & corruptibilitas ejus temporalitasque ex effectu generationis innascitur.

P. Principium rerum naturalium debet esse pura *potentia*.

Talis est Materia prima. Ergo.

S. Principium rerum naturalium debet habere *influentiam* naturalem ad compositionem rerum.

Talis est Materia prima. Ergo.

Vo. Principium rerum naturalium debet habere *appetitum* naturalem ad formam.

Talis est Materia prima. Ergo.

Vi. Principium debet habere *virtutem* potentialem ad concursum generationis rerum.

Talis est Materia prima. Ergo.

Vc. Principium rerum naturalium non debet esse non ens, sed quasi non ens, extra nihil.

Talis est Materia prima. Ergo.

G. Principium debet ipsam deforme appetere *passivam*, scilicet formam, ut inde quies sequatur.

Talis est Materia prima. Ergo.

α. Id est principium constitutivum; ex quo primum aliquid fit, & in id demum resolvitur.

Talis est Materia prima. Ergo.

Uade Concludes Materie primæ proprietatem, esse ortivæ & interitus expertem, esse appetitivam formæ naturalis utpote informem.

Privationem principium rerum naturalium esse, sic probatur.

B.		Sine quo <i>leues</i> generationis consequi non potest. Sed sine privatione id fieri non potest. Ergo. Est enim principium passivum.
M.		Quod ad eandem <i>compositionem</i> accidentaliter concurrat, & sine quo compositio transigi non potest. Talis est privatio. Ergo.
D.		Quod <i>transmutat</i> unum in aliud, & sine quo transmutatio confici non potest. Talis est privatio. Ergo. Quia materia & forma, id, cum non contraria sint, non possunt.
P.		Quod <i>potentiam</i> habet privativam unius, & constitutivam alterius. Talis est privatio. Ergo.
S.		Quod non est simpliciter non ens, solo <i>intellectu</i> attingibile, ut pura tantum negatio. Talis est privatio. Ergo. Non enim est privatio Logice sumpta, sed Physicè, sua constanti essentia suo modo.
Vo.		Quod <i>insulat</i> ad privandum unum & constituendum aliud. Talis est privatio. Ergo.
Vi.	Illud est principium rerum naturalium,	Quod <i>certate</i> valet privativa unius, & constitutiva alterius. Talis est privatio. Ergo.
Ve.		Quod realiter & verè ad generationem & corruptionem concurrat. Talis est privatio. Ergo.
G.		Quo compositum in esse suo <i>gloriatur</i> . Talis est privatio. Ergo.
=		Quod <i>differt</i> re & ratione à subjecto. Talis est privatio. Ergo.
♡		Quia jam idem est cum subjecto, modò non est. Quod cum subjecto <i>concordat</i> ante acquisitionem formæ. Talis est privatio. Ergo.
●		Quia ante formam in potentia materiæ latet, & formæ accedente, perit. Quod <i>contrariatur</i> formæ, ipsamque transmutatione sua perficit. Talis est privatio.
α		Sine hac enim nulla transmutatio fieri potest. Quod licet non sit principium substantiale, est tamen principium transmutationis, & causa per accidentia. Talis est privatio.
⊙		Quia causa efficiens est, cur Materia appetat formam. Quod est <i>mutatio</i> , quo in subjectum introducitur forma. Talis est privatio. Ergo.
ω		Quod <i>finaliter</i> conficitur compositum in fieri. Talis est privatio. Quia terminus est, à quo generatio incipit.

Sed ut hæc omnia luculentius percipiantur, paulò fastius illa explicanda duxi.

Certum est, privationem esse quandam negationem, quæ negat præsentiam & habitum formæ, non esse tamen absolutam & metam negationem, sed esse veluti quandam habilitatem seu aptitudinem in materia, quæ habilitas facit, ut materia omnium formarum sit capax, atque adeò privatio Physica latius patet Logicæ privatione; illa enim præter defectum, aptitudinem etiam quodam dicit; hæc solum defectum; per privationem enim physicam compositum habile & idoneum redditur, ut deposita priori forma, aliam sibi convenientiorem possit assumere. Nam ut rectè Aristoteles,

materia non nisi privatione mediante formam recipere potest, non immerito, dicta Naturæ Paronymphæ, siquidem materiæ habilitatem, propensionem & desiderium ad formas celsa conciliat privatio, qua destituta, formam nullam reciperet, & consequenter nulla res generaretur.

Item omnis mutatio sit ex aliquo in aliud, quæ sunt contraria & extrema accidentia; atqui neutro modo materia repugnat formæ, cum in substantia per se, ut talis est, nulla sit oppositio; necessarium igitur est tertium aliquod principium quod ita ostendo,

Mate.

Materia non est formae contraria, & ipsa per se neque movet, neque efficax est; sed tantum patitur & recipit; neque ipsa forma appetit aliam formam; hoc enim si faceret, ipsa seiam perniciem & interitum appeteret, quod à natura alicuius est. Necesse igitur est, ut accedat aliquod tertium, quod sit formae contrarium; cum omnis mutatio sit ex contrariis, quod quidem aliud non est quam privatio.

Ostendo id exempli. Ovum constat ex duobus principiis, Materia scilicet & Forma, in eodem etiam est privatio, id est, carentia formae, quae est propria pulli; Sed materia non potest seipsa ex potentiae suae debilitate pulli formam educere, nisi per privationem habilis & idonea reddatur, ut pulli formam desideret, quae quidem ob privationem in ovo est ut potentia; privatione enim destituta materia, nihil unquam educeret, nec desiderium ejus compleri posset. Unde patet, privationem verbè & proprie esse principium transmutationis, & causam per accidens, & terminum à quo generatio incipit, imò causa efficiens, cui materia appetat formam.

Sed dicit contra. Per B. Non ens principium rei naturalis esse non potest; privatio est non ens. *Re.* Esse non ens simpliciter & absolute, seu puram negationem, nego; Sed ultra id quod sit privatio, sive non ens, aliqua quoque aptitudinem tribuit matri-
 riz, ut formarum capax esse possit, & hoc pacto est quid reale & verum generationis principium, non constitutivum, sed transmutativum.

1. Materia & privatio sunt idem numero, re, & ratione. Ergo frustra ponitur separatim à materia & forma principium.

Re. Materiam & privationem esse quidem unum numero, seu subiecto, ante acquisitionem formae, diversa tamen ratione & definitione; Quia accedente formà privatio perit, neque ingreditur essentiam rei compositae; est tamen, uti materia & forma generationis causa, ita privatio transmutationis, sine qua materia formam etiam non potest.

2. Quod rem naturalem destruit, id principium ejus esse nequit, est enim destructiva, sed & generationis; destruit enim unam rem, ut alia generetur. *P. G.* Privatio causa est, cur calens patrescat, sed etiam causa est, cur inde vermes generentur. Eadem causa est, cur ex terra arbor, ex arbore pomum, ex pomo tandem caro nascatur, quae naturae valde consecratae sunt.

3. Ex contrariis nihil generatur. *Re.* Ex

contrariis puris & solis nihil generari concedo, uti ex sola privatione & forma; superadjuncta materia, nego.

Aliae Axiomae, utrumque sententiarum deductae, sumitur ex Alphabetis in principia Libri IV. posita.

Cujus prima Columna est, uti in margine patet, per hanc varias quaestiones nascuntur circa hanc materiam. Primo, *an Materia prima bona sit, & an principium efficiens constituantur.* Secundo, *an distinguatur à privatione per =.* Tertio, *an forma educatur à potentia materia, & an id mediante privatione.* Quarto, *an Materia prima à D E O creata sit ejusdem rationis ac materia prima Aristotelica.* Quinto, *an Materia prima distribuat unamque formam, quod suum est, id est, an contribuat ex se aliquid ad formarum diversitatem.* Sexto, *cur Materia prima tam contra sit formam, tantumque appetita & desiderio feratur.* Ecce habes hae deinde ingen-
 tem discurrendi materiam. Sed exemplo rem dilucidemus.

Illae sunt remota naturalium principia, Per B. quae communicatione sua concurrunt ad compositionem rerum.

Talia sunt Materia, Forma, Privatio. Ergo.

Illae quae differenter concurrunt ad genera-
 rationem rerum, illae sunt & principia earum.

Talia sunt Materia, Forma, Privatio. Ergo. Quia Materia se habet per modum subiecti informis; forma per modum pulchri quod appetit; Privatio per modum transmutationis, informis in pulchrum.

3. *An forma educatur à potentia materia?* Per U. *Re.* Non emergere tanquam ex pura terra, potentia passiva; Cum ex puro potenciali aliquid educi incredibile videatur.

Rectius itaque Respondemus secundum nonnullorum sententias; (nos enim in hac arca demonstratione novas opiniones non adducimus, sed ab omnibus receptas excolimus,) illas ex temperatis qualitatibus in coactam materiam jam disposita excutiri; aliud enim est materia, aliud materia ad hanc directionem disposita. Vñ enim genetica sive plastica in canis *F. G.* aut alterius animalis semine latens, principium est informis motionis adeoque ipsius formae; hujus enim operatione materia ejusque qualitates sub-
 igitur, variè immutatur, & in animalibus dearticulantur, donec tandem resoluatur forma; haud focus ac figulus primò vas per rotam in certam formam multiplici operatione adapat; eo ipso autem, quo extre-
 mam

Il.
 =
 Utrum
 Δ

man manum à vase removeret, vas fictum formatumque dicitur, ita in naturalium formarum ex materia educatione fieri censendum est, ita ut formari res, fiat in tempore, formæ verò perfectæ acquisitio contingat in momento; sive quod idem est, res in fieri imperfecto motu tempus exigat, in facto esse, sive actu jam completo, in momento; adeoque non immerito motus materię jam dispositæ actus imperfectus; forma verò acquisita actus perfectus omnibus numeris absolutus dici possit. Uti rectè quoque S. Thomas docet.

Materia
materia
prima in
quo dicitur
est à Peri-
pateticis.

4. *Utrum Materia prima Aristotelica ejusdem rationis sit cum materia Mosaisca, sive illa à D E O in principio rerum creata?*

Re. In nonnullis materiam primam convenit Mosaiscæ, in pluribus differre. Convenit, quia materia creata in initio dicitur informis, inanis & vacua; quibus quidem nominibus Peripatetici eam nominant, describentibus tamen rationibus; siquidem solutores Mosaiscæ sententiæ non informem dicunt aut vacuum inaneve eo sensu, quo Aristoteles eam dicit puram potentiam passivam; sed incompositam, id est, nulla certa adhuc lege constitutam, confusamque Chaos dicunt, in quo tamen rerum omnium producendarum semina latent; virtuale formarum omnium receptaculum. Rectè tamen cum Aristotele dicunt, Materiam Mosaiscam fuisse primum subjectum, ex quo omnia deinceps generarentur, unâ cum rebus genitis duraturum. Dissert tamen Materia Aristotelica à Mosaisca, quod illa dicatur æterna, in quantum dicit mundum æternum; hæc verò creata in tempore. Illius sententiæ uti erronea in fide, ita hujus præ aliis omnibus utpote fidei conformior, à Philosopho Christiano eligenda est. Quamvis nonnulli excusent materiam æternam, non quod ab æterno acta fuerit, sed quod in potentia ante omnia; quemadmodum definitiones essentialis æternæ veritatis dicunt.

5. *Utrum Materia prima distribuat unicuique, quod suum est?* Re. Affirmative, quod per principia multiplici ratione ostendi potest.

II.

Id quod tanquam materiale subiectum, principiumque passivum ad formarum perfectiorem concurrat, id unicuique formæ quod suum est, distribuere necesse est.

Talis est Materia prima, Ergo. Et sic procedendo de cæteris principia.

6. *Cur Materia sit tam ardua formarum, etiamque tanto feratur desiderio?* Re. Per B. Vo.

Quia omne deformis, imperfectum; incompositum necessario appetit debitam sibi pulchritudinem, perfectionem & compositionem.

Sed Materia prima est deformis, imperfecta, & incomposita. Ergo.

Quæ per alia quoque principia simplicia & composita tam absoluta, quam respectiva variis modis confirmari poterant: quæ ne tempus teram, illa ingenioso Lectori applicanda relinquo.

Sed hæc de tribus rerum naturalium principis sufficiant; jam ad alteram paradigma transibimus, quod est infinitum.

PARADIGMA II.

An infinitum actuale dari possit, etiam absolute D E I potentia?

Duplex est sententiæ, negativa & affirmativa; utramque juxta Artis nostræ principia deducimus.

Queritur itaque: *An infinitum actuale creatum dari possit?* Re. Negative; quod & per Artis nostræ regulas ita deducet.

Per B. Si infinitum actuale dari posset, illud primum esset vel in genere bonitatis perfectionisque, vel entitatis.

Sed impossibile est, infinitum actuale dari posse infinite bonum & perfectum.

Ergo in hoc genere rerum infinitum dari non potest.

Minor posita probabitur.

Per M. Si infinitum actuale dari posset, illud foret vel magnitudinis, vel multitudinis.

Neutrum dici potest. Ergo.

Non primum. Si enim corpus infinitum daretur, illud foret utique sensibile; si sensibile, ergo superficiebus terminatum si hoc, ergo sensibus comprehensibile.

Sed impossibile est, ut corpus infinitum sit terminatum; esset enim simul finitum & infinitum, quod implicat; neque illud sensibus comprehenderetur, cum infinitum omnia sensuum potentiam longè excedat.

Ergo infinitum corpus dari non potest.

Neque multitudinis infinitum dari potest actuale.

Si enim tale daretur infinitum, illud numerari posset;

Sed impossibile est infinitum numerari posse. Ergo.

Utrum. Si infinitum actuale daretur, illud esset vel simplex vel compositum.

Sed neque simplex, neque compositum esse potest. Ergo.

Non

Non primum. Si tale quoddam daretur, illud esset vel ex quatuor elementis, vel medium quoddam: non ex quatuor elementis: quia illud occuparet omnem locum, neque aliis elementis relinqueret locum, atque adeo omnia alia interimeret, sublata omni generatione rerum: quod absurdum est.

Neque medium quoddam inter elementa esse potest: Quia illud haberet vel qualitates contrarias, vel in careret: si primum, reliquas omnes infinitate sua destrueret: si autem hisce careret, non potest esse principium rerum mutabilium: cum omnis mutatio fiat ex contrariis.

Neque uti supra assumpsi, compositum esse posset. Quia si compositum esset, ergo vel constaret ex materia & forma, vel ex quatuor elementis finitis, vel uno infinito, & altero finito, vel ex omnibus infinitis. Nihil horum concedi potest. Ergo.

Primum non foret compositum ex materia & forma: quia omne compositum ex materia & forma, terminatum & sensibile esse debet: sed hoc neque terminatum, neque sensibile foret. Ergo.

Accedit, quod fieri non possit, ut forma & materia in compositione naturali infinitae sint: quia duo infinita concurrerent ad unum compositum, v. g. hominem, animal, vegetabile, elementale: sequeretur quoque, omnes horum infinitarum partes & membra simul fore infinita: foret itaque homo & non homo, animal & non animal, vegetabile & non vegetabile, mixtum & non mixtum: quod implicat.

Neque ex elementis finitis compositum dari potest infinitum: cum enim omnia elementa sint finita, & compositum finitum esse necesse est, unde cessat ratio.

Neque ex finito uno & altero elemento infinito: quia infinitum omnia alia conficeret & perderet.

Neque ex omnibus elementis infinitis, omnia enim locum occuparent, & una alterius actionem infinitam superare non posset: unde infinita rerum confusio & interitus: quod cum absurdum sit: ex his argumentis sit, ut fallor, patet, infinitum actuale sive categorematicum dari non posse. Quod alio modo sic ostenditur per 18 principia artis nostrae.

- Per {
- D. Si infinitum actuale dari posset, illud necessario haberet durationem infinitam: quia à nulla potentia finita destrui posset: ergo foret æternum, quod est absurdum. Ergo.
 - P. Si infinitum actuale dari posset, illud necessario infinitam agendi vim haberet, quod pariter dici non potest. Ergo. Loquendo semper de infinito creato.
 - S. Si infinitum actuale daretur, illud foret infinite intellectivum, *P. G. homo*. Hoc est absurdum: ergo & illud, unde sequitur.
 - Vo. Si infinitum actuale creatum dari posset, *P. G. homo*, illud foret infinite appetitivum, quod impossibile est. Ergo.
 - Vi. Si infinitum dari posset actuale, illud uniusque infinite virtutis foret, cum in infinito omnia infinita existant. Hoc dici non potest. Ergo.
 - Vc. Si infinitum actuale dari posset, illud conforme esset intellectui, prout à parte rei existit. Sed hoc est impossibile: cum nullus intellectus creatus ad infiniti comprehensionem pertingat. Ergo tale infinitum dari non potest.
 - = Si infinitum actuale creatum dari posset, illud differret uniusque ab aliis rebus finitis. Sed inter finitum & infinitum est infinita distantia & differentia, quæ impossibilis est. Ergo.
 - ♡ Si daretur infinitum actuale creatum, illud commensurari partibus suis non posset, & consequenter illi nunquam & usqueque valeri, unde interitus omnium sequeretur.
 - Si darentur elementa infinita, *P. G. ignis*, & aqua, illa utique contrarietate qualitatibus in se ageant. Sed hoc est impossibile: cum in infinito nulla detur actio & passio: cum nullam alterum superare possit: Ergo frustraneum illud foret, imò totius naturæ destructivum.
 - α Si daretur infinitum actuale creatum, illud certe infinitos effectus causare posset: cum operationes sequantur esse rei. Sed hoc est per absurdum. Ergo.
 - ⊙ Si infinitum actuale dari posset, illud ad interitum alia infinite constituta medium foret. Hoc est impossibile. Ergo.

- B. DEUS infinitum ens est; ergo infinitæ bonitatis; ergo infinitè diffusum & communicativum sui ad extra; ergo & id, cui communicatur, sive communicabile est, infinitum esse necesse est. Debet enim effectus assimilari suæ causæ; bonificativum enim uti infinitum est, ita & bonificabile, terminus scilicet bonificationis; ergo DEUS infinitum producere potest.
- M. DEUS immensitatis suæ infinitudine ubicunque operatur, ibi producere potest effectum similem sibi, uti enim is magnificativum est infinitum, ita magnificabile infinitum. Ergo.
- D. DEUS cum æternam habeat durationem principii & finis expertem; potest uti semper, ita nunc producere ens aliquod æternam duratione. Ergo.
- P. DEUS cum sit infinitæ bonitatis, magnitudinis & durationis; ergo & potentia ejus terminos non habebit, cum sit omnipotens; ergo potest producere infinitum actu quoad infinitatem sibi simile.
- S. Quod DEUS cognoscit, id etiam cognoscit possibile; impossibile enim DEUS non cognoscit simpliciter. Sed cognoscit infinitum actu. Ergo & illud potest producere.
- Vo. Im, quod DEUS cognoscit bonum, illud etiam vult. Sed DEUS cognoscit ens infinitum ut bonum ad extra. Ergo & vult. Sed quod vult, potest. Ergo infinitum actu producere potest.
- Vi. DEUS est infinitæ & illimitatæ Virtutis; Ergo obstaculum non habet, nec impediens se, quo minus producat. Potest ergo illud producere.
- Vc. Omnis intellectus ut verus sit, debet esse conformis objecto, quod cognoscit. Sed intellectus divinus est infinitus. Ergo & objectum quod cognoscit. Ergo illud in esse ponere potest.
- G. Si objectum divino intellectui non responderet, is esset finitus & limitatus, quod impium esset dicere, & gloriæ DEI contrarium, neque quiescere dici posset, cum appetitus infinitus finitæ rei productione non satiaretur. Ergo effectus debet assimilari causæ suæ: causa est infinita, ergo & effectus.

Ex his omnibus nonnulli male inferunt, Deum non tantum potuisse, sed actu mundum produxisse infinitum & finitum; quod per analysin sic deducitur ex eorum mentor.

Si Deus non est, quem descripsimus, infinitè B. M. D. P. S. Vo. Vi. Vc. G. ergo finitè bonus, finitè potens, in mundo producendo fuit; sed quis ejus bonitatem finivit? quis potentia ejus terminum posuit? vel etiam ipso superior, vel prior, vel anterior? nihil horum, cum neminem habeat se superiorem, anteriorem, priorem; ergo potentia suæ terminos sibi ipsi imposuisse dicendus est.

Si hoc, ergo infinita potentia mundum fecit finitum; si hoc, intermisitne an externis terminis? sed quibus externis, cum extra ipsum sit nihil? quibus internis, cum in ipso sint omnia? cur potius hoc, quam illud pro termino statuit? ac ex omnibus internis quoniam hic terminus fuit? si dicatur potentia, jam eam dimittis; si hanc dimittis, substantiam ejus dimittis, quod impium foret. Si dicas terminum fuisse voluntatis, quia sic voluerit; contra, voluntas DEI sine bonitate esse nequit; ergo uti bonitas ejus nullis terminis coarctata est, ita voluntas quoque in bono erit infinita; ergo utraque mundum potius infinitum quoad totum, & finitum quoad partes, quem solum finitum producere voluit & produxit; ma-

jor enim gloria DEI o resaltabat ex toto, quam ex parte, ex universo, quam ex universis portione; ex omnibus, quam ex quibuldam; ex utroque, infinito scilicet & finito, quam ex altero finis tantum minimeque præstanti; quomodo aliis infinita potentia & virtus, in finitam actionem exire debuere, concipi non potest, neque per se, suisque natura, non bonitate, potentia, voluntate, neque etiam alio urgente & impediens. Actio ergo infinita infinitum sibi correspondens paravit effectum, summa ergo bonitas, magnitudo, duratio, potentia, sapientia, veritas, virtus, gloria, ad infinitæ suæ substantiæ testimonium infinitum produxit mundum, ita tamen, ut in eo mundus quoque finitus comprehenderetur. Ecce habes modum, quo infinitas mundi ex nostris principiis asilui possit. Verum cum in utraque tam affirmativa quam negativa sententia insignes difficultates occurrant, quomodo illæ ex dictis nostræ Artis principiis dissolvi possint, docebo.

Contra dicta sententiarum.

Quod itaque infinitum actuale dari non possit, id minime ex defectu divinæ potentia,

tis, voluntatis, bonitatisque provenire censendam est; sed ex impossibilitate rei factibilis.

Uti nota: Infinitatis rationem in Deo inventam creaturæ communicari minime posse; quia si Deus infinitum aliquid in quocunque tandem genere produceret, illud

sub ea saltem ratione, qual attributum divinum refert, incideret cum perfectione aliqua simpliciter simplici, quæ Deo proprie convenit; ideoque creatum illiusmodi lina sub dicta ratione coæquaretur Deo, quod impossibile est; & hinc rationibus ex principiis nostris deductis ostendo.

- B. Si Deus infinita bonitatis sive diffusionis ad extra, ens aliquid produceret, in genere boni infinitum, illud haud dubie incideret, & coæquaretur bonitati divinæ in genere entis.
Sed hoc est impossibile; foret enim illiusmodi ens infinite bonum, saltem sub ea ratione, quæ bonitatem Dei refert.
Ergo vel ex hoc capite Deus non potest producere tale bonum infinitum ad extra.
- M. Si Deus infinitam aliquam multitudinem aut corpus quantum produceret, illa haud dubie incideret cum perfectione Dei simpliciter simplici, quæ est immensitas & ubiquitas. Sed hoc est impossibile. Ergo.
- D. Si Deus ab æterno produxisset *P. G.* Angelum, hominem, mundum &c. illa haud dubie foret substantia infinita quoad durationem, & consequenter coincideret cum æternitate Dei; foret enim id minime succedendum, sed semper nunc, omne temporis attributum complicans; quod creaturæ attribuire impossibile est.
- P. Si Deus aliquid ens produceret, cui tribueret infinitam potentiam in quolibet genere, illud utique foret omnipotens, & sub hac ratione saltem Deo adæquaretur; quod est impossibile.
- S. Si Deus produceret Angelum vel hominem infiniti intellectus & voluntatis, hoc ipso jam is foret omniscius & omnivoleus, & Deo quoad intellectionem & voluntatem æqualis; quod fieri non potest.
- Vo. Si Deus produceret infinitam viracitatem, hoc ipso id esset Deus æquale, saltem quoad vires; quod inconveniens est.
- Vi. Si Deus produceret intellectum infinitum, is haud debet omnium possibilem rerum cognitionem polleter sine termino & mensura, effectusque summa veritas; quod ob dictas rationes iterum foret inconveniens.
- Per G. Si Deus produceret infinitum in genere gloriæ & fruitionis sui ipsius, id utique foret sibi ipsi sufficientissimum, omni possibili defectu carens. Quod propterea absurdum est.
- III Si Deus plura huiusmodi infinita crearet, vel illa differrent, vel concordarent. Si differrent, ergo uni deerit, quo alterum abundabit, & consequenter finita essent & infinita; quod implicat. Si concordarent, ergo duo esse non possent, frustra enim forent, cum duo æqualia infinita concordantia in idem infinitum & unum incidere necesse sit; neque itaque differre, neque concordare possunt.
- o Si plura infinita Deus crearet contraria, illa vel agent inter se, vel non agent. Si non agent, frustra condita sunt; Si agent, ergo unum in alterum ager, unumque se habebit per modum patientis, alterum per modum agentis; ergo unum alterum destruet.
Sed fieri non potest, ut unus infinitum alterum destruat, cum utrumque infinitum sit & potentia & magnitudine, unde nulla victoria. Patet itaque ex hac ratione implicantia & impossibilitas infinitorum.
- α ⊙ Si plura pariter infinita Deus produceret non potest, quia singula essent principia & ab æterno, & causarent infinita; quod iterum implicat contradictionem; hæc enim vel agent per media propter finem, vel nihil agerent; si hoc, frustra producerentur; si illud, quomodo agent propter finem, quæ nec medium nec finem habent; plura itaque infinita produci non possunt.
- M. E. Si Deus plura infinita cederet, *P. G.* homines infinitos; illorum unus esset vel major, vel minor, vel æquale;
Min. Sed hæc infinitis competere non possunt, cum majoritas, æqualitas, minoritas tantum finitis & limitatis rebus competat.

Solutio : Si infinitorum hominum singuli habeant decem millia capellorum, ergo jam decies milies plura infinita erunt, quam prius fuerint.

Re. Hos esse debiles humane mentis conceptus & ridiculas imaginationes, quibus infinitum actu concipitur per modum entis finiti, quasi illud sub additionis & subtractionis ceterasque multitudinis species cadere possit; est enim illa natura infiniti, ut vel decem aut centum milia capillorum infinito addita, id nec addendo augeant, nec subtractione diminuunt: *Verum*, quia infinitum tantum esse censendum est, quantum infinita milia infinitorum, cum hæc addita illi, illud majus non efficiant; Secus enim finitum foret & infinitum additionis & subtractionis capax, quod impossibile est.

Paret itaque ex hac disceptatione, cur multitudinē actū infinita impossibilis sit, quia contingeret omnes species finitæ multitudinis possibili actualiter, atque ad eodē esset finem & infinitum simul, esset infinita multitudo, & non esset, quod implicat; compositum enim foret, quod ita peto.

Omnis multitudo est compositum.

Infirmum non est corpusculum.

Ergo nec multiplicado.

Ratio Minoris : Quia omne Compositum constat partibus componentibus ; multitudo infinita in non constat ; Ergo non est compositum . Ratio : Quia partes vel finitæ forent vel infinitæ ; non prius , quia pars finita non habet *proportionem* ad infinitum , quia illud nec auget , nec minuit addita vel subtracta : Non posterius , quia quilibet ejus pars , puta binarius , centenarius , millenarius , esset infinitesima pars totius , adeoque omnes æquales in-

ter se, quod de partibus infinitis dici non
potest.

Quæ omnia ex Sacra Scriptura colliguntur, ubi legitur, quod *D E U S* omnis in numero, *pondere & mensura condidit*; in numero autem pondere & mensura res condere, est res finitas creare, non infinitas, cum nec numerus, nec pondus, nec mensura, ad infinitum, proportionem habeant; unde nulla infinita multitudo actus possibilis est, quia omnis multitudo est in aliqua specie multitudinis, & species multitudinis sunt species numerorum, nulla autem species est infinita, est enim omnis numerus multitudo facta per unita.

Si veri aliquid est : Posco uno contrario-
rum acta, & alterum necessario poti; in-
telligendum est, dammodo non repugnet
rei factibili. Quod vero dicatur, omnem
effectum debere assimilari suae causae, id in-
telligendum est de causa univoca, non a-
quivoca, cujusmodi Deus est; Unde non
est necessarium, ut manifestet potentiam
suam in producendo infinitum, cum suffi-
ciat, ut rei assimiletur Deo, uti ens, per
participationem.

Patet quoque ex dictis, mundum non posse esse infinitum; non quia Deus eum infinitum producere non potuerit, sed quia implicat ex parte subjecti seu mundi factibilis, qui uti ex se & sua natura est corporis, ita terminatam quoque substantiam eam habere necesse erat.

Podunt se huc per Quæstiones curare, quæ Regulas supra traditas innumeris modis variari; ut, *Quid sit infinitum*; *cur*, *quantum*, *quæplex*, *quæ*, *ubi*, *quando*, *quælibet*, *justa Alphabeti in initio positi applicationem*; quæ omnia se facili fieri, ingenioso Lectori applicanda committo. Quare ad alia.

SECTIO IV.

Paradigmata ex Medicina.

C A P U T I.

In quo consistat scientia Medicinalis.

Medicina, pars Physicæ, est scientia naturalis quæ versatur circa corpus humanum, in quantum sanabile est. Objectum ejus est, universa corporea natura; siquidem nihil in mundo existit rerum corporearum, quod non in usum suum convertat. Verùm de his consulat Lector Lib. 3. Cap. 1. De divisione

scientiarum, ubi quaecunque ad Medicinam pertinent, uberrimè & amplissimè descripta reperiet.

Medici itaque est, *totam* *business* *negli*,
singulaque ejus partes, causaque omnes
circumstantes, à quibus committere &
particulariter juvat, ludereque; Ergo
Colorum, Scellarumque inflexura, vires
Zz 3 aëris.

aëris, aquarum, terrarumque qualitates & potestates in hominem, uti anni tempora, & ætates hominum & consuetudines & temperamenta & habitationum proprietates, elementorum naturas, eorumque vi-

res, qualitates, sympathias & antipathias rerum; quæ omnia secundum Artis nostræ principia sic docentur. Medicus itaque scire debet:

1. Per {
- B. Omnium substantiarum corporarum proprietates, naturas, *essentiam*.
 - M. Omnium corporarum rerum *sympathias*, magnitudinem virium & extensionem ad humani corporis modelam.
 - D. Omnia quæ pertinent ad *durationem* symptomatum; scilicet peccaminose materię periodos, dies criticos, menstruos, annuos climaticos; unde nascitur prognostica Medicina.
 - P. Quid unumquodque ex sensitiva, vegetabili, minerali natura conferat, quam *potentiam* habeant ad corporis infirmitates, sanandas; unde botanica notitia rerum.
 - S. Diagnostica medicinam callere necesse est, ut de singulis perfecta *iudicia* & applicabile formari possit.
 - Vo. Quam unumquodque ex serie rerum naturalium *appetitus* & inclinationem ad morbos propulsandos habeat; unde characteristica sive signaturæ plantarum notitia emanat.
 - Vi. Quam *civis* herbarum, plantarum, arborum, animalium, juxta quadruplex genus, sit; quam *sympathia* & antipathia rerum.
 - Ve. Quæ vera, quæ falsa sint medicamenta, exactè discernat.
 - G. Quæ ad perfectæ sanitatis conferant *fructus*; quæ est prophylactica seu medicina præservativa.
 - ≡ Quam plantarum, fructuum, feminum, foliorum, radicum, metallorum, saporum, odorum, *differentia* sit, exactè discernere.
 - ♡ Quam ad effectum medicinale *intendant*, id est, harmonicum medicamentum conficere aptum ad contemperandas inter se harmonicè qualitates rerum.
 - ∞ Quomodo *contrarii* morbi contrariis mediis propulsari possint & debeant; ubi ingens de temperamentis & humoribus, ad rerum applicabilium temperamenta, campus aperietur.
 - α Quam sint *principia* rerum medicinalium; quid quilibet ex enarratis rebus assumpta causent, agant in cura membrorum.
 - ⊙ Quam sint *media* tum ad conservandam sanitatem, tum ad ejus defectum curandam opportuna & appropriata.
 - ∞ Quis sit *flus*, cur D & U s singulis rebus tam insignes virtutes infuderit.
 - M. Æ. Quam ex rebus enarratis *maiores* vim habeant, quæ *apud*, quæ
 - Min. *minores*, ut ea per excessum & defectum harmonicè contemperari possint.

Habes hic modum Medicæ Scientiæ objecta disponendi, eo ordise principiorum, quem vides; quo quidem nihil ad ea memoriam conservanda facilius est.

2. Hæc si denso per Regulas Quæstionum discussis, habebis iterum ingentem innumerarum propositionum per 13 Artis principia examinandarum congeriem.

3. Si hæc eadem applies 9 Subjectis universalibus, habebis iterum novam disputandi materiam, & quidem,

- Per {
- △ De Medicina sacra, morbiſque *divinis*, quos Hippocrates *vi* *divini* vocat.
 - ☉ De Medicina ab *Asclepiæ*, nonnullis revelata contra morbos incurabiles.
 - ⊙ De mirabili influxu *Cælestium*, quibus corpora nostra subdita afficiuntur disponenteque tum ad morbos, tum ad sanitatem; ubi de Medicina Chæonica, climacterica, astrali.
 - De morbis *elementarum*, quæ eorundem est quedam intemperies, unde & consequenter intemperies humorum in corporibus humanis resultat.
 - ✱ De Characteristica Medicina, quæ ex *humani* corporis membrorum similitudine ad res naturales resultat; de quibus in Analogica arte tractavimus; & an, & cur ob hominem omnia condita sint; ubi & de Anatomia humani corporis, & analogia ad totum Mundum.

Per

- De animalium quadrupedum, volucrum, aquilium, insectorum natura & propeietate.
- Ubi de vegetabilis nature arcibus magnam emergit argumentum, quod Botanica docet.
- Ubi de mineralis nature viribus & facultatibus ingens materia suggeritur, quem Chimia sibi vendicat.
- Ubi de instrumentis medicis & accidentibus, juxta novem prædicamenta examinandis nova subministratur materia, ut Quanta debeat esse medicus juxta dosim; Qualis juxta qualitatem; ad quæ membra potissimum referatur; quid agat, quid pariat; Ubi & quis locus sanitati potissimum aptus & idoneus sit; Quando & quo tempore; qua stellarum configuratione medicina exhibenda; quis sitis ægri in lecto commodior sit ratione morborum; quis Halitus debeat esse infemis ad injurias extrinsecas propulsandas.

Vides igitur, quantam materiam subministrant nostre Artis principia ad Medicinæ scientiam methodice disponendam.

His itaque fuscè expostitis, jam erata atque alterum exemplum adducamus, ut ex his veluti ex prototypis principiorum nostrorum applicatio localitatis pateat.

CAPUT II.

PARADIGMA I.

Utiplurimum paradigmatis argumentum ex Hippocratis Aphorismo 10. Sect. 1. ubi sic dicit Medicorum parens,

Tà pñ καθάρη τρεψάται τὸν ἀνδρὸς ἐκ τῶν στοιχείων, πλεονάζει δὲ βλάπτει.

Non pura corpora quævisque nutritur, sed magis nocet.

Non nescio hanc questionem ab aliis quoque tractatam, sed nos eam nostris principia hoc loco ita pertractabimus, ut protypa esse possit omnium aliarum quæ-

tionum, quæ in Theologia, Metaphysica, Physica, Ethica proponi solent. Quare diligenter sibi eam Artificia imprimat. Sed ad rem.

Queritur itaque: *An corpora non purgata sed impura tantum plus damni adferant, quam ta plus nutritura.*

Re. Affirmativè. Et primò quidem probatur per simplicia novem principia; deinde quoque per compositos Artis nostre terminos.

- B. Quodcumque nutrimentum *sanum* miscetur impuritatibus, tunc plus damni adferet nutrimentum, quàm utilitatis. Hoc fit in corporebus impuritatibus obnoxia. Ergo.
- M. Quodcumque *multitudo* nutrimenti excedit, tunc plus damni quàm utilitatis conferet. Hoc fit in corpore non purgato. Ergo.
- D. Quodcumque nutrimentum excedens non habet *tempus* ad digerendum præscriptum, tunc plus damni quàm utilitatis adferet. Hoc fit in corpore non purgato. Ergo.
- P. Quodcumque nutrimentum excedens non spet distribui *potest*, tunc plus damni quàm utilitatis adferet. Hoc fit in corpore non purgato. Ergo.
- S. Quodcumque *assuetudo* naturalis lenit se gravari, tunc plus damni quàm utilitatis conferet. Hoc fit in corpore non purgato. Ergo.
- Vo. Quodcumque *ultra appetitum* nutrimentum assumitur, tunc plus damni quàm utilitatis inde proveniet. Hoc fit in corpore non purgato. Ergo.
- Vi. Quodcumque *virtus* per excessum nutrimenti debilitatur, tunc plus inde damni quàm utilitatis emanabit. Hoc fit in corpore impuritatibus obnoxio. Ergo.
- Ve. Quodcumque nutrimentum non est *uniforme* interiori constitutioni, tunc plus damni, quàm utilitatis inde emanabit. Hoc fit in corpore impuritatibus obnoxio. Ergo.
- G. Quodcumque nutrimentum *sanum*, quo *gravatur*, non obiect, inde semper plus damni quàm utilitatis proveniet. Hoc fit in corpore non purgato. Ergo.

Pet =

- Per {
- = *Differentia* ciborum superfluorum pessima est, corporibus malignis humoribus oppletis.
 - ♡ *Concordantia* dicta *concordantia* ciborum moderatè sumptorum, sanitati maximè consentanea est, præsertim corporibus impuritate affectis.
 - *Quæ contrariis* qualitatibus constant nutrimenta, destruant in impuris corporibus sanitatem, naturales facultates tollant, & mortem accelerant.
 - α In impuris corporibus nutrimenta superflua efficiunt inordinatam humorum, & omnium morborum causam sunt.
 - ⊙ *Multa* diversorum nutrimentorum non sunt consentanea corporibus non purgatis & humoribus oppletis.
 - ∞ *Contra finem* sanitatis dantur impuris corporibus nutrimenta superflua.
 - M. In impuris corporibus tantò damnosior est nutrimentorum assumptio, quanto est *impurior*.
 - Æ. Impuritatibus oppleta corpora debent per subtractionem nutrimentorum ad *equilibrium* & temperiem traduci.
 - Min. Ubi est oppletio humorum, ibi minor copia alimentorum assumenda est; ut, quod superfluum est, per diminutionem ad temperatam statum reducat.

Per terminus Compositus & mixtus, tam ex principiis absolutis, quam respectivis.

1. Per B. & S. Omnis ciborum assumptio, quæ non *digeratur bene*, est læsiva sanitatis.

Talis est promiscua differentia ciborum. Ergo.

Ratio, quia causat cruditates, repletiones, obstructions in stomacho, ventre, venis.

2. Per B. & = Omnis assumptio ciborum, quæ *diverse* corporis partibus membrisque causat diversas indispositiones, est nociva.

Talis est superflua ciborum in corpore impuro humoribus repleto assumptio. Ergo.

Ratio Minoris. Quia partes læsæ totam destruant sanitatem; quia non potest perfectam facere concoctionem, unde omnia mala.

3. Per B. & ⊙ Illa non est *bene* nutritio, quæ non potest esse *medius* ad sanitatem.

Sed differentiam ciborum assumptio in impuris corporibus non potest esse medium ad sanitatem. Ergo.

Ratio Majoris. Quia omnis nutritio tendit ad sanitatem, veluti medium ad finem.

Ratio Minoris. Quia onerat corpus, impurum indigestumque reddit per multiplicationem digerendum.

4. Per S. = Discreta ciborum assumptio debet ordinari & *disponi* ad totalem statum corporis, *differentis*que partes ejus.

Sed hoc non fit in corpore non purgato. Ergo.

Ratio. Quia membra nequeunt rite propter dictas rationes fungi munere suo.

5. Per S. ⊙ Illa *medici* sunt inordinata & destructiva sanitatis, quæ corpus ipsam perturbant.

Talia sunt nutrimenta superflua, quæ tribuntur corpori non purgato. Ergo.

Ratio. Quia illud ob novum laborum curam, humorumque contrarietates infirmari necesse est.

6. Per S. B. Omnis *indiscreta* cibi & alimentorum assumptio summopere nocet sanitati.

Sed talis est, quæ tribuitur impuritatibus obnoxio corpori. Ergo.

Ratio. Quia ingurgitatio affert infirmitatem & mille morborum genera, unde mors resultat. Ergo.

7. Per = ⊙ Omnis *differentia medicorum* ad aliquem finem ordinata, si se invicem impediunt, est damosa & læsiva: quia cum talibus mediis finis obtineri non potest.

Sed talis est nutrimentorum assumptio ab homine non purgato à vitioforum humorum miscella, quæ summopere facit laborare infirmum. Ergo.

8. Per

8. Per = B. Quando plura incommode accidunt humano corpori; tunc illud magis gravatur & ledatur.

Sed quando imparis humoribus ſubjecto corpori tribuantur & communicantur cibi & alimenta differentia & diverſa, accidunt majora incommoda. Ergo.

Cum calor naturalis inſufficiens ſit ad concoquendum & digerendum; unde plenitudine humorum oppreſſum corpus reſiſtere minime valet.

9. Per = S. Uti differentia eſt humorum ordinatio & diſpoſitio corporis, ita differentem quoque poſtulat nutritionem; quia ſimilis ſimilibus nutritur, & differentia differentiis.

Sed quando corpus eſt oppletum humoribus vitioſis, tunc naturaliter alium refugit ſupervenientem repletionem.

Ergo quanto plus nutritur, tanto plus ledatur.

10. Per ⊙ B. Tunc ſecunduſcunq; curationis bona eſſe non poſſunt, & damnoſa ſunt, quando malam afferunt corpori ſanando (cum ſine evacuationis ſit ſanitas.)

Sed quando imparis humoribus obnoſco corpori dantur alimenta ſuperflua, certe illud damnum notabile incurſare necesse eſt; quia illud replent magis. Ergo.

11. Per ⊙ S. Alimenta, quæ non recto ſuavia adaptantur ſanitati, illa nequeunt conferre quicquid, ſed poſtius ledere.

Talis eſt adminiſtratio ciborum facta & tributa corporibus imparis, & à peccante materia non purgatis.

Quia impediunt facultatem digeſtionis, nè rectè operari poſſit. Ergo.

12. Per ⊙ =. Alimenta inter ſe differentia & impediencia ſe invicem non poſſunt conſiderare corporibus imparis.

Ergo talia corpora quo plus nutritur, eo magis offenduntur.

Per Principia reſpectiva ordine ſe ſequentia hoc idem probabit.

His poſitis, hæc omnia deinde per Quæſtiones deducere poteris, eo qui ſequitur modo:

1. Quæſtio 1. Utrum nutritio ordinata ſit ea, quæ eſt ſine differentia cibi? R. Affirmativè: Quia alioquin ſanitas perturbatur iſta ciborum congerie, & non poceſt facere bonam digeſtionem.

2. Quæſtio 2. Quanta ſit perfectio nutritionis ordinata ſine differentia cibi? R. Per B. =. Ille maximam; quia cum non differant cibi quantitate aut qualitate, ſunt faciliores ad digerendum.

3. Quæſtio 3. Utrum nutritio ordinata debeat eſſe ex appropriatis & non ſuperfluis cibi? R. Affirmativè. Quia ſi non ſunt, deordinantur in impari corpore, & magna mala cauſant.

4. Quæſtio 4. Quanta debeat eſſe nutritio? R. Debere eſſe proportionatam viribus & facultatibus hominis, ne multitudine obruantur impedianturque in operationibus.

5. Quæſtio 5. An nutritio, quæ ſit in partibus differentibus corporis ſit facilis ſine differentia impedimentis? R. Affirmativè. Quia remotis impedimentis facilius operantur agentia naturalia.

6. Quæſtio 6. An facilis ſit iſtaſmodi nutritio? R. Eſſe facilem; Quia quando non ſunt humores maligni & contrariantes, nutritio facilis eſt, cum non impediuntur à contrario.

7. Quæſtio 7. Utrum nutritio bona in animali ſit cum mediis ordinatis ad ſanitatem? R. Affirmativè. Quia cibi non proportionati nocivi ſunt, contra proportionati ſalubritatem inducunt.

8. Quæſtio 8. Quanta conferat nutritio bona cum mediis ordinatis ad ſanitatem? R. Conſecrare plurimum, quia per ea tanquam per ſimilia & naturæ conſentanea ſanitas propagatur, & homo conſervatur.

9. Quæſtio 9. Utrum nutritio ſit ordinata cum mediis correſpondentibus ſubſtantia alimenti? R. Affirmativè. Quia ſimile ſimili augetur & conſervatur.

10. Quæſtio 10. Quantum juvet nutritio, cum mediis correſpondentibus, ſubſtantia alimenti? R. Juvare plurimum, quia per ſimiles cibos natura alimenta maxime conſervatur, & juvatur animal.

6. { *Quæstio 11. Utrum nutritio ordinata effluat & perficiatur per unum solum cibum?*
Re. Affirm. Quia unum nutrimentum magis preparat & disponit ad convertendum illud in aliam substantiam, quam multa & diversa.
7. { *Q. 12. Quanta conferat nutritio ex uno solo alimento?* *Re. Plurimum; Quia in cibo digerendo uno & bono non ita laborat facultas concoctiva, quam in diversis cibis, qui impuritates augent.*
8. { *Q. 13. An nutritio cum diversis medicis nocet impuro corpori?* *Re. Affirm. Quia differentia ciborum est laesiva sanitatis, & adfert ob contrarias qualitates summam in corpore non purgato perturbationem.*
9. { *Q. 14. Quam nociva sit nutritio differentium ciborum, paris alitur impurum corpus.* *Re. Valde nocivam esse, quia harmoniam corporis humani, quæ in unitate consistit, destruit, & dissonantiam humorum inducit.*
10. { *Q. 15. An nutritio ex differenti subministratone ciborum laedit corpus?* *Re. Affirm. Quia differentia ciborum non concedat ob contrarias Qualitates cum substantia animalis.*
11. { *Q. 16. Quanta nocet differentia ciborum.* *Re. Plurimum, quia præter impuritatem in corpore radicatam, alias novas propter alimenta inproportionata adiungunt.*
12. { *Q. 17. Utrum nutritio differentium partium sit cum cibo ordinata?* *Re. Affirm. Quia partes differentes corporis requirunt subinde differentes cibos propter proportionatos illis humores in sano corpore.*
13. { *Q. 18. Qualis debeat esse huiusmodi nutritio?* *Re. Debere esse ex cibis per se bonis, & cum bona dispositione assumentis eos, in corpore enim non tunc disposito contrarios effectus faciunt.*
14. { *Q. 19. Utrum nutritio converſiva in substantiam alii sit cum cibo utilis?* *Re. Affirm. Quia cum cibo sit medium ad salutem, certum est, bonos cibos moderatè sumptos, esse medium proportionatum ad sanitatem.*
15. { *Q. 20. Quanta conferat nutritio converſiva in substantiam alii?* *Re. Tantum, ut ea sola substantiam alii roboret, & in unitate harmoniæ conſervet, potentemque ad resistendum contrariis faciat.*
16. { *Q. 21. An nutritio perfecta sit cum medio ad invicem ordinata?* *Re. Affirm. Quia tunc medium, qualis est cibus, bene unit & coniungit partes corporis alendi, quando non habet resistantiam.*
17. { *Q. 22. Quanta sit huiusmodi nutritio?* *Re. Esse magnam; Quia tunc corpus magis roboratur, & in sua natura perficitur.*
18. { *Q. 23. An nutritio innocua sit cum medio non differentibus in qualitate cum substantia alendi?* *Re. Affirmative. Quia differentia ciborum humorum perturbationem causat.*
19. { *Q. 24. Quanta sit huiusmodi nutritio?* *Re. Esse tantam, ut quemadmodum removet omnia impedimenta sanitatis, ita ad integram sanitatem & consistentiam mirifice conferat.*

Habes hic 24 Quæſtiones, juxta præcedentes 11 rationes ita ordine dispositas, ut è singulis prædictis Syllogismis duas quæſtiones poſuerimus ad perfectam assumpti thematis discussionem: Quas si pariter reliquis Quæſtionibus applices, tunc enim ingens propositionum numerus emerget, præsertim si singulas iterum per 14 Principia deduxeris. Quæſtiones denique per Regulas ampliari possunt. *En. Gr. In Regula Utrum:*

An impura corpora, quæ plus nutriuntur, et magis laedantur necessario, contingenter, possibiliter, impossibiliter. Secundo, an laedantur

quod esse totale, quod partes integrantes, quod ad inclinationem & habitum, & sic de cæteris in Capite de Regalis tradito. Ex quibus apparebit mirabilis & infinita quædam quæſtionis propositæ extensio, quam nec ingens Tomus caperet.

Quod verò diximus de Medicis, hoc idem in omnibus aliis Argumentis, Theologicis, Metaphysicis, Physicis, Ethicis, intelligendum esse scias, cum omnia exempla ita disposita sint, ut parallela quædam ratione sese respiciant: Sed hæc periti Artiste industria relinquenda sunt; omnia enim hic prosequi, infiniti propè laboris foret.

Sed

Sed ne omitam, quod hoc loco maximi momenti est, & sunt *Consellaria*, quæ ex dictis propositionibus emergunt: scilicet: *Quid impura corpora, quæ plus nutriuntur, et magis ledantur*: quod quidem intelligendum esse scias: Quoad totalem communicationem corporis.

Hinc sic consollarium

1.	B.	} Per	} Læsi- onem fie- ri, quo- ad	Totalem communicationem corporis alicui.
2.	M.			Extensionem tam intrinsecam, quam extrinsecam.
3.	D.			Duratiorem & conservationem vite.
4.	P.			Potentiam & facultates alicui.
5.	S.			Inclinatum naturalem, cui contrariantur.
6.	Vo.			Appetitivam facultatem.
7.	Vi.			Et vires & facultates naturales.
8.	Ve.			Totius partiumque similitudinem & consentium.
9.	G.			Finem & quietem, quam non adipiscitur.
10.	☉			Differentes partes alicui.
11.	☉			Unitatem & harmoniam sanitatis.
12.	☉			Contrarietatem intrinsecam, oppletionemque alimentorum in eo.
13.	α			Causas effectivas sanitatis.
14.	⊙			Mixturam improporcionatam ad salutem.
15.	ω			Finem, quem obtinere minime potest.
16.	M.			Majoritatem prædominantis alimenti lævis sanitatis.
17.	B.			æqualitatem modi unionis, quæ impediatur.
18.	Min.			Minoritatem partium & graduum complexionis ejusdem.

Sed dices primò: Alimenta data impuri corporibus aliunt ea & roborant: ergo non ledunt. R. Ledere ea per superbiam, non per moderatam functionem.

Dices secundò: Alimenta distrabunt & repellunt malos humores, & corroborant animal: ergo non ledunt. R. Ledere, quia impuri humoribus vitata corpora non

possunt facere suam operationes: unde tantum abest, ut humores maligni expellantur, ut potius eos augeant.

Hoc pacto singulis propositionibus opponere quis poterit: quæ tamen vel ex ipsis propositionibus rationibus nullo negotio solvi possunt.

A R T I S MAGNÆ SCIENDI,

S I V E

COMBINATORIÆ, LIBER OCTAVUS,

*Paradigmata Artis nostræ ex Ethica, &
Jurisprudentia exhibet.*

SECTIO I.

Ethica applicata.

CAPUT I.

De definitione Ethicæ, & an sit scientia.

Philosophia moralis, seu Ethica nihil aliud est, quam morum in ultimum finem, five naturalem, five supernaturalem dirigendorum scientia.

Estque triplex: *Metaphisica, Oeconomica, Politica*. Hæc iterum triplex: *Democratia, Aristocratia, Aristarchia*. De quibus ordine agendum est per eorundem Paradigmata.

Est igitur Ethica proprie dicta scientia, quod ex 18 Artis nostræ principiis ita deducitur.

Per	B.	Illa est propriè dicta Scientia practica; Quæ	Per vera principia & causas bene agendi viam ad summum bonum monstrat.	Talis est Ethica. Ergo.
	M.		Per causas & principia practica animos ad ardua & difficilia virtutis amore incitat.	
	D.		Ex principis & causis universalibus practicis viam bene beatèque vivendi demonstrat.	
	P.		Animum ad amplexandas virtutes, & vitia detestanda rationibus irrefragabilibus potentem reddit.	
	S.		Quod bonum amandum, vitium fugiendum sit, cognoscere docet, & cognitis principis per virtuosas operationes illud exequi imperat.	
	Vo.		Ex suis principis nil præter virtuosam actionem appetendam amandamque esse ostendit.	
	VI.		Regulas virtuosarum operationum prescribit, & per dictamen rectæ rationis ad usum convertit.	
	Ve.		Per æterna veritatè principia verè, beatè, beatèque vivendi viam aperit.	
	G.		Ex cognitione summi boni, pacem tranquillitatemque animi conciliat.	

Per =

Per	{	=	Illa est propriè dicta Scientia practica; Quæ	{	Perturbationes & dissidia mentis cum appetitu sensitivo domat & subicere docet.	} Talis est Ethica. Ergo.
					Ex multitudine finium in unum summum collinare docet.	
					Contrarietatem passionum, quibus mens perperam veluti fluctuando luctatur, ad concordiam & harmoniam reducit.	
					Ex principiis practicis cognitis vitam felicem omnique laude dignam causat.	
					Per consultationem & electionem viam suppeditat infallibilia ad virtutum omnium consecutionem.	
					Docet ultimi finis consecutionem & fruitionem.	
		M. A. Min.			Quod bonum majus in rebus humanis sit, quod minus, quod magis amandum fagendumve, judicat.	

Explicatio distorum abierit.

Majus singulorum propositio probatur: Quia Ethica est verus intellectus habitus, & vis ipsi inherens, cujus beneficio de rebus agendis fagendisque facillè judicat.

Non est tamen *Sapientia*, quia de Deo & separatis mentibus rebusque altissimis non disputat.

Neque est *Arts* propriè sumpta, quia non occupatur circa materiam externam, sed circa internas voluntatis operationes, in quantum ad bonum dirigibiles sunt; si tamen quandoque tractat de rebus externis, ut: foetitor pro patria dimicandum; id in tantum facit, in quantum voluntas per intrinsecos suos actus constanter statuit pro patria dimicandum; atque adeo externas operationes tantum se habere veluti instrumenta, quibus quod interius statuit voluntas, exequatur.

Neque est *Prudentia* propriè sumpta, quia prudentia est propriè de rebus & circumstantiis particularibus, in quantum est recte rationis dictamen rerum nunc & hic faciendorum, quod non facit Ethica, quæ de actione voluntatis tantum agit in universum, traditque generales tantum de virtutibus amplexandis, averfandisque vitis leges: In quantum tamen prudentia subside utitur principiis universalibus & illa utique mutuatur ab Ethica, & perinde *scientia* nomine gloriari potest.

Obijciat, Scientia est tantum de rebus necessariis; Ethica non est de rebus necessariis, sed liberis & contingentibus. Ergo non est propriè scientia.

Re. Distinguendo majorem: Nulla scientia est de rebus liberis in particulari, sunt enim hoc pacto incertæ & mutabiles. concedo; in universum, nego; sive quod idem

est, in actus exercito, concedo; in actus signato, nego.

Est ergo Ethica Scientia non speculativa, sed practica; quia non quiescit in objecti sui cognitione, sed transiit ad opus, regulasque agendi tradit.

Unde & concluditur, Objectum Ethicæ non esse hominem ut sic, neque voluntatem, neque appetitum, neque virtutem, neque summum bonum, aut quilibet simile. Non homo, neque voluntas, aut appetitus; quia proprietates hominum, voluntas, aut appetitus, non tractantur ab Ethico, sed à Physico; neque summum bonum est primario objectum Ethicæ, sed secundario: quia non tractat primario de summo bono, sed in quantum per virtuosas actiones comparabile est; neque virtus est propriè objectum; quia objectum adæquatum naturæ suæ aliud referri non debet, sed ad ipsam revocanda alia omnia; sed virtus revocatur ad actionem humanam honestam.

Concludimus igitur, Objectum Ethicæ materiale esse Actionem humanam, prout spectatur in genere moris, non entis; cujus partes & propeietates sunt, liberum arbitrium, & habitus illi, qui voluntatem ad actus honestos eliciendos inclinant per actiones elicitas & imperatas, ad quod revocatur quoque bonitas & malitia moralis.

Formale verò ejus objectum est actio voluntatis per præcepta bene vivendi ad bonum & finem ultimum dirigibilis; uti omnia se habet actio intellectus ad Logicam, ita actio voluntatis ad Ethicam; atque actio intellectus in tantum Logicæ objectum est, in quantum dirigibilis est ad veritatis inquisitionem per præcepta differendi; ergo & pari ratione Ethicæ objectum considerari hoc loco potest, in quantum actio voluntatis dirigibilis est per præcepta bene vivendi ad boni consecutionem.

Hicce

Hic præmissis, nunc ad ea, quæ nostri instituti sunt propria, transeamus; videlicet ad Ethicam per artis nostre principia demonstrandam.

Quæritur itaque primum: *Quid sit Virtus mentalis?*

Respondetur juxta principia Artis nostræ.

Per	B.	Virtus est habitus, qui ho- minem	<i>Bonum prudentemque in actionibus suis facit.</i>
	M.		<i>Ad ardua & magna felicitatis consequenda gratia excitatum reddit.</i>
	D.		<i>Constantem & imperturbabilem in suis actionibus virtuosam facit.</i>
	P.		<i>Impotentem & ultra communes hominum condiciones exercitio suo elevat.</i>
	S.		<i>Sapientem & prudentem in omnibus operationibus reddit.</i>
	Vo.		<i>Solum quod bonum, honestum, jucundum & delectabile est, appetere facit.</i>
Vi.	Vi.		<i>Magnis viribus ad adversa resistendam instruit.</i>
	Ve.		<i>Feritatis amantem reddit omnis doli expertum.</i>
	G.		<i>Tranquillitate & perfecta mentis quiete gloriari facit.</i>

Quæ eodem modo per novem principia respectiva deduci possunt.

Est itaque Virtus habitus præcelsivus, qui in potentia ad nos relata secundum rectam rationem per prudentiam definita consistit.

Dixi præcelsivum, in potentia ad nos relata; quia habitus hujusmodi uti non est de rebus necessariis, ita non necessitat, neque libertatem tollit; sed quid secundum rectam rationem faciendum, quid fugiendum sit, per prudentiam determinat.

Unde consequitur, omnem virtutem consistere inter extrema vitiosa veluti medium quoddam; quod si teneris, tunc veram virtutem consecutus dici poteris.

Hujusmodi virtutes undecim refert Aristoteles, juxta totidem objecta earum; tot enim sunt virtutes, quot objecta; sed sunt undecim objecta, ergo totidem virtutes mores. Sed hæc in sequenti typo contemplare.

Objecta. Viriose extrema. Virtus media. Viriose extrema

1.	In rebus arduis & difficilibus.	Metus.	Fortitudo.	Audacia.	Quod enim in rebus arduis nimium times meticulosus, in extremis audax excedis, nulla habita ratione periculi; fortis sollem medium tenet, dum & timet & audet prudenter.
2.	Dolor & Voluptas.	Impotentia.	Temperantia.	Incontinentia.	Incontinentis medium superat, superbus in modo deficit; temperans mediocritatem servat.
3.	Pecunia parva.	Avareitia.	Liberalitas.	Prodigalitas.	Prodigus in largiendo medium superat, in accipiendo deficit; avarus contra in dando deficit, in accipiendo modum superat; liberalis utroque modum & medium servat.
4.	Pecunia magna.	Sordiditas.	Magnificentia.	Luxus.	Luxu decens medium superat; sordidus modum deficit; magnificus mediocritatem servat.
5.	Honorem magnus.	Puillanimitas.	Magnanimitas.	Superbia.	Superbus medium superat; puillanimitas modum deficit; magnanimus modum amplectitur.
6.	Honorem parvus.	Incuria honoris, famæ.	Studium honoris & famæ.	Ambitio.	Ambitiosus medium superat; honoris & famæ contemptor modum deficit; honoris & famæ cura medium sequitur.
7.	Ira.	Lentitudo.	Mansuetudo.	Iracundia.	Mediocris superat iracundus, deficit infersus; servat mansuetus & clemens.
8.	Veritas.	Dissimulatio.	Versutia.	Arrogantia.	Modum superat arrogans; deficit dissimulatio & hypocrita; servat verus.
9.	Jocus.	Rusticitas.	Urbanitas.	Scurrilitas.	Scurra medium superat; rusticus deficit; urbanus medium tenet.
10.	Conversatio jocunda.	Alientatio.	Comitas.	Morositas.	Alientator modum superat; morosus deficit; comis mediocritatem servat.
11.	Justitia.	Infra sortem.	Æquitas & Justitia.	Supra sortem.	Rigidus medium superat; remissus nimium justitiam deficit; justus æquat.

Videa

Vides hic Virtutem inter duo extrema & opposita vitia contineri; quæ quomodo-
cunque inter se comparentur, semper pu-
gant inter se extrema cum extremis, &
utraq; extrema cum medio; Ideo viciosi
virtute peccatores vituperant, & timidas for-
tem vocat audacem; audax appellat timi-
dam sibi contrapositum; unde maior est
inter extrema contrarietas, quàm inter ex-
tremum & medium, ut patet ex terminis;
subinde tamen excessus magis opponitur
medio, quàm defectus; nonnunquam ma-
gis opponitur defectus medio, quàm ex-
cessus; ut intemperantia magis opponitur
temperantiæ, quàm stupiditas illa ab omni-
bus voluptatibus abhorrens; quia homo
magis inclinatur ad voluptatem, quàm ad
stupiditatem, atque adeo magis opponitur
intemperantia temperantiæ, quàm alteri
extremo. Contrà defectus magis opponi-
tur medio, quàm extremo suo; quia igna-
via magis opponitur fortitudini, quàm au-
dacia, quia magis ab eo recedit; unde non
conficit in medio Arithmetico sed Geo-
metrico.

His præsuppositis, jam ut scias, quid sit
virtus, & ad quæ principia tam absoluta
quàm respectiva quolibet revocetur, ap-
pono sequentem tabulam.

- B. Beneficentia, Liberalitas, Munificen-
tia.
- M. Magnanimitas, Magnificentia, magna
& ardua profuse peragit.
- D. Fortitudo, constantia, in prosperis &
adversis durat.
- P. Politica virtus triplex: Monarchica,
Aristocratica, Reip. Oeconomica.
- S. Sapientia, prudentia, fides divina.
- Vo. Amor, charitas, spes, misericordia,
clementia, mansuetudo.
- Vi. Virtutes omnes.
- Ve. Veritas, veracitas, simplicitas.
- G. Tranquillitas animi, gaudium, fra-
tio boni.
- ≡ Secretus, solitudo, contemplatio.
- ♡ Pax, concordia, unio cum Deo.
- Castitas, continentia, temperantia.
- α Cognitio sui ipsius.
- ⊙ Sollicitudo mediocrum acquirendo-
rum ad virtutis possessionem.
- ∞ Summo bono fruendi desiderium.
- M. Majorum bonorum electio.
- ℞ Justitia, æquanimitas, accommodatio.
- Min. Humilitas, patientia.

Harum unamquamque per omnia tam
absoluta quàm respectiva principia deducere
poteris, uti in sequentibus exemplis
patet.

PARADIGMA I.

Queritur secundò: *Utrum Justitia virtus propriè dicta sit; & quid sit?*
Respondet affirmativè; & sic per 14 principia probatur.

B. ℞.	Illa est verè & propriè dicta virtus: Quæ	Se diffundit æquè ad omnia bonas, & ho- mines ex malis bonos facit.	Talis est Justitia. Ergo est verè & propriè virtus; quæ omnia bo- na facit.
M. ℞.		Magnas æquè ac parvos juxta unicuique quæ merita aut demerita dijudicat ad premiū vel poenam.	
D. ℞.		Conferuatrix est regum & imperio- rum omnium, ex æquo omnia durare facit.	
P. ℞.		Potentes regnare facit æquè ac subditos legibusque subiectos obedire facit.	
S. ℞.		Sapienter disponit de benemeritis præ- mio, de impiis supplicio proportiona- to afficienda.	
Vo. ℞.		Est voluntas perpetua & constans reddendi unicuique quod suū est.	
Vi. ℞.		Reges, principes, Monarchas æquè ac subditos gubernat, virtutem omnium forma, omnem excessum aut defec- tum vitiocum ex merito aut demerito æquat.	
Ve. ℞.		Juxta veritates & æquitates omnia de- cernit.	
G. ℞.		Unicuique statui tam politico, quàm monastico tranquillitatem conciliat & quiescit.	

II	Æ.	} Illa est verè & propriè dicta vir- tus: Quæ	Distribuit unicuique quod suum est.	Pietatem in Deum.
♡	Æ.		Excessum & defectum omnem re- ducit ad æqualem concordiam.	Amorem in patriam.
o	Æ.		Extrema opposita æquat per medio- critatem.	Obedientiam & reve- rentiam erga superio- res.
α	Æ.		In omni politico statu causat —	Societatem Vicin.
⊙	Æ.		Administratorem se constituit inter dis- sidia publica & privata compo- nenda.	Communione.
ω	Æ.		Boni communis pacem, tranquillita- tem & felicitatem unius intendit.	Concordiam.
M	Æ.	} Illa est verè & propriè dicta vir- tus: Quæ	Maiores æquat minoribus per le- gem dictamina.	Amicitiam.
Min	Æ.		Quod parum est, à nimio subtra- hit ad æquitatem reducit.	Similitudinem morum.
				Pacem parentum cum li- beris, cognatis, uxore inter & maritima.

Talis est Justitia. Ergo verè & propriè Virtus.

Habes in hoc exiguo Epilogo, quicquid in vastissimis Libris fuit de Justitiæ effectibus, natura, proprietate descriptum est: quæ si per oppositam justitiæ extremum, quæ est injustitia, aliter probare velis, nihil aliud tibi faciendum est, nisi ut per negativos terminos, omnes superdictas propositiones invertas. P. G. per o. Ubi nota hæc (o) est terminus oppositionis & contrarietatis, quam ubicunque repereris, ibi de oppositis virtutibus vitis ratiocinium infini tibi persuadeas, hoc pacto:

o. B. Æ. Illa non est Virtus, quæ non se diffundit ad ullum bonum, sed ex bonis malos facit.

Talis est injustitia, cujus comites sunt calumnia, jactantia, simulatio, calliditas, dolus, fraud, maliginitas.

Ergo injustitia non est propriè Virtus.

Vel aliter.

Nullum vitium se extendit ad bonum, neque ex malis bonos facit. Talis est injustitia. Ergo non se extendit, &c.

Atque hoc pacto procedes juxta seriem omnium propositionum, terminos affirmativos convertendo in negativos, quod luce clarius patet ex dictis. Poteris & hæc per Alphabeti columnas, uti & per varias Questiones, Questionumque Regulas infinitum ampliare: Quæ, ne in jam sæpe sæpius repetitis tempus perdam, industriosi Lectori discutienda relinquo.

Cum itaque Justitia Regia virtus sit, & communis omnibus reliquis virtutibus, ita nulla sine hac debitam perfectionem con-

sequitur. Poteris & hæc omnia per analogiam quandam & præcepta in Arte Analogica à nobis tradita, per omnia subiecta universalis mirabili quadam methodo deducere.

In Deo siquidem reperitur justitia, per essentiam, non vindicatrix tantum, sed & distributiva tam in premiandis Beatis, tunc in puniendis reprobis, in ordine universi potissimum elucescens. In Angelis, sive speciem justitiæ operationum intrinsicam in, sive administrationem Mundi ad omnes justitiæ leges exactam. In Coelis exactam motuum rationem, quæ non est aliud, nisi adæquatissima justitia perpetua & constans, quæ motus veloces & tardi ad admirabiles justitiæ æquitatisque leges, ad effectus à natura intentos producendos reducantur. Comparat & hoc in elementorum, in mixtorum productione, temperis & æquilibrium. De homine jam diximus. De cæteris naturæ gradibus, sensitivo, vegetabili, elementario luculenter apparent magnæ justitiæ vestigia, ex compositione rerum adæquatissima, ad omnes æquitatis leges combinata, ex vegetabilium sensitivorumque natura, indole, ingenio, instinctu, appetitu: quorum unumquodque hucusque recensitorum deinde per octodecim principia deduci potest, & variis questionibus urgeri: quæ omnia recensere infiniti laboris foret.

QUESTIO II.

Prudentia sit verè & propriè Virtus?

Prudentia, secunda ex virtutibus Cardinalibus, revocatur ad S. Et quaesito an sit virtus, & quid sit, hoc pacto Respondetur juxta principiorum seriem.

B.	S.	Dum bonum discernit à malo, quid hic & nunc amplectendum, quid fugiendum sit, dicitur.
M.	S.	Atque verum aggrediendarum discretionem docet.
D.	S.	Dum deliberat, quod semel standendum est.
P.	S.	Potentiam summam in rebus eligendis possidet.
Vo.	S.	Semper id, quod perfectius, amabilius & honestius, & appetibilis est, suadet.
VL.	S.	Virtutum magistra est.
Vo.	S.	Veritatem à falsitate segregat.
G.	S.	Optimis consiliis tandem quiescit, & adepto sive fruitor.
	S.	Virtutes à vitiis per differentes rationes separat.
○	S.	Quod hic & nunc juxta concordantiam rationum, agendum definit.
●	S.	Illa propriè est virtus; Quæ sine arte & sola vi sua, quæ sibi & aliis bona vel mala sunt, circumspicit.
α	S.	Non verbis tantum, sed & opere spectabilem efficit animam actionibus ad virtutis normam compositis.
⊙	S.	Per consultationem electionemque mediarum actionibus humanis ad rationis normam deductis providet.
ω	S.	Fines in omnibus operationibus ac judiciis spectat.
M.	S.	Præsidium aliorum propriè convenit, ad eos rectè beatèque gubernandos.
Æ.	S.	Actiones vicio extremorum laborantes rationis dictamine ad aequitatem ducit.
Min.	S.	Defectus actionum additione, & sobrietate excessus temperat.

Talis est prudentia. Ergo.

Est itaque prudentia perfectum rerum hic est nunc faciendarum rectæ rationis dictamen; Distinguitur à providentia, quod illa sit particulari, hæc universalis.

Has propositiones, si per oppositum prudentiæ vitium, (cujus comites sunt, stultitia, præcipitantia, inconsideratio, temeritas, præsumptio, coecitas, ignoerantia, &c.) converteris, terminis affirmativis præcedentium propositionum mutatis in oppositos, negativos, & habebis eodém Syllogismos negativos, quot affirmativos posueras. *F. Gr.*

● B. S. Illa non est virtus, quæ in operationibus suis discretionem boni & mali non habet, sed inconsulta præcipitantia omnia aggreditur.

Talis est imprudentia. Ergo.

Rel. Nullum vitium, bonum discernit à malo, neque, quid agendum, definit.

Tale est vitium oppositum prudentiæ.

Ergo virtus non est. Et sic de cæteris ordine propositionibus proceder.

Si porro prudentiam pro providentia sub generali nomine sumas, hanc omnibus quoque subjectis partim verè, partim per analogiam quandam applicare poteris. Est enim in Deo summa de rebus omnibus providentia; est & in Angelis, Coelis, Elementis, homine, animalibus, vegetabilibus, mineralibus &c. Quæ omnia per enumerationem partim ostendi possunt, uti in sensitiva natura, de provisione rerum sibi necessaryum, de provisione vegetabilium in attractu humorum sibi appetitorum; in mineralibus de instinctu ad locum sibi suisque operationibus maxime convenientem. Quæ singula iterum per 11 principia deduci & ampliari possunt; & per Questiones, earumque regulas in innumerabilem argumentorum, capitum, titulorumque congeriem amplificari possunt. Sed hæc de prudentia sufficiant.

QUESTIO III.

An Fortitudo sit virtus, & quid quæritur quæ illa?

Fortitudo, tertia ex Cardinalibus virtutibus revocatur ad D. de qua quaeritur, an virtus sit? *R.* Affirmativè, & illud ita per principia deduco.

B. D.	Illa est virtus, Quæ	Roborat mentem ad faciendā bonā & tolerandā malā, & ad remediandā vitia.
M. D.		Magnanimitas in periculis, pro patria aut boni communis gratia susceperis, facit.
D. D.		Hominem in laboribus virtutis gratia sustinendis perseverantem facit.
P. D.		Animo perfecte dominatur, cum à vitiis tentatur.
S. D.		Iram in tolerandis laboribus obviā moderatissime rationis compescit.
Vo. D.		Ad magnarum rerum appetitum, viliumque contemptum, laborumque utilitatis ratione, perpessum excitat.
Vi. D.		Animum perpetuū ad audacem virtutum prosecutionem sollicitat.
Vc. D.		Periculis causa tormentata constanter & mortem ipsam intrepidè sustinet.
G. D.		Gloriosam magis docet virtutis causā præclarè mori, quam turpiter vivere; aut in servitutem redigi.
D.		Nallis adversis à magnis perpetrandis separatur.
♡ D.		Patientiam humanarumque rerum contemptum animis inserit.
♣ D.		In adversis non frangitur, neque prosperis elevatur, sed utraque sorte perseverat.
α D.		Virtutis amorem, periculorum omnium contemptum causat.
⊙ D.		Prospera inter & adversa mediā constituit animum.
∞ D.		Pro sua habet, vel honorem Dei, vel propriam salutem, vel boni communis emolumentum.
M. D.		Quo magis periturus, eo plus effluere facit.
A. D.		Equalem sibi semper animum facit.
Min. D.		Vitia despiciit, ad altiora verò semper animum erectam habet.

Talis est Fortitudo. Ergo.

Est ergo Fortitudo media inter metum & temerariam audaciam constituta, cujus proprium est, inter adversa roborare mentem ne terreatur, inter prospera, ne plus iniquo extollatur: animum instigare semper ad exercitium boni, ipsamque consuetudine, ne vincatur à malis.

Quæ, uti patet, per opposita vitia suis deducet, id est, convertendo terminos præcedentium propositionum affirmativos in negativos. *P. S.* Illa non est virtus quæ contraria omnia fortitudini facit. Talis est immoderata audacia, crudelitas, &c. Ergo non est virtus.

Sunt autem vitia opposita Fortitudini, amentia, audacia, inconstantia, elatio, tyrannia, immanitas, crudelitas, & quæcumque excedunt fortitudinem, deficiunt verò à Fortitudine desperatio, stupor, pusillanimitas, molities, dissidentia, ignavia, metus sine ratione. Atque hæc omnia vitia per negativos præcedentium propositionum terminos, ut dixi, deducere poteris.

QUESTIO IV.

An Castitas, continentia, & temperantia sit Virtus, & quid? *R.* Affirmative, & sic per principia id ostendo.

♣ B. ⊙	Illa propriè est virtus, Quæ	Sanctam animæ libertatem largitur, dum se à vitiis continet, eaque superat mediante virtute.
♣ M. ⊙		Enormia vitia animæ & contraria insistantia cohibet & compescit mediante continentia.
♣ D. ⊙		In custodia sui ipsius perseverantem facit, perfecta contrariorum motuum interiorum exteriorumque moderatissime.
♣ P. ⊙		Hominem ad vitia omnibusque animæ nocivis resistendam potentem reddit.
♣ S. ⊙		Rectæ rationis dictamine cor à pravis emagistratū coercet, & impetus sensuales ad mediocritatem reducit.
♣ Vo. ⊙		Appetitus carnalis voluptatis in cibo, potu, venereisque actionibus, mediū rationis compescit.
♣ Vi. ⊙		Dum ab omnibus vitiis se cohibet, omnes in se plantat virtutes.
♣ Vc. ⊙		Per interiorum animi motus à falsis & deceptis discernit.
♣ G. ⊙		Finem omnibus capabilitatibus imponit.

Talis est Castitas. Ergo.

•• = •	} Illa proprie est virtus, Quae	Hominem ab omnibus occasionibus peccandi separat.
•• ♥ •		Unius cum Duo conciliat.
•• •• •		Omnem contrarium spiritum inter & carnem totum, continentie modo cohibet & extinguit.
•• α •		Causas illicitarum voluptatum in cibo, potu, venere, impedit.
•• • •		Atque opportunè constitutis, passionibus mentis ex prava concupiscentia ortis, frangit injicit.
•• ∞ •		Omnia in hunc finem ordinat, ut animam & corpus ab omni pollutione seruet immunes.
•• M. E. Min. •		Omnem excessum & defectum recte rationis dictamine & iudicio aequat.
		Talis est Castitas. Ergo.

Differt hæc à Justitia, Fortitudine, Prudentia, quod illa, quæ sensum concupiscentiam concernunt, in cibo, potu, & venereis propriè cohibeat, & mediocritatem inducat; Justitia verò inter justum & injustum; Fortitudo opposita metum & inconsultam audaciam cohibeat medio rationis; Prudentia inter soliditatem & temeritatem medium rationis; hæc verò inter excessum & defectum luctum medium ponat; Sæptem hæc Virtutes Cardinales, quæ omnium reliquarum Virtutum chorum moderantur. Sed hæc jam de his sufficiant. Quare ad tres Theologicas virtutes transeamus. Sit itaque

QUESTIO II.

An Fides sit Virtus, & Qualis?

Fides duplex hic in considerationem venit: Humana & Divina, utramque pacis prosequatur. Revocatur autem Fides ad Ve.

Fides cum sit eorum, quæ non apparent, & quæ futura esse certò existimantur, pro modo eorum, quæ in credulitatem cadunt, distinguitur. Quare alia est Humana, hoc est de rebus humanis, ut cum humanis verbis fidemus; alia est Divina, quando certò

credimus revelationi divinæ innixi, id est, quæ non cognoscimus apertè, & evidenter, sed effectus videmus.

Quod ad primam. Jam serè nihil est in hoc sæculo, quod partim nobis non innoteat ex fide, omnibus horis vita humana credit. Sicut Agricola ea fide impulsus, quod credit venturos imbres solisque calorem ad optimam messem opportunum. Contrahuntur matrimonia in fide proles futuræ. Traduntur præceptoribus discipuli, quod credant in eos traditionem transfundì posse. Imperii insignia assumuntur, dum credimus populos oblectanduros. Vide nauta se aperto periculo exposit. Fide, quod in annalibus scriptum invenitur, verum credimus fuisse. Fide omnes obligationes contrahuntur, cum de occultis cordium cogitationibus non liceat judicare, verbis & precepcionibus nos exponimus; hinc patet, ut cum maxime fide in humanæ societatis commercio opus sit, neque sine ea vivere queamus; Fides quoque publico consensu exsolvenda sit, ab hominibus & contra peridos varia constituta poena: unde hanc virtutem esse maxime necessariam, hisce argumentis probabit.

B. Ve.	} Illa est vera virtus, Sine qua	Nulla hominum conversatio & consuetudo conservari potest.
M. Ve.		Nihil magnum & arduum perfici potest.
D. Ve.		Nihil in humanis rebus durare potest.
P. Ve.		Principes, Reges, Imperatores, quævisque Reipubl. administrationes in vanum laborant.
S. Ve.		Omnia Cassilia, omnia arcana coedicta consistere non possunt.
Vo. Ve.		Nulla voluntas explicari potest.
Vi. Ve.		Nulla civitas consistere potest.
Ve. Ve.		Nulla in mundo veritas est.
G. Ve.		Omnis humana gloria & quævis sine suo frustratur.
= Ve.		Innumera dissidia nascuntur in Rebus publicis.
♥ Ve.		Mundus contrarietatibus involvitur.
•• Ve.		Innumera mala nascuntur.
α Ve.		Nulla datur in politicis pax & concordia.
• Ve.		Omnis mediocritas ratio tollitur.
∞ Ve.		Perit finis Reb. publ. periculum.
M. Ve.		Majores & Superiores produntur.
E. Ve.		Aequales dolo & infidiis enervantur.
Min. Ve.		Minores ad incertum redactantur.

Sine Fide humana omnia alta sunt. Ergo, Fidem humanam omnia dicta bona consequuntur.

Malta sanè possunt animum inducere, ut pollicitum speremus, vel factum fuisse vel futurum credamus; Caterum si è communiter accidentibus, & quotidianis exemplis atque humanæ naturæ inconstantia velimus res perpendere, vix aut nunquam fidem inter hæc caduca habendam vel dandam esse cognoscemus; usque adeò enim fides hæc fragilis, incerta, subdola & inconstans est, ut nulli rei fidendum videatur; Amicis enim aut consanguineis fidemus? at illos quotidianis se linbus divertere videmus. Qui amici sunt hodiè, leviore de causa hostes fiunt severiores; verbo:

— Stat nulla diu mortalibus usquam
Fortuna titubante fidei.

Ad politica & contractus si venias, pollicitis quilibet dives esse potest: si inibes, in vitam longior, vita morte acerbior instat; si debeas, urgeberis; si repetas, amicos inimicos habebis: Si speres, in fide decipieris, atque adeò fidem habendo pecuniam amittes, diffidendo servabis. Sed hæc *empirorum*. Quare ad nostra,

Queritur iterum: *An Fides supernaturalis virtus sit?* R. Affirmative; & sic id deduco:

Fides enim hoc pacto sumpta ad Sapientiam revocatur, uti est lumen supernaturale.

B. S.	Illa est propriè virtus supernaturalis; Quæ	Quia Deus se suaque mysteria per revelationem communicat animæ rationali.	Talis est Fides supernaturalis. Ergo.
M. S.		Hominem divinorum mysteriorum capax reddit.	
D. S.		Divinis rebus certum & infallibilem assensum percipere docet.	
P. S.		Animam ad quidlibet per revelationem credendum potentem reddit.	
S. S.		Quod non vides, credere docet intellectuali lumine.	
Vo. S.		Est substantia rerum sperandarum & argumentum non apparentium.	
Vi. S.		Virtute supernaturali animam illustrat, ut ea credat, quæ naturalem scientiam excedunt.	
Ve. S.	Illa est propriè virtus; Quæ	Veritate & certitudine uti omnes humanas scientias superat, ideo auctoritati divinæ soli innititur.	Talis est Fides supernaturalis. Ergo.
G. S.		Hominem ad æternæ salutis portam ducit.	
III S.		Hominem ab erroribus innumeris separat.	
II S.		Immediatè animam cum Deo unit.	
☉ S.		Omnis contrarietatis expertus est.	
α S.		Est principium omnis boni, & causa felicitatis æternæ.	
⊙ S.		Medius est ad coronam & beateum Coeleste.	
∞ S.	Illa est propriè virtus; Quæ	Sola ad finem ultimum possidendum conducit.	Talis est Fides supernaturalis. Ergo.
M. S.		Formata charitate, major omnibus virtutibus.	
A. S.		Animam Deo similem facit.	
Min. S.		Fundamentum & basis omnium virtutum.	

Vide quæ in C. 1. P. 3. de Subjectis Universalibus fultè de fide per paradigmata tradidimus.

QUESTIO VI.

An Spes sit virtus.

Spes duplex est, Humana, & Divina, seu supernaturalis: Illa vis est quedam innata, quam divina bonitas implantavit naturæ rationali ad solamen in adversis; Anchora miserorum, sola inter homines numero, uti Poëta canens innuit; Omnia sic plena sunt: & Naso rectè canit:

Hæc Dea, cum fugerint fœderatos Nomina ter. Nolat.

In Dīs invisa sola remansit homo.

Hæc facit ut vivat, fessis quoque compede vellat.

Liberaque à ferro crura futura patet.

Hæc facit ut videat cum terras undique nulas.

Nasfragus, in mediis brachia jactet aquis.

Capè aliquem solers modicam cura reliquit.

Nec spes hinc veni desolante cadit.

Cavere dicuntur clausi sperare salutem.

Atque aliquis pendens in cruce vota facit.

*Null. Jam mala fuissim letho, sed credula vitam
Spes fecit, & melius, cras fore semper
ait.*

*Spes ait agricolas, spes dulcis credit aratri
Samina, quæ magno fœnore reddat ager.
Hæc lupacis volucres, hæc captat arundine
piscis.*

Cum tenues hœmus addidit arte cibos,

Hinc alii ponunt Spem suam, in

B. Substantiis rerum.

M. Magnitudinis & multitudine divi-
tiarum.

D. Longæ & felicitis vitæ produllione.

P. Honoribus & dignitatibus.

S. Scientiarum conquisitione.

Vo. Voluptatum plena fruitione.

Vi. Virtutum laudabili studio.

Ve. Veritatis investigatione.

G. Gaudii & voluptatum gloria. Et
sic de cæteris.

Spes Virtus Theologica, est certa expec-
tatio futuræ beatitudinis ex gratia & me-
ritis proveniens, in quantum ad ipsam rem
speratam, non quoad habeam; estque vir-
tus à DEO in voluntatem infusa, qua ho-
mo inclinatur & disponitur ad beatitudi-

nem æternam, certo, mediante auxilio
DEI expectandam, qua inter labentia se-
culi ruina erecta mens viget: est enim

B. Arrha quædam futuræ coelestium.

M. Integritas virtutum.

D. Perseverantia in bono.

P. Patefactus in profligandis vitiis.

S. Sapientia Coelestis magistra.

Vo. Coelestis patriæ desiderium.

Vi. Virtus imperturbata.

Ve. Verarum bonorum executrix.

G. Animæ gaudium & gloria.

Sed hæc de Spe sufficiant.

QUESTIO VII.

De Charitate.

Charitas duplex est, Humana & Divina.
Illa versatur circa parentes, cognatos, a-
micos, motiva extra DEUM susceptis.
Hæc est immediate propter DEUM, est-
que habens & virtus supernaturalis, qua
DEUS totis viribus, tota anima, tota men-
te propter seipsam diligitur, & revocatur
ad Vo. De qua hæc quæstiones formari
possunt, ratione subiecti, objecti, virtu-
tis, ordinis, actuum.

B.	Charitatis dilectio sistat in DEO, an se diffundat ad proximos? R. Ad utrumque, propter DEUM.
M.	Charitas possit augeri in infinitum? R. Quod sic, quia versatur circa ob- jectum infinitum. Et an se Charitas extendat ad omnia, etiam creaturas irracionales? R. Quod non, quia hæc non sunt capaces beatitudinis, nisi in quantum bona sunt hominibus.
D.	Charitas erga parentes, amicos, cognatos, remaneat in patria? R. Quod sic; quia habent se per modum Proximorum, & participantium idem bonum.
P.	Possint amari demones & peccatores? R. Quod illi non, quia inimici DEI; hi verò, quoniam amici DEI fieri possunt, & quia sunt proxi- mi nostri, diligere debent.
S.	Charitas fundetur in intellectu, an in Voluntate? R. Quod in voluntate potissimum; quia versatur circa bonum, propter quod amamus, radi- caliter in intellectu, in quantum bonum intelligimus.
Vo.	Voluntas sit subiectum Charitatis? R. Quod sic; quia versatur circa DEUM, ut bonus est.
Vi.	Charitas sit Virtus? R. Sic; quia nos DEO conjungit, & quia attingit DEUM, ut est regula humanorum actuum. An excellentissima & summa virtutum? R. Sic; quia in DEO sistit, & quia omnes virtutes ordinat ad ultimum finem.
Ve.	Charitas vera sit virtus in infidelibus, & peccatoribus? R. Quod non; quia non attingunt DEUM sub ea ratione, sub qua deberent.
G.	Charitas & gaudium idem sit? R. Quod non; eo quod gaudium non sit distincta virtus à Charitate, sed est actus, effectus, & fructus Char- tatis.

=		<i>Charitas sit differens, an una?</i> R. Quod una; quia unum obiectum, circa quod occupatur.
♡		<i>Charitas sit univoca?</i> R. Quod sic; quia amans & res amata per amorem unum sunt.
☉		<i>Charitas habeat contrarias affectiones, ut iram timorem &c.</i> R. Quod non; quia Charitas foras mittit timorem, & contra ipsi contraria.
α		<i>Charitas sit causa & principium meritarum?</i> R. Quod sic; quia Charitas in via potest augeri; ergo & merita; iuxta illud: remittuntur ei peccata multa, quia dilexit multum &c.
⊙		<i>Charitas sit modum ad felicitatem aternam?</i> R. Quod sic; quia sine Charitate nemo salvari potest.
ω	Ad	<i>Charitas sit finis ultimus hominis?</i> R. Quod sic; quia D <small>eu</small> s increata charitas est, circa quam charitas creata versatur, ut summum bonum & finem ultimum.
M.		<i>Major sit Charitas versus unum, quam versus alterum?</i> R. Quod sic; servatur enim ordo dilectionis, primo ad D <small>eu</small> m, deinde ad proximum, tertio ad gradus propinquitatis.
Æ		<i>Omnia æqualiter diligenda sunt?</i> R. Quod sic; in quantum propter D <small>eu</small> m omnia diligantur, non quoad ordinem diligibilem.
Min.		<i>Charitas possit diminui?</i> R. Quod sic; in via, non solum per peccatum veniale, sed & per peccatum mortale penitus tolli; secus in patria. Ibi enim nulla diminutio timenda est, ubi jam perfecta D <small>eu</small> i Charitas possidetur.

Habes hęc quicquid de Charitate proponi potest, iuxta seriem principiorum dispositum; Quæram utamquamque iterum per Quæstiones: *Quid, cur, quantum, quale, quando, ubi, quædo, de quo, quidvisum*, discutere licebit. Quæ omnia, ne liber in infinitum excreseat, Lectoris industria cœruenda relinquo.

Restant in Enneade virtutum examinandæ virtutes: *Patientia & Pietas*. Verùm cùm jam ex multiplici paradigmatum exhibitione modum, omnes cæteras virtutes describendi, deduxerim, supervacaneum esse ratus sum, ea ad tedium Lectoris repetere. Poteris itaque non dicta tantum methodo, sed & primò per Alphabeti Columnas tum perpendiculares, tum transversas, assumpta Virtutum thesauri deducere: *P. Gr.* per Columnas perpendiculares; quarum prima, ut in margine. Transversa verbò B M. B D. B P. B S. B Vo. B Vi. B Ve. B G. Quæ omnia infinitam penè discurrendi de singulis materiam præbebant. Secundò. Ex Tabula Combinatoria, in qua quæ triades sunt literarum, tot media resultant Syllogismorum de omnibus & singulis formandorum. Tertio per Cyclophilam, quam in Secundo Libro reperies. Sed qui exempla tum in toto opere, tum in hoc præfenti potissimum Libro rectè consideravit, is nullam quoque in hisce difficultatem reperiet. Quæ hisce relictis ad alia progrediamur.

Alia methodus, quæ sit difficultate, & sine magno studio, de quacunque re moralem doctrinam contrahente, discutiendi artem docet, Conclusionibus & Ethica Studiis imprimis usui futuram.

Hanc methodum ediderat Anno 1624. in folio patente Augustinus Nunnchus ex Ord. Carmel. quam cùm ab amicis mihi communicatam examinasset, inveni vera quidem esse, quæ author de ea, veluti quæ omnes cæteras methodos hucusque inventas, multis paradoxis superet, jactat; Sed enim, cùm & ista jejune admodum & superficialiter sit tradita, suasque difficultates adjunctas habeat, iis sublati emendatisque eam hoc loco juxta mentem authoris paulò lucidius explicandam duxi. Itaque methodus hoc pacto instituitur.

Primò posuit Author eicosiadem quæstionem, sive quod idem est, selegit 20 verba activa, quæ serviant, quæstionibus formandis.

Secundò selegit hecatontadem terminorum, sive 100 virtutes morales, quæ loco sunt subjectorum in formandis propositionibus; atque hisce totam in arte procedendi rationem complet. Viginti erotematicos verborum terminos unà cum hecatontade virtutum moralium subjungimus.

Horum itaque peragium per decem usus, multiplici paradigmatum congerie deduco, ut sequitur.

Notantur 100 terminorum, qui comprehendunt principia, quod in morali doctrina traditur & divisi in decem decades,

Tabula Quæstionum.

1. Disponat.	Fides.	Spes.	Auxilia.	Vocatio.	Lux.
2. Consequatur.	Athor.	Fidelitas.	Spiritus.	Abrenunciatio.	Perfectio.
3. Augeat.	Bonitas.	Liberalitas.	Misericordia.	Beneficia.	Multitudo.
4. Conserveat.	Obedientia.	Timor.	Humilitas.	Resignatio.	Purpura.
5. Extendat.	Oratio.	Sollicitudo.	Unio.	Altitudo.	Aspiratio.
6. Crescat.	Sanctitas.	Perseverantia.	Propositum.	Renovatio.	Castitas.
7. Facilioret.	Fortitudo.	Valor.	Consecratio.	Resistentia.	Victoria.
8. Frustrifaciat.	Gubernatio.	Capacitas.	Prudentia.	Consilia.	Iustitia.
9. Elevet.	Pax.	Suavitas.	Providentia.	Preventio.	Rectitudo.
10. Affigat.	Felicitas.	Altitudo.	Appetitus.	Satisfactio.	Centrum.
11. Inclinet.	Illustratio.	Conversio.	Contritio.	Penitentia.	Infusio.
12. Utili sit.	Puritas.	Superioritas.	Gratitudo.	Speciositas.	Splendor claritatis.
13. Emendet.	Acceptio.	Imitatio.	Succursus.	Gracia.	Redemptio.
14. Commiseret.	Deificatio.	Religio.	Exemplum.	Patientia.	Mortificatio.
15. Reperiat.	Devotio.	Conscientia.	Sinceritas.	Querendo.	Securitas.
16. Debeat.	Sollicitudo.	Exercitium.	Adificatio.	Dedicatio.	Sacrificia.
17. Correspondat.	Libertas.	Triumphus.	Celebritas.	Restitutio.	Locum.
18. Ordinetur.	Reformatio.	Leges.	Proportio.	Examen.	Integritas.
19. Requirat.	Distributio.	Patrocinium.	Correctio.	Premia.	Vigilantia.
20. Monstret.	Plenitudo.	Abundantia.	Gustus.	Veritas.	Potentia.

Ufus hujus Tabule.

Has 20 quæstiones & 100 termini, ante omnia perfectè memoria tenendi sunt, ut sine hæsitacione eos recitare possis; alias frustra laborabis; neque tibi difficile videatur memorie mandare ea, quæ ad eò mirificum effectum præstant, & tanta proficiendi in quavis doctrina arcana adjuncta habent; ita ut sola hæc Tabula loco illustratissimæ Bibliothecæ esse possit; ita loquitur author Tabule Augustinus Numer. Expoit autem potissimum decem usus hujus Tabule, ut loquitur.

Primus usus est: De quacunque assumpta propositione erunt 1000 quæstiones sine difficultate & labore. Sed procedamus ad dictarum rerum demonstrationem.

Tractaturus de *Fide*, accedes primam quæstionem, quæ est: si *Fides* disponat? hanc applicando ad singulos terminos educo 100 quæstiones, hoc pacto: An fides disponat per spem; an per auxilia; an per vocationem; an per lucem? sequendo ordinem initialium terminorum in singulis columnis contentorum. Deinde procede ad secundam quæstionem, quæ est: an consequatur? *P. G.* An fides consequatur spem? si auxilia? si vocationem? si lucem? si conversionem? contritionem? & sic ordine per 100 terminos progrediendo. Deinde progredieris ad tertiam quæstionem augeat, interrogando, an fides augeat spem? an auxilia gratiæ? an vocationem? &c. Et hoc pacto has 20 quæstiones applicabis ordine 100

terminis, & habebis 2000 Quæstionum; siquidem 20 ducta in 100, faciunt 2000. Possunt autem non termini duntaxat hic positi assumi, sed quælibetque extra illos 100 assumptos pari pacto per quæstiones discuti poterit: *P. G.* *Salutatio* non continetur in hac 100 terminorum tabula, potest tamen nihilominus ille per quæstiones æquè bene ac alii in Tabula positi, discuti. *Exempli gratia* querendo: An vita solitaria *disponat* ad exercitium fidei, spei, &c. juxta ordinem terminorum. Deinde simili applicatione procedes ad secundam Quæstionem: An vita solitaria *consequatur* fidem, an spem, an auxilia gratiæ &c. Hæc & hoc mirabile, combinationes ascendere ad 200000 Quæstionum; hoc pacto: 20 quæstiones ductæ in 100 terminos dant 2000; quoniam verò 100 quæstiones possunt applicari cuilibet termino, quorum Combinatio cum quæstionibus facit 2000. 100, ducta in 2000, dant 200000. Patet ergo dictorum veritas.

Secundus Usus hic est: Quod ad quamlibet Quæstionem respondere poteris affirmativè, vel negativè, & inde 100 rationes manifestas educes, quæ sine labore & difficultate probantur; & hoc fit, applicando quæstionum verba ad id, quod ad probandum assumitur. *P. G.* Queritur: An *fides* disponat per amorem? *R.* Affirmativè; & hoc probatur ipso verbo per quæstionem assumptam, hoc pacto: fides disponat per spem, ergo disponit per amorem. Iterum, fides disponit per auxilia, ergo per amorem. Item, fides disponit ad consequendam lucem;

lucem: Ergo per amorem; & hoc pacto procedo discurrendo per omnes terminos, deducendo per singulas conclusiones 100 rationes; quæ quidem si omnes sunt 200000 quæstiones, & utraque probatur per 100 rationes, erunt 200000000 rationum, quæ omnes differentes erunt.

Tertius usus est: Declarare 10 proprietates de singulis partibus, & singulas proprietates per 100 descriptiones. *V. Gr. Suscipio thesaurum de Oratione mentali, & quæro, ad quid Gratia mentalis disponat?* *R.* Quod disponat ad exercitium fidei; ad exercitium spei; ad obtinendam lucem divinam, & sic procedo discurrendo per omnes 100 terminos. *Iterum ergo quaeritur, quid consequatur Oratio?* *R.* Quod consequatur firmitudinem in fide, in spe, luce, &c. & sic de cæteris ordine 100 terminis procedendo.

Quartus usus est: Inde deducere sine labore multa millia axiomatum sive maximarum, quæ magno usui forent concionatoribus: *V. Gr. Suscipio pro thesauro Amorem, cum quaestione Augere, dicendo: Amor cum augeat fidem, augeat & Spem; amor qui augeat fidem, augeat & lucem; amor qui augeat fidem, augeat & auxilia gratiæ; amor qui augeat fidem, augeat & contritionem, conversionem, penitentiam, justificationem, & sic de cæteris; quarum maximarum non est finis, dicto modo singula singulis applicando, & mirificè intellectum illuminant.*

Serviant quoque pro mediis ad ratiocinandum in materia spirituali, sive ascetica. *V. Gr. Probaturus, quod humilitas elevet spem, sic argumentor*:

Quodcumque elevat amorem, elevat & spem.

Humilitas elevat amorem. Ergo & spem.

Iterum: Omne quod elevat lucem, elevat & spem.

Humilitas elevat lucem. Ergo & spem.

Et hoc pacto per singulos 100 terminos progrediendo probabis, quod humilitas elevet spem.

Quintus usus. Plurimum ad Sacrae Scripturae loca exponenda conducit. Sit v. gr. thema hoc: *Osvaletur os osale me sui*. Circa id has formo quaestiones:

An os divinum disponat animas ad exercitium fidei; ad consequendam novam lucem; ad augendam fidem; ad auxilia gratiæ; ad conservandam vocationem, & sic procedendo per omnes terminos, acquiram ducentas mille quaestiones de omni divini oculo; quomodo, & ad quid disponat, quid consequatur, quid augeat, quid conservet; & hoc pacto de omnibus Sacrae Scripturae locis exponendis procedes.

Sextus usus. Servit concionatoribus ad probandum aliquod assumptum thema more Mathematicis usitato, per maximas ex terminis & quaestionibus deductas; *V. Gr. hæc propositio: Qui suscipit Sacram Synaxin in gratia, ex eo non poterit damnari*; multis variisque modis probari potest, sine numero & termino.

Per id, quod augeat amorem D & I, nemo damnari potest.

Sacra Synaxis augeat amorem D & I.

Ergo qui illam in gratia suscipit ex eo damnari non potest.

Omne quod augmentat puritatem animæ, id damnare non potest.

Hoc facit Sacra Synaxis. Ergo.

Omne quod augeat paupertatem Spiritus, id damnare non potest.

Hoc facit Sacram Synaxin suscipiens in gratia. Ergo.

Omne quod augeat pulchritudinem animæ, id damnare non potest.

Hoc facit Sacram Synaxin suscipiens. Ergo.

Omne quod augeat splendorem animæ, id damnare non potest.

Hoc facit Sacram Synaxin suscipiens in gratia. Ergo.

Probatur Major.

Omne quod augeat gratiam, id damnare non potest.

Amor D & I, paupertas, puritas animæ, splendor animæ augeat gratiam. Ergo, qui illis inhiat damnari ex his non potest.

Hoc pacto poteris progredi per omnes 100 terminos, seligendo semper eos, qui magis ad rem faciunt, & habebis innumerabilem argumentorum copiam, idque per solum verbum augeat. Si vero dictos terminos per singula 100 quaestionum verba probaveris, quasi in infinitum crescet argumentorum copia.

Septimus usus. Per opposita virtutum argumentari docet. *V. Gr. Amor duplex est, Divinus & Carnalis*; unde pulchrè poteris hac arte per oppositos modos utrumque innumeris modis demonstrare, hoc pacto.

Omne quod disponit ad fidem, sanctum est.

Amor disponit ad fidem. Ergo.

Omne quod ad fidem non disponit, sanctum esse non potest.

Talis est amor Carnalis. Ergo.

Et sic de cæteris.

Ita

perum. Felicitas est communis & Mundo & Sanctis; Unde sic argumentor.

Omne quod elevat fidem, paupertatem, amorem, gratiam, auxilia, est divinum quid.

Talis est felicitas iustorum. Ergo.

Et contra. Quod non elevat fidem &c. divinum esse non potest; felicitas mundana non elevat fidem; Ergo.

Hoc pacto in omnibus terminis assumptis contrarietatem quandam invenies, quam discutere licebit, methodo hic paucis indicata.

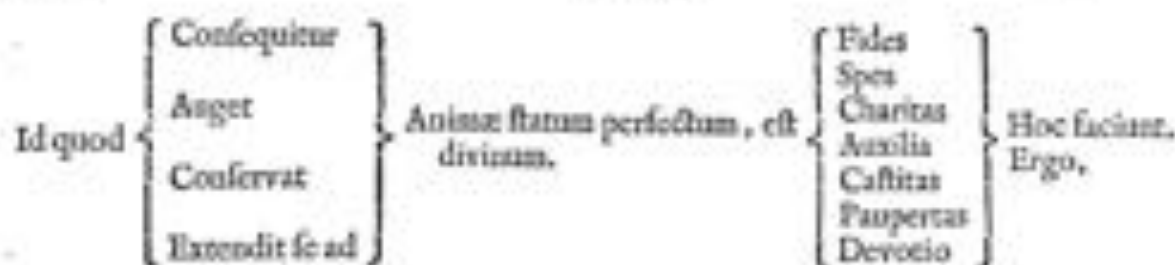
Collectus Usus est; Examinare statum animæ, videndo, An fides dicat conjunctionem cum omnibus 100 terminis, & quomodo per eam perfectio animæ acquiratur. *F. G.*

Omne quod disponit ad perfectum animæ statum, disponit & ad gloriam.

Fides, spes, Charitas, paupertas, devotio, humilitas, &c. disponunt ad perfectum animæ statum.

Ergo & ad gloriam.

Deinde per reliquos terminos quaestio-

Vides hic assumptum quemlibet terminum ex 10 verbis erotematicis, posse deduci per omnes 100 terminos, qui sunt veluti totidem subiecta propositionum ad conclusionem faciendam; res adeo clara est, ut expositione ulteriori non indigeat.

Novus Usus est; In oratione mentali per singulos hebdomadis dies infundenda, applicando singulis unam decadem terminorum cum 10 quaestionibus combinandam. *F. G.* De amore diviso meditaturus, considero primò excellentiam amoris divini, eò quod disponat ad pacem, ad gratiam, ad devotionem, ad contritionem, poenitentiam, & sic de reliquis; Deinde sic infero;

Quod disponit ad ista omnia, consequitur ista; consecuta elevat; elevata extendit ad ulteriores fines; extensa augeat, aucta conservat; & sic de cæteris.

Divinus Usus; Quod ex una centuria poteris facere multas alias, pro ratione formalitatum, quæ reperiuntur sub singulis terminis ad alios comparatis. *F. G.* Amor sanctus, amor liberalis, amor paupertatis, amor peritatis, & sic de cæteris. Certum est, amorem per omnes 100 terminos, per formalitates singulis proprias, differentielque conceptuum rationes traduci posse.

Atque hæc sunt, quæ de Uſu huius Tabulæ paucis indicanda duxi.

CAPUT II.

Novæ Methodus & mirabilis, universam Ecclesiæ doctrinam comprehendens.

Vidimus fuit, præcedenti subiungere novam & admirabilem methodum, qua quicquid in universa morali doctrina continetur, congestum habetur, ut vel unicuique istiusmodi solium, instar Bibliothecæ esse possit ad de quacunque re discurrendum locupletissimè. Sed exponamus primò ordinem & dispositionem inventi nostri.

Virtutes morales ita dispositæ sunt, ut semper illæ in Syllogismis (quorum non est

numerus) minorem terminum & subiectorum rationem, predicata verò mediorum locum obtineant; quæ quidem ita principis Artis nostræ applicata sunt & adaptata, ut tam predicata, quam subiecta semper ad unum ex 18 principis tam absolutis quam respectivis revocentur, uti ex ordine proposito patet. Habet autem hæc inventio innumerabiles usus & applicationes, uti postea declarabimus.

Major.			Minor.	Conclusio.
B. Omne quod	Se diffundit per	Id	} est.	} Talis est. Ergo.
	Largitur			
	Confert ad			
	Augēt			
	Præstat			
	Influit in			
	Derivat in aliud			
	Porrigit opem ad			
	Communicat			
	B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G.			
	Excellent Pulchrum Utile Magnificum Perfectum Integrum Appetibile Amabile Decorum			
				Bonitas Vita virtuosa Perfectio Liberalitas Eleemosyna Misericordia Mansuetudo Pietas Beneficentia

Examinantur hæc omnia per Quæstiones :

An.	} Ex appli- cantur ad Poli- ticam	} Pontificiam, Cæsaream, Aristocraticam, Democraticam, Oeconomicam, Monasticam, Ethicam in genere, Asceticam, Religionem,	} Per ana- logiam ad	} & per	} Syllogismos. Resolutiones. Compositionem. Discursus. Paraphrases. Descriptiones. Cyclophoriam. Tabulas. Orbes. Abacos.
Quid.					
Cui.					
Quantum.					
Quale.					
Quomodo.					
Ubi.					
Quando.					
Quibuscum.					

M. Omne quod	Extensivum ad	Id	} est.	} Talis est. Ergo.
	Intendit			
	Dilatat se ad			
	Integrit			
	Componit			
	Complet			
	Monstrat viam ad			
	Excollit			
	Elevat			
	B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G.			
	Magnum Sufficiens Splendidum Præcellum Potens Copiosum Eminens Dignum Gloriosum			
				Magnanimitas Magnificencia Liberalitas Munificentia Celsitudo Fortitudo Dignitas Integritas Ubertas

Per contrarios terminos.

Hæc omnia totidem modis probari poterunt per negativos terminos aut *oppositos Attributivi*. V. Gr.

Omne quod non extendit se, magnum esse non potest.

Puillanimitas non extendit se. Ergo. Et sic de cæteris ordine terminis.

Vel per CELARENT.

Nallum inextensivum sui magnum esse potest.

Omnis puillanimitas est inextensiva sui. Ergo nulla puillanimitas magna esse potest.

Major.			Minor.	Conclusio.
D. Omne quod	Firmat	Id	} est.	} Talis est. Talia sunt. Ergo.
	Stabit			
	Permanere? facit			
	Consistere			
	Conservat			
	Continuat			
	Constituit			
	Perpetuat			
	Egit			
	B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G.			
	Indeficiens Immutabile Incorruptibile Perpetuum Immobile Inviclabile Solidum Stabile Forte			
				Fides Perseverantia Patientia Confidentia Vitz virtuose perfectio Contractus civilis Matrimonium Amicitia perfecta Sacramenta

Hæc iterum totidem modis probari poterunt per terminos negativos & *oppositos Denegativi*. V. Gr.

Omne quod non firmat Veritatem, stabile esse non potest.

Perfidia est talis. Ergo. Et sic de cæteris.

Vel per CELARENT.

Nallum destructivum veritatis stabile esse potest.

Omnis perfidia est destructiva veritatis. Ergo nulla perfidia stabilis esse potest.

P. Omne

Major.				Minor.		Conclusio.
P. Omne quod	Potentem reddit	B.	Gloriosum	Principans	} Talis est. Ergo.	
	Vires confert	M.	Magnum	Regimen praedans		
	Corroborescit mentem	D.	Dignum	Dominaum justum		
	Vigorem addit	P.	Eminens	Altitudo statit		
	Inflammat	S.	Potens	Potestas		
	Impellit	Vo.	Celsum	Imperium		
	Excitat	Vi.	Excelles	Eminencia		
	Infligit	Ve.	Conspicuum	Jurisdiclio		
	Movet	G.	Nobile	Jus		

Per oppositos terminos.

Per oppositos Potentia terminos sic probari possunt :

Quod non potentem reddit ad B^m, magnum esse nequit.

Virtutis defectus talis est. Ergo. Et sic de cæteris.

Per Celarent.

Nallum impotentem reddens ad B^m, B. M. D. &c. esse potest.

Omnis defectus virtutis impotentem reddit.

Ergo nullus defectus Virtutis B. M. D. &c. esse potest.

Major.				Minor.			Conclusio.
S. Omne quod perfecte	Docet	B.	Id	Prudentia	pollet.	Cognitio sui ipsius	} Talis est. Ergo.
	Disponit	M.		Sapientia		Providentia	
	Illuminat	D.		Scientia		Notitia divinarum	
	Informat	P.	Ingenio	} Scientia	Certitudo rerum		
	Notificat	S.	Subtilitate		Consilium		
	Intelligit	Vo.	Capacitate		Experientia		
	Recolit	Vi.	Industria		Legum peritia		
	Novit	Ve.	Peritia	Politica			
	Constituit	G.	Doctrina	Asctica			

Per oppositos Sapientia & negativus terminos.

Quod non docet B. id nulli prudentia pollet.

Ignorantia est talis. Ergo. Et sic de cæteris.

	Major.			Minor.	Conclusio.
Vo. Quicquid	Appetit	B. M. D. P.	Laudabile Acceptabile Amabile Delectabile	Amor	} Talis est. Ergo.
	Inclinat ad			Benevolentia	
	Desiderat			Spes	
	Amat			Desiderium ardens	
	Anhelat ad	S. Vo. Vi. Ve.	Id Utile Jucundum Honestum Decorum est.	Misericordia	
	Eligit			Commeratio	
	Curat			Clementia	
	Prosequitur			Appetitus intrans.	
	Sollicitè querit	G.	Consentaneum	Libertatem arbitriam	

Per oppositos Voluntatis terminos probatur sic:

Quod non appetit B. laudabile esse non potest.

Odiu, malevolentia, talia sunt. Ergo.

Et sic de aliis ordine procedendum.

Major.		Minor.		Conclusio.
VI. Quicquid	Operatur recte	B.	Æquum	Tales sunt. Talis est. Ergo.
	Fortiter operatur	M.	Laudabile	
	Agit prudenter	D.	Honestum	
	Vires exierit fortiter ad	P.	Condegnum	
	Instituit acriter ad	S.	Eximium	
	Colit diligenter	Ve.	Deo acceptum	
	Devovet se humiliter	Vi.	Meritorium	
	Celebrat continuo	Ve.	Perfectum	
	Veneratur sanctè	G.	Rectum	

Per oppositas terminos.

Per oppositas virtuti terminos sic argumentaberis.

Quod non operatur bene, æquum esse non potest.

Vitium non operatur bene. Ergo. Et sic ordiæ procedes.

Major.		Minor.		Conclusio.
Ve. Quicquid	Conformatur se	B.	Firmum	Talia sunt. Ergo.
	Imitatur	M.	Iustum	
	Rectè discernit	D.	Verax	
	Juxta rectam rationem judicat	P.	Probum	
	Stabilit	S.	Acceptabile	
	Definit prudenter	Vo.	Legi æternæ conforme	
	Profitetur	Vi.	Infalibile	
	Demonstrat	Ve.	Æquum	
	Separat falsum à	G.	Fixum ratumque	

Per oppositas Veritati terminos sic:

Quod disforme veritati est, verum esse non potest.

Nullitas est disformis. Ergo. Et sic ordine de cæteris.

Major.		Minor.		Conclusio.
G. Omne quod	Fruietur	B.	Tranquillitatem	Talia sunt. Ergo.
	Delectatur	M.	Pacem	
	Gaudet	D.	Concordiam	
	Quiescit in	P.	Thesaurum	
	Triumphat in	S.	Gloriam	
	Tripiadiat in	Vo.	Honorem	
	Obtinet	Vi.	Jacunditatem	
	Possidet	Ve.	Beatitudinem	
	Gloriatur	G.	Summum bonum	

Per oppositas Gloria terminos sic:

Quod non fruietur, bono tranquillitatem non possidet.

Iniqua mens non fruietur bono. Ergo. Et sic de cæteris.

= Omne

	Majus.		Minor.	Conclusio.	
= Omne quod	<div> Distinguit bonum à malo, Dividit virtutem à vicio, Distribuit prudenter, Separat contraria virtuti, Removeretur } à pernicioso, Discodit } Elongatur } Declinat malum, Deflectit à vitiosis, </div>	Id	<div> Benè Excellentè Pulchrè Potenter Sapienter Liberè Affectu pio Veraciter Gloriosè </div>	operatur.	<div> Discretio Justitia Prudentia Gratitudo Continentia Abstinencia Veritas Fortitudo Mortificatio </div>

Talia est.
Ergo.

♡ Omne quod	<div> Unit D e o, per Extendit se ad Applicat sibi Approximat D e o, per Attingit divina mysteria, per Colligit thesauros Coelestes, per Connectit D e o & Angelis, per Fit D e o uniforme, per Aborbetur in D e o, per </div>	<div> B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. </div>	Id	<div> Gaudio plenum est. Divina luce fulget. Honorem eternum confert. Dignam rationali creatura. Appetitum satiat. Pulchritudinem dat animæ. Sufficiencissimum est. Illo nil majus. Nil gloriosius est. </div>	Id	<div> Concordia perfecta, Pax interna mentis, Recollectio perpetua, Unio per Resignationem, Disformitas, Amor efficax, Contemplatio, Amicitia vera, Beatitudo, </div>

Talia sunt, Ergo.

● Quicquid contrariatur	<div> Bonitati, Magnitudini æterni in arduis, Durationi, Potentia, Sapientia, Voluntati, Virtuti, Veritati, Gloria, </div>	Id pro-	<div> Viciosum Repudiandum Indecorum Absonum Impium Pellenum Perversum Perniciosum Nocivum </div>	est.	<div> Malicia contrariatur Bonitati, Superbia humilitati magnasimæ. Inconstantia Perseverantia. Puffilasimilitas fortitudinis. Perfidia fidel. Avaritia liberalitati. Ira mansuetudini. Pallitas veritati. Invidia charitati. </div>	Ergo.

α Omne quod	<div> Efficit Præstat Causat Infusit in Introducitur ad Implantat Reparat Infirmitat Generat </div>	<div> B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. </div>	Id	<div> Perfectum Integrum Durabile Efficax Estimabile Amabile Virtuosum Verum Gloriosum </div>	est.	<div> Auxilia gratia, Humilitas, Fides, Sper, Charitas, Contemptus Mundi, Abominatio sui ipsius, Cohibitio concupiscentia, Justitia vindicativa, </div>

Talia sunt, Ergo.

	Major.		Minor.	Conclusio.			
⊙ Omne omnis	<div>Exercitium virtu- osum</div> <div>Assidua meditatio</div> <div>Electio medio- rum</div> <div>Consilium de op- timali</div> <div>Studium medio- critatis</div> <div>Desiderium profe- quendi bonum</div> <div>Deliberatio pen- dens</div> <div>Efficacia in opera- tione</div>	<div>Confert</div> <div>Utilis est</div> <div>Animat</div> <div>Promovet</div> <div>Incitat</div> <div>Impellit</div> <div>Avidum red- dit</div> <div>Prudenter o- persari docet</div>	<div>ad Virtutum acquisitio- nem,</div>	<div>Mortificatio</div> <div>Poenitentia</div> <div>Custodia sui ipsius</div> <div>Confessio fre- quenti</div> <div>Sacra Synaxis</div> <div>Abstinencia</div> <div>Fuga peccati</div> <div>Novissimorum meditatio</div>	Talis est. Ergo.		
ω Omne quod	<div>Perfectum animæ statum communicat, Tranquillitatem</div> <div>Delectationem</div> <div>Gaudium</div> <div>Concordiam</div> <div>Pacem</div> <div>Sedat appetitum, Conscientiam reddit, Gloriari facit in bono ad- epto,</div>	<div>adfert,</div> <div>præstat,</div>	<div>Id</div>	<div>B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G.</div>	<div>est.</div>	<div>Finis virtutum ac- quisitarum, Fruitio boni acqui- siti, Felicitas publica, Privata beatitudo, Bonæ possessio, Charitatis completa, Quiet appetitus, Veritas cognita, Gaudium in fine consecuto,</div>	Talia sunt. Ergo.
M. Omne quod	<div>Ampli- ficat</div> <div>Accu- mulat</div> <div>Bona publica & privata,</div> <div>Augēt fortunam, Emolumentum con- fert,</div> <div>Causat opes, Incrementum dat re- bus, Felicem reddit sta- tum, Conservat Republ.</div> <div>Providet omnibus,</div>	<div>Id</div>	<div>B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G.</div>	<div>est.</div>	<div>Monarchica, Aristocratica, Democratica, Oeconomica, Monastica, Potestas, Ordo statum, Regimen publi- cum, Omnia principa- tum & dignitas,</div>	Rectè admi- nistrata ta- lia sunt. Ergo.	
Æ. Omne quod	<div>Afficit æqualitatem, Corrupt omnia, Fonderat quod bonum est, Medium inquit in omni- bus, A contrariis separat, Ad mediocritatem redu- cit, Extrema mediis adaptat, Imitatur quod justum est, Retribuit bonum,</div>	<div>Id</div>	<div>B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G.</div>	<div>est.</div>	<div>Amicitia inter partes Justitia Parium consortium Æqualitas ordinis Justitia commutativa Justitia distributiva Democratia Repubblica Concordia in bonum commune,</div>	Talis est. Ergo.	

Min. Omne

Major.		Minor.		Conclusio.
Min. Omne quod	Diminuit contraria virtuti, Declinat ab iis, Subigit	Contra- ria vir- tuti,	B.	Humilitas,
	Compescit		M.	Contemptus Mundi,
	Detruncat		D.	Separatio à rebus terrenis,
	In nihilum redacit		P.	Despicientia volap- tuum,
	Superat paſſiones pravas, uti		S.	Contritio,
	Appetitus ſenſua- les cohibet, uti		Vo.	Paupertas volunta- ria,
	Exterpat vitia men- tis, uti		Vi.	Poenitentia,
			Ve.	Mortificatio ſui ip- ſus,
			G.	Honorum, dignita- tum contemptus,
			Id.	est.
				Talia ſunt. Ergo.

Diffinitio & Uſus Tabula.

1. Reduximus totam Tabulam juxta Artis noſtræ principia in 11 Enneades, quarum ſingulas hoc artificio diſpoſuimus, ut ſubjecta & prædicata propoſitionum ſemper reſpondeant uni ex 11 principiis, ad quæ reducta ſunt. Unde quomocunque ea combinaveris, ſemper Syllogiſmus perfectus emerget; uti ex diſpoſitione Syllogiſtica terminorum patet. Et prima quidem, & ſecunda, & tertia Columna continet præmiſſas, quarta concluſionem. In prima & ſecunda continetur ſubjectum, & prædicatum Majoris; in tertia, ſubjectum & prædicatum Minoris; in quarta illatio. *P. Gr.* In prima Enneade termini primæ & ſecundæ Columnæ prædicantur de novena principiis abſolutis; quæ vero in tertia Columna ponuntur virtutes, ſubjecta ſunt Minoris propoſitionis: omnes autem harum Columnarum termini cum ad Bonitatis principium ſint reducti, inter ſe quomodolibet combinari poſſunt; unde ſinguli ſingulis applicari poſſunt, atque adeo 11 ſingulis 11 Enneadibus, & 11 Syllogiſmi emergunt;

Quicquid ſe diſſandit per communicationem boni, id	B.	est, & per	III	Separat à malo.	Vita perfecta talis eſt. Ergo.
	M.		♥	Gaudio plenus eſt.	
	D.		○○	Contrarium virtuti odit.	
	P.		α	Cauſa virtutem eſt.	
	S.		⊙	Medium ad virtutem eſt.	
	Vo.		ω	Finis virtutum eſt.	
	Vi.		M.	Amplificat bona.	
	Ve.		Æ.	Corrupt bona.	
	G.		Min.	Diminuit mala.	

3. Non tantum aſſumere poteris terminos prædicatorum, ſed eadem per primæ Columnæ terminos in ſingulis Enneadibus contentos quoscuque probare poteris. *P. Gr.* Omne diſſiſivum ſui ſe extendit ad Bonitatem; confirmat, ſtabilit bonum; potentem reddit ad bonum; docet bonitatem;

qui per 11 multiplicati dant 11 Syllogiſmos. Sed oſtendam id exemplo.

Omne diſſiſivum ſui eſt bonum.
Omniſ bonitas eſt diſſiſiva ſui. Ergo.
Hunc terminum, diſſiſivum ſui, per omnia prædicata reliqua in ſecunda Columna contenta deducere poteris:

Omne diſſiſivum ſe per bonitatem, magnum eſt.

Talis eſt bonitas. Ergo &c.
Hoc peracto, aſſumes ſecundum terminum in prima Columna (*Læſivus*) eumque deduces per omnia ſecundæ Columnæ prædicata; & ſic de cæteris, hocque in omnibus Enneadibus.

2. Non tantum ſinguli unus Enneadis termini ſingulis prædicatis applicari poſſunt; ſed quod nunc dictum, ſinguli termini cujcuſque ex 11 Enneadibus applicari pari ratione poſſunt omnibus & ſingulis in toto Enneadum complexu contentis. *P. Gr.* primus terminus Enneadis primæ, uti: quicquid extendit ſe per communicationem boni, poteſt applicari omnibus & ſingulis terminis, in reliquis 11 Enneadibus contentis. *Exempli gratia*, ſi velis tibi probari, Vitam perfectam; ſic procedes.

appetit, inſtimulat ad bonum; & ſic de cæteris. Talis eſt vitæ perfectio. Ergo.

4. In hac Tabula termini permixti poſſunt, ita ut prædicata ſint ſubjecta propoſitionum. *P. Gr.* Omne bonum eſt diſſiſivum ſui; extenſivum ad omnia; eſt durabile &c. Talis eſt vita bona. Ergo. Et hoc fieri

fieri potest per singulos terminos in quacunque Enneade contentos; uti applicanti ea patebit.

Poteris & omnes hasce enarrationes, propositionesque in contrarias propositiones, per terminos negativos & opposita virtutibus vicia dilatare. Quæ omnia, ne hic longiores effemus, singulis Enneadibus apponimus.

4. Virtutes, quæ sunt subjecta discursuum, in infinitum amplius possunt, si prædicata singulis appropriata, motiva, & inductiones earum ordine positas ad Syllogismos, Ecthysemata aliasque consequentias traduxeris. *P. Gr.* Humilitas disponit ad fidem, fides ad spem, spes ad charitatem, charitas ad detestationem peccati, hæc ad puritatem mentis, hæc ad unionem cum Deo, hæc ad perfectam Dei fructuionem. Ex hoc, quod de humilitate diximus, de qualibet virtute assumpta dici potest; si prædicata ei appropriata assumpseris; quæ implicitè in toto hujus Tabulæ complexu continentur.

7. Hæc eadem in innumeras ratiocinationes traducere poteris, si dictas virtutes auctoritatibus ex Sacris Literis, Sanctorumque Patrum monumentis, singulis virtutibus applicatis confirmaveris. *P. G.* De Charitate;

Quicquid benignum, patiens; quicquid non irritatur, non cogitat malum &c. illud est amplexandum.

Charitas, teste *J. Pawl.*, talis est. Ergo. Et sic de cæteris.

8. Est & hoc mirabile in hac Tabula: quod si Major aut Minor alicujus propositionis negetur, statim aliam ad eam probandam, promptam habes: Videlicet quamcunque ex tota serie subjectorum vel prædicatorum. Sed exemplum denui. *P. Gr.*

Negetur hæc propositio.

Omne diffusivum sui est bonum.

Liberalitas est diffusiva sui.

Ergo est bona.

Majorem probabis per quemcunque in prima Columna assumptum terminum, sic:

Omne derivativum boni in aliud, est diffusivum boni illius.

Liberalitas est derivativa boni in aliud.

Ergo Liberalitas est diffusiva boni.

Ergo diffusivum sui bonum est.

Minorem verò prioris Syllogismi pariter probabis, hoc pacto per quemcunque terminum ex Columna prima assumptum:

Omne quod influit in aliud bonum, est derivativum boni illius in aliud bonum.

Liberalitas influit in aliud bonum.

Ergo Liberalitas est derivativa boni in aliud.

Hoc pacto non solum per terminos assumptos in prima Enneade, sed in quibuscunque & Enneadum contentis terminalis assumptis majorem vel minorem negatam probare poteris. Quæ ne infinitum excutamus, Lectori ingenioso evolvenda relinquimus.

9. Per *Analyticam-Syntheticam* Artem hæc fule quoque & quali per innumeras consequentias deducere poteris. *P. Gr.* Sit ostendendum, Virtutem bonam esse.

Si virtus bona est, ergo honesta est.

Si honesta est, ergo decora est.

Si hoc, ergo amabilis est.

Si amabilis est, ergo finis rationem habet. Ergo.

Per Compositionem.

Quia finis rationem habet, amabilis est.

Quia amabilis est, decora est, &

Quia decora est, honesta est, &

Quia honesta est, ergo bona est.

Quod erat ostendendum.

10. Per *Analogicam* Artem ita procedes, applicando virtutes ad 3 Subjecta universalia, hoc pacto:

Omne quod Deo unit, Deo similes Per Δ facit.

Sed virtus Deo unit. Ergo Deo similes facit. Ergo virtus bona est.

Omne quod Angelicas operationes exprimit, Angelis similes facit. ☞

Virtus Angelicas operationes exprimit. Ergo. Ergo bona est.

Omne quod Coelestia dona confert, desiderabile est. ☉

Virtus coelestia dona confert. Ergo.

Omne quod subjicit sensuales voluptates ex affectuum corruptela nascentes, Deo acceptum est. □

Virtus hoc facit. Ergo.

Omne quod hominem verè facit hominem, est mihi appetendum. ♀

Virtus hoc facit. Ergo.

Quod homines fortes facit ut leones, simplices ut columbas, prudentes sicut serpentes, provides ut formicas, amplexandum est. ♂

Virtus hæc perstat. Ergo.

Quod animam tanquam olivum fructiferam facit in Domino Deo, hoc laudabile est. ☼

Virtus hoc facit. Ergo.

Quod hominem tanquam aurum in fornace probat, & ab omni peccatorum scoria pergit, exoptandum est. ☽

Virtus hoc perstat. Ergo.

Vides

Vides itaque, in quantum Analogica Ars hanc de Moralibus doctrinam, amplitudinem deducere possit.

Et quoniam ¶ in se novem predicamenta accidentaliter continet, poteris & eadem huic materię applicare, eo modo, qui sequitur.

<i>Quantitas.</i>	} Virtus	Omnia in numero, pondere, & mensura attemperat.
<i>Qualitas.</i>		Est omnium affectionum tam interiorum quam exteriorum moderatrix.
<i>Relatio.</i>		Refertur ad Deum tanquam ad ultimum finem.
<i>Actio & Passio.</i>		In abstinendo & sustinendo consistit.
<i>Quando.</i>		Tempori & occasione se accommodat.
<i>Ubi.</i>		Ubique præsto est, tam in prosperis, quam adversis, ubique rectè operatur.
<i>Situs.</i>		In anima justæ sedem sibi posuit.
<i>Habitus.</i>		Profluxit ex divini splendoris vestimento.

Habes hæc per decem Classes digestum, quicquid de morali doctrina dici potest; atque adeo ad omnes facultates & scientias exercendas, cum primis utilis & necessaria.

Habebunt Theologi hic, quod discant; Concionatores & Rhetores ingentem ad

amplificandas orationes campum sibi apertum reperient; Ethici, Politici, Philosophi, comparandorum argumentorum copiosam messem paratam habebunt. Quibus expositis, jam eorum, quæ ex Abaco hoc colligi possunt argumentorum computum subjungamus.

Epilogismus Arithmeticus, numerum continens Combinationum Syllogismorum, qui ex his Abaco tametsi possunt.

1. Unaquæque Enneas simpliciter considerata, cum terminis in ea contentis, consicere potest Syllogismos 8; quæ per 18 multiplicata dant	— — —	144.
2. Si singula singulis combinentur, id est, si doceantur 144, in se, emanabunt syllogismi	— — — — —	8125764.
3. Si per contrarios & oppositos terminos negativos combinentur Syllogismi affirmativi, cum negativis, nascuntur Syllogismi	— — —	4151528.
4. Per transmutationem prædicamentorum, nascuntur Syllogismi	— — —	8503056.
5. Per 9 Quæstionum applicationem, nascuntur Syllogismi	— — —	76517136.
6. Per applicationem ad 9 Subjecta Universalia,	— — —	688747536.

Hoc est, Sexcenti octoginta octo miliones, septingenti quadraginta septem milia, quingenti triginta sex Syllogismi; quibus omnibus seorsum seponendis, integram Bibliothecam consicere posses. Quod si hunc numerum per Analytico-Syntheticam Artem, per Analogicam, per terminos aliunde quæsitos ampliare volueris, cerè concavum Lunæ illi repleti adeo certum est, ut solus Combinatorie Artis imperitus illa capere non possit. Vide quæ in

Secundo Libro uberius de hoc argumento differimus.

His itaque demonstratis, jam nonnullas Quæstiones ad Ethicam & Politicam doctrinam pertinentes, juxta Artis nostræ regulas resolvamus; ex iis enim luculenter patebit, nihil esse, tam difficile & arduum, quod ex principiis Artis nostræ solvi, & variis multoque modis demonstrari non possit.

SECTIO II.

Jurisprudencia.

CAPUT I.

De Definitionibus.

VT Lector habeat Universalem quandam Juris utriusque notitiam, hic de definitione, divisione, praxique & regulis Juris nonnulla præmittenda sunt, omnia tamen ad Artis nostræ amplexum disposita.

Scientia Legalis, aliis Philosophia moralis, aliis Jurisprudencia dicitur; estque rerum divinarum humanarumque, vel Justæ & injustæ scientia, uti patet ex applicatione ad Artis nostræ principia facta; sunt enim hæc nostra principia forma Justitiæ, quæ unicuique quod suum est, tribuitur. Est itaque Jurisprudencia

Justæ & injustæ Scientia.

B. Boni & mali decretrix.

M. Magni & parvi iusta castigatrix.

D. Aliqui conservatrix.

P. Potentium executionum effectrix.

S. Justæ & injustæ investigatrix.

Vo. Voluntas unicuique quod suum est distributrix.

Vi. Virtutum omnium fundatrix.

Ve. Veritatis norma, & amissa; falsæ verique adaptatrix.

G. Gloriæ & honoris, pacis & tranquillitatis publicæ conciliatrix.

Hujus Scientiæ duo sunt fundamenta, Justitia & Jus; Illa est constantis & perpetuæ voluntas reddendi unicuique, quod suum est. Hæc est facultas utendi aliqua re: Cujus tria sunt præcepta: *Invictis vivendi*; *alteram non ledendi*; & *suam cuique tribuendi*: Estque triplex: *Naturale*, *Gentium*, *Civile* sive *Positivum*; quorum unumquodque iterum vel universale, vel particulare; publicum vel privatum.

Jus Naturale est facultas descendens ex præcepto naturali; estque vel universale vel particulare; prius est facultas, quam natura docuit omnia animalia; estque vel publicum vel privatum; illud respicit utilitatem publicam, hoc privatum.

Jus Gentium est facultas utendi aliena re, nata ex præcepto gentium; estque vel universale, vel particulare: illud est, quod natura docuit omnes gentes; hoc, quod unumquemque privatus docuit instinctus.

Jus Civile, sive Positivum, est facultas utendi aliqua re, nata ex præcepto Civili,

Duplex est, generale & particulare: Illud est facultas utendi aliqua re, quod naturalis ratio docuit omnes homines Imperii Romani; hoc privatim, quod unumquemque hominem quid agendum sit, docet. Jus Civile universum, scriptum est, vel non scriptum; Illud requirit scripturam approbativam; hoc non requirit; & ideo vocatur *inscriptum* universale; & est Lex moribus introducta, ac communi utentium consensu, sive sine sanctione, tacito populi consensu approbata. Jus Civile particulare est duplex; scriptum, non scriptum. Scriptum, Statutum quoque, & Jus sive Lex municipalis dicitur; non scriptum definitur jus municipale moribus introductum sine sanctione; ut lex alicujus oppidi, seu territorii.

Quæ quidem omnia Jura, uti ad Jus Divinum revocantur, ita suum valorem & dignitatem ab eodem dependenter habent. Ita Jus Naturale Divino subest tanquam Regula legis æternæ; Juri Naturali subest Jus Gentium, quod ab utroque tam Divino, quam Naturali sua principia deducit; hisce omnibus subest Jus Positivum, sua principia ex præcedentibus mutuans, sine quibus consistere non potest.

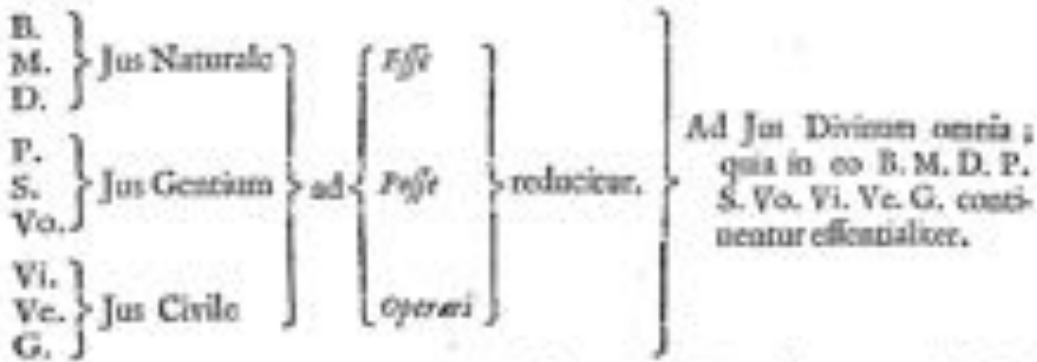
Triplex hoc Jus, Naturale, Gentium, & Civile, appositè sanè ad novem nostra principia reduci potest; quorum tria: B. M. D. ad *esse*; tria P. S. Vo. ad *posse*; & tria Vi. Ve. G. ad *operari* rite redocuntur.

Jus Naturale propèd ad *esse* redocitur; quia à natura omnibus institum, etiam animalibus, & secundum analogiam quandam rebus animatis, vegetabilibus, & inanimatis; quia bonum est esse, esse magnum, esse durabile.

Jus Gentium, ad *posse*; quia distamine rationali omnibus gentibus ad perturbationes Rerum publ. evitandas salutemque conservandam, inditum est, leges & jura condere, se contra violentiam defendere.

Jus Civile ad *operari* rectè redocitur; In hoc enim, quid in unoquoque causa civili agendum, quid decernendum, determinandumque, per Legislationem, Constitutionemque volumina prædicte exponitur & definitur.

B.

Jam verò hæc nullo penè negotio Artis nostræ principis applicare poteris. Quæsi-
ro itaque : *Utrum Jus Naturale sit facultas ?* Respondetur affirmative ; & hoc modo
elucidatur.

B.	} Illa Vis, quæ	Omnibus inest, est naturalis facultas. Jus Naturale omnibus inest. Ergo Jus naturale est talis facultas.
M.		Se extendit ad omnia, est omnibus inest. Jus naturale sese extendit ad omnia. Ergo omnibus inest est ; ergo naturalis facultas.
D.		Semper existit, & durat, est à natura inest omnibus. Jus naturale est talis facultas. Ergo.
P.		Fesse omnibus confert, est naturalis. Tale est Jus naturale. Ergo est facultas naturalis.
S.		Inflexibile naturali, quid agendum sit docet, est naturalis. Tale est Jus naturale. Ergo est facultas.
Vo.		Appetitus reddit ad boni prosecutionem & mali fugam, est na- turalis. Tale est Jus naturale. Ergo est facultas.
Vi.		Omnibus vivis ad agendam largitur, est à natura omnibus inest. Tale est Jus naturale. Ergo est facultas.
Ve.		Fori esse firma tactur ab omni violentia, est naturalis. Jus naturale est talis facultas. Ergo.
G.		Fines & quietem intendit in omnibus actionibus, est naturalis. Tale est Jus naturale. Ergo.

Hoc pacto pariter Jus Gentium & Civile, eorumque annexa deducere poteris ; quæ
quia nullam difficultatem habent, Artista deducenda relinquo.

§. II.

*De Divisione Juris utriusque, tam Civilis,
quàm Canonici.*

Jus hoc loco consideratum est congeries
Legum ad Republ. gubernandam ordi-
nata. Est duplex, Civile & Canonici : Il-
lud est Legum secularium seu profanarum
ad Republicam gubernandam simplici-
ter ordinata ; hoc est Christianarum legum
ad Republicam Christianam gubernan-
dam ordinata congeries.

Jus Civile, alias Cæsareum sive Impe-
riale, continet duo partium genera : pe-
ritum materialium, à numero voluminum
desumptum ; secundum essentialium, pari-
ter à numero diversorum tractatum veni-
cupatum.

Partes Materiales Juris Civilis sunt quin-
que :

1. Digestum Veter.
2. Institutiones.
3. Digestum novum.
4. Codex.
5. Palamæ.

Partes Essentiales sunt octo :

1. Digestum, quod habet 50 Libros, & dicta
diversorum Jurisconsultorum conti-
net, Justiniani jussu collecta & appro-
bata.
2. Dicitur Codex, 12 Libros continens, &
diversorum Imperatorum Constitu-
tiones continet, Digestumque corri-
git, utpote illo posterior.
3. As.

3. *Authenticæ* five constitutiones Novellarum Authenticarum, in 9 collectiones distributæ.

4. *Consuetudines* *Friderici*, à Longobardorum jure natæ post novellas, in 2 libros divisæ.

5. *Constitutiones* *Friderici*, à Friderico II. Imperatore evulgatæ, unico titulo comprehensæ, Ecclesiæ favorem continent.

6. *Extravagantes* ab Henrico VII. Imperatore evulgatæ, duobus contentæ titulis, *Læstæ Majestatis*, & rebellionis crimen continent.

7. *De Pæni constitutiones*, quæ sunt inter Fridericum Imperatorem, & Henricum ejus filium, & quidam Germaniæ & Lombardiæ civitates, Liber I.

8. *Institutiones* Justiniani mandato confectæ in 4 Libros divisæ; evulgatæ primùm Anno Christi 1033.

Quibus Legum studiosi,

Primo anno operam dantes dicuntur *Justiniani*,

Secundo; *Edictales*, tanquam operam dantes edictis Prætorum.

Tertio; *Papianissimæ*, Responsis Papianiani insistentes.

Quarto; *Lyta*, tanquam jam liberi à Jurisprudentiæ studio.

Quinto; *Præfata*, Legum antecessores, ut quibus nihil ad legum notitiam desit.

Divisio Juris Canonici.

Duo hoc partium genera habet, *Materialium* & *Essentialium*.

Materialium partium genera duo sunt. Primum à numero voluminum desumptum; alterum à numero diversorum tractatum nuncupatum.

Partes materiales sunt quatuor: $\left\{ \begin{array}{l} 1. \text{ Pars prima Decretalium.} \\ 2. \text{ Pars secunda Decretalium.} \\ 3. \text{ Decretale.} \\ 4. \text{ Sententia.} \end{array} \right.$

Essentiales sunt quinque:

1. *Decretum*, & tres partes habet: De distinctionibus; de Causa, & Consecratione, Sanctorum Patrum dicta continent.

2. *Decretale*, quinque Libris diversorum Pontificum & Conciliorum constitutiones continens.

3. *Sextus Decretalium*, quinque pariter Libris diversorum Pontificum constitutiones exhibens, cui adnectitur titulus de Regulis Juris.

4. *Clementine*, id est, Constitutiones Clementis V. quinque Libris contentæ.

5. *Extravagantes* duplices; alie sunt Joannis XXII. & sunt 10, alie communes à diversis Pontificibus evulgatæ, ac in 5 Libros digestæ, quorum quintus tamen non reperitur.

Hæc rudi Minerva expostis: Quartitur: *Quibus modis textus Juris utriusque exponendus sit?* (Vocatur autem hic Textus, Jus, five Legem, five Canonem, five Capitulum, five &c.) R. Id facili præstari posse ab eo, qui Artis nostræ Principia probe callens firmiter ea memoriæ mandata habuerit. Sic itaque procede.

Quot modis textus Juris exponi possit.

- Per {
- B. Optima quævis in textu occurrentia, & memoriæ digna annotato.
 - M. *Extendendi* textus per ampliationes, casus ad casum similem possibilem, si interveniret.
 - D. Iterando repetendoque lectionem textus, in eo *persistendo*, donec genuinum sensum ceperis.
 - P. *Possibiles* in quacunque materia casus fingere ad propositum prosequendum utiles.
 - S. Objice per rationes dubitandi, quæ in textu occurrunt, reddendo causam decidendi talem & talem casum, & inferendo ex illo alia & alia ad propositum tuum facientia.
 - Vo. Incitamentum five *Astinens* Legislatoris in tali textu cedendo perpende, & tandem ad solutionem occurrentis difficultatis procede.
 - Vi. *Vis* verborum textus diligenter pondera, in his enim totus intelligentiæ nucleus continetur.
 - Ve. Confirma rationem textus aliunde allatis exemplis.
 - G. *Fines* Legum expende, quæ est Salus publica, & politici Mandi conservatio.

Per =

Per	=	Divide textum in tot membra, quot res <i>differentes</i> sunt in eo contentae, examinando quid in unoquoque membro sit.
	♡	Contrale textum, id est, fiat bove eorum, quae in textu continentur, summarium, in quo differentiae concordantur.
	○●	Contradictionem textuum consilia, vel recte rationis utriusque, vel ex aliorum textuum allegatione.
	α	Origines & causas legum in textibus contentarum scrutare.
	⊙	Media ad legum scientiam ordinata selige.
	ω	Finis, in quos omnia Juris statuta collimant, expendito.
	M.	Majoris momenti sensus acriter scrutare.
	Æ.	Similes textus similibus legibus, casibus, exemplisque comparato.
	Min.	Defectus legum in textibus occurrentes singulariter notato.

Quae per novem Quaestiones discussa ingentem dabunt, singulos Juris textus & Rubricas, rectè intelligendi, & de iis scientiè disceptandi, materiam.

Quae omnia quoque in Glossarum interpretatione adhibenda sunt Juris studioso. Quomodo verò illa ad praxin explanationis textuum applicanda sint, paucis accipe.

Nota; Quamlibet quaestionem per se si-
ve *Juris*, si-ve *facti* constituisse theoriam,

si-ve sit *principali*, si-ve *incidenti*; ipsa verò applicatio quaestionum Juris quaestioni facti in proprio genere praxin adstruit, in qua omnis difficultas consistit; ex quaestione facti nascens; Quaestio enim Juris uti semper est certa in terminis, ita nullam difficultatem habet; in applicatione tamen saepe sapientissimi quoque viri hallucinantur. Sed demus Exemplum.

Paradigmata varia Ethico-politica.

Sive quod idem est, ex utroque Jure tam Civili quam Canonico, uti & Morali Philosophia depraempta, quorum difficultates ex Artis nostrae institutis solvuntur & ampliantur.

PARADIGMA I.

Utrum qui sentit commodum, sentire quoque debeat damnum?

Habetur haec quaestio in Jure Civili; quin ex principiis Artis nostrae ita resolvemus: Respondetur itaque affirmative, & id ipsum per Compositos principiorum terminos probo.

1. Per B. P. Vc. Quandocumque commodum & incommodum reperiantur in aliquo *bono*, quod quis verò possidet, necesse est, ut qui primum affectat, secundum quoque sentire debeat, cum in eodem ente sint conjuncta.

Sed hoc fit in procurante sibi hereditatem bonam variis obligationibus & onerosa contractibus subiectam. Ergo.

2. Per B. P. = Quicumque appetit aliquod *bonum*, *discrevit* rationibus utilis & damnosum inseparabiliter *suppositum*, in debet quoque necessario uti utile, ita & damnosum eidem bono junctum apprehendere. Sed hoc fit in casu supposito, quo commodum à damno separari non potest. Ergo.

3. Per B. P. α Quicumque affectat & ambit aliquod *bonum*, in quo *potentes* causas ad id reprobandum & approbandum concurrunt inseparabiliter, necesse est ut utrumque apprehendat.

Sed hoc fit, quando damnum & commodum sunt in aliqua re simul inseparabiliter; quia non datur locus eligendi utrum sine alio, sed utrumque simul. Ergo.

4. Per B. P. Æ. Ubi *commodum* & incommodum *passant* aequaliter operari in aliqua re, tunc appetens ea, necessario debet utriusque operationem admittere, aliter rem acceptare non posset.

Sed hoc contingit in bono commodis & incommodis permixto inseparabiliter.

Ergo qui sentit commodum, debet sentire & damnum.

5. Per B. Ve. = Quandoqueque *bonum*, quod petitur, habet adnexa *diversa* Jura *inseparabiliter*, tunc necessarîo potens illud, tenetur ad obligationem differentiam hujusmodi jurium.
Sed qui cepit aliquod commodum, cui annexum est incommodum, acceptat id diversis Juribus inseparabilibus implicatum. Ergo.
6. Per B. Ve. α. Ubi *verè* & realiter *bonum* & malum operantur, propriamque habent *causalitatem*, necesse est, ut hoc appetens utrumque etiam sentiat.
Sed hoc contingit, quandoqueque commodum & incommodum sunt rei, quæ appetitur, connexa. Ergo.
7. Per B. Ve. Æ. Quandoqueque *bonum* & malum *verè* & *equaliter* in aliquo communicant, necesse est, ut qui acceptat unum, acceptet & alterum.
Sed hoc fit in re, cui commodum & damnum sunt connexa. Ergo.
8. Per B. = α. Ubi *bonum* & malum *differentiter* *causant* inseparabiliter in aliqua re, necesse est, ut qui unum acceptat, acceptet & alterum.
Sed hoc contingit in rebus bono æquè ac malo, commodo & damno suppositis. Ergo.
9. Per B. = Æ. Quando *bonum* & malum etiam *differentis*, in tertio tamen aliquo conveniant *equaliter*, necesse est, ut qui tertium id accipit, malum quoque & bonum accipiat.
Sed hoc fit, quando commodum & damnum, utile & inutile in tertio conveniunt equaliter. Ergo.
10. Per B. α. Æ. Ubi *bonum* & malum *causant equaliter* operationes secundum formalitates suas, necesse est, ut qui complexum accipit, accipiat & utrumque contentum in eo.
Sed hoc fit, quando commodum seu utile, & damnum seu onerosæ obligationes, in aliquo reperiuntur. Ergo.
11. Per P. Ve. = Quandoqueque aliqua *verè* possunt reperiiri & firmari in aliquo realiter & *diversiter*, atque inseparabiliter, necesse est, ut qui acceptat unum, acceptet & alterum.
Sed hoc fit, quandoqueque commodum & incommodum seu damnum inveniuntur & firmantur in uno aliquo inseparabiliter, *P. G.* in hereditate magis proventus, & obligata ad pensionem seu censum. Ergo qui sentit commodum, debet sentire & damnum.
12. Per P. α. Quando *diversa* quædam possunt verificari de eodem subjecto & substantia, & *causare* diversos effectus in eo, necesse est, ut qui tale subjectum admittit, effectus quoque admittat, cum sine his res in usum non cadat.
Sed hoc fit, in proposito casu, quia nunquam habetur proventus in ea, sine obligatione censûs, pensionis, aut sine onere adnexo. Ergo.
13. Per B. Ve. Æ. Quæ possunt *verè* & *equaliter* in eodem subjecto reperiiri, habent æquale jus & actiones in eo.
Sed quando commodum & damnum reperiuntur inseparabiliter & equaliter in una re, habent in ea æquale jus & actiones. Ergo.
14. Per P. = α. Quæ possunt *differenti* modo *causare* suos effectus in una & eadem re ad invicem, necesse est, ut qui eam admittit, admittat & effectus.
Sed hoc fit in proposito casu. Ergo.
15. Per P. = Æ. Quando commodum & incommodum in re aliqua existunt cum suis differentiis essentialibus *equaliter*, equaliter quoque debent acceptari & sentiri; quia nulla alia ratione res transiunt in dominium, sine talibus conditionibus.
Sed in casu, cui adnexa sunt onera & commoda, illa equaliter sunt. Ergo.
16. Per P. α. Æ. Quando sunt duo, quæ *causant æqualem* effectum in aliquo, tunc oportebit, qui ambit illam, utrumque acceptare conditionem.
Hoc fit in rebus commodum & incommodum continentibus. Ergo. Sunt enim veritas obligationis, & oneris conditio in ea equaliter.

17. Per Vc. = α. Quando sunt vera & differentes causæ in aliquo, ad causandos diferentes effectus, tunc oportebit acceptatorem utrumque subire conditionem annexam.
Hoc fit in casu proposito. Ergo.
18. Per Vc. = α. Ubi est veritas formalis & conditio differentis aqualiter, necesse est, ut utrumque veritatem & conditionem accipiat, illud bonum appetat.
Hoc fit in casu proposito. Ergo.
19. Per Vc. α. α. Ubi verè existunt causæ aequales, debet, qui accipiat unum, accipere & alterum.
Hoc fit in proposito casu. Ergo.
20. Per = α. α. Ubi sunt differentes causæ & aequales, qui accipit unum, debet accipere & alterum.
Hoc fit in casu proposito. Ergo.

Hæ sunt 20 rationes, quibus ex Artis nostræ principis suppositum casum deduximus. Si quis verò has per alias 20 deducere voluerit, id efficiet per Quæstiones, quarum tantum primam, *Utrum*, ad dictas propositiones circuleandas exempli loco assumemus. Scilicet quatuor.

1.	B. P. Vc.		Possint verè & simul reperiri in aliqua re? Re. quod sic. Quia potest esse P. G. hereditas aliqua utilis, quæ habeat annexas obligationes damnosæ & onera multa, videlicet tributa & census.
2.	B. P. α.		Ut duæ contrariæ, possint esse in eodem subiecto? Re. quod sic. Quia nullum est inconueniens duas contrarias condiciones reperiri, uti fit supra domum aut agrum, cum quo ponitur annexum cum transeundi per illum, habetque simul annexum commodum pensionis maris propter id.
3.	B. P. α.		Possint causæ in eodem subiecto effectus formales simul & eodem tempore? Re. quod sic. Causantur diversi effectus contradi & damni.
4.	B. = α.		Secundum suas differentias possint esse aqualiter in aliqua re? Re. quod sic. Quia cum sint ibi secundum suas formalitates & condiciones, erunt quoque secundum differentias.
5.	B. Vc. =	Utrum commodum & damnosa	Faciunt verè & realiter differentes effectus in aliqua re? Re. quod sic. Quia verè & realiter illi insunt, ergo & effectus facient differentes.
6.	B. P. Vc.		Possint esse verè secundum formas suas in re aliqua? Re. quod sic. Quia cum operantur æqualiter in ea, & ibidem formalitas existere necesse est.
7.	B. P. ♡.		Possint usui & conuari? Re. quod sic. Quia æquale habeat jus ad existendum in re.
8.	B. = α.		Producant differentes effectus in eadem re? Re. quod sic. Quia commodum in domo producit utilem effectum habitationis, & damnosam solutionis.
9.	B. = α.		Differentiter debeat sentiri ab iis, qui in eadem re habent æqualia jura? Re. Affirmat. Quia in quolibet jure reperiantur æqualiter differentia commodum & incommodum.
10.	B. P. α.		Secundum suas formalitates possint aqualiter sentiri? Re. affirm. Quia uti in eadem re æqualiter reperiantur, ita æquales sentiuntur effectus.

11.	Per	P. Vc. =	Cur commodum & damnum	Possunt verè & realiter secundum proprias suas differentias sentiri? R. Quia in eadem re verè & realiter existunt.
12.		B. Vc. α.		Verè possunt aequaliter causare diversos effectus in eadem re? R. Quia in ea existunt formae, à quibus tales emanant effectus.
13.		B. P. Æ.		Possunt aequaliter inveniri in aliqua re, & aequaliter sentiri? R. Quia in ea verè & realiter secundum mentis conditionem commoditatem reperiuntur.
14.		B. = α.		Possunt differentes effectus causari? R. Quia formalitates eorum, juxta quas operantur, sunt differentes, ergo & effectus, qui inde procedunt.
15.		B. = Æ.		Differentes aequaliter effectus sentiuntur in eadem re? R. Quia differentes eorum formalitates in eadem possunt reperiri aequaliter.
16.		B. P. Æ.		Possunt aequaliter operari? R. Quia possunt aequaliter ab eodem subiecto participari.
17.		B. Vc. =		Verè secundum suas differentes formas possunt operari in eadem re? R. Uti est susceptiva talium formarum differentium, ita & earum effectus participare possit.
18.	Per B. Vc. α.	Ubi commodum & damnum secundum suas differentes formas aequaliter possunt sentiri? R. Ubi aequaliter inveniuntur diversa jura, quae commodum & damnum possunt habere.		
19.	Per B. Vc. Æ.	Ubi commodum & damnum possunt veras & aequales operationes causare in eadem re? R. Ubi possunt aequaliter secundum formas reperiri.		
20.	Per B. α. Æ.	Utrum commodum & damnum causent in eadem re dissimiles & inaequales effectus? R. Affirm. Quia commodum & damnum dissimilia dissimiles operantur effectus.		

Habet hic iterum 20 quæstiones, partim ad Quæstionem Ultræ, partim ad Car, & Uti, applicatas, quas si per cæteras ampliaveris, habebis de proposito casu solutiones omnino 110; quas denud Tabulæ Combinatoricæ opè, in innumerâs alias quæstiones & propositiones transferre poteris.

Extenditur autem conclusio, quando per eandem questionem & modum querendi intra species, quæ reperiuntur in tali regula multiplicatur, quæ vocatur dilatio *intrinseca*; vel quando per alias regularum species dilatatur, dicitur *extrinseca*. V. G. *Quis sentiat commodam, debet & sentire damnam*; extenditur sic per Questionem *Utrum*; vel *veris* est sentire damnum, vel *possibile*, vel *impossibile*, vel *castigens*. Si questio fiat per Questionem *Cur*, tunc extenditur vel *formaliter* vel *finaliter*; & quando per *Ubi*, tunc extenditur per 15 species de localitate supra assignatas; & sic de cæteris. Et quemadmodum per hasce species conclusio multiplicata est, ita quoque unaquæque ex paulo ante 20 questionibus positis ad 18 principia tum absoluta tum respectiva applicari poterit.

V. Gr.

B.	} Utrum {	Necesse sit damnum sentire in omni bono.
M.		Magnum damnum in magno commodo.
D.		Durabiliter & persistenter sit sentiendum, an tempore determinato.
P.		Magis sit potius ad sentiendam dānum, quā commodum; & sic de reliquis ordine principis.

*Si quis verò obijerit contra dicta, quip-
pium, tunc juxta Regulas Artis soluet, ea
qua sequitur ratione.*

Olym^{pi} tristi. Non est justum, illam
 pati damnum, qui utitur jure suo: potest
 enim procurare sibi bonum, damnumque
 vitare, & ad id faciendam tenetur.

R. Verum hoc effe in contractibus libe-
ris, & qui nullam onerosam obligationem
adnexam habent; In onerosis vero contra-
ctibus, in quibus commodum & damnum
inseparabiliter sunt connexa, nego.

Olyciis freandi. Id debet quipiam sentire, quod magis est naturæ consentaneum. Sed bonum est tale; ergo bonum, & non durum.

Re. Vacuum

R. Verum id esse in electione libera; in contractibus onerosis, ubi commodum & damnum inseparabiliter connexa sunt, esse falsum. Confectaria comodo, quo in precedenti factum est, colliges.

PARADIGMA II. JURIDICUM.

An locus agrum sub pretio & pensum trium mensurarum tritici, & ab alia tres mensuras tritici ad seminandum recipiens, non producente agro ultra tres mensuras tritici,

teneatur prius locator domino agri, quam accommodatori triticum satisfacere?

Hunc Casum adducit Sanchez in sua methodo generali; verum cum modum, quo eum solvit, sit intricatus, cum hic juxta Artis nostrae principia, breviori & clariori modo elucidabo.

Dico itaque, quod qui accipit agrum ab alio, & triticum nutriendum ab alio recipit, teneatur prius domino agri, quam tritici accommodatori satisfacere; & per octodecim Artis nostrae principia ita deducitur.

R.	Qui praeterquam quod dominus sit alicujus rei, priorem quoque communicationem cum ea habeat, juxta regulam Juris, qui prior est tempore, est prior jure.
	Sed talis est dominus & possessor agri.
	Ergo locus illi prius satisfacere debet.
M.	Qui majus jus ad rem aliquam habet.
	Sed Dominus agri locati majus jus habet ad agrum.
	Ergo.
D.	Qui jure rem possessionem conservat, & ad ultimam suam perducit.
	Talis est possessor agri locati. Ergo.
P.	Qui potius rem tanquam suam jure capere.
	Talis est possessor agri locati. Ergo.
S.	Ad quem cum legitimam dominam res ipsa prius videtur ordinata.
	Hoc fit in nostro casu. Ergo.
Vo.	Cujus jus in re magis apparet, & cujus voluntati minus contradicit operatio libera super eam.
	Hoc fit in possessore agri. Ergo.
Vi.	Qui habet plenam in rem aliquam dominium, sive jus ad rem & in re.
	Talem habet possessor agri. Ergo.
Vc.	Qui verificatur legitimus dominus alicujus rei.
	Sed talis est possessor agri locati ex hypothese.
	Ergo.
G.	Qui de re aliqua propria magis gloriatur, majores in ea conservanda expensis facit.
	Talis videtur de presenti dominus agri esse.
	Ergo.
II	Cujus jus super aliquam rem secundum omnes realitatis suae differentias magis advertitur.
	Tale est jus domini agri. Ergo.
♡	Cui uti proprie convenit dominium, ita eam magis sibi unitam habet, & conservandam per possessionem.
	Talis est dominus agri. Ergo.
☉	Qui nullum habet in dominio contrarietatem, neque litibus urgeri potest.
	Talis est dominus agri. Ergo.
α	Qui jus manifestum super aliquam rem, & consuetudinem propriam realem de eadem re potest ostendere & probare.
	Talis est dominus agri. Ergo.
⊙	Cui naturaliter videtur annexa & connexa res aliqua.
	Talis est dominus agri. Ergo.
ω	Ad quem tanquam ad legitimam dominam & suam existentiae rei res potest ordinari.
	Talis est dominus agri. Ergo.

Illi debetur prius satisfactio,

M.	Illi debetur prius satisfactio,	Cujus jus majus in aliqua re reperitur, majoresque rationes domini demonstrare potest.
M.		Talis est dominus agri. Ergo.
Min.		Cujus beneficia expensæque in rem propriam factæ, non possint comparari cum aliis, qui minus aut nihil ad eam contulerunt.
		Talis est dominus agri. Ergo.
		Cujus jus in aliqua re magis apparet, minusque contradictorias adjunctas habet.
		Talis est possessor agri. Ergo.

Ex quibus loculenter patet, prius satisfieri debere domino agri, quam triticum ad seminandum agrum accommodanti, posito inter neutram intercessisse instrumentum.

Si porro illa eadem sensus ostendere tibi sit, animus, id per plurimum principiorum assumptionem facile præstabis. *F. Gr.*

Per	B. D. P.	Illi prius & potius satisfaciendum est,	Qui eidem fructui <i>conservandum</i> ad exhibendum, <i>agendum</i> , & ad <i>communicandum</i> se dedit.
	B. D. S.		Talis est dominus agri. Ergo.
	B. D. Vo.		Qui <i>perfectissimum</i> dedit agro ad fructum ferendum necessarium, qui per culturam agrum <i>conservavit</i> , & provide omnia <i>disposuit</i> , quam illi, qui nihil horum fecit.
	D. Vo. B.		Sed talis est dominus agri, non alter. Ergo prius illi satisfaciendum est, quam triticum tantum mundo concedenti.
	D. Vo. =		Qui semper, quamdiu jus <i>duravit</i> , <i>liberam</i> dispositionem habuit circa rem possessam.
	D. Vo.		Talis est dominus agri. Ergo.
			Qui censetur dominus fructus ex agro percepti, qui <i>libertatem</i> tribuit <i>conservandi</i> & disponendi de agro quovis modo.
			Talis est dominus agri. Ergo.
			Qui videtur habuisse <i>voluntatem</i> liberam ad <i>conservandam</i> talem fructum, secundum omnes <i>durationis</i> <i>differentias</i> , per quas fructus recipit esse.
			Talis est &c. Ergo.
			Qui ad agri <i>usum</i> omnia necessaria <i>subministravit</i> .
			Talis est &c. Ergo.
			Sine quo impossibile erat, fructum nasci, augeri, perire. Sed sine domino agri hoc non fit. Ergo.

Ex hoc pacto poteris per assumptionem variorum principiorum rem prope in infinitum producere; quæ, ne longior sim, aliis evolvenda relinquo. Siquidem non tantum unam principium, *F. Gr.* B. cum omnibus ordine principis combinare licet, sed & singula cum singulis ordine recto, inverso, & quocunque tandem modo placuerit; quæ deinde per Questiones examinata in ingentem propositionum argumentorumque copiam excrescent.

Quod si *maxime* *objiciat*; prius commodanti triticum satisfaciendum, his argumentis inductis:

Obj. 1. Illud bonum & commodum debet quis in agro prius reddere alicui ex creditoribus suis, à quo magis videtur accepisse.

Sed plus videtur accepisse ab accommo-

dante triticum, quam à locante agrum. Ergo.

Respondeo. Cum in hoc casu jus ad rem & in re potissimum attendi debeat; clarum est, majus habere jus ad triticum, in cujus agri fundo crevit, quam illum, qui nullum in agrum jus habet, qualis est accommodans triticum tantum ad seminandum. Ergo.

Illi videtur prius & potius satisfaciendum, *Obj. 2.* qui majus ad rem aliquam jus habet.

Sed commodans triticum majus jus habet ad triticum, quia propele suam est. Ergo.

Respondeo. Fructum tritici ex agro perceptum, cum jam esse desierit, neque in proprio fundo creverit, non posse ullam jus fundare in accommodante triticum; prius itaque satisfaciendum esse Domino agri, cujus & ager est, & quod ex eo provenit.

Plura

Plerumque alia argumenta adduci possunt, quibus potius accommodandi triticum, quam domino agri locati satisfieri debere ostendere possimus: Attamen hujusmodi objectiones semper eo modo solvendæ sunt, quo in præcedentibus casibus factum esse vides.

PARADIGMA III.

Quæritur: *Utrum Clericus possit puniri à Judice Seculari?* R. Negative.

Hanc questionem hoc pacto per Artis nostræ regulas solver: Primo respicies materialem, formalem, finalem, & efficien-

tem status utriusque causam; Deinde illa applicato ad nostræ principia, eo, qui sequitur modo.

Cum Clericus juxta causam *materialis* sui status sit aliorum ordinis, & sub alterius superioris, potestate, non potest Juxta secularis inferior eo, in eum ullam exercere jurisdictionem; sicut enim corpora inferiora non possunt influere in corpora superiora, ita nec in luthico Mundo inferior status in superiorem.

Hoc itaque ostenso, jam per hæc ad principia Artis nostræ applicata, ita arguamur.

Si Juxta secularis Clericum punire posset, tunc verè dici posset, per	B.	Mixtus perfectus de perfectiori	Judicium institui posse.
	M.	Factum de Atque	
	D.	Instabilem de minis instabili	
	P.	Mixtus potentem de potentiori	
	S.	Mixtus privilegiatum de magis privilegiato	
	Vo.	Secularem de D & o consuetudo	
	Vi.	Mixtus virtutis de majori virtute imbuto	
	Ve.	Mixtus firmum & verum de magis firmo & vero	
	G.	Mixtus honoratum de magis honorato	

Sed hoc est absurdum. Ergo.

Perverteretur enim ordo rerum & judicium: quia inferior influeret in superiorem, preccedereturque de uno genere status in diversum; quod in Jure prohibitum est.

Deinde hæc eadem confirmabis per argumenta ex causa *formali* desumpta, hoc pacto:

Ubi non est Jurisdictio seu facultas justitiæ ad puniendum, ibi non potest fieri judicium.

In Judice seculari non est supra Clericum talis Jurisdictio. Ergo.

Quæ iterum per novem absolutæ principia deducere poteris, sic:

B. Ubi non est requisita *perfectio* Jurisdictionis, ibi non potest fieri judicium.

Talis non est in Judice seculari super Clericum. Ergo.

M. Ubi non est *extensio* sufficiens ad exequendum judicium, ibi judicium exerceri non potest.

Sed in Judice seculari hæc non est. Ergo.

D. Ubi non *permanet* Jurisdictio *stabilis* & legitima, ibi judicium exerceri non potest.

In Judice seculari non est Jurisdictio talis. Ergo.

P. Ubi non est *potestas* valida, ibi judicium exerceri non potest.

Talis in Judice seculari non est. Ergo.

S. Ubi non sunt *leges & decreta*, sive constitutiones, quæ deat Jurisdictionem ad judicium exequendum, ibi judicium exerceri non potest.

In Judice seculari hæc omnia desunt. Ergo.

A causa *finali* sic argumentare.

Finis Jurisdictionis Ecclesiasticæ est ad conservandam statum Ecclesiasticum, sicut finis Jurisdictionis Civilis, ad conservandam statum secularem & politicum.

Ergo Juxta secularis non potest invadere Jurisdictionem alterius, nec talis puniatio potest fieri de jure.

Quæ per 9 absolutæ principia sic ostendes: per B. quia id foret contra perfectionem status. Per M. quia foret res magnæ præsumptionis. Per P. sine legitima potestate secularis in Ecclesiasticum nil juris obinet. Et sic de cæteris.

Pari pacto à causa *efficiente* dicta magnis discursibus probare possem; quæ, nè longior sim, Lectori deducenda relinquo.

Vides itaque, quantum ex hoc modo, & quanta ingens discurrendi campus aperitur, præsertim si per Quæstiones examinentur.

PARADIGMA IV.

*Utrum juxta de causa ultra tributum imposi-
tum, in signum subjectionis aliud de novo
imponi possit?*

Quando se offert occasio conciliandi in Republica, aut alio negotio pro ejus utilitate & quiete, an aliquid factum sit rectè & utiliter, aut an faciendum sit, tunc recurrendum est ad perdictum casum qua-
druplex genus ejus rei, quæ facta, vel facienda est, & per eas inquitur, an utiliter & honestè res facta sit, an facienda sit. *V. Gr.* In aliqua Civitate magna quaeritur,

an propter ejus amplitudinem & utilitatem, quam habet respectu aliorum oppidorum sibi subjacentium, possit ultra tributum solitum ipsis in signum subjectionis impositum, aliud de novo imponi gravando populos, ceteroquin Civitati obediens. Tunc advertendum est, Consilium debere fieri modo prædicto, respiciendo ad Legem Divinam, Naturalem, & humanam Civilem; Si enim aliqua earum repugnat tali facto, tunc impositio fieri non debet neque potest. Quæ omnia pulchrè ex principis nostris demonstrabis, hoc pacto:

A causa *Materiali*.

- Per {
- B. Subditi non debent privari bonis suis sine causa juxta, & illis utili. Privarentur verò in dicto casu. Ergo.
 - M. Si ad magnam Reipub. emolumentum non conducit, subditi non debent sine causa tale detrimentum pati. Paterentur autem in dicto casu. Ergo.
 - D. Subditi non debent destrui, sed *conservari* & manteneri in possessione sua. Destruerentur verò in dicto casu. Ergo.
 - P. Subditorum *potestas* & facultas non debet sine ratione & juxta causa minui. Minueretur autem in dicto casu. Ergo.
 - S. Quicquid est contra rectæ rationis dictamen, id non est faciendum. In dicto casu gravamina subditis sine causa imposita talia sunt. Ergo.
- Et sic de cæteris.

A causa *formali*, seu de modo imponendi tributum, eodem modo per principia, rationes deduces; *V. G.* Si talis impositio fieret sine causa;

- B. Magnum in Republica *bonum* im-
dicetur.
 - M. *Incrementum* Reipub. augmentum-
que civitatum deficeret.
 - D. Republica ipsa *durare* non posset.
 - P. Subditorum *rebelliones* & seditiones
non essent defuturæ.
- Et sic de cæteris.

A causa *efficiente*. Cum non sit in civibus

aut principibus civitatis talis potestas imponendi tributa; aliis enim eorum operatio esset injusta & impendens, mala, prava, corrupta, impotens, inordinata, & contra legem divinam, crudelis, vitiosa &c. per opposita principiorum absolutorum.

A causa *formali*, quæ est pax & conservatio Reipub. quæ per hujusmodi impositiones durare non posset, deficeret omnis civium Bonitas, M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G.

Habes hinc paucis expositum assumptum thema politicum, juxta quod aliud quodlibet resolvere poteris.

PARADIGMA V.

De variis modis argumentandi in Jure.

Inductio Juris sumitur juxta Artis nostræ principia;

- B. }
M. }
D. }
P. }
S. }
Vo. }
Vi. }
Ve. }
G. }
- A {
- Similitudo*, utilitate, comodo rei, quæ in textu tractatur.
 - Acquiescentia*, excellentia & extensione rei in textu contentæ.
 - Consuetudine diuturna*, legis usu introducta.
 - Potestate* Principum, Legislatorum.
 - Providentia* latæ legis, ad mala Reipub. avertenda.
 - Voluntate* Legislatorum, reddendi unicuique quod suum est.
 - Fi obligatio*, quæ omnes ad talem & talem legem servandam tenentur.
 - Dissonantia* rectæ rationis, cui talis & talis lex in tali & tali textu exposita, *conformis* est.
 - Quietudo* & tranquillitas publica, quæ ex legis observatione emanat.

<div style="display: flex; flex-direction: column; align-items: center;"> <div style="margin-bottom: 5px;">II</div> <div style="margin-bottom: 5px;">O</div> <div style="margin-bottom: 5px;">a</div> <div style="margin-bottom: 5px;">O</div> <div style="margin-bottom: 5px;">O</div> <div style="margin-bottom: 5px;">M.</div> <div style="margin-bottom: 5px;">R.</div> <div style="margin-bottom: 5px;">Min.</div> </div>	}	A	Diffidia malisque, quae ex legis ruptura consequuntur.
			Concordia & unione, quae iurum compositionem consequuntur.
			Contraria unionem & concordiam publicam impediuntibus.
			Causa & prima legum origine.
			Modis, quibus publica salus conservatur.
			Fine iurum, in textu legum contentorum.
			Comparatione majoris ad min.
			Simili.
			Minori ad major.

Quicumque haec rite intellexerit, ingentem tibi ad omnem Juris interpretationem, discernendi materiam reperiet; cum omnia, quae in universis, usque vastissimis Juris Civilis Operibus congesta sunt, in hisce implicitè contineantur, & facile memoriae mandari possint.

PARADIGMA VI.

*Cases juridici decidendi, ex his inter
duos casus.*

Notandum, triplicem esse litigantium differentiam: *Primi* quidem, duo inter se litigant, quorum uterque culpam contrahit. *Secundi* duo litigant, quorum unus culpabilis, alter inculpabilis est. *Tertiò* duo inter se litigant, quorum uterque culpa caret. Singulos tres casus per Artis nostrae principia resolvemus.

*Exemplum de primo, & ponitur casus
in terminis.*

Titius certam pecuniam ad usuram dedit. *Scroptus*; hic pecuniam ad usuram concessam luxuriose cum muliere soluta consumpserat, quem Titius de luxuria & fornicatione commissa accusavit; Scroptus vero Titium de usura. Venerunt in iudicium: nunc queritur, quae eorum majori pena digna sit?

Certum est, illum majori pena dignum fore, qui majas intensè crimen commisit. Cum itaque duplex hic crimen in casu ponatur, *Usura* & *Luxuria*, utrumque prius juxta Artis nostrae regulas comparabis cum principiis absolutis; quod enim magis in repugnaverit vitium, illud majori pena dignum esse judicabis. Unde sic argumentare.

B. Illud vitium, quod est immediatè contra DEI liberalitatem & *bonitatem* DEI diffusam in omnes, & contra *charitatem* DEI & proximi, est magis puniendum, quam illud, quod non praeclè opponitur liberalitati, bonitati, & amorì DEI & proximi. Sed usura magis opponitur liberalitati, bonitati, & amorì DEI & proximi, quam fornicatio.

Ergo vitium usurae magis puniendum est, quam fornicatio cum soluta.

Major patet ex se; est enim peccatum tantò gravius, quantò divinis virtutibus magis opponitur.

Minus probatur. Quia usurarius peccat contra legem divinam, qui charitas erga proximum praecibitur, quam ipse usura sua violat; Luxuriosus vero etiam si sensuali concupiscentia videtur contra praecceptum, quod est, non moechaberis, peccaverit; quia tamen luxuria non est praeclè opposita alicui ex virtutibus divinis, pectereque viti fornicatione conjunctione quid naturale videatur; patet, usurarium majori pena dignum, quam luxuriosum. Quorum utrumque scitè per 13 principia demonstrare poteris, uti in priores Exemplis factum est. *Un:* usura est opposita praeclè Bonitati M. D. P. S. Vo. VI. Ve. G. *Dei*; Luxuria non praeclè ipsa ipsam opposita est, sed indirectè; in quantum est contra praecceptum Decalogi. Ergo Usurarius est majori pena dignus, quam Luxuriosus.

Secundus Casus eorum, quorum unus culpabilis, alter inculpabilis est.

Quidam Paterfamilias habens duos filios, & primogenitum quidem, universalem omnium bonorum suorum heredem ex testamento constituit; Patre vero defuncto, primogenitus statim Presbyter factus est, in Ecclesiastica dignitate constitutus; Secundo vero genitus fratri Ecclesiastico litera movit, circa hereditatem à Patre testamento legatam, obijciendo illud Juris Canonici: *Qui altari servit, de altari vivat, & de Ecclesiae patrimonio*; cui non cedit primogenitus. Queritur jam, *casum ista debeat hereditas?*

Vide & expendi diligenter Casus circumstantias. Hoc peracto, cum pater jam primogenitum constituerit heredem, testamentum autem solui non possit, clarè patet, primogenitum necesse in legitima possessione, non obstante, quod Sacerdotio initiatus sit; est enim melior conditio possidentis; Unde sic argumentaberis ex Artis nostrae principia.

Ecc 1

B. Jura

B. *Integram hereditatem* testamento legata, uti immutabilis est, ita nihil contra eam à quoquam pretendi potest.

Talis est hereditas primogenito legata. Ergo.

M. Testamentum ad nullum alium sese *extendit*, nisi ad primogenitum. Ergo minor contra id pretendere nihil potest.

D. Hereditas illa testamento legativo collata, est *perpetua*, nec dissolvi potest, Ergo.

P. *Potestas* in bona collata fuit filio primogenito, non secundo genito. Ergo.

S. Quod Leges, statuta & constitutiones civiles summa *ratione* fundaverunt, id dirigi non potest.

Talis est hereditas in casu nostro. Ergo.

Vo. Hereditas hæc ab ultima testatoris *Voluntate* dependens est immutabilis. Ergo nemo præter eam, qui hereditatem jure adiit, competere potest.

Vi. *Finitis* iustitiæ id cum primis convenit, ad mala impedienda.

Ve. Ipsum rectæ rationis dictamen *Veritatem* approbat.

Et sic de cæteris ordine principia procedes.

Ex his patet, primogenito, non secundogenito deberi hereditatem.

Ne obstat, quod post hereditatem, Ecclesiastica statum assumpsit; Status enim mutatio non mutat testamentum, nisi quis ultro jure suo cedere velit. Unde nascitur & alia quæstio: *Utrum Ecclesiastico plus de jure debeatur hereditas, quam Seculari & Laico?* Respondetur, quod Ecclesiastico. Ratio est, quia omnia bona D E I sunt, & ab eo profecta; quanto itaque quispiam D E O fuerit conjunctior, tanto plus eum de jure mereri de bonis, quam illum, qui in sæculo vivens subinde D E I bona in pessimis usus expendit. Quæ omnia scitè per principia nostra demonstrari possunt.

Tertius Casus eorum est, quorum alterque inculpatus est.

Quidam duxit asinam suam ad pratum juxta flumen, & alium quidam ligavit naviculam suam ad vitem in littore, sive ripa fluminis, quod radebat pratum: Accidit autem, ut asinus causa bibendi ingressus sit

naviculam, & extincta sit corperit ex ipsa navicula herbas ripæ depascere, & inter alia vitem quoque, cui navicula alligata erat, rodere, & rodendo vinculum rupit; unde navicula soluta, & asinus unâ secundo flumine libentes, tandem everit naviculam, & navicula & asinus perierunt. Hinc nata hæc est; dominus causa asini sibi restitui petiit asinum, à domino naviculæ, & hic sibi naviculam à domino asini; Venerunt in judicium. Queritur itaque à Jurisconsulto, quis eorum alteri debeat restitutione satisfacere.

Considera primò, an uterque istorum quicquam commiserit in hoc casu contra D E U M, quod in § Principiis absolutis Artis nostræ explicatur. Secundò, utrum ambo contra legem divinam aut humanam peccaverint. Et invenies, quod cum dominus asini jumentum duxerit ad pratum suum non causâ nocendi, nec dominus naviculæ alligando illam ad vitem. Unde sic argumentantur:

B. Illa *actio*, ex qua nullo detrimentum provenit alicui, non est obnoxia poenæ.

Actio utriusque in hoc casu talis est. Ergo.

M. Ubi non est *extorsio* voluntatis inferendi damnum aliis, illa actio non est culpabilis.

Sed talis actio fuit in utroque.

Ergo in utroque non fuit culpabilis.

D. Ubi *datat* jura pascendi in proprio fundo, & alligandi naviculam ad ripam sine damno alterius, ibi actio non potest esse culpabilis.

Hoc fit in præfati casu. Ergo.

P. Ubi datur *potestas* jura naturalis, ibi non intervenit culpa.

Hoc fit in præfati casu. Ergo.

S. Quod nulli *legi* aut constitutioni civili repugnat, illud culpabile esse non potest.

Talis est casus præfatus. Ergo.

Vo. Ubique est *voluntas* jura suam explendi licitè & legitimè, ibi culpa intervenire non potest.

Hoc fit in præfati casu. Ergo.

Uterque igitur culpa caret.

Dicitur

Hosted by Google

Hosted by Google

Dicendum igitur, casum fuisse fortuitum, & neutrum alteri quicquam debere, cum uterque damnum passus sit, hic asini, ille navicular, merè per accidentem, & minime à causa per se. Atque hoc pacto omnes Juris casus solves.

Verùm, ut Juris studiosus majorem ex Arte nostra capiat utilitatem; hinc Tabulam subneximus combinatoriam totius Juris Civilis sive Justiniani; qua unico intuitu, quicquid in eo tractatur, in Libros, Titulos, Paragraphos digestum comprehenditur. Si verò singulis propositionibus hic propositis applicetur Artis nostræ principia, cum brevi tempore & assiduo exercitio in confirmatam Jurisconsultam evasurum nihil dubito. Ut vel hinc pateat, quantum Ars nostra Magna, uti in hac facultate, ita in omnibus aliis, utilitatis & emolumentis conficiat. Sit itaque

Pinax seu Tabula combinatoria, universi Juris Civilis Epitomen continens.

[Loca Tabula]

Explicatio Tabulae, & usus ejusdem.

In prima Columna Librorum Codicis Justiniani summa continetur; In fronte Tituli uniuscujusque Libri; in Columna verò paragraphi cujusvis, tituli ordine continentur, quæ universam Juris materiam elucidant. Si itaque desideras scire, quid in paragraphis Tituli X. Libri I. continetur; vide primæ Columnæ primi Libri

divisionem, deinde transieris in eo progredere usque ad Columnam, cui titulus est X. & in angulo communi invenies paragraphos tituli decimi. Libri primi quæsitos; haud secus in omnibus aliis procedet.

Usus Tabulae Juridicae.

Eo autem fine à nobis hæc combinatoria Jurium Tabula condita est, ut hujus facultatis studiosus statim unico omnem juridicam materiem intuitu comprehendere, ac qualemcunque ex titulorum serie deproptam Quæstionem, statim secundum Artis nostræ principia resolvere queat; demumdo statim quæstionis primò plene intelligat, quod ex eis in unaquaque Columna tituli, subscriptis argumentis intelligat. Totus itaque, uti dixi, primus Institutionum Justinianearum Liber in 16 titulos divisus. Secundus verò Liber in 27. Tertius in 30. Quartus denique in 13. quemadmodum in Tabula apparet: Et singuli Libri sacis titulos deserviunt secundum seriem & numeram titulorum in fronte Tabulae descriptorum. Sed ut totam pinaxim uno atque altero exemplo explicemus.

PARADIGMA I.

Queritur itaque: *Quid sit Testamentum?* Respondeo, esse testationem mentis, qua testator declarat ultimam suam voluntatem circa hæreditatem successoribus relinquentem; quam, ex Artis nostræ 18 principia, hæc formula describimus.

Per	B.	Testamentum est	Ultimæ voluntatis Testatoris declaratio; quæ fit circa dispositionem <i>bonorum</i> in successores sanguine ei proximos hæredes transferendorum. Quæ etiam hac prima descriptione intelligenda sunt, de Testamento ad Intestato; insequentibus communes.
	M.		Extensio bonorum Testatoris in hæredes per ultimam voluntatem, sive scripto, sive dicto factam, & septem testibus consignata & subscripta.
	D.		Ultima de bonis dispositio <i>perpetua</i> valens voluntas.
	P.		Testatoris efficax & <i>perpetua</i> irrefragabili lege constituta voluntas, quæ nisi aliud intervenerit, irritari non potest.
	S.		Testatoris immutabilis & efficax <i>interius</i> , scripto expressa, quæ legitimè constituta & manifestata hæres juxta acquirit ad omnia in testamento contenta.
	Vo.		<i>Voluntas</i> ultima Testatoris, quæ de bonis suis post mortem relictis disponit.
	VL.		<i>Portio</i> legalis, quæ bona Testatoris post mortem transferuntur in filios, qui si defint, in proximos cognatos & affines; vel hiis deficientibus, in quoscunque alios.
	Ve.		<i>Lex Juridica</i> , quæ Testatoris intellectum fit conformis voluntati de bonis in hæredes, aliosve transferendis.
	G.		Voluntas ultima, quæ Testator curis omnibus sepositis quæsit in dispositione bonorum.

= in

- Per {
- II. In testamento sit *separatis* & translatio bonorum à Testatore in hæredes aliove; ceteraque testamentum *legale, militare, ærotomicum*, &c.
 - III. Testamentum à Testibus ut plurimum septem approbationibus subscribitur & signatur.
 - IV. Testamentum irritari potest multis modis, exhereditatione ob delicta enormia, vel aliis de causis in Tabula contentis.
 - V. Causa cur Testamentorum ordinatio inter homines instituta sit, fuit voluntas Principum & Magistratum, ad publicam salutem & pacem procurandam per leges & decreta manifestata.
 - VI. Astra ad testandum sunt, efficax Testatoris voluntas; testes vero ad approbandum illud.
 - VII. Finit Testamento est, ne bona Testatoris post mortem in incertum vagentur, & ad dissidium litiumque quæ inde conspicerentur, evitacionem.
- Et sic de cæteris.

Utrunque harum 13 Propositionum de Testamento adductarum, iterum per eadem principia ampliari potest, & per Questiones uberius discuti.

1. An testator quemlibet ad hereditatem assumere possit, an solum sibi agnatione proximis?
2. Quid fiat, si decesserit quispiam sine testamento? cuiusnam erunt bona? quis hæres futurus, si ab intestato?
3. Cur testamentorum ordinatio instituta sit, & in quem finem? juxta quadruplex causarum genus disponenda.
4. Quantum debeat esse testamentum; an privatum, an publicum, & qua solemnitate? Quotplex testamentum sit; ubi de civili, militari, &c.
5. Quando debeat institui testamentum; quibus testibus; quænam requirantur, ut legitimum sit? ubi de testibus, de approbationibus, & similibus.
6. Quale debeat esse; Quinam possint esse testatores; an furiosus, cæcus, furibundus, mutus; an impubes, mulier, &c. quinam ad hereditatem assumi possint & debeant?
7. Ubi testamentum confici possit; an locus certus prescribatur? Utrum & quomodo testamentum à milite confici possit, & ab uno in remotis regionibus constituto?
8. Quando testamentum & quo tempore condi possit; quando hæres illud acceptare possint, & juri in illud habeant?

9. De quibus testamentum condi debeat; an de sola bonis temporalibus & corporalis, an & de incorporeis rebus, cuiusmodi jura & privilegia sunt?
10. Cuiusmodi testamentum condatur? ubi de testibus, subscriptione, subfignatione & similibus huius dabitur discurrendi campus. Quæ omnia ab Artis nostræ perito per 13 Principia deducta universalem de testamenti materiam scientiam parient.

Atque hoc modo non tantum de testamenti argumento ampliando immensam materiam congeres, sed & de quolibet titulorum in fronte positorum argumento, pari pacto cum immensa amplitudine discurrendi dabitur materia. Sed ne in infinitum opus crescat, hic tantum Tabulæ usum, modumque eam practicandi, circumbus Juris, paucis exhibendum duximus; donec quispiam Juris Professor Artis nostræ amator reperitur, qui dicto modo & methodo omnes Tabulæ titulos & paragraphos suis dedicat.

PARADIGMA II.

Sit primus paragraphus Tituli primi Libri primi, *Quid sit Justitia?* resolvendus: sic procede.

Primo per Eneadem Erotematicam, sive novem modos querendi, formalitatesque eorum, negotium facile conficies, hoc pacto:

Pone ante te dictos novem modos querendi cum formalitatibus earum, ut sequitur.

In Regula	Utrum	Modalitas est	Existencia rei.
	Quid		Essentia.
	Cur		Formalitas.
	Quantum		Quantitas.
	Quomodo		Modus.
	Quale		Qualitas.
	Ubi		Locus, Localitas.
	Quando		Duratio seu temporalitas.
	Quibusnam de Quo		Instrumentalitas.

Juxta

Juxta hæc Modalitates ordine se sequentes dividet Justitiam, ita ut

Alia Justitia sit	Per se existens, uti in Deo; alia in alio, ut in voluntate hominis.
	Essentialis, ut divina; alia accidentalis, ut humana.
	Formalis, eoque habens animæ; alia cæterarum <i>intelligentiarum</i> substantiarum.
	Quanta, comparata ad operationes animæ; alia ad corporales partes comparata.
	Quæ modificat corpus, alia quæ modificat animam.
	Quoad qualitates facultatum tum intrinsecas, tum extrinsecas considerata.
	Localis, in Cælo præmiis bonos; alia inferior reprimendis malis.
Alia Justitia est	Æterna in Deo; alia æterna, in Angelis; alia temporalis, ut humana.
	Instrumentum corpororum; alia instrumentum spirituum.

Quæ omnia deinde per Regulas Questionibus annexas dividi possunt; ut:

Alia Justitia est	Necessaria, alia possibile, alia impossibile, alia contingens. Absoluta & totalis, alia partialis essentialiter, alia habitualis, actualis alia. Primitiva, alia derivativa, alia possessiva. Formalis, alia finalis. Continua, alia discreta.	Per Regulam	An.
			Quid.
			De Quo.
			Quare.
			Quantum.

Et hoc pacto progredieris per omnes Regulas, notando singulas divisiones factas, juxta quas deinde definitiones Justitiæ aspiceris. V. G.

De Justitiæ existente per se, seu divina, hæc dabo definitiones.

Per Regulam	An	Definies Justitiam existentem per se, esse	Ess. necessarium existentem, tribuensque unicuique quod suum est.
	Quid		Essentialem & liberam inclinationem tribuendi unicuique quod suum est.
	De quo		Primam originem & radicem, unde procedit Justitia creata.
	Cur		Formam simplicissimam, quæ unicuique quod debuit ei, tribuit.
	Quantum		Mensuram totius distributivæ & commutativæ justitiæ create.
	Quale		Propriam inclinationem intrinsecam Dei, per quam unicuique quod suum est, tribuit.
	Quando		Habitalem & æternam perpetuamque voluntatem tribuendi unicuique quod suum est, id est, proportionatam perfectionem.
	Ubi		Eas, quod ubilibet distribuit debitum secundum merita & dispositiones rerum.
	Quomodo		Id, quod modificat disponitque res, secundum quod eis convenit.
	Quibuscum		Instrumentum Dei intrinsecum operandi justè.

Hoc pacto procedes postea ad definitionem Justitiæ existentis in alio, uti in voluntate hominis; deinde ad *formalem*, *materiali* &c. definitionem; & sic de cæteris modis Justitiæ superius descriptis.

Per species quoque Questionis, *Utrum*; quæ sunt, necessarium, possibile, impossibile, contingens; hæc definitiones dabo: De Justitiâ *P. G.* Dei existente per se.

Per	{ <div> Necessarium. Possibile. Impossibile. Contingens. </div> }	Justitia Dei per se ex- istens, est Etenim	Necessarium, quod libere disponit & judicat de omnibus.
			Cui soli est possibile omnia justè distribuere.
			Cui non est impossibile etiam futura antequam existant, ordinare.
			Quod omnibus contingentibus legem ponit.
			F f f
			Per

Per species Regulæ Quid.	Esse ens absolutum, quod liberè judicat & disponit de omnibus.	
	Esse attributum, quod	
	Cum misericordia misericorditer	} Concurrit ad judicandum.
	Cum sapientia sapienter	
	Cum fortitudine fortiter	
	Cum libertate liberè	

Et hoc pacto procedendo per omnes & singulas species Regularum, insurret sicut de justitia definitiones, quæ implicite in se, quicquid in universo Juris corpore est, continent.

Divisionibus & Definitionibus peractis, procedes ad modum demonstrativum, per Quaestiones examinando singulas, habebis quoque ingentis libri titulos & capita de sola Justitia existente per se, ut interim taceam reliquas modales Justitiarum differentias in creatis. *Forè. Grat.* de Justitia Dei quærat:

An in DEO detur Justitia per se existens? Re. affirmativè: quia Justitia in Deo est ipse DEUS substantialiter; quod & per 13 principia, & per novem Quaestiones, Speciesque regularum faciliè, perxi sæpè lapsus tradita, ostendes. Uti per species Quaestiois, *Utrum: An Justitia D E I necessaria, possibilis, impossibilis, contingens sit?*

Per species Regulæ, Quid; *Quid illa sit in se, quid in alio, quid habeat in se, quid in alio?* Per species Regulæ, de quo; *Quid illa sit privativè, derivativè, positivè;* & sic de cæteris; quæ omnia in Capite de Regularibus tradidimus, habebisque in sola harum Regularum adductione 10 loca, per quæ Justitia D E I per se existens probetur; ut interim, sicut dixi, taceam reliquas Justitiæ modos suprà adductos.

Vides itaque Lector, quomodo Argumenta Juridica in precedenti Tabula tractantur: Quod enim nos de Justitia adduximus exemplum, juxta illud, quodlibet aliud thema ex Tabula deprecipuum, te facili negotio descriporum nihil dubito; atque adeo sine tanta librorum farragine solum Artis nostræ præceptis insistendo, omnes Juris difficultates enodare possis. Sed hæc paucula de Jurisprudentiæ specimenibus sufficiant.

A R T I S MAGNÆ SCIENDI,

S I V E

COMBINATORIÆ,

LIBER NONUS,

*Paradigmata FACULTATIS ASCETICÆ,
Theologiæ positivæ, & moralis
exhibens.*

SECTIO I.

De Facultate Ascetica.

CAPUT I.

De definitione Artis Asceticæ.

Ascetica facultas est habitus supernaturalis practicus ad ultimi finis consecutionem ordinatus, seque ad Theologiam scholasticam habet, sicuti Logica ad Metaphysicam, & passim prudentiæ, sapientiæ, & eminentissimæ scientiæ nomine gaudet. Prudentia est, quia maximè in medijs interto fini necessarius ordinandis occupatur: Sapientia, quia circa res causalque altissimas, nimirum circa DEUM finem supernaturalem omnium versatur: Scientia, quia sua principia partim à Theologia scholastica, partim ab Ethica desunt & demonstrat: verè & propriè dicta scientia scientiarum, juxta illud Sap. 10. dedit illi scientiam Sanctorum. Di-

citur constans & perpetua voluntas operandi convenienter suo fini; quam sic definimus: Facultas Ascetica est scientia operandi convenienter suo fini ultimo. Cujus *Materialè* objectum est omne id, circa quod, ut fini supernaturali conveniens actio humana versari possit, sive in quantum Virtus consideratur in Voluntate existens: *Formale*, ipsa rei convenientia cum fine: *Finale*, summum & ultimum bonum: *Efficiens* est vel Magister, vel supernus gratiæ divinæ influxus.

Quæ omnia per 11 Artis nostræ principia scitè deduci possunt; V. Ge: Si quaeratur, *utrum sit habitus supernaturalis practicus, ad finis ultimi consecutionem ordinatus?* R. Affirmativè, & probò id;

Per	B.	Quia	Ad summum bonum finaliter consequendum ordinatus est.
	M.		Extendit se ad illud, quod omnium maximum est, & impræsum necessarium.
	D.		Verfatur in operationibus ad eternitatem conducantibus.
	P.		Superat gravia aditus per illud attingere, quod viribus humanis negatum est.
	S.		A principis & causis supernaturalibus immediate dependet per fidem; & propriè scientiarum scientia est.
	Vo.		Animum aridum & desiderio plenum efficit ad summum boni affectionem.
	Vi.		Virtus est omnium & eminentissima & maxime necessaria.
	Ve.		Circa æternam veritatem rationes maxime verfatur, ut in praxin deduci possit.
	G.		Hunc finem tandem, quem intendit, adipiscitur in gloria cum finali gratia decedens ex hac vita.

Et sic de cæteris ordine principis procedere poteris.

Necessitatem huius scientiæ probare poteris ex ultimo fini oppositi.

B.	Quia, quicumque finem suum non assequitur,	Iam miserissimum esse, in confesso est.
		Iam ultimum & summum bonum periri necesse est.
		Quicquid æquum & personificum exigit in hoc Mundo, sine hoc frustratum est.
		Et omnis tolerantia & in adversis duratio infructuosa est.
		Et omnis potentia vertitur in impotentiam.
		Is omni se bonorum celestium excluditur.
		Si traderit corpus suum ita ut ardeat, si veritates omnes exerceat, sine hoc sine nihil ipsi proderit.
		Si veritates omnes, scientias omnes calluerit, sine hoc nihil ipsi conducet.
		Si omnem Mundi gloriam possiderit, miser, infelix, inglorius sine hoc semper manebit.

Si queris, Cur?

B.	Re. Quia	Separatur à Deo summo & æterno bono.
		Omnem cum Deo amorem sine spe illa perdit.
		Omnia bona eidem in mala commutantur æternè.
		Principis suo summo & infinito bono sine finali gratia restitui impossibile est.
		Omnia ad summum bonum amplius consequendum media frustranea sunt.
		Abscitur à fine, ob quem conditus est, æternæque damnationi mancipatur.
		Omnis majoritas ei degenerat in minoritatem & infinitorum malorum abyssum.
	Unde	Frustra natus est, frustra vixit, frustra pretioso filii Dei sanguine redemptus est, frustra omnia in hoc mundo peregit & operatus est.

Quomodo verò ab hisce omnibus liberari queamus, docet Ascetica. Ergo Scientia est omnium eminentissima, & maxime necessaria, quod erat ostendendum.

Occupatur itaque Ascetica tota circa principium, medium, & finem; quæ consistunt in (S.) Agnitione, (Vo.) Prosecutione, & (G.) Affectione illius ultimi finis, qui queritur.

Principium, quo effectivè movetur in finem; est cognitio nobilitatis & præstantiæ finis illius, sine quo nemo beatus esse potest; etque cogitatio per fides in pro-

missis meritisque Christi & Sacra Scriptura fundata, quæ sunt principia supernaturalia, sine quibus illum attingere nemo potest.

Media, omnia, quæ existant in rerum natura, esse possunt; cum nihil sit adeo tenue & exiguum, quod non ipsius summi boni, quod querimus, bonitatis quandam veluti particulam in se contineat. Invisibile enim illud bonum per ea, quæ facta sunt, conspicimus. Quæ omnia per 9 Subiecta universalis ample & fullè deduci possunt, hoc pacto.

Media

Media ad finem ultimum con- sequendum sunt per	B.	Quicquid bonitatis est	}	in	△ ○ □ ♣ ♠ ♡ ♢ ::		
	M.	Quicquid magnum & excellens est					
	D.	Quicquid essentiae suae ratione daret.	}				
	P.	Omnes potentiae & facultates rerum.					
	S.	Omnes scientiae & artes.					
	Vo.	Quicquid appetibile est.					
	Vi.	Omnes virtutes naturales, morales & supernaturales.					
	Ve.	Omnes veritates naturales & supernaturales.					
	G.	Omnia gaudia & voluptates media esse possunt ad finem con- sequendum.					

Ex his bonis partialibus animus inaccessit ad illud summum omnium bonorum aggregatione perfectam, in quo solo, & in nullo alio metu humana quiescere potest; vel eam toto bono, vel nullo frui licet; quia nihil non totum, animus satiare potest, & perfecte ejus explere appetitum.

Media ad finem ultimum con- sequendum sunt per		}	Omnia	}	Quae non separant ab illicitis.
	♡				Virtutes, quae non Deo uniunt.
	○●				Adversitates & contrarietates patienter tolerant.
	α				Quae consistunt in nobis appetitum boni coelestis.
	⊙				Incrementa & virtutum studia.
	∞				Fines ordinati indirecti & parciales.
	M.	}	Omnes	}	Quae magis fini conveniant.
	M.				Proportionata fini.
	Mia.				Malis, defectus, miseriae, calamitates in hac vita mortali esse possunt media ad finem ultimi affec- tionem; dum ex his, quid ex malis vitandum, quid ex bonis eligendum sit, cognoscamus.

Dicitur haec media esse ad finem; Quia ex horum consideratione mens humana tanquam per scalam quandam Jacoboram ascendit ad ipsam summam bonorum omnium apicem, qui Deus est; dum ejus infinitam Bonitatem M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. in omnibus & singulis rerum Creaturarum ordinibus veluti in totidem speculis reflexa considerat, ex quorum intuitu, tanquam ex veteris quodam fascinata, incre-

dibili desiderio ad illum possidendum animatur, ob quem omnia illa coedenda sunt; donec tandem vitam bene & recte juxta Dei beneplacitum transacta in hoc mundo, in altero tanquam conceptum plenè possideat.

Ex quibus luculenter patet, felicitatem in nullo eorum, quae in hoc Mundo tam anxie quaeruntur, consistere; tanquam, uti paulo ante ostendimus, omnia media esse possint ad finem congrua.

Natum humanum terrenum & creatum nec felicitatis participes fieri posse, neque felicitatem in eis consistere, sic probatur ex Artibus nostris principibus.

Per B. 1. In eo, quod est tantum apparenter & imperfectè bonum, felicitas consistere non potest.

Omnia bona fortunae, animi, & corporis sunt tantum apparenter & imperfectè bona. Ergo in eis non consistit felicitas.

2. Quod hominem non simpliciter perficit, illa felicitas esse non potest.

Omnia bona temporalia, terrena, caduca, hominem non simpliciter perficiunt. Ergo.

3. Quod illicito modo obtineri potest, illud verum bonum esse non potest, & consequenter nulla in eo felicitas.

Hoc fieri potest in omnibus bonis temporalibus & terrenis. Ergo.

4. Quod bonum & malis aequè bonum est, illud felicitatem adferre non potest.

Omnia fortunae bona, bonis & malis aequè bona sunt. Ergo.

5. Quicquid corpus tantum interius exteriorque perficit & ornat, per se verum bonum non est.

Tales sunt pulchritudo & forma corporis. Ergo. Quia minimo accidente perit.

6. Quicquid modo existit, modo perit, id nec bonum nec malum verum est.

Hoc perstant omnia bona temporalia. Ergo.

Fff ;

Quae

Quæ & per opposita ostendi possunt : *P. Gr.* Quicquid peccatum non est, id verum malum esse non potest. &c.

- M. Omnis magnitudo, excellentia & sublimitas in quocunque genere rerum creatarum, felicitas esse non potest; quia mutationi obnoxia est, atque die durat.
- D. Quicquid non est *durabile*, id felicitatem dare non potest. Longa vita cum bonorum temporalium affluentia non est durabilis. Ergo. Quia varijs fortunæ casibus subiecta est.
- P. Omne quod timoribus, suspitionibus, inquietudinibus animi obnoxium est, illud felicitatem constituere non potest. Omnis potentia humana, dignitas, imperium, talia sunt. Ergo. Quia turbant mentem.
- S. Omne quod epiniasibus & difficultatibus implexum inquietat animum, id felicitatem constituere non potest. Omnes artes & scientiæ hoc habent. Ergo.
- Per Vo. Omne quod brutis aequè ac hominibus commune est, atque ob perturbationem mentis, inordinatasque passiones, quas causat, tristes exitus sortitur, id felicitatem constituere non potest. Omnes Voluptates sensuales & Veneres sunt tales. Ergo.
- Vi. Omne quod cito perit, & plerumque falsitas est, *Fœnalis* ratione comparatum, id felicitatem non habet. Talis est magnæ fœnæ acquisitio. Ergo. Quia fluxa est, & invidiæ obnoxia multorum.
- Vc. Omne quod ex se & sua natura fluxum, caducum, periculum est, id veram felicitatem constituere non potest. Talia sunt omnia bona huiusmodi recensita. Ergo.
- G. Omne quod auferri potest, & ex se *instabile* & inquietum, mentis perpetua sollicitudine perplexum, id felicitatem dare non potest. Tales sunt honores, divitiæ &c. Ergo.

Nulla itaque humana felicitas hominem salvere potest; Ergo non datur nisi felicitas illa supernaturalis, id est, summi boni fructio, quam inquirimus.

Quia quocunque ex bonis opinione hominum felicitatem constituentibus, assumptis, semper illa summi inquietudinibus, timoribus, infidijs, vanitatibus obnoxia reperiet; non enim dives saturatur divitijs, nec Reges regijs, nec Philosophus appetitu sciendi, nec ambitiosus honoribus, Viceross homo non satietur libidinibus; quæ omnia uti animum in transversum agunt, summi-que infantis subdiciunt, ita felicitatis nomine gloriari minime possunt.

Sola itaque *beatitudo supernaturalis* hominis animum perfecte explere potest; ita ut quod desideret, nec desiderari amplius possit, non sit. Hic est Deus benedictus, & &

ut principium & finis omnium, interminabile effluviæ pelagus, ipsius esse supereminens omnium rerum quæ sunt, & quæ non sunt; extensione immensum & omni conceptibili magnitudinem, multitudinem, perfectionemque cumulo infinitis majus, in se ab æterno, ex tempore in omnibus, omnia sustentans, penetrans, comprehendens, excedens; immensâ bonitate summum, magnitudine omnem excedens capacitatem, duratione æternum, diffusissimum simul & collectivissimum, sine principio, sine limite, sine mendacia & modo; Omnipotens, sapiens, omnicium, appetibile summum & universale, virtus infinita, veritas & regula omnium, gloria æterna; Deus trinitus, Pater Filius & Spiritus Sanctus, primum & ultimum omnis actionis dignissimum objectum.

Si itaque vis salvis & æternam beatum esse, observa præcepta, juxta illam Artium nostram principia disposita.

- B. Vitam perfectam & Deo beneplacitam in hac vita institui.
- M. Quicquid in mundo *magnus*, excellens, & apparenter bonum, tanquam caducum & transitorium magno animo contemnito.
- D. In perfectionis studio perseveranter & continua vigilantia confutatio.
- P. Potestatis inordinatas sensuum omnium exteriorum interiorumque, quæ finem impediunt, metusato.
- S. Inventionem rectam in omnibus operibus tuis, in hoc finem unice collimantem, indeclinabiliter formato.

Vo. Omnem

- Vo. Omnem amorem & desiderium tuum in hunc summum expetendum finem conferto, omni mundano & carnali affectu excluso.
- Vi. Perpetuo virtutum omnium, tam naturalium quam supernaturalium, uti & orationis exercitio studiose incumbito.
- Ve. Veritatem aeternarum rationes continuo mentis scrutinio expendito.
- G. Quietem & tranquillitatem mentis, tam in prosperis quam adversis perpetuo & imperturbabiliter conservato.
- Ab omnibus quae te ab hoc fine *separare* possunt, abstineto.
- Unicum animae tuae cum Deo per ferventes amoris actus & perpetuum orationis studium, sollicitè mente quaerito.
- Omnia non mortalia tantum, sed & venialia peccata fini consequendo *curare*, omnibus viribus vitato.
- Causas & occasiones eorum, quae fini obstant, peccatorum fuge; contra, principia ad finem hunc consequendum necessaria, comprimis adaptato.
- Omnia quae in Mundo obvia compeniuntur, non bona tantum, sed & mala, tibi *cum aequo* quaedam ad dictum finem applicato.
- Finis non ultimum tantum, sed & secundarios, & indirectos, uti finem ultimum respiciunt, ita ad illum omnes semper referito.
- Majores te, Superiores & Praefides, omni, quo par est, honore, humiliter & obedienter reverere.
- Aequales tibi proximos, uti teipsum amato.
- Min. Omnes defectus, culpas, peccata, imperfectiones, veluti unicum ad felicitatem consequendam impedimentum fugito.

Atque in hisce consistit perfecta vitae hominis ratio, qua ad integram felicitatem evaharis.

Haec autem tantò perfectiùs obtinebis, quantò ea per novem Subiecta Universalia suis deduxeris.

- △ *Sanctamenta*, quae sunt media necessaria ad finem, à Christo instituta, diligenter frequentato, uti unica salutis acquirendae media, & ex meritis Christi valida.
- ✠ *Angelicam* custodiam in hunc finem tibi assignat; unde *angelicae* Virtutes, amorem, puritatem, desiderium gloriae divinae, quatenus sunt fini propinquiore, tantò eas ardentius imitatoe.
- ☉ *Celestium* corporum B^m. M. D. P. S. Vi. Ve. G. te doceant ad B^m. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. finis ultimè, in quo relescent.
- *Varietas elementarium* operationum, earumque B^m. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. te docebunt ad quid condita sint, & quomodo in uti debeas ad finem ultimum, in quo exprimuntur.
- ♂ *Ipsa admirabilia humani* corporis structura, ex corpore & anima constituta, per mirificas operationes ac facultates te ducet tanquam per scalum ad id, quod quæris, summum bonum.
- ☿ *Ipsorum animalium* quadruplex genus, quadrupedum, natatiliū, volatiliū, insectorumque genus, ad quid serviant, ad quid condita sint, & ad quid referri debeant, monstrant.
- ☿ *Vegetabilium* quoque, plantarum, arborum, fruticum, herbarum innumerabilis varietas, earumque intenta mentis consideratio ad ultimum te finem deducet.
- ☿ Imò vel ipsa *inanimata* natura, uti sunt varia mineralium & metallorum genera, uti propter te condita sunt, ita & ad ultimum finem, qui in eorum B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. veluti in speculis quibuldam exprimitur, summo opere perpetua mentis reflexione considerantibus conferunt.
- ⋮ *Infrascripta* quoque & materialia, uti & diversitas accidentium tibi ingentem dabant materia, qua ad finem tandem perducaris.

Haec omnia hucusque recensita, si per Quaestiones in propositiones redaxeris, earum nec finem nec numerum reperies. *F. G.* Si quaeras: *Quid illis Realitudo sit?* Respondeo sic:

Per B.

Per	B.	Est	Statum omnium imaginabilium bonorum aggregatione perfectus, omnium malorum expertus.
	M.		Cumulus omnium perfectissimorum, quæ homini competere possunt.
	D.		Interminabilis beatissima vitæ possessio.
	P.		Omnium potentiarum & facultatum animæ, convenientissimæque desideriorum satisfactio.
	S.		Clara & ejusdem D ^e i, omniumque, quibus prædatus est, perfectionum cognitio.
	Vo.		Amor D ^e i ardentissimus, & nunquam interrompenda summi Dei fructio.
	Vi.		Perveniens omnium consummata perfectio.
	Ve.		Veritatem omnium in essentiali veritatis idea existentium perfecta notitia.
	G.		Ineffabilis animi voluptas & gaudium, quod æternum duraturum ex fœturi boni fructione & possessione oritur.
			Similitudo D ^e i sive omnipotens, quæ similes ei erimus, quia cum videbis sicut est.

Post quæstionem *quid*, quaeris: *quanta*, *qualis*, *quæ*, *quomodo*, *ubi*, *quando*, *de quo*, illa sit beatitudo.

Hæc finita subjunges affectus admirationis divinæ bonitatis. M.D.P.S.Vo.Vi.Ve.G.

Habes itaque paucis hæc totius Affectivæ Disciplinae formam, Artis nostræ Regulas expressas. Quare nihil restat, nisi ut uno atque altero exemplo in particulari illam applicemus.

Cum itaque Deus sit *finis* Orationis, facta prius recta intentione & confidentia finis hujus, qui D^eus est B.M.D.P.S.Vo.Vi.Ve.G. ad quem intentio dirigenda est.

B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G.	Per	Defensionem omnium potentiarum animæ.
		Extensionem desideriorum.
		Perseverantiam in Oratione.
		Affiduum potentiarum animæ applicationem.
		Ordinationem earum ad D ^e um.
		Affectum & impulsus vehementes.
		Fortis continuatus exercitium.
		Fortis perseverans investigationem.
		Conferendo omnia ad honorem & gloriam D ^e i; quæ exsuperant omnem sensum.

Ad causam *formalem* referuntur varii modi orandi, quorum *primus*, *Elevatio* mentis in DEUM dicitur, considerando ejus Bonitatem M.D.P.S.Vo.Vi.Ve.G.

Secundus est, *Petitio*, quando petitur aliquid determinatè à DEO, ut fit in *Oratione Dominica* per septem petitiones; quam sic juxta Artis nostræ principia institues.

PARADIGMA ASCETICUM.

Quomodo Oratio recte & cum fructu institutur, sit, Artis nostræ præcepta doceant, sic est.

Primo, juxta *quadruplex* Causarum genus, *finalem*, *formalem*, *efficientem* & *materialem*, illam examinabis. Et primo quidem *finis* causa Orationis est DEUS; *formalis* est *modus* orandi & supplicandi DEO; *efficientis* est ipse supplicator; *materiale* sunt ipsæ orationes sive mentales, sive vocales.

Pater noster, qui es in Cælis. Quia Pater B.M.D.P.S.Vo.Vi.Ve.G. es.
Sanctificetur nomen tuum. Sanctum. B.M.
Æternum. Potens. S.Vo.Vi.Ve.G.
Fiat Voluntas tua. Sancta, excelsa, æterna, potens, sapiens, amabilis, victoriosa, vera, gloriosa.
Sicut in Cælo & in terra.

Panem nostrum quotidianum	B.	De nobis bodiæ.
	M.	Nutrimētum animæ & corporis.
	D.	Panem vitæ æternæ.
	P.	Panem efficacem ad operandum.
	S.	Panem vitæ & intellectus.
	Vo.	Panem appetibilem.
	Vi.	Panem virtutis ad nutriendum potentem.
	Ve.	Panem verum, carnem tuam sacrosanctam.
	G.	Panem arham gloriæ æternæ.

Et dimitte nobis debita nostra, id est, peccata nostra,	}	Contra	}	Bonitatem. Magnitudinem; Durationem. Potentiam. S. Vo. Vi. Ve. G.

Sicut & nos dimittimus debitum nostrum. Hæc petitio circa omnia uti versatur, ita multiplex modo ea principis nostris applicari potest.

Et ne nos inducat in tentationem, divina	}	repegnantem,

Sed libera nos à malo. A malis omnibus B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. contrariis. Amen.

Tertius modus orandi est *Impressio*, quando miseras nostras ipsi aperimus, ut per B. quam amari, informetur. Per M. quam tanto pretio redempti. D. quam continua tua bonitate conservari. Et sic de cæteris.

Quartus modus est *Adjuvatio* D & I; ut dam dicimus:

Per tuam	}	Da nobis	}	Perfectionem animæ. Magnitudinem Virtutis. Perseverantiam in bono. Potentiam ad resistendum Satanae. Intellectum ut sciamus, quid desit nobis.

Et sic de cæteris.

Quintus modus, est *Gratias agere*, quæ gratias agimus D & O, dicendo:

Gratias ago	}	Bonitati tue, quia infinita mihi beneficia contulisti.

Et sic de cæteris.

Simili modo, per causam efficientem, qui ipse peccator est, Orationem tuam dedoces. Examinando utrum per singula principia Artis nostræ, vel per opposita eorum: F. G. quam divinæ B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. parum responderis.

Hoc finito, procedet ad causam materiam Orationis, quæ sunt preces, & mo-

ditatio divinatorum operum, attributorum, meritorumque Christi, per passionem ejus comparatorum: In harum rerum consideratione parimodo, quem docuimus, progredere: applicando scilicet. Attributis Dei & meritis passionisque Christi, singula Artis principia: F. G.

Mors Christi in Cruce,	}	Per	}	B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G.

Quoniam

Quoniam verò *Pœnitentia* in negotio salutis consequendæ est maximè necessariam medium, juxta illud Christi: *Pœnitentiam agite, quia appropinquavit Æc.* Et: *Nisi pœnitentiam egeritis, amari peribitis*: Hoc loco, quomodo per Artis nostræ principia pœnitentiæ effectus & operationes paraphrasticè describi possint, ostendimus.

PARADIGMA II.

De Pœnitentia, quæ paraphrasticè sic describitur per Artis nostræ principia.

Pœnitentia est dolor de peccatis commissis, & omissis bonis, Deoque inde offensus.

- B. *Ita itaque est pœnitentia, quia excellentia bona in pœnitente operatur: ad DEUM enim lacrymarum effusione convertit illum, qui ab eo per peccata averfus fuerat.*
- M. *Illius hinc dubiè *maior* & insignis bonitas est, cum pœnitentia faciat Regni Cœlestis heredem, & ex mancipio peccati filium DEI: ac proinde sequitur,*
- D. *Bonitatem & magnitudinem pœnitentiæ esse *durabilem*: quia ejus effectus *sempiternus* in Cœlis duraturi sunt, cum lætitia ineffabili, de pœnitentia pro peccatis in statu viæ peracta.*
- P. *Unde patet, quàm in hoc sæculo peracta *pœnitentia* sit, ad tam inestimabili boni confectionem: dum vitiorum insuperas cœlibet, pravæque affectionum inclinationes repentinè, atque adeo hinc, coronam sibi in Cœlis pro merito comparat, quæ præcio majorem.*
- S. *Quis vellet *spem* pœnitentiæ agere, dum per conversionem ad DEUM, committit mala æterna, quæ per aversionem à DEO incurreret, in bona æterna, & nunquam interitura felicitatem.*
- Vo. *Ut proinde vel ex hoc capite ab omnibus peccatoribus veluti sacra quidam *anchora appetenda* & amplectenda sit, cùm per hanc in filiorum Dei consortium admittantur, à malis perpetuis erepti.*
- Vi. *Dum in hoc sæculo respectivè per *virtutes* hanc perfectionem rectè semper operantur, donec ad præmium & desideratum brachium pertingant in patria.*
- Ve. *Et quia vias *veritatis* & justitiæ ostendit, hinc fideles semper indefecti sunt, in rebus ad obsequium divinam spectantibus promovendi, & cum lætitia credita DEUM in Spiritu & veritate adorant, amant, ei que servant.*
- G. *Unde pœnitentiæ opus est *gloria* plenum, confert enim ad DEUM possidendum in gloria æterna: ubi absorget DEUS omnem lacrymam ab oculis eorum, labores exaltatos in ingem gloriæ pondus commutabit.*
- = *Differt autem pœnitentia à reliquis virtutibus: in quantum hæc propriè de DEO propter peccata offensus dolet: reliquæ vero singulæ sua differentia objecta habent.*
- ♡ *Unde per dolorem illum animique contritionem, quæ divini amoris filia quidam est, stricctissimam cum DEO unionem & concordiam efficit.*
- ☉ *Et omnia, quæ perfectioni quovis modo *contraria* sunt, odit & detestatur, virtutum autem exercitium magno animo amplectitur.*
- α *Ex quo nascitur veluti ex *principio* quodam magna bonorum operum progenies, quibus anima perficitur, Deoque accepta redditur.*
- ⊙ *Estque hoc, si quod aliud, potentissimum *medium*, quo fideles ad salutis portum impulsu gaudio perfervant æterno: quia animas ita disponit, ut omnibus illecebris deliciisque mundanis repudiatis, ad DEUM unice dirigantur.*
- ω *Hinc proximè per ceteris virtutibus in DEUM tanquam ultimum finem tendit, quem sollicita mente & perfecta custodia sui ipsius in omnibus operationibus inquirat.*
- M. *Et licet *maior* in hoc, quàm in illo, pro majore divini amoris intrusione reperitur, ita majorem quoque gloriæ coronam in vita æterna promeretur.*
- ℳ. *Pœnitentia merito inde æstimanda, quod relicto mundanæ contagionis confortio: puritatisque animæ studio, *æquales* Angelis faciat.*
- Min. *Dum *desistat*, peccata, culpas commissas, divini amoris flammâ perfectè consumat & destruat.*

Vides

Videa itaque, quae hucusque de poenitentia applicata sunt ad Bonitatem, pari passu, applicari posse reliquis ordinis principis, tam absolutis quam respectivis; per Magnitudinem exprimes ejus excellentiam; per Durationem, ingens decorem perleverant; per P. magnam ad Deo se reconciliandam potestatem; per S. ingens intellectus lumen, quod poenitentibus ex bonorum operum exercitio confurgit; per Vo. summam poenitentiae amabilitatem, ob fructum, qui inde promanant, dulcedinem & sic de virtute, veritate, gloria, differentia, concordia, contrarietate, principio, mediis necessariis, fine ultimo, majoritate, aequalitate minoritate, procedes; quae si per regulas Artis nostrae, in prima hujus Libri parte traditas, examines, ita ut singula principis quaestiones de poenitentia ad aptes; certum est, inde ingentis voluminis argumentum mox emanaturum, ad omnia illa, quae de poenitentia concipi possunt, prosequenda; quae si per Sacrae Scripturae loca, Sanctorumque Patrum monumenta confirmantur, tantò majorem

quoque tibi operis aspiciendi materiam praebebant, unicuique promissum obtinebis, Asceticis, concionatoribus, aliisque verbi divini administratoribus, ad inexhaustam materiam apertam. Hoc pacto omnia illa, quae ad poenitentiam quovis modo revocari possunt, distendes. Uti est Jejunium, sive ad peccatum vitiosum exercitum, sive ad commune Ecclesiae preceptum observandum, institutum, ingentem comparabis ad illud quam amplexum deducendum, materiam; dummodo juxta dati speciminis exemplum veluti cum filo quodam Ariadzeo, progrediaris.

Atque haec ad usum Artis nostrae in Alceutica disciplina demonstrandum sufficiant. Qui verò plura circa hoc tam laudabile argumentum desiderat, is R. Patris Christophori Schorri per Germaniam Societatis nostrae Assistentis Theologiam Asceticam adeat, is quo eximio sane opere, quaecumque circa hanc materiam desiderari possent, pie, eruditè, copiose & subtiliter descripta, & methodo omnibus numeris absoluta, digesta reperiet.

SECTIO II. De Controversiis Fidei.

CAPUT I.

De Fidei Principiis.

Non est Articulus fidei adeo controversus, qui non Arte nostra scientè & eruditè contra Neotericos decidi possit. Sed demum usum atque alterum paradigma, ut ex his quo-

modo in reliquis dissolvendis procedendum sit, pateat.

Cum, Apostolo teste, *sine fide impossibile sit, placere DEO*; Fides autem juxta eundem usu sit;

B.	Non	{	Diffusa in varias sectas.
M.			Extensa in diversa Religionum placita.
D.			Inflata.
P.			Potentiam hominum auctoritate nixa.
S.			Intellectus privatorum hominum fulta, aut supra propriam conscientiam arripere fundata.
Vo.		{	Pro libris copulatis temerarii ausu introducta.
Vi.			Habitus erroneis fassata.
Ve.			Falsis opinionibus insistenti.

Sed super infallibilem Dei revelantis auctoritatem fundata; quam per Sanctos nobis exposuit, ejusque verum & genuinum sensum unicum in terris Ecclesiae Catholicae Orthodoxae, cum infallibili Spiritus Sancti assistentia, explicandam tradidit.

Quicunque igitur unam Ecclesiam Catholicam & Apostolicam, Primatumque Sancti Petri, ejusque in Sede Apostolica successionem crediderit, ei nullam amplius de fidei controversiis dubium, nulla in his ritè intelligendis perplexitas obceatur, cum semper sese ad Ecclesiae interpretationem

remittat, damnando omnia, quae ipsa damnat, credat, quae credenda proponit, sanctè sibi persuadendo, errare se non posse in eo, quod tam solidas & inconcussas veritatis & certitudinis radices in verbis & promissis Christi fundatas habet.

Talem autem Ecclesiam verè existere in terris, ex Antis nostræ Regulis sic deducitur: primò quidem Paraphrasticè, postèa quoque Syllogisticè methodo, mox nobis ustrato.

Primò.
Per principia ab-
soluta.

- B. Si Ecclesia existit, Ergo D E I *unitate & voluntate* existit; Deduceret enim providentiam D E I, relinqueret mandata sine illo bono, qui omnes salvare vult homines, quæ est Ecclesia, per quam omnes in viam salutis dirigit.
- M. Quoniam verò D E U S *immutabilis* est, & magnitudinis suæ terminos non habeat, congruum omnino fuit, magnitudinem suam representare, in veritate aliâ, quæ pura & perfecta animarum, qualis illa in Ecclesia orthodoxa; juxta illud Christi, *ut sint unam, sicut nos unam sumus*; & hæc durabilem esse, necesse est.
- D. Sicuti erit in lege naturæ Ecclesiam esse voluit, eamque in lege scripta *conservavit* in Synagoga; ita & majori jure in lege gratiæ eam conservans, nullis eam voluit erroribus obnoxiam permanere, juxta illud: *Ego autem volens sum, usque ad consummationem seculi*, & illud: *Ego autem pro te rogavi Patrem, Petre, ut non deficiat fides tua*.
- P. Quoniam verò hæc Ecclesia consistere non poterat, nisi per caput visibile *gubernaretur*; ita in caput ejus Petrum Apostolum assignare sibi complacuit, & in Petro omnes in Sede ejus Successores, Pontifices & Pastores universales, quibus omnem ligandi solvendi que potestatem tradidit; juxta illud: *Tu es Petrus*: Et illud Joannis 16. *Petre amas me; pascis ovem meam*.
- S. Præterea *Spiritui* D E I conveniebat, ut quomodo in Angelico mundo omnia Angelorum munia in Hierarchia distinguit, tam ad fines supernaturales soli D E O cogitos, tam ad mundi corporei administrationem; ita in mundo Ecclesiastico voluit Hierarchiam & Principatum; in quo divini Virtutes à supremo influxu primùm in hoc Caput Ecclesiæ, & ex hoc deinde in reliquos hierarchicos ordinum status, & hinc per universum Ecclesiæ corpus, singulasque membra derivarentur: juxta illud ad Ephes. 4. *Ipsi dedit quosdam quidem Apostolos, quosdam Prophetas; alios autem Pastores & Doctores ad confirmationem Sanctæ ram in ædificationem corporis Christi. Quibus quidem diversorum ordinum status in Ecclesia coequeque autoritas luculenter comprobatur*.
- Vo. Deinde, quod Christus vult efficaciter, id necessario fit, & quod non vult, non fit: Sed Christus voluit sibi Ecclesiam in terris, tanquam sponsam suam, inviolabili amoris nexa ita conjungere, ut ab ea amplius separari non posset; unde influxum bonorum omnium unâ derivari necesse est, juxta illud ad Ephes. 4. *Ut crescamus in illa, qui est caput, Christus, ex quo totum corpus compellitur & connexum per unitatem juncturam &c. in ædificationem sui in charitate*.
- Vi. Virtutes quoque, quas D E U S seminat & imprimit in cujusqueque fidelis membri anima, non possunt radicari in ea, si non unioetur ei tali unitate Ecclesiæ.
- Vc. Cùm Columna sit & firmamentum veritatis, 1. Timot. 3. in ea quoque veritatem veræ Religionis conservat puram, à principio usque ad finem.
- G. Ut tandem D E I honor & gloria conservetur in hominibus, & per tales existentes in Ecclesia, humana natura in D E O, tanquam ultimo fine *impulsatur*.
- == Præterea fieri non potest, ut plures unâ & *differentes* inter se sint universales Ecclesiæ: Cùm enim Spiritus Sanctus Ecclesiam regat, si plures essent differentesque, fidem quoque differentem esse, necesse foret, adeoque Spiritus Sanctus verum singul & falsam doceret, quod impossibile est; existit itaque Ecclesia D E I in terris una; tum ut differentia inter bonos & malos, quæ semper fuit in mundo, conservetur.
- ♡ Tum ut mandata ille inferior *amiat* cum suo authore, sponsa cum sponso suo Christo, qui eam sibi per incarnationem desponsaverat.
- ♣ Tum etiam, ut fiat milites & servi D E I, qui pro ejus honore & gloria *intra* visibiles & invisibiles potestates indefectibiliter docerent.
- α Est etiam Ecclesia D E I: *principium* omnium bonorum, causa & origo divinarum charismatum, extra quam nulla salus esse potest.
- ⊙ Hæc enim est, quæ thesaurum meritorum Christi *dispensat*, *mediis* ad salutem necessariis, scilicet Sacramenta, subministrat.
- ω Qui uti est *fluit* omnium, ita tanquam caput virorem suam infundit commendatui hominum, & humanæ naturæ; quæ omnia cessarent, si Ecclesia non esset.

M. Neque

Secundò.
Per principia re-
spectiva.

- M. Neque enim humanæ naturæ *magis* beneficium concedi potuisset, quam illud Ecclesiæ.
- Æ. In hac enim per usum Sacramentorum in Ecclesiâ prescriptum, virtutum omnium perfectissima documenta, homines Angelis *adequantur*, dum in eorum locum assumuntur, qui per peccatum felicitate sua exciderant.
- Min. Si Ecclesiâ aut non existeret, aut *desideret*, nulla foret regula vivendi, nulla conscientie dirigendæ ratio, nulla salutis via; atque adeo homo brutis infelicius foret.

Tertio.
Per Sub-
jecta Uni-
versalia.

Si præterea hunc discursum per 9 Subjecta Universalia deducere libuerit, ita procedes.

△ Si itaque quæras; *Cur Ecclesiâ DEI sit?*

Re. Ut sit unus cœtus, una in mundo fidelium hominum congregatio, DEI prope, in quam DEUS Ope. Max. gratiæ suæ dona infundat, invisibili virtute eam gubernando, ut omnia & singula membra ejus per concatenatam influxum Christi in pastorem universalem primò, deinde per hunc in reliquis Ecclesiæ presbiter, & tandem per hos in universalem fidelium cœtum apud in spem vitæ æternæ per fidem disponatur.

☉ Quomodo enim in *Angelorum* Hierarchiis, suprema per Chorum ordines illuminat mediam, hæc inferiam; ita in Ecclesiâ esset Hierarchia sive sacer principatus in differentes ordinum status distributus, ut à summo capite per medios in infimos ordines virtutum divinarum influxus apertus distribueretur, atque hoc pacto, unâ cum Angelico Mundo, DEO tandem sui omnium uniretur.

☉ Verè itaque Ecclesiâ DEI *Cariss.* dici potest, virtute sua influxiva animas fidelium fecundans; Si enim Cœlum non esset, omnia inferiora perire necesse foret. Ita si non esset Ecclesiâ.

□ Iterum, sicut ex quatuor *Elementarum* combinatione omnium mixtorum origo emanat; ita sunt in Ecclesiâ quatuor Evangelia, quatuor virtutes Cardinales, quæ sunt veluti primaria quædam sanctarum operationum principia & instrumenta, cum quibus homines salutem suam operari possunt.

✝ Atque idè rectè dicitur, fidelium *humanam* congregatio in unitate fidei, per quam ipsi varia salutis media inquirunt, & per sanctas operationes DEO beneplacitis, participes fiant donorum cœlestium, cum infallibili spe vitæ æternæ.

✝ Quoniam verò DEUS sit invisibilis, & ab omni sensu quàm remotissimus; impellit tamen quædam sui veluti spirituales sensationes, per quas in *visu* ipsa sentiant Bonitatem M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. & per harum DEI perfectionum contemplationem conferventur in ejusdem obsequio.

✝ Sicut enim *arbor* aut *planta* attracto per radices alimento nutritur, augetur, & in convenientem tandem naturæ suæ statum deducitur; ita DEUS præter vitam naturalem & vegetativam vitam, quam corporibus hominum inseruit, per gratiam quoque supernaturalem, Ecclesiæ communicatam, facit, ut cœlestis ager ejus divino charismatum imbre irrigetur, omnesque plantæ in eo insitæ per hujusmodi radices nutrimentum attrahant, quo vivant, vegetenturque in æternæ vitæ incrementum.

☞ Sicut iterum in *mixtis inanimatis* varia metallorum genera reperiuntur, quorum unam plus, alterum minus pretiosam est, quædam nullius pretii, venenosa quoque sint, omnia tamen ad divitiarum gloriæ DEI demonstrandas conspirant; ita in Ecclesiâ alii alius sanctiores, alii sapientiores, juxta donorum suorum factam distributionem; mali quoque cum bonis permixti sint; omnes tamen in hoc conspirant, ut misericordia & justitia DEI inde luculentius appareat, essetque bonis malorum persecutio invictæ patientiæ materia, majorque meritorum curam.

☞ Sunt enim hæc *infrascripta*, quibus cœlestes portæ aperiantur, & ad triumphantem Ecclesiâ aditus paratur.

Quærit.
Per 9 Vir-
tutes.

Vides quomodo per paraphrasin, & quàm apud quaecumque tandem thema assumptum per Artis nostræ principia deduci possit. Per novem quoque virtutes in Alphabeto propositas sic procedes.

Si Ecclesiâ non esset, non esset, cui

DEUS per Justitiam tribueret præmium *justiæ* vitæ æternæ, neque esset, qui cœderet per justitiam vindicativam imperis delinquentium per varias censuras & excommunicationes, neque foret prudentia gubernandi subditos juxta leges à DEO præscriptas;

Ggg 1

Fortitudo scriptas; neque eluceret fortitudo Martyrum, & constantia Confessorum; quibus deficientibus non foret temperantia in moribus, unoquoque vitam pro libitu dacentem in corporis voluptatibus.

Fides. Fides quoque ibi incerta foret, ubi nulla fidei regula, nullus controversiarum exortarum iudex; unde neque spes ulla, quæ per fidem fideles in DEUM bonorumque promissorum beatam expectationem elevarentur. Et hac deficiente, charitas omnis refrigesceret, nulla patientia, nulla in DEUM hominisque pietas reperiretur. Sed contra

Charitas. Patientia. Pietas. Avaritia, rapina & omnium malorum illoves Mundum destrueret.

Sicuti igitur per gulam protoplasti Mundum perdidit, ita per temperantiam DEUS mundum reparare voluit, quæ non nisi in Ecclesia reperiretur; hoc enim pacto, quos delectationes corporeæ sive Luxuria, à suo principio sejunxerat, eodém delectationes animæ, quas in Ecclesia sentiunt iusti, ad suum reduxerunt principium. Per humilitatem maximè in Ecclesia vigentem superbiam destruxit

mortalium, Unde cultus DEI veri & vivi emanat; per charitatem quoque, quam ex lege divina Ecclesia præscribit, cohibet & compescit invidiam infidelium, membroque demortuorum & ab Ecclesia exclusorum, Hæreticorum, inquam, rabiem, dolos, mendacia & inconstantiam compescit, & instar columnæ ferreæ sese in opponit. Ex quibus omnibus luce meridiana clariùs patet, in Mundo Ecclesiam existere, quæ DEUS & Mundum gubernet, ut tandem post legitima in Ecclesia peracta certamina, unusquisque debitum sibi æternæ vitæ præmium & brabeum consequatur.

Vides hic Lector, quot & quantis modis themata, qualiacumque tandem illa sint, juxta propositum thema Paraphrastice Artis nostræ methodo deduci queant; quorum omnium capita, si per Quæstiones, earumque species ampliarentur, certum est, argumentum de Ecclesia propemodam in immensum excursurum. Quomodo verò sub Syllogistica forma hæc quoque confirmari possit, Paradigma docebit L. 1. C. 4. propositum.

Sed jam alio modo, Ecclesiam DEI unam esse doceamus.

- Per {
- B. Ecclesia est una, sicuti DEUS unus, unum baptisma, una lex, una Religio; est Sancta, quia sponsa Christi, per fidem & charitatem formata, ad omni perfectionis & Sanctitatis culmen deducta, quod & innumeris testatur Sancti, qui nullo non tempore in Ecclesia floruerunt.
 - M. Est Catholica sive universalis, per Apostolos & Evangelicos prædicatores totam diffusa per orbem, juxta illud: *In omnem terram exivit sonus eorum.*
 - D. Est firma, indeficiens, & usque ad consummationem Mundi durans; juxta illud Christi: *Ego autem pro te rogaui Patrem, ut non deficiat fides tua. Et, Ego semper vobiscum sum usque ad consummationem sæculi.*
 - P. Est potens, valida, inconcussa; juxta illud Christi: *Porta inferni prævalent adversus eam.*
 - S. Est sapientia magistra; juxta illud Christi: *Ego dabo vobis ut & sapientiam, cui non poterunt resistere adversarii.*
 - Vo. Est unionis & amoris conciliatrix, dum omnes per unitatem fidei in charitate perfecta ligat.
 - Vi. Est virtutis Magistra, quia in ea sola veræ perfectionis Schola aperitur.
 - Ve. Est infallibilis veritatis Magistra; quia ex promissis Christi & assistentia Spiritus Sancti perpetuo regitur & gubernatur; juxta illud: *Ego aliam parvulum mittam, qui docebit vos omnem veritatem: &, quicquid solveritis super terram, erit solutum & in Cælo, &c.*
 - G. Quæ sola regiam viam omnibus ad æternæ vitæ gloriam aperit.

Si ergo Ecclesia una est, impossibile est, ut fiat Ecclesiæ *diversa*, quod ita offendo :

Si Ecclesia uti est congregatio fidelium eandem fidem profitentium, diversa est, diversam quoque fidem esse necesse est : Si non diversa ; Ergo habemus, quod intendimus, unam Ecclesiam, unam fidem. Ergo omnium hæreticorum Ecclesiæ cum Ecclesia concordabunt ; ergo eadem omnium fides. Hoc autem dici non potest, cum omne schisma ab Ecclesia apostaticum, uti diversam fidem, ita & Ecclesiam arguat ; diversæ enim forsæt diversam dant esse rei. Sed una est, ut supra ostensum, ergo non diversa.

♥ Ecclesia *aviam* corpus est, cujus fideles membra sunt, & Christus caput ; Si unum corpus, ergo una forma & anima una ; unitas enim totius ab anima est, ergo una fides, quæ totum hoc constituit ; Si ergo diversa fides, diversa forma est, diversum igitur esse, diversum corpus arguit, atque adeo diversam Ecclesiam ; ergo ubi est diversa fides, eadem Ecclesia esse non potest.

Per { ○ Quare sicut ex unitate fidei unitas Ecclesiæ colligitur, ita ex *unitate* ejus, videlicet ex diversitate fidei, diversitatem Ecclesiæ resultare necesse est ; Si enim eadem fides non est, neque erit mutua charitas ; si non est *mutua* charitas, neque erit consensus voluntatum, quam charitas conciliat ; si non est voluntatum consensus, neque unitas ; cum quisque veram fidem non habet, cum Deo, à cujus veritate differit, neque coniungi, neque uniri possit. Sed est in Ecclesia unitas, consensus voluntatum, mutua charitas, eadem fides, ergo una & eadem Ecclesia.

α *Causa* Schismatis ab Ecclesia est error intellectus, quo quisque ex propria mentis obstinatione & pertinacia proprium iudicium præfert Ecclesiæ, & consequenter plus sibi quam Deo per Ecclesiam credit. Quæ quidem fides ab Ethnicorum fide non differt, juxta illud Christi : *Qui Ecclesiam non audit, sit tibi sicut Ethnicus & publicanus*. Unde deducitur, omnem aliam Ecclesiam à vera Ecclesia per schisma & apostasiam derivatam, omnino erroneam esse. Quare sic argumentor.

Ubi error est, ibi vera Ecclesia esse non potest.

In omni Ecclesia (præterquam Catholica & Apostolica) manifesti & discrepantes errores sunt.

Ergo talis Ecclesia, qualiscunque tandem illa sit, vera esse non potest.

Majus probatur. Ubicumque est manifesta opinionum discrepantia, ibi errores reperiri necesse est.

Hoc fit in omni Ecclesia à vera Ecclesia Catholica abscissa. Ergo.

Quæ per inductionem facile probari poterunt.

Fieri enim non potest, ut quod discrepat, non discrepet ratione veri & falsi ; Ubi itaque discrepantia est, ibi vera fides esse non potest ; Cum fides sit vera, certa, &

infalibilia, de qua si vel minimum dubitet, non jam fidem sed opinionem paries, cujusmodi est fides Acatolicoeum ; Sola ergo Ecclesia Catholica & Apostolica, uti infalibilis Spiritus Sancti assistentia perpetuo regitur, ita errare quoque non potest.

Sic enim Ecclesia erraret, dum fidei questionibus decidit, totius istiusmodi erroris vitium Christo imputandum foret, quod impium esset asserere. Dicit Christus ad Petrum : *Tu es Petrus, & supra hanc petram edificabo Ecclesiam meam*, quis de promissionis Christi defectu dubitabit ? Petrus dominicum gregem, & in Petro omnes ejus successores, pascere jubentur ; non pascere autem oves, sed interimere dici posset, si sub promissa Christi dolum aut error subesset. Ecclesia itaque Catholica errare non potest. Unde

Per { ○ Sola Ecclesia Catholica, media ad vitam æternam consequendam per Caput ejus invisibile in celo, & in terris per visibile, vicariam ejus, subministrat.
ω Et ad finem illum ultimum, quæ est hominum glorificatio, dirigit.
M. E. Ita quidem, ut *majora* merita, majorem gloriam, æqualia *æqualem*, *minora* minorem gloriam conferant.
Min.

Restat, ut ad controversias magis particulares descendamus, ut quomodo ex ex Artibus nostræ præceptis decidi valeant, pateat.

CAPUT II.

De Purgatorio.

QUæritur : Utrum Purgatorium verè existat ? **R.** Affirmat. idque juxta Artis nostræ regulas per contextum Scripturæ sic ostendo.

B. A convenientia sic argumentor.

Si ultra Regnum coloratus & infernum datur aliquis tertius locus, receptaculum animarum purgandarum, is erit purgatorium.

Sed datur tertius aliquis locus. Ergo datur purgatorium.

M. A magnitudine rationum convincentium sic argumentor.

Si datur locus purgandis à peccatis post mortem animabus destinatus, is erit haud dubiò purgatorium.

Sed datur talis locus. Ergo.

Minor probatur ex *Isaia c. 4. Abluet Dominus sedes filiarum Sion, & sanguinem Jerusalem levabit de medio ejus in Spiritu judicii & in Spiritu arderit.* Ubi per (*in Spiritu arderit*) ignem purgatorii scilicet exponit S. Aug. l. 20. de Civ. c. 25. Quod & confirmari potest ex illo *Malachie c. 3. Stetit conflans & emundans argentum & purgabit filii Levi.* Ubi citato loco expresse dicit S. Aug. intelligi purgatorium.

D. A continua & successiva traditione, quæ à primordiis Ecclesiæ ad hoc usque tempus durat & perseverat. Est autem traditio Verbum Dⁱ : non scriptum, sed cœteras successivè traditum : cujuscumque in Ecclesia nullo non tempore fuit auctoritas, ut D. Aug. rectè asserat, ejusdem cum Verbo Dⁱ : scripto veritatis esse, sufficereque solam traditionem de aliquo Articulo fidei, quod in Sacris Literis explicite is non continetur : eoque communis Sanctorum Patrum doctrina : Nam ut rectè D. Joannes dicit, *multa esse scripta, quæ in Evangelio non continentur* : & multa accepisse Apostolos ex privata instructione Christi, quæ uti in Verbo Dⁱ : scripto non continentur, ita eadem approbare solius est Ecclesiæ. Purgatorium itaque esse, ex continuata traditione concilioque decretis approbata constat.

P. A potestate & efficacia verborum Christi : *Quicumque dixerit malum contra filium hominis, remittetur ei, qui verò contra Spiritum Sanctum, non remittetur ei, neque in hoc sæculo, neque in futuro sæculo.* Unde sic argumentor.

Si datur peccatum aliquod adeò grave, ut ejus remissio in futuro sæculo obtineri non possit, dabitur ergo peccatum aliquod minus grave, cujus in futuro sæculo remissio datur : unde illud jure merito D. Aug. l. 21. de Civ. c. 24. S. Gregorius quoque & Bernardus per illud, Purgatorium intelligi debere, enunciare : Si enim secundo dicto id non intelligendum sit, cur hoc Christus dixit ?

S. Ex sensu & intelligentia Sacre Scripturæ Uti habetur *Machab. 2. c. 12. Sancta & salubris est cogitatio pro defunctis orare, ut à peccatis solvantur.* Unde sic arguo :

Si salubris & sancta sit cogitatio orare pro defunctis, ut à peccatis solvantur, dabitur ergo locus aliquis post mortem, in quo deſectæ animæ à peccatis per vivorum suffragia purgari possint, & expurgatæ salutem æternam consequi. Sed is certè alius esse non potest, nisi purgatorius ignis : non cœlum, cum animæ beatæ jam à peccatis absolventur finem suum consecutæ sint : non infernum : quia ex inferno nulla est redemptio : Ergo dabitur tertius ille locus, quem diximus, purgatorius videlicet ignis, in quo pioeum suffragiis adiutæ animæ à peccatis solvi possint.

Hæretici dum hunc loco contradicere non possunt, tanquam perversæ eorum opinionis proſus contrario : potius universum Machabæorum Librum tanquam non Canonicum expandendam censuerunt, quæ ex tam clæro testimonio suæ opinionis detrimentum sustinere. Liber Machabæorum Canonicus est & semper fuit. Quare ? Quia auctoritate Ecclesiæ inter Canonicos fuit annumeratus & tanquam Canonicus approbatus : neque enim ulli Sacre Scripturæ Libro fides habenda esset, nisi fides in eâ contenta ab Ecclesia fuisset approbata.

Vo. A sensu omnium Sanctorum Patrum & quatuor Conciliorum, qui id unanimi conspiratione asseruerunt, & inter articulos fidei annumerarunt.

Ve. A veritate, quæ Ecclesiæ in definiendis articulis fidei utitur infallibili : quod enim illa definit, illud falsum esse non potest. Sed purgatorium definit. Ergo verissimum est.

G. Ex fide, quæ id à D^o constitutum est. His itaque deductis, procedo ad principia respectiva, ex quibus purgatorii veritatem faciliè concludo, hoc pacto.

Si datur in scriptura distinctio inter peccatum mortale & veniale, purgatorium dari necesse est. Sed hæc datur in Sacra Scriptura. Ergo.

Minor probatur. Quia tribus modis aliquis à vita discedere potest: vel sine peccato mortali & veniali; & hic statim finem suum assequitur ad gloriam admissus; vel utroquo gravatus; & hic jam judicatus est, ut potest eternæ damnationi traditus, sine ulla spe remissionis peccati; vel denique sine peccato quidem mortali, quoad culpam, non tamen veniale, vel mortali quoad poenam; atque huic debetur purgatorium, ut à peccatis purgatus gloriam obtineat. Cum enim teste Divo Joanne, Apoc. 21. *Nisi circumcinctum in caelestem illam Hierusalem ingredi possit.* Ubi hic ergo purgabitur? non in inferno, in quo nulla est redemptio; neque iniquitas gloriam ingredi potest; Ergo tertius aliquis locus assignari debet, in quo tantisper detentus morabitur, quousque plene purgatus, conspectus divini particeps fieri possit. Veniale autem peccatum dari, ex illo Christi colligitur, Luc. 6. *Quid vides festucam in oculo fratris tui, trabem autem, que in oculo tuo est, non consideras?* Ubi per trabem intelligitur peccatum mortale, veniale vero per festucam; Quod & ostendi potest ex illo Matth. 5. *Qui irascitur fratri suo, reus erit iudicio; qui dixerit ræa, reus erit consilio, qui dixerit fatæ, reus erit gehennæ ignis.* Ubi Christus distinguit peccata quædam, quæ, uti venialia, non sunt digna gehennæ ignis; sed iudicio tantum & consilio. Quædam vero, uti mortalia, digna sunt gehennæ ignis, quia in Christi dicto tantum expendendum est, quia potius peccata digna fiat, si enim venialia forent mortalia, ea frustra addocerentur in iudicium; cum jam ea proculit rea esse gehennæ ignis. Si vero venialia, jam poena remissibilis & proportionata illis intelligenda præscribitur, quod non fieret, si mortalia essent. Ergo non omnia peccata sunt mortalia; sed quædam tantum venialia quæ remitti possunt post satisfactionem temporalem. Ergo datur purgatorium.

Iterum. Si inter poenam temporalem, & culpam distinctio datur in Sacra Scriptura, purgatorium dari necesse est.

Sed datur in Scriptura distinctio inter poenam temporalem & culpam. Ergo.

Major probatur. Quia hoc pacto tribus modis homines possunt à vita migrare: vel sine culpa, & poena temporalis debita, & hic debetur Cælum; vel & cum debito poenæ, & culpa mortali, & hic debetur

infernus; Vel denique sine culpa, sed cum debito poenæ temporalis, & hic quinam debetur locus? Certe nullus, nisi purgatorium.

Si enim dicas, tales statim sine ulla satisfactione prævia cælum subire, lædatur divina iustitia, idem tribuere his, qui cum satisfactione, & his, qui sine satisfactione debita ultimarum diem obierunt.

Si vero dicas, eos detrudi in infernum. D E U S crudelitatis argueretur, quod eodem supplicio tam dignos, quam non dignos inferno poniat. Dabitur igitur tertius aliquis locus, quem nos purgatorium dicimus. Patet autem vel ex ipsis Sacris litteris; quia etiam si culpa remissa sit, poenam tamen non remitti, sine debita satisfactione; uti patet in poena temporali Adamo & Evæ inflicta: *tu foderis cultum &c. &c. in dolore paries filius*: D E U S quoque castigavit quidem peccatum Davidis, poenam tamen temporalem illi induxit, morte poenæ, & gravissima pestilentia urbem devastante, uti habetur 1. Reg. 1. 18.

Plura hoc loco adduci possent argumenta ex M. A. C. M. A. Min. desatenda, quia tamen hæc in dictis continentur, ea omittenda duxi.

Restant *Hereticorum objectiones* notandæ, quas tamen una distinctio ad unum omnes dissolvat.

Sic autem *objiciunt*: Dantur post mortem solum aut cælum, aut infernus. Ergo nullas intermediæ locos, qui purgatorium dicuntur. Probatur Antecedens ex illo S. Pauli ad Corinth. 5. *Scimus, quoniam si terrenis domibus nostris dissolvatur, quid edificatum habeamus à D E O domum non manufactam, sed æternam in cælis.* Ergo Iusti post mortem statim sine ulla alia mora cælum intrabunt. Ergo non datur purgatorium.

Secundo, Ex illo Ecclesiastici cap. 11. *Quicumque considerit lignum, sive ad Austrum, sive ad Aquilonem considerit, ibi erit.* Per Austrum hic intelligitur cælum; per Aquilonem infernus; Ergo nullus locus tertius hic datur; ergo nullum purgatorium.

Tertio ex illo Matth. 25. *Ne maluitis in ignem intrare; ubi beati jubentur ire in cælum, reprobi in ignem æternum.* Sed hic non datur tertius locus. Ergo nullum purgatorium.

Omnes hæc objectiones nulla difficultate solvet vel unica distinctio. Ad primum Divi Pauli: post dissolutionem corporis habemus domum non manufactam, sed æternam in cælis: in his qui sine culpa & poenæ debito discesserunt, concedo. In his, qui culpâ dimissâ poenam adhuc

temporalem debent, statim & immediatè habebitur domus in Coelis; Nego.

Ad *secundum*: Quocumque lignum ceciderit, siue ad Aestram, siue ad Aquilonem ceciderit, in Iustis sine culpa & poenæ debito discedentibus, concedo; in illi qui poenæ debitam adhuc habent, Coelum habentibus immediatè, nego.

Ad *Tertium*. Ios maledicti in ignem æternum, & venite benedicti Patris mei,

possidere &c. hic dantur duo tantum loca, Coelum & inferum; ergo nullum purgatorium. R. duo tantum dari loca post Judicium & pronunciatam sententiam, concedo. Ante Judicium, nego.

Atque hoc pacto, omnes quovis modo ab Hæreticis propositæ objectiones dissolvi possunt. Sed hæc de Controversiis per Artem nostram dirimendis sufficiant, Quære ad alia.

SECTIO III. Rhetorica.

CAPUT I.

De Arte Rhetorica principiis nostris applicanda.

Rhetorica est Ars seu Doctrina aptè, distinctè & ornate de quacunque re proposita dicendi.

Dividitur in *Principia*, *Qualitates* & *Subiecta* & applicationem; & sic est Ars universalis, quæ versatur circa omnia, teste *Aristotele* 1. *Rhet. & Cic. ad Herenn.* Cujus eximiam dignitatem ornatumque juxta principia nostra ita describitur.

- B. Quid enim *palabriæ* esse potest, quàm mentes hominum per ornatam concinnatamque orationem, verbisque ad persuadendum aptis, ad honesti *divisæ* amorem incitare?
- M. Quid excellentius *grandiæque* esse potest, quàm Auditores ad audiam magnarumque rerum susceptionem, verborum vi adigere?
- D. Quid efficacius illi, quæ tam altas *firmæque* radices in animis hominum conservat?
- P. Quid *persuasæ*, quàm hominum animos sapientibus sententiis gravibusque verbis ornata oratione & perpolita permoveat?
- S. Oratoris est in dando *casibus* de maximis rebus cum dignitate explicata sententia differere.
- Vo. Quis verbè *aspicitur* vehementius frangere accusando potest, misericordemque levare mitius consolando?
- Vi. Quid ad *virtutem* cohortari ardentius? quis à vitis acrius revocare; vituperare improbos asperius, bonos laudare ornatis potest?
- Ve. Quis *veritatem* assumpcorum thematicum exactius tuetur?
- G. Unde Oratores eximii nullo non tempore ingentem sibi *gloriam* nominisque existimationem pepererunt.

Versatur sæpe Rhetorica circa triplex generis;	{ <i>Demonstrativum,</i> <i>Deliberativum,</i> <i>Judiciale,</i>	Et continet in se	{ Laudem & vituperationem. Suasionem & dissuasionem. Accusationem & defensionem.
--	--	-------------------	--

Sunt autem quinque partes Eloquentiæ: *Inventio*, *Dispositio*, *Elocutio*, *Attemperatio*, *Pronuntiatio*.

Oportet enim primam invenire quid dicas, inventa disponere, deinde ornare verbis, post memorie mandare, tunc ad extremam agere.

Inventio est excogitatio rerum verarum aut verisimilium, quæ quæstionem probabilem reddant.

Dispositio est rerum inventarum in ordinem distributio.

Elocutio idoneorum verborum & sententiarum ad inventionem accommodatio.

Memoria est fides orationis perceptio.

Pronuntiatio est rerum & verborum dignitate corporis & voci moderatio.

Partes

Partes Orationis sunt quinque: *Exordium*, *Narratio*, *Propositio*, *Argumentatio*, *Conclusio*.

Exordium est principium Orationis, quo animus Auditoris paratur ad audiendam; quoque homines attenti, dociles & benevoli redduntur.

Narratio debet esse lucida, verisimilis, & brevis.

Propositio fit per expositionem vel enarrationem partium Orationis.

Argumentatio confirmat & reprehendit.

Conclusio debet efficacioris Orationis locos repetere, & paucis sub quodam veluti Epilogo dicta revocare.

Hicce permissis jam ad praxin accedamus: Et primò quidem, si circa Demonstrativum genus verferis, cuius finis vel laus est, vel vituperium.

Quæ tribus rebus comparantur, videlicet:

Ex rebus	Animi.	Animi bona sunt, usus mentis, acumen ingenii, memoria, virtutes.
	Corporis.	Corporis bona sunt, pulchritudo, sanitas, robor, dexteritas, munda- dies &c.
	Externæ.	Quæ sunt, divitiæ, honores, dignitates, potentia &c.

Ex quibus magna laudandi materia resultat; sicuti e contra ex contrariis oppositisque hisce bonis, vituperandi occasio. Demonstrativum itaque genus deduci posset juxta seriem principiorum nostrorum; unde triplex bonorum generis: *Animi*, *Corporis*, *Externarum*.

- B. *Bonitas animi*, Virtus. Bonitas corporis, pulchritudo; & bonitas externa, divitiarum atque opum possessio.
- M. *Magnitudo animi*, Magnanimitas, & audacia. Corporis, statura proceræ & proportionata, robor & vires. Externa, latifundia & magnæ possessiones.
- D. *Duratio animi*, constantia, fortitudo, patientia in adversis. Corporis, vitæ longævitas cum emolumento multorum. Pax externa cum frustione bonorum.
- P. *Potestas animi* est, *Civ. teste*, potestas vivendi, ut velis. Corporis est, continenter vivere. Externa verò, uti bene imperio; aut contra tyrannicè.
- S. In omnibus animi mediocritatem tenere. Corporis sensum rationi subiacere. *Prudenti* uti bonis externis fortunæ.
- Vo. Animi est *desiderium* boni in lege Domini. Corporis, est libido, & corruptus animi affectus. Externa, obedientia & moerigratio.
- Vi. Est *fortitudo* animi imperturbabilis. Si totus illabatur cæcis &c. Corporis robor & vires. Externa, copiarum classes, exercitus.
- G. Animi pax & tranquillitas. Corporis, est regular, virtutis permixtum. Externa, sancta, honor, gloria.

Cum oppositorum eadem sit disciplina, convertes tantummodò laudis terminos in vituperii, & paratam habebis materiam ad vituperandam aptam. Per principia quoque respectiva, innumera tibi laudis & vituperii argumenta suggerentur. Sed ostendamus id exemplo.

- = *Differentia* inter homines est multiplex; nam quot homines, tot sensus. Corporis est ex harmonia compositio. Externa, dum comparamus divitiis, nominis famam, gloriam cum aliis similibus fortunæ bonis instructam.
- ☉. Uel per differentiam laudare & vituperare possumus, ita per *analogiam* & similitudinem.
- ☉. Et per *analogiam* & similitudinem id præstare possumus; primò pulchrum cum pulchro, simile cum simili; deinde pulchrum cum turpi, simile cum dissimili comparando, uti postea videbitur.
- α. Infiniti potest laudatio de principis bonis & malis, de felici vel infelici Regum, Imperiorum, Urbium, Populorum cetera aut incertis. Sic in laudatione divitiarum origo divitiarum vel ab hereditate, vel virtutis studio, scientiarumque excellentia.

- ⊙ *Assiduum animi sunt præceptores boni aut mali; Conversatio proba vel improba. Corporis ingluvies est mediocris, quo devenitur ad crassitudinem, jejunitas ad gracilitatem medium est, exercitium ad agitationem. Externarum rerum medium sunt: *P. Gr.* pecunia, quæ medium est ad honores & dignitates & divitias.*
- ⊙ *Fini animi, videlicet compositus inter Sanctos. Corporis, an dignus sepultura? an rota vel laqueo perit? Externorum finis, an bona ludo aut infortunio perdiderit?*
- M. A. *Animi, inter virtutes, scilicet comparando eas cum aliorum Heroum virtutibus. Corporis, comparando pulchritudinem cum Parisi; robur, & vires cum Milone Crotoniæ, Alexandro, similibusque. Externorum, comparando divitias, nobilitatem, favores, vel ex *superioritate*, vel *æqualitate*, vel *minoritate*.*

Poteris & hæc omnia deducere per Quæstiones & 9 prædicamenta: Ut, si de Platone Elocutionis Oratio instituenda sit.

Per	Quantitatem.	Laudamus eum ab humeris altis, præcordisque magnis; argumentis ex Physiognomia deductis.
	Qualitatem.	Ab eximia ejus sapientia & moderatione animi, nec non ex artium & scientiarum, quas possidebat, multitudine.
	Relationem.	Dum laudamus discipulos ex præceptoris sive Socratis excellentia, constantia, fortitudine, scientia, similibusque.
	Actionem.	Receperamus ejus actiones, rerumque gestarum gloriam.
	Passionem.	Laudabitur à patientia laborumque tolerantia, & à constantia in persecutionibus & adversitatibus.
	Situm.	Laudabitur à symmetria corporis, & optima membrorum constitutione.
	Ubi.	Natus vixit in nobilissima Græciæ Civitate Atheniensi, Heroum incomparabiliumque hominum genitrice; & de peregrinatione ejus in Sicilia.
	Quando.	Quo tempore claruit, quæ Mundi ætate, qualis tunc in Orbe fuerit status; quæ omnia exemplis confirmabis.
	Habitus.	Notabitur in vestibus, pallio philosophico & similibus, quæ ex ejus vita colligantur.

Exemplum quod de Platone dedimus, cuilibet aliori scilicet applicare poterit quispiam ad filium Ariadnæ operaturus.

T A B U L A I.

Generis Deliberativi argumenta continent.

Quæcumque in Deliberationem cadere possunt, sunt hæc, quæ sequuntur.

<i>Objecta seu Materia & argumenta generis Deliberativi.</i>	<i>Probanda</i>			
	<i>Suasio.</i>	<i>Dissuasio.</i>	<i>Suasio.</i>	<i>Dissuasio.</i>
1. Bellum, pax, indacis, fœdus.	Iniri debet bellum, pax, &c.	Iniri non debet.	A necessario.	A non necessario.
2. Dux exercitus, classis præfectus.	Creandus est Dux.	Non creandus.	A possibili.	A non possibili.
3. Civitates & arces.	Quod municiende urbes.	Quod non municienda.	A facili.	A difficili.
4. Trajectio, commercium.	Concedenda trajectio.	Non concedenda.	Ab utili.	Ab inutili.
5. Constructio.	Introducenda vel ferenda constructio.	Non introducenda aut ferenda.	Ab honesto.	Ab inhonesto.
6. Lex.	Ferenda lex & usæ firmanda.	Non ferenda nec usæ firmanda.	A delectabili.	A non delectabili.
7. Meritum.	Pæmium conferendam.	Non conferendam.	A dignitate rei.	A nulla dignitate rei.
8. Censuræ, opera, tributum.	Imponenda censuræ.	Non imponenda.	A decore.	Ab indecore.
			A simili.	A dissimili.

T A B U.

TABULA II.

Generis Judicialis argumenta continet.

Genus Judiciale in se continet Accusationem & Defensionem, eisque sunt quatuor potissimum quaestiones seu combinationes.

Quaestiones quatuor.	Accusatio.	Defensio.	Probanda	
			Ausuratio.	Defensio.
Conjectu- ralis.	Quod accusatio vera.	Quod accusatio falsa.		
	Quod reus causam ha- buerit.	Quod causam non ha- buerit.		
	Quod reus voluntatem habuerit.	Quod non habuerit voluntatem.	A testibus.	Contra te- stes.
	Quod reo fuerit pote- estas.	Quod non fuerit ei potestas.	Ab infra- mentis.	Contra in- strumen- ta.
	Quod contra reum fact aperta indicia.	Quod in reo nulla sint indicia.		
Qualitatis.	Quod factum sit con- tra equitatem natura- lem.	Quod factum juxta a- quitatem naturalem.		
	Quod factum contra u- sum & consuetudi- nem.	Quod non sit contra usum.	A tormen- tis.	Contra tormen- ta.
	Quod factum sit contra leges.	Quod non sit contra leges.	A jurja- rando.	Contra jurjuran- dam.
Definitiva.	Quod res nomen me- retur.	Quod nomen non me- retur.		
	Quod res in definitio- ne & descriptione est comprehensa.	Quod non est in de- scriptione compre- hensa.	A disposi- tione ali- qua juris civilis.	Contra dispositio- nem juris civilis.
	Quod rei nomen usa communis respondeat.	Quod non respondeat.		
Quantita- ta.	Quod res sit magni mo- menti.	Quod res non sit ma- gni momenti.		
Amplian- da.	Per comparationem rei noctam injuriarum.	A comparatione majo- rum injuriarum.		
	Per amplificationem in- juriarum.	Per exclamationem in- juriarum.		

§. I.

De modis quibus Rhetor aut concinator quatuor-
cunque assumptum thema in infinitum
multiplicare possit.

Nemo hoc loco Regulas me de Arte
Rhetorica, de styli culta, de orationum ar-
tificiosa compositione; de temporum figu-
rarumque applicatione traditurum sibi per-
suadeat. Sed haec omnia in Tirone Rhetor-
icis jam abunde instructo, & in stylo exer-
citato Artista praesupponantur.

Propositam itaque mihi hoc loco est,
Rhetoribus & Concinatoribus, usque o-

mnibus, qui circa fermocinatrices faculta-
tes versantur, novissimos modos ex Artis
nostrae dispositione, quibus de quacunque
proposita materia & argumento ingentem
verborumque copiam sibi acquirant,
suggerere. Quod ut fiat, sit

M O D U S I.

Primas modus est, & docet 18 Artis no-
strae principia ad novem Subiecta Univer-
salia applicare, quae sunt Δ \odot \ominus \square
 \clubsuit \heartsuit \diamondsuit \spadesuit \circ \cdot \cdot \cdot & ad centia quae ad ea
quorum modo revocari possunt. Quia au-
tem illa sunt, jam cedo postulat, ut osten-
dam.

H h b ;

Ad Δ

- △ Revocantur omnia ista, quæ quovis modo DEUM concernunt: ut sunt primo, DEUS trinus & unus; Attributa divina, B. M. D. P. S. V. O. V. E. G; Actus notionales; Christus DEUS homo, Incarnatio, Vita & opera Christi; Institutio Sacramentorum; Miracula, Merita, Passio, Moes Christi; Beata Virgo; Omnes Sancti, qui per vitam DEO beneplacitam jam terminam beatitudinis attingerunt; Creatio, Conservatio, Justificatio, Glorificatio, omnis Cultus divinus, Religio, Fides, Spes, Caritas.
- ☞ Revocantur novem Chori Angelorum in tres Hierarchias divisi. Et sunt Seraphim, Cherubin, Throni, Dominationes, Virtutes, Potestates, Principatus, Archangeli, Angeli, & oppositiis Demones.
- ⊙ Ad Coelos revocantur omnes Orbes à Cœlo Empyreo usque ad Terram: ut sunt, Firmamentum, Cœli ☿. ♀. ☽. ☿. ♄. ♀. ☿. cum eorum influxibus & motibus, virtutibus, operationibus, quicquid denique ad consensum Cœli & Terræ pertinet.
- Elementa sunt quatuor: Ignis, Aer, Aqua, Terra, ad quæ revocantur omnia illa, quæ quovis modo eorundem naturam sapiunt: uti omnia Mixta, tam perfecta quàm imperfecta; Omnis motus fluminum, diversitas aeris, Oceanus, Maria, flumina, lacus, stagna, fontes, terra.
- ✱ Cum homo sit Microcosmus, & in confusio spiritualis & corporeæ nature constitutus; ab omnibus quoque eum participare necesse est, uti in Arte Analogica deduximus.
- Ad hominem itaque revocantur, si quidem animi bona spectes, omnes Scientiæ, Theologia, Metaphysica, Physica, Mathematica, Ethica, Politica, Jurisprudentia, ceteraque Artes, tam liberales, quàm illiberales, omnes inventiones rerum; omnia opera admiranda, quæ in Mundo unquam exhibita sunt; Omnis politica administratio, fundatio Imperiorum, Rerum-pub. Urbium, omnes tam interiorum quàm exteriorum potestatum actus; omnis elementativa, vegetativa & sensitiva facultas; Generatio, Corruptio, Augmentatio, Locomotiva facultas, quæ fuscè alibi tradita sunt; Omnia quæ ad dignitatem, dominium, potestatem, subjectionemque tam in politico quàm Ecclesiastico statu pertinent; ut sunt, Pontifex, Cæsar, Rex, Princeps, Nobilis, privatus, servus, subditus.
- ☞ Ad hoc subiectum revocantur omnia animalia juxta quadruplex genus; uti quadrupedia, volatilia, natatilia, insecta, quorum unaquorque species subiectum esse potest Rhetoris aut Concionatoris, in quo eloquentiam suam exercent; Cum nihil adeò vile sit, in quo virtutes summe & facultates, proprietatesque miræ & parè incredibiles non reperiuntur; quæ omnia inexhaustam suppeditabunt materiam.
- ☞ Ad hoc Subiectum revocantur omnes plantæ juxta triplex genus: Arborea, frutices, herbæ; in quarum singulis, natura, vires, proprietates, indoles quoad interiora, exterioraque; Item radices, cortices, rami, folia, flores, fructus, semina considerari possunt.
- ☞ Ad hoc subiectum revocari poterant omnia mineralia, quæ sunt succi, liquores, pulveres, terræ differentes, & solubilia & coagulata; uti sunt omnia salina corpora, vitriolum, alumen & salia communia. Difficiliter solubilia; uti arsenicum, antimonium; & insolubilia, uti lapides pretiosi omnes, & communes seu ordinarii.
- ⋮ Ad hoc subiectum revocantur omnia, quæ instrumentorum rationem habent. Item aggregata per accidentia, & novem prædicamenta accidentalia; Quantitas, Qualitas, Relatio, Actio, Passio, Situs, Ubi, Quando, Habitus.

Atque hæc est Anatomia novem Subiectorum Universalium, ad quæ omnia Entia, omnes substantiæ, nominaque substantiva, omnia corporea, viventia, sensitiva, rationalia, intellectus divinus & angelicus, & quicquid tandem in natura rerum sub considerationem venit, revocantur, iisque implicite insunt, ut dico proinde themate, ad quod illud subiectum revocari possit, videas.

Recensuimus ea omnia, quæ subiecto-
rum rationem habent; jam prædicata pa-
riter recenscamus, sumque 13 Artis no-
stræ principia, de quibus omnia paulò ante
recensita subiecta prædicari possunt; quo-
rum omnium applicationem per nonnullos
Canones Artis directores, jam tandem
exponamus.

CANON I.

Sciendum est, quodcumque, sive ex ab-
soluta, sive ex recensitis ad Subiecta uni-
versalia revocabilibus terminis assumptam
thema, novem diversis modis considerari

possit; Quod arcanum quicumque rectè
penetraverit, ei nihil in quacunque pro-
posita materia in infinitam amplianda do-
negatum videri posse sanctè assevero, &
ex subiecta Tabula Combinatoria laucen-
ter patet.

Subiecta Universalia, & ad
ea quilibet terminis revo-
cabiles,

Possunt novem modis
considerari.

1. Theologicè.
2. Metaphysicè.
3. Physicè.
4. Medicè.
5. Mathematicè.
6. Ethicè.
7. Juridicè.
8. Politicè.
9. Analogicè, ut omnibus
applicabilia.

Demonstratio Exemplum:

Homo considerari potest,

1. Uti ad supernaturalem finem conditus à
Deo, & uti subiectum divinum in-
fluxum, per Theologicas virtutes
beatificabile.
2. Metaphysicè, in quantum ens est ve-
rum, unum, bonum, ex actu & po-
tencia, ex genere & differentia con-
stitutus.
3. Physicè, uti ex materia & forma com-
positus, uti ens mobile & naturale est.
4. In quantum ens est sanabile, medicinar
operationibus subiectum.
5. Mathematicè, uti ens quantum mensu-
rabile.
6. In quantum virtutum capax esse potest.
7. In quantum substat legi positivæ & hu-
manæ per eas dirigibilis.
8. In quantum pars est Societatis Civilis.
9. In quantum per analogicam seriem o-
mnia ei, quæ in Mundo sunt, appli-
cari possunt.

Atque de hoc intelligendus est Canon
ille Logicæ: *Quid in una Arte est ho-
mogeneum, in altera heterogeneum est.* Ubi
intelligitur semper Canon non de re con-
siderata, sed de modo considerandi; nam
res considerata in variis disciplinis tradi po-
test, & modus considerandi in aliis disci-
plinis est alius.

2. Exemplum: sit propositum pro the-
mate, elementum Aquæ. Hoc novem mo-
dis pariter considerari potest.

1. Theologicè, ut cum aqua in baptis-
mi materia una cum forma, ad gratiam
conferendam elevatur.

2. Metaphysicè, in genere entis conside-
ratur multipliciter.
3. Physicè, quoad vires, virtutes, propie-
tates ceterosque usus in natura terre.
4. Medicè, quoad vires & proprietates,
quæ in se ad infirmitates omni gen-
eri curandas continent.
5. Quoad usus in mechanicis, hydrauli-
cis, aliisque emolumentis, quæ in
seum forum trahit Mathematicum.
6. Ethicè, per metaphoram; uti flumen sa-
pientie, & faciundis; mare sive O-
ceanus virtutum, artium & scientia-
rum. Potest quoque tam in laudem
quam vituperium assumi per compa-
rationem, atque per allegoricas locu-
tiones in usum trahi; uti aqua sapien-
tiæ potavit eum, hydropo vitiorum
laborat.
7. Juridicè considerari potest, in quantum
Juri. consensu deciderit omnia illa,
quæ circa inundationem fluminis,
insularumque naturam argumentum
controversiarum occurrere possunt. Uti
habetur ff. de alluvione fluminis.
8. Politicè, in quantum optimè constituta
Respublica pro omnibus tanquam
maximè necessariis rebus providet ur-
bibus de fontibus, de aqueductibus,
sine quibus subsistere non possit.
9. Analogicè, quam Ars nostra Analogica
docet: videlicet nihil esse in tota hac
terminorum recensita coegere, quod
non iuxta analogiam quandam sit
metaphoræ troposve unicuique ap-
plicari possit: Sic homo dici potest ha-
bere divinam ingentem, vires &
opera.

operationes divinas; eademque de causa Angelus dici potest: juxta illud Act. 7. *Et instabantur faciem Sarphe- ni, tanquam vultum Angeli flanti inter- illis.* Sic homo & dici potest leo, ob fortitudinem, lepus ob timiditatem; sic homo syncerus crystallo, durus lapidi comparatur; quæ omnia sunt in Primo Libro, & in Secundo de Arte Analogica tradita sunt, ad quæ Le-

gionem remittimus, & ex Sacris literis innu-merata exempla habentur, in quibus vel ipse Deus & Christus, ovi, agno, leoni, viti, lino, lapidi, po-teræ comparatur.

Alio quoque modo hæc deducere pote-rius: *Ex. Gr.* Quispiam tractaturus de Boni-tate M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. hominis, describit eum;

1.	A magnitudine bonitatis,	Potentia, sapientia, virtutis, gloriæ, transcendentaliter.
2.		Physicæ; videlicet à bonis corporis, pulchritudine, robore, sa- nitate.
3.		Moralis, à justitia, temperantia, fortitudine, continentia, pie- tate, similibusque.
4.		Oeconomica, à cura & providentia domus, à parsimonia & si- milibus.
5.		Politica, ut à consiliis, à prudentia, destitute gubernandi.
6.		Theologica, à fide, & charitate in Deum & proximum, à re- ligione & cultus Divini promotione.
7.		Medica, conservandi se in optimo sanitatis statu, à sobrietate, dieta, & similibus.

Exemplum firmandi est: Si homini bono & peccato plures applices proprietates; ut columba simplicitatem; candorem cygni fortitudinem leonis; prudentiam serpentis; agni mansuetudinem, & similia; contra improbo, rapacitatem lupi; peccati spurci-
tiam; carnis voracitatem, hirci lasciviam, applices. Et sic de cæteris.

CANON II.

Hinc patet, secundum Artem nostram quolibet dici posse de quolibet, affirma-
tivè scilicet, & negativè, propriè & im-
propriè: Si enim homo quispiam laudan-
dus sit, scit ex re nata cum vel animalibus,
vel herbis, floribus, fructibus, vel denique
preciosis lapidibus eximia rarisque virtuti-
bus penditis comparare poteris. Atque hæc
dicendi modus, quem Rhetores artificia-
lem dicunt, nos Proctem appellamus Rhe-

toricum in omnes formas convertibilem,
verbo manifestum.

Hicque hæc admiranda illa similitudi-
num catena, qua res ita ad invicem conne-
ctuntur, ut nullam sit ens, quod non cum
aliquo similitudinis rationem habeat; Nam
entia suprema & incorporea in inferiori-
bus corporis rebus, nisi quibusdam simi-
litudinis typis figillisque clarescant, &
econtrà hæc in illis; quod non tantum veri-
ficatur in substantiis mundanis, sed etiam
in omni accidentium consideratione.

CANON III.

In applicatione 13 principiorum non
tantum ad novem Subiecta universalis pro-
cedendum est, sed & ad novem pendica-
menta, quæ omnia dictis novem modis ex-
poni possunt; ut si dicendum sit,

De	Bonitate	△	Comparatio instituetur à singulis principiis absolu- tatis per principia respectiva;	11
	Magnitudine	⊙		
	Duratione	⊙		
	Potentia	□		
	Sapientia	✚		
	Voluntate	⚡		
	Virtute	⚡		
	Veritate	☺		
	Gloria	⋮		Min.

Exem-

Exemplum. Dicitur de bonitate hominis Theologicè considerari, ordieris à bonitate, & deinde juxta ordinem sequentium principiorum tam absolutorum, quàm respectivorum persequeris; ut dum homo à D & O ad finem supernaturalem est conditus, quàm Bonus; quàm Magnus; quàm (D) perennis; quàm Potens & efficax sit finis ille; quanta Sapientia D & O s hominem dirigat & disponat; quanta sit (Vo.) liberi arbitrii vis in homine accipiente D & i circa se providentiam; quantis Virtutibus ea de causa hominem imbuerit; quot subsidia ad Veritatem rationelque arcana cognoscendas per Sacram Scripturam & Sanctos Patres, per Sacramenta Ecclesie documenta præstiterit; quantam denique Gloriam mandata ejus servantibus pollicitus sit. Quæ si per Quæstiones ultra exa-

minetur, ingentem præstabant dicendi materiam.

Item si de bonitate hominis ut physice considerati differere velis, eodem processu modo, procedendum tibi esse scias; ostendes, quanta sit hominis bonitas in genere naturæ; quanta excellentia; quanta perpetuitas; quanta potentia; ubi de potentia Regum & Principum, eorumque memorabilibus gestis; quanta sapientia in inventionem rerum; quantus appetitus ad sciendum, & ad boni fructum; quantis virtutibus tam physicis, quàm moralibus sit præditus; quantum ad veritates cognoscendas desiderium; quæ omnia variis illustrabuntur exemplis, de peregrinatione philosophorum, periculis, &c. Quæsi quantagratia homini soli inter corporales creaturas gloria competat.

Si verò eadem ulterius extendere desideres per principia respectiva.

Per	{	=	Quomodo differat hominis bonitas. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. comparata ad Δ .
		♡	Quod nullum subjectum sit ex novem universalibus, cum quo homo non communicet & concedet in aliquo; ut intellectus cum Δ & ♡ cum \clubsuit .
		♣	Quam varius homo sit diversusque in studiis, actionibus, finibus constituendis; quanta contrarietate appetitus implicetur.
		α	Quanta per ingenii vim efficiat tam in supernaturali, tam in Physica, Morali & Politica disciplina.
		⊙	Quam variis modis, quæ legitimis, quæ illegitimis, utatur ad finem consequendum.
		ω	De varietate finium, quam sibi in omnibus actionibus præfigit.
		M.	In Mundo corporali majus quid homine non esse.
		A.	Æqualem esse Angelis.
		Min.	Solo D & O minorem.

§ II.

De Instrumentalitate, non Subjecta universali.

Ultimum novem Subjectorum universalium tractat de Instrumentalitate, qua comprehendimus omnia rerum instrumenta, sine quibus res nec esse nec operari possunt; ac considerari debent juxta triplicem ordinem materialium, moralium, intellectualium. Quæ ut loculentius pateant;

Sciendum est, *Instrumentum* generaliter dici illud, per quod aliquid effici potest ab aliquo agente conjuncto aut disjuncto. Unde triplicem instrumenti rationem considerare oportet, in Naturalibus primò & materialibus, secundò in Moralibus; tertio in Intellectualibus. De Naturalibus primò, ultimò de Materialibus dicam. In Naturalibus invenitur, in quantum hæc operantur mediis qualitatibus; hoc

pacto Elementa quasi intrinseca instrumenta habere dicuntur ad operandum; ut Ignis agit calore sibi intrinseco & naturali, veluti instrumento quodam; Terra cum siccitate; Aqua cum frigideitate, & Aër cum humiditate; quibus ad invicem operantibus efficitur mixtum, & componitur ex quatuor elementis; In quo mixto calor, siccitas, humiditas, frigideitas sunt veluti instrumenta quedam, quibus mixtum juxta diversitatem operationum unicuique proprium conservatur. Unde variæ juxta Artis nostre Regulas Quæstiones formari possunt. *V. Gr.*

Per B. de *communicatione* instrumentali caloris in igne & Mixtis. Per M. de *Attaginatione* talis caloris. Per D. de *Duratione*, *Potestate* &c. Quæ eadem de terræ, aquæ, aëris instrumentalibus qualitatibus simili pacto deduci possunt.

Deinde ad instrumentum *potentium* in vegetabili natura procedet, cujus instru-

instrumenta ad se conservandum sunt facultates, nutritivæ, attractivæ, retentivæ, concoctivæ, expulsiivæ, augmentativæ, in qua calor naturalis disponit alimentum ad id in alium substantiam convertendum; Sequitur deinde vis generativa, cujus vis est, generare sibi simile mediante calore aliorumque alimentorum concessu; & ex his nascuntur novi questionum tituli: de Communicatione, Extensione, Duratione, Potestate, Instinctu, Appetitu, Virtute, Gloria, virtutis nutritivæ, sensitivæ; Deinde per Questiones singulas examinandæ.

Ex hisce ascensio fit ad potentias sensitivæ naturæ, quæ sunt quinque sensus externi: *Visiva*, *Auditiva*, *Olfactiva*, *Gustativa*, *Tactiva*, quæ sunt animalis instrumenta, quorum ope omnes operationes perficit. Atque ex hoc consideratio fit ad potentias interiores in rationali creatura, ad sensum communem, phantasiam, æstimatoriam, intellectivam, memorativam, quibus veluti instrumentis quibusdam homo operatur: dividit, composit, judicat, æstimat, memorat, intelligit, quorum unumquodque per 13 principia deductum, & per Regulas Questionem examinatum magnam dat discurrendi materiam.

Habet & voluntas sua instrumenta, quibus operetur, tum interna tum externa: interna sunt motus appetibilitatis, quæ attingit vel boni prosecutionem, vel mali fugam. Externa sunt actus interni in actum externum prorumpentes, quibus extrinseca membra, pedes, manus, sensus omnes ad bonum vel consequendum, vel malum fugiendum incitantur.

Ad voluntatis itaque appetibilestem explendam, varia excogitata sunt instrumenta materialia, quibus ad id quod desiderat, consequendum, perungere valeat. Alia enim

1. Sunt ea, quæ hominis servantur conservationi, respectu nutrimenti; videlicet instrumenta piscorum ad panes coquendos; instrumenta agricolarum, vinicorum.
2. Alia sunt, quæ ad conservationem vite conducunt; qualia sunt vestes, & ea quæ hominem protegent & liberant ab inclementia æris; uti sunt instrumenta factorum, eorumque qui panem & carbasa faciunt.
3. Alia instrumenta sunt, quæ ad externam hominis quietem, sive contra violentiam defensionem conducunt; ut sunt arma bellica &c.

4. Alia sunt, quæ delectationi & commoditati servantur, ut comoda suppellex domestica, habitatio.

5. Quæ recreationi animæ servantur; ut omnia ingeniosa ab hominibus excogitata; cujuscumque sunt, machinæ, instrumenta musica &c.

6. Quæ servantur recreationi corporis, uti sunt instrumenta venatorum, artis; feris, avibus, piscibus, capiendis apta, exercitia gymnastica.

7. Habet & intellectus sua instrumenta quibus operetur; cujuscumque sunt: divisiones, definitiones, argumentationes, & sunt instrumenta notionalia. Hæc habent & singulæ artes & scientiæ. Hoc pacto Logica est instrumentum sciendi, uti & hæc Ars nostra.

Ad hæc omnium Artium instrumenta revocantur, cum nulla sit tam vel exigua ars, quæ non habeat sua instrumenta artificialia ad suum finem determinata, qui est vel conservatio vel recreatio hominis. Quæ res cum in insitum propemodum progrediatur, illa curio Lectori expendenda relinquo.

8. Habent & Spirituales operationes sua instrumenta, quæ sunt christiana spiritualia, quibus anima operatur ad æternam consequendam salutem per media sive instrumenta, quæ sunt septem Sacramenta à Christo in Ecclesia instituta.

9. Possunt & instrumenta animæ dici; *Fides*, *spes*, *charitas*, quibus Deo unita salutem consequitur.

10. Est tandem Christus, humani generis Redemptor, & finis ultimus, quoad humanitatem divinæ naturæ instrumentum, quo omnia in omnibus operatur.

Vide Lector immensam instrumentalitatis fecuram ad quantumvis discurrendum expositam.

Quod verò ultimum novem Subiectorum, per novem predicamenta accidentalia exposuerimus, idcirco factum est, quod omnia accidentia sint quedam veluti substantiæ corporeæ instrumenta, sine quibus consistere non posset; cum omne corporeum necessarium sit quantum, quale, respectum dicat ad aliud, agat, patiatur, in loco sit, tempori subdat ut, situm aliquem habeat, habitumque quovis modo consideratum. Sed ut, quæcumque hæcenus de methodo artis nostræ Rethorici necessaria copiose diximus, unica Synopsi comprehendat Lector, hic Tabulam apponendam censuimus.

De Uſu Tabulae.

Sit, *verbi gratia*, instituenda Oratio in genere Exortativo, de Perſona in magna dignitate conſtituta. Vide in prima Columna ſignata $\frac{1}{2}$, & in ea quare argumen- tum, *Perb. Gr.* Pontifex, Cæſar, Princeps; deinde procede ad proximum ſecundæ Columnæ receptaculum, ubi reperies innumera huic encomiaſtico generi oportuna argumenta, de bonis videlicet animi & corporis, aliſque externis, quæ omnia juxta ordinem novem præcipuorum abſolutorum ita diſpoſita ſunt, ut quæcumque de bonis animi & corporis adduci poſſint, in iis contineantur. Si verò hanc materiam quiſpiam ex profeſſo tractare voluerit, is per 9 Principia reſpectiva ordine juxta diſ- ferentias, concordantias, contrarietates, cauſas, media, fines, majoritates, æquali- tates, minoritates, ope Quæſtionum exami- nabit, & materiam proſus inexhauſtam reperiet; præſertim ſi ad ea confirmanda quoque per novem prædicamenta, quem modum in tertia Columna præſcripſimus, ampliaverit. Confirmari quoque poterat per varia exempla, hiſtorias, tam ex ſacra, quàm profana doctrina deſumptas.

2. Si verò animal quodpiam tibi oratione quadam laudandam ſit; recurre ad ſecundum loculamentum primæ Columnæ, & in ſecundo loculamento ſecundæ Columnæ, reperies ordine deſcripta omnia loca, quæ laudando dicto animali, ſive id ex quadrupeda, ſive volatili, ſive natatili, inſectivocative ſaudia facit, apta ſunt.

3. Si poterò Oratio instituenda ſit de aliqua arbor, frutice, herba, flore, fructu, recurre ad tertium loculamentum primæ Columnæ, & in ſecundæ Columnæ tertio loculamento reperies loca aſſumpto themati extornando oportuna.

4. Si deinde Oratio instituenda ſit de aliquo metallo, puta, auro, argento, ferro &c. aut de lapide quopiam præſioſo; argumenta tibi ſuppediabantur tum quantum primæ, tum quantum ſecundæ Columnæ.

5. Si denique Oratio instituenda ſit de aliquo ſtrumento nobili, uti Sphæra, Aſtrolabio, tormento bellico, luce, colore ſimilibusque; tunc quare quantum loculamentum primæ & ſecundæ Columnæ, & in ea, quæcumque ad tuam inſtitutam deſiderari poſſe videbantur, reperies.

6. Si denique de coelo, aut de uno ex Planetis aut ſtellis; vel etiam ex quocumque elemento quocumque tandem oratio inſtituenda ſit, recurre ad ultimum primæ & ſecundæ Columnæ loculamentum, in quo innumera loca ad tuam inſtitutam probandam, inveniet.

Et quociam oppoſitorum eadem eſt ratio; Exortativum verò Genus, & laudem & vituperium comprehendit, poteris omnes laudes in vituperia convertere, ſola terminorum oppoſitorum poſitione.

In ipſa verò Oratione dicta eleganter deſcribere poteris per varias ſententias, apophthegmata, exempla, hiſtorias ſacras & profanas; per artem topicorum, per analogicam artem, figuræque in Arte Rhetorica tradi ſolitas, &c. facit:

Metaphora.	Ut: De coelo, riſus cœli, pro ſerenitate.
Synecdoche.	Pro navi puppis.
Metonymia.	De morte, pallida mors, ab effeſta demortui.
Antonomafia.	Pro Philoſopho, intelligitur Ariſtoteles.
Catachreſis.	Parricida, pro interfectore matris, filii.
Metalepſis.	Post aliquot mea regna videns mirabor aristas.
Onomatopœia.	Magis ventorum & aquarum, pro ſibilo & ſuſſuro.
Allegoria.	Euripus animi, pro perturbatione mentis.

Et ſic de cæteris tropis & figuris, quæ vide apud Rhetores & Logicos; quibus omnibus adhibitis, aſtram Orationi elegantiam conſolabis.

De secundo genere, Deliberativo.

Si porò instituenda sit Oratio juxta genus Deliberativum; vide titulum hujus generis in Tabulae fronte; deinde vide subiecta seu argumenta eorum, de quibus oratio instituenda est, quæ habentur in prima Columna; cui in secunda Columna respondent loca, à quibus suasio aut dissuasio initium ducat. Verùm cum ipsis Tabulae dispositio omnia clarè doceat, supervacaneum esse ratum sum iis explicandis longius inhaerere.

Rationes verò seu loca, è quibus aliquid faciendum, vel non faciendum suades, ha-

bentur in secunda Columna, per 9 attributa essentialia ordinata.

Quas per loca in tertia Columna probabis à contrariis, à possibili, facili, utili &c.

De Tertio genere, Judiciali.

Si denique instituenda sit Oratio in genere Judiciali; vide titulum hujus generis in fronte Tabulae; deinde ex Columna secunda & tertia dedoces rationes, quibus in Accusatione vel Defensione uteris. Verùm ipsa Tabula omnia laculentiùs te docebit, quam ego vel multis verbis non exposuero.

Hosted by Google

A R T I S MAGNÆ SCIENDI,

S I V E

COMBINATORIÆ,

LIBER DECIMUS,

*Paradigma ex Jure Canonico, Theologia positiva
& morali exhibet.*

SECTIO I.

Jus Canonicum applicatum.

*Expofitis Juridicis & Ethico-politicis Paradigmatibus, fupereft modis, ut Canon exceptionum
apponamus ex Jure Canonico deductionem, cuique id, quod fequitur.*

C A P U T I.

STATUS QUÆSTIONIS.

*Utrum in Republica neceffarii fint Miniſtri & Sacerdotes, ad ſervandam DEO,
& orandam pro populo.*

IN hac quaſtione ſingula membra prius ordinanda, & ad principia Artis noſtræ tanquam ad lapidem lydiſum probanda; ſi ſententia videbitur affirmativa, ſi negativa verior videatur, comparatione ſtatus Eccleſiaſtici cum Politico ad B. P. S. V. V. G. Eſt quoniam Sacerdotes ſint Miniſtri Eccleſiæ, ſine Eccleſia autem nullus ſalutem, nullus ultimus ſineas, ob quem à Chriſto inſtituta eſt, conſequi poſſit; vel ex hoc primo capite, luce meridiana clariùs patet, Miniſtros Eccleſiæ eſſe maxime neceſſarios in Republica aliqua, quorum ope ignoſcentes corrigantur, deſti in viam ſalutis redactantur, tum per legitimam Sacramentorum adminiſtrationem, tum per continuum orationis exercitiſium pro populo ab eis factum, quo mala à Deo peccatoſis intentata avertantur; quod & per Artis noſtræ principia ita oſtendimus.

B.	Quæ eidem <i>communicant</i> doctrinam, tum ad Reipubl. administrationem, tum ad sancti boni consecutionem opportunam & necessariam.
M.	Hoc fit per Sacerdotes. Ergo. Quæ <i>magna</i> illi bona communicant;
D.	Hoc faciunt Sacerdotes, tum precibus & orationibus, tum Sacramentorum administratione. Ergo.
P.	Quarum doctrina & salutaris instructio <i>Reipub. permanset & conservatur</i> in timore D & I, & recessa à peccatis.
S.	Hoc fit per Sacerdotes. Ergo. Quarum ope <i>pietas</i> regiminis & gubernationis suæ habet vigorem, clam iusticiam, pietatemque perpetuo inculcant.
Vo.	Hoc fit per Sacerdotes. Ergo. Quarum ope <i>sancta Scriptura</i> & per eam <i>liger divina</i> , sine quibus <i>Reipub.</i> subsistere non potest, exponantur.
Vi.	Hoc fit per Sacerdotes & Theologos. Ergo.
Ve.	Quarum ope accenditur <i>desiderium</i> & <i>amor</i> erga iustitiam, pietatem, & ultimum finem.
G.	Hoc fit per exhortationes & Conciones Sacerdotum.
==	Quarum ope <i>virtutes</i> implantantur animis hominum, vitia & omnia perniciosa <i>Reipub.</i> destruantur.
∞	Hoc fit per instructionem Sacerdotum. Ergo.
α	Quarum ope augetur <i>veritas fidei</i> & Religionis, traditionumque Ecclesiasticarum à Christo & Apostolis constitutarum.
⊙	Hoc fit per Sacerdotes. Ergo.
ω	Quarum ope <i>major divina glorie intentio</i> in Republica excitatur, omnes actiones in finem ultimum diriguntur.
M.	Hoc fit per Sacerdotes. Ergo.
∞	Quarum ope <i>probi</i> ab improbis perniciosisque hominibus <i>separantur</i> .
α	Hoc fit per Sacerdotes. Ergo.
⊙	Quarum ope <i>unitas, concordia & pax</i> fundatur in Republica.
ω	Hoc fit per Sacerdotes. Ergo.
M.	Quarum ope vitia <i>varietatibus opposita</i> & Republicæ noxia extirpantur.
∞	Hoc fit per admonitiones, conciones, Sacerdotum. Ergo.
α	Quarum ope <i>conservantur</i> omnia bona <i>Reipub.</i> timore D & I, iustitia, pietas, & omnia illa, quæ D & I iram quovis modo avertere possunt. Hoc fit per Sacerdotes. Ergo.
⊙	Quæ oberrima ad vitam homine Christiano dignam suscipiendam, <i>veritas administrant</i> .
ω	Hoc fit per Sacerdotes. Ergo.
M.	Quæ <i>sancti vestigia</i> in omnibus faciunt, & ad ultimum finem omnes actiones dirigere docent.
∞	Hoc fit per Sacerdotes. Ergo.
α	Quæ à D & I ad altiorum <i>majoremque</i> dignitatis statum vocatæ sunt, utpote animarum Doctores.
⊙	Tales sunt Sacerdotes. Ergo.
ω	Quæ mala bonis ita temperant, ut inde <i>Reipublica</i> sine excessu & defectu in mediocritate quadam consistatur.
M.	Hoc fit per Sacerdotes. Ergo.
∞	Quæ nullum adeo valde & <i>miserabile</i> conditionis hominem negligunt, quem non ad viam salutis dirigant.
α	Hoc faciunt per Conciones Sacerdotes. Ergo.

1304

Hoc idem probare poteris per Tabulam nostram universalem, & per rotam panopham innumeris modis & mediis, multiplicando terminum unum aut plures cum aliis. Poteris & hæc per Quaestiones, speciei quæ eorum subtilissimè deducere. *Verb. Gr.*

Per species Quaestiones	Quid?	Ministri Ecclesiæ sunt necessarii, ad statum Reipubl. ad partes Reipubl. temporales, spirituales, Ecclesiasticas, seu seculares conservandas.
	De quo?	Ministri Ecclesiæ necessarii sunt in Reipubl. ad Religionem conservandam; quod fit per doctos & zelantes honore D & I Sacerdotes.
	Iterum?	Necessarii sunt, quia ab ipsis veluti à fontibus derivatur in mentes hominum notitia D & I, & recta prudentia.
	Quare?	Ministri Ecclesiæ necessarii sunt, quia ipsi sunt forma & norma rectè vivendi secularibus; unde dicantur, <i>lux Mundi, sal terra.</i>
	Quantum?	Necessarii sunt Ministri Ecclesiæ ad unitatem & unitatem partium in ea conservandam, & ad divisa uniendo.
	Quale?	Quia consiliis bonisque directionibus, uti & doctrina & experientia Republicam talem constituant, qualem esse decet.

Et sic de cæteris speciebus Regularum, de quibus fuit alibi dictum.

Hæc etiam deinde ampliantur per octodecim principia *V. Gr.* Ministri Ecclesiæ necessarii sunt in Reipubl.

B.	Bonis & malis.	≡	Differentibus inter se.
M.	Magnis & parvis.	♡	Concordantibus.
D.	Senibus & juvenibus.	♣	Contrariantibus.
P.	Dominis & servis.	α	Incipientibus.
S.	Sapientibus & ignorantibus.	⊙	Proficientibus.
Vo.	Amatoribus D & I & negligentibus cultum D & I.	ω	Perfectis.
Vi.	Virtutem sectantibus & vitia amplexantibus.	M.	Majoribus.
Vc.	Fidelibus veris & falsis.	Æ.	Equalibus.
G.	Honestis & inhonestis.	Min.	Minoribus.

CONSECTARIA.

Ex his emanantia juxta 13 Principia disposita, sunt:

1.	B.	Hinc patet, <i>bona temporalia</i> , uti sunt decimæ ad sustentationem Sacerdotum & Ministrorum Ecclesiæ, rectè instituta esse; quia labores Sacerdotum altioris finis sunt, quam Status Politici; quia majores inde bona proveniunt; probatur ex multis variisque modis ex Sacra Scriptura.
2.	M.	<i>Majorem esse auctoritatem</i> Ministrorum Ecclesiæ, quam sit temporalis & Politica; quia hi præfident regimini bonorum spiritualium, illi temporalium; sunt autem majores bona spiritualia, quam secularia, sicut anima majus bonum est corpore.
3.	D.	<i>Priorem naturam & ordinem esse</i> statum Ecclesiasticum, quam secularem, quia spiritualia excellentiora sunt temporalibus.
4.	P.	Altioris quoque ordinis esse <i>potestatem & auctoritatem & jurisdictionem</i> Ecclesiasticam in Ecclesiastico statu, quam in Politico, tum ob potestatem solvendi & ligandi, tum ob administrationem Sacramentorum, consecrationemque Eucharistiæ.
5.	S.	Ad hos solos recurrendum esse in <i>legum</i> controversiis dirimendis, eorumque judicio & determinationi standum Politicis.

6. Per Vo.

6. } Vo. *Libertatem* Ecclesiasticam ob eximiam præminentiam non posse à seculari statu impediri; sicut enim inferior persona non habet jus in superiorem, ita & status politicus non habet jus in Ecclesiasticum; neque ille huic contradicere potest, neque iudicio ejus subiacere; neque Juxta secularis potest sententiam ferre in Ecclesiasticum. Quæ omnia intelligi velim, in iis quæ ad formam Ecclesiasticam spectant.
7. } Per { Vi. Majorem esse *Virtutem* ad operandum, minusque laudem explendam in statu Ecclesiastico, quàm Politico, uti patet in excommunicatione & censuris.
8. } Ve. Majorem quoque esse *Virtutem* in statu Ecclesiastico, quàm politico, quia ille altiori doctrina & lege est instructus, solasque fidei veritates docet & exponit. Hinc Pontifex omnibus supereminet, tum ob leges infallibiles, quibus Ecclesiam Dei gubernat, tum ob infallibilem Spiritus Sancti assistentiam in definendo.
9. } G. Majorem deberi honorem & reverentiam Ecclesiastico statui quàm politico, ob rationes supradictas.

Poteris & hæc per novem Subiecta Universalia satis ampliare.

- △ Quia Ecclesiasticus status Deo magis appropinquat, ob potestatem, quam habet in conficiendis & administrandis Sacramentis, tum ob Orationis in officiis publicis, tum in sacrificiis continuatum exercitium.
- ☼ Quia *Regis* ob virtutum sacrarumque operationum studium, & ob hierarchicam dignitatem similes efficiuntur.
- ☉ Ob influxum donorum *Celestium*, quorum ipsi dispensatores sunt.
- Ob potestatem in ipsa *Elementa*, quæ ad gratiam conferendam, ad Sacramentum conficiendum assumuntur.
- ✚ Ob *dignitatem* graduum, officiorum, quibus distinguuntur à gradibus secularis dignitatis; sicut enim status politici in res temporales jus habet & exercet in subditos, per varios gradus Regum, Principum, Nobilium, Jurisconsultorum, Consulariorum, militum; mercatorum, agricolarum &c. ita Ecclesiasticus status per gradus varios dignitatis, uti Pontificis, Episcoporum, Curatorum, varietateque Religionum institutis ad res æternas & bona Cœlestia animas disponant; ut hoc pacto humanam genus ad ultimi finis consecrationem deducatur.
- ☛ Sacerdotes & Ministri Ecclesie sunt, qui Ecclesiam (quæ est veluti Lintum quoddam S. Petri, plenum omni *animalium* tam mandorum quàm inmundorum sortu in quo reprobi cum probis, iusti cum peccatoribus, rudes & ignari cum doctis & sapientibus permixti sunt,) dirigunt.
- ☿ Sacerdotes sunt, qui vineam Domini *plantant* columque, *arbores*, *fructus*, *herbas* ei inferunt, id est, Verbi divini seminem, ad desideratam armarum messiem spargunt.
- ⬢ Ecclesiasticus status, ob differentem gradum perfectionem, Ecclesiam Dei veluti *lapideis* pretiosa substruit, insulcit, exornat.
- ⋮ Hæc per novem prædicamenta postea satis deduci possunt.

Per	De	Quantitatem.	Variis & multiplicibus status Ecclesiastici officiis & modis, <i>Qualitate</i> personarum, ad magna in Ecclesia Dei præstanda, requisita.
		Qualitatem.	
		Relationem.	
		Actionem.	
		Passionem.	
		Ubi.	
		Quando.	
		Situm.	
		Habitus.	

		Ecclesia militante <i>comparata</i> ad triumphantem.
		<i>operationibus</i> Ecclesiastici status in particulari.
		<i>perservationibus</i> & adversitatibus, quas casti honoris Dei subferant, uti de Martyribus.
		Dignitate Ecclesiastica per totum terrarum <i>Orbes</i> dispersa.
		<i>Reperam</i> institutione, celebratione ac <i>tempore</i> frequentandi sacramenta.
		<i>Ritus</i> & Cerimoniis in Ecclesia celebrari solitis.
		<i>Habitus</i> , singulis gradibus Ecclesiastici ordinis competentibus; ubi de mystico habitu summi Pontificis, Episcoporum, cæterorumque in publicis functionibus.

Innumera alia hoc loco adduci possunt, sed ne longior sim, aliis ea evolvenda relinquo.

CAPUT II.

PARADIGMA POLITICUM I.

Revocantur omnia Politica ad Bonitatem Potestatis; Unde queritur:

An Regimen & Principatus necessarius ſit inter homines?

Hoc per Artis noſtræ principia hoc pacto oſtendo.

- B. P. Ubique datur *privatum bonum*, ibi neceſſario datur à bono communi, id eſt à *preſide* de bono communi diſponente dependentia.
In omni politico ſtatu dantur quedam bona privata.
Ergo illorum à bono communi & *preſide* dependentia, ſine quo de iis diſponi nequit. Ergo regimen neceſſarium.
- M. P. Ubique ſuſque deque ſeruntur omnia, viviturque *arbitrio*, cum impuni quadam faciendi qualibet, licentia, ibi neceſſarium eſt *Regimen* & *Principatus*.
Hoc ſit in politico ſtatu ſine capite.
Ergo in omni politico ſtatu neceſſarium eſt regimen.
- D. P. Ubi non eſt *lex* nec *ordo*, ibi non poſſe eſſe boni communis *durabilis conſervatio*.
Hoc ſit in ſtatu politico ſine capite. Ergo.
- P. P. Si non eſſet *regimen* & *principatus* neceſſarius, omnibus juriſus conſeſſis, impuni peccandi licentia pro arbitrio viveretur.
Sed hoc magnam perturbationem conſuſionemque cauſaret in Republica. Ergo.
- S. P. Ubique non eſt *ratio* architectonica boni communis, que rerum faciendarum dictamina præſcribat, ibi non poſſe eſſe bonum regimen.
Hoc fieret in ſtatu politico ſine capite. Ergo.
- Vo. P. Ubique non eſt *amor*, *bonum commune* promovens, ibi conſequens ſalus populi eſſe non poteſt, neque bonum regimen.
Hoc fieret in ſtatu politico ſine capite.
Ergo conſequens ſalus populi eſſe non poteſt, neque bonum regimen.
Ergo hoc neceſſarium.
- Per VI. P. Ubique ſumma poteſtas eſt *virtutum* ſtatui convenientibus ſulta, ibi mala inundare non poſſunt.
Hoc ſit ſub capite. Ergo.
- Vc. P. Ubique dominatur *veritas* & *juſtitia*, ibi optimam *Regimen* eſſe neceſſe eſt.
Hoc ſit ſub principe vero & juſto. Ergo.
- G. P. Ibi eſt vera *ſtatu* politici *gloria*, ubi omnia in bonum ſuam dirigantur, id eſt, ad ſalutem populi, Dique cultura.
Hoc ſit ſub principie boni publici Religionisque amatore. Ergo.
- ≡. P. Ibi *Regimen* bonum eſſe non poteſt, ubi non eſt, qui *diſcordes* conciliet, *lites* dirimat, *diſſidia* componat.
Hoc ſit in Republica ſine capite. Ergo.
- ♡. P. Ibi bonum *regimen* eſſe non poſſe, ubi nullus datur, qui animos in bonum commune *amaret* & *incitaret*.
Hoc ſit in Repub. ſine capite. Ergo.
- o-o. P. *belli*, *edie*, *diſſidia*, omnia deſtruerent, ſi non eſſet, qui contrarietatem animos quæ *legibus*, quæ *pæni* impieſſet.
Hoc fieret in Repub. ſine capite. Ergo.
- α. P. Illud *Regimen* ſolum eſt bonum & neceſſarium, quod omnem ſum à primo *principio* D & Opt. Maximo, inditum accipit.
Hoc ſit ſub Principe D & i honoris zelote.
- ⊙. P. Illud ſine quo non *aliter* ſiſtis, illud eſt *videtur* ad ſuam obſervandam neceſſarium.
Beneficiorum collatio à principe in ſubditos facta, eſt medium tale. Ergo.
- ω. P. Illud eſt bonum & neceſſarium *regimen*, ſine quo Repub. deſideratam *ſuavitatem* conſequi non poteſt.
Sed in *regimine* ſine capite non poteſt eam conſequi. Ergo.

- M. P. Quando regimen est majus & rectius, tunc majores bona conferunt.
 Tale regimen est principis recti, iusti & sapientis. Ergo.
 E. P. Ubi omnes petuntur conditione esse *equales*, ibi non potest esse perfectum regimen.
 Hoc fit in Repub. sine capite. Ergo.
 Min. P. In omni statu politico datur major & minor gradus, sine quibus conservari non possunt.
 Sed in Repub. sine capite non daretur major & minor gradus.
 Ergo conservari non posset; ergo necessarium est caput in Republica.

Argumenta à Subiectis Universalibus.

- A \triangle Mundus subsistere non posset, nisi & providentia DEI, & Angelorum ministerio gubernaretur.
 Ab \odot Mundus *Angelicus* subsistere non posset, nisi à Deo Ope. Max. conservaretur; neque subsistere posset, si non essent diversi Angelorum ordines, quibus unus illuminans alterum perficeret; omnes autem tres Hierarchiarum Chori ab uno Deo.
 A \odot Caeligia corpora subsistere non possent, nisi unum alterum, superius inferius virtute sua influxiva foveret & conservaret.
 Ab \square Elementa subsistere non possent, sine activo omnium principio, igne, & veluti elementorum principe.
 Ab \star De *humis* jam dictum est.
 Ab ☞ Docent nos hanc necessitatem regiminis nonnulla socialia *animalia*, uti oves, & græves, alique nonnullæ volucres sociales, in quarum volatu unum semper ducem exercitus præire natura docet.
 Ab ☞ Quod in *vegetabilis* natura arbor sine radice, hoc in politico statu Respub. sine capite.

Sicut enim arbor per radicem nutrimentum suum affert, quo aluntur omnia, ramos expandit arbor, in flores efflorescit, in fructus protuberat, seminibus fecundatur, sine qua totam arborem exsiccare necesse est: Pari pacto caput Respublicæ est Princeps; est enim homo, teste Platone, arbor inversa, à quo omnia membra nutrimentum

hauriunt, & emolumentum percipiunt, cuius ope in varios conditionum status disponitur, & tandem exoptatis fructibus fruitur. Sed hæc juxta Artem analogicam fusi tibi deducenda relinquo.

Hæc eadem extendere poteris per Alphabeti Columnas. F. Gr.

- B. Ubi *bonum* regimen esse non potest, ubi non est boni communis participatio.
 In Repub. sine capite non est talis participatio. Ergo.
 = Ubi perpetua *discordia* & *disputa* inter subditos, ibi bonum regimen esse non potest.
 Hoc fit in Repub. sine capite. Ergo.
 Utrum. An Regimen saltem aliquod sine capite esse possit?
 Respond. negat. Et probatur inductione per omnes status Politicos, Ecclesiasticum, Oeconomicum, Monasticum.
 \triangle . Quod ad felicitas gubernandum, omnis principatus à Deo fit institutus.
 Ignavia. Ubi non est *Ignavia* neque Lex, neque Legulator, ibi regimen bonum esse non potest.
 Hoc fit in Repub. sine capite. Ergo.
 Avaritia. Ubi unusquisque ex *Avaritia* instigatus, querit quæ sua sunt, ibi bonum regimen esse non potest.
 Hoc fit in Republica sine capite. Ergo.

Hæc eadem per reliquas ordine Columnas tam rectas quam transversas innumeris modis ostendere poteris.

CAPUT III.

PARADIGMA II.

Principem decet esse munificum & liberalem, ita deducitur,

- B. Uod sele *diffundit* in omnes, summa bona inde consequi necesse est.
Princeps munificus & liberalis se diffundit in omnes.
Ergo summa inde bona consequi necesse est.
- M. *Magna* potestatis collatio non fit, nisi spe magis auxilii.
In Principem magnæ potestatis collatio facta fuit.
Ergo non nisi spe auxilii magni, quæ est munificentia & liberalitas principis.
- D. Illud Imperium summum esse necesse est, quod liberalitate & clementia *stabilitur*.
Tale imperium est Principis munifici & liberalis. Ergo.
- P. Quod augetur beneficiorum collatione, id omne cedit in ipsius potestatis dominatricis incrementum.
Per Principem munificum & liberalem augetur beneficiorum collatione Reipubl. Ergo.
- S. Potestas Principis *sapientis* est stabilimentum Regni.
Talis est potestas Principis munifici & liberalis. Ergo.
- Va. Ubi non est *avar* principis erga populum, ibi regimena bonum esse non potest.
In principe illiberali & avaro hoc fit. Ergo.
- Per Vi. Ubi quatuor *virtutes* morales dominantur in principe, ibi non potest non esse desiderata felicitas.
Sed ubi est munificentia & liberalitas, ibi implicite continentur 4 virtutes morales. Ergo.
- G. Ubi est *gloriosum* regimen, ibi pax, quiet, tranquillitas & felix Reipub. status floret.
Hoc fit sub principe munifico & liberali. Ergo.
- = Ubi non *distrabantur* bona subditorum, neque injusta exactione onerantur, ibi seditiones dominari non possunt.
Munificus & liberalis princeps non distrahit bona subditorum, neque injuste illos onerat.
Ergo sub tali seditiones dominari non possunt.
- ♡ Liberalitas & Munificentia principis causat *concordiam* & *amorem* inter subditos.
- ♣ Liberalitas & Munificentia principis omnia Reip. *contraria* avertit, dum quisque caret principem offendere, à quo multa emolumenta expectat.
- α Liberalitas & Munificentia principis *causat* omnem felicitatem alicujus Reipublicæ.
- ⊙ Liberalitas principis *medius* est ad subditos in officio continendos.
- ω Liberalitas principis *pro se* habet subditorum felicitatem.
- M. Liberalitas principis *atque* *magis* majora beneficia confert.
- Æ. *æqualibus* æqualia.
- Min. *Atque* *magis* Minora, juxta Justitiam distributivam.

SECTIO II.

Theologia positiva.

PARADIGMATA.

CAPUT I.

Quomodo Artis nostra industria, quodlibet ex Sacris Literis assumptionem iternam exposui possit, & expositionem innumeris modis ampliare,

Sit Locus ex 1. Psalmo, versu 1. assumptus.

Beatus Vir, qui non abiit in consilio impiorum, & in via peccatorum non stetit, &c.

Hanc sententiam primū per Artis nostre principia paraphrastice deduces, hoc pacto: primo quidem singula membra, deinde totam resolves sententiam. Primum verbum est *Beatus*. Quoniam verò beatitudo multipliciter considerari potest, tam sic deduco:

B.	} Beatus Vir, qui	Summi boni assequendi spe fertur.
M.		Magna fiducia in magnarum promissionum à Christo factorum spem fertur.
D.		Eternam felicitatem se sperat assecuturum.
P.		Omnes potentias & facultates applicat ad summi boni consecutionem.
S.		In lege Domini meditatur die ac nocte.
Vo.		Totum animum & desideria suam convertit ad bonorum collectionem divitiarum.
Vi.		Animam necessario virtutum cultu imbuunt.
Ve.		Feritates æternas semper meditatur.
G.		Ad æternæ vitæ gloriæ perpetuūachelat.
		Eam ob causam separat se ab omnibus Mundi voluptatibus.
♡.		Unicum cum Deo & Christo semper appetit.
☉.		Æternæ felicitati contrariis vitat, ut sunt Mundi gaudia, divitiæ & voluptates.
α.		Cujus mens perpetuū adheret uni rerum omnium principia.
○.		Totus est in mediis ad felicitatem æternam consequendam, eligendis.
ω.	} Qui non abiit.	Unicè intendit sui æternæ rerum.
M.		Cui nihil majus videtur, quàm ultimæ finis ætatis.
E.		In perfecta quadam vitæ mediocritate consistit.
Min.		Omnia tanquam sterora ducit, ut Christum sacrificiat.

Secundam, qui non abiit. Per contrarietates B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G.

B.	} Qui non abiit.	In commercium impietatis.
M.		Post ea, quæ viam ad æternam ingratitatem aperiant, dilatantque.
D.		In conversationem reproborum, ibique animam suam figurat.
P.		In patissatorem Tyrannidis Satanicæ.
S.		In legi doctrinæque divinæ violationem.
Vo.		In appetitus perniciosos, & desideria carnis.
Vi.		In virtutem omnium contemptum.
Ve.		Post falsitatem secularium mundanarumque fallacias & vanitates.
G.		Post mundanæ gloriæ, honoris, dignitatis, ambitionem.
		= Qui

Dr. M. A. H.

Qui non abūt

In *diffidentes* potestatis diabolicæ laqueos.
Post carnales hominum amicitias.
Post ea, quæ dirigit *voluntati contrariante*.
Post *principia* & occasiones malorum tam animæ, quàm corporis.
In electionem *mediarum*, ad finem ultimum non conducentium.
In *fluvio* temporalis felicitatis.
Post *dignitates*, honores, divitias.
Post vitam, quæ similis *apathy* sit jumentis insipientibus.
In *desiderio* & peccata, quæ gratiam Dei tollunt.

Tertium, in consilio impiorum. Utroque per opposita principia universalibus.

In conf.
ho non
abit

B. Pessimus.
M. Parvum momenti.
D. Instabilis.
P. Impotens.
S. Ignarus, inex-
perto.
Vo. Sensualium vo-
luptatum.
Vi. Viciosus.
Ve. Falsus.
G. Inglorius.
= Limbus & diffi-
cilius implicatus.
♡. Discordis & pa-
cis expertus.
♂♂. Castitatis vitiiis
exposito.
♂. Causa malorum
omnium.
⊙. Sine medio ad
finem.
∞. Cujus finis est
interitus.

Implo
runt.

B. Hominum omnis *bonitatis* moralis ex-
pertum.
M. Omni *extinguitur* ad magis peragenda
carentiam.
D. Nullam in bonis *perseverantiam* haben-
tiam.
P. Quorum tota *potestas* est in vitiorum
propagatione.
S. *Atente & intellēte* vacuorum, vitiisque
excusatorum.
Vo. Carnalium desideriorum *amori* infer-
victum.
Vi. *Vitiis & voluptatibus* ferientium.
G. *Gloriam* in turpitudine quaerentium.
— A gratia Dei *separatum*.
⊙. *Dissidii & intranquillitate* mentis à
Deo *dissolutum*.
o. Peccatis & iniquitatibus *oppositis* vir-
tutibus rectorum.
α. Quorum *scilicet* est *casare* mala, & Deo
origini bonorum omnium sese op-
ponere.
⊙. Illegitimi *mediis* beatitudinem qua-
rentium.
ω. Quorum pro *se*, Deus venter est.

Et sic de ceteris.

Unde în argumentar,

Per

B. Quicumque possidet *communicationem* beatorum omnium,
M. Qui intendit solum *magnitudinem* premiorum coelestium,
D. Qui *aeternis* thesauris inquirendis solum incumbit,
P. Qui *potentiam* humanam, dominiam, divitias spernit,
S. Qui *scientiam* divinam perpetuo inhiat,
Vo. Qui id, quod *amabile* & *desiderabile* animae esse potest, possidet,
Vi. Qui omnium *virtutum* perfectionem & causam obtinet,
Ve. Qui omnis *doli* & *fallacie* expertus, unicam veritatem amplectitur,
G. Qui possidet omne *gaudium* & *gloriam*.

Beatus
et

Sed talis est, qui ex-
sistens in gratia Dei,
non abiit in consi-
lio iniquorum, ne-
que in via peccato-
rum stetit. Ego.

Per 4 Species Quaff. Ultra 7 & 8:

Necessarium. Contingens. Impossibile. Possibile.	} Qui possidet ens	{ <div style="display: inline-block; vertical-align: middle; text-align: center;"> Necessarium & per se, id est DEUM, Cui nunquam contingit in aliquo variari. Cui impossibile est dif- ferre, Cui possibile est totum quod est facibile, </div>	} Beatus est.	Talis est qui existens in gratia Dei, non ab- it: &c. Ergo,

Per Species Quant. Limit?

Qui possidet	{	Esse sociale & absolutum,	}	Beatus est.	Talibus est, qui existens in gratia Dei, non abiit in consilio impii, neque in via pec- catorum stetit. Ergo.
		Inclinationes & propen- siones attributorum Dei. Influum perfectionum Dei.			

Ex sic de ceteris speciebus Regularum.

Per secula seculi Universalia.

△	Se obligat ad serviendum <i>D & O</i> totis viribus. Virtutum studio <i>Angelice mensuris</i> se similem facit. Donorum <i>Celestium</i> , per <i>D & O</i> beneplacitam dispositionem se capacem reddit. <i>Elementis</i> Mundi renunciat, despiciq; omnia Mundum re- dolentia. Ille beatus est, qui <i>Sapienter & prudenter</i> juxta <i>Legem</i> divinam omnes actiones humanas disponit. Appetitum <i>sensitivum</i> & animales spiritus perfecte subijcit. Virtutum <i>fructum</i> per bonæ vitæ exempla in animos proxi- morum spargit. Pretiosis virtutum <i>Lapidibus</i> in Cælo sibi domum exstruit.
☉	
☽	
☿	
♂	
☿	
☿	Deinde per 9 prædicamenta : <i>Quantus</i> talis sit? <i>qualis</i> sit? <i>quid</i> respiciat? qua- les actiones, passiones &c.

Quæ omnia per Quæstiones deinde ampliari possunt, ad innumerarum propositionum congeriem.

CONSIDERATIONS

Cum itaque tales, quales descripsimus per propositiones, sint verè beati; ergo contra infelices & minime beati, cujuscumodi sunt, Qui

1. B. Soli acquisitioni *humana* temporalium nimia cura incumbunt, & divitias per fas & nefas congerere desiderant; hanc enim impediunt celestium bonorum desideria.
2. M. Quicquid in Mundo *negum* est, uti dignitates, honores, famam, nimia anxietate quaerunt; quia distrahunt à Deo, & à verâ beatitudine.
3. D. Voluptatibus mundanis insistentes, pelatias, domos, hortos, similiaque, neglecto Deo; cultu, quasi semper hic *duraturi*, aedificant.
4. T. *Perigunt* & gloria mundana involuti à divinae potestatis jurisdictione, quam habet in omnia, statim se subtrahunt; quia odium Dei generant.
5. S. Regnorum & dominiorum curis perplexi, ambitiosi & contra Deum *ingressi*, omni abacta justitia, tyrannicè omnia sibi vendicant.
6. Vo. *Falsitatem* suam totaliter applicant ad bona temporalia & viliùlia, ea nimis *amando*; quia talis amor est contrarius divino.

7. Vi. Repadiatis viciis, se vitis & voluptatibus mundanis mancipant; quia hæc omnia divertunt à Deo, & ab æterna beatitudine.
8. Ve. Soli veritati, quam ex scientiis hauriunt, intendunt, omnibus neglectis Religionis & legum divinarum, operumque bonorum exercitiis.
9. G. Soli proprii honoris & gloriæ vanitati student, laudesque temporales unice querunt; quia hi acceperunt mercedem suam, Deo irrita.
10. =. Dejectis humilibus, sanctiorumque consiliis, solo magnorum potentiumque commercio gaudent & stultè gloriantur.
11. ♡. Nulla habita ratione amicitia cum Deo, in nominis & animæ perniciosis negotiationibus versantur.
12. ♣. Animi perturbationibus veluti Euripes quidam, perpetuo magna contrarietate agitantur.
13. X. Cum casu possint esse magnorum bonorum, per oppositos operationum effectus, instrumenta Satanae sunt ad malorum perditionem.
14. ⊙. Per media saluti prorsus contraria quaerunt felicitatem suam.
15. ∞. Faci suos ponunt in divitiis, honoribus, gloria terrena, aliisque mundanis voluptatibus.
16. M. Majorem Dei gloriam nunquam & sibi quærunt; sed intentione perverti magis quæ sua, quam quæ Dei sunt, ambiunt.
17. Æ. Dæmonibus se scelerata vita epasali reddunt.
18. Min. Humilitatem Christianum contempni habent, & superbi elati evanescunt in cogitationibus suis.

Tales sunt omnes, qui abeunt in consilio impiorum, & in via peccatorum morantur, omnis felicitatis expertes.

Hos terminos si invertas, habebis felicem bonorum hominum sortem.

Quorum signula ex Sacra literis, variis modis comprobari poterunt. F. Gr. Ex solis Proverbis Salomonis, habebis innumeros.

Locos	{	1. Tímor Dei. De timore Dei, de fide, spe, charitate, oratione &c. de impietate, pietateque differenti exitu.
		2. Politiæ. Uti sunt, supplicia de facinorosis sumpta; conservatio Regnorum; consilia ex corruptela morum; veri & falsi testes contractuum.
		3. Græciarum. De uxore, de muliere bonæ encomio; de obedientia parentibus præstanda; conservatione & everisione domus.
		4. Ethicæ. De sapientia, prudentia, consilio, stultitia, justitia, fortitudine, temperantia, continentia, patientia, amore, odio, invidia, ceterisque virtutibus & vitiis.
		5. Comparationes. De conjunctione eorum bonis & malis; de felicitate bonorum impiorumque infelicitate; de divitiis justis, & injustis, & innumeris aliis.

Qui omnes termini juxta ordinem & seriem principiorum nostrorum faciliè disponi possunt. Valde licet:

Ex Lib. Ecclesiastici.

B.	{	De	Justitiam justorum, & malitiam impiorum.	C. 14. V. 2. C. 11. V. 23. C. 16. V. 17.
M.			Magnitudinem premiorum pro justis, & poenarum pro impiis. — — —	C. 6. V. 18. C. 13. V. 2.
D.			Constantiam justorum in bonis operibus; de instabilitate impiorum in iisdem. —	C. 24. V. 12. C. 25. V. 28.
P.			Patentiam justorum in exequendis divinis præceptis; de impotentia improborum in iis amplectendis. — — —	C. 16. V. 37. C. 21. V. 17.
S.			Sapientiam justorum; de insipientia impiorum.	C. 17. V. 24. C. 14. V. 33.
Vo.			Amorem justorum erga Deum; de odio impiorum erga eundem. — — —	C. 25. V. 21. C. 26. V. 26.
Vi.			Fieram exercitio in justis; de vitiorum exercitio in improbis. — — —	C. 25. V. 16. C. 4. V. 27.
Ve.			Feritatem actionum justorum; de falsitate actionum improborum. — — —	C. 12. V. 19. C. 26. V. 28.
G.			Gloriam justorum, quam expectant; de infamia impiorum quam incurrunt. —	C. 16. V. 4.

Et sic de cæteris; quæ finem non habent.

Immo.

Innumera hoc loco adduci possent, ex
 aliis Artis nostræ Regulis & preceptis, ad
 argumentum ampliandum depronpta; Sed
 quia specimen hoc tale est, ut juxta id, qua-

lecunque alterum pari methodo, quis varia-
 re possit; consilio sisto calamen, ad alia
 progressurus.

SECTIO III.

Ex Morali Theologia,

SIVE

Ex Casibus Conscientiæ, Paradigmata.

Per hanc Artem nostram Casus quoque Conscientiæ facillimè solvi possent, unico
 exemplo demonstrandum duxi. Sit itaque Casus talis.

CAPUT I.

Quæst. Utrum votum à puero septenni aut octenni factum, necdum plenam rationis
 usum habente, sit validum?

Primo examinabis casum juxta quadruplex casuum genus.

Causa	$\left\{ \begin{array}{l} \text{Finalis} \\ \text{Formalis} \\ \text{Efficiens} \\ \text{Materialis} \end{array} \right\}$	est	$\left\{ \begin{array}{l} \text{Votum ingrediendi Religionem.} \\ \text{Consensus rationis non plenus.} \\ \text{Puer sub potestate patris constitutus.} \\ \text{De relicta.} \end{array} \right\}$
-------	--	-----	--

Hanc itaque casum per Artis nostræ principia ita resolve.

Per	B.	Ubi non est perfectio rationis, ibi votum factum validum esse non potest.
Hoc sit in puero septenni aut octenni. Ergo.
Quia talis non habet plenam usum rationis.
	M.	Quicumque vocet rem ægram & arduam, sine pleno rationis usu, illud vo-
tum validum esse non potest.
Hoc sit in puero octenni. Ergo.
	D.	Ubi datur adhuc infantilis ætas, ibi votum factum validum esse non potest.
Hoc sit in puero octenni. Ergo.
	P.	Qui non potest uti adhuc libertate disponendi de se, hic non potest validum
votum facere.
Hoc contingit in puero octenni. Ergo.
	S.	Ubi nondum est judicium, nec maturitas ad ratiocinandum & discurrendum,
ibi votum validum fieri non potest.
Hoc sit in puero octenni. Ergo.
	Vo.	Quando voluntas sive libertas filii ob immaturitatem judicii dependet à vo-
luntate patris, ibi votum validum constitui non potest.
Hoc sit in puero septenni aut octenni. Ergo.
	Vi.	Quando necdum sese vis ratiocinativa exercere potest, tunc votum quoque
factum validum esse non potest.
Hoc sit in puero septenni aut octenni. Ergo.
	Ve.	Ubi nondum maturit vis apprehensiva veritatis, ibi votum constitui non
potest.
Hoc sit in puero octenni. Ergo.
	G.	Quando sensus non percipitur, nisi valde obscure & imperfectè, ibi votum va-
lidum constitui non potest.
Hoc sit in puero octenni. Ergo.

= Quando

- Per {
- = Quando nondum cognoscitur plene *differentia* inter bonum & malum, ibi votum irritum est.
 - ♡ Quando voluntas nondum *concordat* cum appetibili ob immaturitatem ætatis, tunc votum factum irritum est. Hoc fit. Ergo.
 - ♣ Quando in re appetenda nondum prævidentur *oppositæ* difficultates, tunc votum invalidum esse, necesse est. Hoc fit in puero ostendi. Ergo.
 - α. Quandoque pater, *causa efficiens* voti, v. gr. ingrediendi Religionem, est adhuc sub potestate patris, tunc votum à patre irritari potest, quia nullum fuit. Sed hoc fit. Ergo.
 - Quando *causa formale*, id est, consensus nondum plenus & deliberatus fuit, neque actus propriè humanus conferri potest, tunc votum nullum est. Hoc fit. Ergo.
 - Etiamsi *causamaterialem* voti facti à puero ostendi fuerit de re licita, id tamen nullum est: quia à patris potestate & voluntate dependet. Ergo. Etiamsi quoque *causa finale* movens patrem ad ingrediendam Religionem fuerit Bona, M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. quia tamen non habuit plenum consensum, id nullum erit.
 - ⊙. ω. Ubi nondum constitui potest de *electivis mediis* ad *finem*, consilium, ibi votum quoque validum esse non potest. Hoc fit in puero ostendi. Ergo.
 - M. Ubi non est adhuc *majoritas* sufficiens ad deliberandum, ibi votum constitui non potest. Hoc fit in puero ostendi.
 - ℳ. Ubi non est *proportionata* voluntas ad eligenda media, ibi votum constitui non potest. Hoc fit in puero ostendi. Ergo.
 - Mia. Ubi iudicium minus est, quam ut de statu eligendo deliberare possit, ibi quoque de statu eligendo votum constitui non potest. Hoc fit in puero ostendi. Ergo.

Habes hic 24 rationibus resolutam propositam questionem, quam si ulterius amplius volueris, id nullo negotio per Questiones, earumque species modo in antecedentibus infinito perstabis. Quare unam hic exemplum, ad innumera alia, parallelia ratione, formanda, sufficiat.

A R T I S

MAGNÆ SCIENDI,

S I V E

COMBINATORIÆ,

LIBER UNDECIMUS,

I N Q U O

Doctrinæ variæ variis modis ampliandæ
methodus traditur.

C A P U T I.

*De modo procedendi in Thematæ quodam quocunque tandem assumpto,
præsertim in rebus Physicis.*

Hoc est admirandum Artis nostræ specimen, quod qui rectè penetraverit, eum jam finem suum in acquisitione omnium scientiarum aliquo modo consecutum esse affirmo. Verùm ut eum methodo Artis nostræ propria persequamur, pro specimine assumemus hominem, in quo universam non Physicæ tantùm scientiam, sed & Medicinæ, Ethicæ, Politicæ, Theologiæ, comprehendendi, paucis declarandum duximus; ut inexhaustas Artis nostræ divitias propriis curiosus inuestigetur Lector.

Sic assumptum thema, *Homo*; qui cùm partim Physicè & Medicè, partim Ethicè & Theologicè consideretur; omnes hujusmodi facultates in eo exsurgunt; cùm nihil in dictis, quod non pro objecto hominem statuit, comprehendatur. Et primò quidem si juxta Physicæ præcepta eum tibi dilucidandi sit animus; sic age.

§. I.

De gradu elementari in homine.

Homo considerari potest vel quoad corpus, vel quoad animam, ex quibus compositus est; adeoque homo nihil aliud sit, quàm compositum physicum ex anima rationali & corpore. Et primò quidem, quæ de corpore humano fieri possunt propositiones, hoc pacto in titulos & capita disponere poteris.

- B. De perfectione corporis humani, quod omnes naturæ grades continet.
- M. De compositione corporis humani ex quatuor elementis.
- D. De duratione corporis humani, sive de ætate hominis.
- P. De potentia & facultatibus hominis quoad corpus.
- S. De potentia exterioribus & interioribus hominis.
- Vo. De appetitiva facultate hominis.
- Vi. De viribus hominis quoad vitales & animales operationes.
- Ve. De veritate constitutionis hominis, qua sit ex omnibus.
- G. De fine hominis.
- De differentia partium in humano corpore.
- ♡. De concordantia & harmonia singularium partium ad unum.
- ∞. De contrariis ex quibus homo constituitur.
- α. De causis & principijs, id est, de generatione hominis.
- ⊙. De medijs ad eum conservandum.
- ω. De finibus hominis.
- M. De majoritate & præminencia hominis.
- Æ. De æqualitate ad angelos comparata.
- Min. De minoritate sive de defectibus hominis; ubi de monstriis.

Capitulum

Comparatio ad Subiecta universalis.

- △ De illo, quod Divinum est in homine.
- ☉ De illo quod est in eo Angelicum.
- ⊙ Quomodo subdatur celestibus inferioribus.
- De compositione hominis ex elementis.
- ✱ De generatione hominis.
- ☞ De natura sensitiva in homine.
- ☿ De natura vegetabili in homine.
- ♄ De elementari natura in homine.
- ⋮ De instrumentis, quibus homo opus habet ad operandum & ad se conservandum.

Per novem Prædicamenta.

1. De Quantitate hominis.
2. De Qualitate sive de proprietatibus hominis.
3. De Relatione hominis ad △, ☉, ☿, ☞, ☿, ☿, &c.
4. 5. De Actionibus & passionibus hominis.
6. De ubi hominis, sive de localitate.
7. De Quando hominis, sive de temporalitate.
8. De Sicut hominis vera ratione.
9. De Habitu hominis.

Habes hic Lector 36 Capita de Homine, in quibus quidquid in universa Physica, Ethica, Medicina, continetur, implicitum latet. Quomodo autem illa evolvi debeant, dicendum est.

Primo uteris novem Artis nostræ de Questionibus Regalis. Secundo, applicabis species singularum Regularum. Species Regule de Questionibus Utrum, sunt, necessarium, possibile, impossibile, contingens.

Secunda species de Questionibus Quid, seu de Definitione rerum, ut quid sit in se essentialiter, quid in alio; Secundo, quæ sit ejus coessentialia; tertio, de propensione extrinseca rei; quarto de actibus, ut quid intellectus in intellectu sit, cognoscamus.

Tertia species Regule de — *Cur*, sunt quatuor genera causarum: Causa formalis & finalis, causa efficiens, materialis.

Quarta species Regule de — *Quantum*, continet in se, quantitatem rei tam continuam, quam discretam; ubi de divisione rerum.

Quinta species Regule de — *Qualis*, Qualitates rerum exprimit: ubi de habita, dispositione, forma, figura, agitur.

Sexta species Regule de — *Quomodo*, Modalitatem continet: quomodo sit aliquod totum in parte, quomodo pars in toto; quomodo totum transmittat similitudinem suam extra se.

Septima species Regule de — *Quando*, Durationem rerum continet quoad tem-

pus & quomodo habet, quas supra in 1. de speciebus in Quando, vide.

Octava species Regule de — *Ubi*, sive, de loco, habet uti prior 7 species, quas suo loco traditas vide.

Nona species Regule de — *Quomodo*, de quo, primitivè, derivativè, & possessivè.

Ex his Regulis Questiones formabitis hoc modo:

1. *Utrum humanum corpus ita perfectum sit, ut quod perfectius fieri non posset?*
R. Quod sic. Quia species rerum sunt contracta maxima, quæ sub statu in conveniente magis perfici non possunt.
2. *Quid in quo consistat illa perfectio?*
R. Consistit in anima rationali, nobiliori parte hominis; intellectu enim homo Deo & Angelis assimilatur.
3. *Quanta sit illa perfectio?* R. Est tanta, ut homo solas omnia, quæ in sensibili & insensibili Mundo existunt, intellecta omnia factus, comprehendat.
4. *Qualis sit illa perfectio?* R. Illam considerari quoad corpus, & quoad animam: quoad corpus, nihil ipsi deest potentiarum ad rectè operandum in omnibus.
5. *Cur Deus tam nobilem creaturam fecerit?* R. Quia bonitas Dei diffusiva sui hominem creavit, ad gloriam suam, ut eum cognosceret, amaret, & tandem eo perpetuo frueretur.
6. *Quomodo perfectiorem illam constituit?*
R. Innumeris modis, operationibus humanis exequendis necessariis.
7. *Utrum perfectiorem illam acquisierit?*
R. Originaliter in paradiso, per propagationem verò ex feminali virtute patris in utero matris.
8. *Quando illam acquisit, quo tempore?*
R. Originaliter à rerum primordiis, Adam, & deinde per successivam propagationem in hunc usque diem.
9. *Quibus instrumentis operetur?* R. Facultatibus tam interioribus quam exterioribus; de quibus postea.
10. *Unde sit illa perfectio?* R. A Deo, qui ad similitudinem & imaginem suam formavit hominem.

His finitis, procedes ad secundam questionem, de compositione hominis; de qua quaeritur:

Quidnam sit illa compositio hominis? R. Hominem esse compositum ex corpore & anima; Deinde, quoad corpus, esse compositum ex quatuor elementis, mixtum perfectum.

Ignis enim maxime apparet ex calore quo abundat.

Aër in humiditate sanguinis & halitusum.

Aqua in spato, aliisque humoribus aqueis.

Terra, in sordibus & excrementis.

Ignis enim agit cum igne seu calore innato sibi intrinseco & naturali.

Aër cum humiditate sibi intrinseca & naturali.

Aqua cum frigiditate sibi intrinseca & naturali.

Terra cum siccitate. Quibus ad invicem operantibus nascitur mixtura.

De quibus totidem novi tituli confici possunt, progrediendo juxta seriem principiorum; ut:

1.	} Per	B. De <i>mensuratione</i> caloris innati in homine. An, & quid; quomodo; cur; quantum; quale; ubi; quando, communicet.
2.		M. De <i>extensione</i> talis caloris in homine. An ad omnia corporis membra se extendat; quomodo; cur; quando, &c.
3.		D. De <i>asservatione</i> talis caloris. An videlicet conservetur per nutrimenti assumptionem, an per nutritionem. Quid sit ista; quomodo; qualis; quando; ubi, &c.
4.		P. De <i>potestate</i> & efficacia talis caloris. An in eo consistat vita hominis; quid sit, quantus, qualis, cur, &c.

et sic de *instinctu*, *appetitu*, *virtute*, *veritate*, *gloria*, pari pacto procedes.

Deinde procedes ad Aëris, Aquæ, Terræ, propositos effectus; quorum unumquemque deinde per novem aut octodecim principia dicta methodo resolves; *P. Gr.*

B. De *diffusione* aëris interni, seu spirituum huiusmodi diffusionis in universum corpus. An; quid; cur; quantum; qualis; ubi, &c. illa sit communicatio.

M. De *extensione*; de *duratione*; *potestate*; *instinctu*; *appetitu*, &c. talis interni aëris & innati nobis.

Iterum, similia propones de Aquæ, five humorum in corpore humano, dominio; ubi copiosa se aperit de quatuor humoribus disputandi materia. Et de Terræ siccitate, five terrestri in hominibus substantia ad subsistendum ordinata.

De Temperamento hominum.

His quoque discussis, excutes ad naturalem hominum constitutionem, complexionem, seu temperamentum: quoddam illud sit? quomodo cognoscendum? &c. quæ per 13 Artis principia hoc modo dispones.

- B. Ex quoniam temperamento resultet *perfectior* & melior hominum complexio?
- M. Ex quo; unde; quomodo; quibusnam de causis, corporum *magnitudo* aut parvitas proveniat.
- D. Unde fiat, ut nonnulli homines *longioris* vite, alii *brevisioris*, alii *mediocris* vitæ fiant; & ex quo temperamento singula proveniant.
- P. Unde robor, fortitudo & *potestas* in nonnullis hominibus; & contra imbecillitas, impotentia, &c.
- S. Unde fiat, homines nonnullos esse *sapientissimos*, nonnullos *stupidissimos*, quoddam *medium* rationem tenere.
- Vo. Unde contingat, ut nonnulli ad *amores*, *amicitias*, & venereas tantopere inclinentur, alii verò contrà.
- Vi. Unde fiat; quod homines nonnulli naturaliter ad *virtutum* exercitium inclinent, alii contra ad *vicia*.
- Ve. Unde fiat, quod nonnulli *veritatis* amantissimi, fideles, sinceri, candidi; nonnulli falsi, infideles, dolosi, versipelles & mordaces reperiantur.
- G. Unde, quod nonnulli tantopere *gloria* & *laude* humana afficiantur; contra alii infamiae potius ex viriorum quaestu sibi comparent laudem.
- ≡. Unde tanta *differentia* hominum, quoad ingenia, mores, inclinationes; ubi de virtutibus & vitiis Nationum diversarum ingens discurrendi datur copia.
- ♡. Cur homines tantopere felicitatem quaerant, & per diversa media in unum aliquem finem *convergant*.
- ♣. De *contrarietate* hominum, de ingenis, moribus, vita, inclinatione, sympathia & antipathia.
- α. De *causis* proximis hujus varietatis.

- ⊙. De diversissimis *mediis*, quibus omnes homines in *suam finem cassant*; ubi de diversitate institutorum, artium, professionum, &c.
 ω. De diversitate *finium*, qua homines ad operandum moverentur & incitantur.
 M. Cur aliqui homines *maiores* aliis, ingenio, capacitate, ubi de diversitate talentorum.
 E. Cur aequales *equalibus*, similes similibus tantopere afficiantur.
 Min. Cur nonnulli, ad *infima*, *viliissima*, & abjectissima opera facienda animum adjiciant.

Hæc omnia ex Physiognomica arte, ex temperamentorum videlicet varia constitutione solvi possunt; De quibus nos in particulari tractatu.

Per D. De duratione quatuor humorum in homine;

An videlicet semper sit eadem eorundem constitutio? ubi humorum

cum quatuor ætatibus, temporumque annulationibus fiet comparatio; videlicet de infantia, pueritia, seu adolescentia, statu virili, & duplici senectute; prima, & secunda, quæ est decrepita; quæ correspondent vero tempori, ætati, autumno, hyemi. Ex quibus juxta Artis nostræ principiorum seriem fiet talia titulorum dispositio.

- Per { B. An temporum ætatibusque mutatio *humiditatem* temperamenti mutet?
 M. Ad quantum tempus se humana vita *extendere* posset juxta naturale temperamentum hominis?
 D. Quantum *durare* possit, sublato omni excessu & intemperantia vitæ?
 P. Quantum *possit* diuturna in homine ad producendam vitam?
 S. Cur viri *sapientes* & philosophi exemplarium longius vivant, quam cæteri, passionibus & perturbationibus dediti?
 Vo. Unde proveniat tantus ad vitam conservandam *appetitus*?
 Vi. Quales *vires* requirantur ad vitam in longam tempus protrahendam?
 Ve. An *verum* sit, hominem, calidum innatum per medicamenta instaurare posse?
 G. Cur senes depositis spebus humanis, quiete tantopere *delectentur*.

Quæ eodem modo per principia respectiva deducere poteris.

Ut autem de his omnibus ratiocinari possis, sic age.

- Per { B. Ubique est *perfecta* & adæquata humorum temperies, ibi necesse est, dari optimam & perfectam hominis temperiem.
 Hoc fit in hominibus optimis & ad magna peragenda aptis. Ergo.
 M. Ubique est *excessus* alicujus humoris, ibi excessum quoque virtutis aut vitii consequi probabile est.
 Hoc fit in homine sanguineo, phlegmatico, melancholico, cholero. Ergo.
 D. Ubique non est *duratio* quatuor humorum in eodem statu consistentis, ibi temperamentum mutari necesse est.
 Hoc fit in quatuor ætatibus hominum. Ergo.

Ex hoc pacto per 18 principia idem argumentum urgere poteris; de quibus nos solum in nostra Physiognomia Combinata.

Per P. De *potentia* & efficacia quatuor humorum in homine; an possint aliquid in animam? Quid sit illa? Cur tantas mutationes faciat successu temporis?

Ex sic de cæteris ordise principis progrediendo universam Physiognomicam artem exhaustis; Cum nihil proponi possit, quod non in dictis principis per Questiones examinatis contineatur. Sed hæc pauca

de quatuor elementis, hominisque per ea constitutione sufficiant.

§. 11.

De gradu naturæ Vegetabilis in homine.

Examinato primo naturæ gradu in homine, videlicet elementari, procedes ad alterum naturæ gradum, quæ est vegetativa.

Quæcumque itaque de anima vegetante dici possint, hoc pacto juxta Artis nostræ principia in titulos & capita dispo-

- B. De *perfectissimæ* animæ vegetativæ in homine; in quo illa consistat? An rectè definiatur, forma sive actus corporis organici in potentia vitam habentis?
- M. De *extensio*ne animæ vegetativæ; An divisibilis sit, an indivisibilis; an substantialis, an accidentalis? Quomodo moveatur & operetur? & sic de cæteris.
- D. De *duratio*ne animæ vegetativæ in homine; an semper duret; & ad quantum se tempus illa extendat?
- P. De *facultatibus* animæ vegetativæ in homine; ut de nutritiva, augmentativa, generativa, alterativa, retentiva, digestiva, expulsiua; quid sit nutritiva facultas; quomodo homo nutriatur?
- S. De *instinctu* animæ vegetantis ad hominem per nutritionem conservandum. Quid sit ille instinctus? Cur, quantum, quomodo &c. nueriat?
- Vo. De *appetitu* animæ vegetantis, quod ad individui conservationem concurrat per nutritionem; Quid sit ille appetitus? quantus, qualis, quando fiat?
- Vi. De *facultatibus* animæ nutritivæ; quæ sunt; attractiva, retentiva, digestiva, expulsiua; de quibus per Quæstiones innumera propositiones formari possunt.

An nutritiva ab augmentativa sit distincta, & quomodo? quid sit augmentativa facultas; in quo consistat?

- Per Ve. De *veritate* animæ vegetantis in homine; an verè ea substantialis, an accidentalis sit? & quomodo illa cum sentiente & rationali in homine coexistat?
- G. De *fine* animæ vegetantis in homine; an homo sine illa consistere possit; quid operetur; cur à natura collata; quantum se extendat, qualis sit, quanta sit, ubi sit, quando primùm incipiat?
- De *differentia* animæ vegetativæ in homine; quomodo differat illa à vegetativa plantarum; an distinguatur ab anima rationali?
- ♡. De *numeris* animæ vegetativæ, sensitivæ, & rationalis in homine; an una numero sit, an differentes, an forma substantialis; an accidentalis, quomodo distinguatur?
- o. De *contrarietate* animæ vegetantis in homine; quænam illa sit; quænam maliciæ causet?
- α. De *causa* animæ vegetantis; quos effectus præstet in homine?
- ⊙. De *mediis* animæ vegetantis, quibus mediis ad finem consequendum utatur; ubi de varietate nutrimentorum, tam subtilem, quam noxiorum.
- M. De *majestate* animæ vegetantis in homine; an major sit illa, quæ est in plantis?
- ℞. An *aquilo*?
- Min. An *mur*?

Omnes hæc de anima vegetante propositiones possunt ampliari per 18 Artis nostræ principia, quemadmodum in præcedenti specimen factum est. Sed exemplum omnia luculenter ostendet.

Quæritur itaque primò; *An anima vegetans in homine sit distincta ab anima sentiente & intelligente?* R. quod non realiter, sed ratione tantùm distinguatur. Quod ita per 18 principia demonstrabis.

Per B. Illa non distinguuntur realiter, quæ uti unum & idem sunt in composito, ita essentialiter ab invicem separari non possunt. Hoc fit in dicto casu. Ergo.

Per M. Illa non distinguuntur realiter, quæ non sumuntur tanquam peculiares formæ in composito. Sed hoc fit in proposito casu. Ergo.

Ratio. Si enim distinguerentur realiter, in homine plures essent formæ substantiales, & homo non unus homo, sed pateret planta, quod absurdum est; inest itaque anima vegetans in homine, sicuti trigonus in tetragono, teste philosopho; id est ratione tantùm distinguitur, non essentialiter sive realiter.

Per D. Illa non distinguuntur realiter, quæ simul totâ vitâ *durant*; neque enim homo sine vegetatione aut sensu vivere potest. Sed vegetatio sive nutritio toto vitæ tempore durat in homine. Ergo non distinguuntur realiter.

Ratio. Quia vita hominis consistit in calido & humido, quod consumptum reparari non potest, nisi per alimentum introsumptum, quo, quod consumptum est, restitua-

restauratur, nutrimentumque in substantiam aliam convertitur; cum autem hac restauratio toto vitæ tempore daret, patet propositum.

Per P. Illæ facultates non distinguuntur ab anima rationali, sine quibus anima rationalis operari non potest.

Sed sine vegetativa, nutritiva, attractiva, retentiva, digestiva, expulsiua, anima operari non potest. Ergo.

Rat. Quia attractiva, calido & humido deficiente, natura per attractionem nutrimenti se reparat; & ne hæc deficiat, per frigidum & siccum illa continet; & perfecte digesta per calidam & humidam

concoquit; ne denique à fecibus, quod salubre est, inquinetur, per calidum & humidum separando purgat & expellit.

Hoc pacto procedes per singula principia.

Si verò jam quispiam querat, *An & quomodo distinguatur nutritiva & augmentativa?* R. per = D. quod nutritiva toto vitæ tempore daret, augmentativa, non nisi ad vigesimum quintum annum, juxta placita Medicorum; quem si attingerit, deficit tota, relicta potentia nutritivæ jurisdictione; nam teste philosopho: omnia viventia, quocumque vivant, nutriuntur. *Quidnam autem nutrimentum sit ipsum ad prolongandam vitam*, per 11 Artis nostræ principia facile deduces.

Per	<div style="display: inline-block; vertical-align: middle;"> <div style="display: flex; align-items: center;"> <div style="margin-right: 5px;">{</div> <div style="margin-right: 5px;">B.</div> <div style="margin-right: 5px;">M.</div> <div style="margin-right: 5px;">D.</div> <div style="margin-right: 5px;">P.</div> <div style="margin-right: 5px;">S. Vo.</div> <div style="margin-right: 5px;">VI.</div> <div style="margin-right: 5px;">Ve.</div> <div style="margin-right: 5px;">}</div> </div> </div>	Debet esse	<div style="display: inline-block; vertical-align: middle;"> <div style="display: flex; align-items: center;"> <div style="margin-right: 5px;">{</div> <div style="margin-right: 5px;"><i>Summum</i> quoad substantiam, quantitatem, qualitatem.</div> <div style="margin-right: 5px;">}</div> </div> <div style="display: flex; align-items: center;"> <div style="margin-right: 5px;">{</div> <div style="margin-right: 5px;"><i>Proportionatum</i> calori naturali.</div> <div style="margin-right: 5px;">}</div> </div> <div style="display: flex; align-items: center;"> <div style="margin-right: 5px;">{</div> <div style="margin-right: 5px;"><i>Concinuum.</i></div> <div style="margin-right: 5px;">}</div> </div> <div style="display: flex; align-items: center;"> <div style="margin-right: 5px;">{</div> <div style="margin-right: 5px;"><i>Potens & efficax</i> ad contraria calori naturali superanda.</div> <div style="margin-right: 5px;">}</div> </div> <div style="display: flex; align-items: center;"> <div style="margin-right: 5px;">{</div> <div style="margin-right: 5px;"><i>Habens insensibilem & appetitum</i> ad se distribuendum in membra vitalia.</div> <div style="margin-right: 5px;">}</div> </div> <div style="display: flex; align-items: center;"> <div style="margin-right: 5px;">{</div> <div style="margin-right: 5px;"><i>Virtute</i> propria facile digestibile.</div> <div style="margin-right: 5px;">}</div> </div> <div style="display: flex; align-items: center;"> <div style="margin-right: 5px;">{</div> <div style="margin-right: 5px;"><i>Conforme</i> calori naturali.</div> <div style="margin-right: 5px;">}</div> </div> </div>
-----	---	------------	---

Hæc eadem deduces per principia respectiva suis.

- = Non debet esse ex *diffinitibus* cibi; quia ob contrariarum qualitatum conflatum noceret.
- ☉. Debet facile posse *asiri* & concordari cum calore naturali.
- ☉. *Contraria* & malignæ qualitatis nutrimenta fugienda sunt.
- ☉. Debet *insistere* bonam digestionem, sine magis faciam reliquis.
- ☉. ☉. Debet *eligi* ex melioribus substantiis, pane, carne, piscibus, fructibus, &c. ad finem propositum.
- M. Major nutrimenti copia uni gravat, ita vehementer nocet.
- Al. Debet *adequari* virtuti digestivæ.
- Min. *Abstinencia* moderata semper prodest; quia perfecte digerit, omni superfuitate consumpta.

§. IV.

De gradu naturæ sensitivæ in homine in communi.

Sensitiva natura omnibus competit animalibus; & hæc animal distinguitur à non animali; de qua sequentes formabimur propositiones.

- Per {
- B. De *perfectissime* naturæ sensitivæ in homine; in quo consistat, quanta, qualis, &c.
 - M. De *extremissime* ejus ad omnia etiam minima animalia; in quantum se extendat; quomodo, ubi, &c.
 - D. De *duratone* animæ sensitivæ, quanto tempore daret; an & quibus interruptur.
 - P. De *essentia & potentia* naturæ sensitivæ; an vera detur sensatio; & quomodo illa fiat; quid sit, quanta, qualis sit, &c.
 - S. De *insensibilis* naturæ sensitivæ; an instinctum naturalem habeat ad sensationes manifestandas; quis sit ille instinctus, qualis, ubi, &c.
 - Vo. De *appetitu*; an appetitus detur sensitivæ naturæ ad sensibilia; quid, quantum ille sit, qualis, ubi, &c.
 - Vi. De *virtute* sensitivæ; quid sit, quibus organo utatur; qualia fiat illa organa, ubi, &c.
 - Ve. De *conformitate* sensuum ad objecta sensibilia.
 - G. De *fine* sensitivæ naturæ.
- Per =

- =. De *differentiis* organorum sensitivæ naturæ. Quænam sint objecta, qualia, an deat objectum commune; an particulare. An motus, quies, figura, numerus, magnitudo, sint objectum commune, & ab omnibus sensibus comprehensibile: Ubi de quinque sensibus; visu, auditu, olfactu, gustu, tactu.
 ♡. De *unione* objectorum sensibilibus ad organa.
 ♣. De *contrarietate* objectorum sensibilibus; ut de luce, tenebris, diaphano, opaco, & sic de reliquis sensibilibus.
 Per α. De *causa* sensationum quinque organorum; quomodo fiat visio, auditio, &c.
 ○. De *mediis* ad sensationem faciendam necessariis.
 ω. De *sine* organorum sensationis.
 M. De *majestate* sensationum; an in animalibus sensus fiat acutiores quàm in homine, & cur?
 B. De *similitudine* & dissimilitudine objectorum sensibilibus.
 Min. De *defectibus* tum organorum, tum objectorum sensibilibus.

E X E M P L A

De quinque sensibus, eorumque utilitate & necessitate.

B.	De diffusione organorum ad sua objecta.	} Visus.
Auditus.
Olfactus.
Gustus.
Tactus.
M.	De extensione ad singula.	
D.	De duratione & conservatione organorum.	
P.	De potentia & energia eorumdem.	
S.	De instinctu uniuscujusque ad sua objecta.	
Vo.	De appetitu naturali ad videndum, audiendum, gustandum, olfaciendum, tangendum.	
Vi.	De viribus & facultatibus singulorum organorum.	
Ve.	De conformitate uniuscujusque organi ad suum objectum.	
G.	De quiete potentiarum in fine adeptæ.	
=.	De differentia quinque potentiarum.	
♡.	De concordantia.	
♣.	De contrarietate.	
α.	De causis & effectibus, quos præstant.	
○.	De mediis uniuscujusque ad attingendum objectum.	
ω.	De variis finibus, quos intendunt in objectorum attracta.	
M. B. Min.	De majoritate, æqualitate, minoritate virtutis potentiarum.	

Horum unumquemque sensum si deus per Quæstiones discutias, ingentem paratam habebis de philosophia sensuum materiam; quam sequenti tabula ob oculos posuimus Curiosi Lectoris.

T A B U L A

In particulari sensuum operationes exponens.

	<i>Vision.</i>	<i>Auditus.</i>	<i>Olfactus.</i>	<i>Gustus.</i>	<i>Tactus.</i>
B.	Utilitas & Necessitas.	Utilitas & necessitas.	Utilitas Olfactus ad percipiendas rerum differentias.	Utilitas & necessitas.	Necessitas Tactus.
M.	Visionis organa fabrika.	Organi audientis fabrica, compositio.	Extrinsico odore ad omnem naturam objecta, odorabilia.	Extrinsico se ad omnia gustabilia.	Extrinsico per omnes corporis partes.
D.	Quibus modis consistere possit.	Quibus modis & conservetur.	Duratio odoris in necessitate magna, in alia parva.	Duratio gustus toto esse tempore, extrinsico moris.	Duratio tactus toto tempore.
P.	De mirabili energia visionis & potentia.	De potentia audientis.	Potentia olfactoria data est potissimum tam ad resistendum, tam ad confortandum.	Via & potentia sensus.	Qualitas seu potentia tactus sunt: Cal. hum. frig. sec. cal. sic. stig. hum.
S.	Objectum visionis potentia est lumen & color.	Potentia ad fortitudo discoloris apta.	Objecta sunt odorabilia, subjectum, corpus mirum.	Objecta sunt omnia gustabilia; subjectum in quo recipitur sapor, lingua, palatum.	Objectum omne tactile.
Vo.	Objecta movent appetitum potentia.	Appetitiva potentia multa dicendi & audiendi.	Odore affectus valde appetitur a diversis diversis.	Sine hoc appetitum non est ad confortandum.	Appetitus ad tangendum in subpreco, & deplectum in delectatione.
Vi.	Visionis non est emissiva sed receptiva.	Objecta sunt sonus, tactus, gravis, reflexus, ut in Echo.	Vires recedunt, influunt odorantem.	Vires sunt influentia, & confortatio hominis.	Vires tactus manens effluunt, seu in delectatione, seu delectationem.
Ve.	Vera & falsa objecta visionis, deceptio visionis potentia.	De veritate que per auditum ingitur.	Differentia odoris verum à falso, malum à bono, salutiferum à non salutifero.	Salubritas infatigabili delectatione saporis.	Tactus certus à falso, delectationem à delectatione fortiter.
G.	Visionis potentia quiescit in notitia rei per visionem.	Gloriosus lumen, que addebat.	Finitis est aliter à non aliter delectatione.	Finitis saporis seu gustus est confortatio hominis per nutritionem.	Finitis tactus est sensus.
=	Differet visionis potentia aliter, à natura ad delectationem rerum percipiendam infinita.	De differentia audientis tam in animalibus, quam hominibus.	Differentia odoris, dulcis, amari, gravis, molli.	Differentia saporis, dulcis, amari, salis, acris.	Differentia tactus, durus, molli, asperus, lenis &c.
♡.	Concordant omnes visionis potentie in objectum perceptionem.	De concordia audientis in sensu.	Concordia, quia natura eodem modo affectus.	Concordia saporis in hominibus & discordia.	Concordia & discordia in tactu.
☼.	Visionis potentie contrarietate spatium, contrahit.	De contraria audientis sensu.	Odor, fortis.	Contrarietas in sapore est inappetentia, indigestio.	Contrarietas tactus dicitur doloris & voluptatis.
α.	Causa visionis est resina cum humore crystallino.	De causis audientis, que sunt instrumenta sensus, malleus, fapes, lumen, tympanum.	Causa efficiens, calor extrinsecus, internus, ignis, rursus.	Causa saporis, permissio humiditatis & siccitatis per calorem.	Causa tactus est calor vel frigus.
⊙.	Medium visionis est aer, aqua, vacuum.	Medium audientis, aer, aqua.	Medium odoris, aer & aqua.	Medium saporis non est, sed incoherens.	Medium, influentia ad tactum percutiendum nervi.
ω.	Finitis visionis est, sicut non visionis.	Finitis audientis est cognitio rerum.	Finitis est notitia differentiarum rerum in delectatione.	Finitis per appetitum gustabilis est confortatio vitæ.	Finitis est affectus in ingressu, de tactu non est in seipso.
M.	Major vis est visionis in necessitate animalibus quibus in homine.	Major in necessitate animalibus.	Major in virtute, tantum in hominibus.	Major appetitus in simia, quam in homine.	Major tactus consistit in applicatione voluptatis.
Æ.	Aequalitas in his qui similia organa habent.	Aequalitas in equali instrumentorum dispositione.	Aequalitas in equali organorum configuratione.	Aequalitas inappetentia, in equalitate facti & complexione similia.	Aequalitas in mediocritate.
Min.	Minor in necessitate.	Minor ab varia impedimenta.	Minor in necessitate aut propter molles.	Virescentia in infamia.	Min. in leni seu levi tactu.

Hæc tabula immensis tibi propositiones supponit de sensibus agere solitas; Quæ omnia iterum deducuntur per 18 Antea principia, ita ut nec numerum nec finem propositionum inde eruerentur.

§ V.

De Natura sententia interioribus sensibus.

Hactenus sensus externos recensuimus; sequuntur modo sensus interiores, qui rerum sensibilibus species non solum præsentent, sed & absentes percipiunt, causant, judicant, & diutius conservant. Suntque

tres: Sensus Communis, Phantasia, & Memoria; quæ iterum immensam dabunt philosophandi materiam, si juxta principia Artis disponantur. Sicuti:

Quid sit *sensus communis*; an unus, vel multiplex; qualis, quomodo sit, ubi sit, &c.

De *Phantasia* quoque innumeræ propositiones fieri possunt: ut:

Per	B.	De utilitate phantasiæ, & quantum illa homini conferat; quid sit, quanta, qualis sit, ubi sit, &c.
	M.	De extensione phantasiæ ad omnia, quæ in Mundo sunt.
	D.	De conservatione specierum in potentia imaginativa.
	P.	De mira energia phantasiæ, qua diffusa etiam, cor præsentia sibi imaginatur.
	S.	De necessitate phantasiæ ad omnes scientias acquirendas.
	Vo.	De motiva potentia phantasiæ, qua movet intellectum & voluntatem ad rerum propositarum acquisitionem.
	Vi.	De viribus imaginationis; ubi de mirificis effectibus foeminarum prægnantium in signanda prole; hominum quorundam.
Per	Ve.	De conformitate phantasiæ ad objecta extrinseca.
	G.	De quiete & gaudio phantasiæ.
	.	De differentia phantasiarum.
	♡.	De unione specierum cum phantasia.
	o.	De oppositione rerum sensibilibus & insensibilibus, quæ in phantasma non cadunt.
	α.	De effectibus miris phantasiæ in muliere, in pica muliebri, quam Græci <i>αἰνῶς</i> vocant.
	⊙.	De mediis phantasiæ.
Per	ω.	De fine phantasiæ ad attingendum intellectualem objectum.
	M. Æ. Min.	De majoritate phantasiæ in multis hominibus, de minoritate.

Pari pacto, de *Memoria* innumeras propositiones colligere poteris, procedendo juxta seriem nostrorum principiorum. *F. Gr.*

Per	B.	De utilitate & necessitate memoriæ, quàm Bona, M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. sit.
	M.	De extensione memoriæ ad omnia, quæ vel audimus, vel legimus.
	D.	De duratione memoriæ, qua omnia, quæ vel audimus, legimus, dicimus, conservantur veluti in gazophylacio quodam innumeris rerum speciebus referto.
	P.	De mira potentia & efficacia memoriæ ad representandas sibi res præteritas.
	S.	De notionibus rerum sensibilibus, quæ per memoriæ sunt.
	Vo.	De insito nobis recordandi earum rerum nobis aliquando gratiarum appetitu.
	Vi.	De virtute memoriæ, quæ reminiscencia dicitur, quæ se habet ad memoriæ, ut actus ad habitum.
	Ve.	De conformitate rerum in memoria dispositarum, ad objecta sensibilia.
	G.	Gaudium & quies intellectus, memoria est.
	.	De differentia & diversitate memoriæ in diversis hominibus.
	♡.	De unione rerum perceptarum in memorativa potentia.
	o.	De oblivione, contraria memoriæ; oblivionis prodigiosa exempla.
	α.	De causis & principiis memoriæ; sive de differenti complexione hominum.
	⊙.	De medio memoriæ, quod est organum ultimum in cerebro.
	ω.	De fine memoriæ, quæ est conservatio eorum, quæ vel legimus, vel didicimus.
	Per	M.
Æ.		De similitudine memoriæ ad alias res.
Min.		De iis, qui exigua memoria fuerunt præditi.

Quæ omnia deduci quoque poterunt per novem prædicamenta, & deinde per Subiecta universalis. *F. Gr.*

△. An in Deo sit memoria.

☉. An in Angelis.

☿. An in animalibus sit memoria; quid sit, qualis, quanta, ubi, quomodo; quid instinctus, quid antipathia & sympathia.

His pariter examinatis procedes ad affectiones sensuum, quæ sunt somnus & vigilia; De quibus queri potest: An somnus & vigilia sentientis animæ affectiones sint; utrum tum animæ tum corporis; utrum somnus & vigilia conveniant aliis præterquam animalibus. Est autem somnus cessatio naturalis sensus communis & primi, atque exteriorum omnium ad animantium quietem & salutem instituta. Quam definitionem quoque aliis multis modis variare poteris: uti per

B. Somnus est inhibitiō communicationis spirituum animalium per obstruccionem.

M. Est prohibitio extensionis spirituum animalium ad sensus externos, ob vapores exorientes in caput ascendentes, viam obstrucentes.

Et sic de cæteris: De duratione, potentia, instinctu, appetitu, virtute, veritate, gloria, differentia, concordantia, contrarietate, causis, mediis, fine, &c. quæ omnia more solito examinata, totam exhaurient de doctrina somni philosophiam, in qua si quis siue divinationis specierum per somnium, causas & principia aperiat; ubi de somniis supernaturalibus, diabolicis, naturalibus, magnus campus disceptandi. Sed ne opus in immensum crescat, hic calamus flectendum duxi.

§. VI.

De Natura sensitiva affectibus & passionibus, siue de appetitiva natura gradu.

Diximus hucusque de naturæ sensitivæ facultate apprehensiva, quæ tam externis tum internis potentiis earumque affectionibus objecta sensibilia attingit; Jam de facultate motiva & appetitiva nonnihil dicendum est; quantum quidem illa nihil aliud est, quam ea vis animæ, quæ movet animales tum externos tum internos in corpore ciet; hæc, quæ animal sui conservandi causa inclinatur in suum bonum, quod sensus sequendum; vel averteatur malum, quod idem fugiendum probaverint. Quæ quidem affectio seu *vis* omnibus animantibus communis est; Est autem hæc affectio duplex: *concupiscibilis* & *irascibilis*; illa ultro in bonum & delectabile fertur, hæc per arduum & cum difficultate ad il-

lus tendit. De quibus innumerabiles quæstiones moveri possunt juxta Actus nostræ præcepta. *F. Gr.*

B. De bonitate & malitia affectuum.

M. De extensione affectuum.

D. De duratione affectuum.

P. De potentia & mira affectuum efficacia.

S. De instinctu naturali affectuum in omnibus animantibus.

Vo. De appetitu irascibili & concupiscibili.

Vi. De viribus affectuum, passionum, seu perturbationum animi.

Ve. De veritate aut falsitate objectorum affectus alterantium.

G. De fine affectuum, & ad quid à natura ordinari sint.

☐. De differentia affectuum.

☉. De concordantia affectuum.

☿. De contrarietate affectuum, amoris, odii, gaudi, tristic, sympathie & antipathie.

α. De causis affectuum, ex quo innemdiat nascantur.

⊙. De intermediis affectibus inter extrema.

ω. De fine affectuum, scilicet prosecutione boni, & fuga mali.

M. De magnis perturbationibus animi in excessu amoris, odii, vindictæ, iræ.

E. Quibus assimilantur affectus & perturbationes.

Min. De miscuitate affectuum.

Quæ & per Quæstiones examinata omnem de affectibus philosophiam exhauriunt. *F. Gr.*

An, quid, cur, quæ, qualis, &c. quantum affectuum causa tam externa, quam interna; An gaudium sit dilatatio cordis; an contrarietate ejusdem tristicia; Hicce adnecti potest, de sensitivæ naturæ locomotiva facultate, quæ animal vi animi totum aut ex parte movetur, siue de uno loco in alium progredi potest; ad quam tria semper sunt necessaria: Quod movet, quo movet, & quod moveatur. Quod movet, est causa vel finalis vel efficiens; illa est objectum vel fugiendum vel sequendum; hæc movet & moveatur; movet *juvando* & *valendo*; moveatur quia ad motum incitatur ab objecto appetibili. Quo movet, est instrumentum corporeum, vel internum per spiritum vitalem motum. De quo complures propositiones juxta principia nostra enascuntur; ut de B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. ☐. ☉. ☿. & ⊙. ω. M. E. Min. locomotivæ facultatis; ubi de differentia motuum in voluntarios, naturales.

uti respiratio, & inspiratio, quæ à pulmō-
nibus originem ducunt. Sed hæc tantum
insinuasse sufficiat.

§ VII.

*De essentia Rationalis animæ in quantum tum
elementarem, tum vegetantem, sentien-
temque naturam complectat.*

Tanta de hoc argumento vel in primo
instituto philosophandi materia occurrit, ut

non dicam paucis hæc foliis, sed nec ma-
gno volumine comprehendi possint. Ve-
rùm quoniam in Primo Libro nonnulla pa-
radigmata de Animæ definitione & essentia
dedimus, hic tantum de effectibus qua-
dam indigitanda ducimus.

Anima rationalis est substantia incorpo-
rea spiritalis, hominis conjuncta corpori,
extra verò corpus sine organo corporeo in-
telligens: ex qua nascuntur innumera quæ-
stiones de Anima. *V. Gr.*

De B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. De = ♡. ○. α. ⊙. ω. M. A. Min.

B.	Anima	Est substantia <i>perfecta</i> , tamen incompleta, in quantum est actus cor- poris.
M.		Est <i>extensa</i> in corpore, non localiter aut circumscriptivè, sed definiti- vè, & consequenter incorporea & spiritalis.
D.		Est <i>immortalis</i> , incorruptibilis, immutabilis, quia seipsam perficit, se- ipsam <i>movet</i> , etiam extra corpus, æterna attingit intellectus; quia quod mortale est, immortalia & æterna intelligere non potest.
F.		Est substantia <i>intellectiva</i> potentiam habens, quæ omnia fit.
S.		<i>Intelligit</i> indivisibiliter omnia, unde & intellectus potentialis dicitur.
Vo.		Habet <i>appetitum</i> in voluntate, quo movetur ad sectanda bona, fugien- da mala.
Vi.		Habet <i>facultates</i> , intellectum, memoriam, voluntatem; tres animæ facultates, quibus omnia operatur.
Ve.		<i>Ferax</i> à falsis discernit.
G.		<i>Quirit</i> in summo bono.
=		<i>Differt</i> ab animabus brutorum, ut incorruptibile à corruptibili.
♡.		<i>Concordat</i> cum iis, quoad moderatur sentientis animæ facultates.
○.		Nihil illi quoad se <i>contrariatur</i> ; cum non habeat, à quo corrumpi possit.
α.		Est <i>principium</i> omnium actionum humanarum.
⊙.		Quo <i>mediante</i> omnia geruntur.
ω.		<i>Fiat</i> universæ creaturæ corporeæ, & ad Deū vīsonem ordinata.
M.		Non est <i>major</i> in uno homine, quàm in altero; quoad substantiam.
A.		<i>Est</i> qualis fuit substantialiter omnes animæ.
Min.		Sola differentia est in defectibus, quæ una anima majoribus vel <i>mi- noribus</i> donis distinguitur.

Ex his iterum de *Intellectu* & *Voluntate*
propositiones emanant; de intellectu agen-
te, patiente; de noëtico, & dianoëtico,
sive de intellectu per rationem dispositivo
& discursivo. *Agens* intellectus ab omni
sensibili et abstract, immixtibilis cum cor-
poreis, impatibilis, incorruptibilis, spe-
cies materiales abstrahit, purificat, & ob-
stacula loci, temporis, figuræ, quantita-
tis, coloris aliæque accidentia non essen-
tialia removet, atque ita illustrata & pu-
riora phantasmata passibili offert intelle-
ctui, non secus ac lumen colores in tene-
bris positam aspectabiles illustrat.

Patient intellectus, qui & materialis, pas-
sibilis & potentialis dicitur, quia omnium
specierum intelligibilium imagines sive for-
mas capere & apprehendere potest; natus
enim est, & instar tabulæ ræ.

Actus intellectus res multas simplices
disponit, quod fit partim componendo,

partim dividendo, unde veritatis & falsi-
tatis judicium consequitur; De quo veri-
ficatur illud; nihil est in intellectu, quod
non prius fuit in sensu.

Discursus ab uno in aliud discurret, at-
que ex collatione rerum diversarum ali-
quid colligit, sitque ratiocinando. Ex his
per applicationem nostrorum principiorum
novam habebis differendi materiam. *V. Gr.*

B. De *veritate* & *utilitate* intellectus, sine
quo homo non esset homo.

M. De *extensitate* intellectus ad omnia.

D. De *duratitate*, potentia, sapientia, vo-
luntate, virtute, veritate, gloria.

De = ♡. ○. α. ⊙. ω. M. A. Min.
intellectus.

De *divisione* intellectus; de abstraccio-
ne intellectus à singularibus rebus in
ordine ad universalium fabricam. De
veritate & falsitate. De principis,
mediis, fine, intellectus &c.

Quod

Quod si ritè omnia expendis, vel ad solam intellectum omnem Metaphysicam doctrinam revocare poteris.

§. VIII.

De Voluntate.

Voluntas est animæ intelligentis vis, quæ ea, quæ ab intellectu apprehensa & iudicata fuerint, homo vel eligit, vel averfatur; & uti intellectus circa verum, ita voluntas circa bonum versatur.

Differt autem rationalis appetitus ab appetitu sensitivo; quia hic circa delectabilia tantum versatur; ille circa honesta quoque; hic necessarius, ille liber. Actiones ejus sunt, velle, nolle, consentire, dissentire, &c. quæ sunt actiones voluntatis, & sunt duplices: *elictæ & imperatæ*. Imperatæ habet sub se locomotivam, in quam voluntas habet imperium despoticum; ad voluntatis enim jussa, videmus, audimus, gustamus, olfacimus, tangimus. In appetitum sensitivum non item; recalcitrant enim subinde, nonnunquam tamen rationis & honesti ductui subduntur. In vegetantem verò & naturalem appetitum nil habet imperii voluntas; quia hi agunt secundum naturam, non ex arbitrio; quia homo non potest velle non vivere, vegetari, nutrirî, augmentari. Quæ omnia per Regulas Artis quàm fufiffimè deduci possunt, uti in præcedentibus factum est.

Verum cum de hisce fufè in aliis hujus Operis partibus & sectionibus egerimus, ad eas Lectorem remittimus, ubi & paradigmata dictorum juxta omnes Artis Regulas disposita reperiet.

§. IX.

De Homine, ut Medicè considerari possit.

Certum est homini ex infirmitatibus & morbis in integram sanitatem restituendo, universam naturam servire, quod per Artem hanc scitè demonstrabit.

Cum enim homo constet ex elementari, vegetante & sentiente natura; primò, quidquid in elementari, minerali, metallorumque compositione est, in usum medicinalem hominis assumi potest. Secundo, quidquid in universo vegetabili naturæ ambitu, herbarum, plantarum, fructuum, arborum, fructuum, seminum est, eidem servare potest. Tertio, quidquid in quadroplici animalium genere existit, hominis necessitatibus pariter, si quandoque in morbos inciderit, usui esse potest, & hoc per occultam quandam analogiam dictarum rerum ad singula hominis membra, uti in Arte Analogica fufè ostendimus, quam ut consulas tibi auctor sum; Quod enim in herbis sunt succos, lacrymæ, caro, radix, cortex, rami, folia, flus, fructus, semina; hoc in homine, membra singula tam externa quàm interna; deinde humores, spiritus, & inter 4 humores, sanguis, bilis atra, bilis flava, pituita, serum, sudor, lacrymæ, &c.

Ex quibus primò propositiones juxta præcedentem methodum formabis, quas denique per Quæstiones earumque species examinais.

Verum quoniam jam in Capite Quarto de Medicina nonnulla specimina dedimus, illuc Lectorem remittimus; Tabulas quoque de medicamentis juxta omnem Artis Combinationem dispositas in nostro Mundo Subterraneo inspicere poterit, ubi quæcunque hac usque dicta sunt, in ordinem redacta reperiet.

Potè quæcunque de voluntate & actibus humanis dicta sunt aut dici possunt, ad hominem pertinere, in quantum Ethicè considerari potest, eique omnia illa, quæ in Capite de Ethicæ speciminibus recensita sunt, applicari poterunt; eademque applicari possunt ad hominem, in quantum Theologicè consideratur, hoc est, in quantum fuis supernaturalis capax esse potest, per intellectum & voluntatem, & per Theologicas virtutes, Fidem, Spem, Charitatem.

CAPUT II.

De Tabula Pantosophæ.

DE hac Tabula fufius locuti sumus in fine Secundi Libri. Dicimus hanc Pantosophiam, eò quod quicquid rerum cognoscibile est, sub ea continetur; omni Literatorum generi oportuna, & Theologis, Philosophis, Mathematicis, Jurisconsultis, Ethicis, Con-

cionatoribus, Rhetoribus, Poëtis, legentem in omni rerum genere dicendi, scribendi, quæstionumque faciendarum ubertatem præstat; Quicquid enim in universa Artis nostre amplitudine continetur, in hac bipartita Tabula combinatum est.

Uſus Tabulae huius eſt.

Cum nulla quaſtio proponi poſſit de quacunque tandem illa, materia ſit, quæ in principiis noſtris non continetur; Diligenter primò attendendum eſt, ad quos terminos abſtractos tam in perpendiculari Columna, tum in fronte, quaſtionis termini revocentur; quos ſi repereris, tunc unum è latere, & alterum in fronte accipe. & angulus communis, ſive utriuſque termini concurſus dabit locos omnes, ex quibus argumentum propoſitionis aſſumptæ uberius deducere poſſis. Sit *P. Gr.* tractandum de *ſingularitate Bonitatis divinae in ge-*

neri humanæ; accipe Magnitudinem in latere, & Bonitatem in fronte Tabulae, & angulus communis dabit materiam uberriſſimam; In hac enim magnitudo bonitatis elucet:

Primò. In Creatione Mundi, quem ſolius hominis cauſa condidit; Deinde deſcribes eam magnitudinem ab harmonia, influxibus, virtutibus, proprietatibus, emolumentis Cœlorum.

Secundò. In Redemptione humani generis per Chriſtum, ubi infinitam habebis dicendi materiam; præſertim ſi hanc per : I Artis noſtræ principia deduxeris. *P. Gr.*

- Per {
- B. De divinae bonitatis communicatione ad extra, dum hominem induit.
 - M. De magnitudine talis beneficii.
 - D. De duratione talis communicationis in totam poſteritatem.
 - P. De potentia divina, quæ majus quid efficere non potuit.
 - S. De ſapientia DEI in hoc opere.
 - Vo. De voluntate ſeu amore infinito, eam ad id incitante.
 - Vi. De virtute DEI in hoc opere elucente.
 - Ve. De veritate miſericordiarum promiſſionum circa eam Redemptionis.
 - G. De gloria inde tum DEO, tum hominibus reſultante.

Deinde eadem per principia reſpectiva ampliabis. *P. Gr.*

- Per {
- De differentiis ſtatuum hominum, juſtorum, & à DEO ſeparatorum.
 - ☉. De concordantia hominum per hoc beneficium facta; ubi de Eccleſiæ unitate à Chriſto inſtituta.
 - ☉. De bonorum malorumque conditione.
 - α. De cauſis inducentibus DEUM ad tale beneficium.
 - ⊙. De mediis ad hanc finem neceſſariis.
 - ∞. De ultimo fine, quem DEUS intendit in tam exceſſivo beneficio.
- Et ſic de cæteris.

Hiſ deductis, procedes ad ☉. offeſtendo Magnitudinem bonitatis divinae in Angelorum miniſterio, quo omnia in gratiam hominis adminiſtrant, dum Cœlis, elementis, regnis, urbibus, ſingulisque hominibus, propriis, tanta curâ & ſollicitudine præſunt, ab omnibus malis occurrentibus defendunt. Quæ per Quaſtiones examinata, & per : I principia deniq; deducta innumerabilem materiam ſuggerent ampliandorum argumentorum. Deinde ad particularia deſcendens, ad Solem, Lunam, ſtellasque cæteras, De elementorum mira in miſtis conſtituendis efficacia; De virtutibus ſingulis rebus, inditæ, divinaeque in ſingulis B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G.

latente. Tandem ad hominis admirabilem compoſitionem, conſtitutionem, & fabricam excurre, & ſic de cæteris in eadem area occurrentibus locis deſcribendis procedes.

Eccè Lector, quanta vel in unica areola argumentorum meſſis. Hoc pacto in omnibus aliis ordine Columnarum areis tibi procedendum eſſe ſcias, & certus ſis, hanc bipartitam Tabulam loco integre bibliothecæ tibi eſſe poſſe, ad innumera inſtituto tuo argumenta compeſcenda oportuna. Nil amplius dico, Lector ex uno exemplo mentem meam facile intelliget. De hac Tabula vide quoque, quæ in fine Secundi Libri diximus. Sequitur

TABULA PANTOSOPHÆ

Bipartita.

Hosted by Google

Hosted by Google

CAPUT III.

De Mathematicis.

VTi nulla inter humanas scientias in tres partes dividitur, sicuti Mathematica; ita nulla quoque ad innumerabilem rerum inventionem, Arte Combinatoria obviendam aptior est; sed diverso à cæteris modo, ratione & methodo. Et quamvis non omnia nostra principia Mathesi, quæ circa quantitatem rerum tantum occupatur, præcisè applicari possint, uti sunt moralia; possint tamen

ad eadem per certam quandam analogiam omnia eo modo revocari, ut sufficientissimam de quocunque argumento materiam præbeant.

Primo itaque ostendemus, quomodo Mathematica ad Artis nostræ principia redaci possit; deinde quoque, quomodo omnia quæ in Mathesi considerantur, principis applicari possint, ad discursum de singulis formandum. *V. Gr.*

B. Ad *Emittentem* in Mathematicis revocantur omnes figuræ, quantitates, qualitates, uti lux, color, sine quibus homo quidquam rectè concipere non potest. Lucem enim videmus sub forma linearem in orbem diffusam; Superficies omnis generis triangulorum, quadratorum, circularum, pentagonorum, in quantum colore affectæ, & per ea corporum colorationem superficies tractamus. Quæ omnia bona sunt, utpote sine quibus substantia rei ex se invisibilis spectari non posset.

M. Ad *Magnitudinem* revocantur omnes tam continue, quam discretæ rerum quantitates, in quantum sui superficies terminantur; & sine hisce nihil in natura rerum cognosci potest; Cùm nihil, teste philosopho, sit in intellectu, quod non prius fuerit in sensu. Hinc visus colores in superficies elaciscens judicatur; hinc auditus habet sonorem, vocisque discrimen, quæ ex corporum quantorum collisione emanant; hinc ex coloribus in herbis, de quantitate humiditatis, siccitatis, caliditatis, frigiditatis sub illo latente judicat olfactus & gustus. Tactus denique sine corpore quantum percipi non potest; totas ergo circa quantitatem occupatur.

D. Ad *Duratiorem* revocatur omne quod temporis subest: hora, dies, septimana, mensis, annus, seculum &c. Cùm nihil sine tempore durare & in suo esse conservari possit. Ad hanc itaque omnes istæ disciplinæ, quæ temporaria essentiam exponunt, mensurant, ordinant, disponunt, reducuntur: uti Astronomia, Computus Ecclesiasticus, Chronographia, & similia.

P. Ad *Potentiam* revocantur omnia ista, quæ Euclides l. 7. 8. 9. de potentiis, sive de lineis ad aliquam figuram constituendam aptis subest rationis exposit; veluti in omni triangulo rectangulo, isoscele, latus subcendens angulum rectum, in potentia est duplex, ad unum è duobus rectum ambiens. Et ratio est, quia tale quadratum est æquale duobus reliquis, quæ rectum angulum ambiunt, quadratis, & hoc revocantur potestates Algebraicæ, & potentia seu vis motuentium ad data pondus in staticis.

S. Ad *Aspirantem* revocantur in Mathematicis pericula, Definitiones, Axiomata, Propositiones seu pericula; reductio ad impossibile, & similes modi, quibus insubili consequentiarum serie per Resolutionem & Compositionem suas propositiones demonstrant.

Vo. Ad *Voluptatem* revocantur omnia ea, quæ & admiratione & minima voluptate omnes eos, qui similes ingenuæ delicias, ob infinitam inventionem varietatem experti sunt, afficiant.

Vi. Ad *Virtutem* revocantur omnes illæ Mathematicæ facultates, quæ ingentem machinarum vim demonstrant uti Astronomica instrumenta, tabulæ Opticæ, Staticæ & Thaumaturgicæ machine, nullo non tempore ab omnibus in admiratione habitæ.

Vc. Ad *Veritatem* revocantur omnes illæ admirandæ veritates, quæ ex Trigonometris, Conicis sectionibus, Cyclometria, similibusque quotidie magno Reip. emolumento eruantur.

G. Ad *Gloriam* revocantur omnia illa Mathematicæ gloriosa studia, quibus æternam nominis famam sibi pepererant tum novi, tum veteres Mathematici.

= Ad

- = Ad *Differetias* revocantur omnia illa, quæ ad differentiam figurarum, superficierum, corporum, spectant.
- ♡ Ad *Concordantias* revocantur omnes epharmoses sive transmutationes unius figure in aliam, & omnium in unam.
- ⊙ Ad *Contrarietates* revocantur omnia illa, quæ circa æqualitatem & inæqualitatem, magnitudinem & parvitatem, curvum & rectum, demonstrabile, & indemonstrabile occupantur, uti quadratura circuli, duplicatio cubi, & similia hîc inventa.
- α. Ad *Principia* revocantur principia Arithmeticæ, Geometriæ, Musicæ, Astronomiæ, Opticæ, Staticæ, ceteraque causas, modi, rationes.
- ⊙ Ad *Mixtas* revocantur omnes æqualitates, æquationes, verbo, omnia quæ per subtractionem & additionem, multiplicationem & divisionem in eis expediuntur; in his enim omnibus medium inquitur; deinde omnia instrumenta Mathematica, Geometrica, Astronomica, Musica, Optica, Statica &c. quæ sunt media ad veritatem inveniendam.
- ω. Ad *Fines* revocantur omnia, quæ latentī veritati indagandæ ferviunt; hic enim unicum Matheos finis est.
- M. Ad hanc revocantur omnia, quæ ad majoritatem corporum coelestium, elementarium, aliorumque mediendorum pertinent, ubi de magnitudine motuum Coelestium.
- Æ. Ad hanc revocantur, quæ similitudinem vel dissimilitudinem, æqualitatem vel inæqualitatem, uti triangulorum æquiangulorum, superficierumque proportionales assignant, uti: Unam figuram alteri cuiusque æqualem dare; Inæqualitatem ad æqualitatem reducere, & his similia, quibus plena est Geometria.
- Min. Ad hanc revocantur omnes minoritates corporis; extractiones radicum, tam cubicæ, quàm quædam. In Geometria data figura quocunque eam in quacunque data proportione minorem reddere; Omnes denique diminutiones figurarum qualiscunque hac revocantur; uti sunt, imagium per optica instrumenta in minorem vel maiorem proportionem reductio, mapparum geographicarum constructio, & similia, de quibus practica tractat Mathesa.

Subiecta quoque Universalia sibi applicat Mathematica.

- △ De D E O multa ostendit sub analogia quadam figurarum geometricarum; Essentiam enim DEI unā cum attributis pulchrè explicat per circuli mirabiles proprietates; Sacrosanctam Triadem per △ æquilaterum, & his similibus, de quibus confule Cardinalem Cusarum in libro de docta Ignorantia, & in libro de Geometricis figuris.
- ☉ *Angelicæ*: uti ostendit Scotus per 34. 1. 1. elementorum Euclidis, demonstrando per dictum Theorema, quomodo Angelus simul totus in Cælo & Terra esse possit.
- ☉ Argumentum de Cælo totum sibi vendicat Mathematicus Astronomus.
- ☉ *Hydraulica Elementarum* naturam & proprietatem demonstrat.
- ☉ In *Corpore humani* membrorum omnium ad invicem proportionem, magnitudines juxta geometricas leges Mathematicus explicat, de quibus vide Alberti Dureri Geometriam.
- ☉ *Animalium* motum, incessum, voces, avium volatus per machinas mirificas exhibet Mathematicus.
- ☉ *Plantarum* naturam & proprietates per figuras illis à natura infusas, & per artificia statica explanat Mathematicus, incrementi quotidiani excessum explorat.
- ☉ *Atineralium* sedes & loca explorat, in varias figuras crystalli cæterosque lapides pretiosos ad innumeros usus expolit.
- ☉ In *Instrumentalitate* denique subiecto totus est Mathematicus.

Habes hic Lector brevem quidem eorum, quæ juxta Artis nostræ regulas in Mathematicis explorari possunt, epitomen. Verum cum unumquodque hic adductorum argumentorum innumeras propositiones continet, ea consilrò Mathesi nostræ reservavimus, ubi quæcunque de hîc mirificis disciplinis desiderari possunt, pulchro artificio exhibita suo tempore, si D E U S vitam dederit, reperies.

*Quomodo Matheseos ad Artium nostra principia reduci possit; deinde quaque, quomodo
omnia que in Matheseos considerantur, principia applicari possint, ad defini-
endum de singulis ferendum.*

Per	B.	De bonitate, perfectione, necessitate, utilitate Matheseos. De diffusione & communicatione Matheseos ad omnes humanarum actionum usus, quae inductione possunt probari ex Arithmetica, Geometria, Musica, Astronomia, Optica, Mechanica, quae sibi invicem ita subordinantur, ut omnes suas operationes vel ab Arithmetica, vel Geometria mutentur.
	M.	Probabilis magnitudinem operum prorsus admirandorum à Mathematicis vel exhibitorum, vel in hunc alique diem exhiberi solitorum.
	D.	Operum durabilem permanentium.
	P.	De vi & potestate admiranda machinarum Mathematicarum.
	S.	De mirandis inventionibus rerum à Mathematicis detectarum.
	Vo.	De delectatione, qua summi quivis Principes in Mathematicis versantur.
	Vi.	De viribus maximis, quae in humani generis negotiatione Mathesi sese exerit.
	Ve.	De veritate Mathematica infallibili.
	G.	De gloria, quam acquirunt hujusmodi inventionibus docti sagaces Mathematici.
		De differentiis scientiis Mathematicis, ubi universa Matheseos divisio adducitur, quam Secundo hujus Operis Libro exhibuimus.
	♡.	De concordantia principiorum Mathematicorum.
	♣.	De oppositis in Mathematicis, aequali, inaequali.
	α.	De causis & principis Mathematicis.
	⊙.	De mediis ad eam acquirendam necessariis.
	ω.	De fine Matheseos.
	M. Æ.	De majoritate, aequalitate, minoritate objectorum in Mathesi occurrentium.

Habet hic Lector generalem quandam Matheseos ejusque utilitatis descriptionem, per 11 Artium nostrarum principia dispositam. Si porro in particulari unamquamque ex dictis describere libuerit, facies id sine difficultate eo modo, qui sequitur.

B.	De bonitate diffusionem & communicationem	Arithmeticae.
M.	De magnitudine seu quantitate, qua sese extendit ad omnia, quae in mundo sunt.	
D.	De duratone & firmitate constantiaque inextinguibili.	
P.	De potentia & miris effectibus.	
S.	De certitudine & evidentia demonstrationum.	Geometriae.
Vo.	De delectatione & gustu quo afficiunt sacro sectatores.	
Vi.	De viribus & energia quibus pollent.	Musicae.
Ve.	De infallibili demonstrandi methodo.	
G.	De gaudio & gloria, qua afficiuntur cultores.	Astronomiae.
	De differentiis objectorum.	
♡.	De concordantia in eisdem principis.	Geometricae.
♣.	De oppositis terminorum, de compositione & resolutione.	
α.	De causis & principis, ex quibus sua demonstrat Scientia, uti Axiomatis.	Opticae.
⊙.	De mediis ad demonstrandam assumptis.	
ω.	De fine scientiarum Mathematicarum.	Catoptricae.
M.	De majoritate, qua una alteram dignitatem, utilitatem, necessitatem superat.	
Æ.	De simili & dissimili, de proportionem & disproportionem, pari, impari.	Mechanicae.
Min.	De minoritate scientiarum; uti liberales, mechanicae, quae sua principia deducunt ex Mathematica.	

De modo demonstrandi in Mathematicis, qui est per Resolutionem & Compositionem.

Quamvis in Secundo Libro, Parte Tertia de Arte Analytica & Synthetica nonnulla ex Mathematicis de puncto & linea paradigmata tradiderimus, ne tamen nihil in hoc capite dixisse videamur, nonnulla quoque de linearum affectionibus paradigmata adducenda ratus sum, ut modamin Mathematicis procedendi Lector luculentius videat.

DE ANGULO.

Ex Geometria Francisci Patricii.

Quoniam ab uno puncto possunt duci duæ lineæ rectæ perpendiculares ad invicem, illæ necessario consicient angulum rectum.

Demonstratur. Quia si angulus rectus non esset, neque esset medius, neque à perpendiculari comprehensus.

Sed est comprehensus. Ergo angulus rectus erit.

Quando ergo medius & comprehensus à perpendiculari erit rectus, is nunquam situm suum mutabit.

Demonstratur. Si enim mutaret situm, non foret rectus, neque à perpendiculari comprehensus. Sed est. Ergo.

Et quia rectus angulus situm suum non mutat, ergo neque major neque minor erit.

Demonstratur. Si enim major aut minor foret, situm utique variaret.

Sed hoc est contra præcedentem. Ergo.

Si ergo neque major neque minor est, semper erit æqualis.

Demonstratur. Si enim non esset sibi ipsi æqualis, esset vel major, vel minor.

Sed per præcedentem constat minorem aut majorem esse non posse. Ergo.

Si angulus rectus est sibi ipsi æqualis; ergo omnes anguli recti inter se æquales erunt.

Demonstratur. Quia si omnes non essent inter se æquales, neque ipse foret sibi ipsi æqualis.

Quod est contra præcedentem. Ergo.

Si ergo omnes anguli recti inter se sunt æquales; ergo angulus, qui recto non est æqualis, angulus rectus esse non potest.

Demonstratur. Quia si foret angulo recto æqualis, esset & ipse rectus.

Sed ex præcedenti constat, rectum non esse. Ergo.

Si ergo omnis angulus recto non æqualis, rectus non est; eo vel minor, vel major erit.

Demonstratur. Quia si major aut minor angulo recto non esset, esset æqualis; quod

est contra præcedentem. Major ergo vel minor recto est.

Si angulus non rectus est major aut minor recto, neque is à perpendiculari comprehendetur.

Demonstratur. Si enim à duabus sibi perpendiculares comprehendere, cum rectum fore necesse esset, neque majorem neque minorem recto; quod est contra præcedentem. Ergo à perpendicularibus non comprehendetur.

Si angulus hujusmodi non erit comprehensus à duabus lineis perpendiculares; ergo erit comprehensus à lineis vel acutum vel obtusum angulum constituentibus.

Demonstratur. Quia si acutum vel obtusum tales lineæ non constituerent, constituerent utique angulum rectum; quod est contra præcedentem. Ergo à lineis acutum vel obtusum angulum constituentibus.

Ergo per Resolutionem. Angulus comprehendetur à duabus rectis lineis, vel inclinatis, vel declinatis. Et hoc.

Quia major vel minor recto est; & hoc, quia non est rectus; & hoc, quia recto non æquatur; & hoc, quia omnes recti sunt inter se æquales; & hoc, quia rectus semper sibi ipsi est æqualis; & hoc, quia neque major neque minor est seipso; & hoc, quia situm nunquam variat; & hoc, quia semper rectus; & hoc, quia medius angulus est inter acutum & obtusum.

Propositiones de Triangulo rectilineo.

Si tria puncta non fuerint in directum posita, poterit ab uno ad alterum recta linea duci.

Demonstratur. Si ab uno ad alterum linea recta non possit duci; ergo duo puncta non continebant lineam. Sed hoc est contra definitionem lineæ. Ergo ab uno &c.

Si ergo ab uno puncto ad alterum linea duci potest, ergo ab unoquoque duæ lineæ resultabunt.

Demonstratur. Quia si duæ lineæ non possent duci, ab unoquoque ductæ non resultarent, neque una linea à puncto ad punctum duci posset.

Sed hoc est contra præcedentem. Ergo.

Si ergo ab unoquoque puncto duæ lineæ possunt duci; ergo à tribus punctis tres lineæ duci poterunt.

Et sic de cæteris.

Sed quoniam hæc omnia Mathematicæ nostræ Combinatione reservavimus; is immorari nolimus.

CAPUT IV.

De Cycloſophica Artis hujus methodo.

Cycloſophicam methodum appella-
mus eam, qua Orbibus compluri-
bus Artis noſtræ principia con-
ſiſtentibus, ſibi invicem implexis pro-
poſitarum quaſtionum veritatem inveſti-
gamus. Ex quavis in Tertio Libro in prin-
cipio Theologiæ Combinatæ eam descrip-
ſerimus, quia tamen nonnulla hæc pertinen-
tia ibidem omiſimus, ea hoc loco opportune
adnotanda duximus.

Uti multiplex ingeniorum eſt affectus, ita
alii alias ſibi methodos graciosiores arripunt,
utpote naturali genio conformiores; Hinc
varias hæc methodos tractandæ Artis præſcri-
pſimus, ut unusquiſque eam ſibi elingat,

ad quam eam ſuavia ſtimulatione natura
reddiderit aptiorem habilioremque; Inter
quas & Cycloſophica methodos, quam pau-
cis explicare viſum fuit. Et quoniam diffi-
cile eſt hujusmodi ſibi implexos orbes in
plano repræſentare, eos per Tabulas planas
commodius exprimendos exiſtimavi.

Eſt autem duplex modus. Prior inſtitu-
endas eſt per ſex orbes ſibi invicem imple-
xos; hos orbes in plano, hoc paſſo exhibe-
bis.

Scribe integram Alphabetam Artis no-
ſtræ in ſex ſeries rerum diſtinctarum, uti
in principio hujus Libri factum vides, hoc
modo:

	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.		
Orbis	1.	B.	M.	D.	P.	S.	Vo.	Vi.	Ve.	G.	Principiorum abſolutorum.
	2.	=	♥	☉	α	⊙	∞	M.	Æ.	Min.	Principiorum reſpectivo- rum.
	3.	Utrum.	Quid.	De quo.	Cur.	Qua- rum.	Quale.	Qua- do.	Ubi.	Quando & Cum quo.	Quæſtionum.
	4.	△	☼	☽	□	♂	♀	☿	♁	☿☿☿☿	Subjeſtorum universorum.
	5.	Juſtitia.	Pruden- tia.	Forti- tudo.	Tempo- raſtias.	Fides.	Speſ.	Chari- tas.	Patien- tia.	Pietas.	Virtutum.
	6.	Avari- tia.	Gula.	Luxu- ria.	Deſidia.	Invi- dia.	Ira.	Menda- cia.	Super- bia.	Inconſtan- tia.	Vitiarum.

Primam tranſverſam Principiorum abſolu-
torum ſeriem deſcribes in primi & ſuperi
& maximi orbis circumferentia.

Secundam tranſverſam Principiorum re-
ſpectivorum ſeriem deſcribes in ſecundi or-
bis circumferentia.

Tertiam ſeriem Quæſtionum deſcribes in
tertiæ orbis circumferentia.

Quartam ſeriem Subjeſtorum univerſa-
lium deſcribes in quarti orbis circumferen-
tia.

Quintam ſeriem Virtutum deſcribes in
quinti circuli circumferentia.

Sextam ſeriem Vitiarum deſcribes in ſex-
ti circuli infimi orbis circumferentia.

Quos orbes ſi ſibi invicem inſerueris, ha-
bebis Artæ Cycloſophicæ paratam.

Uſus Ritiæ Lullianæ.

Viſus Ritiæ hic eſt. Sit tibi deſcribenda
Virtus in genere. Primo accommodabis Or-
bes eo modo quem Tabula præſens tibi de-
monſtrat. Deinde à principio abſoluto B.
incipiendo ages de *Unitate*, perfectione,
commutatione & diſſiſione Virtutis. De-
inde in orbe ſecundo, primo loco occurrit
=, quæ te ad variam diſiſionem, diſtinctio-
nem Virtutum ducet. In tertio Orbe occur-
rit, Utrum. Unde quavis de Virtutis perfe-
ctione Quæſtiones inſtitues. In quarto Orbe,
primo loco occurrit △, ex quo colliges
Virtutem *diviſam* quid eſſe, & à D & o
immediatè collatam doctum. In quinto
Orbe primo loco eſt Juſtitia, quæ demon-
ſtrabit, qualem Virtus juſta ſit, quinta
bona

bona conferat. In Sexto Orbe, primo loco occurrit *Avaritia*, quanto desiderio virtuti acquirendæ incumbere debeamus; quam parci in ea obtinenda.

Hoc peracto, reliquas ordine Columnas immotis Orbibus pari pacto percurres. Et his expeditis, tunc demum fiet Combinatio Columnarum cum Columnis, quomo-

dolibet factis, & habebis, post Combinationem factam, de virtutis perfectione argumenta ad numerum 484. Hoc pacto quælibet ex Theologia, Metaphysica, Physica, Ethica, Politica &c. argumenta discuties.

Alter modus Rotæ Cyclophilicæ disponendæ est is, qui sequitur.

1.	An.	Quid.	Cur.	Quantum.	Qui.	Quale.	Ubi.	Quando.	Quibus.
2.	B.	M.	D.	P.	S.	Vo.	Vi.	Ve.	G.
3.	B.	M.	D.	P.	S.	Vo.	Vi.	Ve.	G.
4.	△	☼	☉	□	♏	♏	♏	☼	⋮
5.	=	♥	☼	α	☉	ω	M.	Æ.	Min.
6.	△	☼	☉	□	♏	♏	♏	☼	⋮
7.	Quantitas.	Qualitas.	Relatio.	Actio.	Passio.	Ubi.	Quando.	Situs.	Habitus.

Has transversas series in totidem Orbium circumferencias contorquebis, & habebis Rotam ad discurrendum de quacunque re præparatam.

Alter modus est concinnanda Rotæ, eâ qua sequitur, methode.

		1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	
		An.	Quid.	Cur.	Quantum.	Qui.	Quale.	Ubi.	Quando.	Quibuscum.	
Orbis	{ 1.	B.	M.	D.	P.	S.	Vo.	Vi.	Ve.	G.	Principia absoluta.
		B.	M.	D.	P.	S.	Vo.	Vi.	Ve.	G.	
	{ 3.	△	☼	☉	□	♏	♏	♏	☼	⋮	Subiecta universalis.
		B.	M.	D.	P.	S.	Vo.	Vi.	Ve.	G.	
	{ 5.	△	☼	☉	□	♏	♏	♏	☼	⋮	Subiecta universalis.
		B.	M.	D.	P.	S.	Vo.	Vi.	Ve.	G.	
	{ 7.	=	♥	☼	α	☉	ω	M.	Æ.	Min.	Principia respectiva.
		Quantitas.	Qualitas.	Relatio.	Actio.	Passio.	Ubi.	Quando.	Situs.	Habitus.	

Ecce Lector Tabulam octo serierum, quas si in octo differentium Orbium circumferentias ordine transuleris, habebis rotam octo Orbium, ad omnium propositarum questionum solutionem paratam.

Priores duae series transverſae notant primam propositionem, ſine maiorem. Secundae duae ſeries transverſae notant minorem. Tertiae duae ſeries i conſuſionem inferant.

ſus eſt iſte. Sit Quaestio de Bonitate DEI, vel alio quovis. Hanc per Orbes hoc pacto ostendes.

Stent omnes orbes eo ordine, quo Tabulam positam vides: & quoniam D E I bonitas ostendenda est, & primo loco statim duo B. B. occurrunt, ut identicas propositiones vites, loco secundi B. accipies terminum ad bonitatem reducibilem: V Gr. diffusivum ſui. Cum itaque in prima orbiſ diviſione literae eo ordine ſequantur, quo in ſequenti apparet, ita argumentabere.

B. } Omne bonum eſt diffusivum ſui.
B. }

△. } Deus eſt bonus.
B. }

△. } Ergo D E U S eſt diffusivus ſui.
B. }

Si verb jam ſecundi Orbis ſecundam literam M. promoveas ſub primi Orbis litera B. & quarti orbis ſecundam literam promoveas ſub ſigno △. & ſexti orbis ſecundam literam M. promoveas ſub ſigno △. habebis aliam Syllogiſmam:

B. } Omne bonum eſt magnum & extenſivum ſui.
M. }

△. } D E U S eſt bonus.
B. }

△. } Ergo D E U S eſt magis eſt extenſivus ſui.
M. }

Hoc pacto promovendo ordine literas initiales principiorum abſolutorum ſub prima, tertia, ſexti orbis ſignis, habebis 9 Syllogiſmos de bonitate divina.

Hoc pacto, pro medio totidem ſyllogiſmorum accipies ſecundam literam M. eamque ordinabis ſub ſignis △ △. & habebis alios Syllogiſmos de Magnitudine divina.

Hoc etiam pacto, promove D. ſub dictis ſignis, & ordine reliquorum orbium quarti & ſexti literas D. & habebis alios 9 Syllogiſmos de aternitate D & i. Et ſic procedendo, donec ad ultimam perveneris initialem literam G. hoc eſt, Gloriz, & habebis 11 Syllogiſmos de attributis divinis.

Si jam ſub primi orbis ſerie applicaveris ſignum =. habebis alios ſyllogiſmos de differentia divinarum attributorum comparationem ad creaturas. Et ſic haec omnia per novem praedicamenta deducere poteris.

Notandum, ſi jam aſſumpſeris quaecunque ex novem Subiectis univerſalibus: V. Gr. Angelum; ejuſque attributa demonſtrare velis, tunc applicabis ſub primis orbibus ſignum ⊕. vel ⊙. vel □. vel ♣. vel ♠. &c. & habebis totidem, quot in primo exemplo, de Bonitate, M. D. P. &c. Syllogiſmos. Sicut autem hi orbes ita diſpoſiti, ut quaecunque ordinem literarum acciperis, ex iis Syllogiſmam elicere poſſis, P. Gr.

Occurrant temere haec literae B. Vo. S. B.

S. Vo. ſic arguit.

Omne bonum eſt appetibile.
Sapientia eſt bona.
Ergo eſt appetibilis.

Vel occurrunt,

B. P. ♣ B. ♣ P.

Omne bonum eſt potens.
Homo eſt bonus.
Ergo homo eſt potens.

Quae de aliis pari pacto intelligenda ſunt, ita ut ſyllogiſmorum orbibus contentorum nullus ſit numerus, nec finis.

Lector ex hiſce paucis mentem meam facilius intelliget, quam ego multis verbis explicare non poſſim. Poſſunt & huius Tabulae interſeri termini ad explicata principia reducibiles, ad maiorem rerum inventionumque varietatem. Verum ut Lector Cereſcapia paratum habeat omnium eorum terminorum, qui ad principia univerſalia reduci poſſunt: de hiſce in ſequenti Capite agendum eſt.

CAPUT V.

De Terminis ad oclodecim principia Artis reducibilibus.

Arta merito omnem industriad in hac methode addiscenda laderet, si terminis reducibilibus, five appropriatis synonymis destitueretur. Quare eos in omni occurrenti occasione menti firmiter impressos tenebit. Sunt autem termini ad principia reducibi-

les ii, qui sequuntur, quibus ad maiorem argumentandi libertatem singulis appositus oppositos five contrarios terminos, quorum quis in Arte usus sit, postea patebit. Ad Bonitatem reducuntur: Amplexandum. Accepabile. Opposita, Repudiandum. &c.

Ad B. Bonitatem revocantur.

Bona.		Mala.		
Omne Quoddam	Accepabile	B.	Repudiandum	B.
	Commodum	M.	Incommodum	M.
	Dignum	D.	Indignum	D.
	Æquum	P.	Iniquum	P.
	Iustum	S.	Injustum	S.
	Benignum	Vo.	Malignum	Vo.
	Communicabile	Vi.	Incommunicabile	Vi.
	Liberale	Ve.	Illiberale	Ve.
	Congruum	G.	Incongruum	G.
	Desiderabile	=	Abominabile	=
	Diffusivum sui	♡.	Non diffusivum sui	♡.
	Honestum	♠.	Inhonestum	♠.
	Decus	α.	Dedecus	α.
	Nobile	⊙.	Ignobile	⊙.
	Claram	ω.	Obscurum	ω.
	Conveniens	M.	Inconveniens	M.
	Pulchrum	Æ.	Turpe	Æ.
	Utile	Min.	Inutile	Min.
	Esse		Non esse	
	Perfectum		Imperfectum.	

Ad M.

Ad M. Magnitudinem revocantur.

Omne Aliquod	Magnus	B.	Nullum Aliquod	Parvum	B.
	Copiosum	M.		Deficiens	M.
	Amplum	D.		Scitum	D.
	Capax	P.		Incapax	P.
	Opulentum	S.		Egenum	S.
	Forcundum	Vo.		Inforcundum	Vo.
	Fertile	Vi.		Sterile	Vi.
	Immensum	Ve.		Exiguum	Ve.
	Infinitum	G.		Finitum	G.
	Infigne	∞.		Ingloriam	∞.
	Sufficiens	○.		Inefficiens	○.
	Vehemens	◐.		Lene	◐.
	Majestate conspicuum	α.		Vile	α.
	Exuberans	⊙.		Non exuberans	⊙.
	Extensum	ω.		Inextensum	ω.
	Egregium	M.		Abjectum	M.
	Excellent	Æ.		Ignobile	Æ.
	Intensum	Min.		Inefficiens	Min.

Ad D. Duratorem revocantur.

Omne Quoddam	Æternum, æviter- num	B.	Nullum Quoddam	Temporale	B.
	Consistens	M.		Inconsistens	M.
	Permanent	D.		Non permanent	D.
	Stabile	P.		Instabile	P.
	Ætas	S.		Nulla ætas	S.
	Antiquitas	Vo.		Novitas	Vo.
	Consistens	Vi.		Inconsistens	Vi.
	Durum	Ve.		Molle	Ve.
	Firmum	G.		Infirmum	G.
	Indissolubile	∞.		Solubile	∞.
	Immortale	○.		Mortale	○.
	Perseverans	◐.		Non perseverans	◐.
	Præfens	α.		Præteritum, futu- rum	α.
	Sanum	⊙.		Debile	⊙.
	Vigorefum	ω.		Imbecille	ω.
		M.			M.
		Æ.			Æ.
		Min.			Min.

Ad P.

Ad P. Propositiones revocantur.

Omne Omnis Aliqua Aliquis	Auctoritas	B.	Nullum Nihil Aliqua	Sine auctoritate	B.
	Dignitas	M.		Indignitas	M.
	Divitiae	D.		Egestas	D.
	Dominatio	P.		Subiectio, Servitus	P.
	Facultas	S.		Ineptitudo	S.
	Habilitas	Vo.		Inhabilitas	Vo.
	Jurisdictio	Vi.		Non jurisdictio	Vi.
	Libertas	Ve.		Costrictio	Ve.
	Magistratus	G.		Subditi	G.
	Præceptorum			Impotentia præcepti	
	Principatus	♡.		Obedientia	♡.
	Paternitas	♣.		Filiatio	♣.
	Robor	α.		Imbecille	α.
	Jus	⊙.		Inefficacia	⊙.
	Violentia	ω.		Debilis	ω.
	Coactio	M.		Illiberum	M.
	Armamentum	Æ.		Inermis	Æ.
	Facultates naturales	Min.		Sine facultatibus naturalibus	Min.

Ad S. Propositiones revocantur.

Omne Omnis Aliqua Aliquis	Artis	B.	Nihil Nullam Aliquid Aliqua Aliquis	Sine arte	B.
	Artificiofum	M.		Inartificiofum	M.
	Certitudo	D.		Incertitudo	D.
	Conjectura	P.		Improvifum	P.
	Prudentia	S.		Imprudencia	S.
	Confilium	Vo.		Sine confilio	Vo.
	Providencia	Vi.		Improvidencia	Vi.
	Doctrina	Ve.		Ignorancia	Ve.
	Experientia	G.		Inexperientia	G.
	Fides			Perfidia	
	Omnes gradus literatorum	♡.		Nalli gradus	♡.
	Industria	♣.		Defidia	♣.
	Intelligentia	α.		Stoliditas	α.
	Peritia	⊙.		Imperitia	⊙.
	Lex	ω.		Sine lege	ω.
	Opinio	M.		Sine opinione	M.
	Ordo	Æ.		Confufio	Æ.
	Prædestinatio	Min.		Reprobatio	Min.
	Ratio			Sine ratione, armentia	
	Regula			Sine regula	
	Sagacitas			Expers sagacitatis	
	Scientia			Ignorantia,	

Ad Vo.

Ad Vo. Volantatem revocantur.

Omnis Omne Aliqua Aliqua Aliquod	Amor	B.	Nullam Aliqua Aliqua Aliquod	Odium	B.
	Amicitia	M.		Inimicitia	M.
	Benevolentia	D.		Malevolentia	D.
	Concupiscentia	P.		Frigiditas	P.
	Consuetudo	S.		Diffusio	S.
	Cupiditas	Vo.		Lentor	Vo.
	Desiderium	Vi.		Torpor	Vi.
	Gaudium	Ve.		Tristitia	Ve.
	Libertas	G.		Sine libertate	G.
	Libera arbitrium	=		Constricō libertatis	=
	Licentia	♡.		Sine licentia	♡.
	Permissio	♣.		Sine permissione	♣.
	Jocunditas	α.		Injocunditas	α.
	Amabilitas	⊙.		Inamabilitas	⊙.
	Sarvitas	ω.		Insarvitas	ω.
	Omne desiderabile	M.		Nil desiderabile	M.
		Min.			Min.

Ad Vi. Virtutem revocantur.

Omnis Omne Aliqua Aliqua Aliquod	Virtus	B.	Nullam Aliqua Aliqua Aliquod	Imbecillitas	B.
	Origo	M.		Sine origine	M.
	Emanatio	D.		Non emanans	D.
	Perennitas	P.		Parum durans	P.
	Derivatio	S.		Sine derivatione	S.
	Principium operationū	Vo.		Debilis operationis	Vo.
	Fortitudinis	Vi.		Sterilitas	Vi.
	Pullulatio	Ve.		Non pullulatio	Ve.
	Fertilitas	G.		Infertilitas	G.
	Habitus	=		Sine habita	=
	Manifestatio	♡.		Sine manifestatione	♡.
	Sacramentum	♣.		Sine sacramento	♣.
	Gratie	α.		Sine gratia	α.
	Omnes facultates natu- rales	⊙.		Nullae facultates	⊙.
	Omnes vires lapidum, herbarum anima- lium	ω.		Opposita viribus, & proprietatibus di- corum.	ω.
		M.			M.
		Min.			Min.

Ad Ve. Veritates revocantur.

Omnis Omne Aligua Aliquis Aliquod	Veritas	B.	Nullum Aligua Aliquis Aliquod	Falsitas	B.
	Adæquatio	M.		Inadæquatio	M.
	Approbatum			Improbatum	
	Auctoritas	D.		Sine auctoritate	D.
	Animadversio	P.		Non animadversum	P.
	Confirmatio			Inconfirmatio	
	Probatio	S.		Improbatio	S.
	Instrumenta			Sine instrumentis	
	Registrum	Vo.		Non registratum	Vo.
	Definitio	Vi.		Indefinitum	Vi.
	Distinctio			Indistinctum	
	Divisio	Ve.		Indivisum	Ve.
	Illatio			Sine consequentia	
	Principia	G.		Sine principis	G.

Ad G. Gloria revocantur.

Omnia Omne Aligua Aliquis Aliquod	Beatitudo	B.	Nullum Aligua Aligua Aliquod	Infelicitas	B.
	Celebritas			M.	Sine celebritate
	Fama	D.			Sine fama
	Felicitas			P.	Miseria
	Gaudium	S.			Tristitia
	Honor			Vo.	Dedecus
	Lam	Vi.			Illaudatio
	Majestas			Ve.	Sine majestate
	Nobilitas	G.			Ignobilitas
	Ornamentum				Sine ornamento
	Pulchritudo				Turpitudo
	Remuneratio				Irremuneratio
	Splendor				Obscuritas
	Triumphus				Sine triumpho
	Victoria				Subjectio

Ad II.

Ad =. Differentiam revocantur.

Aliud	Idem
Alterum	Idiosum
Discretio	Indiscretum
Disparitas	Paritas
Distinctio	Indistinctio
Dissimilitudo	Similitudo
Disproportio	Proportio
Dissidia	Concordia
Distantia	Indistantia
Diversitas	Nulla diversitas
Divisio	Indivisio
Inaequalitas	Aequalitas
Longinquitas	Indistantia
Multiplex multiplicatio	Unitas.

Ad ♡. revocantur.

Amicitia	Inimicitia
Aequalitas	Inaequalitas
Conjunctio	Inconveniens
Copula	Sine nexu
Convenientia	Inconvenientia
Contractus	Sine contractu
Consensus	Inconsensus
Societas	Sine societate
Concensus harmoni- cum	Dissonantia
Idemitas	Divisio
Paritas	Imparitas
Proportio	Disproportio
Similitudo	Dissimilitudo
Conformitas	Inconformitas.

Ad ◊. revocantur.

Abrogatio	Sine abrogatione
Accusatio	Sine accusatione
Amulatio	Sine amulatione
Contentio	Sine contentione
Bellum	Pax
Contradictio	Sine contradictione
Dissensio	Consensus
Oppositio	Sine oppositione
Repugnancia	Irrepugnancia
Resistentia	Irresistentia
Pugna	Sine pugna
Pertinacia	Impertinacia
Privatio	Sine privatione
Discordia	Concordia
Omnia contraria	Vicium.

Ad ♢. revocantur.

Agens	Patiens
Antecedens	Subsequens
Authoritas	Sine auctoritate
Causa	Sine causa
Coactio	Sine coactione

Electio	Sine electione
Generatio	Sine generatione, sterilitas
Influxus	Sine influxu
Initium	Sine initio
Origo	Sine origine
Prioritas	Posterioritas
Productio	Sine productione.

Ad ○. revocantur.

Aequum	Inaequum
Aequale	Inaequale
Conjunctum	Disjunctum
Comprehensum	Comprehensum
Instrumentum	Sine instrumento
Mechanicitas	Exterioritas
Mensura	Sine mensura
Pecunia	Ligetas
Omne cuius ope aliquid perficitur.	Omnia defectus

Ad ♢. revocantur.

Confirmatio	Deficientia
Corruptio	Incorruptio
Consumptio	Sine consumptione
Effectus	Causa
Eventus	Non eventus
Exilia	Non exilium
Mors	Vita
Terminatio	Interminum
Perfectio	Imperfectum
Privatio	Sine privatione.

Ad M. revocantur.

Sublimitas	Humilitas
Superioritas	Inferioritas
Excellencia	Abjectio
Dominiura	Demissio
Universalitas	Subiectio
Regnum	Singularitas
Imperium	Subditio
Magnificencia	Parvificencia
Gratus comparativus	Gratus positivus.
Gratus superlativus	

Ad E. revocantur.

Aequitas	Iniquitas
Iustitia	Inconstantia
Paritas	Disparitas
Commensuratio	Incommensuratio
Numerus	Unitas
Conformitas	Disformitas
Concordia	Discordia
Similitudo	Dissimilitudo
Imitatio	Inimitatio.
Idemitas	Diversitas

0002

Ad A.

Ad Absolutam revocatur.

Infimum	Supremum
Inferius	Excelsum
Parvitas	Magnitudo
Indigentia	Ubertas
Paupertas	Divitiæ
Miseria	Prosperitas
Infirmitas	Sanitas
Fragilitas	Vis
Obedientia	Reluctatio
Imperfectio	Perfectio
Privatio	Non privatio
Omnis defectus	Sufficientia.

Ufus hujus Tabulae hic est.

Primo. Omnes hi termini in qualibet propositione vel locum habere possunt sub-

jecti, vel prædicati, dum prædicantur de principis universalibus.

Secundo. Quod per propositionem affirmativam probatum fuit, hoc per oppositos terminos destruitur. *V. Gr.*

Omne acceptabile est bonum.

Virtus est acceptabilis. Ergo bona.

Nullum inacceptabile est bonum.

Vitium est inacceptabile. Ergo non est bonum.

Omne inacceptabile est malum.

Vitium est inacceptabile. Ergo malum.

Verum cum hæc vel ex ipsa Tabula appareant, non opus est in diutius inhaerere: possunt autem hæc synonyma sive termini reducibiles omni proposito subiecto applicari. Vide quæ de hîc fatus in Primo Libro tradidimus.

C A P U T IV.

De modo dclæ Artis nostræ Principis memorie mandandi.

V T Lector majori cum fructu in Artis nostræ exercitio procedat; ei ante omnia memorie mandanda sunt:

Primo, Principia tum Absoluta tum Respectiva, tum etiam Subiecta Universalis, unâ cum novem Prædicamentis; quo quidem nihil facilis est; Cum vel ipsæ initiales litteræ statim suggerant principia absoluta, conjunctio-

di sunt B. M. D. P. S. Vo. Vi. Ve. G. Si qua quoque principiorum respectivorum ita disposita sunt, ut vel solo aspectu memorie mandari queant. Uti sunt: =. ♡. o. α. ⊙. ∞. M. A. Min.

Verum ne quidquam sit, quod Tironem retardare queat, hic per duo Disticha ea exhibenda duxi. Sicut autem Artis Principia Absoluta.

Suntque Bonum, Magnam, Durabile, summa Potestas, Cognitio, Potestas, Fides, Veritas, Gloria queris.

Respectiva.

= ♡ o. α. ⊙ ∞
 Distans, Cur, Contra, Primum, Absoluta, Finitis,
 M. A. Min.
 Major, & æqualis, minimis Minor omnibus esto.

Novem Subiecta Universalis ita naturalibus signis suis exhibita & expressa sunt, ut nihil facilis sit, quam ea menti & memorie imprimere. Uti:

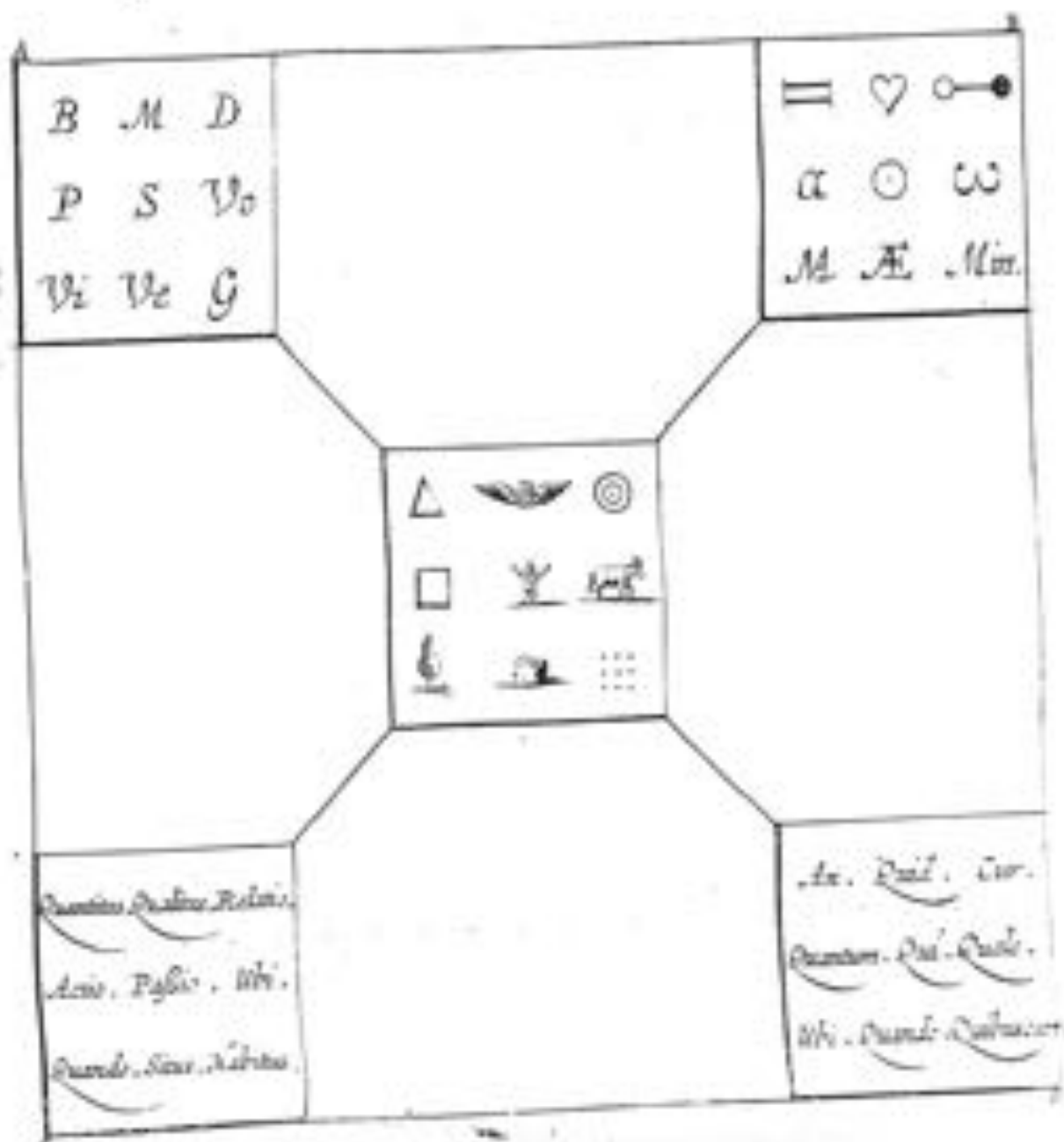
Ubi, Triangulum, Deum trinum & unum: Caput Angeli, Angelum: Circuli, Coelum: Quadratum, Elementa: Figura humana, creaturam Rationalem: Figura animalis, naturam Sensitivam: uti & Arboris figura, Vegetativam; & Lapis, Mineralem naturam, signant. Puncta verò, omnis generis Instrumenta cum novem Prædicamentis exprimunt. Quæ in locis me-

morie artificialis collocata statim exhibebunt id, quod intendis.

Sed hæc uti nullam difficultatem habeant, cum vel sine ulla artificialis memorie applicatione, sola imaginationis vi adduci possint, ita is inhaerendam amplius non est. Quare, quomodo ex his statim ex tempore quis, hîc impressis, de qualibet re differere possit, jam tempus est, ut doceamus.

Ponamus Artis nostræ Principia in pariete aliquo notissimi tibi cubiculi, eo quem figura sequens exprimit, modo, quem & imaginationi firmiter impelimes, & frequenter eam animo & imaginatione volves, donec perfectè possideas ordines singulorum recensitorum.

In me-

In medio Quadrati ponuntur ordine *Subiecta Universalis*.
 In Angulo A. Quadrati, ponuntur ordine *Principia Absoluta*.
 In Angulo B. ponuntur ordine *Principia Relativa*.
 In Angulo C. ponuntur ordine *Novem Prædicamenta*.
 In Angulo D. ponuntur ordine *Quæstiones*.

U S U S.

Medium Quadratum continet *Subiecta Universalis* propositionum, & ad ea omnes revocabiles terminos.

Quadratum A. continet *Absoluta Principia*, quæ sunt media propositionum.

Quadratum B. continet *Principia Relativa*, quæ sunt prædicata propositionum.

Quadratum C. continet 9 *Prædicamenta*, quæ pariter sunt prædicata propositionum.

Quadratum D. continet *Quæstiones*, & ab his initium propositionum sumendum est.

F. Cr. Quæstio: An; Quid; Cur &c.
 DEUS sit? Si R. affirmative; Recurre ad Quadratum A. illudque per B. principium absolutum ita ostendes:

Id à quo omnia participativè bona sunt, necessario existit in rerum natura.
 A Deo omnia participativè bona sunt.
 Ergo DEUS necessario existit in rerum natura.

Deinde procedes ad M. dicendo.

Illud in rerum natura necessario existit, à quo omnia participativè magna sunt.

A Deo omnia participativè magna sunt.
 Ergo Deus existit.

Q o o :

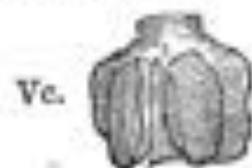
Et hoc

modo desiderabilia sunt, omnia pulchra, amabilia, bonatam vera, quam apparentia signantur.

les, naturales, intellectuales, revocari possunt, signantur.

Pro *Voluntate* ponatur pomum, cujus appetitu & desiderio Protoplasti perdidissent Mundum, & omnia ea, quae quovis

Pro *Veritate* ponatur bilanz, qua mediocritas in omnibus virtutibus, & omnia quae quovis modo ad virtutes sive vires morales, naturales, intellectuales, revocari possunt, signantur.

Pro *Veritate* pectus apertum ponatur, quo nudo conspiciuntur omnia, & quo omnes veritates & conformitates significantur.

Pro *Gloria* ponatur Caput Coronatum, quo omnis gloria, exaltatio, sublimitas, gaudium, quies, indicantur.

Respectiva principia signa habent per se nota, quibus in memoriam revocant omnia illa, quae ad ea quovis modo revocari possunt; ut proinde aliis signis opus non sit.

Haec signa ad eam felicitatis memoriae mandanda, in cubiculi parietibus eo modo, quem tibi ars Mnemonica suggeret opportunior, describes, & haec tibi sufficientissimam materiam perdebant terminorum ad novem principia absoluta reducibilium. Sed de hisce forsitan alio loco & tempore amplius dabitur dicendi materia. Haec interim sufficiant ad novissimam Artis nostrae terminos memoriae mandandos instructionem.

CAPUT VI.

De Modo Artem nostram docendi.

1. **Q**Uicumque voluerit Artem hanc nostram docere alios, eam ante omnia Alphabeti in praecedentibus exposita callere oportebit, & memoria tenere omnia, quaecumque in eis tradantur.

2. Tabularum & Cyclophoricarum Artis peritiam habeat, ut statim ex commutatione Circulorum id, quod quaesitum fuit, invenire possit; his enim totius Artis nucleus, omnis terminorum castrum, quicquid tandem sub cognitionem humanae mentis cadit, continetur.

3. Terminos ad principia reducibiles promptissimos habeat; sine his enim nihil in Arte dignum efficit; cum omnes ferè quaestiones non per explicitos in Arte sed per implicitos dissolvantur.

4. Discipulis suis Magister varias proponat quaestiones, easque solvat rationabiliter secundum Artis processum; Deinde pari modo tironibus alias solvendas proponat; ut sic ad discursus faciendos afficiant.

5. Antequam discipuli ad hanc artem sese accingant addiscendam, primò Alphabeti eos callere necesse est, unà cum Quaestionum Regulis; sine his aquam in cribrum infuderis.

6. Magister incipiat à facilioribus & simplicibus quaestionibus per simplicia principia solvendis; deinde procedet ad ter-

minos compositos, quibus quaestionem propositam urgeat per terminos implicitos, sive ad principia reducibiles, variaeque terminorum combinatione, immutatione; contrariorumque sive oppositorum arte eos ampliet.

7. Terminos principiorum tam explicitos quam implicitos per Resolutionem & Compositionem, eo modo, quem in Arte Analytico-Synthetica docuimus, doceat.

8. In his Subjectis, quae terminorum quorundam incapaces sunt; ut Coelum Sapientiae incapax est; talia inquam per Artem Analogicam, secundum aliquam similitudinem tropicè vel allegoricè illi applicanda sunt, per infinitum Coelo naturalem.

9. Principia non omnibus aliis semper sunt applicanda, sed videndum, quatenus quaestioni propositae magis competant, easque scitis exponant; De quibus affatum in Libro primo.

10. Sicuti non omnes iisdem artibus & disciplinis afficiuntur, ita neque omnes hanc Artem nostram aptos esse creseat. Videndum igitur est, ut discipulos fortius bonae mentis, perspicaces & ingenio pollestes, cum inclinatione quadam naturali ad arcana rerum scientias praecon. Ineptum enim, & alienum ab huiusmodi studiis erudire, idem foret, ac asinum ad lyram adaptare.

11. Pro-

11. Proponat subinde discipulis extemporaneas quaestiones solvendas, primò per Alphabetum in principio hujus Libri positum. Secundo eandem solvendas cum multiplicatione rationum per Tabulas, Orbes. Tertio, per Resolutionem & Compositionem. Quarto, per Analogicam Artem.

12. Instituat eos primo in Arte memoriz, ad omnia Artis principia facilius & tenaciori memoriz mandanda, juxta modum paulo ante traditum.

13. Ante omnia, si scientiarum ignari sint, in tradat principia, sive illa Theologica, sive Metaphysica, sive Physica, Politica, Politica, sive Mathematica, Juridica sint. Objecta, Subjecta, Definitiones, Divisiones singularem in primò exponat, eo

modo, quem nos in exordio Capituli per Artium & Scientiarum paradigma tradidimus. Qui enim Scientiz nullus quoad principia noticiam habet, illum ad propositam quaestionem respondere impossibile esse nemo non videt.

14. Terminis Quaestionum non utatur Lullianis, sed eos, quantum fieri potest, applicet ad terminos in Scholis passim usitatos; uti enim illi vix intelliguntur, ita mirifice confundunt Tironem; Mox verò ubi illi hinc rite applicati fuerint, magnum sanè lumen adferent, ad rerum quaestionesque usitatarum noticiam.

Atque hæc sunt pauca illa præcepta, quæ à Magistro, & hujus Artis Doctore cum primis observanda sunt, nisi unum in docendo operam ludere velit.

CAPUT VII.

Paradoxa, quæ ex hac Arte nascuntur.

Hæc totius Artis expositione, in Secundo Tomo tradere constitueram cum modum, quem jam dudum Lullius plenis buccinis in suis monumentis depreclicavit: videlicet, methodum adeò facilem & expeditam, ut ea pueri decennes, inpuheres etiam & ad hoc exiguo tempore ad omnem scientiarum allocationem peringant. Quæ res prima fronte miris incredulis & paradoxa videtur.

Quam itaque illi methodum forsitan nunquam, non dicam docuerunt, sed neque in mentem illi venit; nos hoc loco tradere uti dixi constitueramus: sed consilio amicorum Principum sollicitatione id differendam censuimus, tunc cum publici juris primùm facturi, ubi hoc præsentis Libri exhibitum specimen haud lividis oculis exceptum fuisse, intellexerimus.

Methodus autem in hoc consistit. Cistam conficimus in varia receptacula distinctam, in qua omnium scientiarum rationes ita exhibentur in tabulis conscriptæ, ut de quo quispiam argumento differere, fuerit interrogatus, per variam tabellarum translocationem, applicationesque multiplici combinationum serie factas, innumera mox argumenta, ad quaestionem propositam quam fulissimè per Syllogismos universales & demonstrativos deducendam, sit reperturus; Haud secus ac in Musurgia nostra præstitimus, qua unusquisque etiam Musice imperitus ad quamlibet melodiam artificiosè concinendam vel unius horæ spatium, aptus sit. Iterum eodem peritus mo-

do & ratione qua quispiam vel unico solummodo idiomate instructus, cum omnibus tamen totius mundi nationibus & populis per literas communicare & correspondere posse docetur; quod novum repertum anno 1663. per Librum cui titulus Polygraphia nova & universalis, publici Juris fecit. Pariratione in hac Arte fieri censei debet: Po autem ordine singula argumenta sunt collocata, ut majori vel minori propositione negata, statim alia complura ad utramvis propositionem negatam comprobandam, parata haberent. Atque hoc in omni Scientiarum genere.

Hujus itaque Artificii inventioni dum sollicitius ardentiusque incumbere, nova & nova semper, superni luminis ductu, admiranda & hucusque non visaram rerum technasmatum detecta sunt. Vcluti

1. 2. Duplex modus novi Artificii Linguarum omnium; quorum prior docet, omni linguarum genere epistolæ conscribere; alter est, omnium linguarum ad unitatem redactio, Artificium mirificum non nisi palmari arcola conclusum, quo quispiam cum omnibus totius orbis nationibus, literis recepta negotiatione communicare poterit.

3. Hoc excipit Soeganographia universalis, qua quispiam cum altero correspondente oculos animi conceptus communicare poterit, tanta secreti profunditate, ut nullus adeò sit sagax humani ingenii conatus, qui arcanum mentis negotium penetrare possit; idque innumeris modis & rationibus. Quæ omnia jam in gratiam instan-

infantium Principum edita sunt, sub titulo Polygraphiae novae & universalis.

4. Arcanum Physiognomicum, quo omnes temperamentorum diversitates iusta oclupicem gradum differentiam ita ordinat expostae sunt, ut quilibet de cujuslibet alterius temperamento & inclinatione naturali, de omnibus, quae in tali & tali temperamento per externa signa eliceant, verum iudicium assignare possit.

5. Nova Musurgia, quae universali quadam ratione, & dato quolibet harmonico stylo, quispian etiam Musicae imperitus inpositum sibi munus implere possit, per Compositionem Melodiarum 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. usque ad 10 Vocum, in Choros quotlibet distributarum; idque stylo omnivario, recitativo, motetico, orchematico, tonoque quolibet verbis proportionato.

6. Arca Mathematica, quae unusquisque in quocunque Matheseos scientia, Arithmetica, Geometria, Astronomia, ceterisque hisce subordinatis scientiis datae quaestioni per extemporaneum computum arithmeticum, geometricum, astronomicalum satisfacere possit.

7. Artificium Rhetoricum, quo quilibet de quocunque argumento Orationem ex tempore disponere poterit.

8. Poeticum. Quo quilibet etiam Profodix imperitus hac Artis nostrae frenis li-

ducia, carmina de quacunque praeposita materia producere possit.

Innumera alia ex hisce inveniri poterant; uti Medicina, Chymica; sed quia ea suo loco & tempore sunt reservata. Sic ea Lectori tantum insinuanda dedit, ut ingentem hujus Artis futuram laqueatino perspiceret.

Cur vero ea difficulter faciem suam aspechata, causa fuit tum alioquin Principum, tum Ferdinandi III. Augustissimi Monarchae Voluntas, qui cum de rei veritate à me certior fuisset factus, minime expedire iudicavit, ut hujusmodi arcana, non nisi Regibus & Principibus digna, sine ad emolumentum publicum, sine ad propriam mentis recreationem conducantia, per evagationem lippis & consoribus nota, despectui haberentur; quod & compleres alii sensati Principes comprobant.

Ne vero plura dixisse videar, quàm aut modestia religiosa, aut ipsa rerum veritas postulet, quae duci, Augustissimo Caesari Leopoldo I. Monarchae transigentissimo dicta omnia Artificia apparo; ut habeat, quo ingenium à Mundi mole, quae eum non premittit, subinde liberaret, seque relaxare possit.

Atque haec sunt, quae de paradoxis ex Arte nostra inventis, paucis Lectorem indicanda duci.

EPILOGUS.

Artem tandem nostram divini Numinis terrore absolvimus; ut proinde aliud non sit reliquum, nisi ut sublatis in Coelum oculis Tibi Trium rerum omnium Coordinatori Deo, debita laudum praecordia concinam. O Meae Illustrissimae, Arcanorum Arbitrator, totius Fons Scientiae, & aeternae Lux Veritatis, Deus Opum, Maxime.

- B. Ecce Tu, quia Bonus es, nullo indigens bono; ut bonum quod vellem & velle & posse dedisti.
- M. Et quia Magnitudinis tuae nec numerus, nec finis est, ut & ego cinis & polvis, magnam quid auderem, inspicias.
- D. Et quia in Aeternitatis tuae abyssu residem omnia in omnibus operaris; ut aeternarum veritatum rationes inquirerem, me incitasti.
- T. Tu, quia Omnipotens es, ut quoad gloriam tuam manifestandam fieri posse cogitabam, posse dedisti.
- S. Et quia splendor es Lucis aeternae, & lucem habitas inaccessibilem, caliginosum intellectum illustrasti, & ut Sapientiae tuae semitas inquirerem, quàm acerrime stimulasti.
- Vo. Et quia amabilis Pulchritudo es, me ad Te solum possidendum inestimabili amoris vi attraxisti.
- Vi. Tu, cujus Virtute consistunt universa; vires, ut quod expebam, perficerem, contulisti.
- Ve. Et quia Veritas es, & totius naturae regula, ratio rationum, mihi, ne fallerem, leges praescripisti.
- G. Et quia Tua Quies, & gradum Tu ipse es, ut in uno Te quiescerem, fecisti.
- Tibi itaque sacrifico hostiam laudis, Tibi omnium creaturarum rerum vocibus psallam.

= Qui differentiae & virtutis in tuis creatoris aethores.

♡ Qui diversa solus in unum concordare nosti.

☞ Qui potestas ex contrariis conciliatrix.

α Principium.

○ Medium.

ω Finis omnium.

M. Major omnibus.

Æ. Omnia æquans.

Met. Sine quo in nihilum abeunt omnia.

Sed & hoc intelligere quis hominem dabit homini? quis Angelus Angelo? quis Angelus homini? à Te petatur, à Te queratur, ad Te pulsetur, sic accipietur, sic invenietur, sic aperietur. Amen.

SERIES & SUMMA TOTIUS OPERIS.

S E U

Index Librorum, Sectionum, Capitum, Paradig-
matum, Tabularum, &c. quæ hoc Tractatu
continentur.

ARTIS MAGNÆ SCIENDI

sive COMBINATORIÆ

LIBER PRIMUS, ISAGOGICUS.

*Quæ Ars Magna Lulliana examinatur, conspicui ab eo defectus indicantur, Artis Magnæ
structura nostra exponitur, Elementa & principia declarantur, Canones & præcepta
prescribuntur, Totius tandem Artis methodus & ratio ab oculo curiosi Le-
ctoris per varia Paradigmatum specimen penitur.*

P A R T I

De Artis Magnæ, sive Combinatoricæ, modo,
definitione, inventione, propagatione.

CAPUT I.	Q uid sit Ars Magna Sciendi sive Combinatoria. 1
CAP. II.	Utrum Ars generalis ad fa- cilem omnium Scientiarum acquiescentiam duci possit. 2
CAP. III.	De Fidei doctrinis, qui Artem de om- nibus disputando præfati sunt. 3
CAP. IV.	Quid sit Ars Lulliana, in qua positi- mam consistat, & quid ab Orde literariæ in ea deficiat. 5

P A R T II

Expositio brevis Principiorum Artis Lul-
liana.

CAP. I.	De Theoria Artis Elementis, & Al- phabetis quod & Lullianæ dic- tur. 6
	Tabula, & Figura Lulliana I. II. 9
CAP. II.	De Præxi præmissæ Theoriæ à Lullo præ- fixæ. 11
	§. 1. De Figura Tertia Lulliana. 11
	§. 2. De Figura Quarta Lulliana. 13
	Tabula Generalis Lullæ. 14

LIBER SECUNDUS.

*Quo Nova Methodus Lulliana, facilius, aptius atque expeditius in meliorem
formam reducitur.*

P A R T I

Modus & ratio novæ doctrinæ exponitur.

CAPUT I.	De Causa & Occasione novæ metho- di. 16
CAP. II.	De modo & ratione Artis novæ & de novis Alphabetis, quæ singulis dis- ferentibus Enunciatis classes at- tributa sunt. 17
CAP. III.	De Enunciatis Enunciatis sive de Quo- estionibus. 17
CAP. IV.	De Definitione Principiorum Enuncia- tive Enunciatis, & de Regulis obser- vandis in Questionibus. 18
	Typus universalis, omnibus de qua- cumque re propositis questionibus formandis, aptus. 18
	Tabula Dispositionis Questionum. 19
CAP. V.	De Regulis Questionum. 23
	1. Ad, Utrum. 2. Quid 3. Cur, 4. Quantum & Quomodo. 23

6. Quare. 7. Ubi. 22

8. Quando. 9. Cum quo. De quo. 23

CAP. VI.	De Alphabetis novis ab hujus & An- thore Operis positis. 24
	Tabula Alphabetorum Artis novæ. 24

P A R T II

De Definitione, Divisione, Applicatione Princi-
piorum Absolutorum, quæ sunt B. M. D. P.
S. Vo. Vi. Vc. G.

CAP. I.	De Principiis Limitatis. 25
	Quid Limitis & quætriplex.
	Tabula applicativa Limitatis.
	1. Columnæ. Limitatis termini com- positi ad Enunciatum Enunciativum sive syllogisticum. 26
	II. Columnæ. Limitatis termini compo- siti, qui ad Enunciatum Absolutum pertinent, ad syllogisticam formam reducti. 27

P p p 3

III. Cap.

I N D E X.

III. Calamata. Termini compofiti ad Ben- nitatem Naturalem reducibiles, ad formam fyllogifticam redacti.	28
IV. Calamata. Oppofita reducibiles ad Benitatem Naturalem termini fyl- logiftica forma.	29
Animata Benitatis.	30
CAP. II. De Magnitudine.	30
Quid fit, & quatuor.	
Tabula Applicativa Magnitudinis.	
Termini compofiti reducibiles ad Ma- gnitudinem in formam fyllogifticam redacti.	32
Animata Magnitudinis.	
CAP. III. De Duratione.	32
Quid fit & quatuor.	
Termini compofiti reducibiles ad Dura- tionem, in formam fyllogifticam re- ducti.	33
Animata.	34
(De actione in natura.)	
CAP. IV. De Potestate.	34
CAP. V. De Sapientia & Cogitatione, ficut de Principio cognitivum abfolute.	35
CAP. VI. De Principio Appetitu.	37
CAP. VII. De Principio Fortitudinis.	38
CAP. VIII. De Principio Fervoris.	40
CAP. IX. De Principio Gloriae.	41

P A R T I I I.

Definitio, Divifio, Applicatio Principiorum
Refpectivorum.

CAP. I. De Differentia, Principio generalif- fimo.	42
Termini ad Differentiam reducibi- les.	43
Explicatio necnon diffinitio.	43
Exempla differentiarum diffinitivam.	44
Nota diffinitivorum terminum.	46
Schema rotule differentiarum variorum.	47
Exempla argumentandi ex differentia va- riorum.	47
CAP. II. De Principio Refpectivo Concordan- tie.	48
Typus Concordantiarum.	
Exempla argumentandi.	48-49
Termini reducibiles ad Concordan- tiam.	49
CAP. III. De Principio Refpectivo Contrarietatis ficut Oppofitionis.	50
Tabula Oppofitionis.	50
Tetrachordum Oppofitionum Logice.	51
Oppofita antiquae Scientie propria, tum late tum ftricta fumpta. In Dialo- gica. Eleetrica. Ethica. 52. Arith- metica. Geometria. Musica. Aftra- nomia. Medicina. 53. In Phyfica. Metaphyfica. Theologia.	54
Exempla Oppofitionum, ex Metaphy- fica. Theologia. Ethica & Arithmetica. Geometria. Musica.	55-56
CAP. IV. De Principio Refpectivo Causae.	57
Causarum differentiae.	
Termini reducibiles ad Causifica- tionem.	59

CAP. V. De Principio Refpectivo Modi Scale Altiarum.	59
Termini reducibiles ad Modum fyllogi- fici combinari.	61
CAP. VI. De Principio Refpectivo Finis.	62
Termini ad Finem reducibiles.	
CAP. VII. De Principio Refpectivo Majoritatis.	63
Termini ad Majoritatem reducibiles, per Entium gradus & utrumque ge- nera.	63-65
CAP. VIII. De Principio Refpectivo Aequalitatis.	66
Termini reducibiles ad Aequalitatem.	
CAP. IX. De ultimo Principio Refpectivo Alterna- tionis.	67
Termini reducibiles ad Alternationem.	

P A R T I V.

De novem Subiectis Universalibus, quae funt:

Deus. Angelus. Mundus. Caelum. Elementa. Homo.

Natura Sensitiva. Vegetativa. Inanimata. Accidentia.

Praefatio, explicans Arborem Substantiarum.

CAP. I. De primo Subiecto univerfali, qui DEUS est.	69
CAP. II. De fecundo Subiecto univerfali, qui est Angelus.	69
Novum Chori Angelorum.	70
De Dimensionibus effluibus.	
Termini abftracti reducibiles ad An- gelum.	71
An Angeli exiftant?	
Quid fit Angelica fubftantia?	72
CAP. III. De Mundo & Caelo, quod est tertium fubjectum univerfale.	72
Reductio per Quaestiones.	
An Mundus fit aeternus?	73
Natura Caeli.	75
CAP. IV. De Natura Elementari, quod est quar- tum fubjectum univerfale.	75
Elementorum natura & proprietates de- monftratae.	76
CAP. V. De Homine ejusque natura, proprietate, effentia, & ejus quatuor fubjectum univerfale.	77
Homo vere confideratur.	
Exemplum Combinatorum Theologi- cum. Quomodo homo per falem falu- tem confequatur?	78
Phyficum. An anima in homine fit vere fubftantia incorporea fpiritualis?	79
Scientia contraria de anima.	80
CAP. VI. De Sensitiva Natura, quae fextum fubjectum in Arce noftra confi- tuit.	81
Animalium differentia varia. Qua- drupedum. Filicolum. Aquati- lium. Infeftorum.	81-82
An animalia vernacula ratione praedita fint?	83

CAP. VII.

I N D E X.

CAP. VII. De Natura Vegetativa; quod & subje-	
ctum ex universaliibus spiritibus.	83
Divisa Vegetabilium.	
An Planta sit animata?	84
An Planta sit B. M. D. &c.	
Deductio per Evidentem Eroticismum.	85
CAP. VIII. De Corporibus simplicibus seu mixtis per-	
fectis inanimatis seu Fossilibus, quod	
alterum subiectum est & Artus no-	86
stra.	
Mineralium divisa.	
Deductio per Evidentem Eroticismum.	86
An Metalle vires possint? An differ-	
ant essentialiter? An inter se conver-	
dent? An sibi invicem contrarian-	86. 87
tur? &c. Resp.	
CAP. IX. De Infirmitatibus, seu de vitiis Pre-	
dicamentis, quae sunt veluti infir-	
mitates quaedam, quibus Substantia o-	
perimus fieri perficitur: quae vitiis	
constituantur huius & Artus subiectum.	87
Quae extra Predicamenta.	
§. I. De Quatuor.	
Termini diversos Quatuor combinati	
& ad formam syllogisticam redacti.	88
§. II. De Quatuor.	

Compositi & Argumentorum solum, seu	
termini ad Quatuor reducibiles	
syllogisticam combinati.	89
§. III. De Solutione universalium tam Co-	
tingentis, quam Transcendentis.	90
Solutio Relativorum.	91
Combinatio Terminorum ad Relationes	
quoscunque reducibiles.	92
§. IV. I. De Aliam & Passum.	93
Epilogismi analogi quae ad Aliam	
& Passum reducuntur.	94
Termini reducibiles ad Predicamentum	
Aliam & Passum.	95
Applicatio Dramatica.	
An in homine, anime vegetante, sen-	
sente, & rationali facilius vere	
& recte sit distincta?	
§. V. De Predicamento Vbi.	96
Epilogismi Vbi.	97
Applicatio Combinatoria.	
§. VI. De Predicamento Scilicet.	98
Solutio Scilicet.	99
Applicatio terminorum ad principia Ar-	
tis infra.	
§. VII. De Predicamento Quando.	99
Epilogismi. & Applicatio.	100
§. IX. De Predicamento Huius.	
Epilogismi. & Applicatio.	

LIBER TERTIUS.

Lulliae Magae Artis methodi à parvis huiusque intellectus notitia & suaveram exposi-
tionem continens. Quae Artis Magae Lullianae arcana in lucem erantur: Alpha-
beti mysteria exponuntur, & variis exemplis ex omni fidei de-
promptis demonstrantur.

P A R T I.

De Alphabetis eorumque applicatione.

CAPUT I. De Alphabetis Artis Lullianae ejusque	
Combinatibus & usu.	102
Alphabetum Artis Magae.	
De Combinatione Alphabeti & de Ta-	
bula ex eo continuanda.	
Tabula Combinationis Expansa Litera-	
rum Alphabeti.	103
Combinatio I. Centralis.	
Combinatio II. Principiorum reflectio-	
rum cum absolutis.	104
Combinatio III. Principiorum absoluti-	
rum & reflectivorum cum Quaesiti-	
onibus.	
Combinatio IV. Subjectorum universa-	
lium cum principis absolutis.	
Combinatio V. Terminum cum principis	
absolutis.	
CAP. II. De Uso Alphabeti mixti juxta sim-	
plices terminos in singulis columnis	105
consideratis.	
{ I. Reductivus.	
{ II. Divisivus.	
{ III. Descriptivus.	106
{ IV. Typicus.	
{ V. Thematicus.	

CAP. III. Demonstratio practica per Exempla.	106
Quaestio, An via illius sit perfectior	
contemplativa?	107
Deductio I. per absolute principia	
II. per reflectiva. III. IV. per combi-	
nata litera & terminos.	
CAP. IV. De Descriptionibus Artium.	109
Descriptio Centralis; per principia absolu-	
ta singula. per multiplicationem prin-	
cipiorum. per paraphrasin analogi-	
cam. III. per principia reflectiva.	
Paradigma: An parte & sibi in ne-	
cessitate constitutis, vocatur quic-	
quam, partem partem an sibi subordi-	
nata?	111 - 114.

P A R T II.

De Regulis Artis notitiae.

CAP. I. De Regula, An, Unum, seu de Posi-	
tione.	114
An homo sit animatus?	115
Quaestio proposita multiplicata.	116
CAP. II. De Regula Quid.	117
Ejus quatuor species.	
Quid sit intellectus quod est ratio?	119
Quid Deus faciat in mundo?	120
CAP. III. De Regula Cui seu Quare?	120
Per quatuor Conferentias pariter.	
Ppp 3	Sum.

I N D E X.

*Exemplum I. Quomodo per quodplex
Conferam genus juxta Artis nostre
regulas de quatuorque re propofita,
juxta totius Libri aliorum argumen-
tum circa abftrahentem tractanda.
nam materia difpofita poffit. Eftque de
natura Artis.* 122

*Exemplum II. Quod nunciat, qua-
modo quatuor de quatuorque re
propofita, juxta quodplex Con-
feram genus ex tempore diftincte
quatuor. Eftque de Fortitudine hel-
ica.* 124.

CAP. IV. *Ufus Regulae de Quatuor.* 125

Quomodo fit auctoritas?

Quomodo accedat humanitas? 127

*Progreffus cognitionis per Analogiam
Quatuor.* 127-130

*Tabula Analogiae Quatuor con-
tinet.* 128

CAP. V. *De Medietate, five de Quatuor
Quomodo.* 131

*Ejus quatuor species: quibus per exemplum
applicatur Caput humanum.*

CAP. VI. *De Quatuor Quomodo, five de Tempo-
ralitate.* 133

*Exemplificatio de temporalitate, et
natura, et ratione.* 133-136

CAP. VII. *De Regulae Quatuor Quomodo.* 136

*Quatuor elementa, animi & cor-
poris.*

CAP. VIII. *De Regulae Quatuor Ufus five de Loca-
litate.* 139

Modi effendi in loca.

Analogia Universalis. 140

CAP. IX. *Regulae Quatuor De qua.* 142

Ejus tres species, &c.

P A R T I I I I.

*Artis Magna applicata per Paradigmatice uni-
versales. Sive CLAVES ARCANORUM,
Quae ad ceterum Scientiarum, Artium & Fa-
cultatum interna penetralia educta paratur.*

CAP. I. *Utrum Ars universalis Sciendi, quam
hic fupponimus dari, ad finem ac-
quirendum utilis fit & necessaria?* 142
Per Principia deducitur.

CAP. II. *De modo, quodlibet Theoria five Theore-
tica, five Philofophica ita juxta
Artis nostre Regulas difponenda, ut
inde quatuor innumerabiles feribendi,
dicendique rationes accipiat.* 145

*Paradigma Theoreticum. Theoria Ope-
ris: Christus DEUS Hominis five
de Christi excellentia.* 146

*Difpofitio I. Tulerius five Capicum per
18 Principia.*

*Difpofitio II. Thomam per Quatuor,
ceterumque species dilatare, & prima
per Quatuor. Utrum.*

Difpofitio III. per Quatuor Quomodo. 147

Difpofitio IV. per Quatuor Quomodo. 148

Difpofitio V. per Quatuor Cor.

Difpofitio VI. per Quatuor Quatuor. 149

Difpofitio VII. per Quatuor Quomodo.

*Difpofitio VIII. per Quatuor Ufus &
Quomodo.*

Difpofitio IX. per Quatuor De qua.

& Ufus. 150

*Paradigma II. An Christus vere &
proprie homo fuerit?
Quomodo una doctrina naturalem in
Christo folia?* 151

L I B E R Q U A R T U S.

Quo veluti proprio loco Artis Combinatoriae modus & ratio exponitur.

P A R T I I

De Combinatione terminorum tam simplicium,
quam compofitorum.

CAPUT I. *De mira & incomprehensibili numero-
rum vi.* 153

CAP. II. *Quid & quatuor fit Ars Combina-
toria.* 155

CAP. III. *De variis speciebus Combinationis.* 155

*Primus modus combinandi res universales
quodam ratione.* 156

*Tabula Generalis, ex qua omnes rerum
simplicium combinandas conjun-
guntur poffibiles eruantur.* 157

Tabula ufus, & ftellata. 158

Secundus modus combinandi ftellatus.

*Tertius modus combinandi res, quarum
aliqua ratione.* 159

*Tabula II. Combinatoria offendit na-
turam naturalem, rerum, in quibus
non praefixa diverfitas, fed quodam
fieri finit.* 160

Ufus Tabulae. 161

CAP. IV. *De Applicatione differentiae ad Artis no-
stre Principia, per varias combina-
tionum species.* 162

*Modus I. Combinationis applicatus
permutativus terminorum simplicium.*

Expofitio Principiorum. 163

*Paradigma Combinationis permutativae,
in terminis simplicibus.* 164

Modus II. Combinationis applicatus. 165

Paradigma.

Primam Combinationis per binarium. 166

Primam Combinationis per ternarium. 167

*Modus III. Combinationis, qui est in-
natus.* 168

Schema Combinationis linearis. 169

Epilogus Combinationis linearis. 170

*Epilogus Combinationis arithmeti-
cae.* 171

*Schema Combinatorium fubjektivum
& predicativum.* 172

Modus IV. Combinatoria rerum circularis.

Ratio Combinatoria. 173

Praxis per revelationem. 174-175

CAP. V.

I N D E X.

CAP. V. Combinatio rerum Tabularis, sive Arts nostra super.	178	CAP. VI. Tabula universalis, sive Abacus Poly- plus, qua quicquid in humanis demonstratur rerum finitum laet abstrahendum, eruitur.	193
Tabula I. Combinatoria, per Principia absoluta.	179	Schemata & expressio Tabulae.	194
Praxis & expressio Tabulae.	182	Typus applicationis.	196
Tabula II. per Principia restrictiva.	183	CAP. VII. De Abaco Polyplus, qui de omni ma- teria proposita argumentationem laet re- peritur.	197
Paradigma I. An haec sit magna?	184	Abacus Polyplus, argumentationem so- lus explicans.	198
Rationes, quibus Principia restrictiva tum inter se, tum cum absolutis differ- rent, concordant, &c.	187	CAP. VIII. De multis Abaci Polyplus modis ex- plicitis.	199
Paradigma II. An Substantia sit ha- na? &c.	189	Paradigmata.	200
Argumenta Latina.	191	Usum & praxin.	200
Per 9 Propositiones deducta.	192		

L I B E R Q U I N T U S.

*Quo Divisio Scientiarum Principiorumque ad eas assequendas necessariorum, totamque
totius ad alteram, singularemque ad singulas Combinatio traditur.*

P A R T I.

De Scientia modisque eas acquirendi.

CAPUT I. De Divisione Scientiarum.	202	Paradigma II. Quando Analytica methode nostra fieri oportet pos- sum.	213
Classis I. Theologica.	204	Paradigma III. De Resolutione seu An- alyti per Analogiam rerum con- creta.	216
Classis II. Metaphysica prima.	205	Paradigma IV. De Finem in Universi Resolutione & Compositione.	216
Classis III. Physica.		CAP. III. De Analyti & Compositione Prin- cipiorum absolutorum Arts nostrae.	218
Classis IV. Mathematica.		Quaestio I. Utrum Verum sit casus an- ticus?	
Classis V. Mathematica.	207-209	Quaestio II. Sive verum sit aliquid omnium rerum principium?	219
Classis VI. De Philosophia Morali.	210	Quaestio III. Utrum plura principia sit quam una, & utrum ad unum omnia reducuntur?	
Classis VII. Scientiarum formativari- um.	211	Quaestio IV. Utrum Verum sit principium omnis methodi nostrae?	220
Expressio praedictae subdivisionis in ordine ad Scientiarum constitutionem.	212	Quaestio V. Quod illud sit principium, & quod omnia?	
CAP. II. De Principiis Divisionum applicabilibus ad Arts nostram.	213	CAP. IV. De Analyti & Synthesi Principiorum Arts nostrae.	222
CAP. III. De Principiis incomplexis modis, in quorum applicabilibus sunt Arts no- strae.	215	Quaestio I. Utrum applicari possit Verum Principium nostrae resolutionis?	
Typus resolutionis rerum in primum principium theoreticum incomplexum, quod Eri est, metaphysice considera- tum.	216	Quaestio II. An in Verum finitum de- terminis sit distinctum?	223
Combinatio analytica & synthetica. Resolutionis & Compositionis quae posse ad syllogisticam formam redu- cere.	217	Quaestio III. An DEUS sit prin- cipium, & an in Deo omnia sit idea?	224
Typus syllogisticus per gradus naturae.	219	CAP. V. De Finem Mathematica, & Analogia ad Verum Metaphysicum.	226
CAP. IV. De Principiis tamquam Natura actus, sive de dignitatibus Scientiarum.	219	Scientia Prædicta. Suppositiones. Defini- tiones. Axiomata. Propositiones Prae- dictae.	
Caveat terminorum.		Quaestio I. Utrum Prædictum sit minimum in specie?	
Proprietates & effectus Principio- rum.	220	II. An Prædictum habeat finem in spe- cie?	226

P A R T II.

De Arte Analytico-Synthetica, sive de Composi-
tione & Resolutione Rerum.

CAP. I. Quidam sit, & in quo consistat Syn- thesis & Analytica Arts.	221	III. An duo passus sit contingere pos- sint?	226
CAP. II. Paradigmata methodi Analyticae & Syn- theticae.	222	§. I. Applicatio scientiae Prædictae ad Di- visionem propositionum, & ad effundendum Arts Magis Principia.	227
Paradigma I. Quod ab uno & primo sunt omnia procedunt, & in idem re- vertuntur.			

I N D E X.

§. II. De Analogia naturæ, analogi Lineæ minima, ad DEUM At tributa unum comparata, Resolu- tione.	241
§. III. Ratione creaturæ, quæ est ho- mo, ad Primum, Lineam & Im- perfectum comparata & analogia.	243

§. IV. Analogia seu applicatio rationis essentiæ & vti intellectus primi ad omnia Attributa, talium attributa secundum gradus participat. Confutatio. Quia quæ in Univer- sitate sunt, aut corporeæ esse, aut incorporeæ, aut ex utroque compo- sita.	244
--	-----

T O M U S II.

A R T I S M A G N Æ

S E U

C O M B I N A R O R I Æ S C I E N D I.

Quo omnia quæ in præcedenti Tomo per Regulas & Canones descriptis,
hic ad Praxin per Exempla ad omnes Artes & Scientias applicata reduc-
untur. Elæque Practicus & Paradigmaticus omnium rerum, quæ
sub Questionem cadere possunt.

L I B E R S E X T U S.

*Theologia Combinata, sive Applicatio Artis insitæ ad Theologicas disciplinas,
ut in verbulo, capite succinctorum, & periculis.*

S E C T I O I.

Præfationes ad Theologiam.

CAP. I. De necessitate obiecti subiectique Theo- logiæ.	251
Dei revelationis si in Sacris Scripturis ambiguitatem antehabere esse.	252
Ordo & difficultas in Divinis.	253
CAP. II. De Obiectis Theologiæ adque seu at- tributis.	254
Capitulum XX. ad præparandum in naturæ Theologia aptum, & necessarium.	
CAP. III. De Divinis Productis, quæ sunt Ar- tis nostra Principia.	255
Critica Analogica.	
CAP. IV. De modo per Artem nostram in Theo- logia Combinata procedendi.	256
Explicatio Organæ scientiæ in formam Ratiæ concinnata.	
Organum Scientiarum, seu Ratiæ Scien- tiæ.	257
CAP. V. De Questionibus per Artem nostram solvendis.	258
Quæstio 1. An sit DEUS?	
CAP. VI. Combinationes Syllogisticæ.	261
Combinatio I. Essentiam DEI juxta verum Attributorum seu Principio- rum essentialium ordinem, qui in ver- bis Essentiæ continetur, investigandi & demonstrandi.	
Critica Syllogisticarum.	
Epilogismus Combinatorius cum inven- tione mediæ.	262
Combinatio II. Reliquorum Attributo- rum positivorum.	

Quæst. 1. An DEUS sit unus absolute?	
2. An Deus absolute simplex?	263
3. An Deus perfectus?	
4. An Deus sit personarum Ratiæ?	
5. An Deus scilicet scientiæ unigeni- tusque cognoscatur?	264
6. An in Deo sit voluntas?	
7. An Deus sit verus omnipotens?	265
8. An deus Presidentis in Deo?	
CAP. VII. Tabula Theologicarum resolutionum ad verum Producta essentialia.	266
Ad Similitudinem, Magnitudinem, &c.	
CAP. VIII. Combinatio Divina essentia per Quæsti- onem Regulæ.	270
1. Quod sit DEUS?	
2. Cui sit Deus?	
3. Quare sit Deus?	
4. Quomodo Deus sit R. M. D. &c.	271
5. Qualis sit Deus, vel utrum Deus Qualitas rationis?	
6. An Deus sit aliquid, & an verus in deus, &c.	272
CAP. IX. De Applicatione illarum ad Principia negativa.	273
Quæst. 1. Verum inter attributa deum difficillè rationis præ se rationis nati?	
2. Verum Divina attributa distinguen- tur inter se ratione ratiocinata, seu veritatis?	273
3. Verum attributa modaliter distin- guantur, seu formaliter?	
4. Verum in Deo deus realis diffinitus?	
5. Verum in Deo deus differentia & concordantia?	274
6. An	

INDEX.

6. <i>An in Deo deus concurrens interueniat?</i>	
7. <i>An Deus sit primum principium rerum?</i>	275
8. <i>An Deus medium sit?</i>	276
9. <i>Deum non esse medium mensurandi aut extremum.</i>	277
10. <i>An Deus sit finalitatem rerum?</i>	
11. <i>An in Deo sit maiestas, uirtus, equalitas?</i>	278
CAP. X. Questiones de Immensitate & Infinitate Dei.	279
1. <i>An DEUS per immensitatem suam sit ubique?</i>	
2. <i>An Deus sit infinitus?</i>	
3. <i>An Deus sit immutabilis?</i>	280
4. <i>An Deus sit incomprehensibilis & ineffabilis respectu Creaturæ?</i>	281
5. <i>An & quid sit Veritas Dei?</i>	

SECTIO II.

Præsis per Tabulam Combinatoriam Universalem supra Lib. 1. pag. 14. positam.

CAP. I. Fabrica & Utilitas Tabule Combinatorie.	282
CAP. II. De modo inveniendi varia Media, argumentorumque potes, per Tabulam Combinatoriam.	283
CAP. III. Utilitas seu Combinatio prima.	284
Qu. 1. <i>An DEUS sit?</i>	
2. <i>Quid DEUS sit?</i>	287
CAP. IV. Modus secundus rationis Combinatorie. Quo per Media, suspensæ compositionis uitæ Dei demonstratur.	293
<i>An Deus uerè sit omnis maiestatis capax?</i>	
CAP. V. De SS. Triade, expressæque per hanc Combinatoriam adæquat Theologicæ cognitione.	299
Qu. 1. <i>An in Deo deus uerè & realiter prædellus ad intra?</i>	
2. <i>Utrum uerè Personæ deus Relati, sint distincti reals?</i>	296

3. <i>An Filius constitutus per uoluntatem Patris, & Spiritus S. per Filium uoluntatem utriusque?</i>	298
4. <i>An tribus Personæ amittunt deum essentia perfectiorem & ueritatem essentialia sui communia?</i>	300
5. <i>An uoluntas deus in Deo?</i>	303
6. <i>Utrum Filius uerè & realiter prædellus à Patre per uoluntatem?</i>	304
7. <i>Utrum Spiritus S. per amorem prædellus?</i>	306
8. <i>An Spiritus alius sit pars principii sit uerè?</i>	
9. 10. <i>An Adesse Fili & Spiritus S. sint idem quod Trinitas, & quid propriè sit Adesse?</i>	307
11. <i>Utrum Spiritus Sanctus distinguatur à Filio, si non prædellus ab eo, an uerè? sequenti. & assumptione.</i>	
<i>Quæstiones uerè &c.</i>	
1. <i>Utrum Deus sit perfectus?</i>	310

SECTIO III.

De Myserie Incarnationis.

CAP. I. De Terminis Incarnationis.	311
<i>Duplex Verbi Incarnati generatio.</i>	
Quæst. 1. <i>De Possibilitate Incarnationis.</i>	313
3. <i>Utrum humana ueræ facti assumptione in se specifice, an in individuali personali?</i>	315
3. <i>Utrum incarnatio Christi fuerit necessaria?</i>	318
<i>Debetur per Regulas Quæstionum.</i>	
<i>Quare Deus sit incarnatus?</i>	320
<i>An in Incarnatione in considerationem ueræ Quæstionis prædicamentalis?</i>	
<i>An in Verbo Incarnati fuerint Qualitates?</i>	
<i>Utrum Incarnatio Dei sit tempus realis?</i>	
<i>An Incarnatum Verbum sit ubique?</i>	322
<i>Quomodo Deus humanam naturam assumptione?</i>	322

LIBER SEPTIMUS.

Paradigmata Artis nostræ ex Metaphysicâ, Logicâ, seu Dialecticâ, Physicâ, Medicinâ, exhibet.

SECTIO I.

Metaphysica applicata.

CAPUT I. Definitio Entis.	323
CAP. II. Duplex Entis in genere transformatio.	324
<i>De Una. Vera. Bona. &c.</i>	
CAP. III. De Metaphysicâ Artis nostræ.	327
Qu. <i>An Ent sit bonum?</i>	
CAP. IV. Typus Rationis omnium rerum que in Metaphysicâ considerantur, ad Artē nostræ Principia.	330
CAP. V. Paradigmata.	

Quæst. 1. <i>An essentia distinguatur ab existentia reals, an uerè tantum, seu formaliter et natura reals, aut modaliter?</i>	334
<i>In utroque partem demonstratur.</i>	
2. <i>Utrum materia prima includat aliquam aliam; an sit pura potentia, omni extrinsecus?</i>	336
<i>Negative, & affirmatiue demonstratur.</i>	
<i>An materia prima uerè sit communicabilis cum alijs extrinsecus aliis?</i>	339
<i>Quid sit communicatio essentialis aliorum in materia prima?</i>	
<i>Cap. sit communicabilis &c.</i>	340

SECTIO

I N D E X.

S E C T I O II.

Paradigmata ex Logica & Dialectica.

CAP. I.	De Logica præambulum.	341
	<i>Multiplicatio Syllogismorum. Syllogismi circa quatuordecim materias præpositam multiplicare, aliquos dario ex uno in alterum modum transmutare. per Exempla ostendunt.</i>	341-347
CAP. II.	De Transformatione seu Conversione Syllogismorum in alios, seu universales, seu particulares, uti & de argumentatione in circulum.	347
CAP. III.	Paradigmata seu Quaestiones Logicae.	350
1.	An Relatio distingatur à fundamento sui rediver? Sententia negativa, affirmativa.	351
2.	An falsitas in quantum major, sit magis intelligibilis, quam in quantum minor?	352
3.	An Ego sit terminus connexionis immediatus an medius?	353
4.	An Effectus divini predicari possit de tribus personis, &c.	353

S E C T I O III.

Paradigmata ex Physica.

CAP. I.	De Principiis Physicis.	353
CAP. II.	Paradigmata.	353

I. An sit tria rerum naturalium Principia, & an illa dicantur velle esse Materia, Forma, Privatio? Sententia negativa, affirmativa.

Quaestiones alie circa hanc materiam: An forma educatur à potentia materia?

Utrum materia prima Aristotelica ejusdem rationis sit cum materia Metaphysica, seu illa à Deo in principia rerum condita?

Utrum materia prima distribuat unicuique quod suum est?

Cur Materia sit tam avara formarum?

II. An infinitum actuale dari possit, etiam absolute Dei potentia? Sententia negativa. 360. Affirmativa. 362. Contraria sententiarum. 363

S E C T I O IV.

Paradigmata ex Medicina.

CAP. I.	In qua consistat scientia Medicinae.	365
CAP. II.	Paradigma I.	367
	An corpora non purgata sed impura, sicut plura damni differant, quanta et plura universis?	367
	Quaestiones alie 24 circa hanc materiam.	369

LIBER OCTAVUS.

Paradigmata Artis nostrae ex Ethica & Jurisprudencia exhibet.

S E C T I O I.

Ethica applicata.

CAPUT I.	De definitione Ethicae, & an sit scientia.	373
	Quaestio generalis. Quid sit Virtus moralis?	374
	Typus Virtutum & Vitiarum.	374
	Quaestiones speciales.	374
1.	An Justitia virtus propria illi sit, & quid sit?	375
2.	An Prudentia sit verè & propriè virtus?	376
3.	An Fortitudo sit virtus, & quid quilibet illa?	377
4.	An Castitas, Continentia & Temperantia sit virtus, & quid?	379
5.	An Fides sit virtus, & quid?	380
6.	An Spes sit virtus?	380
7.	De Charitate, quaestiones juxta seriem Principiorum disposite.	381
	Methodus alia, qua sunt diffinitiones, & sunt magis breves, de quatuordecim moralium doctrinam concernent, differendi artem docet, per Conclusiones & Ethicae fadit.	382
	Methodus terminorum Ethicorum, in decedens dispositum.	383
	Ufus hujus Tabulae deciplex.	383

CAP. II.	Nova Methodus & mirabilis, universalem Ethicæ doctrinam comprehensiva.	385
	Abacis mirificis moralium Virtutum summam continens.	385-391
	Dispositio & Ufus Tabulae amplissimae.	391
	Epilogismus Aristotelicus, numerum continens Combinationum Syllogismorum, qui ex hoc Abace confici possunt.	393

S E C T I O II.

Jurisprudencia.

CAP. I.	De Definitionibus, & Diffinitionibus Juris.	394
	Diffinitio Juris in genere.	394
	Diffinitio Juris Civilis & Canonici.	395
	Quae modi textus Juris expandi possint.	396
	Paradigmata varia Ethico-politica. &c.	397
1.	Utrum qui sentit carcerem, sentiat quoque debet dominum?	397
	Quaestiones alie 10 circa hanc materiam.	399

